Kyrkomötet 2022

inkl. valsammanträdet 2021

Volym 2 Bilagor

Svenska kyrkan

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2022 inkl. valsammanträdet 2021

Volym 1 Protokoll och bilagor

Kyrkomötets valsammanträde protokoll 2021
Kyrkomötets protokoll 2022
Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2022:1–6
Presidiets skrivelse, PSkr 2022:1
Motioner, Mot 2022:1–85

Volym 2 Bilagor

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd
Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2022:1–4
Organisationsutskottets betänkanden, O 2022:1–13
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2022:1–14
Ekonomiutskottets betänkanden, E 2022:1–5
Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2022:1–8
Kyrkolivsutskottets betänkanden, Kl 2022:1–10
Samhälls- och kulturutskottets betänkanden, SK 2022:1–6
Förvaltarskapsutskottets betänkanden, F 2022:1–6
Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2022:1–27
Personregister
Sakregister

Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats, www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet

Original: Kerstin Öhman, Immix AB
Tryck: Kph Print, Uppsala 2023 – SK23010

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkan

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2021

1 Ansvarsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Ansvarsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar är enligt 10 kap. 8 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Ansvarsnämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 14 kap. kyrkoordningen. Ansvarsnämnden ska utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval och som inte redan är vigda till biskopar.

Ansvarsnämnden ska vidare, enligt 30 kap. 7 § kyrkoordningen, pröva frågor om biskopars rätt att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden fastställde i inledningen av sin verksamhet en arbetsordning där bland annat regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

Vid utgången av år 2021 omfattade Ansvarsnämndens tillsyn 44 biskopar inklusive stiftsbiskoparna.

1.2 Ansvarsnämndens ledamöter och ersättare

Ansvarsnämnden ska enligt 14 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och antingen har varit ledamot i ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet och en ledamot som är lekman och antingen har varit ledamot av ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet. För var och en av ledamöterna ska det finnas en personlig ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot.

Ansvarsnämnden har under år 2021 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. lagmannen och myndighetschefen Robert Schött, ordförande, prosten teol. dr Ingemar Söderström, kyrkoherden teol. dr Thomas Stoor och fil. dr Elisabeth Engberg.

Ersättare

F.d. lagmannen Fredrik von Arnold för Robert Schött, kyrkoherden teol. dr Carin Åblad Lundström för Ingemar Söderström, prosten Karl-Gustav Sjögren för Thomas Stoor och professor Eva Forssell-Aronsson för Elisabeth Engberg.

Sekreterare

Rådmannen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under 2021 har Ansvarsnämnden sammanträtt fyra gånger. Sammanträdena har ägt rum den 25 januari via Teams, den 22 juni via Teams, den 4 oktober via Teams och den 29 november i Uppsala.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 14 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Ansvarsnämnden är en jurist som utses av nämnden. Sekreteraren anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med Ansvarsnämndens ordförande – fastställer ersättning för sekreterarens arbete.

Ansvarsnämnden, som inte avses bedriva någon egen löpande tillsyns- eller utredningsverksamhet, har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Ansvarsnämndens verksamhet har för budgetåret 2021 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet i Uppsala. Under året har nämndens sekreterare biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Ansvarsnämnden har en egen hemsida som uppdateras genom kyrkokansliets försorg (www.svenskakyrkan.se/ansvarsnamnden). På hemsidan publiceras nämndens beslut.

2 Ansvarsnämndens inriktning och effektmål

Ansvarsnämndens verksamhet har liksom tidigare år varit inriktad på att avgöra inkomna respektive av nämnden initierade ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Inriktningen är att medianåldern för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning inför biskopsval.

3 Registrerade och avgjorda ärenden

Under året registrerades elva nya ärenden hos Ansvarsnämnden. Två av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, tre avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior, ett avsåg ett tillsynsärende initierat av nämnden, fyra avsåg utlämning av handlingar och ett var av administrativ karaktär (verksamhetsberättelsen). Nämnden avgjorde under året sex av dessa ärenden samt två ärenden som registrerades under 2020.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Antalet registrerade ärenden hos Ansvarsnämnden var ungefär samma som antalet ärenden som registrerades under 2020. Det finns skäl att anta att antalet ärenden under 2022 kommer att bli något fler i förhållande till antalet ärenden under 2021.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen

Under verksamhetsåret har genom väckta ärenden hos Ansvarsnämnden aktualiserats ett antal frågor rörande nämndens tillsyn och prövning beträffande biskoparna som inte fullt ut synes ha analyserats i samband med tillkomsten av kyrkoordningen eller därefter i anslutning till ändringar rörande regleringen av vigningstjänsten. Dessa frågor kan därför behöva en genomlysning av en av kyrkomötet initierad utredning. I ett sådant arbete står givetvis Ansvarsnämnden till förfogande med vunna erfarenheter under de 22 år nämnden verkat inom ramen för sina uppgifter enligt kyrkoordningen.

Ansvarsnämnden har därvid under verksamhetsåret med anledning av en inbjudan att lämna synpunkter på ett förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II särskilt uppmärksammat och påtalat behovet av bland annat en mer genomgripande översyn av utformningen och innehållet i vigningslöftena i kyrkohandbokens ordning för biskopsvigningen.

Utformningen av och innebörden i vigningslöftena utgör nämligen en betydelsefull del av den prövning som Ansvarsnämnden ska utföra inom ramen för sin tillsynsuppgift beträffande dem som vigts till biskop. Denna tillsyn ska enligt nämndens uppfattning till sin såväl utformning som bedömning vara oberoende av om den enskilde biskopen som prövas av nämnden har en anställning som ärkebiskop, stiftsbiskop eller – vanligen efter sin pensionering – lämnat biskopsanställningen i ett stift för att inte sällan i olika perioder tjänstgöra företrädesvis med uppgiften som präst. Samtidigt är det i kyrkoordningen inte uttryckligen reglerat att Ansvarsnämnden ska bedriva en egen aktivt undersökande tillsyn av de drygt fyrtiotal som för närvarande är vigda till biskopar (se avsnitt 1.3). Det övervägande antalet tillsynsärenden hos nämnden är därför initierade genom anmälan av enskilda.

Ansvarsnämnden anser självfallet att det är av särskild betydelse att alla ändringar och tillägg till kyrkoordningen och kyrkans böcker som kyrkomötet beslutar om är väl beredda och noga prövats stå i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Detta garanteras för närvarande på ett avgörande sätt genom läronämndens och biskopsmötets granskning och uppföljning. Samtidigt är det av särskild vikt att kyrkomötet genom sina olika beslut noggrant prövar att regelsystemet blir homogent och att de olika bestämmelserna står i samklang. Detta gäller inte minst regleringar avseende kyrkans vigningstjänst.

Kyrkans vigningstjänst är en. Genom tjänstgörande ärkebiskops eller stiftsbiskops vigning kan en person vigas till olika uppdrag inom vigningstjänsten. En person kan sålunda genom de tre vigningshandlingarna vigas till uppdrag som biskop, präst eller diakon. En och samma person kan därmed vigas sammanlagt högst tre gånger men endast en gång till ett och samma uppdrag inom vigningstjänsten.

Med vigningen till uppdrag som biskop, präst eller diakon följer behörigheten att utföra kyrkans vigningstjänst med motsvarande uppdrag. Förklaras en vigd person obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst förlorar denne behörighet att utöva det eller de uppdrag inom vigningstjänsten som denne vigts till.

Det domkapitel som har beslutat om att förklara en präst eller diakon obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst kan med biskopens i stiftet godkännande förklara den vigde åter behörig att utöva kyrkans vigningstjänst. En sådan förklaring får ges om förhållandena ändrats på sådant sätt att prästen/diakonen kan anses lämplig att ”utföra

sitt uppdrag". (Se 31 kap. 13 och 17 §§ respektive 32 kap. 13 och 17 §§ kyrkoordningen.)

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 6 och 7 §§ kyrkoordningen förklara en biskop som nämnden tidigare förklarat obehörig åter behörig att utöva kyrkans vigningstjänst. En sådan förklaring får ges om förhållandena ändrats på sådant sätt att biskopen kan anses lämplig att "utföra *ett* uppdrag inom kyrkans vigningstjänst".

Det kan vid en översyn av de angivna bestämmelserna i kyrkoordningen finnas anledning att närmare överväga om inte redan den nuvarande regleringen innebär att Ansvarsnämndens förklaring endast kan avse behörigheten att åter utöva uppdraget som präst inom kyrkans vigningstjänst. Den som vigs till biskop är nämligen regelmässigt dessförinnan prästvigd. Det finns för övrigt inte något formellt hinder enligt kyrkoordningen för att en sådan person åter ska kunna väljas till biskop i ett stift eller till ärkebiskop.

Vid en översyn av de hittills inte tillämpade bestämmelserna i 30 kap. 6 § kyrkoordningen kan det i så fall också finnas anledning att överväga om Ansvarsnämnden efter en sådan behörighetsförklaring ska vara det organ som fortsättningsvis ska utöva tillsynen över den biskop som åter förklaras behörig att utöva kyrkans vigningstjänst.

Ansvarsnämnden vill också lyfta frågan om 8 kap. 12 § kyrkoordningen bör ges följande ändrade lydelse: "Ansvarsnämnden för biskopar bekräftar på kyrkomötets uppdrag valet genom att utfärda bevis om utnämning till biskop." Denna ändring medför i så fall en konsekvensändring i 30 kap. 2 § andra stycket kyrkoordningen. Den föreslagna ordningen framstår utifrån nämndens olika uppgifter som både lämplig och riktig samt väl förenlig med bestämmelserna i 10 kap. 3 och 8 §§ kyrkoordningen.

Ansvarsnämnden vill på förekommen anledning i detta sammanhang slutligen föreslå att 8 kap. 26 § kyrkoordningen ges följande lydelse: "Stiftsstyrelsen bestämmer tidpunkten för biskopsvalet efter hörande av Ansvarsnämnden för biskopar."

Uppsala den 10 juni 2022

Robert Schött	*Maria Wetterstrand Hagström*
Ordförande	Sekreterare

Svenska kyrkan

Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Verksamhetsberättelse 2021

1 Valprövningsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Valprövningsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans valprövningsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprövningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Valprövningsnämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 15 kap. kyrkoordningen.

Av 38 kap. 90 § kyrkoordningen framgår att direkta val får överklagas till Valprövningsnämnden. I samma bestämmelse regleras vilka administrativa valbeslut som får överklagas särskilt och vilka som får överklagas endast i samband med det val beslutet gäller. Även andra val enligt kyrkoordningen får överklagas till Valprövningsnämnden, t.ex. biskopsval (jfr 8 kap. 38 § kyrkoordningen).

Valprövningsnämnden fastställde den 26 oktober 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Valprövningsnämndens ledamöter och ersättare

Valprövningsnämnden har under året bestått av följande ledamöter, ersättare och sekreterare.

Ledamöter

Justitierådet Thomas Bull, ordförande, Lars-Ola Dahlqvist, Kåge Johansson, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz och Bertil Olsson.

Ersättare

Rådmannen Nathalie Lemaire, ersättare för ordföranden, Titti Ådén, Suzanne Fredborg, Per Lindberg, Gunilla Blom, Terence Hongslo och Stefan Aro.

Sekreterare

F.d. hovrättsrådet Gun Lombach, sekreterare, och byråchefen Stefan Nyman, ersättare för sekreteraren.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Valprövningsnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Valprövningsnämndens verksamhet har för budgetåret 2021 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål har fullgjorts av planeringssekreteraren Karin Bohlin vid kyrkokansliets rättsavdelning.

På Valprövningsnämndens webbplats publiceras bl.a. referat av nämndens beslut i avidentifierat skick, både i kortform och i fulltext (www.svenskakyrkan.se/valprovningsnamnden).

2 Valprövningsnämndens inriktning och mål

Valprövningsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

3 Inkomna ärenden

Under året har 16 ärenden registrerats hos nämnden inklusive verksamhetsberättelsen för 2020.

Tre ärenden avsåg överklagande av frågor som uppkommit inför kyrkovalet i september 2021. Ärendet VN 2021-3 avsåg ett överklagande av fastställande av grupp- och kandidatförteckningar. Nämnden avslog överklagandet. När det gäller de övriga två ärendena avvisade nämnden överklagandet i VN 2021-1 och skrev av ärendet från fortsatt behandling i VN 2021-4.

Tio ärenden avsåg överklagande av kyrkovalet. I tre av dessa ärenden (VN 2021-11, VN 2021-12 och VN 2021-15), som avsåg överklagande av val till kyrkofullmäktige, biföll nämnden överklagandet. I fyra ärenden avslog nämnden överklagandet (VN 2021-6, VN 2021-7, VN 2021-10 och VN 2021-13), och i de resterande tre ärendena skrev nämnden av ärendet från fortsatt handläggning (VN 2021-5 och VN 2021-9) respektive avvisade överklagandet (VN 2021-8).

Ett ärende avsåg överklagande av val av ledamöter och ersättare i ett domkapitel (VN 2021-16). Nämnden avslog överklagandet.

Slutligen avsåg ett ärende (VN 2021-14) en inbjudan att lämna synpunkter på promemorian Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Valprövningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen får anses kvarstå även under år 2021, som var ett valår.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Valprövningsnämnden har inte några förslag eller synpunkter att föra fram när det gäller ett eventuellt behov av översyn av bl.a. bestämmelserna i kyrkoordningen. Det kan dock nämnas att Valprövningsnämnden under året muntligen lämnat synpunkter till professorn Eric Bylander angående mötesformer för nämnden (se protokollet från nämndens sammanträde den 13 december 2021).

Stockholm den 8 augusti 2022

Lars Seger	*Stefan Nyman*
Ordförande	Sekreterare

I beslutet har deltagit: Lars Seger, ordförande, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz, Britt Sandström och Olle Glimvik.

Övrig närvarande: Nathalie Lemaire.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse 2021

1 Överklagandenämndens organisation och sammansättning

1.1 Överklagandenämndens uppgifter

Enligt 13 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska beslut som avser att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas. För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva sådana frågor ska enligt lagen om Svenska kyrkan inrättas ett särskilt organ. Ordföranden i detta organ ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Svenska kyrkans överklagandenämnd är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Överklagandenämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 16 kap. kyrkoordningen. Utöver särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om överklagande till Överklagandenämnden anges i 58 kap. 18 § kyrkoordningen att det är Överklagandenämnden som prövar frågor om omprövning, dvs. motsvarande resning och återställande av försutten tid. Därutöver kan Överklagandenämnden med stöd av 58 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen pröva överklaganden av sådana arbetsgivares beslut som enligt ett kollektivavtal mellan Svenska kyrkan som arbetsgivare och en eller flera arbetstagarorganisationer särskilt får överklagas på detta sätt.

Överklagandenämnden fastställde den 12 april 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Överklagandenämndens ledamöter och ersättare

Överklagandenämnden ska enligt 16 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och har dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, en ledamot som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen samt en övrig ledamot. Ledamöterna ska ha god kännedom om Svenska kyrkans verksamhet. För ordföranden ska det finnas en personlig ersättare medan det för var och en av de övriga fyra ledamöterna ska finnas två personliga ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot. Överklagandenämnden har under år 2021 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. justitierådet och ordföranden i Högsta domstolen Johan Munck, ordförande, teol. dr Esbjörn Särdquist, teol. lic. biskop em. Caroline Krook, f.d. stiftssekreteraren jur. kand. Torgny Werger och advokaten Britt Louise Agrell.

Ersättare

F.d. justitierådet Severin Blomstrand för Johan Munck, teol. dr Lena Petersson och teol. dr Olle Kristenson för Esbjörn Särdquist, prosten DMin. fil. mag. Lars Viper och f.d. domprosten Hakon Långström för Caroline Krook, professorn i processrätt Eric Bylander och jur. kand. Anna Sundelius för Torgny Werger samt kyrkoherden Margareta Carlenius och fältprosten Sten Elmberg för Britt Louise Agrell.

Sekreterare

Lagmannen Lars Bjurstam och rådmannen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under år 2021 har nämnden sammanträtt tio gånger, vid samtliga tillfällen via Teams. Sammanträdena har ägt rum den 22 januari, 29 januari, 19 februari, 19 mars, 23 april, 28 maj, 20 augusti, 4 oktober, 19 november och 17 december.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 16 kap. 2 § sjätte stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Överklagandenämnden är jurister som utses av nämnden. Sekreterarna anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med Överklagandenämndens ordförande – fastställer ersättningen för sekreterarnas arbete.

Överklagandenämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Överklagandenämndens verksamhet har för budgetåret 2021 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämnden biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Överklagandenämndens avgöranden publiceras på Svenska kyrkans hemsida, www.svenskakyrkan.se/overklagandenamnden. Hemsidan uppdateras av kyrkokansliet.

2 Överklagandenämndens inriktningsmål och effektmål

Överklagandenämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Nämnda mål anser sig Överklagandenämnden väsentligen ha uppfyllt under året.

3 Överklagandenämndens ärenden

3.1 Inkomna ärenden

Från	*Överklaganden/ Begäran om omprövning eller beslutsprövning*				*Övriga ärenden*			
	2018	*2019*	*2020*	*2021*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*
Överklagandenämnden	1	0	0	0	0	1	1	1
Kyrkomötet	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyrkostyrelsen	2	1	2	0	0	6	3	3
Stift	3	0	8	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Uppsala stift	1	4	1	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Linköpings stift	0	4	1	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Skara stift	0	2	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Strängnäs stift	2	0	2	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Västerås stift	0	4	0	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Växjö stift	1	1	1	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Lunds stift	7	3	0	5	0	0	0	0
Domkapitlet i Göteborgs stift	1	3	4	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Karlstads stift	0	0	1	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Härnösands stift	2	2	5	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Luleå stift	1	3	2	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Visby stift	1	0	0	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Stockholms stift	0	2	3	5	0	0	0	0
Annan	5	9	12	6	1	1	4	1
Summa	**27**	**38**	**42**	**29**	**1**	**8**	**8**	**5**

3.2 Avgjorda ärenden

Ärendetyp	*Nämndbeslut*				*Ordförandebeslut*			
	2018	*2019*	*2020*	*2021*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*
Administrativt ärende	2	0	1	1	0	0	1	0
Remisser	0	5	3	3	0	0	0	0
Utlämnande av kyrklig handling	0	0	6		0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 DK beslut om kyrkotillhörighet	0	0	1		0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 KS beslut om kyrkotillhörighet	0	0	1		0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Behörighetsprövning – präst	0	3	0		0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – präst	7	8	3	2	0	2	0	0
Överklagande enligt KO 31 Befogenhetsprövning – präst	0	0	0		0	0	0	0

Ärendetyp	*Nämndbeslut*				*Ordförandebeslut*			
	2018	*2019*	*2020*	*2021*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*
Överklagande enligt KO 32 Behörighetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – diakon	0	1	0	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Befogenhetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 34 Behörighetsprövning till tjänst som kyrkoherde/komminister	1	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 DK beslut om församlings-tillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 Kyrkostyrelsens beslut om församlingstillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 DK beslut om utlämnande av handling	0	0	0	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 Annat beslut om utlämnande av handling	2	2	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 56 Uppgifter i dataregister	2	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Beslutsprövning – församling eller pastorat	2	7	8	14	0	0	0	0
Beslutsprövning enligt KO 57 – stift, tillsättningsnämnd	2	0	3	6	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Verkställighetsförbud	0	2	0	1	0	0	0	0
Beslut enligt KO 58:14 Verkställighetsförbud	0	0	2	0	0	2	1	0
Omprövning enligt KO 58:18	3	4	2	0	0	0	0	0
Avvisning	2	4	2	4	0	0	0	0
Avskrivning	0	0	1	0	4	5	14	3
Jäv		1	1	0		0	0	0
Övrigt			2	0			3	
Summa	**23**	**37**	**36**	**33**	**4**	**9**	**19**	**3**

Av de 26 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2021 har utgången i fem beslut innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För de 32 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattade 2020 var motsvarande siffra fyra. Totalt avgjorde nämnden 36 ärenden under 2021 jämfört med 51 ärenden 2020.

3.3 Prognos om ärendeutvecklingen

Av redovisningen i avsnitt 3.1 framgår att antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2021 varit något färre än under 2020. Någon större förändring av antalet ärenden under kommande år förväntas inte.

4 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Nämnden ser, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 25 maj 2022

Johan Munck
Ordförande

Lars Bjurstam
Sekreterare

Gudstjänstutskottets betänkanden
G 2022:1–4

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2022:1 Psalmboken

G 2022:2 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

G 2022:3 Kompendium med kyrkoårets texter

G 2022:4 Kompletterande gudstjänstformer

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2022:1

Psalmboken

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2022:14 om den nya psalmboken och 2022:53 om psalmen Fädernas kyrka.

I motion 2022:14 finns ett antal förslag om den fortsatta processen med framtagande av en ny psalmbok och att kyrkostyrelsen tillförsäkrar att en kommitté av präster och teologer finns tillgänglig att granska alla förslag till psalmer och sånger och göra urvalet utifrån hur de har förankring i Bibeln och den kristna tron. Utskottet noterar att processen med psalmboksrevisonen pågår och att förslagen i motionen skulle kunna inskränka och förhindra ett öppet och fritt arbete där många perspektiv behöver finnas med. Utskottet föreslår därför avslag på motionen.

I motion 2022:53 föreslås att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att se till att Johan Alfred Eklunds psalm Fädernas kyrka ges plats i nästa psalmbok. I enlighet med tidigare kyrkomötesbeslut föreslår utskottet att motionen ska avslås och upprepar att det skulle innebära att föregripa kommande revision att redan nu besluta om vilka psalmer som ska ingå.

Till betänkandet finns fyra reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:14, punkt 1,
2. avslå motion 2022:14, punkt 2,
3. avslå motion 2022:14, punkt 3,
4. avslå motion 2022:53.

Motionernas förslag

Motion 2022:14 av Ann-Karin Åström, Den nya psalmboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. i processen med framtagande av ny psalmbok ta stor hänsyn till kontinuitet, beprövad liturgi och det svenska språkets särställning,
2. tillse att alla kategorier av svenskkyrkliga liturgiska teman i nuvarande psalmbok bevaras och uppfylls även i den nya psalmboken,
3. tillförsäkra att en kommitté av präster och teologer finns tillgänglig att granska alla förslag till psalmer och sånger och göra urvalet utifrån hur de har förankring i Bibeln och den kristna tron, samt att de förslag som står i strid med Bibeln och den kristna tron helt ska utgå.

G 2022:1

Motion 2022:53 av Axel W Karlsson, Psalmen Fädernas kyrka

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i arbetet med psalmboksrevisionen se till att Johan Alfred Eklund psalm Fädernas kyrka ges plats i nästa psalmbok.

Bakgrund

Psalmboksrevisonen

Kyrkomötet beslutade 2016 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att komma med förslag till revidering och utökning av Den svenska psalmboken, så att den fungerar tillsammans med den nya kyrkohandboken (KmSkr 2016:9). Vidare fick kyrkostyrelsen i uppdrag av 2018 års kyrkomöte att inhämta synpunkter från kyrkomötet på sitt förslag till direktiv, tidsplan och andra ramar för arbetet med revisionen innan det inleds (KmSkr 2018:4).

Kyrkostyrelsen har genomfört en förstudie. En central fråga under arbetet med den har varit psalmbokens identitet. Detta märks också i rapporten från förstudien som finns tillgänglig på www.svenskakyrkan.se/psalmboken. I förstudiens rapport lyfts också de kommunikativa aspekterna av revisionen, dels de kommunikativa insatser som genomförts under tidsperioden för förstudien, dels vad som behöver beaktas framgent i de kommunikativa processer som kommer att ingå i själva revisionsarbetet.

I skrivelsen Revision av psalmboken till 2021 års kyrkomöte redovisar kyrkostyrelsen sina överväganden inför det fortsatta arbetet (KsSkr 2021:6). Kyrkostyrelsens överväganden utgår från förstudien, där ekumeniska perspektiv, upphovsrättsfrågor och kommunikation har bearbetats. Dessa har tillsammans lett till att kyrkostyrelsen beslutat om två parallella spår: Nya psalmer samt revision av Den svenska psalmboken.

Kyrkostyrelsen konstaterar bland annat att psalmen fyller en viktig roll för många människor. Samtidigt utgör själva psalmboken en av Svenska kyrkans gudstjänstböcker. Som sådan ska psalmboken vara ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det betyder att de trosuttryck som förmedlas i våra psalmer ska överensstämma med tron vi förkunnar och bekänner. Därför måste psalmboken aktualiseras för varje ny tid, i kontinuitet med kyrkan i alla tider. Den kristna gemenskapens trosuttryck kan därmed aldrig endast präglas av ”just nu”.

Kyrkostyrelsen framhåller vidare att de fromhetstraditioner som finns i Svenska kyrkan ska finnas representerade i den kommande revisionen. Reflektion kring psalmernas och psalmbokens identitet ska ske kontinuerligt utifrån ekumeniska perspektiv, så att psalmboken tydligt blir ett uttryck för Svenska kyrkan som del av den världsvida kyrkan.

Kyrkoordningen om kyrkans böcker och användningen av psalmboken

Enligt 10 kap. 2 § punkt 2 kyrkoordningen ska kyrkomötet fatta beslut om Svenska kyrkans böcker. I 18 kap. 1 § räknas Svenska kyrkans gudstjänstböcker upp: Bibeln, Den svenska kyrkohandboken, Den svenska psalmboken, Den svenska evangelieboken och En liten bönbok. Dessa ska som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära antas av kyrkomötet. Bestämmelsen i kyrkoordningens 18 kap. 4 § innebär att psalmer i Den svenska psalmboken får bytas ut mot andra psalmer eller församlingssånger om den präst som leder gudstjänsten och den tjänstgörande kyrkomusikern är ense.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Den nya psalmboken

I fråga om motion 2022:14 behandlades en snarlik motion under förra mandatperioden, se betänkande G 2021:1. Gudstjänstutskottet ansåg då motionen besvarad i och med det arbete som redan utförts inom ramen för revision av psalmboken genom förstudien (KsSkr 2021:6).

Psalmen Fädernas kyrka

Psalmen Fädernas kyrka och dess plats i psalmboken har behandlats vid ett flertal tillfällen av kyrkomötet: 2003 (motion 2003:57, G 2003:4, Ln 2003:11y), 2016 (motion 2016:78, G 2016:7) samt 2017 (motion 2017:152, G 2017:5). Gudstjänstutskottet har vid samtliga tillfällen föreslagit att motionen skulle avslås. Vid behandlingen av motionen om psalmen har gudstjänstutskottet 2016 och 2017 betonat att Svenska kyrkan är del av den världsvida kyrkan och att nationsgränser inte är bärande för kyrkans identitet. Gudstjänstutskottet behandlade 2021 en motion om att kyrkomötet skulle uttala som sin särskilda mening att psalmen Fädernas kyrka åter borde förekomma i Den svenska psalmboken. Utskottet föreslog avslag i enlighet med tidigare kyrkomötesbeslut med tillägget att det skulle innebära att binda upp kommande revision att redan nu besluta om vilka psalmer som ska ingå (G 2021:1). Kyrkomötet har beslutat enligt utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:14 och 2022:53.

Utskottet vill tydliggöra att processen med psalmboksrevisonen pågår och att förslagen i motion 2022:14 skulle kunna inskränka och förhindra ett öppet och fritt arbete där många perspektiv behöver finnas med. Kyrkomötet har redan tidigare betonat en process som inkluderar externa experter samt att psalmbokens roll som kulturbärare i kyrka och samhälle tydligt tas till vara.

Utskottet föreslår avslag när det gäller motion 2022:53 i enlighet med tidigare kyrkomötesbeslut och tillägger att det skulle innebära att föregripa kommande revision att redan nu besluta om vilka psalmer som ska ingå. Psalmen Fädernas kyrka ingår sedan 1986 inte i psalmboken för Svenska kyrkan. Dess innehåll är teologiskt tveksamt då den har ett patriarkalt och nationalistiskt anslag.

Uppsala den 6 oktober 2022

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Eriksson, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Kristina Hyse och Fredrik Sidenvall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilde Klasson, Lars G Linder, Mattias Lundberg, Knapp Anna Eriksson, Johan Garde, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Mia Möller, Åsa Öckerman och Helén Lindbäck.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för punkt 1 i motion 2022:14. Yrkandet i punkt 1 är ett betydelsefullt medskick till det pågående arbetet på en ny psalmbok med bäring på vikten av kontinuitet.

Fredrik Sidenvall

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkt 1–3 angående motion 2022:14 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar bifalla motionen.

Anna-Karin Åström

Reservation 3

Reservation angående motion 2022:53: Psalmen Fädernas kyrka har i sin form från 1937 års psalmbok fått ett fortsatt bruk trots att den av flera skäl inte togs med i 1986 års psalmbok. I den mångfald som Svenska kyrkan rymmer menar jag, oavsett vad jag personligen tycker om psalmen, försvarar denna psalm en plats. Vid institutioner och organisationer är denna psalm ett band till Svenska kyrkan och dess tradition. I en tid då samling och samhörighet är av synnerlig betydelse yrkar jag i på att psalmbokskommittén får ett särskilt uppdrag att ta med Fädernas kyrka i sitt fortsatta arbete.

Fredrik Sidenvall

Reservation 4

Jag motsätter mig utskottets förslag angående motion 2022:53 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Anna-Karin Åström

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2022:2

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk. I skrivelsen föreslås kyrkomötet besluta att från och med pingstdagen 28 maj 2023 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I, i urval till svenskt teckenspråk användas i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att skrivelsen ska bifallas.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2022:5 att från och med pingstdagen 28 maj 2023 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till svenskt teckenspråk i urval användas i Svenska kyrkan.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

Kyrkomötet beslutar att från och med pingstdagen 28 maj 2023 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till svenskt teckenspråk i urval användas i Svenska kyrkan.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5 i Ln 2022:2y, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5 i Kn 2022:4y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Den översättning av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I (kyrkohandboken) till svenskt teckenspråk i urval som kyrkostyrelsen lägger fram i skrivelsen är en översättning som ska fungera i Svenska kyrkans kyrkoliv. Urvalet har gjorts så att en fullständig högmässa ska kunna firas och att de kyrkliga handlingarna dop, bikt,

konfirmation, vigsel och begravning kan firas fullt ut. Teologiska överväganden har varit en integrerad del av översättningen.

Kyrkostyrelsen fastslog i ett policydokument den 14 juni 2012 att den nationella nivån ”svarar för att Svenska kyrkans böcker finns tillgängliga på de språk som används i gudstjänster och kyrkliga handlingar samt att influenser från olika språk och traditioner tas tillvara i arbetet med att utveckla Svenska kyrkans gudstjänstliv och böcker”. Efter reformationen har Svenska kyrkans psalmbok och kyrkohandbok helt eller delvis funnits på andra språk än svenska. Syftet har varit att språkliga minoriteter inom Svenska kyrkan ska få möjlighet att använda sitt eget språk.

Det svenska teckenspråket har ett särskilt skydd som regleras i språklagen (2009:600). Dövas och hörselskadades rätt till teckenspråk är tryggad, eftersom Sverige ställt sig bakom åtagandena i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Enligt kyrkostyrelsen ger Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I på svenskt teckenspråk en god förutsättning för gudstjänstliv för döva, hörselskadade och övriga teckenspråkiga. Översättningen spelar en viktig roll för att understödja minoritetens engagemang och intressen i kyrka och gudstjänstliv och för att främja och synliggöra minoritetens identitet. Det har en stor betydelse för barn och ungas identitetsutveckling. Av skrivelsen framgår att översättargruppen har bestått av tre personer, två hörande med tjänst i Svenska kyrkan och med mångårig erfarenhet av teckenspråkigt arbete och en tredje person som är döv teckenspråkig lingvist. Översättningarna har prövats av översättarna som själva är aktiva i Svenska kyrkans teckenspråkiga gudstjänstliv och korrigerats efter prövning. Den teologiska granskningen är genomförd genom att en teologisk sakkunnig i samspel med översättarna diskuterat materialet och dess direktiv.

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I på svenskt teckenspråk är en avancerad översättning i urval som består av ett antal inspelade filmer. Den ska ses som ett komplement till kyrkohandboken. Eftersom den som använder svenskt teckenspråk kan läsa svenska så är inga av de inledande texterna eller de anvisningar som följer med kyrkohandboken översatta. För de kyrkliga handlingarna är ett begränsat antal bibeltexter översatta för varje gudstjänst. Översättningen föreslås tas i bruk 28 maj 2023 och den kommer att kunna ses och laddas ned genom Svenska kyrkans webbverktyg för gudstjänstarbete.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2022:5 att från och med pingstdagen 28 maj 2023 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till svenskt teckenspråk i urval användas i Svenska kyrkan.

Utskottet uttrycker sin tacksamhet och glädje över att det nu finns en översättning på svenskt teckenspråk som gör det möjligt att fira gudstjänst i en teckenspråkig församling.

Uppsala den 6 oktober 2022

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Eriksson, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Kristina Hyse och Fredrik Sidenvall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilde Klasson, Lars G Linder, Mattias Lundberg, Knapp Anna Eriksson, Johan Garde, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Mia Möller, Åsa Öckerman och Helén Lindbäck.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:2y

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

I linje med sina tidigare yttranden (Ln 2002:2y, 2004:1y, 2005:7y, 2019:5y, 2021:2y) vill läronämnden uttrycka stor tillfredsställelse och glädje över att Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I nu i urval finns tillgänglig på svenskt teckenspråk. Detta är ett viktigt uttryck för att Svenska kyrkan är flerspråkig och möjliggör för fler att fira gudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning.

Läronämnden konstaterar att det är den svenskspråkiga versionen av kyrkohandboken som är normativ för Svenska kyrkan, men bejakar att den genom översättning, tolkning och kontextuella anpassningar har gjorts tillgänglig på ytterligare ett språk.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:4y

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

I enlighet med kyrkoordningen beslutar kyrkomötet vilka översättningar till andra språk av Svenska kyrkans gudstjänstböcker som får användas i Svenska kyrkan. En översättning av *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I* föreligger. Genom skrivelsen läggs översättningen *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I på svenskt teckenspråk, i urval* fram till kyrkomötet för beslut. Skrivelsen beskriver innehållet i översättningen och hur översättningsarbetet gått till.

Kyrkorättsnämnden ska enligt 4 kap. 1 a § kyrkomötets arbetsordning yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen och i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet som finns i en skrivelse från kyrkostyrelsen eller kyrkomötets presidium eller i en motion. Förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5 är att se som förslag till kyrkomötesbeslut om bestämmelser. Enligt praxis blir beslut av detta slag utfärdade som bestämmelser i serien Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2022:5.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2022:3

Kompendium med kyrkoårets texter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:12 som avser kompendium med kyrkoårets texter. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att extrahera delen Kyrkoårets söndagar och helgdagar i Den svenska psalmboken och trycka upp den som ett kompendium för samfundets medlemmar att delas ut i församlingen till besökare.

Utskottet föreslår att motionen ska avslås då det som motionären efterlyser redan finns.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:12.

Motionens förslag

Motion 2022:12 av Anna-Karin Åström och Daniel Engström, Kompendium med kyrkoårets texter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att extrahera delen Kyrkoårets söndagar och helgdagar i Den svenska psalmboken och trycka upp den som ett smidigt tunt litet kompendium för samfundets medlemmar att delas ut i församlingen till besökare.

Bakgrund

Som en del av den svenska psalmboken finns evangelieboken, där kyrkoårets söndagar och helgdagar med tema ingår. Tre årgångars bibeltexter finns med. Evangelieboken är tillgänglig på flera sätt, inte endast för Svenska kyrkans medlemmar. Evangelieboken går att köpa i tryckt format.

För smartphone-användare finns appen Kyrkoåret från Fjellander media där alla söndagar och helgdagar finns med. I appen finns information om söndagens texter, psalmförslag samt övrig liturgisk vägledning för respektive söndag. Samma information som i appen finns även på Svenska kyrkans hemsida:
www.svenskakyrkan.se/kyrkoaret/bibeltexter.

Flera kyrkliga förlag har material eller kyrkoårskalendrar som innehåller bibeltexterna till kyrkoårets dagar samt tillhörande reflektioner. Det finns även almanackor med kyrkoårets helgdagar markerade med tillhörande bibeltexter.

För den som inte har möjlighet att ta del av digital information har psalmboken delats ut i många sammanhang i Svenska kyrkans församlingar, både som dop- och konfirmationspresent.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:12.

Utskottet föreslår avslag till motion 2022:12 då det som motionären efterlyser redan finns. Evangelieboken finns till exempel i psalmboken, på Svenska kyrkans hemsida och i digitala verktyg. Utskottet menar dock att det finns en pastoral omsorg i motionen som ska uppmuntras. Det är angeläget att människor på ett lättillgängligt sätt får del av kyrkoårets texter och utskottet vill därför lyfta fram psalmboken som ett verktyg för detta.

Uppsala den 4 oktober 2022

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Sandra Ryström Signarsdotter, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Kristina Hyse och Fredrik Sidenvall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Fredrik Eriksson, Hilde Klasson, Lars G Linder, Sofija Pedersen Videke, Mattias Lundberg, Knapp Anna Eriksson, Johan Garde, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Mia Möller, Åsa Öckerman och Helén Lindbäck.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag motsätter mig utskottets förslag angående motion 2022:12 och föreslår i stället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Anna-Karin Åström

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2022:4

Kompletterande gudstjänstformer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:13 om kompletterande gudstjänstformer. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda en strategi för hur pastorat och församlingar på ett fritt sätt utifrån lokala förutsättningar ska utöka antal veckovisa kvällsmöten samt böne- och lovsångsmöten. Utskottet anför att en större reglering på nationell nivå av gudstjänstlivet skulle inskränka valfrihet istället för att möjliggöra den.

Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:13, punkt 1,
2. avslå motion 2022:13, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:13 av Anna-Karin Åström, Kompletterande gudstjänstformer

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att anta en strategi till stöd för pastorat och församlingar att på ett fritt sätt utifrån lokala förutsättningar kunna
1. utöka antalet veckovisa kvällsmöten,
2. hålla böne- och lovsångsmöten.

Bakgrund

Gudstjänstens tid

Olika former för gudstjänst är en av kyrkans centrala frågor. Gudstjänsten är kyrkolivets centrum och att tillgängliggöra den för många är av stor vikt. Detta låg delvis till grund för arbetet med den senaste kyrkohandboken, där praxis från olika delar av landet skulle tas tillvara och upphöjas genom att ingå i ett av kyrkomötet antaget dokument. Flera församlingar runt om i Svenska kyrkan har gudstjänst på olika tider och i vissa fall har även huvudgudstjänsten ändrat tid och plats, efter godkännande från domkapitlet.

Kyrkoordningen

I kyrkoordningens 17:e kapitel finns bestämmelser om gudstjänstlivet. I inledningen står: ”Kyrkorådet, församlingsrådet och kyrkoherden har gemensamt ansvar för gudstjänstlivets utformning och utveckling.” Angående huvudgudstjänster står i 3 § att det i varje församling som inte ingår i ett pastorat och i varje pastorat ska firas en huvudgudstjänst i form av den allmänna gudstjänsten alla söndagar och kyrkliga helgdagar om inte domkapitlet för visst tillfälle har medgivit något annat. I kyrkoordningen finns även bestämmelser om en plan för församlingens gudstjänster, i 9 §: Kyrkoherden fastställer efter samråd med församlingens kyrkoråd eller församlingsråd, präster och kyrkomusiker en plan för församlingens gudstjänster. Vid oenighet mellan kyrkorådet eller församlingsrådet och kyrkoherden om gudstjänstplanen får ärendet föras till domkapitlet för beslut.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Nya former för gudstjänst i syfte att locka fler grupper till kyrkan har under många år dryftats i kyrkomötet. Ett liknande ärende som i föreliggande motion behandlades i gudstjänstutskottets betänkande, G 2008:2, om nya gudstjänstformer. Gudstjänstutskottet resonerade då om behovet av att både värna och utveckla det lokala gudstjänstlivet på landsbygden och i andra, ibland mindre resursstarka sammanhang och att den lokala situationen behöver få prägla gudstjänsten.

Det finns inom ramen för nuvarande kyrkohandbok och gudstjänstbestämmelser möjlighet till olika variationer av gudstjänstlivet samtidigt som den grundläggande strukturen i kyrkans gudstjänst förblir lätt att känna igen också med den lokala anpassningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:13.

Utskottet anser att motionens intention om möjlighet till lokal variation och valfrihet vad gäller gudstjänstlivet är god. Utskottet betonar dock att möjligheten i hög grad finns på lokal nivå och är en betydande del av församlingens arbete med församlingsinstruktionen. Att skapa möjlighet för ett lokalt varierat gudstjänstliv är också en stor del av stiftens främjandeuppdrag. En större reglering på nationell nivå av gudstjänstlivet skulle inskränka valfrihet istället för att möjliggöra den.

Uppsala den 5 oktober 2022

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Sandra Ryström Signarsdotter, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Kristina Hyse och Fredrik Sidenvall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Fredrik Eriksson, Hilde Klasson, Lars G Linder, Sofija Pedersen Videke, Mattias Lundberg, Knapp Anna Eriksson, Johan Garde, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Mia Möller, Åsa Öckerman och Helén Lindbäck.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkt 1–2 angående motion 2022:13 och föreslår i stället att kyrkomötet beslutar bifalla motionen.

Anna-Karin Åström

Organisationsutskottets betänkanden
O 2022:1–13

Organisationsutskottets betänkanden

O 2022:1	Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer
O 2022:2	Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster
O 2022:3	Övriga ändringar
O 2022:4	Kyrkomötets arbetsformer
O 2022:5	Valfrågor
O 2022:6	Barnkonsekvensanalyser
O 2022:7	Mission som församlingens grundläggande uppgift
O 2022:8	Församlingsrådets ansvar och uppgifter
O 2022:9	Sammanläggningar av församlingar och pastorat
O 2022:10	Församlingstillhörighet och lagen om Svenska kyrkan
O 2022:11	Kostnader i begravningsverksamheten
O 2022:12	Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval
O 2022:13	Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:1

Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer. I skrivelsen föreslås att det ska vara tillåtet för församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av kyrklig begravningsbyrå och att detta ska tydliggöras genom ett tillägg i kyrkoordningen i form av ett andra stycke i 2 kap. 2 §.

Utskottet tillstyrker i sak den av kyrkostyrelsen föreslagna ändringen att tillåta kyrkliga begravningsbyråer, men anser att det tillägg som kyrkostyrelsen föreslår i kyrkoordningen behöver justeras, bland annat till följd av påpekanden från kyrkorättsnämnden. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning **1**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **3**

Skrivelsens förslag **3**
Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer 3

Yttrande från läronämnden **3**

Yttranden från kyrkorättsnämnden **3**

Bakgrund **3**
Ärendet och dess beredning 3
Gällande reglering om näringsverksamhet 4
Kyrkostyrelsens skrivelse 4

Utskottets överväganden **6**
Reservation 8
Särskild mening 8

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **9**

Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut **10**

Bilaga 3 Läronämndens yttrande 2022:1y **11**

Bilaga 4 Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:1y **12**

Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:9y **14**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 2*.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 1 i Ln 2022:1y, *bilaga 3*.

Yttranden från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 1 i Kn 2022:1y, *bilaga 4* samt över utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen i Kn 2022:9y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Ärendet och dess beredning

Frågan om begravningsbyråer i kyrklig regi har i olika omgångar varit uppe för behandling i kyrkomöte och kyrkostyrelse sedan år 2004, då kyrkomötet avslog en motion om en rikstäckande kyrklig begravningsbyrå (se motion 2004:22 och EE 2004:6). Svenska kyrkans överklagandenämnd har därtill i flera avgöranden konstaterat att det inte kan vara en uppgift för församlingar att bedriva begravningsbyråverksamhet (se ÖN 2007/22, 2007/30, 2008/03 och 2012/09). Faktum kvarstår dock att ett antal församlingar bedriver näringsverksamhet i form av begravningsbyrå. Därtill förefaller det hos såväl församlingar som stift finnas en viss osäkerhet om hur rättsläget ska tolkas. Trots att olika insatser har gjorts för att förtydliga frågeställningar kopplade till kyrkliga begravningsbyråer har behandlingen av frågan inte kunnat nå en slutpunkt (se bl.a. SKU 2009:2 *Arbetsformer i förändring*, KsSkr 2010:7, KsSkr 2012:2, bilaga 2, KsSkr 2014:2, KsSkr 2017:2, KsSkr 2018:3 och KsSkr 2019:3). Även biskopsmötet har vid flera tillfällen diskuterat frågan. Senast var under våren 2021. Då framhöll biskopsmötet att frågan om kyrkliga begravningsbyråer behöver ”få en lösning” samtidigt som mötet konstaterade att ”[…] begravningsseden är i stark förändring och behöver värnas, dels att kyrkliga begravningsbyråer finns och kan komma att öka i antal” (BM 2021–0016, 49 §).

Som ett led i ett fördjupat samtal kring hur Svenska kyrkan bland annat ska kunna möta ett förändrat landskap vad gäller begravningsseden tog kyrkostyrelsens arbetsutskott under våren 2018 beslut om att göra en genomlysning av de kyrkliga begravningsbyråerna, för att ta del av erfarenheter från dessa verksamheter. Resultatet presenterades i rapporten *Vi sänker tröskeln till kyrkan – Erfarenheter av kyrkliga begravningsbyråer,* som överlämnades till kyrkostyrelsens arbetsutskott hösten 2019.

Mot bakgrund av nämnda rapport beslutade kyrkostyrelsen om en förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer, där sådan verksamhet granskas utifrån bland annat skatte- och konkurrensfrågor, församlingens olika roller samt kompetens- och kvalitetsfrågor kopplade till verksamheten. Uppdraget resulterade i en inomkyrklig promemoria *Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer* som remitterades i november 2021. Med anledning av den remitterade promemorian har kyrkostyrelsen lämnat förslag till en ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen som innebär att det ska vara tillåtet för församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av kyrklig begravningsbyrå.

Gällande reglering om näringsverksamhet

I 2 kap. 2 § kyrkoordningen stadgas att en församling får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Nämnda bestämmelse trädde i kraft år 2012 och i den utredning som låg till grund för dess införande hade frågan om begravningsbyråverksamhet uppmärksammats särskilt (SKU 2009:2, *Arbetsformer i förändring*). Utredarens förslag var att sådan näringsverksamhet skulle tillåtas under vissa förutsättningar. Kyrkostyrelsen ansåg dock att det behövdes en djupare reflektion kring just begravningsbyråverksamhet, varför utredarens förslag om att tillåta sådan verksamhet inte lades fram till kyrkomötet. Såsom skäl anfördes särskilt risken för att församlingar som bedriver begravningsbyråverksamhet skulle kunna få svårt att hålla isär denna verksamhet från uppgiften som huvudman för begravningsverksamheten, liksom risken för att kyrkans trovärdighet skulle kunna sättas på spel om människor skulle ha svårt att uppfatta skillnaden mellan de olika verksamheterna. Däremot föreslog kyrkostyrelsen ett tillägg i kyrkoordningen – som delvis motsvarade utredningsförslaget – som klargjorde att näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift får bedrivas (KsSkr 2010:7). Även organisationsutskottet delade kyrkostyrelsens uppfattning om att det behövdes en djupare reflektion kring frågan om just näringsverksamhet i form av begravningsbyrå mot bakgrund av de ”särskilda problem som föranleds av att församlingarna också bär huvudmannaskapet för begravningsverksamheten” (O 2010:1). Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Överklagandenämnden hade redan före införandet av 2 kap. 2 § kyrkoordningen prövat frågan om tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer, varvid nämnden klargjort att det inte kan anses vara en uppgift för församlingar att bedriva sådan näringsverksamhet (ÖN 2007/22). Att tillägget i 2 kap. 2 § inte förändrade nämndens ställningstagande i frågan förtydligades därefter i avgörandet ÖN 2012/09.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Frågan om tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer har, såsom framhållits ovan, varit föremål för diskussion i snart 20 år. Idag bedrivs kyrkliga begravningsbyråer på ett drygt tiotal olika platser runt om i landet, trots att det enligt Överklagandenämndens tolkning av kyrkoordningen inte är förenligt med regelverket att en församling bedriver sådan näringsverksamhet. I skrivelsen framhålls att även om frågan om kyrkliga begravningsbyråer är tydlig, skapar skälen för besluten från Överklagandenämnden en viss ”förvirring” i och med den återkommande kopplingen tillbaka till 2004 års kyrkomöte och den motion som då behandlades rörande frågan om en för Svenska kyrkan rikstäckande begravningsbyrå. Vidare framhålls att det är svårt att tolka slutsatserna av det som framhålls i förarbetena där frågan om kyrkliga begravningsbyråer aldrig förefaller ha kommit till ett ”slutligt avgörande”. Den

genomgång av domkapitelsärenden som gjorts inom ramen för den förnyade genomgången av frågan om kyrkliga begravningsbyråer, visar även att det i stiften förefaller finnas en viss osäkerhet om hur rättsläget ska tolkas och att man förväntar sig att frågan om tillåtligheten klargörs. I skrivelsen konstaterar kyrkostyrelsen att den reglering som finns idag – som tydliggör att en församling får bedriva näringsverksamhet som har naturlig anknytning till den grundläggande uppgiften – har kommit att framstå som något svårbegriplig i förhållande till tillåtligheten av just kyrkliga begravningsbyråer, eftersom begravningsbyråverksamhet kan tyckas vara just sådan näringsverksamhet som har en nära anknytning till den grundläggande uppgiften.

I den förnyade genomgång som skett av frågan om kyrkliga begravningsbyråer konstaterar kyrkostyrelsen att det finns ett antal delfrågor som är centrala för den fortsatta bedömningen. Dessa delfrågor – och de bedömningar som gjorts i respektive del – har varit avgörande för kyrkostyrelsens förslag om att det ska vara tillåtet för församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av kyrklig begravningsbyrå.

Den *första delfrågan* handlar om församlingsdrivna begravningsbyråer och församlingens grundläggande uppgift, där kyrkostyrelsen gör bedömningen att näringsverksamhet i form av församlingsdriven begravningsbyrå har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift, särskilt vad gäller perspektiven diakoni och gudstjänst. Bland annat framhålls att bedrivande av begravningsbyrå innebär ytterligare en mötesplats med församlingsbor när sorg och död drabbar. Byråerna möjliggör även för ett tidigarelagt möte med de sörjande där det finns möjlighet för församlingen att peka på begravningsgudstjänsten som ett meningsbärande sammanhang, liksom på församlingens övriga möjligheter att stödja sörjande människor i samtal, själavård och praktisk handling. I de fall då de anhöriga önskar en begravningsceremoni i annan ordning än Svenska kyrkans, ska begravningsbyråns hjälp med att ordna en sådan ceremoni primärt ses som en diakonal tjänst till de sörjande.

Den *andra delfrågan* berör församlingsdrivna begravningsbyråer och en begravningssed i förändring. Kyrkostyrelsen konstaterar att begravningsseden är under förändring och att det är allt färre – även kyrkotillhöriga – som väljer en kyrklig begravningsceremoni. Kyrkostyrelsen ser det som angeläget att Svenska kyrkan i den egna kommunikationen utvecklar berättelsen om begravningsgudstjänsten som en meningsskapande rit, som inom ramen för den givna gudstjänstordningen också ger möjlighet till en personlig utformning av ceremonin. Enligt kyrkostyrelsens bedömning har Svenska kyrkan genom församlingsdrivna begravningsbyråer möjlighet att stärka sitt aktörskap i relation till en begravningssed i förändring. Samtidigt behöver kyrkan även på andra sätt utveckla sin kommunikation om begravningsgudstjänsten som meningsskapande sammanhang till stöd för människors sorgebearbetning.

Den *tredje delfrågan* berör huvudmannaskapet och huruvida detta uppdrag även fortsättningsvis kan utgöra ett huvudargument mot tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer. Kyrkostyrelsen framhåller att Svenska kyrkan även fortsättningsvis ska ta ett kompetent och kvalitativt ansvar för det statliga uppdrag som huvudmannaskapet innebär. För att bevara ett gott anseende och förtroende hos såväl allmänheten som samarbetspartners krävs ett tydligt särskiljande mellan de olika verksamheterna, vilket betyder noggrant åtskiljande av de olika finansieringskällorna, att strikt opartiskhet i myndighetsutövningen upprätthålls, att näringsverksamheten bedrivs på sunda konkurrensmässiga grunder och att kyrkans grundläggande värderingar kommer till uttryck i samtliga av församlingen bedrivna verksamheter. Redan idag finns råd för bedrivande av näringsverksamhet som kyrkostyrelsen tagit fram. Kyrkostyrelsen avser att utveckla dessa råd och menar att de – även om de i egenskap

av just råd inte är tvingande – även fortsättningsvis behöver utgöra ett grundläggande ramverk för hur näringsverksamhet som bedrivs av församlingar ska utformas, liksom för stiften i deras tillsyn av församlingars näringsverksamhet, inkluderat begravningsbyråverksamhet. Sammantaget gör kyrkostyrelsen bedömningen att huvudmannaskapet för begravningsverksamheten inte utgör något hinder för tillåtande av församlingsdrivna begravningsbyråer.

Den *fjärde delfrågan* berör organisering och kompetens. Kyrkostyrelsen understryker att en församlings bedrivande av näringsverksamhet förutsätter kompetens och kvalitetssäkring. Vidare gör kyrkostyrelsen bedömningen att aktiebolag är den närmast till hands liggande associationsformen för näringsverksamhet – inkluderat begravningsbyråverksamhet – i församlings regi, då associationsformen möjliggör en nära organisatorisk koppling mellan församlingens demokratiskt valda organ och bolagets styrning. Vidare framhålls att den optimala formen för bedrivande av begravningsbyråverksamhet torde vara i aktiebolag som drivs med egen personal, för att så långt som möjligt motverka misstankar om att verksamheten inte bär sina egna kostnader eller bedrivs på ett icke marknadsmässigt sätt. Kyrkostyrelsen ser dock ingen anledning till att kräva en viss associationsform för församlingsdriven begravningsbyråverksamhet. Varje församling som överväger att starta sådan verksamhet måste i stället göra en bedömning av sin egen situation samt säkerställa att man i församlingen/pastoratet har den kompetens som krävs för att leda och styra verksamheten – oaktat associationsform och personaltillsättning – samt kunskap om vad det innebär att bedriva näringsverksamhet inom den specifika branschen.

Sammantaget gör kyrkostyrelsen bedömningen att det inte längre finns några bärande skäl för att det enligt kyrkoordningen inte ska vara tillåtet för en församling att bedriva näringsverksamhet i form av begravningsbyrå, utan tvärtom att sådan verksamhet har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och därför ska tillåtas. Mot bakgrund av den nära koppling som finns mellan just näringsverksamhet i form av begravningsbyrå samt huvudmannaskapet för begravningsverksamheten, anser kyrkostyrelsen att det finns anledning att i kyrkoordningen erinra om vikten av att beakta huvudmannaskapets förutsättningar, men även de förutsättningar som följer av annan lag för den som bedriver begravningsbyråverksamhet. Här åsyftas bland annat konkurrens- och skattelagstiftning. Kyrkostyrelsen konstaterar att alla församlingar som bedriver någon form av näringsverksamhet självfallet måste beakta och följa gällande lagar. Den som både är huvudman för begravningsverksamheten och samtidigt avser att bedriva begravningsbyråverksamhet måste dock vara särskilt observant så att verksamheterna inte bedrivs på ett sådant sätt att sammanblandning av verksamheterna – och de olika rollerna – riskeras. Av denna anledning anser kyrkostyrelsen det befogat att man inför ett tillägg i form av ett andra stycke i 2 kap. 2 § kyrkoordningen där vikten av ovanstående förtydligas (se KsSkr 2022:4, avsnitt 1, för en fullständig redogörelse över kyrkostyrelsens överväganden, förslag och bedömningar).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet konstaterar att frågan om kyrkliga begravningsbyråer har diskuterats i kyrkomötet under lång tid. En anledning till detta är enligt utskottets mening att frågan är komplex och inrymmer en rad olika överväganden som nogsamt har behövt mogna

fram. Under de år som frågan om kyrkliga begravningsbyråer har diskuterats har begravningsseden kommit att förändras och Svenska kyrkan har en utmaning att möta det förändrade landskapet och att i detta sammanhang värna den kyrkliga begravningsseden. Utskottet ser vidare att det finns ett behov och en önskan hos församlingar, särskilt på landsbygd och i glesbygd, att såsom en del av församlingens diakonala uppdrag kunna tillhandahålla tjänster som efterfrågas av de som bor och verkar inom församlingens område. Begravningsbyråverksamhet kan utgöra en sådan efterfrågad tjänst.

Utskottet konstaterar att den förnyade genomgången av frågan om kyrkliga begravningsbyråer som kyrkostyrelsen låtit genomföra, visar att det inte längre finns några bärande skäl för att inte tillåta församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av begravningsbyråer. Utskottet anser därför att kyrkliga begravningsbyråer nu behöver bli tillåtna genom en uttrycklig reglering i kyrkoordningen.

Mot bakgrund av den kritik som kyrkostyrelsens förslag till ändring i kyrkoordningen har fått av kyrkorättsnämnden, anser utskottet att det behövs en tydligare reglering i kyrkoordningen än den som föreslagits av styrelsen. Utskottet föreslår därför en reglering som klargör att rättsläget beträffande tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer ändras och att Överklagandenämndens hittillsvarande praxis inte längre ska gälla. Utskottet menar att det förslag till tillägg i 2 kap. 2 § andra stycket som föreslagits av kyrkorättsnämnden på ett tydligare sätt knyter an till den utredning (SKU 2009:2, *Arbetsformer i förändring*) som ligger till grund för första stycket. Skrivningen i andra stycket klargör att till exempel begravningsbyråverksamhet ska ses som en verksamhet som kan bidra till församlingens förutsättningar att utföra den grundläggande uppgiften. I enlighet med vad kyrkorättsnämnden föreslår, anser utskottet att 2 kap. 2 § tredje stycket bör innehålla ett bemyndigande till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser om bedrivande av sådan näringsverksamhet som avses i paragrafens första stycke.

I sammanhanget önskar utskottet poängtera vikten av att kyrkostyrelsen, exempelvis i sitt fortsatta arbete med att utveckla kyrkostyrelsens råd för bedrivande av näringsverksamhet, uppmärksammar också annan näringsverksamhet som bedrivs av församlingar och pastorat. Utskottet ser att det kan finnas behov av ett mera generellt stöd vad gäller frågor som hör samman med bedrivande av sådan verksamhet.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Reservation mot organisationsutskottets förslag till beslut gällande kyrkoordningsändring. Vår uppfattning är, att såväl kyrkostyrelsens som organisationsutskottets förslag till beslut är för dåligt beredda och konsekvensutredda. Vi menar att både kyrkostyrelsens och organisationsutskottets förlag till beslut ska avslås. Vi menar att utskottet med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse borde ha givit ett uppdrag till kyrkostyrelsen att ytterligare bereda och utreda konsekvenserna av frågan om kyrkliga begravningsbyråer och den påverkan det bland annat kan få på uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten. En fördjupad beredning och konsekvensanalys av denna fråga kunde också med fördel ha klargjort synen på och förutsättningarna för att bedriva annan näringsverksamhet även sådan som bedrivs i annan form än i församlingens/pastoratets egen organisation. Den kyrkoordningsändring som nu föreslås innebär, menar vi, en öppning för att bedriva kyrkliga begravningsbyråer även inom ramen för församlingens/pastoratets organisation vilket vi menar är olyckligt då dessa tydligt bör avskiljas organisatoriskt och redovisningsmässigt.

Louise Callenberg, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson och Inga-Lill Röhr

Särskild mening

Undertecknade ansluter till reservation från Louise Callenberg m.fl. gällande organisationsutskottets förslag till beslut.

Solveig Oscarsson, Roberth Krantz och Sebastian Ekeroth Clausson

Bilaga 1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 2 kap. 2 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

2 kap.

2 §

Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.	*Med naturligt anknuten verksamhet enligt första stycket avses inte bara näringsverksamhet som är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift utan även verksamhet som bidrar till församlingens förutsättningar att utföra denna uppgift, exempelvis begravningsbyråverksamhet.* *Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om hur näringsverksamhet får bedrivas.*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Bilaga 2
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 2 kap. 2 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

2 kap.

2 §

Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.

Den som bedriver begravningsbyrå-verksamhet och samtidigt är huvudman för begravningsverksamheten ska särskilt beakta de olika förutsättningar som enligt lag gäller för respektive verksamhet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:1y

Kyrkliga begravningsbyråer

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen

Läronämnden menar att det inte finns några läromässiga hinder för begravningsbyråverksamhet i Svenska kyrkans regi. Ett pastoralt ansvar för omhändertagandet av den döda kroppen och mötet med de sörjande är en del av kristen tradition.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:1y

Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1 Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Av kyrkoordningens 2 kap. 2 § framgår att församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Det är inte närmare specificerat vilken näringsverksamhet som omfattas av denna skrivning.

Kyrkostyrelsen menar att näringsverksamhet i form av begravningsbyrå i en församlings eller pastorats regi kan anses ha en naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet till uppdraget att fira gudstjänst och utöva diakoni. Därmed utgör begravningsbyråverksamhet sådan näringsverksamhet som enligt kyrkoordningen kan bedrivas av enhet inom Svenska kyrkan. För att tydliggöra att begravningsbyråverksamhet ska ses som naturligt anknuten näringsverksamhet som en församling får bedriva, vilket innebär en ändring av hittillsvarande tolkning, föreslås ett tillägg i form av ett andra stycke i 2 kap. 2 § kyrkoordningen med lydelsen: *Den som bedriver begravningsbyråverksamhet och samtidigt är huvudman för begravningsverksamheten ska särskilt beakta de olika förutsättningar som enligt lag gäller för respektive verksamhet*. Ändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Svenska kyrkans överklagandenämnd har i beslut 2007/22 och 2012/9 konstaterat att det inte kan anses vara en uppgift för Svenska kyrkans församlingar att bedriva begravningsbyråverksamhet, vare sig självständigt eller tillsammans med annan, samt att det är oförenligt med regleringen i kyrkoordningen att bedriva sådan verksamhet. Vidare har Överklagandenämnden i sitt remissyttrande 2021/30 gällande *Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer* huvudsakligen konstaterat följande.

> […] För att samma huvudman ska kunna bedriva både myndighetsutövning och kommersiell verksamhet krävs en betydligt mer omfattande reglering för att undvika sammanblandning än den som föreslås. Tillsynen måste intensifieras och det räcker inte med den förvaltningstillsyn eller den utökade tillsyn som stiften numera har. Denna gäller ju också enbart begravningsverksamheten som sådan. Fokus måste också ligga på jävsfrågorna som kan bli betydande och ge upphov till överklaganden. Det finns en stor risk att sådana överklaganden kommer att bli vanliga om det inte tillräckligt klarläggs i kyrkoordningen vad som gäller.
>
> Den bedömning Överklagandenämnden tidigare har gjort i frågan har fortfarande aktualitet och kan enligt nämnden inte avfärdas på det sätt som har skett i promemorian. I promemorian konstateras, såvitt går att utläsa, att bedrivande av kyrklig begravningsbyrå i dag strider mot kyrkoordningen. Mot den bakgrunden blir förslaget till ändring i 2 kap. 2 §

kyrkoordningen inte adekvat. Förslaget innebär att den som bedriver begravningsbyråverksamhet ska särskilt beakta de förutsättningar för huvudmannaskapet som följer av begravningslagen. Att den som bedriver begravningsbyråverksamhet ska beakta lagens regler synes inte behöva anges särskilt i kyrkoordningen. Är det tveksamt om kyrkoordningen för närvarande medger att en församling driver begravningsbyrå, måste denna fråga först klarläggas.

Även den gränsdragning som måste ske mellan församlingens grunduppgift och bedrivande av begravningsbyrå måste klarläggas. De likheter och skillnader som finns mellan kyrkliga begravningsbyråer och andra former av näringsverksamheter i kyrklig regi behöver klarläggas och konsekvenser dras när det gäller gränsdragningarna i en kyrkorättslig reglering.

Kyrkoordningen är tydlig med att all verksamhet ska vara ett stöd och en konsekvens av den grundläggande uppgiften i församlingen (inledningen till Andra avdelningen: församlingarna). Den grundprincipen måste få genomslag vid en eventuell kommande reglering av verksamheten i kyrkliga begravningsbyråer.

Sammanfattningsvis anser Överklagandenämnden att den föreslagna regleringen är ofullständig och att frågan behöver utredas ytterligare.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följande. Det får anses givet att svenska lagar och förordningar gäller för Svenska kyrkans verksamhet, oavsett om så är föreskrivet i kyrkoordningen eller inte. Den föreslagna skrivningen om att förutsättningar som gäller enligt lag ska beaktas medför enligt kyrkorättsnämnden en inkonsekvens som är problematisk. Om en sådan skrivning skulle införas i kyrkoordningen behöver det övervägas om motsvarande skrivningar skulle behöva införas i ytterligare kyrkoordningsbestämmelser.

Utredningen som ligger bakom förslaget liksom Överklagandenämndens yttrande visar på behovet att tydliggöra vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet av frågan om det ska vara tillåtet för församlingarna och pastoraten att bedriva kyrklig begravningsbyrå. Kyrkorättsnämnden anser inte att det i kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 föreslagna tillägget besvarar dessa frågor. För att klargöra rättsläget och uppnå det föreslagna syftet förutsätts ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen, antingen genom förtydligande av vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift, eller genom en uttrycklig reglering om att kyrklig begravningsbyrå är en näringsverksamhet som är tillåten för församlingar och pastorat att bedriva.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:9y

Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Organisationsutskottet har begärt ett yttrande över följande ändringar i förslaget till ändringar i 2 kap. kyrkoordningen som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse 2022:4, avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer.

Utskottet föreslår, till skillnad från kyrkostyrelsens förslag, att 2 kap. 2 och 3 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelser.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

2 kap.

2 §

Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.

Med naturligt anknuten verksamhet enligt första stycket avses näringsverksamhet som antingen är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift eller skapar förutsättningar för församlingen att utföra denna uppgift, exempelvis begravningsbyråverksamhet.

3 §

Föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen.

Föreskrifter om bedrivande av näringsverksamhet i vissa former finns bl.a. i konkurrenslagen, aktiebolagslagen och diskrimineringslagen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande 2022:1y framhållit behovet av att tydliggöra vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet av frågan om det ska vara tillåtet för församlingarna och pastoraten att bedriva kyrklig begravningsbyrå. För att klargöra rättsläget och uppnå detta förutsätts ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen, antingen genom förtydligande av vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift, eller genom en uttrycklig reglering om att kyrklig begravningsbyrå är en näringsverksamhet som är tillåten för församlingar och pastorat att bedriva. Kyrkorättsnämnden konstaterar att

de av organisationsutskottet föreslagna ändringarna är i linje med vad kyrkorättsnämnden framfört i ovannämnda yttrande.

Kyrkorättsnämnden föreslår dock att 2 kap. 2 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
2 §	
Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.	*Med naturligt anknuten verksamhet enligt första stycket avses inte bara näringsverksamhet som är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift utan även verksamhet som bidrar till församlingens förutsättningar att utföra denna uppgift, exempelvis begravningsbyråverksamhet.* *Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om hur näringsverksamhet får bedrivas.*

Kyrkorättsnämnden konstaterar att organisationsutskottets föreslagna formulering i 2 kap. 2 § andra stycket kyrkoordningen väcker frågor om vad som menas med *ett utflöde av*. Därför förutsätter skrivningen tydliga hänvisningar till förarbeten och utredningar varigenom information om vad som avses lätt kan inhämtas.

Kyrkorättsnämnden menar vidare att det av nämnden föreslagna tredje stycket i 2 kap. 2 § kyrkoordningen tillgodoser organisationsutskottets intention med det föreslagna tillägget i 2 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen. Den av utskottet föreslagna skrivningen anser kyrkorättsnämnden inte tillför någonting. Nämnden förespråkar således att förslaget i den delen inte genomförs. För det fall att utskottet ändå väljer att föreslå tillägget i 2 kap. 3 § kyrkoordningen förespråkar kyrkorättsnämnden följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
3 §	
Föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen.	*Föreskrifter om bedrivande av näringsverksamhet finns i bland annat konkurrenslagen, aktiebolagslagen och diskrimineringslagen.*

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av organisationsutskottet föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:2

Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster.

Organisationsutskottet ser det som positivt och naturligt att kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster till kyrkliga enheter på lokal- och stiftsnivå ges ett tydligt stöd genom en uttrycklig bestämmelse i kyrkoordningen. Utskottet understryker dock vikten av att de administrativa tjänster som kyrkostyrelsen nu och i framtiden tillhandahåller bygger på och förutsätter frivillighet från de enheter som vill utnyttja tjänsterna. Utskottet understryker också att finansieringen av de tillhandahållna tjänsterna även framgent bör ske på ett sådant sätt att den enhet som utnyttjar en tjänst också är den enhet som betalar den faktiska kostnaden för tjänsten.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse, avsnitt 2 i Kn 2022:2y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Den nationella nivåns tillhandahållande av administrativa tjänster

Redan i kyrkostyrelsens skrivelse om strukturfrågor till kyrkomötet 2012 anförde kyrkostyrelsen att den hade för avsikt att i nära samverkan med stiften intensifiera det då inledda arbetet med gemensamma administrativa system och administrativ samverkan (KsSkr 2012:5 s. 124 ff.). Organisationsutskottet noterade detta med tillfredsställelse i sitt betänkande över skrivelsen (O 2012:2). Utskottet anförde att kyrkostyrelsens redogörelse för det redan inledda arbetet med utveckling av gemensamma lösningar var positivt och visade att församlingar, stift och nationell nivå arbetade aktivt för ökad administrativ samverkan vilken syftar till att frigöra resurser till den grundläggande uppgiften.

Till kyrkomötet 2018 presenterade kyrkostyrelsen sina långsiktiga Målbilder 2030 som syftar till att beskriva kyrkostyrelsens ambition på längre sikt och att säkerställa att arbetet på den nationella nivån bidrar till målen. Målbild tre var att kyrkostyrelsen till år 2030 ska ha bidragit ”till utveckling av en effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag” (KsSkr 2018:1 s. 8)[1].

Vid kyrkomötet 2019 framhöll kyrkostyrelsen att ett av de områden där Svenska kyrkan har möjlighet att uppnå stora effektiviseringar är kopplat till löne- och arvodeshantering och att kyrkostyrelsen efter dialog med stiften inriktat sig på att etablera ett gemensamt lönecenter (KsSkr 2019:1). Efter att kyrkomötet beslutat fastställa verksamhetens inriktning etablerades Svenska kyrkans löneservice och verksamheten invigdes i maj 2021.

Vid kyrkomötet 2020 presenterade kyrkostyrelsen sin strategi för digitalisering och samverkan fram till 2030 vilken utarbetats efter förslag från kyrkostyrelsens råd för administrativ samverkan, som i sin tur konsulterat stiften. Ekonomiutskottet anförde i sitt betänkande över skrivelsen (E 2020:1) att utskottet stödde kyrkostyrelsens

[1] Målbilden finns kvar men är numera omformulerad enligt följande. År 2030 finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

strävan att bidra med resurser till effektivisering och samordning av administrationen inom Svenska kyrkan.

Till kyrkomötet 2021 presenterade kyrkostyrelsen sin Färdplan för samverkan och digitalisering (KsSkr 2021:1, bilaga 3). Av färdplanen framgår att kyrkostyrelsens långsiktiga strategi för digitalisering och samverkan omfattar sammanlagt åtta områden (bilaga 3 s. 46):

- Gemensam it-plattform
- Kyrknät (både fast nät och wifi)
- Microsoft 365
- Public 360 (diarium och möteshantering)
- E-arkiv
- Löneservice
- Ekonomiservice
- Att följa medlemmen (kommunikations- och medlemsstrategi).

2021 års kyrkomöte gav kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra en undersökning och analysera förutsättningarna för en gemensam ekonomiservice i Svenska kyrkan samt återkomma till årets kyrkomöte med förslag.

I årets skrivelse om verksamhet och ekonomi (KsSkr 2022:1) anför kyrkostyrelsen att det av den utredning som genomförts framkommit att ekonomiservicetjänsten är värd att sträva efter och därför bör etableras så snart som möjligt inom målperioden till 2030. Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att Svenska kyrkans ekonomiservice etableras med den nationella nivån som huvudman och att både volymtjänster och kvalificerat stöd erbjuds. Den närmare utformningen av denna ekonomiservice avses bli föremål för en förstudie 2023. Med stöd i förstudien kommer kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till finansieringsmodell, som kommer att återrapporteras till kyrkomötet.

I bilaga 2 till årets skrivelse om verksamhet och ekonomi lämnar kyrkostyrelsen också en lägesrapport för kyrkostyrelsens färdplan. Av lägesrapporten framgår bland annat att Svenska kyrkans löneservice under året kommer att ha anslutit ungefär 30 procent av församlingar, pastorat och stift samt att löneservice för närvarande (juni 2022) hanterar över 100 000 lönespecifikationer per år.

Kyrkostyrelsens mandat

Lagreglering

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan utgör det ramverk som trossamfundet själv har att hålla sig till när det gäller den grundläggande ansvarsfördelningen inom kyrkan samt vad kyrkomötet har att förhålla sig till när kyrkomötet fattar beslut om inomkyrkliga bestämmelser. I lagen anges övergripande de olika nivåernas uppgifter. I 6 § första stycket, anges att kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Kyrkomötet får dock, enligt den subsidiaritetsprincip som stadgas i samma paragrafs andra stycke, inte ”besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i”. Däremot kan kyrkomötet besluta om generella bestämmelser på områden som hör till stiftens och församlingarnas grundläggande uppgifter (prop. 1997/98:116 s. 58).

Kyrkoordningsreglering

Församlingens/pastoratets ansvar

Församlingens grundläggande uppgift är, vilket framgår redan av 4 § lagen om Svenska kyrkan och förtydligas i 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen, att fira gudstjänst,

bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Av 2 kap. 1 §, fjärde stycket, framgår att det är församlingens ansvar att anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet. Ansvaret för de resurser som krävs i form av fastigheter, inventarier och personal är således en konsekvens av församlingens grundläggande uppgift. Om en församling ingår i ett pastorat framgår det av 2 kap. 5 § tredje stycket att de uppgifter som tas upp i 1 § fjärde stycket är pastoratets ansvar. Pastoratet har också det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna i pastoratet fullgör sin grundläggande uppgift.

Att församlingen har det yttersta ansvaret för exempelvis lönehantering för sin personal, betyder emellertid inte att församlingen också måste ha egen personal som hanterar församlingens löner och arvoden, utan församlingen har möjlighet att anlita någon annan till att utföra uppdraget. Det finns således enligt kyrkoordningen inget hinder för en församling att anlita en annan aktör för att utföra till exempel församlingens löne- och arvodeshantering.

Kyrkostyrelsens uppgifter

I kyrkoordningens tionde kapitel regleras närmare vad som är den nationella nivåns uppdrag.

I 10 kap. 3 §, punkterna 1–10, anges mer specifikt kyrkostyrelsens uppgifter. Bestämmelsen anger vad kyrkostyrelsen har mandat att göra men i andra kapitel i kyrkoordningen utvecklas och preciseras kyrkostyrelsens uppdrag och uppgifter. Beslut som fattas av kyrkostyrelsen ska ha stöd i någon av punkterna i 10 kap. 3 § eller i någon av de andra bestämmelser där uppdraget preciseras. Enligt vad som nu gäller ska kyrkostyrelsen stödja stiftens arbete för utveckling av en god förvaltning i församlingar och pastorat (10 kap. 3 §, andra stycket, punkten 1). Däremot saknas idag en uttrycklig reglering som ger kyrkostyrelsen mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster till den enheten.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsen har nu – mot bakgrund av bland annat det beslut som kyrkomötet tidigare fattat om att etablera Svenska kyrkans gemensamma löneservice – föreslagit att det införs en ny bestämmelse i 10 kap. 4 § kyrkoordningen som uttryckligen ger kyrkostyrelsen mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster direkt till en sådan enhet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet välkomnar den utveckling inom området digitalisering och samverkan som nu sker i kyrkan. Utskottet noterar också att förslaget till ändring i kyrkoordningen vunnit bred uppslutning bland remissinstanserna. Utskottet ser det som positivt och naturligt att kyrkostyrelsens mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster till en sådan enhet nu också ges ett tydligt stöd genom en uttrycklig bestämmelse i kyrkoordningen. Utskottet vill dock, i likhet med många av remissinstanserna, understryka vikten av att valfriheten för församlingarna kvarstår genom att de tjänster som kyrkostyrelsen

nu och i framtiden tillhandahåller enligt den föreslagna bestämmelsen bygger på och förutsätter frivillighet från de enheter som vill utnyttja tjänsterna. Likaså förtjänar det, enligt utskottet, att understrykas att finansieringen av de tillhandahållna tjänsterna även framgent bör ske på ett sådant sätt att den enhet som utnyttjar en tjänst också är den enhet som betalar den faktiska kostnaden för tjänsten.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 10 kap. 4 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	10 kap.
	4 §
	Kyrkostyrelsen får på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster till en sådan enhet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:2y

Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2 Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Kyrkostyrelsen föreslår – mot bakgrund av det beslut som kyrkomötet tidigare fattat om att etablera Svenska kyrkans gemensamma löneservice – att det införs en ny bestämmelse i 10 kap. 4 § kyrkoordningen som uttryckligen ger kyrkostyrelsen mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster direkt till en sådan enhet. Ändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot det föreslagna tillägget i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:3

Övriga ändringar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Övriga ändringar. I skrivelsen föreslås några ändringar i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Utskottet föreslår kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Övriga ändringar

Kyrkomötet beslutar att
1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen, *bilaga 2*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 3 i Kn 2022:3y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Inledning

Kyrkostyrelsen har under året uppmärksammat behov av två ändringar i kyrkoordningen. Ändringarna är av sådan karaktär att de inte har föranlett remissbehandling.

Kyrkostyrelsen har vidare under de år som bestämmelser om deltagande på distans gällt för styrelsen, uppmärksammat ett behov av justeringar även i dessa. De föreslagna ändringarna berör endast förhållanden avseende kyrkostyrelsen och är av sådan karaktär att de inte har föranlett remissbehandling.

Anslag av tillkännagivanden i kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter

Vid kyrkomötet 2019 beslutades om ändringar i kyrkoordningen, med innebörden att de bestämmelser som finns rörande stiftens tillsyn ska gälla även för de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter (se TU 2019:2). Av förbiseende gjordes ingen ändring i 57 kap. 9 § tredje stycket för att tydliggöra att den i paragrafen angivna tidsfristen för begäran om beslutsprövning också gäller för prövning av beslut fattade av kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter. Denna brist i regelverket medför en otydlighet om när tidsfristen för att begära beslutsprövning av beslut fattade av kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter börjar löpa. Då det enligt kyrkostyrelsen får anses självklart att den tidsfristen bör vara densamma som för beslut som fattats av en församling, ett pastorat eller ett stift, föreslår kyrkostyrelsen att ordet ”samfällighetens” läggs till i uppräkningen i 57 kap. 9 § tredje stycket kyrkoordningen.

Momentet redovisning i 22 kap. 1 §

I samband med att nuvarande kyrkohandbok antogs av kyrkomötet 2017 kom momentet redovisning i 1986 års kyrkohandbok att ersättas av predikan, såsom konfirmationsgudstjänstens förkunnande huvudmoment. Denna ändring återspeglas inte i kyrkoordningen, där det i 22 kap. 1 § alltjämt anges att momentet redovisning är ett moment i konfirmationsgudstjänsten. Kyrkostyrelsen föreslår därför att ordet redovisning i 22 kap. 1 § kyrkoordningen ersätts av ordet predikan.

Deltagande på distans i kyrkostyrelsen

Kyrkoordningen förutsätter som huvudregel att sammanträden i organ inom Svenska kyrkan genomförs med ledamöter som är fysiskt närvarande. Den 1 januari 2020 infördes en möjlighet i kyrkoordningen för beslutande och verkställande organ att sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Enligt kyrkoordningen får ledamöter delta i kyrko- och stiftsfullmäktiges sammanträden på distans, om fullmäktige har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor.

För kyrkostyrelsen är det kyrkomötet som fattar beslut om deltagande på distans. Av kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) med instruktion för kyrkostyrelsen, 5 a § första stycket, framgår att kyrkostyrelsen får, om *särskilda skäl* föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. I syfte att understryka att deltagande på distans inte är en huvudregel utan ett komplement till det fysiska sammanträdet, angavs uttryckligen i kyrkostyrelsens instruktion att ett deltagande på distans förutsätter att det finns *särskilda skäl*. Det särskilda skälet ska, enligt vad kyrkostyrelsen uttalade i sin skrivelse i frågan till 2019 års kyrkomöte, föreligga för den ledamot som önskar delta i ett sammanträde på distans och kan till exempel bero på att personen på grund av långa avstånd har svårt att komma till sammanträdet, att ett ärende brådskar eller att föredragningslistan är så kort att den inte motiverar fysisk närvaro av samtliga ledamöter (KsSkr 2019:4).

Under pandemin utfärdade kyrkostyrelsen riktlinjer som gjorde det möjligt för verkställande och beslutande organ att delta på distans via enbart ljudöverföring och med även ordföranden på distans (se Kyrkostyrelsens riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan, Dnr Ks 2020-0437).

Till kyrkomötet 2021 inkom en motion om möjligheten till fortsatta digitala sammanträden i beslutande och verkställande organ även efter pandemin, på så sätt att deltagande med enbart ljudöverföring och att ordföranden inte skulle behöva vara fysiskt närvarande, skulle permanentas (motion 2021:31). Organisationsutskottet

framhöll i sina överväganden (O 2021:7) att deltagande genom enbart ljudöverföring, inte är en god ordning för sammanträden under ordinarie omständigheter. När ett deltagande sker med enbart ljudöverföring går flera dimensioner av det samtal som förs förlorat, jämfört med de möjligheter som finns när det går att både se och höra den som deltar i överläggningarna. Utskottet föreslog mot denna bakgrund att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag (Km prot., beslut § 95).

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att sammanträden med ledamöter närvarande på distans under 2020 och 2021 har fungerat väl. Genom teknikutvecklingen i form av nya gemensamma it-lösningar som kyrkostyrelsen tillhandahåller har möjligheten till ett enklare, säkrare och bättre deltagande på distans ökat. Utvidgade möjligheter till distansnärvaro kan även vara särskilt positivt för unga och yrkesaktiva, som idag kan ha svårt att åta sig och medverka i förtroendeuppdrag på grund av krav att närvara fysiskt långt från hemorten. Distansdeltagande kan enligt kyrkostyrelsen också bidra positivt ur ett hållbarhets- och kostnadsperspektiv.

Kyrkostyrelsen anser att det mot ovanstående bakgrund finns skäl att i större utsträckning än vad som nu medges i kyrkostyrelsens instruktion, överlämna till kyrkostyrelsen att själv avgöra när deltagande på distans ska kunna ske. Detta utan ett i instruktionen reglerat krav på särskilda skäl.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Organisationsutskottet tillstyrker de av kyrkostyrelsen föreslagna rättelserna i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 22 kap. 1 § och 57 kap. 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
22 kap.	
1 §	
Konfirmationen ska innefatta dopundervisning, deltagande i församlingens gudstjänstliv samt en konfirmationsgudstjänst med *redovisning*, trosbekännelse, bön med handpåläggning och sändning.	Konfirmationen ska innefatta dopundervisning, deltagande i församlingens gudstjänstliv samt en konfirmationsgudstjänst med *predikan*, trosbekännelse, bön med handpåläggning och sändning.
57 kap.	
9 §	
Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.	
En begäran om beslutsprövning ska avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till prövningsinstansen. Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.	
Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.	Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, *samfällighetens* respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.
Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.	
Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, samfälligheten respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.	

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Bilaga 2
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen

Kyrkomötet beslutar att 5 a § kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 a §	
Kyrkostyrelsen får*, om särskilda skäl föreligger,* sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokaler där deltagande i sådant sammanträde sker ska vara så beskaffade att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.	Kyrkostyrelsen får sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokaler där deltagande i sådant sammanträde sker ska vara så beskaffade att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska, senast det antal dagar som kyrkostyrelsen bestämt, i förväg anmäla detta till kyrkokansliet. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Den som är ordförande för sammanträdet ska alltid vara närvarande på den plats där sammanträdet hålls.

Kyrkostyrelsen får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i styrelsen.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid styrelsens sammanträde.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:3y

Övriga ändringar

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3 Övriga ändringar

I avsnittet föreslås att ordet ”redovisning” i 22 kap. 1 § kyrkoordningen ersätts med ordet ”predikan” så att lydelsen blir följande: *Konfirmationen ska innefatta dopundervisning, deltagande i församlingens gudstjänstliv samt en konfirmationsgudstjänst med predikan, trosbekännelse, bön med handpåläggning och sändning*. Vidare föreslås att ordet ”samfällighetens” förs in i 57 kap. 9 § tredje stycket kyrkoordningen så att lydelsen blir följande: *Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats*. Vidare föreslås att kravet på ”särskilda skäl” för deltagande på distans tas bort i 5 a § kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen, så att lydelsen i bestämmelsens första mening blir: *Kyrkostyrelsen får sammanträda med ledamöter närvarande på distans*. Ändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden erinrar om att den i skrivelsen föreslagna ändringen i 22 kap. 1 § kyrkoordningen gällande konfirmation, om förslaget fastställs av kyrkomötet, behöver beaktas vid nästkommande revidering av *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete* antagna av kyrkostyrelsen den 9 juni 2020 och stiftens respektive domkapitel i tiden därefter.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen respektive kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:4

Kyrkomötets arbetsformer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas dels presidiets skrivelse 2022:1, Kyrkomötets arbetsformer, dels två motioner som på andra sätt berör kyrkomötets arbetsformer. Utskottet instämmer i sak med presidiets förslag att det i kyrkoordningen och kyrkomötets arbetsordning ska införas bestämmelser som möjliggör för kyrkomötet att hålla tematiska kyrkomötessammanträden. Dock menar utskottet att de föreslagna bestämmelserna bör justeras i enlighet med kyrkorättsnämndens påpekanden och lämnar därför ett eget förslag. Utskottet bejakar också presidiets förslag att det ska hållas ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2024 och att temat då ska vara Kyrkan i det offentliga rummet.

I motion 2022:38 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötets presidium att i förslaget till debattregler för 2023 års kyrkomöte utvidga talartiden i plenum. Utskottet ser, mot bakgrund av att ledarna för kyrkomötets nomineringsgrupper under en följd av år har varit överens i fråga om talartiden, inte något behov av att nu uppdra till kyrkomötets presidium att i sitt förslag till debattregler för 2023 utöka talartiden.

I motion 2022:43 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning som innebär en möjlighet att ställa frågor och interpellationer i kyrkomötet. Utskottet menar att de skäl som låg bakom att frågedebatten en gång avskaffades alltjämt är giltiga.

Till betänkandet finns en reservation.

Innehåll

Sammanfattning **1**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **3**

Skrivelsens förslag **3**
Presidiets skrivelse 2022:1 Tematiska kyrkomötessammanträden 3

Motionernas förslag **3**
Motion 2022:38 av Berth Löndahl och Karl-Gunnar Svensson, Talartiden i plenum 3
Motion 2022:43 av Mona Olsson och Lina Ahl, Frågeinstitut i kyrkomötet 3

Yttrande från kyrkorättsnämnden **3**

Bakgrund **3**
Tematiska kyrkomötessammanträden 3
Ett tematiskt kyrkomöte 2024 5
Talartid 5
Frågedebatten 6

Utskottets överväganden **7**
Tematiska kyrkomötessammanträden 7
Ett tematiskt kyrkomöte 2024 8
Talartid i plenum 8
Frågedebatt 8
Reservation 9

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **10**

Bilaga 2 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **11**

Bilaga 3 Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut **13**

Bilaga 4 Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut **14**

Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:5y **16**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*,
2. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet, *bilaga 2*,
3. år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde,
4. temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2024 ska vara Kyrkan i det offentliga rummet,
5. avslå motion 2022:38,
6. avslå motion 2022:43.

Skrivelsens förslag

Presidiets skrivelse 2022:1 Tematiska kyrkomötessammanträden

Kyrkomötet beslutar att
1. anta presidiets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 3*,
2. anta presidiets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet, *bilaga 4*,
3. år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde,
4. temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2024 ska vara Kyrkan i det offentliga rummet.

Motionernas förslag

Motion 2022:38 av Berth Löndahl och Karl-Gunnar Svensson, Talartiden i plenum

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att i förslaget till debattregler för 2023 års kyrkomöte utvidga talartiden i plenum för huvudmotionärer och övriga som i förväg anmält att man önskar ha ett anförande i en fråga.

Motion 2022:43 av Mona Olsson och Lina Ahl, Frågeinstitut i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning som innebär en möjlighet att ställa frågor och interpellationer i kyrkomötet.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över presidiets skrivelse 2022:1 i Kn 2022:5y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Tematiska kyrkomötessammanträden

I presidiets skrivelse Kyrkomötets arbetsformer till kyrkomötet 2017 (PSkr 2017:1) lämnades bland annat förslag om att det skulle införas en ordning med tematiska kyrkomötessammanträden under det andra och fjärde året i mandatperioden. Kyrkomötet skulle då behandla ett fastställt tema. Temat skulle fastställas av presidiet efter

ett brett samråd med berörda parter såsom kyrkostyrelsen, biskopsmötet och företrädare för nomineringsgrupperna. När kyrkomötets sammanträden var tematiska skulle kyrkomötet endast behandla motioner med anknytning till kyrkostyrelsens skrivelser eller till det valda temat.

Kyrkorättsutskottet, som behandlade presidiets skrivelse i betänkandet Kyrkomötets arbetsformer (Kr 2017:1), välkomnade att presidiet hade lämnat förslag om tematiska kyrkomöten men menade samtidigt att det fanns skäl att efter det första genomförda tematiska kyrkomötet utvärdera arbetsformen. Utskottet föreslog att det andra sammanträdet i den kommande mandatperioden – 2019 års kyrkomöte – skulle vara tematiskt och att det därefter skulle genomföras en utvärdering. Om utvärderingen gav ett positivt utfall borde, menade utskottet, också det fjärde året i mandatperioden utformas som ett tematiskt kyrkomöte.

För att möjliggöra den av utskottet föreslagna ordningen lade kyrkorättsutskottet fram ett förslag till en särskild arbetsordning för kyrkomötet med bestämmelser om tematiska kyrkomötessammanträden. Den föreslagna särskilda arbetsordningen, som var tidsbegränsad och gällde till och med den 31 december 2021, var avsedd att tillämpas vid 2019 års kyrkomöte. Efter den ovan nämnda utvärderingen, vilken skulle överlämnas till 2020 års kyrkomöte, kunde beslut tas om att eventuellt genomföra ett tematiskt sammanträde också 2021 med stöd av den särskilda arbetsordningen.

Kyrkomötet beslutade att anta den föreslagna särskilda arbetsordningen samt att 2019 genomföra ett tematiskt kyrkomöte. Kyrkomötets beslut avvek dock från utskottets förslag på så vis att det var kyrkomötet självt och inte presidiet som skulle besluta om temat.

2018 års kyrkomöte beslutade att bifalla presidiets förslag att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 skulle vara Undervisning (PSkr 2018:1, O 2018:2, kyrkomötets protokoll 2018 § 159). Ett tematiskt kyrkomötessammanträde med det temat genomfördes 2019.

Till det tematiska kyrkomötet 2019 lämnade presidiet skrivelsen Tematiskt kyrkomöte 2021 (PSkr 2019:1) i vilken föreslogs att kyrkomötet, under förutsättning av att det skulle komma att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, skulle besluta att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet skulle vara Kyrkan i det offentliga rummet. Förslaget bifölls av kyrkomötet.

Till 2020 års kyrkomöte var det presidiets avsikt att redovisa resultatet av en utvärdering av det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 samt att återkomma med förslag om ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2021. Mot den bakgrunden var förslaget till beslut om tema i skrivelsen 2019 villkorat. Pandemin ändrade dock förutsättningarna för tidigare planering och för genomförandet av 2020 års kyrkomöte. När 2020 års kyrkomöte genomfördes, digitalt och även i övrigt under speciella förhållanden, kunde ingen med säkerhet säga vad som skulle komma att gälla vid tiden för kyrkomötet 2021. Det var därför inte aktuellt med någon skrivelse eller något beslut om ett kommande tematiskt kyrkomötessammanträde.

Kyrkomötets presidium föreslår nu att det ska införas en grundläggande bestämmelse i kyrkoordningen om tematiska kyrkomötessammanträden. Vidare ska det i kyrkomötets arbetsordning införas bestämmelser som gör det möjligt att, efter beslut av kyrkomötet, hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde i varje mandatperiod med av kyrkomötet beslutat tema. Vid tematiska kyrkomöten ska motionsrätten vara begränsad till motioner som berör temat eller som har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen. Förslaget föreslås träda i kraft omedelbart.

Ett tematiskt kyrkomöte 2024

Som redovisats ovan biföll kyrkomötet 2019 presidiets förslag att, under förutsättning att det skulle komma att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, temat skulle vara Kyrkan i det offentliga rummet.

Presidiet anförde då att detta tema ger kyrkomötet möjlighet att reflektera över Svenska kyrkans identitet och uppdrag i det svenska samhället. Det handlade, enligt presidiet, om identiteten utifrån att vara den till numerären största civilsamhälles-organisationen i landet. Det handlade också om identiteten som evangelisk-luthersk kyrka, där församlingens grundläggande uppgift syftar till att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas.

Vidare framhölls att Lutherska världsförbundets (LVF) studiedokument *Kyrkan i det offentliga rummet* från 2016, som handlar om kyrkans uppdrag i samhället utifrån den lutherska tvåregementsläran, skulle kunna utgöra ett inspirationsmaterial och underlag för rådslag som förberedelse inför det tematiska kyrkomötet.

I sin skrivelse till årets kyrkomöte har presidiet föreslagit att det ska genomföras ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2024. Presidiet har vidare föreslagit att temat för detta kyrkomötessammanträde ska vara Kyrkan i det offentliga rummet. I sin skrivelse har presidiet utvecklat sina närmare motiv för det föreslagna temat.

Talartid

Kyrkomötets arbetsordning innehåller inte någon reglering om talartiden i plenum. Enda undantaget är bestämmelsen i 2 kap. 5 § andra stycket som anger att tiden för replik inte får överstiga två minuter. Talartider fastställs i stället genom särskilt beslut som, på förslag av presidiet, fattas för varje år av kyrkomötet vid den första sessionen.

Över tid har en minskning av talartiderna skett. I sammanfattning har debattreglerna i huvudsak sett ut enligt följande.

Under kyrkomötets första år efter relationsändringen gällde att samtliga talare hade rätt till två anföranden. Utskottsordföranden och en företrädare för varje reservation till ett utskottsbetänkande fick i sitt första anförande tala längst fem minuter. Övriga talare fick tala längst tre minuter. För samtliga talare fick det andra anförandet som längst vara i tre minuter. Varje talare fick avge högst två repliker på varje huvudanförande vilka vardera inte fick överstiga en minut.

År 2003 infördes krav på förhandsanmälan och samtidigt utökades kretsen av personer som fick tala fem minuter i sitt första anförande. Utskottsordföranden eller annan företrädare för utskottet, företrädare för varje reservation i utskottsbetänkandet, företrädare för en skrivelse eller motion som behandlats i utskottsbetänkandet samt en ledamot eller biskop för varje särskilt yttrande fick samtliga, under förutsättning att de var förhandsanmälda, i sitt första anförande tala i högst fem minuter. Andra förhandsanmälda talare fick i sitt första anförande tala i högst tre minuter. Samtliga förhandsanmälda talare fick också ett andra anförande om högst tre minuter. Talare som inte var förhandsanmälda fick endast ett anförande som inte fick överstiga tre minuter. Talartiderna för replik var desamma som tidigare.

År 2013 minskades talartiden för det första anförandet för de kategorier av talare som tidigare fått tala i fem minuter i sitt första anförande till att de nu endast fick tala i fyra minuter. Talartiden för det andra anförandet minskades samtidigt till två minuter för samtliga talare. I övrigt var talartiderna desamma.

År 2015 togs det andra anförandet för förhandsanmälda talare bort. Regeln att varje talare i ett ärende endast fick ett anförande gällde även om en talare hade flera motioner som behandlades i samma ärende.

Vid kyrkomötena 2020 och 2021 har alla talare haft rätt till ett anförande om högst tre minuter.

Frågedebatten

I Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) fanns tidigare, i 6 kap. 1–3 §§, bestämmelser om frågedebatt. Av 6 kap. 1 § framgick att, innan kyrkomötet vid årets andra sammanträde beslutade i något ärende som hade beretts av ett utskott, skulle det hållas en frågedebatt. I frågedebatten fick frågor ställas till kyrkostyrelsen och till ordföranden i kyrkofondens styrelse eller ordföranden i en nämnd som hade tillsatts enligt bestämmelserna i 10 kap. 6 § kyrkoordningen[1].

Frågedebatten infördes av 1999 års kyrkomöte som en förenklad och samordnad form av den tidigare förekommande allmänna kyrkliga debatten och frågestunden. I skrivelsen (CsSkr 1999:4) framhöll centralstyrelsen att den dittillsvarande ordningen med en allmän kyrklig debatt och en frågestund medförde ”påtagliga risker” för att samma frågor skulle komma att tas upp vid flera tillfällen. Dessa båda borde därför föras samman. Den tidigare begränsningen att enbart den som hade ställt frågan skulle få delta i debatten skulle tas bort och frågedebatten skulle därmed kunna sägas få karaktären av en interpellationsdebatt. Frågedebatten skulle inte, sade centralstyrelsen, ersätta den reguljära granskningen av verksamhetsberättelser och ekonomisk redovisning. Kyrkomötet beslöt i enlighet med centralstyrelsens förslag.

År 2009 beslöt kyrkomötet med anledning av en motion (Motion 2009:02) att uppdra åt kyrkomötets presidium att se över kyrkomötets arbetsformer.

Till kyrkomötet 2011 lämnade presidiet en redogörelse i vilken man behandlade ett antal frågeställningar rörande kyrkomötets arbetsformer. I redogörelsen redovisade presidiet en genomgång av antalet frågor under perioden 2000–2010 som visade på stora svängningar mellan åren. Det högsta antalet frågor som ställts vid ett kyrkomöte under denna tid var år 2009, då 30 frågor ställdes. Vid kyrkomötet 2010 ställdes enbart fyra frågor. I genomsnitt hade 17 frågor ställts. Presidiet konstaterade att frågan om att förändra eller helt avskaffa frågedebatten vid flera tillfällen lyfts fram av nomineringsgruppernas företrädare. Vidare menade presidiet att frågedebatten inte hade något tydligt syfte eller fokus, varken enligt regelverket eller i praktiken. Det fanns också, menade presidiet, en risk för att ett ärende behandlades två gånger, dels i frågedebatten, dels i betänkandebehandlingen. Presidiet föreslog mot den bakgrunden att frågedebatten skulle avskaffas. I stället föreslog presidiet att det skulle finnas en möjlighet att hålla en debatt som skulle behandla ett eller flera av presidiet, efter samråd med nomineringsgruppernas företrädare, i förväg definierade områden (tematisk debatt).

Redogörelsen överlämnades till kyrkorättsutskottet som beslutade att ta upp den som ett utskottsinitiativ och avge ett betänkande. Kyrkorättsutskottet (Kr 2011:1) instämde i presidiets överväganden och förslag och föreslog att frågedebatten skulle avskaffas och ersättas med möjligheten till en tematisk debatt på förslag från presidiet. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Redan 2013 motionerades om ett återinförande av frågedebatten (Motion 2013: 90). Kyrkorättsutskottet framhöll i sitt betänkande över motionen (Kr 2013:2) att den ändring i frågedebatten som gjorts 2011 initierats i samband med överläggningar mellan presidiet och nomineringsgrupperna. Man hänvisade till sitt betänkande över presidiets förslag vid 2011 års kyrkomöte i vilket utskottet instämt med presidiets

[1] Kyrkofondens styrelse avvecklades 2005 (KsSkr 2005:8, O 2005:1, KmSkr 2005:5) och de här åsyftade nämnderna på den nationella nivån avskaffades genom beslut av 2012 års kyrkomöte (KsSkr 2012:3, O 2012:1, KmSkr 2012:1).

förslag till ändring. Kyrkorättsutskottet vidhöll vad som anförts där och menade att den efter 2011 gällande ordningen var tillfredsställande. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut.

Även till kyrkomötet 2016 inkom en motion om att återinföra interpellations- och frågeinstituten (Motion 2016:54). Kyrkorättsutskottet konstaterade i sin behandling av motionen (Kr 2016:2) att den tidigare ordningen med allmän kyrklig debatt, frågestund och frågedebatt var föremål för behandling inom den då pågående utredningen om kyrkomötets arbetsformer. Utskottet, som menade att resultatet av utredningen borde avvaktas innan kyrkomötet tog några eventuella initiativ i sådana frågor, föreslog att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

I samband med att kyrkomötet 2017 fattade beslut om ändrade arbetsformer med bland annat tematiska kyrkomöten, se ovan, fattade man också beslut om att avskaffa bestämmelsen om tematisk debatt varvid 6 kap. i kyrkomötets arbetsordning upphörde att gälla (PSkr 2017:1, Kr 2017:1, KmSkr 2017:10).

Utskottets överväganden

Tematiska kyrkomötessammanträden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det ställer sig positivt till tematiska kyrkomötessammanträden men anser samtidigt att det finns potential att vidareutveckla dessa så att de framgent på ett bättre sätt utnyttjar möjligheterna att utveckla och använda fler demokratiska verktyg. Utskottet menar att det finns andra sätt än motioner för att i kyrkomötet lyfta och besluta om viktiga sam- och framtidsfrågor och att ordningen med tematiska kyrkomöten innebär en viktig möjlighet till lärande och utveckling.

Samtidigt är det enligt utskottet viktigt att framhålla att tematiska kyrkomöten bör vara en möjlighet och inte ett fastställt krav. Utskottet har av kyrkomötets presidium inhämtat att presidiets avsikt med förslaget till ändring i 1 kap. 3 a § första meningen i kyrkomötets arbetsordning är just att öppna upp möjligheten att inom ordinarie regelverk hålla tematiska kyrkomöten utan att för den skull skriva fast om det ska vara ett, flera eller inget tematiskt kyrkomöte en viss mandatperiod. Detta är också utskottets mening. Ett möjliggörande av tematiska kyrkomötessammanträden inom ordinarie regelverk kan enligt utskottet vara klokt av det skälet att om det framgent skulle uppstå behov av att med kort varsel inkalla ett tematiskt kyrkomöte behövs det inte en lång beslutsprocess för att kunna göra det. I likhet med vad kyrkorättsnämnden anfört i sitt yttrande menar utskottet att utskottets och presidiets gemensamma intention om möjliggörande och flexibilitet på ett bättre sätt tydliggörs genom den alternativa formulering som kyrkorättsnämnden föreslagit.

Utskottet instämmer vidare i kyrkorättsnämndens bedömning gällande utformningen av 1 kap. 3 a § andra meningen i kyrkomötets arbetsordning. Som kyrkorättsnämnden framhåller kan den av presidiet föreslagna lydelsen upplevas som en mer ingripande begränsning i den vedertagna demokratiska ordningen med fri motionsrätt än den som föreslås av kyrkorättsnämnden. Då den av presidiet föreslagna lydelsen dessutom innebär ett avsteg från den vedertagna terminologin anser utskottet, trots att den föreslagna ordningen inte skulle medföra någon skillnad i vilka motioner som rent faktiskt kan komma att behandlas vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde, att den av kyrkorättsnämnden föreslagna formuleringen bör väljas.

Likaså, menar utskottet, att den av kyrkorättsnämnden föreslagna formuleringen av 11 kap. 10 §, andra stycket, kyrkoordningen bör väljas framför presidiets förslag då det med det förstnämnda förslaget blir en tydligare erinran om att motionsrätten är begränsad vid tematiska kyrkomöten.

Ett tematiskt kyrkomöte 2024

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomöte med temat Kyrkan i det offentliga rummet.

Utskottet ställer sig bakom presidiets förslag om att det ska genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2024 och att temat då ska vara Kyrkan i det offentliga rummet. Utskottet noterar att presidiet i sin argumentation för det föreslagna temat anför att temat ger kyrkomötet möjlighet att reflektera över Svenska kyrkans identitet och uppdrag i det svenska samhället utifrån dels att vara den till numerären största civilsamhällesorganisationen, dels utifrån att vara en evangelisk-luthersk kyrka. Enligt utskottet bör betoningen ligga på det senare. Svenska kyrkan är förvisso landets största civilsamhällesorganisation, men vi är det av det skälet att vi är en evangelisk-luthersk kyrka. Det är en stor och viktig utmaning att reflektera över hur Svenska kyrkan som ett evangeliskt-lutherskt trossamfund kan fortsätta vara relevant för människor i de pågående samhällsförändringarna och vilken kyrkans roll ska vara i det offentliga rummet.

Talartid i plenum

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:38.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen är det kyrkomötet som varje år, på förslag från presidiet, fastställer de talartider som ska gälla för året. Ledarna för kyrkomötets nomineringsgrupper har under en följd av år varit överens i fråga om talartiden. Utskottet ser mot den bakgrunden inte något behov av att nu uppdra till kyrkomötets presidium att i sitt förslag till debattregler för 2023 utöka talartiden för huvudmotionärer och andra föranmälda talare.

Utskottet kan se att det i vissa fall kan föreligga behov av utökad talartid. Det gäller plenardebatten rörande mycket omfattande betänkanden. Utskottet vill emellertid här peka på den möjlighet som finns för presidiet att, i samband med sådana debatter, dela upp debatten i mindre, avgränsade delar och att samma talare på det sättet har möjlighet att få flera anföranden rörande samma betänkande.

Med detta sagt vill utskottet ändå inte utesluta att, för det fall kyrkomötet framgent får nya arbetssätt och nya arbetsmetoder, frågan om en utökning av talartiden åter kan aktualiseras.

Frågedebatt

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:43.

Utskottet vill inledningsvis anföra att det bejakar andemeningen i motion 2022:43. Utskottet ser positivt på att utveckla arbetsformerna i kyrkomötet och att fler tillfällen ges till att i olika format debattera, ifrågasätta och utbyta tankar och åsikter. Det finns goda exempel på sådana format i andra civilsamhällesorganisationer.

Utskottet är dock inte berett att tillmötesgå motionärerna när det gäller fråge- och interpellationsinstitutet. Utskottet menar att de skäl som låg bakom att frågedebatten

avskaffades alltjämt är giltiga. Utskottet vill vidare anföra att en fråge- eller interpellationsdebatt för tankarna till arbetet i Sveriges riksdag. Det finns dock i nu aktuellt avseende avgörande skillnader mellan riksdagen och kyrkomötet. I riksdagen finns det en tydlig uppdelning mellan en regering och en opposition. Vidare finns det i riksdagen ministrar med utpekade ansvarsområden till vilka frågor och interpellationer kan ställas. I kyrkan finns som verkställande organ en kyrkostyrelse som är sammansatt av representanter för de flesta nomineringsgrupperna och som ska avspegla majoritetsförhållandena i kyrkomötet. Kyrkostyrelsens ledamöter har inte heller några individuellt utpekade ansvarsområden.

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag i punkterna 1, 2 och 4 till förmån för ett avslag på dessa punkter.

Enligt min mening ska inte kyrkomötet besluta att införa tematiska kyrkomöten utan att vidare ställa krav på att mötenas teman ska ha klar koppling till kyrkans grunduppdrag. Utskottets förslag innebär en begränsning av motionsrätten. Med den grunden är det av största vikt att säkerställa att de tematiska kyrkomötena lägger fokus på Svenska kyrkans grunduppdrag.

Jag välkomnar förslaget att nu försöka ha tematiska kyrkomöten, men de måste rotera utifrån följande kategorier: Gudstjänst, Diakoni, Mission och Teologisk undervisning.

Det är således min mening att utskottet borde ha verkat för att inarbeta detta i kyrkoordningen, tillika att temat för kyrkomötet 2024 ska vara inom fokusområdet Gudstjänst.

Petter Nilsson

Bilaga 1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 11 kap. 10 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

11 kap.

10 §

Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
2. en ledamot eller en biskop genom en motion, egenhändigt underskriven eller signerad enligt en metod som kyrkostyrelsen fastställer,
3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och
5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde.

Det finns särskilda bestämmelser om begränsad motionsrätt vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde i kyrkomötets arbetsordning.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Bilaga 2
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet,

dels att 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 3 a och 3 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	3 a §
	Kyrkomötet får hålla sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde). Vid detta sammanträde ska kyrkomötet endast ta upp motioner till behandling som
	1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötet ska behandla, eller
	2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.
	3 b §
	Förslag om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt 3 a § och vilket eller vilka särskilda ämnen som ska behandlas vid det sammanträdet läggs fram av kyrkomötets presidium.
	Kyrkomötet får fatta beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde och om tema för ett sådant sammanträde senast vid kyrkomötet året innan sammanträdet ska hållas.
	4 §
Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordning*.	Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordningen*.

Ett förslag enligt första stycket prövas genom omröstning utan föregående beredning i utskott. För beslut fordras att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av kyrkomötets ledamöter ansluter sig till förslaget.

5 kap.

1 §

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordning* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.	Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordningen* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Bilaga 3
Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 11 kap. 10 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

11 kap.

10 §

Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
2. en ledamot eller en biskop genom en motion, egenhändigt underskriven eller signerad enligt en metod som kyrkostyrelsen fastställer,
3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och
5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkomötets arbetsordning om vad som gäller vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Bilaga 4
Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet,

dels att 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 3 a och 3 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	3 a §
	Kyrkomötet får under en mandatperiod hålla ett sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde). Vid detta sammanträde får bara väckas motioner som
	1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötet ska behandla, eller
	2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.
	3 b §
	Förslag om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt 3 a § och vilket eller vilka särskilda ämnen som ska behandlas vid det sammanträdet läggs fram av kyrkomötets presidium.
	Kyrkomötet får fatta beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde och om tema för ett sådant sammanträde senast vid kyrkomötet året innan sammanträdet ska hållas.
4 §	
Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordning*.	Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordningen*.

Ett förslag enligt första stycket prövas genom omröstning utan föregående beredning i utskott. För beslut fordras att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av kyrkomötets ledamöter ansluter sig till förslaget.

5 kap.

1 §

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordning* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.	Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordningen* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:5y

Tematiska kyrkomötessammanträden

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkomötets presidiums skrivelse 2022:1 Tematiska kyrkomötessammanträden

Skrivelsen innehåller två delar. I skrivelsens första del redovisas bakgrunden till beslutet 2017 att genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2019. Det tematiska sammanträdet genomfördes med stöd av en tidsbegränsad särskild arbetsordning för kyrkomötet, som har upphört att gälla. I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkomötets arbetsordning som gör det möjligt att även framöver, efter beslut av kyrkomötet, genomföra tematiska kyrkomötessammanträden där motionsrätten är begränsad till att omfatta motioner som rör skrivelser från kyrkostyrelsen eller som rör sammanträdets tema. Vidare föreslås att det i kyrkoordningen ska finnas en grundläggande bestämmelse som erinrar om denna reglering. I skrivelsens andra del föreslås att det ska hållas ett tematiskt kyrkomötessammanträde år 2024 med temat Kyrkan i det offentliga rummet.

Kyrkorättsnämnden yttrar sig enbart avseende skrivelsens första del, men erinrar om att förslagen i skrivelsens andra del inte är möjliga att besluta om eller genomföra enligt den nu gällande arbetsordningen. För att dessa ska kunna genomföras krävs således beslut om ändringar i kyrkomötets arbetsordning samt att dessa beslutas träda i kraft omedelbart.

Kyrkorättsutskottet har i betänkande 2017:1 konstaterat följande. Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. De förändringar som sker när det gäller kyrkomötet och dess arbetsformer måste vara av sådan art att de säkerställer att kyrkomötets identitet och legitimitet inte på något sätt kan ifrågasättas.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följande. I kyrkoordningen regleras att kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av kyrkostyrelsen genom en skrivelse, en ledamot eller en biskop genom en motion, ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande, kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och revisorerna om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag. Så som bestämmelsen är utformad reglerar den i första hand vilka ärenden kyrkomötet ska besluta i. Vem som därmed har rätt att väcka ärenden i kyrkomötet får anses följa av skrivningen, men kyrkorättsnämnden noterar att kyrkoordningens terminologi i första hand fokuserar på vad kyrkomötet har att behandla och besluta i för ärenden. Den formulering som kyrkomötet 2017 beslutade använda i den tidsbegränsade särskilda arbetsordningen för kyrkomötet följer samma terminologi och är således konsekvent genom att reglera vilka motioner som kan tas upp till behandling vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde. I praktiken innebar detta en inskränkning i den fria motionsrätten.

I presidiets skrivelse 2022:1 föreslås en tydligare skrivning i kyrkomötets arbetsordning som i stället för att reglera vilka ärenden kyrkomötet har att behandla och besluta i reglerar vilka motioner som får väckas vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde. På så sätt blir den föreslagna inskränkningen i den fria motionsrätten öppet tydliggjord. Detta torde inte innebära någon skillnad i praktiken, syftet med båda skrivningarna är detsamma. Med den av presidiet föreslagna skrivningen blir dock den juridiska terminologin inkonsekvent i förhållande till övriga gällande bestämmelser. Denna inkonsekvens i terminologin behöver vägas mot fördelarna med en tydligare skrivning.

Kyrkorättsnämnden noterar en språklig inkonsekvens och ser ett behov av förtydligande i det föreslagna tillägget i 11 kap. 10 § kyrkoordningen. Den föreslagna formuleringen följer inte samma form som jämförbara skrivningar i 11 kap. 12 och 23 §§ kyrkoordningen. Det framgår av presidiets skrivelse att dess avsikt med den föreslagna kyrkoordningsregleringen är att erinra om att motionsrätten berörs av den särskilda regleringen i arbetsordningen. Kyrkorättsnämnden förespråkar därför följande formulering i det föreslagna tillägget i 11 kap. 10 § *tredje* stycket kyrkoordningen:

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap.	
10 §	
Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av	
1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,	
2. en ledamot eller en biskop genom en motion, egenhändigt underskriven eller signerad enligt en metod som kyrkostyrelsen fastställer,	
3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,	
4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och	
5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.	
Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde.	
	Det finns särskilda bestämmelser om begränsad motionsrätt vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde i kyrkomötets arbetsordning.

Av presidiets skrivelse framgår inte om det är presidiets avsikt att begränsa möjligheten att hålla tematiska kyrkomötessammanträden till maximalt en gång per mandatperiod. Så som förslaget till 1 kap. 3 a § arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) är utformat kan det tolkas så. Samtidigt kan skrivningarna i presidiets överväganden och förslag tolkas som att förslaget tros ge kyrkomötet möjlighet att besluta om fler än ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod. Kyrkorättsnämnden vill härvid framhålla behovet av förtydligande av vilket som avses. Om avsikten är att begränsa möjligheten till maximalt ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod kan skrivelsens förslag enligt följande fastställas.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	3 a §
	Kyrkomötet får under en mandatperiod hålla ett sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde).

Om avsikten däremot är att ge kyrkomötet möjlighet att besluta om fler än ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod behöver den föreslagna lydelsen i arbetsordningens 1 kap. 3 a § första meningen justeras. Kyrkorättsnämnden föreslår i så fall följande lydelse:

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	3 a §
	Kyrkomötet får hålla sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde).

I presidiets skrivelse föreslås att *rätten att väcka en motion* vid tematiska kyrkomötessammanträden ska begränsas i stället för att begränsa *vilka motioner som kan tas upp till behandling*, vilket alltså var den gällande ordningen vid det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019. Presidiet motiverar förslaget med att det i praktiken inte innebär någon skillnad jämfört med ordningen som gällde 2019 och att det blir en fråga för ordföranden att bedöma om en viss motion får väckas och ytterst för kyrkomötet att besluta vad som ska gälla enligt 5 kap. 1 § arbetsordningen. Kyrkorättsutskottet konstaterade i betänkande 2017:1 följande gällande kyrkomötets motionsinstitut.

> Kyrkorättsutskottet inser att det, i samband med tematiska kyrkomöten, inte är oproblematiskt att inskränka rätten att motionera på det sätt som presidiet föreslår. Samtidigt menar utskottet att ett införande av tematiska kyrkomöten måste få innebära att vissa konsekvenser accepteras. Det är, menar utskottet, också viktigt att framhålla att rätten att motionera med anledning av kyrkostyrelsens skrivelser, bland annat Verksamhet och ekonomi, kvarstår. Många frågor går att knyta till den skrivelsen. Dessutom kvarstår kyrkomötets möjlighet att i enlighet med 5 kap. 1 § i arbetsordningen överpröva ordförandens beslut om att en motion inte ska behandlas.
>
> För att inskränkningen inte ska förefalla vara så genomgripande menar utskottet att den föreslagna rubriken före 1 a kap. 2 § ”Begränsning i rätten att få motioner behandlade” ska tas bort.

Kyrkorättsnämnden vill därvid framhålla att den nu föreslagna lydelsen kan upplevas som en mer ingripande begränsning i den vedertagna demokratiska ordningen med fri motionsrätt. Trots att båda lydelserna rent faktisk medför en inskränkning i den fria motionsrätten och trots att den föreslagna ordningen inte skulle medföra någon skillnad i vilka motioner som rent faktiskt kan komma att behandlas vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde, medför den föreslagna formuleringen ett avsteg från den

vedertagna terminologin vilket kyrkorättsnämnden behöver beakta. Kyrkorättsnämnden förespråkar därför att den vedertagna terminologin används, som genom följande formulering i arbetsordningens 1 kap. 3 a § andra mening begränsar vilka motioner som kan tas upp till behandling vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap. *3 a §* *[...] Vid detta sammanträde ska kyrkomötet endast ta upp motioner till behandling som* *1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötet ska behandla, eller* *2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.*

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot förslagen i skrivelsens övriga delar.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:5

Valfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner som på olika sätt berör valfrågor. Motion 2022:1 berör frågor om plombering av valurnor, valsedlars utformning och digital röstning. Motion 2022:7 punkterna 3 och 4 handlar om tidpunkt för kyrkovalet respektive kriterier för registrering av nomineringsgrupper. Vidare behandlas motion 2022:30 som berör inskränkt valbarhet till kyrkomötet respektive motion 2022:63 som handlar om parlamentarisk utredning om indirekta val. Slutligen behandlas även motion 2022:81 som berör procentspärr till kyrkomötet samt frågan om fördelning av utjämningsmandat. Utskottet föreslår bifall till motion 2022:81 och att övriga motioner ska avslås.

Till betänkandet finns sju reservationer och fem särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning **1**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **3**

Motionernas förslag **3**
Motion 2022:1 av Petter Nilsson och Nima Gholam Ali Pour, Säkrare valsystem 3
Motion 2022:7 punkterna 3 och 4 av Petter Nilsson och Daniel Engström, Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen 3
Motion 2022:30 av Margaretha Herthelius m.fl., Nationella listor vid kyrkoval 3
Motion 2022:63 av Sven Gunnar Persson m.fl., Parlamentarisk utredning om indirekta val 3
Motion 2022:81 av Jesper Eneroth m.fl., Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet 4

Yttrande från läronämnden **4**

Bakgrund **4**
Direkta och indirekta val 4
Nomineringsgrupper 5
Mandatfördelning 8
Inskränkt valbarhet till kyrkomötet 10
Valdag 12
Digital röstning 13
Valsedlar 15
Hantering av valurnor vid avbrott i röstmottagningen 17

Utskottets överväganden **19**
Motion 2022:1 Säkrare valsystem 19
Motion 2022:7 punkterna 3 och 4 Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen 19
Motion 2022:30 Nationella listor vid kyrkoval 19
Motion 2022:63 Parlamentarisk utredning om indirekta val 20
Motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet 20
Reservationer och särskilda meningar 21

Läronämndens yttrande 2022:10y **24**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:1, punkt 1.
2. avslå motion 2022:1, punkt 2.
3. avslå motion 2022:1, punkt 3.
4. avslå motion 2022:7, punkt 3.
5. avslå motion 2022:7, punkt 4.
6. avslå motion 2022:30.
7. avslå motion 2022:63.
8. bifalla motion 2022:81, punkt 1.
9. bifalla motion 2022:81, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2022:1 av Petter Nilsson och Nima Gholam Ali Pour, Säkrare valsystem

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att valnämnderna åläggs att registrera plombering vid kyrkovalen,
2. utreda möjligen att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ,
3. utreda möjligheten att med personlig elektronisk signatur kunna rösta i kyrkovalet via internet.

Motion 2022:7 punkterna 3 och 4 av Petter Nilsson och Daniel Engström, Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
3. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att kyrkovalet förläggs mitt emellan de allmänna valen, mitt emellan påsken och pingsten,
4. utreda nya kriterier för registrering av nomineringsgrupper till kyrkovalet.

Motion 2022:30 av Margaretha Herthelius m.fl., Nationella listor vid kyrkoval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att bestämmelserna om inskränkt valbarhet till kyrkomötet upphävs.

Motion 2022:63 av Sven Gunnar Persson m.fl., Parlamentarisk utredning om indirekta val

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med bred parlamentarisk förankring med uppdrag att komma med förslag till utformning av indirekta val av stiftsfullmäktige och kyrkomöte och vilka ändringar av kyrkoordningen detta kan medföra. De ekonomiska aspekterna på ett sådant system ska också belysas i utredningen.

Motion 2022:81 av Jesper Eneroth m.fl., Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär

1. införande av procentspärr för val till kyrkomötet,
2. att utjämningsmandat endast fördelas mellan de nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast valkretsmandat i någon av valkretsarna.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:30 i Ln 2022:10y, *bilaga*.

Bakgrund

Direkta och indirekta val

Valsystemets utformning har under lång tid varit en omdiskuterad fråga i Svenska kyrkan såväl före som efter relationsändringen; inte minst vad gäller frågan om i vilken utsträckning olika beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val. Bland annat behandlades vid kyrkomötet 2017 fem motioner som berörde ämnet (2017:16, 2017:39, 2017:82, 2017:88, 2017:101). Organisationsutskottet avslog samtliga motioner, men föreslog samtidigt kyrkomötet att med anledning av motionerna uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta val ur demokrati-, kyrkosyns- och digitaliseringsperspektiv (O 2017:4). Uppdraget till kyrkostyrelsen, som bifölls av kyrkomötet, återrapporterades som slutbehandlat till kyrkomötet 2021 (KsSkr 2021:3, se bilaga 1 för konsekvensanalysen).

Vid 2021 års kyrkomöte behandlade organisationsutskottet en motion (2021:71) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär reformerade indirekta val av kyrkomöte och stiftsfullmäktige, varvid särskilt effekterna på proportionalitet och ekonomi skulle belysas. Organisationsutskottet anförde med anledning av motionen att de välkomnade den ovan nämnda konsekvensanalys som kyrkostyrelsen genomfört och att det fortsatt behövs samtal som berör valsystemets utformning. Vidare framhöll utskottet följande (O 2021:5).

> Mot bakgrund av att frågan om i vilken utsträckning beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val under lång tid varit en omdiskuterad fråga, behövs det fortsatta samtal som berör valsystemets utformning. Utskottet konstaterar dock att det finns olika perspektiv på vad som är problematiskt med nuvarande valsystem. Med anledning av dessa olika perspektiv är det av vikt att klargöra vad som anses problematiskt innan ställning tas till om en utredning ska tillsättas. Då valsystem har stor betydelse för Svenska kyrkan som organisation är det enligt utskottets mening vidare av vikt att en utredning som avser detta system och vilka frågor som behöver belysas inom ramen för en sådan utredning, har bred parlamentarisk förankring. Detsamma gäller utredningen som sådan. Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att det i nuläget inte finns en sådan bred förankring och föreslås därför att motion 2021:71 ska avslås.

Kyrkomötet biföll utskottets förslag om att avslå motionen (Km prot., beslut § 93).

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2022:1 framhåller kyrkostyrelsen – angående större utredningar för framtidens kyrka – att de ser ”behov av att säkra och utveckla den demokratiska styrningen för framtiden, vilket är ett arbete som inleds under 2023, för att under 2024 utreda hur den kan tryggas och upprätthållas till en lägre kostnad än idag” (s. 8).

Nomineringsgrupper

Allmänt om nomineringsgrupper och partier

Enligt 2 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är Svenska kyrkan en öppen folkkyrka som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet. I inledningstexten till nionde avdelningen i kyrkoordningen – som handlar om val – står följande.

> Inom kyrkan väljs människor till olika förtroendeuppdrag och för att överlägga och fatta beslut på hela gemenskapens vägnar. Så har det varit genom kyrkans hela historia. I mycket har kyrkans beslutsordningar knutit an till men även påverkat vad som har gällt i det samhälle där kyrkan har verkat.
>
> Svenska kyrkan har den ordningen att de kyrkotillhöriga väljer sina företrädare i beslutande organ genom demokratiska val. Därigenom ger de kyrkliga valen var och en som tillhör kyrkan en möjlighet att ta ansvar för hur församlingen skall fullgöra sin grundläggande uppgift och hur stiftet och den nationella nivån skall främja den uppgiften. Denna breda delaktighet i kyrkans styrelse har också sin grund i kristen människosyn och i Guds folks gemensamma ansvar på dopets grund för kyrkans alla angelägenheter.
>
> Valsystemet kan utformas på olika sätt så länge grundläggande värden tas till vara. Dit hör rätten till fria val som ger möjlighet för var och en att med lika rösträtt välja enligt sin egen övertygelse. Valhandlingen har också betydelse som ett uttryck för samhörighet med kyrkan.

Nomineringsgrupper förekommer endast i förhållande till de direkta val som genomförs enligt kyrkoordningens 38:e kapitel. Det finns ingen definition av begreppet ”nomineringsgrupp” varken i kyrkoordningen eller i dess förarbeten. Av 38 kap. 21 § och 31 § framgår endast att en nomineringsgrupp måste ha stöd av ett visst antal personer för att kunna registrera en gruppbeteckning respektive att endast nomineringsgrupper som har registrerat gruppbeteckning och anmält kandidater kan delta i valet. I praktiken behöver nomineringsgruppen även ha ett ombud (jfr 38 kap. 27 § andra stycket). Möjlighet att avslå en ansökan om registrering av gruppbeteckning regleras i 24 §, där det framgår att det finns tre olika kriterier för att avslå en ansökan. Det första är om beteckningen inte uppfyller kraven i 22 §, som innebär att beteckningar som registreras för val till stifts- eller kyrkofullmäktige alltid ska innehålla stiftets respektive församlingens eller pastoratets namn i nominativ- eller genitivform. Det andra kriteriet är att en ansökan kan avslås om beteckningen kan antas bli förväxlad med en annan beteckning som kan förekomma i samma val. Det tredje skälet för att avslå en ansökan är om den önskade beteckningen bedöms som uppenbart olämplig. Det finns ingen närmare vägledning i förarbetena vad som är att se som en uppenbart olämplig beteckning. I exempelvis kommentaren till kyrkoordningen har dock beteckningar som kan antas väcka anstöt hos en bred grupp, eller som innehåller oacceptabla värderingar, angetts som exempel på beteckningar som får anses uppenbart olämpliga

(Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 560, Verbum).

Inför tillkomsten av kyrkoordningen berördes valfrågor närmare i delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) där följande anfördes (s. 164).

> Vi vill här inledningsvis göra det generella konstaterandet att när vi i valbestämmelserna i kyrkoordningen använder begreppet ”parti” definierar vi detta i enlighet med 3 kap. 7 § regeringsformen, där det stadgas att ”med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning”. Det är väljarnas egen sak att själva organisera sig i grupper, som i dessa sammanhang benämns partier. Begreppet parti avser alltså inte enbart politiska partier.

I huvudbetänkandet, Förslag till kyrkoordning (SKU 1998:1) hade dock termen ”parti” – utan någon närmare motivering av varför – ersatts av begreppet ”nomineringsgrupp” (se SKU 1998:1 s. 268, 13 §). Inte heller Svenska kyrkans centralstyrelse berörde frågan närmare i den efterkommande skrivelsen (CsSkr 1998:3). Av det som framgår av förarbetena torde det som uttalats i ovan nämnda delbetänkande gällande begreppet ”parti” även gälla för begreppet ”nomineringsgrupp”.

Vad gäller termen parti fanns det fram till år 2015 en definition i 3 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen (1974:152). Enligt det nu borttagna tredje stycket i nämnda lagrum var ett parti varje sammanslutning eller grupp av väljare som uppträder i val under särskild beteckning. Det fanns således inga krav på särskild storlek eller form för att ett parti skulle anses föreligga. Det krävdes inte heller att partiet hade något politiskt program, stadgar eller styrelse. Ett parti behövde inte heller uppfylla kriterierna för en juridisk person. I de förarbeten som låg till grund för förändringen anförde regeringen att justeringen inte innebar någon ändring i sak i fråga om möjligheterna för en sammanslutning eller väljargrupp att ställa upp i val, utan att dessförinnan ha organiserat verksamheten på sådant sätt att kraven för att vara en juridisk person är uppfyllda. Regeringen anförde vidare (prop. 2013/14:70 s. 19).

> Att begreppet parti inte är närmare definierat i lag är ett uttryck för att det i vårt land sedan lång tid har ansetts vara en viktig princip att partiernas verksamhet ska regleras med försiktighet med hänsyn till vikten av en fri åsiktsbildning. Det finns därför exempelvis inte några särskilda regler för just partiers verksamhet. Några rättsliga begränsningar avseende partiers ideologier finns inte heller. Avsaknaden av restriktioner vad gäller partibildning ska således ses i ljuset av regeringsformens starka skydd för föreningsfriheten, som tillförsäkrar var och en frihet gentemot det allmänna att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Föreningsfriheten anses grundläggande för den politiska verksamheten eftersom politiska partier är att anse som föreningar (prop. 1973:90 s. 240). Det ska emellertid betonas att allmänna lagar och andra bindande föreskrifter naturligtvis gäller fullt ut för partier och deras företrädare liksom för andra organisationer och deras företrädare.

Även om det inte finns något formellt krav på att ett parti behöver vara organiserat som en juridisk person, finns det i praktiken en skillnad avseende vad ett parti kan göra beroende på hur partiet är organiserat. Exempelvis måste partiet vara en juridisk person för att kunna registrera en partibeteckning eller för att ansöka om statligt partistöd.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2017 behandlade organisationsutskottet en motion (2017:109) om förbud mot rasistiska nomineringsgrupper. Utskottet anförde i sina överväganden att det tar avstånd från rasism och extremism, men ställer sig kritiska till att förbjuda vissa människor och nomineringsgrupper på det sätt som föreslagits i motionen och på så vis inskränka demokratin (O 2017:6). Utskottet föreslog därför avslag, vilket även blev kyrkomötets beslut (Km prot., beslut § 183).

Även vid kyrkomötet året efter behandlades en motion (motion 2018:18) rörande förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper. Organisationsutskottet föreslog, liksom året tidigare, att även denna motion skulle avslås, och anförde i sina överväganden följande (O 2018:10).

> Utskottet vill inledningsvis poängtera att det kraftfullt tar avstånd från alla former av rasism och andra kränkningar av alla människors värde och värdighet. Utskottet delar till fullo skrivningarna i Läronämndens yttrande (2018:5y) om att det är grundläggande i kristen människosyn att värna, driva och ge uttryck för alla människors lika och okränkbara skapelsegivna värde och värdighet och att det i Svenska kyrkan förutsätts att beslutsorganen, där nomineringsgrupperna är företrädda, följer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.
>
> Svenska kyrkans beslutsorgan har ett kollektivt ansvar för att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära följs. Den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst har ett särskilt ansvar och måste svara för hur de efterlever de löften som de har gett vid vigningen. Förtroendevalda inom Svenska kyrkan förutsätts dela Svenska kyrkans grundläggande värderingar, men det finns inget bekännelsekrav på enskilda förtroendevalda. Tillsynen från biskop och domkapitel avser församlingarnas och pastoratens beslutsorgan och personer inom vigningstjänsten.
>
> Utskottet finner att kampen mot rasism, främlingsfientlighet och andra kränkningar bör föras genom öppen och fri debatt snarare än genom förbud i kyrkoordningen. Att företrädare för Svenska kyrkan i olika sammanhang lyfter fram den kristna människosynen är ett bättre redskap i kampen mot rasismen än att förbjuda vissa grupper. Ett exempel som är värt att lyfta fram särskilt är uttalandet som gjordes av konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration, där ärkebiskop Antje Jackelén deltog. Att genom ändringar i kyrkoordningen utestänga vissa åsikter och nomineringsgrupper strider mot grundläggande demokratiska principer och leder till svåra avgränsningsproblem. Vidare riskerar det att leda till allt fler inskränkningar på sikt.
>
> Mot bakgrund av det anförda, och med ett kraftfullt avståndstagande från alla former av rasism och kränkningar av alla människors värde och värdighet, föreslår utskottet att motion 2018:18 ska avslås.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottet förslag om att avslå motionen (Km prot., beslut § 188).

Mandatfördelning

Allmänt om mandatfördelning mellan nomineringsgrupper

Kyrkovalet syftar till att fördela ett visst på förhand bestämt antal ledamotsplatser och ersättarplatser – så kallade mandat – i kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och kyrkomötet, mellan de nomineringsgrupper som har registrerat sig på förhand och anmält kandidater för det aktuella valet. Mandaten i de ovan nämnda beslutande organen fördelas proportionerligt mellan nomineringsgrupperna enligt en på förhand bestämd beräkningsmodell där den så kallade jämkade uddatalsmetoden används. Beräkningsmodellen är liknande den som används i de allmänna valen. En skillnad är dock bland annat att det i kyrkovalet – till skillnad från i allmänna val – inte finns någon procentspärr för att få en plats. Det betyder att om en nomineringsgrupp har fått tillräckligt många röster i relation till andra nomineringsgrupper – för att få ett mandat i en valkrets som de ställer upp i – får gruppen också ett mandat i det aktuella organet.

Vid val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet finns det flera valkretsar, där det till varje valkrets finns knutet ett visst antal så kallade *fasta mandat*. I och med att de fasta mandaten fördelas mellan valkretsarna kan detta leda till att en nomineringsgrupp som fått många röster i en valkrets ändå blir utan ett fast mandat. För att kompensera för detta förhållande – det vill säga för nomineringsgrupper som totalt sett fått många röster sett till hela stiftet när det gäller val till stiftsfullmäktige eller hela landet när det gäller kyrkomötet – finns så kallade *utjämningsmandat.* Syftet med utjämningsmandat är att skapa en bättre proportionell fördelning mellan nomineringsgrupper i ett val med flera valkretsar. Vid val till stiftsfullmäktige är fyra femtedelar fasta valkretsmandat och en femtedel utjämningsmandat (38 kap. 13 § kyrkoordningen). Vid val till kyrkomötet är 225 platser fasta mandat och 24 platser utjämningsmandat (38 kap. 17 §).

Vid fördelning av utjämningsmandat ser man hela stiftet som en valkrets vid val till stiftsfullmäktige, respektive hela landet som en valkrets vid val till kyrkomötet. En jämförelse görs sedan av hur många mandat en nomineringsgrupp skulle ha fått om hela stiftet, respektive hela landet, varit en valkrets och jämför detta med hur många fasta mandat gruppen totalt sett fått då mandaten fördelats i respektive valkrets. Om en nomineringsgrupps beräknade mandat överstiger det totala antalet fasta mandat gruppen fördelats, tilldelas gruppen lika många utjämningsmandat som skillnaden. Bestämmelser om hur mandatfördelningen går till finns i 38 kap. 62–87 §§ (för en mer ingående förklaring av ovan nämnda beräkningsmodeller samt exempel på beräkningar, se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 601–628, Verbum).

Tidigare behandling av frågan om utjämningsmandat och procentspärr

Inför relationsändringen behandlades frågor om de kyrkliga valen i delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4). I den så kallade Valutredningen utreddes bland annat frågan om utjämningsmandat och procentspärr, där utredningen anförde följande (SKU 1998:4 s. 151).

> Vi har konstaterat att det är ett genomgående drag i de utredningar som behandlat frågan att ett system med utjämningsmandat är bästa sättet att vid val som sker inom flera valkretsar uppnå proportionalitet mellan partier och grupperingar. Systemet, som gäller vid val till riksdag och landsting, skulle sannolikt ha varit infört även vid val till kommunfullmäktige om inte oenighet rått i frågan om småpartispärr.
>
> Enligt vår uppfattning har frågan om införandet av en sådan spärr ingen aktualitet vad gäller de kyrkliga valen och kan därför inte vara

> någon komplicerande faktor här. Vi ser det som positivt att ett system med utjämningsmandat ger möjlighet till en i förhållande till valresultatet rättvis representation också för mindre partier/grupperingar.
>
> Avvägningen av i vilken utsträckning man genom införande av utjämningsmandat skall söka uppnå proportionalitet måste dock ske under hänsynstagande till i sammanhanget relevanta omständigheter i övrigt.

I det förslag till kyrkoordning som centralstyrelsen sedermera lade fram till kyrkomötet 1999 föreslogs den ordning som är gällande även idag med direkta val och med fördelning av både fasta mandat och utjämningsmandat i valen till stiftsfullmäktige och kyrkomöte (CsSkr 1999:3 s. 2–253 f.). I sina överväganden anförde centralstyrelsen bland annat följande (s. 2–259 f.).

> Att vi vad gäller antalet valkretsmandat vid val till stiftsfullmäktige och Kyrkomötet använt begreppet ”fasta” mandat beror på att vi finner det lämpligt med en ordning med fasta mandat och *utjämningsmandat* vid dessa val. Frågan om införande av ett sådant system vid kyrkliga val har aktualiserats vid flera tillfällen under de senaste åren. Systemet är – jämte minimibestämmelser för antalet mandat per valkrets – ägnat att vid val som sker i flera valkretsar uppnå rättvisande proportionalitet mellan grupperingar. Det gäller vid val till riksdag och landsting. I likhet med utredningen ser vi det som positivt att systemet ger möjlighet till en i förhållande till valresultatet rättvis representation också för mindre grupperingar.
>
> För att en ordning med utjämningsmandat skall kunna tillämpas fordras att totalantalet röstberättigade inte är alltför lågt samt att det finns ett i praktiken etablerat system med ett antal nomineringsgrupper. Dessa förutsättningar anser vi uppfyllda när det gäller valen till Kyrkomötet och till stiftsfullmäktige. När det gäller val till stiftsfullmäktige ansluter vi oss till utredningens uppfattning att fyra femtedelar av totala antalet mandat skall utgöra fasta valkretsmandat och en femtedel utjämningsmandat. Eftersom utredningsförslaget inte innebär direkta val till Kyrkomötet finns där inga förslag beträffande utjämningsmandat. Vi föreslår att andelen utjämningsmandat skall vara ungefär en tiondel av totala antalet mandat, d.v.s. samma fördelning mellan fastamandat och utjämningsmandat som vid val till riksdagen.

I delbetänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2), kom frågan om utjämningsmandat och procentspärr att återigen behandlas. Den så kallade Demokratiutredningens sammanvägda förslag var att införa en procentspärr avseende val till kyrkomötet. I detalj innebar förslaget att en nomineringsgrupp var tvungen att få minst fyra procent av rösterna i hela landet, alternativt tolv procent av rösterna i en valkrets, för att kunna erhålla mandat i kyrkomötet. I utredningen framhölls bland annat att det med ett valsystem som innehåller utjämningsmandat – men inte har någon spärr för nomineringsgrupper – behövs ett relativt litet antal röster för att få ett mandat. Vidare framhölls att detta fått genomslag vid valet till kyrkomötet både år 2001 och 2005. I sina överväganden påpekade utredningen att det fanns skäl för nuvarande ordning som ger möjlighet för alla nomineringsgrupper att bli företrädda i kyrkomötet i relation till valresultatet. Samtidigt menade utredningen att ett stort antal mycket små nomineringsgrupper riskerar att påverka arbetet i kyrkomötet, där utskottsarbetet utgör själva grunden för arbetet med olika förslag som läggs fram i skrivelser och motioner. Utredningen pekade på att samspelet mellan utskottsarbetet och överläggningarna i

nomineringsgrupperna är en förutsättning för att i utskotten nå fram till ställningstaganden som är förankrade hos kyrkomötets majoritet och att det inte är möjligt att vid sammanträden i plenum – på samma sätt som i utskotten – föra konstruktiva resonemang i syfte att nå fram till ofta nödvändiga kompromisser. Enligt utredningen hade det varit en klar fördel om nomineringsgrupper funnits företrädda i alla utskott. Sammanfattningsvis föreslog utredningen ett införande av en procentspärr enligt ovan, där man vid en avvägning mellan olika legitima intressen fann det lämpligt att föreslå samma spärr som vid val till riksdagen, det vill säga fyra procent. Dock ansåg utredningen det befogat med ett undantag från nämnda spärr om en nomineringsgrupp har särskilt stark ställning i ett visst stift, varför även spärren på tolv procent av rösterna i ett stift lades fram som förslag (SKU 2006:2 s. 165 f.).

Kyrkostyrelsen kom aldrig att lägga fram något förslag på grundval av betänkandet *Välja med förtroende.* Vid kyrkomötet 2007 lades dock fram en motion (2007:90) som byggde på ett förslag till skrivelse som diskuterats av kyrkostyrelsen. I nämnda motion fanns ett förslag om att införa en procentspärr på så sätt som föreslagits av Demokratiutredningen. Förslaget avslogs av organisationsutskottet med motiveringen att ”utskottet anser till skillnad från motionärerna att det inte bör införas en sådan spärr” (O 2007:5).

Partispärrar i de allmänna valen

Bestämmelserna om kyrkoval bygger i stor utsträckning på bestämmelserna i vallagen (2005:837). Även i de allmänna valen tillämpas fasta mandat och utjämningsmandat för att uppnå en mandatfördelning mellan partierna som i så stor utsträckning som möjligt stämmer överens med vilka partier väljarna röstat på (se 3 kap. 7–9 §§ regeringsformen och 14 kap. 3–8 §§ vallagen). Som nämnts ovan tillämpas dock partispärrar i de allmänna valen. Spärren innebär att ett parti måste ha fått minst en viss andel av de giltiga rösterna i valområdet för att kunna få delta i mandatfördelningen. Vilken procentandel av rösterna som partiet måste ha fått skiljer sig mellan olika val. Vid val till riksdagen är gränsen fyra procent av rösterna i hela riket (3 kap. 7 § regeringsformen). Ett parti som erhållit minst tolv procent av rösterna i en valkrets får dock delta i fördelningen av de fasta mandaten i den valkretsen. En gräns på fyra procent av rösterna i hela landet tillämpas även vid val till Europaparlamentet (14 kap. 6 § tredje stycket vallagen), medan gränsen ligger på tre procent av rösterna i regionen vid val till regionfullmäktige (14 kap. 6 § andra stycket). Vid val till kommunfullmäktige ligger spärren på två procent av rösterna i kommuner som endast har en valkrets, medan gränsen i kommuner med flera valkretsar ligger på tre procent (14 kap. 6 § första stycket).

Inskränkt valbarhet till kyrkomötet

Gällande bestämmelser

Vid val till kyrkomötet är valbarheten inskränkt till valkretsen, vilket framgår av 38 kap. 19 a § kyrkoordningen. Varje stift utgör i sin tur en valkrets enligt 38 kap. 19 §. Detta betyder att en person som nomineras för val till kyrkomötet för ett specifikt stift måste vara folkbokförd, tillika tillhöra en församling, inom stiftet.

Bestämmelsen om att valbarheten är inskränkt till stiftet som valkrets infördes genom beslut av 2007 års kyrkomöte efter bifall till en motion (se motion 2007:90, O 2007:5 och KmSkr 2007:17). Ett liknande förslag hade dock redan lagts av Demokratiutredningen året innan som anfört följande angående förslaget (SKU 2006:2 s. 163 f.).

> När Kyrkomötet sammanträder samlas representanter för hela Svenska kyrkan för att fatta gemensamma beslut. Gemenskapen är då överordnad delarna. Stiften utgör valkretsar vid val till Kyrkomötet och antalet personer som väljs från varje stift är beroende av antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i stiftet. Det finns dock inga garantier för att den som väljs från ett visst stift representerar stiftet på det sättet att han eller hon tillhör någon av det stiftets församlingar. Valbarheten till Kyrkomötet är endast kopplad till kyrkotillhörigheten inte till stiftstillhörigheten. I diskussionerna om direkta eller indirekta val till Kyrkomötet har frågan om sambandet mellan kyrkans olika nivåer spelat en framträdande roll. Vi har tidigare föreslagit att ordningen med direkt val till Kyrkomötet skall bibehållas. Även om vi menar att övervägande skäl talar för att bibehålla de direkta valen innebär det inte att vi utan vidare avvisar alla skäl som har redovisats för en övergång till indirekta val. Ett sätt att stärka och hålla samman sambandet mellan stift och nationell nivå är att inskränka valbarheten till stiftet som valkrets vid val till Kyrkomötet. Stiftsgrupperna har inte samma betydelse för Kyrkomötets arbete som tidigare har varit fallet. Vi ser det ändå som angeläget att det så långt möjligt görs tydligt att när Kyrkomötet sammanträder så samlas förtroendevalda från de olika stiften för att fatta gemensamma beslut. Vi föreslår därför att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen vid val till Kyrkomötet. Samtidigt menar vi att det skall vara möjligt att vara kvar som ledamot under mandatperioden även om man flyttar från det stift för vilket man är vald.

Som motiv för att bifalla förslaget i motionen framhöll organisationsutskottet att en inskränkt valbarhet är ett sätt att stärka och hålla samman sambandet mellan stift och nationell nivå. Enligt utskottets mening var det vidare angeläget att så långt som möjligt göra tydligt att när kyrkomötet sammanträder samlas förtroendevalda från de olika stiften för att fatta beslut gemensamt (O 2007:5). Bestämmelsen om inskränkt valbarhet trädde i kraft 1 januari 2008, men tillämpades första gången vid 2009 års kyrkoval.

Tidigare ordning

Även innan ovan nämnda ändring om inskränkt valbarhet infördes var varje stift en valkrets. Det fanns dock ingen garant för stiftsrepresentation vid val till kyrkomötet, utan kandidater kunde nomineras för landet som helhet. Före år 2001 – då det var indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte – skedde nomineringar av kandidater inom stiftet. Denna ordning hade gällt sedan 1982 års kyrkomötesreform, som bland annat innebar att kyrkomötet fick 251 ledamöter samt att den prästerliga representationen och biskoparnas självskrivna ledarskap avskaffades. Tidigare hade kyrkomötet bestått av 96 ledamöter, varav 39 prästerliga ombud. De prästerliga ombuden var dels samtliga 13 biskopar, dels 26 valda ombud för stiften. Reformen innebar att stiftsrepresentationen inte längre var lika självskriven (se prop. 1981/82:192). Nomineringar av kandidater skedde dock fortsatt inom stiftet och med något enstaka undantag tillhörde alla kyrkomötets ledamöter från ett visst stift en församling i det stiftet. Även om valbarhetsbestämmelserna inte ändrades i samband med relationsändringen, innebar ändringen med direkta val till kyrkomötet en förändring i praktiken, i och med att kandidater nu kunde nomineras för landet som helhet och inte för ett visst stift (se SKU 2006:2 s. 164).

Valdag

Gällande bestämmelser för kyrkoval och allmänna val

Enligt 38 kap. 6 § kyrkoordningen äger direkta kyrkliga val rum tredje söndagen i september vart fjärde år. De allmänna valen äger också rum vart fjärde år – dock numera en vecka tidigare – det vill säga andra söndagen i september (3 kap. 3 § regeringsformen, 1 kap. 1 § riksdagsordningen [2014:801] samt 1 kap. 3 § vallagen). I förhållande till de allmänna valen äger kyrkoval rum ett år innan det är ordinarie allmänna val.

Genom att de kyrkliga valen är förskjutna i förhållande till de allmänna valen krockar inte de kyrkliga valen med de allmänna valen. Dock gäller att valen till EU-parlamentet vart 20:e år infaller på en söndag i maj/juni samma år som de kyrkliga valen. Även Sametinget har val vart fjärde år med samma intervall som kyrkovalen. Sametingets valdag är den tredje söndagen i maj.

Bakgrund

Fram till år 1994 ägde de direkta kyrkliga valen rum tredje söndagen i oktober samma år som de allmänna valen och mandatperioden var tre år. Från och med år 1995 kom mandatperioden i de allmänna valen att ändras till fyra år (se prop. 1993/94:115). Motsvarande ändring gjordes dock inte för de kyrkliga valen, men detta påkallades av kyrkomötet, vilket ledde till att regeringen lade fram ett förslag som både innebar byte av valdag – till tredje söndagen i september – samt förlängd valperiod till fyra år. Nämnda förslag trädde i kraft 1 juni 1997 och kom att tillämpas första gången vid kyrkovalet 1997, då ledamöter valdes för en mandatperiod om fyra år.

Angående ändringen av valdag anförde regeringen bland annat att kyrkofullmäktigeval i slutet av oktober innebar ett mycket pressat tidsschema för att hinna med de val av stiftsfullmäktige, församlingsdelegerade, kyrkoråd med flera, som var tvunget att göras innan den nya valperioden började löpa den 1 januari. Sammanfattningsvis menade regeringen att en flyttning av valdagen från oktober till september skulle innebära en lättnad i de olägenheter som den snävt tilltagna tidsperioden förorsakade (prop. 1996/97:70 s. 171). Gällande ändringen av mandatperiod hänvisade regeringen till det principbeslut som fattats om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan från och med år 2000. En bibehållen ordning med tre års mandatperiod skulle innebära att det skulle hållas val till kyrkofullmäktige samma år som relationsändringen trätt i kraft, vilket enligt regeringen skulle vara förenat med betydande praktiska olägenheter för kyrkan och även kunna få negativa effekter på den demokratiska beslutsprocessen. Behovet av förlängd mandatperiod var även något som uppmärksammats särskilt av Svenska kyrkans centralstyrelse, som också lyft fram behovet av mer tid för att Svenska kyrkan efter relationsändringen skulle ha möjlighet att genomföra de kyrkliga valen (prop. 1996/97:70 s. 172). I de förarbeten som låg till grund för kyrkoordningen i samband med relationsändringen föreslogs att de förändringar som trätt i kraft år 1997 skulle bestå även efter relationsändringen – det vill säga valdag tredje söndagen i september vart fjärde år. Som argument för att behålla den gällande ordningen lyftes bland annat fram att valdagen var väl förankrad hos väljarna (SKU 1998:4 s. 159).

Tidigare ägde även de allmänna valen rum tredje söndagen i september, vilket varit en ordning som gällt för val till riksdag och landsting sedan 1920-talet och för kommunval sedan år 1942. Till de allmänna valen år 2014 ändrades dock vallagen så att valet numera sker en vecka tidigare i september. Som skäl för att tidigarelägga valdagen en vecka anfördes utökad tid till budgetarbete för en ny regering. Under utredningsarbetet hade frågan om att förlägga valet till våren lyfts. Angående detta anförde regeringen följande (prop. 2009/10:80 s. 89).

> Regeringen instämmer i Grundlagsutredningens bedömning att valdagen inte bör förläggas till våren. Tidigare forskningsunderlag tyder närmast på att en sådan förändring kan komma att påverka valdeltagandet negativt (SOU 2001:65). Riksdagens arbetsrytm kan också komma att påverkas. Liksom utredningen anser regeringen att en naturlig utgångspunkt bör vara att sträva efter en så begränsad justering av den inarbetade ordningen som möjligt.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Förslag om att flytta valdag har tidigare varit uppe i kyrkomötet år 2007, då organisationsutskottet behandlade en motion (2007:39) med förslag om att flytta de kyrkliga valen till första söndagen i advent. Organisationsutskottet konstaterade i sitt betänkande att ”förslaget till ändring i kyrkoordningen inte är kyrkorättsligt genomförbart eftersom det kräver omfattande följdändringar i kyrkoordningen som måste belysas i särskild ordning” (O 2007:5). I enlighet med utskottets förslag avslogs motionen av kyrkomötet (Km prot., beslut § 157).

Digital röstning

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om elektronisk röstning har behandlats vid ett flertal kyrkomöten, senast vid kyrkomötet 2021, då organisationsutskottet avslog en motion (2021:92) om att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda möjligheten att med personlig elektronisk signatur kunna rösta i kyrkovalet via internet (O 2021:5). Dessförinnan har frågan – om än med lite olika perspektiv – varit uppe för behandling vid kyrkomötet 2003, 2004, 2006 och 2007 (O 2003:4, O 2004:4, O 2006:5, O 2007:5, se även O 2021:5 för en sammanfattande redogörelse över frågans tidigare behandling).

Frågan diskuterades även av organisationsutskottet vid kyrkomötet 2017 i samband med att utskottet föreslog att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta val (se avsnittet ovan). Utskottet anförde i sina överväganden att det finns behov av att analysera konsekvenserna av de olika valsystemen ur ett digitaliseringsperspektiv. Vidare framhölls att de tekniska möjligheterna att genomföra elektroniska kyrkoval torde, enligt utskottets mening, inte vara särskilt avlägsna och att digitaliseringens möjligheter för respektive valsystem behöver analyseras (O 2017:4). I den återrapportering av uppdraget, som lades fram till kyrkomötet 2021, anförs i analysen att frågan om digitalisering i samband med val kan avse olika saker, såsom exempelvis möjlighet att rösta elektroniskt utan att besöka en vallokal, rösta i en vallokal med elektronisk röstningsapparatur eller att logistiken kring valet vad avser exempelvis nomineringar och röstlängder, är digitaliserade. Angående frågans behandling vid kyrkomötet 2021 anförde organisationsutskottet följande (O 2021:5).

> När det gäller frågan om digital röstning i kyrkovalen konstaterar utskottet att det ännu är för tidigt för en sådan förändring, främst med hänsyn till de svårigheter som finns att bland annat säkerställa att valhemligheten inte riskeras och förtroendet för valsystemet därigenom äventyras. Utskottet förslår därför avslag på motion 2021:92. Detta utesluter dock inte, så som utskottet tidigare anfört, att kyrkostyrelsen fortsatt jobbar aktivt för en digital hantering av valen i så stor utsträckning som möjligt. I denna del anser utskottet att det inte finns några hinder för Svenska

kyrkan att stå i framkant för en digitalisering, även om en motsvarande digitalisering inte skett beträffande de allmänna valen.

Digitala satsningar till kyrkovalet 2025

Av kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025, framgår att kyrkostyrelsen avsatt 15 miljoner kronor till kyrkovalet 2025, som ska användas till digitala satsningar. Av skrivelsen framgår vidare att en ökad digitalisering inte bara är en anpassning till den digitala utvecklingen i samhället, utan att den digitala satsningen även bedöms frigöra betydande personella resurser på stiftsnivå. På sikt förväntas även de investeringar som nu görs innebära en ekonomisk besparing för Svenska kyrkan som helhet.

De satsningar som det planeras för berör företrädesvis olika former av tekniska lösningar som ska kunna minska den manuella hanteringen i kyrkovalet. Enligt en förstudie som nyligen utarbetats inom kyrkokansliets valkansli (Dnr Ks 2022–3572), föreslås att de digitala satsningar som ska prioriteras till kyrkovalet 2025 är digital kandidatförklaring, QR-koder på röstkorten, möjlighet för nomineringsgrupper att digitalt lämna intyg om valsedelsbidrag samt utveckling av systemstöd för röstkorts- och röstlängdshantering som minskar beroendet av Kbok. Vidare föreslås att man inom kort initierar ett projekt för att utreda förutsättningarna för införande av digital röstlängd till kyrkovalet 2029. Valkansliet kommer under hösten 2023 att prioritera, kravställa och upphandla utifrån förstudien.

Frågan om digital röstning i de allmänna valen

Regeringen beslutade i oktober 2011 att tillkalla en parlamentarisk sammansatt kommitté med uppdrag att göra en översyn av delar av valsystemet. Enligt direktiven skulle den så kallade vallagskommittén bland annat överväga om det bör införas ett elektroniskt röstningsförfarande vid allmänna val och folkomröstningar (dir. 2011:97). I april 2013 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande *E-röstning och andra valfrågor* (SOU 2013:24) där frågan om elektroniskt röstningsförfarande behandlas.

I utredningen konstaterar vallagskommittén att det finns ett värde i sig att göra det enklare och mindre kostnadskrävande för väljarna att utöva sina demokratiska rättigheter och att ett sätt att uppnå detta mål är att tillåta e-röstning via internet från andra platser än vallokaler och röstningslokaler. En förutsättning för att det ska vara möjligt är dock att systemet måste garantera att valhemligheten inte riskeras i någon del av proceduren och vidare att den tekniska utformningen av ett e-röstningssystem måste vara lika tillförlitligt och säkert när det gäller tekniken som val som hålls utan användning av elektroniska hjälpmedel. I utredningen understryker kommittén att eventuellt införande av e-röstning inte ska innebära att den nuvarande traditionella röstningen i röstningslokaler och vallokaler ska upphöra, utan att e-röstningen ska ses som ett komplement till det nuvarande manuella systemet för att bland annat ge väljare med funktionsnedsättningar möjlighet att delta i val på jämlika villkor och underlätta för de som förtidsröstar utanför den egna kommunen eller från utlandet. Väljare som känner sig främmande inför tekniken ska även fortsättningsvis kunna rösta på det traditionella sättet med papperssedlar i sin vallokal på valdagen eller i en röstningslokal för förtidsröstning. Sammanfattningsvis föreslog vallagskommittén att det skulle tillsättas en utredning med uppdrag att närmare överväga förutsättningarna för att införa ett e-röstningssystem med målet att inleda försök med e-röstning till de allmänna valen 2018. Någon utredning tillsattes dock aldrig och någon försöksverksamhet har därmed inte genomförts. Enligt ett uttalande av justitieminister Morgan Johansson i Sveriges radio (*Regeringen nobbar e-röstning*, publicerat 10 mars 2016) beror

regeringens beslut att inte gå vidare med e-röstning på svårigheten att hålla på valhemligheten och att säkerställa att man inte utsätts för någon påverkan i sitt val. Vidare anför ministern att han har svårt att se några fördelar med elektronisk röstning hemifrån.

Enligt information från Valmyndigheten är en stor del av problemet med e-röstning och valhemligheten kopplad till svårigheten att kunna helt separera väljaren från dennes röst. I jämförelse med exempelvis deklaration med hjälp av e-legitimation där systemet bygger på att personen som deklarerar ska ”kopplas ihop” med ett specifikt ärende, måste man vid e-röstning säkerställa att det inte finns någon som helst möjlighet att koppla ihop en väljare med en specifik röst. Det finns även andra svårigheter med elektronisk röstning i okontrollerade former, såsom garantin att rätt person röstar, att väljaren inte utsätts för hot liksom principen att en person är lika med en röst. De risker som elektronisk röstning medför behöver kunna hanteras och vägas mot de fördelar som ett sådant system kan anses ha. En stor fördel med det pappersbaserade systemet (d.v.s. fysiska valsedlar) är att det går att ”backa bandet” och återskapa händelser i och med att det finns fysiska valsedlar som går att kontrollera och räkna om, vilket ger transparens till systemet. Däremot planerar Valmyndigheten för att införa digitala röstkort till Europaparlamentsvalet år 2024. Myndigheten håller även på att utreda möjligheterna att utveckla en digital röstlängd som kan användas av valadministrationen i samband med val.

Digital förtidsröstning vid kyrkovalet i Norge 2023

I september 2023 är det kyrkoval i Norge. Vid detta kyrkoval kommer det för första gången finnas möjlighet att förtidsrösta digitalt, som ett komplement till vanlig förtidsröstning med fysiska valsedlar. Enligt uppgifter från Norska kyrkan är systemleverantören ett spanskt företag som utvecklar ett system som ska göra det möjligt för medlemmar att förtidsrösta digitalt med hjälp av BankID eller motsvarande lösning, under en period av cirka en månad innan valet äger rum. En väljare ska kunna rösta digitalt flera gånger under nämnda period och det är den sista avlagda rösten som blir gällande. En medlem som röstat digitalt kommer inte kunna rösta fysiskt, varken förtidsrösta eller på valdagen. Som ett led i förberedelserna inför kyrkovalet antog kyrkorådet i december 2020 bestämmelser för digital förtidsröstning (se FOR-2020-12-04-3289, Særskilte regler for digital forhåndsstemming).

Valsedlar

Gällande bestämmelser m.m.

Bestämmelser om valsedlarnas utformning återfinns i 38 kap. 34 och 35 §§ kyrkoordningen. Av 35 § framgår bland annat att valsedlarna ska åsättas gruppbeteckning. Kompletterande bestämmelser om valsedlars utformning vid direkta val har även utfärdats av kyrkostyrelsen genom kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17).

Kyrkostyrelsen tillhandahåller blanka valsedlar för samtliga val. Dessa ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet (38 kap. 32 § kyrkoordningen). På blanka valsedlar finns enbart tryckt vilket av de tre olika valen (kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige eller kyrkomöte) som valsedeln avser. På en blank valsedel kan väljaren således själv skriva vilken nomineringsgrupp och vilka kandidater, som han eller hon vill rösta på. Genom grupp- och kandidatförteckningarna får väljaren uppgift om vilka grupper och kandidater som finns att rösta på i varje valkrets. Det är kyrkostyrelsen som ansvarar för att grupp- och kandidatförteckningar trycks och distribueras till val-

nämnderna (38 kap. 31 § sista stycket). Blanka valsedlar och möjlighet att ta del av grupp- och kandidatförteckningar ska sedan finnas på alla röstmottagningsställen (38 kap. 52 §). Kyrkostyrelsen tillhandahåller även på beställning av en nomineringsgrupp de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen (38 kap. 32 § första stycket och 33 §). Det är valnämnderna som sedan har ansvar för att lägga ut alla nomineringsgruppers valsedlar på lämplig avskärmad plats på alla röstmottagningsställen (24 § SvKB 2019:17). För en närmare redogörelse över den praktiska hanteringen av valsedlar, se O 2018:9 och 2021:5.

Vid genomförande av 2021 års kyrkoval trycktes 4,5 miljoner blanka valsedlar som distribuerades till 593 valnämnder. Därutöver trycktes 96 miljoner namnvalsedlar beställda av 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 011 leveransadresser.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om utformningen av valsedlar har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Bland annat vid kyrkomötet 2007 då organisationsutskottet behandlade dels en motion (2007:18) som berörde en valsedel för varje val efter dansk modell, dels en motion (2007:84) om att ta bort förtryckta valsedlar och i stället införa en modell med gemensamma ”listor”, där alla kandidaterna för ett val numreras löpande och får ett unikt nummer som sedan anges på röstsedeln. Båda motionerna avslogs. I sitt betänkande (O 2007:5) angav organisationsutskottet att Demokratiutredningen i sitt betänkande *Välja med förtroende* (SKU 2006:2) haft som utgångspunkt att pröva denna typ av valfrågor utifrån att det finns ett stort värde att de kyrkotillhöriga känner igen sig från de allmänna valen, vilket utskottet konstaterade var en uppfattning det delade. Även vid kyrkomötet 2013 avslogs en motion (2013:48) som handlade om att införa en gemensam valsedel, där organisationsutskottet i sitt betänkande angav att förslaget borde avslås med samma motivering som vid 2007 års kyrkomöte (O 2013:4). Även vid kyrkomötet 2021 behandlade utskottet en motion (2021:91) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda möjligheten att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga nomineringsgrupper. Även denna motion avslogs med följande motivering (O 2021:5).

> När det gäller frågor om valsedlars utformning menar utskottet, i likhet med de ställningstaganden organisationsutskottet tidigare gjort, att det är av stort värde att de valsedlar som används vid kyrkliga val är utformade på liknande sätt som valsedlar i de allmänna valen. Det finns därför inte anledning att tillsätta en utredning för att se över möjligheten att införa en gemensam valsedel, så som föreslås i motionen. Motion 2021:91 ska därför avslås.

Kyrkomötet kom i enlighet med organisationsutskottet förslag att avslå motionen (Km prot., beslut § 93).

Valsedlar och hanteringen av dessa i allmänna val

Vid de allmänna valen används enligt 6 kap. 1 § vallagen tre olika typer av valsedlar. Det är dels valsedlar med parti- och valbeteckning *(*partivalsedlar), dels valsedlar med parti- och valbeteckning samt uppgift om kandidater (namnvalsedlar), dels valsedlar med enbart valbeteckning (blanka valsedlar).

Enligt 6 kap. 6 § vallagen ska alla valsedlar som används vid val tillhandahållas av den centrala valmyndigheten. Det betyder att de tryckerier som Valmyndigheten upphandlar trycker och distribuerar de valsedlar som beställs. Beställningar görs av Valmyndigheten, kommunernas valnämnder och av partierna själva genom läns-

styrelserna. Vidare anges i 8 kap. 2 § vilka valsedlar som *måste* finnas vid all röstmottagning. Det är, förutom blanka valsedlar, även partivalsedlar för partier som vid något av de senaste två valen till riksdagen fått mer än en procent av rösterna i hela landet eller är representerade i fullmäktige, under förutsättning att partiet begärt utläggning. För val till Europaparlamentet gäller motsvarande en-procentsregel.

I andra fall gäller att partierna själva ansvarar för beställning och att distribuera valsedlar till val- och röstningslokalerna.

I vallagen har det inför riksdagsvalet 2022 skett en förändring vad gäller hanteringen av valsedlar för partier som registrerat partibeteckning, så att det numera är valnämnden som ansvarar för att lägga ut valsedlar på den avskärmade plats som ska finnas anordnad för utläggning av valsedlar på samtliga röstmottagningsställen (8 kap. 2 § vallagen). Som skäl till ändringen anges i förarbetena bland annat att ordningen bland valsedlarna är av grundläggande betydelse för allmänhetens förtroende för valsystemet och för demokratiska och säkra val. För att röstningen ska kunna ske effektivt och utan avbrott i väljarflödet behöver *alla* valsedlar finnas tillgängliga för väljaren bakom avskärmningen vid varje tillfälle. Vidare framhålls att erfarenheter från tidigare val visat att det förekommit att valsedlar stulits eller gömts. Som ett led i att motverka sabotage och oordning föreslås därför att en enda instans – valnämnden – ges hela ansvaret för att hantera valsedlar i val- och röstningslokalerna (se prop. 2021/22:52 s. 18 f.).

Valsedlars utformning i Finland och Danmark

Vid kommunala och statliga val i Finland används vita valsedlar. När flera val anordnas samtidigt används emellertid röstsedlar i olika färger. På insidan av valsedeln finns en rubrik som anger vilket val som valsedeln gäller och en cirkel med texten N:o, där numret för den kandidat man vill rösta på antecknas. I övrigt är valsedeln tom.

I Danmark använder man sig i de allmänna valen av en valsedel för respektive val, där samtliga partier som det går att rösta på finns med, liksom de personer som kandiderar för respektive parti. Väljaren sätter vid röstningen ett kryss vid det parti eller den partikandidat man vill rösta på.

Hantering av valurnor vid avbrott i röstmottagningen

Kyrkovalen

Bestämmelser om hur man ska förfara vid avbrott i röstmottagningen finns angivet i 27 § kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. Av första stycket nämnda bestämmelse framgår att då röstningsmottagningen i en *vallokal* avbryts ska varje valurna och röstlängden förseglas och förvaras på ett säkert sätt. När röstmottagningen fortsätter ska sedan valförrättaren visa dem som är närvarande att förseglingarna inte har öppnats. Av andra stycket framgår vidare att då röstmottagningen avbryts i en *röstningslokal* ska de kuvert som har tagits emot förvaras på ett säkert sätt under avbrottet. På samma sätt ska anteckningar och de kuvert som tagits emot i en röstningslokal, enligt tredje stycket, förvaras avskilt och på ett säkert sätt i avvaktan på rösträkningen. Innehållet i bestämmelsen är likalydande med vad som gäller vid avbrott i röstmottagningen i de allmänna valen, enligt 9 kap. 15 § respektive 10 kap. 7 § vallagen.

I den valhandbok till valnämnder som gavs ut inför kyrkovalet 2021 framgår kompletterande information om åtgärder i samband med avbrott i röstmottagningen. Av handboken framgår att då röstningen avbryts i en *vallokal* ska tiden för detta – samt tiden för när valet återupptas – antecknas i protokollet. Angående avbrott i röst-

mottagningen i en *röstningslokal* anförs därutöver att fönsterkuverten med förtidsröster tillsammans med anteckningarna från röstmottagningen ska förvaras i valurna eller på annat säkert sätt. Valurnan ska därutöver vara plomberad och förvaras i ett låst utrymme. Vidare framgår att då plomberingen bryts och röstmottagningen återupptas ska minst två röstmottagare vara närvarande. Av valhandboken framgår vidare att såväl plomber och förslutningstejp är utrustning som ska finnas på samtliga röstmottagningsställen.

Allmänna val

Avbrott i röstmottagningen regleras i 9 kap. 15 § respektive 10 kap. 7 § vallagen. Av förstnämnda bestämmelse – som gäller för vallokal – framgår att då röstmottagningen avbryts ska varje valurna och röstlängd förseglas och förvaras på ett säkert sätt. När röstmottagningen fortsätter ska röstmottagarna visa dem som är närvarande att förseglingarna inte har öppnats. Vid avbrott i röstmottagningen i en röstningslokal framgår av 10 kap. 7 § att under avbrottet ska anteckningarna och det valmaterial som tagits emot förvaras på ett säkert sätt. Vidare framgår att samma material ska förvaras avskilt och på ett säkert sätt i avvaktan på rösträkningen.

I de valhandböcker – för röstmottagning i vallokaler respektive röstningslokaler – som tagits fram av Valmyndigheten inför de allmänna valen 2022, finns kompletterande instruktioner att tillämpa vid avbruten röstmottagning. Av instruktionerna framgår att vid avbrott i röstmottagningen i en vallokal ska valurnan förseglas och förseglingens nummer och tiden för stängning antecknas i protokollet. Vidare framgår att inkomna förtidsröster ska läggas i omslag (kartong eller påse) som förseglas med sigill. Förseglingens nummer ska därtill antecknas i protokollet. Valurna, röstlängd och förtidsröster ska under avbrottet förvaras på ett säkert – och om möjligt låsbart ställe – enligt valnämndens instruktioner. Innan röstmottagningen återupptas kontrolleras att förseglingen på valurnan är obruten och att numret på förseglingen stämmer med det som antecknats i protokollet, vilket närvarande personer i lokalen ska visas.

Vid avbrott i röstmottagningen i en röstningslokal gäller på liknande sätt som i en vallokal, att uppsamlingslådan ska förseglas och förseglingens nummer samt tiden för stängning ska antecknas i dagrapporten. På motsvarande sätt ska förseglingen, inklusive nummer, kontrolleras innan röstmottagningen återupptas. Vidare anges att då röstmottagningen avslutas för dagen ska mottagna fönsterkuvert räknas och kontrolleras och därefter läggas i omslagskuvert som sedermera ska förvaras på ett säkert sätt enligt valnämndens instruktioner.

Utskottets överväganden

Motion 2022:1 Säkrare valsystem

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:1.

Utskottet ser positivt på att det i kyrkomötet förs en kontinuerlig diskussion om hur de demokratiska processerna inom Svenska kyrkan kan stärkas. När det specifikt gäller frågor om säkerheten i samband med kyrkoval är det viktigt att de eventuella problem som kan finnas med nuvarande system uppmärksammas och bearbetas för att säkerställa att kyrkovalet genomförs på ett korrekt och säkert sätt. Detta är av stor vikt för att upprätthålla förtroendet för Svenska kyrkans demokratiska organisation. Utskottet konstaterar vidare att det på nationell nivå pågår ett arbete som syftar till att på olika sätt stärka valsystemet, bland annat genom att digitalisera fler delar av valprocessen, vilket är en utveckling som utskottet ser positivt på.

När det gäller de förslag som lagts fram i motionen konstaterar utskottet att både frågan om elektronisk röstning i kyrkovalet och en gemensam valsedel behandlades av utskottet vid förra årets kyrkomöte. Angående möjligheten att rösta elektroniskt är utskottets fortsatta uppfattning att det ännu är för tidigt att införa ett digitalt röstningsförfarande i kyrkovalet. Vad gäller frågan om valsedlars utformning menar utskottet, i likhet med de ställningstaganden organisationsutskottet tidigare gjort, att det är av stort värde att de valsedlar som används vid de kyrkliga valen är utformade på liknande sätt som valsedlarna i de allmänna valen. Angående plombering av valurnor konstaterar utskottet att det kan finnas skäl för att i den valhandbok som tas fram i samband med kyrkovalet, ytterligare förtydliga hur de åtgärder som ska vidtas i samband med avbrott i röstmottagningen ska gå till. Detta för att säkerställa att hanteringen är i överensstämmelse med det regelverk som finns.

Med beaktande av det som anförts är det sammanfattningsvis utskottets mening att motionen ska avslås i sin helhet.

Motion 2022:7 punkterna 3 och 4 Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:7, punkterna 3 och 4.

I likhet med vad utskottet anfört tidigare gällande frågan om att flytta valdag, är ett sådant förslag inte genomförbart. Utskottet föreslår därför avslag på motion 2022:7 punkt 3.

När det gäller frågan om att utreda nya kriterier för registrering av nomineringsgrupper, kan utskottet inte se vilka problem en sådan begränsning skulle syfta till att lösa. Utskottet ser i stället positivt på att det finns en möjlighet för de medlemmar som önskar registrera en nomineringsgrupp att gruppens medlemmar kan utforma och spegla sin identitet i sitt gruppnamn. Utskottet föreslår därför att motion 2022:7 punkt 4 ska avslås.

Motion 2022:30 Nationella listor vid kyrkoval

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:30.

I likhet med vad läronämnden skriver i sitt yttrande är det utskottets uppfattning att engagemang som förtroendevald bygger på förankring i en församling, men att samma princip även går att tillämpa på förankringen i ett stift. Den som är ledamot i kyrko-

mötet företräder inte bara sin nomineringsgrupp utan även sitt stift och i förlängningen även det lokala sammanhang som ledamoten grundar sitt kyrkliga engagemang i.

Svenska kyrkan är uppdelad i tretton stift och det finns ett stort värde i att samtliga stift finns representerade när kyrkomötet samlas för att samtala och fatta beslut som rör hela organisationen. Utskottet ser en risk med att den breda förankring som idag finns i kyrkomötet skulle kunna minska om bestämmelserna om inskränkt valbarhet till kyrkomötet upphävdes, vilket i sin tur skulle kunna leda till att man i kyrkomötesarbetet mister väsentliga perspektiv och olikheter. En sådan utveckling vore enligt utskottets mening olycklig sett till att församlingarna och deras verksamhet är grunden i Svenska kyrkan och att kyrkomötets arbete ytterst syftar till att värna församlingsverksamhet i hela landet. Utskottet föreslår därför att motion 2022:30 ska avslås.

Motion 2022:63 Parlamentarisk utredning om indirekta val

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:63.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen behandlade utskottet vid kyrkomötet 2021 en motion om att tillsätta en utredning om reformerade indirekta val. Som utskottet då konstaterade är det av vikt att en utredning som syftar till att reformera valsystemet inte bara behöver ha bred parlamentarisk förankring, utan det behöver även vara klarlagt vilka problem en sådan utredning syftar till att lösa. I likhet med vad utskottet konstaterade föregående kyrkomöte, finns det fortsatt olika perspektiv på vad som är problematiskt med nuvarande valsystem, vilket medför att det inte är ändamålsenligt att i nuläget tillsätta en utredning så som föreslås i motion 2022:63. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

I sammanhanget vill utskottet framhålla att det sätt varpå Svenska kyrkan organiserar sina val bidrar till engagemang och mobilisering hos medlemmarna, vilket stärker Svenska kyrkan som organisation. Utskottet ser en risk för att engagemanget för de kyrkliga valen inte skulle vara likartat vid indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte. Utskottet ser även att mindre nomineringsgrupper skulle kunna komma att missgynnas av ett sådant valsystem. Däremot ser utskottet positivt på att på olika sätt utveckla valprocessen, exempelvis genom en ökad digitalisering av kyrkovalet.

Motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:81.

Som framhållits ovan grundar sig arbetet som förtroendevald inom Svenska kyrkan i det lokala sammanhanget. Svenska kyrkan är ytterst till för dess medlemmar med det huvudsakliga syftet att värna församlingarna och deras grundläggande uppgift. Vid kyrkomötet 2021 konstaterade organisationsutskottet i sina diskussioner rörande valsystemets utformning, att det finns en problematik rörande möjligheten för nomineringsgrupper utan lokal kyrklig förankring att erhålla mandat i kyrkomötet. Samtidigt som mindre nomineringsgrupper å ena sidan måste kunna finnas representerade i kyrkomötet, anser utskottet att det å andra sidan även bör finnas en möjlighet att begränsa hur små de grupper kan vara som kan ta plats i Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Utskottet ser vidare, i likhet med motionärerna, en fördel om samtliga nomineringsgrupper kunde finnas företrädda i alla utskott. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2022:81 i sin helhet ska bifallas.

Som nämnts ovan vill utskottet som medskick poängtera att utskottet ser frågan om en förändring av fördelningen av utjämningsmandaten ytterst som en fråga om

förankring i församling och stift. Detta är något som bör finnas med och beaktas av kyrkostyrelsen vid en kommande beredning av det förslag som lagts fram i motionen.

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:1, till förmån för att bifalla densamma. Hänvisar till motionen som sådan.

Petter Nilsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:7 punkterna 3 och 4, till förmån för att bifalla desamma. Hänvisar till motionen som sådan.

Petter Nilsson

Reservation 3

Jag reserverar mig till för bifall till motion 2022:30 om Nationella listor vid kyrkoval.

Principen att kandidaters valbarhet ska begränsas till att kandidaten ska bo inom valkretsen bör avskaffas vid val till kyrkomötet. Sveriges riksdag har ingen motsvarande begränsning och det bör inte heller Svenska kyrkan ha. Denna regel är en försvårande omständighet för mindre nomineringsgrupper som inte har kandidater i hela Sverige. Som De ungas kyrkomöte skriver i sitt motionssvar så kan vissa nomineringsgrupper ha svårt att hitta kandidater till alla valkretsar trots att det finns de som skulle kunna tänka sig att rösta på den nomineringsgruppen.

Olov Lindquist

Reservation 4

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2022:63 till förmån för bifall till motionen.

Majoriteten pekar i betänkandets övervägande på faktorer i nuvarande valsystem som bedöms ge positiva konsekvenser i form av engagemang och delaktighet. Vi anför att dessa positiva konsekvenser likaväl kan uppkomma i annan form av valsystem, som exempelvis ett system med indirekta val.

Som ett av skälen för att avslå motionen framhålls att det saknas en problembild när det gäller nuvarande valsystem. I ett annat avsnitt av detta betänkande uttrycks som ett problem att förekomsten av små grupper utan lokal förankring kan ta plats i kyrkomötet. Detta som en konsekvens av nuvarande valsystem varför det föreslås att en spärr ska införas.

Som exempel på andra uppenbara svagheter och problem i nuvarande valsystem kan nämnas:

- Svag koppling till församlingen som den grundläggande enheten
- Lågt valdeltagande och därmed låg legitimitet
- Höga kostnader och administrativt krävande
- Nationellt organiserade och ledda valrörelser som ökar konfliktytor som inte finns lokalt och som skymmer bilden av kyrkans väsen som en gemenskap i Kristus och som en kropp med många lemmar.

Vi menar att det finns all anledning att tillsätta en utredning med bred parlamentarisk förankring med uppgift att se över nuvarande valsystem och ge förslag till alternativa former för val till Svenska kyrkans beslutande församling på stifts- och nationell nivå.

Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren

Reservation 5

Jag reserverar mig mot beslutet att avslå motion 2022:63 till förmån för bifall till motionen.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 6

Vi reserverar oss till förmån för avslag på motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet.

Motionen har enbart kommit till för att förhindra mindre nomineringsgrupper att komma in i kyrkomötet. Det problem med att bilda funktionsdugliga regeringar som skulle finnas i Sveriges riksdag om ingen spärr fanns, existerar inte som problem på kyrkomötet.

I övrigt hänvisar vi till Svenska Kyrkans Ungas utmärkta yttrande över motionen.

Olov Lindquist, Sven-Gunnar Persson och Irene Oskarsson

Reservation 7

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:81, till förmån för att avslå densamma.

Att ändra rådande ordning i syfte att motverka en enskild nomineringsgrupp får förstås konsekvenser för samtliga mindre nomineringsgrupper. Att begränsa medlemmarnas möjligheter att få god representation för Svenska kyrkans nationella nivå är inte en rimlig åtgärd.

Petter Nilsson

Särskild mening 1

Som ersättare vill vi anmäla särskild mening gällande motion 2022:63 och ansluta oss till reservationen av Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren.

Johanna Öhman och Victor Ramström

Särskild mening 2

Jag ansluter mig till reservationen av Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren gällande motion 2022:63.

Roger Larsson

Särskild mening 3

Jag ansluter mig till reservationen av Elisabeth Kullenberg gällande motion 2022:63.

Hanna Hesser Nordin

Särskild mening 4

Jag anför särskild mening till förmån för bifall till motion 2022:63 Parlamentarisk utredning om indirekta val.

Maria Andersson

Särskild mening 5

Jag anför särskild mening för ett avslag av motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet.

Maria Andersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:10y

Nationella rikslistor

Läronämndens yttrande över motion 2022:30

Territorialprincipen i Svenska kyrkan innebär att engagemang som förtroendevald bygger på förankring i en församling på en viss geografisk plats. Samma princip går också att tillämpa på förankringen i ett stift. Ledamöterna i kyrkomötet företräder inte bara sina nomineringsgrupper utan också sitt stifts sammanhang och traditioner.

Att förändra villkoren för valbarhet till kyrkomötet i enlighet med motionens förslag strider inte mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, men innebär en förskjutning av territorialprincipens tillämpning i Svenska kyrkans stift som behöver beaktas.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:6

Barnkonsekvensanalyser

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner, 2022:19 som avser obligatoriska barnkonsekvensanalyser för beslutande och verkställande organ samt 2022:60 som avser utvärdering av effekter av barnkonsekvensanalyser. Utskottet konstaterar att det redan finns tillfredsställande bestämmelser i kyrkoordningen som behandlar när barnkonsekvensanalyser ska genomföras. Vidare anser utskottet att en utvärdering av arbetet med barnkonsekvensanalyser i enlighet med vad som föreslås i motion 2022:60 inte ska genomföras av kyrkostyrelsen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:19.
2. avslå motion 2022:60, punkt 1.
3. avslå motion 2022:60, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2022:19 av Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson, Obligatoriska barnkonsekvensanalyser

Kyrkomötets beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det ska vara obligatoriskt för beslutande och verkställande organ att ta del av framtagna barnkonsekvensanalyser inför beslut.

Motion 2022:60 av Rebecca Hägg, Effekter av barnkonsekvensanalyser

Kyrkomötet beslutar att
1. uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en utvärdering av vilka effekter som beslutet om barnkonsekvensanalys fått,
2. syftet med utvärderingen ska vara att hitta vägar för att ytterligare stödja och förenkla arbetet med barnkonsekvensanalys.

Bakgrund

Inledning

Innan kyrkofullmäktige eller stiftsfullmäktige avgör ett ärende, som kräver beredning, ska i kyrkorådets, stiftsstyrelsens eller en stiftsnämnds beredning ingå en analys av

vilka konsekvenser beslutet får för barn (3 kap. 22 § och 7 kap. 6 § kyrkoordningen). Något motsvarande krav finns inte inför beslut i kyrkomötet. Kyrkostyrelsen ska dock i sitt arbete verka för barns bästa genom att göra barnkonsekvensanalyser inför beslut i ärenden där kyrkostyrelsen, om än inte formellt, har berett en fråga för beslut i kyrkomötet genom att avge en skrivelse (2 § i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens skrivelse 2012:3).

När stiftsstyrelsen handlägger vissa ärenden enligt särskilda bestämmelser i kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut (6 kap. 4 § och 7 kap. 11 § kyrkoordningen). Även kyrkorådet ska enligt 4 kap. 4 § andra stycket verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför de beslut som fattas av kyrkorådet enligt första stycket.

I 57 kap. 5 § anges vidare att barnens perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys ska beaktas i församlingsinstruktionens pastorala program.

Kravet på barnkonsekvensanalyser har funnits sedan år 2012. Förslaget att införa barnkonsekvensanalyser kom genom två motioner vid kyrkomötet 2009. Motionärerna anförde att genomförandet av en barnkonsekvensanalys inför beslut är viktigt, bland annat för att Svenska kyrkans verksamhet ska genomsyras av barnkonventionens grundtankar (motionerna 2009:9 och 2009:55). Vidare framfördes att genomförandet av en barnkonsekvensanalys är angeläget för att Svenska kyrkan ska kunna vara trogen sin uppdragsgivare och trovärdig som folkkyrka. I betänkandet föreslog kyrkolivsutskottet kyrkomötet att bifalla motion 2009:55 om införande av en paragraf om barnkonsekvensanalys i kyrkoordningen och motion 2009:9 i den del som den avsåg att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utarbeta ett arbetssätt så att det görs en barnkonsekvensanalys inför varje beslut (Kl 2009:6). Utskottet menade att den skrivning om barnets särställning som finns i kyrkoordningen behövde få stöd genom att konkretiseras. Man pekade på att kyrkoordningen är styrdokument för hela kyrkan och menade att om frågan synliggörs i kyrkoordningen, är det en signal till stift och församlingar att frågan om barns rättigheter inte är något som bara kan överlämnas till några eldsjälar i barn- och ungdomsverksamheten. Under kyrkomötet uppdrogs till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till en paragraf om barnkonsekvensanalys att införas i kyrkoordningen och under kyrkomötet 2012 presenterades kyrkostyrelsens förslag till kyrkoordningsreglering om barnkonsekvensanalyser (KsSkr 2012:3).

Beslut för vilka det finns ett beredningskrav som innefattar en barnkonsekvensanalys och som kan begäras beslutsprövade enligt bestämmelserna i 57 kap. 8–20 §§ kyrkoordningen riskerar att upphävas vid en sådan prövning om beredningskravet inte har uppfyllts genom att någon barnkonsekvensanalys inte kan anses ha gjorts (se t.ex. Överklagandenämndens beslut 2001/15, 2005/6, 2014/19, 2015/13, 2017/1 och 2017/31).

Kyrkostyrelsen har, tillsammans med stift och församlingar, fokuserat på fyra utvecklingsområden för att implementera arbetet med barnkonsekvensanalyser inom Svenska kyrkan.

Inom det första utvecklingsområdet har fokus varit att utarbeta metodmaterial och olika former av stöd. Bland annat har en handbok för barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan utarbetats. Vidare har ett webbstöd/e-utbildning arbetats fram med möjlighet, genom en mall, att göra barnkonsekvensanalyser direkt i webbstödet. En digital handbok har också tagits fram tillsammans med stift och studieförbundet Sensus.

Till det andra utvecklingsområdet har det fokuserats på påverkans- och motivationsarbete. Kyrkostyrelsen genomförde i samverkan med stiften ett stort antal insatser som omfattade uppskattningsvis 4 000 förtroendevalda och anställda.

Inom tredje utvecklingsområdet har det fokuserats på barnkonsultationer. Kyrkostyrelsen har i samverkan med stift och församlingar genomfört ett antal konsultationer med barn för att stärka barnets upplevelse av demokrati, dialog och delaktighet.

Till det sista utvecklingsområdet har det fokuserats på ett informationsutbyte och -delande. I arbetet 2016 med den digitala handboken, initierade kyrkostyrelsen nätverksträffar och mötesplatser för de som arbetade med barnkonsekvensanalyser. Nätverket innefattade även medarbetare från Sensus.

Kyrkostyrelsen medverkar på de nationella Barnrättsdagarna tillsammans med myndigheter och övriga organisationer i civilsamhället samt finns med i det stora nationella nätverk för barnkonsekvensanalys som Socialstyrelsen leder.

Beredningskravet i förhållande till fullmäktige

Beredningskravet på ett ärende i kyrkofullmäktige framgår av 3 kap. 22 § kyrkoordningen. Av paragrafen framgår att innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende ska det ha beretts av kyrkorådet. Om ärendet särskilt angår en församling i ett pastorat ska församlingsrådet ha beretts tillfälle att yttra sig i ärendet. I kyrkorådets beredning ska en analys ingå av vilka konsekvenser ett beslut får för barn. Kyrkorådet ska lägga fram förslag till beslut i ärendet. Kyrkoordningen ställer inte några krav på beredningens kvalitet och allsidighet utan det är upp till fullmäktige att avgöra det. Däremot underlättas de förtroendevaldas arbete genom god beredning och att de får nödvändiga handlingar genom ordförandes försorg (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 98, Verbum och ÖN 2001/15, 2002/44, 2007/18 och 2007/19).

Enligt den tidigare gällande kyrkolagen (1992:300) skulle kyrkofullmäktige anta en arbetsordning med närmare föreskrifter om fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning (13 kap. 47–48 §§). Motsvarande reglering finns inte enligt kyrkoordningen. Det står dock kyrkofullmäktige fritt att själv utforma och fastställa en arbetsordning för sitt eget arbete.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades en motion (2013:14) i vilken föreslogs att krav skulle införas på att ”något om barnkonsekvensanalys/barnkonventionen” skulle finnas med i såväl motioner till kyrkomötet som i tjänstemännens och utskottens beredning av ärenden. I behandlingen av motionen uttalade kyrkorättsutskottet (Kr 2013:5) stöd för kyrkostyrelsens bedömning i skrivelsen till 2012 års kyrkomöte, att barnkonsekvensanalyser under utskottsberedningen av ett ärende i kyrkomötet inte torde bli annat än en pappersprodukt. Utskottet föreslog avslag på motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Även vid 2016 års kyrkomöte behandlades en motion (2016:74) om barnkonsekvensanalys vid beredning av motioner i kyrkomötets utskott. Motionen avslogs på förslag av kyrkorättsutskottet som huvudsakligen vidhöll sitt tidigare ställningstagande men tillkännagav för presidiet att frågan borde beaktas vid tillämpning av andra arbetsformer (Kr 2016:2). Utskottet återkom inte till frågan i sin behandling av presidiets skrivelse Kyrkomötets arbetsformer (PSkr 2017:1), där frågan om krav på barnkonsekvensanalys inom ramen för kyrkomötets förändrade arbetsformer inte heller hade lyfts (Kr 2017:1).

Till 2018 års kyrkomöte förelåg en motion om att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser om barnkonsekvensanalyser fungerar och att föreslå förbättringar (motion 2018:13). Organisationsutskottet anförde följande i sitt betänkande (O 2018:6).

> Handboken är en del av den nationella nivåns stöd i arbetet och finns publicerad på Svenska kyrkans intranät och har vid ett antal tillfällen lyfts fram av bl.a. Överklagandenämnden som ett viktigt verktyg i arbetet med barnkonsekvensanalys, även om den inte är bindande. Det är också fortsatt utskottets mening. Det gäller inte minst i förhållande till innehållet i den analys som ska göras i en viss typ av ärenden, där frågor av strategisk betydelse är sådana där det enligt utskottets mening är särskilt viktigt att det genomförs barnkonsekvensanalyser. Som exempel kan nämnas ärenden om verksamhetsplan, budget och församlingsinstruktion.

Utskottet konstaterade sammanfattningsvis att det inte fanns anledning att initiera en utredning om kyrkoordningens bestämmelser för barnkonsekvensanalys och föreslog avslag på motionen, vilket kyrkomötet biföll.

Utskottets överväganden

Motion 2022:19 Obligatoriska barnkonsekvensanalyser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:19.

Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att barnperspektivet alltid beaktas av beslutande och verkställande organ. I likhet med De Ungas Kyrkomöte ställer sig utskottet därför bakom andemeningen i motionen. Utskottet konstaterar dock att det redan finns tillfredsställande bestämmelser i kyrkoordningen som behandlar när barnkonsekvensanalyser ska genomföras. Utskottet anser således att det inte finns anledning att ändra bestämmelserna om barnkonsekvensanalyser i kyrkoordningen såsom föreslås i motionen. Däremot finns det enligt utskottets mening anledning för beslutande organ att utvärdera hur bestämmelserna tillämpas i praktiken. Med anledning av vad som anförts ovan föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Motion 2022:60 Effekter av barnkonsekvensanalyser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:60.

Utskottet ställer sig positivt till utvärdering av arbetet med barnkonsekvensanalyser. Däremot anser utskottet att kyrkostyrelsen inte ska genomföra en utvärdering av barnkonsekvensanalyser, utan att det i stället är något som åligger stiften inom ramen för deras tillsyn. Utvärdering av arbetet med barnkonsekvensanalyser kan genomföras inom revisorernas granskning i församlingar och stift.

Av bakgrundsbeskrivningen framgår att det genomförs ett omfattande arbete inom Svenska kyrkan med barnkonsekvensanalyser. Utskottet vill lyfta fram att det är en pågående lärandeprocess. Bland annat har handböcker utarbetats och det har även hållits utbildningar inom ämnet. Utskottet ställer sig positivt till det som föreslås i punkten 2 i motionen om idéutbyte mellan stiften. Om ett stift lyckats särskilt bra med sitt arbete med barnkonsekvensanalyser är det viktigt att den kunskapen sprids till andra stift. På grund av punktens beroende av punkten 1 kan punkten 2 inte bifallas.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan är utskottets mening att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2022:19 till förmån för bifall till motionen.

Petter Nilsson

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:7

Mission som församlingens grundläggande uppgift

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner, 2022:3 som avser en omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen, 2022:7 som avser organisation för missionsbefallningen samt 2022:45 som avser församlingens grundläggande uppgift. Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande har inhämtats avseende läroarbete i motion 2022:3 och 2022:45. Utskottet föreslår att samtliga motioner i betänkandet ska avslås. Dock framhåller utskottet att församlingens grundläggande uppgift är en och att det är betydelsefullt att kontinuerligt reflektera över vad det betyder.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:3.
2. avslå motion 2022:7, punkt 1.
3. avslå motion 2022:7, punkt 2.
4. avslå motion 2022:45.

Motionernas förslag

Motion 2022:3 av Torbjörn Aronson m.fl., Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen som tydliggör att kyrkans och församlingens grundläggande väsen är mission uttryckt genom gudstjänst, evangelisation, diakoni och undervisning.

Motion 2022:7 punkterna 1 och 2, av Petter Nilsson och Daniel Engström, Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. verka för att det i rollbeskrivningen för kyrkoherdar tydligt framgår att den lokala missionsbefallningen är den högst prioriterade uppgiften,
2. utreda geografiska avgränsningar för att verkställa missionsbefallningen.

Motion 2022:45 av Katarina Glas m.fl., Mission som församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett läroarbete för att fördjupa och bredda förståelsen av begreppet mission och vad det innebär för församlingens grundläggande uppgift.

Yttranden från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:3 i Ln 2022:4y, *bilaga 1* och punkten 1 i motion 2022:7 i Ln 2022:5y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Tillsyns- och uppdragsutskottet har yttrat sig över motion 2022:3 och 2022:45 i TU 2022:1y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Församlingens grundläggande uppgift och begreppet mission

Av 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen och 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att församlingen är det lokala pastorala området och att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen.

I inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning sägs bl.a. följande.

> Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar. Församlingen är samtidigt en gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område.
>
> Församlingen har lokal självstyrelse men är samtidigt en del av ett stift och Svenska kyrkan som trossamfund. Delaktigheten i de döptas och troendes allmänna prästadöme förenar alla i församlingen, vigda och icke vigda. Alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Den demokratiska organisationen och kyrkans ämbete eller vigningstjänst har gemensamt ansvar för att bedriva en verksamhet i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. För varje församling finns ett kyrkoråd eller ett församlingsråd som församlingens styrelse och en kyrkoherde med ansvar för ledning, samordning och tillsyn.

I utredningsarbetet inför kyrkans ändrade relationer till staten ingick även en teologisk expertgrupp. I en promemoria uttalade sig gruppen om begreppet mission, i relation till begreppet evangelisation samt församlingens uppgifter.

> ”Evangelisation” är som begrepp mer inskränkt än ”mission” och har dessutom en tydligare inriktning på särskilda aktiviteter, t.ex. i form av evangelisationskampanjer. Mission (av lat mi’ttio ’skicka’, ’sända’) är ett teologiskt mer laddat begrepp som avser hela kyrkan och därmed också varje församlings sändning i världen. Kyrkans missionsuppdrag är en fortsättning av det uppdrag som Jesus gav sina lärjungar när han gav dem fullmakt och sände ut dem att predika ”Guds rike”. Av grundläggande

> betydelse är den s.k. missionsbefallningen i Matt. 28:19–20: ”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn, och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.”
>
> Mission har ofta blivit beteckningen på den verksamhet som riktar sig till den icke-kristna delen av mänskligheten. Det uppdrag som ges i missionsbefallningen har dock alltid setts som grundläggande uppgift för kyrkan såväl inom som utom landet. I våra dagar handlar det som traditionellt betecknas som mission till övervägande delen om samarbete med kyrkor på olika platser runt om i världen och i det sammanhanget har ömsesidigheten i uppdraget en helt annan betydelse än som tidigare varit fallet. Uppdelningen mellan mission riktad till mer avlägsna, ”främmande” och icke-kristna länder och evangelisation riktad till människor i det egna, kristnade landet har alltmer mist sitt berättigande. Vare sig praktiskt eller teoretiskt går det att dra några skarpa gränser mellan uppgifterna att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission. Det är frågan om olika överlappande aspekter på kyrkans liv och uppdrag. Det går inte heller och bör inte heller dras någon skarp gräns mellan nationella och internationella uppgifter eftersom Kristi världsvida kyrka, där Svenska kyrkan är en del, är universell. Att utöva mission är kyrkans och därmed församlingens uppdrag såväl inom det egna territoriella området som i ett vidare sammanhang. I detta innefattas också det som med en mer begränsad term kallas evangelisation. (SOU 1997:41, s. 181 ff.)

Kyrkoherdens uppdrag

Av 5 kap. 1 § kyrkoordningen, som hänvisar till 2 kap. 9 §, framgår att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat. Kyrkoherden ska utifrån avgivna vigningslöften och på eget ansvar fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen (5 kap. 2 §). Enligt samma bestämmelse har kyrkoherden gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd samt ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Bestämmelsen i 5 kap. 1 § kyrkoordningen (fram till 2012, 5 kap. 1–1 a §§) fick sin nuvarande lydelse i samband med kyrkomötet 2009 (KsSkr 2009:5, O 2009:1). I den utredning, *Styra och leda* (SKU 2008:1), som låg till grund för de ändringar som kyrkostyrelsen sedermera föreslog till kyrkomötet 2009, lyftes följande inledningsord hämtade från Svenska kyrkans centralstyrelse fram (CsSkr 1996:2 Verksamhetsberättelse för år 1995, bilaga 4).

> Kyrkoherdens uppgift är att vara församlingens/församlingarnas andlige ledare och tillsammans med (övriga präster och) de förtroendevalda tillse att allt sker med god ordning och efter Guds vilja. Kyrkoherden skall planera och samråda, uppmuntra och inspirera medarbetarna, fördela uppgifterna i församlingen och verka för församlingens tillväxt i tro på Herren.

I betänkandet framgår att de av utredningen föreslagna ändringarna syftade till att skapa en tydligare ansvarsfördelning mellan kyrkorådet som församlingens styrelse och kyrkoherden som ledare för all verksamhet i församlingen, inom ramen för det gemensamma uppdraget att ansvara för församlingens grundläggande uppgift (SKU 2008:1, s. 109).

Ansvarsfördelningen på lokal nivå har även behandlats i flera delutredningar inom utredningsarbetet inför kyrkoordningens tillkomst. I betänkandet *Personal, tillsyn, överklagande* framhölls sju punkter varav den första punkten redogjorde för kyrkoherdens ställning (SKU 1998:6, s. 48).

> Kyrkoherdens ställning i församlingen – såsom både underställd och inte underställd kyrkorådet – måste tydligt klargöras genom regleringen i kyrkoordningen av den dubbla ansvarslinjen. Där skall även framgå kyrkoherdens chefskap över dem som arbetar med församlingens gudstjänstliv, undervisning, diakoni och mission. Vidare skall framgå att kyrkoherden som andlig ledare har ett samordnings- och tillsynsansvar även för den del av verksamheten som faller utanför chefskapet.

Kontrakt

I kyrkoordningens tredje avdelning framgår att Svenska kyrkan framträder regionalt som ett stift. Kyrkans episkopala struktur kommer till uttryck i att det finns en biskop i ledningen för varje stift.

Stiftet är indelat i kontrakt (6 kap. 3 § kyrkoordningen).

Ett kontrakt består av en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat och/eller ett eller flera pastorat i ett stift (36 kap. 5 § kyrkoordningen). Paragrafen fick sin nuvarande lydelse i samband med kyrkomötet 2015 (KsSkr 2015:3). En anledning till att bestämmelserna om kontrakt ändrades var för strukturförändringarna som hade skett på den lokala nivån från januari 2014 hade lett till att det blivit färre pastorat och i vissa fall väldigt stora pastorat (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 154, Verbum).

I betänkandet *Kontraktets ställning, uppgifter och indelning* (SKU 2014:1) angavs följande (s. 33 f.).

> Redan tidigare har konstaterats att det finns stora skillnader mellan stiften men också inom stiften. I analysen av antal pastorat och kontrakt drogs slutsatsen att antal pastorat i samtliga stift inte skulle bli så få att det skulle vara möjligt att ersätta kontrakten med pastoraten. Om förändringstakten skulle vara densamma som under perioden 2000 till och med den 1 januari 2014 skulle det dröja åtminstone 20 år. Detta innebär att det under överskådlig tid kommer att finnas ett så stort antal pastorat så att det knappast är görligt för biskopen att ha direktkontakt med varje enskild kyrkoherde.

Kontraktsindelningen har sin grund enbart i det inomkyrkliga regelsystemet. Kontraktet är inte en egen juridisk person utan en kyrklig administrativ indelningsenhet som utgör ett forum för samverkan över församlings- och pastoratsgränserna. (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 502, Verbum). Biskopen får ändra kontraktsindelningen om den därmed blir mer ändamålsenlig (37 kap. 20 § kyrkoordningen).

I varje kontrakt ska det även finnas en kontraktsprost (6 kap. 2 § kyrkoordningen). Kontraktsprostens uppgift är framför allt att biträda biskopen med bland annat ledningen och tillsynen (8 kap. 6 § kyrkoordningen). Kontraktsprosten är i första hand biskopens förtroendeman och ska därför ha uppgifter med tydlig koppling till biskopens funktion (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 181, Verbum).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Mission har – på lite olika sätt – varit uppe för behandling i kyrkomötet tidigare. Vid 2012 års kyrkomöte behandlade kyrkolivsutskottet i sitt betänkande *Mission i Sverige* (Kl 2012:10) bland annat ett förslag om att kyrkostyrelsen skulle inrätta ett råd för mission i Sverige (motion 2012:23). Utskottet bejakade behovet av en kontinuerlig reflektion för att öka förståelsen av mission och hur mission kan utövas och utvecklas. Utskottet menade att den gemensamma satsningen *Dela tro – dela liv* bidrar till att mission lyfts fram i Svenska kyrkan och ansåg därför att motionärernas önskan var tillgodosedd. I enlighet med utskottets förslag avslog kyrkomötet motionen. *Dela tro – dela liv* var ett projekt där Svenska kyrkan ville ge människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas i sin förmåga att samtala om och leva i tro.

Under kyrkomötet 2014 avslogs, på förslag från tillsyns- och uppdragsutskottet, fyra motioner (2014:2, 25, 47 och 103) som på olika sätt behandlade församlingsutveckling och mission (Tu 2014:1). I betänkandet hänvisades till programmet Dela tro – dela liv, och utskottet ansåg att programmets inriktning och omfattning besvarade det som motionärerna ville uppdra åt kyrkostyrelsen. Läronämnden yttrade sig över motion 2014:47 och anförde att missionsstrategier förverkligas i varje församling, tydliggörs i församlingsinstruktionen och utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena (Ln 2014:8y).

Vid 2017 års kyrkomöte behandlade kyrkolivsutskottet i ett betänkande (Kl 2017:2) bland annat ett förslag om att kyrkostyrelsen skulle tillse att den viktiga missionen på alla nivåer inom Svenska kyrkan ökar och är samstämmig över hela landet (motion 2017:150). Utskottet bejakade motionärens intention men ansåg att det redan fanns pågående satsningar i samma riktning. Utskottet menade vidare att varje stift och församling måste ta ansvar för detta. I enlighet med utskottets förslag avslog kyrkomötet motionen.

Organisationsutskottet hade vid 2018 års kyrkomöte att ta ställning till bland annat två motioner (motionerna 2018:6 och 2018:54) i vilka det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en utvärdering och eventuell revision av beskrivningen avseende kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift, gudstjänst, undervisning, diakoni, mission, respektive att utreda möjligheten att ändra 2 kap. 1 § i kyrkoordningen så att ”mission” beskrivs som något som församlingen är en del av, i stället för en verksamhet som församlingen utövar. Utskottet uttalade i sitt betänkande över motionerna, att församlingens grundläggande uppgift är en enda uppgift med fyra dimensioner eller aspekter som överlappar varandra (O 2018:4). Utskottet ställde sig bakom kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift och ansåg inte att någon ändring av denna skulle göras. Utskottet noterade även att en sådan ändring skulle leda till att kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift inte skulle överensstämma med beskrivningen i lagen om Svenska kyrkan.

Inför det tematiska kyrkomötet 2019 beskrev kyrkostyrelsen i sin skrivelse *Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning* (KsSkr 2019:5), att mission och undervisning är nära sammanflätade i kyrkans liv (s. 8). I visionen för arbetet med bland annat mission ska Svenska kyrkan till år 2030 ha stärkt dopmedvetenheten, ha en pedagogik som håller ihop information, formation och transformation, trons offentliga konsekvenser ska ses som en självklarhet och kunskapen om kristen tro ska ha ökat i det offentliga rummet (se KsSkr 2019:5, s. 14 f.).

Utskottets överväganden

Motion 2022:3 Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:3.

Utskottet anser att en ändring av portalparagrafen 2 kap. 1 § kyrkoordningen kräver ett omfattande läroarbete. Som läronämnden påminner om i sitt yttrande är församlingens grundläggande uppgift en. Vidare instämmer utskottet med läronämndens yttrande 2014:8y att mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen. Utskottet anser inte att en ändring av portalparagrafen är vad som behövs utan en väckelse och ett lärande om mission. Mot bakgrund av vad som anförts ovan är utskottets mening att motionen ska avslås.

Motion 2022:7 punkterna 1 och 2 Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:7, punkterna 1 och 2.

Utskottet anser inte att det är lämpligt att kyrkomötet formulerar rollbeskrivning för kyrkoherdar. Inte heller anser utskottet att missionsbefallningen har en geografisk begränsning. Mot bakgrund av detta är utskottets mening att motionen ska avslås.

Motion 2022:45 Mission som församlingens grundläggande uppgift

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:45.

Utskottet ställer sig positiv till andemeningen i motionärernas yrkande. Mission betyder sändning, Kristi sändning. Hela kyrkan är Guds sändning (*Missio Dei)* och är synlig i kyrkans liv för att hela världen ska leva. Ett reflektionsarbete kring mission i stift och församling täcker in de behov utskottet ser och det är viktigare än att precisera begreppet mission. Enligt utskottets mening kan ett arbete om mission vara värdefullt för att bredda och fördjupa förståelsen på alla nivåer i kyrkan. Arbetet med mission måste ske överallt och det är viktigt att det lyfts fram även i kyrkomötet. Utskottet ser en möjlighet till fördjupade samtal inför och vid det tematiska kyrkomötet 2024 som föreslås behandla Kyrkan i det offentliga rummet.

Däremot behandlar motivtexten i motionen ett förslag om ändring i kyrkoordningen. Utskottet anser därför att yrkandet inte kan stå självständigt trots goda intentioner om att initiera ett läroarbete om mission. Mot bakgrund av ovanstående är utskottets mening att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2022:7 punkten 1 och 2 till förmån för bifall till motionen. Hänvisar till motionen som sådan.

Petter Nilsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2022:3 till förmån för bifall till motionen.

Irene Oskarsson

Reservation 3

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2022:45 till förmån för bifall till motionen. Vi menar att utskottets bakgrundstext och överväganden liksom läronämndens yttrande ger gott underlag för ett bifall till motionen.

Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening avseende motion 2022:45 och ansluter mig till reservation framförd av Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren.

Johanna Öhman

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:4y

Församlingens grundläggande uppgift

Läronämndens yttrande över motion 2022:3

Läronämnden påminner om att församlingens grundläggande uppgift är en. I kyrkoordningen beskrivs hur denna uppgift kommer till uttryck i gudstjänstfirande, undervisning, diakoni och mission. Uppgiftens syfte enligt kyrkoordningen innefattar att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, vilket också kan beskrivas som evangelisation.

Läronämnden har tidigare yttrat sig om mission och församlingens grundläggande uppgift i Ln 2018:3y.

> Läronämnden hänvisar till sitt yttrande Ln 2014:8y.
>
> ”Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbredas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.”
>
> Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad. Dessa perspektiv återfinns i kyrkans tradition och är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.
>
> Läronämnden understryker att en revision av kyrkoordningens nuvarande beskrivning av kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift skulle kräva ett omfattande läroarbete.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:5y

Mission och kyrkoherdens uppgift

Läronämndens yttrande över motion 2022:7, punkt 1

Läronämnden konstaterar att kyrkohandbokens beskrivning av uppdraget som kyrkoherde innefattar att kyrkoherden ska ”… verka för församlingens tillväxt i tro på Herren”. Hur detta missionsarbete gestaltas lokalt beskrivs i församlingsinstruktionen.

Vidare konstaterar läronämnden att kyrkoherdens uppdrag enligt kyrkoordningen omfattar tillsyn över församlingens verksamhet i dess helhet:

> Kyrkoherden ska utifrån avgivna vigningslöften och på eget ansvar fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.
>
> Kyrkoherden har gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd.
>
> Kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. (5 kap. 2 § kyrkoordningen)

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2022:1y

Läroarbete

Till organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över motionerna 2022:3 Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift och 2022:45 Mission som församlingens grundläggande uppgift. Yttrandet ska enligt anvisningar från organisationsutskottet vara avgränsat till synpunkter rörande läroarbetet som omnämns i motionerna.

Tillsyns- och uppdragsutskottet ser inga hinder för att ett fördjupat läroarbete av det slag som aktualiserats i ärendet, påbörjas.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:8

Församlingsrådets ansvar och uppgifter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:27 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som förtydligar vilka som är församlingsrådets uppgifter och som stärker församlingsrådens lokala ansvar, beslutsrätt och självständighet. Utskottet, som har förståelse för att det kan finnas behov av tydlighet kring vad som är församlingsrådets uppgifter, menar att en sådan kyrkoordningsreglering som motionärerna önskar inte är rätt väg att åstadkomma en sådan tydlighet och föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:27.

Motionens förslag

Motion 2022:27 av Karl-Gunnar Svensson, Församlingsrådets ansvar och uppgifter i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som förtydligar vilka som är församlingsrådets uppgifter och som stärker församlingsrådens lokala ansvar, beslutsrätt och självständighet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:27 i Ln 2022:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Församlingsrådets uppgifter

Församlingsrådet är styrelse för en församling som ingår i ett pastorat. Grundläggande bestämmelser om församlingsråd finns i 4 kap. kyrkoordningen. Där återfinns bestämmelser om val av församlingsråd, om kyrkoherden som ledamot, om mandatperiod och om ordförande. Genom hänvisningsbestämmelser i 4 kap. 27 § till vad som gäller för kyrkoråd regleras bland annat när sammanträden ska hållas, ersättarnas tjänstgöring och beslutsförhet.

Den grundläggande regleringen om församlingsrådets uppgifter finns i 4 kap. 21 § kyrkoordningen. Av bestämmelsen framgår att det finns tre olika sätt för hur församlingsrådet får sina uppgifter. I bestämmelsen sägs att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar.

Det finns i flera kapitel i kyrkoordningen totalt 20 bestämmelser som ger uppgifter åt församlingsråden. Huvudsakligen är det uppgifter relaterade till gudstjänstlivet, till exempel val av kyrkvärdar (4 kap. 19 §), medgivande om ekumeniskt nattvardsfirande i församlingen (20 kap. 6 §) och beslut om församlingskollekt (43 kap. 6 §). Det finns också bestämmelser om skyldighet för kyrkoherden att samråda med församlingsrådet innan beslut fattas om gudstjänstplan (17 kap. 9 §) och huvudgudstjänstens uppbyggnad (17 kap. 8 §). Pastoratets kyrkoråd har också skyldighet att samråda med församlingsråden inför beslut om församlingsinstruktion (57 kap. 5 §). Vidare finns det bestämmelser om yttranderätt för församlingsrådet innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen (3 kap. 22 §) och vid lokala beslut om församlingsindelningen (37 kap. 7 §). Församlingsrådet har rätt att väcka ärende om ändring i församlingsinstruktionen och att begära beslutsprövning av ett stifts beslut (57 kap. 8 §). Ett pastorat kan inte utan församlingsrådets godkännande besluta att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl (40 kap. 7 §). Inte heller får ändringar av en kyrkobyggnad eller ett kyrkorum göras utan församlingsrådets godkännande om det inte finns synnerliga skäl (40 kap. 9 §). Församlingsrådet väljer vice ordförande och, om kyrkofullmäktige så beslutar, även ordförande (4 kap. 26 §). Det är också församlingsrådet som beslutar om upplåtelse av kyrka (41 kap. 3 a §) och som utser inventarieansvarig kyrkvärd (40 kap. 2 §).

Församlingsrådet kan också få uppgifter i församlingsinstruktionen. Av den gemensamma församlingsinstruktionen för församlingar som ingår i ett pastorat framgår hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelad mellan församlingarna och pastoratet, vilket framgår av 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. När domkapitlet fattat sitt beslut om församlingsinstruktion är den bindande för pastoratet och dess församlingar. Det innebär att församlingsrådet måste fullgöra de uppgifter som följer av församlingsinstruktionen och pastoratet å sin sida måste ge församlingsrådet förutsättningar att ta sitt ansvar.

Slutligen kan kyrkorådet delegera uppgifter till församlingsrådet. Vilka uppgifter det kan vara fråga om är inte reglerat i kyrkoordningen.

Den rättsliga utformningen

Att det i den grundläggande beskrivningen av församlingsrådets uppgifter anges, utan några närmare hänvisningar till de bestämmelser det gäller, att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen är inte unikt för församlingsrådet. Samma tillvägagångssätt används beträffande regleringen av de andra styrande organen, kyrkoråd (4 kap. 4 §, punkten 4), begravningsstyrelsen för begravningssamfälligheten i Göteborg (SvKB 2016:8, 3 kap. 2 §, första stycket, punkten 4), stiftsstyrelsen (7 kap. 11 §, första stycket) och kyrkostyrelsen (12 kap. 3 §, första stycket). Motsvarande regleringsteknik används också när det gäller kyrkoherdens uppgifter (5 kap. 2 §, första stycket) och biskopens uppgifter (8 kap. 1 §, punkten 7). När det gäller kyrkorådets uppgifter kan konstateras att motsvarande teknik användes även i kyrkolagen (1992:300) som i 17 kap. 4 §, första stycket angav att kyrkorådet skulle handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankom på rådet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

När det gäller den fråga som adresseras i motionen har kyrkorättsutskottet 2013 uttalat (Kr 2013:3) att arbetet med kyrkoordningen ska präglas av en strävan att åstadkomma ett förenklat regelverk och i syfte att uppnå ett regelverk som är ändamålsenligt, enkelt att tillämpa för alla Svenska kyrkans nivåer och som syftar till att skapa goda förutsättningar för att utföra den grundläggande uppgiften. I sitt betänkande föreslog kyrkorättsutskottet kyrkomötet att uppdra åt kyrkostyrelsen att påskynda kyrkostyrelsens arbete med en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser samt årligen lämna en rapport till kyrkomötet om vilka åtgärder som vidtagits.

I sin skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till 2018 års kyrkomöte (KsSkr 2018:3) anförde kyrkostyrelsen med anledning av detta ärende, att arbetet med att åstadkomma ett så ändamålsenligt och tydligt regelverk som möjligt sker löpande i samband med att ändringar i bestämmelserna aktualiseras och blir i den meningen aldrig avslutat. Skrivelsen från 2013 års kyrkomöte anmäldes som färdigbehandlad. Kyrkomötet beslöt, på förslag från ekonomiutskottet, att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse till handlingarna. (E 2018:3, KmSkr 2018:2)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2022:27.

Utskottet har förståelse för att det i församlingsråd kan finnas ett behov av och en önskan om tydlighet kring vad som är församlingsrådets uppgifter. Utskottet har därför sympati med motionens intentioner. Enligt utskottet finns det emellertid övervägande skäl som talar mot att tillgodose dessa behov med en sådan kyrkoordningsreglering som motionärerna vill se.

En av de bärande idéerna bakom den förändring av strukturen på lokal nivå som blev följden av strukturbeslutet var att det, med hänsyn till att det finns så skiftande förhållanden och förutsättningar för församlingsarbetet över landet, skulle ges utrymme för lokala variationer i hur församlingar som ingår i pastorat styrs och vilka uppgifter och vilket ansvar som i det enskilda fallet ligger på ett församlingsråd. Därför ger också kyrkoordningen utrymme för flexibilitet och dynamik när det gäller vilka uppgifter som anförtros ett församlingsråd, genom kyrkoordningen, genom församlingsinstruktionen och genom de övriga uppgifter som pastoratets kyrkoråd beslutar. Kyrkoordningens flexibilitet och anpassningsbarhet till lokala förhållanden är något som enligt utskottet även fortsatt bör värnas.

En följd av kyrkoordningens flexibilitet är att en sådan paragraf som motionärerna önskar endast skulle förenkla för det enskilda församlingsrådet att identifiera de av sina uppgifter som framgår direkt av kyrkoordningen. Även om man bortser från att en sådan paragraf som motionärerna önskar skulle bli tämligen svåröverskådlig med en uppräkning och paragrafhänvisning till 20 olika uppgifter, skulle den inte heller ge hela bilden av det enskilda församlingsrådets uppgifter och ansvar. Enligt utskottets mening kan församlingsrådets behov av klarhet beträffande sina uppgifter och sitt ansvar därför bättre tillgodoses genom ett gediget lokalt arbete kring de här frågorna, t.ex. inom ramen för arbetet med församlingsinstruktionen, delegation och arbetsordning samt informationsmaterial och utbildningsinsatser från stiften.

Utskottet finner mot den ovan angivna bakgrunden inte skäl att, i strid med vad som är den i kyrkoordningen vedertagna rättsliga utformningen av liknande uppdragsparagrafer, bifalla motionärernas förslag.

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2022:27 till förmån för bifall till motionen.

Irene Oskarsson och Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag ansluter mig till Elisabeth Kullenbergs och Irene Oskarssons reservation.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:8y

Församlingsrådets ansvar och uppgifter

Läronämndens yttrande över motion 2022:27

Läronämnden konstaterar att en förändring av församlingsrådets ansvar, beslutsrätt och självständighet som påverkar balansen mellan kyrkoråd och församlingsråd kan ha läromässiga implikationer.

I sitt yttrande Ln 2013:8y skriver läronämnden:

> Läronämnden framhåller i yttrande Ln 2012:3y att ”det lokala självstyret har utformats på flera sätt genom historien och kan från läromässig synpunkt gestaltas på olika sätt”.
>
> Ur läromässig synvinkel är bibehållandet av det lokala självstyret en del av vår kyrkas tradition och formerna för detta kan variera.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:9

Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:62 med förslag om att kyrkostyrelsen ska initiera en stiftsvis undersökning av resultatet av sammanläggningar av församlingar och pastorat. Utskottet delar motionärens uppfattning att det är viktigt att utvärdera gjorda sammanläggningar, men anser att en utvärdering inte ska genomföras av kyrkostyrelsen utan bör vara en fråga för stiften.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:62.

Motionens förslag

Motion 2022:62 av Margareta Andersson, Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. initiera en stiftsvis undersökning av resultatet av sammanläggningen av församlingar och pastorat,
2. analysera resultatet av undersökningen och dra slutsatser av den inför framtida beslut.

Bakgrund

Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Frågan om strukturförändringar och mer specifikt om församlingssammanläggningar har behandlats många gånger tidigare i kyrkomötet. Vid kyrkomötet 2010 behandlades en motion (motion 2010:54) där motionärerna önskade sammanläggningar av församlingar och pastorat. Motionärerna önskade att en stiftsstyrelses beslut i ett indelningsärende skulle kunna bli föremål för överklagande. Organisationsutskottet föreslog att kyrkomötet skulle avslå motionen (O 2010:4) och kyrkomötet följde utskottets förslag.

I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) lämnas en ingående redogörelse över framväxten av Svenska kyrkans lokala organisation och struktur, från medeltiden och framåt. I utredningens uppdrag låg att göra en inventering av det utvärderingsmaterial som ett antal stift låtit ta fram över 2000-talets indelningsändringar. Som sammanfattande slutsats angav utredningen följande (s. 170).

> För vårt arbete med Svenska kyrkans struktur på lokal nivå finns inte några entydiga resultat från de omfattande indelningsändringarna av det

slaget att de kan läggas som en grund för våra förslag. Att indelningsändringar i sig inte synes spela någon avgörande roll för utvecklingen av församlings- och gudstjänstliv kan ändå vara ett viktigt resultat.

Sammanläggningar av församlingar och pastorat behandlades även vid kyrkomötet 2015 (motion 2015:7). Motionären önskade att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att i samråd med stiften göra en utvärdering av de sammanläggningar av församlingar och pastorat som skett sedan år 2000. Organisationsutskottet delade motionärens uppfattning att det är viktigt att utvärdera gjorda sammanläggningar (O 2015:8). Däremot ansåg utskottet att en samlad utvärdering av gjorda sammanläggningar borde genomföras tillsammans med en utvärdering av genomförda delningar, då utskottets uppfattning var att det ser mycket olika ut runt om i stiften, inte minst gällande förekomsten av utvärderingar på stiftsnivå av indelningsändringar. Vidare framhöll utskottet att det inom många stift pågick nyligen initierade ändringsprocesser rörande indelningen och att det av den anledningen var för tidigt att ge kyrkostyrelsen uppdraget. Utskottet ansåg därför att motionen skulle avslås och kyrkomötet avslog motionen.

I februari 2019 fick kyrkostyrelsen information om resultaten från den processutvärdering av strukturförändringar under 2013–2018 som Uppsala, Luleå och Härnösands stift hade genomfört i samverkan med den nationella nivån (se rapporten *Processutvärdering Indelningsändringar i Härnösands, Luleå och Uppsala stift 2013–2018)*. Rapporten har även publicerats på berörda stifts och den nationella nivåns webbsidor och finns att ta del av via www.svenskakyrkan.se/filer/Rapporttext.pdf. Syftet med studien var att analysera och lära av hur indelningsändringar har genomförts i de tre stiften samt hur processen kan utvecklas inför att flera enheter genomför indelningsändringar. Utvärderingen är baserad på totalt fem fallstudier i de tre stiften, där både medarbetare (i rapporten syftar medarbetare på avlönade anställda och inte volontärer), ledningen och förtroendevalda har fått komma till tals i fokusgrupper. Fallstudierna har valts av stiften för att synliggöra olika sätt att genomföra indelningsändringar. Rekommendationerna kan sammanfattas som vikten av planering inför indelningsändringen och att informera om förändringen, möjligheten att erbjuda anpassat stöd för att genomföra förändringen på lokal nivå samt vikten av att stötta ledarskapet under förändringen (s. 33 ff.).

Några ytterligare utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor har ännu inte gjorts efter att nämnda rapport presenterades. Kyrkokansliets statistik- och analysenhet har emellertid uppgett att en forskningsstudie om kyrkomedlemskap på 2000-talet ska påbörjas 2023, som bland annat kommer att lyfta sammanläggningarna som ett perspektiv gällande medlemsutveckling och den kyrkliga sedens utveckling.

Den 1 januari 2022 fanns det 1 297 församlingar och 229 pastorat i Svenska kyrkan.

Subsidiaritetsprincipen

Enligt lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan får inte kyrkomötet besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i (6 §). Indirekt betyder detta att beslut inte ska fattas på en högre nivå än nödvändigt, det vill säga att lagen ger uttryck för en subsidiaritetsprincip (prop. 1997/98:116, s. 58 f.). Som framgår av inledningstexten till kyrkoordningens fjärde avdelning är detta ett uttryck för den lokala självstyrelsen liksom stiftens självstyrelse. Kyrkomötet får dock besluta om *generella* bestämmelser, även på områden som hör till stiftens och församlingens grundläggande uppgifter, till exempel när det gäller gudstjänster och diakoni.

Den närmare ansvarsfördelningen inom kyrkan regleras i kyrkoordningens kapitel 10. Där framgår bland annat att kyrkostyrelsen har till uppgift att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet och av en god förvaltning i församlingar och pastorat (10 kap. 3 § punkten 1).

Av bestämmelserna i 37 kap. kyrkoordningen framgår att det är stiftsstyrelsen som har det övergripande ansvaret för att det finns en ändamålsenlig lokal struktur och har en skyldighet att fortlöpande följa utvecklingen samt initiera åtgärder när så behövs (37 kap. 5 §).

Utskottets överväganden

Motion 2022:62 Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:62.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget att utvärdera genomförda sammanläggningar. Däremot ska enligt utskottet inte en sådan utvärdering initieras av kyrkostyrelsen. Ett utvärderingsarbete bör i stället initieras av det stift där sammanläggningen ägt rum. En del stift har redan genomfört utvärderingar. Enligt utskottets mening kan det vara värdefullt för stiften att erfarenheter och slutsatser delas från dessa mellan stiften. Utskottet noterar att det från den nationella nivån planeras att genomföras en forskningsstudie som bland annat kommer att lyfta sammanläggningarna som ett perspektiv. Resultatet från den forskningsstudien kommer förhoppningsvis också att ge stiften nyttiga insikter.

Med anledning av vad som anförts ovan föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:10

Församlingstillhörighet och lagen om Svenska kyrkan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:68 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att begära hos regeringen att 4 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan stryks, alternativt revideras. Utskottet föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:68.

Motionens förslag

Motion 2022:68 av Elisabeth Sandlund m.fl., Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att begära hos regeringen att 4 § lag (1998:1591) om Svenska kyrkan strykes helt eller revideras så att Svenska kyrkan får rätt att själv bestämma om sin organisation.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:68 i Ln 2022:12y, *bilaga*.

Bakgrund

Lagen om Svenska kyrkan

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan trädde i kraft den 1 januari 2000. Förslag om en ramlagstiftning för Svenska kyrkan framfördes först i den så kallade ERK-utredningens betänkande *Ekonomi och rätt i kyrkan* (SOU 1992:9). Den föreslagna modellen för reglering av förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan vid en relationsändring, fördes sedermera vidare av Kyrkoberedningen i dess betänkande *Staten och trossamfunden* (SOU 1994:42). I regeringens proposition *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (prop. 1995/96:80) – som ledde fram till riksdagens principbeslut om kyrka-stat-reformen – togs fasta på den modell för lagstiftning som tidigare presenterats. Som motiv för en särskild lag för Svenska kyrkan åberopades att staten skulle medverka till att Svenska kyrkans karaktär och identitet bevarades. Mot att införa en enda gemensam lag för alla trossamfund anfördes att en sådan skulle få en stark övervikt för Svenska kyrkan – mot bakgrund av alla de frågor som krävde en reglering – att det var lämpligare att separera Svenska

kyrkan och andra trossamfund. När regeringen därefter lade fram propositionen *Staten och trossamfunden, bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund* (prop. 1997/98:116) med förslag till slutlig reglering av förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan, byggde det på en lag med bestämmelser gemensamma för alla trossamfund och en lag med särskild reglering av Svenska kyrkans förhållanden. Regeringen anförde angående den särskilda lagen följande (s. 38).

> Det nuvarande förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan är resultatet av en lång historisk utveckling där skilda principiella utgångspunkter spelat större eller mindre roll för skeendet. Den långa gemensamma historien motiverar att staten genom en särskild lag anger de ramar inom vilka Svenska kyrkan även i fortsättningen skall verka. Detta innebär att det i lagen kommer att anges vad som från statens utgångspunkt är nödvändigt för att Svenska kyrkan skall anses behålla sin grundläggande karaktär. Regleringen av Svenska kyrkans identitet och organisatoriska uppbyggnad måste samtidigt stämma överens med den syn på sig själv som Svenska kyrkan gett uttryck åt. Inom de ramar som lagen uppställer är det sedan Svenska kyrkans sak att själv reglera sina angelägenheter.

Regeringen konstaterade också att 1995 års principbeslut utgör en kompromiss mellan å ena sidan nödvändigheten att ta hänsyn till Svenska kyrkans särställning på grund av den långa historiska utvecklingen och den stora andelen tillhöriga samt å andra sidan önskemålet om att öka jämställdheten mellan trossamfunden (s. 18).

Lagen om Svenska kyrkan har idag – såsom en direkt följd av den principöverenskommelse som träffades mellan stat och kyrka i samband med relationsändringen – ett särskilt konstitutionellt skydd. Detta innebär att det krävs två riksdagsbeslut med mellanliggande val, alternativt ett beslut med kvalificerad majoritet, för att ändra lagen (se 8 kap. 2 § första stycket 4 och 17–18 §§ regeringsformen). Ordningen är densamma som gäller för ändring av riksdagsordningen.

Församlingstillhörighet

I 4 § lagen om Svenska kyrkan finns bestämmelser om Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad. Av första stycket framgår att församlingen är lokal enhet och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Av tredje stycket samma paragraf framgår att det även kan finnas icke-territoriella församlingar. Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade *territorialprincipen* tillämpas. I förarbetena framhålls följande angående principen (prop. 1997:98:116 s. 51).

> Som berörts i avsnitt 6.1 är Sverige indelat i territoriella församlingar. Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör därmed också en av kyrkans församlingar. Som huvudregel gäller att en person tillhör den territoriella församling inom vars område han eller hon är folkbokförd. Även de som inte tillhör Svenska kyrkan är medlemmar i den församling, dvs. kyrkokommun, i vilken de är folkbokförda. När kommunstatusen upphör kommer också detta kyrkokommunala medlemskap för dem som inte tillhör Svenska kyrkan att upphöra.
>
> Den territorialprincip som ryms i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995

års kyrkomöte uttalades det att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket ”bosatt” skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Fram till den 1 januari 2016 var den som tillhörde Svenska kyrkan tillhörig den territoriella församling där han eller hon var folkbokförd. Folkbokföringen skedde i sin tur i en församling i Svenska kyrkan. Sedan den 1 januari 2016 sker folkbokföringen i stället på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt (6 § första stycket folkbokföringslagen [1991:481]). Förändringen i folkbokföringslagen fick till följd att Svenska kyrkans församlingsindelning blev en intern fråga för Svenska kyrkan. Som en följd av lagändringen ersattes även termen folkbokförd i kyrkoordningen med termen kyrkobokförd (se vidare KsSkr 2015:3 och TU 2015:1). Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör, enligt gällande ordning, den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd (35 kap. 1 § kyrkoordningen). Undantaget är Hovförsamlingen där upptagningsområdet är hela landet. En person ska kyrkobokföras inom det territoriella område där personens folkbokföringsadress är belägen eller i vissa fall, efter ansökan, i den icke-territoriella församling som personen har rätt att tillhöra (1 a §). Om en person saknar känd hemvist eller endast är folkbokförd i en kommun, ska personen kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet (1 b §).

Av 2 § lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan bedriver en rikstäckande verksamhet. I förarbetena anförs att nämnda bestämmelse ska säkerställa att Svenska kyrkans uppdrag som en öppen folkkyrka kommer att vara detsamma efter relationsändringen. Vidare framhålls att begreppet ”rikstäckande” tydliggör att Svenska kyrkan har en territoriell församlingsstruktur med församlingar som täcker hela landet. Vad som i detalj menas med rikstäckande verksamhet tydliggörs emellertid inte i förarbetena – då detta inte ansågs möjligt – dock framhålls att rent allmänt bör principen innebära att alla ska ha praktiska möjligheter att delta i den kyrkliga verksamheten (prop. 1997/98:116 s. 38 ff.).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Förändrad relation mellan Svenska kyrkan och staten

Sedan relationsändringen har det framlagts ett flertal motioner med förslag som på olika sätt tagit sikte på att lagen om Svenska kyrkan ska upphävas alternativt

förändras. Vid kyrkomötet 2001 behandlades en motion (2001:30) med den huvudsakliga innebörden att lagen skulle upphävas. Kyrkomötet avslog motionen på förslag av kyrkorättsutskottet. Utskottet anförde i sina överväganden att lagen om Svenska kyrkan skulle ses som en av flera delar i det reformpaket som förändrade relationen mellan staten och Svenska kyrkan och att det inte var möjligt att bryta ut delar ur detta utan att det kunde få återverkningar på andra delar (Kr 2001:1).

Vid kyrkomötet 2009 behandlade kyrkorättsutskottet en motion (2009:46) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda konsekvenserna av ett avskaffande av lagen om Svenska kyrkan och att tillämpliga delar i stället skulle flyttas över till lagen (1998:1593) om trossamfund respektive kyrkoordningen. Utskottet hänvisade i huvudsak till samma argument som framförts vid kyrkomötet 2001 med tillägget att ”[d]å nuvarande reglering inte har varit till förfång för kyrkans verksamhet anser utskottet att kyrkan inte ska ta initiativ till någon förändring.” Även vid kyrkomötet 2012 avslogs en motion (2012:29) som berörde lagen om Svenska kyrkan. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle inleda överläggningar med regeringen om att lagen skulle ersättas av ett avtal – ”konkordat” – mellan staten och Svenska kyrkan. I sina överväganden hänvisade kyrkorättsutskottet återigen till vad som tidigare anförts och framhöll att utskottets mening var att det inte inträffat något sedan år 2009 som ändrat utskottets uppfattning i frågan (Kr 2012:2). Även vid kyrkomötet 2013 avslogs en motion (2013:77) med förslag om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att verka för att lagen om Svenska kyrkan skulle upphöra och att relevanta delar skulle flyttas över till lagen om trossamfund respektive kyrkoordningen. Kyrkorättsutskottet hänvisade återigen till vad utskottet tidigare anfört i frågan och föreslog avslag på motionen (Kr 2013:7).

Senast frågan var uppe för behandling i kyrkomötet var år 2014 då kyrkorättsutskottet behandlade en motion (2014:108) med förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att lagen om Svenska kyrkan skulle avskaffas. Kyrkorättsutskottet anförde i sina överväganden följande (Kr 2014:6).

> Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan utgör en viktig del i den överenskommelse som träffades mellan Svenska kyrkan och staten inför de ändrade relationerna och innehåller sådant som är väsentligt, ur både kyrkans och statens synpunkt, för att beskriva Svenska kyrkans särskilda karaktär. I likhet med vad Kyrkorättsutskottet anfört vid kyrkomötets tidigare behandlingar av frågan år 2001, 2009, 2012 och 2013 menar utskottet att det är olämpligt att bryta ut och förändra en fundamental del i denna helhet som principöverenskommelsen utgör. Kyrkorättsutskottet anser att motiven till att ha kvar lagen om Svenska kyrkan som uttalats av kyrkomötet vid tidigare behandling av frågan fortfarande gäller. Motionen ska därför avslås.

Kyrkomötet beslöt i enlighet med kyrkorättsutskottets förslag.

Fri/friare församlingstillhörighet

Frågan om fri eller friare församlingstillhörighet har – i likhet med frågan om lagen om Svenska kyrkan – behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan år 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1). I utredningen resonerades kring ett antal möjliga modeller – från en helt fri till en friare församlingstillhörighet

– varvid det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte vore förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att andra kunde bedömas mer eller mindre svårförenliga med nämnda lag. För en utförlig beskrivning av frågans behandling i övrigt fram till år 2009 hänvisas till organisationsutskottets betänkande Församlingstillhörighet (O 2009:3).

Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Samtliga motioner (2010:38, 2010:53, 2011:36 och 2011:83) avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den så kallade strukturutredningen hade att behandla (O 2010:5). Organisationsutskottet påpekade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsändringen och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan är en del av denna uppgörelse (O 2011:8).

I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna gällande fri församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks också av organisationsutskottet vid kyrkomötet 2011, då utskottet anförde att utredningens förslag innebar att många av de problem som förknippats med den dåvarande ordningen skulle få sin lösning (O 2011:8). Utredningens förslag var att man skulle vara valbar till förtroendeuppdrag i samtliga församlingar inom ett pastorat, om man var folkbokförd i någon av församlingarna där.

Vid kyrkomötet 2014 och 2015 kom frågan om friare församlingstillhörighet återigen att behandlas av organisationsutskottet, efter att frågan väckts genom motioner respektive år (motion 2013:41 och 2014:106). I enlighet med organisationsutskottets förslag avslogs båda motionerna. I de betänkanden som föregick kyrkomötets beslut konstaterade utskottet bland annat att inget nytt tillkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande, respektive att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet (O 2013:10 och 2014:9). I det senare av betänkandena framhöll även utskottet att valfrihet i församlingstillhörighet även skulle kunna riska att skapa en konkurrenssituation mellan församlingar, vilket varken ansågs önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Utskottet menade även att det är själva medlemskapet i sig som är viktigt för de flesta av kyrkans medlemmar – och inte församlingstillhörigheten – och att en valfrihet i frågan om församlingstillhörighet skulle riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I samband med att kyrkomötet 2015 behandlade frågan om införande av termen kyrkobokförd i stället för folkbokförd (se avsnittet ovan) inkom en motion (2015:87) med förslag om att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten för en tillhörig att kvarstå som tillhörig i sin hemförsamling vid flytt till särskilt boende eller liknande. Motionen avslogs av kyrkomötet på förslag av tillsyns- och uppdragsutskottet som i sitt betänkande pekade på att den valfrihet som efterfrågades inte är förenlig med 4 § lagen om Svenska kyrkan (TU 2015:1).

Vid kyrkomötet 2018 behandlade organisationsutskottet ytterligare en motion (2018:8) om valfrihet i församlingstillhörighet, vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller annat pastorat. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås med hänvisning till kyrkomötets tidigare behandling och beslut i frågan samt att de förändringar som genomförts till följd av den så kallade strukturutredningen lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang (O 2018:5). Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Senast frågan var uppe för behandling i kyrkomötet var 2021. Organisationsutskottet behandlade då tre motioner som berörde frågan om fri församlingstillhörighet. I två av dessa motioner (2021:9 och 2021:75) föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för friare församlingstillhörighet medan den tredje motionen (2021:6) gällde ett förslag om förtroendeuppdrag i fritt vald församling. Organisationsutskottet lyfte i sina överväganden fram att de argument och slutsatser som framhållits i utskottets tidigare betänkanden fortsatt har relevans. Utskottet valde även att särskilt poängtera vikten av att inte skapa konkurrens om medlemmar mellan församlingarna (O 2021:2). Sammanfattningsvis föreslog utskottet avslag på samtliga motioner, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Behandling av lagen om Svenska kyrkan i riksdagen

Riksdagen har vi ett antal tillfällen avstyrkt motioner som dels berört förslag om att ändra lagstiftningen i syfte att förändra relationen mellan Svenska kyrkan och staten, dels förslag som specifikt berört lagregleringen om församlingstillhörighet. Senast var vid riksmötet 2021/22 då konstitutionsutskottet anförde att det inte finns skäl att ta initiativ till vare sig en ändring eller omprövning av relationen mellan staten och Svenska kyrkan eller en förändring av lagregleringen rörande församlingstillhörighet (bet. 2021/22:KU31). I sina överväganden hänvisade utskottet till vad den anfört vid tidigare riksmöten rörande de respektive frågorna. För tidigare behandling av motioner som på olika sätt berör en förändrad relation mellan Svenska kyrkan och staten se bet. 2000/01:KU11, bet. 2002/03:KU20, bet. 2008/09:KU7, bet. 2011/12:KU12, bet. 2015/16:KU12, bet. 2017/18:KU29, bet. 2018/19:KU19 och 2020/21:KU18. För tidigare behandling av motioner som specifikt rör fri församlingstillhörighet se bet. 2005/06:KU18, bet. 2006/07:KU13, bet. 2008/09:KU7, bet. 2009/10:KU7, bet. 2011/12:KU12, bet. 2013/14:KU27, bet. 2015/16:KU12 och bet. 2017/18:KU29.

Utskottets överväganden

Motion 2022:68 Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:68.

Frågan om fri eller friare församlingstillhörighet har, som framgår av bakgrundsbeskrivningen, behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger sedan relationsändringen. Utskottet konstaterar att de argument mot en fri eller friare församlingstillhörighet som framhållits i tidigare betänkanden fortsatt har relevans. Samtidigt noterar utskottet att det finns flera aspekter av frågan. Enligt utskottet finns det dock fortsatt övervägande skäl för att behålla den ordning som råder och att församlingstillhörighet fortsatt ska utgå från den territoriella principen. Utskottet ser vidare att en begäran hos regeringen om att ändra i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan på så sätt som föreslås i motionen riskerar att leda till en mer omfattande översyn av lagen, utan att detta är önskvärt från Svenska kyrkans håll. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2022:68 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:68, till förmån för att bifalla densamma. Att-satsen tillåter mindre revision – vilket inte förutsätter en större omhuldande åtgärd. Det är rimligt att Svenska kyrkan framöver har god rådighet över sin organisation.

Petter Nilsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:12y

Församlingstillhörighet och lagen om Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2022:68

I motionen föreslås att 4 § lag (1998:1591) om Svenska kyrkan förändras i syfte att införa möjligheten för kyrkans medlemmar att själva välja vilken församling de vill tillhöra.

Läronämnden har tidigare yttrat sig i frågor som berör församlingstillhörighet. (Ln 1996:4, Ln 1998:2, Ln 2001:3y, Ln 2009:8y, Ln 2010:7y och Ln 2021:13y.)

Samtliga yttranden betonar den territoriella principen som syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament. Denna princip utgör en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse, eftersom det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:11

Kostnaderna i begravningsverksamheten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:39 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen dels ska ges i uppdrag att utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan, dels ta fram samverkansmodeller för att uppnå en större kostnadseffektivitet och ökad kompetensutveckling inom begravningsverksamheten. Utskottet menar att det finns ett behov av att utreda orsakerna bakom de ökande kostnaderna i begravningsverksamheten och föreslår bifall till motionens första punkt. Däremot menar utskottet att ett bifall till motionens andra punkt vore att föregripa den föreslagna utredningen varför utskottet föreslår att denna punkt ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. bifalla motion 2022:39, punkt 1,
2. avslå motion 2022:39, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:39 av Sten Janson m.fl., Utvecklingen av begravningskostnaderna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan,
2. ta fram samverkansmodeller för att uppnå en större kostnadseffektivitet och ökad kompetensutveckling inom begravningsverksamheten.

Bakgrund

Kort om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning

Inledning

I 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) definieras innehållet i begreppet begravningsverksamhet som ”de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser”. I 9 kap. 6 § finns vidare en uppräkning av vilka tjänster som huvudmannen ska tillhandahålla utan kostnad för ett dödsbo.

Huvudmän för begravningsverksamheten är, förutom i Stockholms och Tranås kommuner där kommunen är begravningshuvudman, församlingar och kyrkliga samfälligheter (pastoraten samt Göteborgs begravningssamfällighet) inom Svenska kyrkan.

Kyrkoordningsreglering

Varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet ska genom beslut i kyrkofullmäktige fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a § kyrkoordningen).

Det ingår i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (57 kap. 1 § kyrkoordningen).

Kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § andra stycket 10 kyrkoordningen). Den nationella nivån tillhandahåller utbildningar och rådgivning för huvudmännen kring såväl ekonomi och juridik som kulturarvsfrågor inom begravningsverksamheten. På den nationella nivån finns också en nationell samordnare för begravningsverksamheten.

Länsstyrelsernas tillsyn och begravningsombudens roll

Länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten enligt begravningslagen (10 kap. begravningslagen).

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten ska länsstyrelsen förordna ett eller flera begravningsombud att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. Till begravningsombud ska förordnas en för uppdraget lämplig och kvalificerad person varvid särskild hänsyn ska tas till bland annat kunskaper inom ekonomi. Huvudmannen är skyldig att ge begravningsombudet tillgång till samtliga handlingar som avser begravningsverksamheten. Begravningsombudet har också rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen/pastoratet, när frågor om begravningsverksamheten behandlas.

Begravningsavgiften

Inledning

Den som är folkbokförd i Sverige ska, enligt 9 kap. 1 § begravningslagen betala en avgift för begravningsverksamheten. Begravningsavgiften baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten och betalas i samband med inkomstskatten. Avgiften ska betalas till begravningshuvudmännen inom Svenska kyrkan eller, för den som är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman, till den kommunen (9 kap. 2 § begravningslagen).

När församling i Svenska kyrkan 2016 upphörde att vara en enhet i folkbokföringen kunde inte de folkbokförda som tidigare hänföras till församling i Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Mot den bakgrunden infördes 2016 en enhetlig begravningsavgiftssats för personer som är folkbokförda utanför Stockholms och Tranås kommuner, vilken började tillämpas första gången på utbetalningsår 2017.

Den enhetliga begravningsavgiftssatsen baseras på huvudmännens beräknade kostnader för det följande beskattningsåret samt inkomstuppgifter från Skatteverket. För att Kammarkollegiet ska kunna kontrollera att pengarna bara används till begravningsverksamhet måste huvudmännen redovisa både intäkter och kostnader. Innan avgiftssatsen bestäms av Kammarkollegiet ska det av länsstyrelsen förordnade begravningsombudet yttra sig över huvudmannens kostnadsförslag. Om begravningsombudet upptäcker brister i redovisningen ska det meddelas till Kammarkollegiet.

För år 2022 har Kammarkollegiet fastställt den enhetliga begravningsavgiftssatsen till 26,1 öre per 100 kr.

Svenska kyrkan framförde i sitt yttrande på lagrådsremissen *Folkbokföringen i framtiden* från Finansdepartementet (Ks 2012/725) att en modell som syftade till att åstadkomma en enhetlig begravningsavgift över hela landet skulle bli svårbegriplig om den bara omfattade de kyrkliga begravningshuvudmännen. Svenska kyrkan ifrågasatte vidare om den föreslagna ordningen skulle ge tillräckliga incitament till en mer kostnadseffektiv verksamhet hos alla huvudmän eftersom avgiftsnivån bygger på en kombination av kostnader och skattekraft, där det inte finns ett omedelbart samband mellan en låg avgift och hög effektivitet.

Kostnaderna för begravningsverksamheten

Som nämnts ovan baseras begravningsavgiften på de av huvudmännen budgeterade kostnaderna för det följande beskattningsåret. Vid den senaste inrapporteringen av beräknade kostnader gjordes på den nationella nivån en analys av de inrapporterade kostnadsberäkningarna. Av analysen framgick att nettokostnadens ökning 2022 var 5,3 procent jämfört med prognos för 2021. Det framgick vidare att det var ungefär femtio huvudmän som hade en nettokostnadsökning om mer än 20 procent. Om man bortser från dessa huvudmän hade den totala nettokostnadsökningen för övriga huvudmän i stället legat på 3 procent. Kostnadsökningarna som översteg 20 procent enligt ovan motiverades till största delen av olika slag av underhållsåtgärder på kyrkogårdarna och investeringar i nya maskinparker.

I den ekonomiska statistik som huvudmännen årligen redovisar till den nationella nivån finns uppgifter gällande medeltalet anställda, investeringar och lån som belöper på begravningsverksamheten. Av statistiken för 2021 kan i korthet utläsas att 5 601 personer, eller 27 procent av församlingarnas anställda, var verksamma inom begravningsverksamheten samt att 215 miljoner kronor, eller 33 procent av investeringarna inom byggnader och mark, avsåg begravningsverksamheten. Vidare var 1 519 miljoner kronor, eller 52 procent av den totala upplåningen hos kreditinstitut upptagna inom ramen för begravningsverksamheten. Från och med inrapporteringen 2021 efterfrågas också uppgift om hur stor del av församlingarnas nettoomsättning som avser tillhandahållande av inomkyrkliga tjänster.

Särredovisning

Eftersom begravningsverksamheten finansieras av begravningsavgiften som alla folkbokförda betalar är det viktigt att begravningsverksamhetens intäkter och kostnader särredovisas på ett korrekt sätt.

Svenska kyrkans Församlingsförbund (nuvarande Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) presenterade 1999 en modell för särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. Modellen har legat till grund för de flesta församlingars och pastorats särredovisning sedan 2000. Modellens syfte är att säkerställa att personer som inte är medlemmar i Svenska kyrkan inte heller bidrar till den religiösa verksamheten, det vill säga att begravningsavgiften endast används för begravningsverksamhet. Enligt modellens huvudregel ska huvudmannen, i det fall det råder tveksamhet huruvida en åtgärd ska hänföras till kyrklig verksamhet eller begravningsverksamhet, tillämpa följande principer.

- Vid osäkerhet rörande kostnader ska dessa anses tillhöra den kyrkliga verksamheten, och
- vid osäkerhet rörande intäkter ska dessa anses tillhöra begravningsverksamheten.

2017 uppdaterades modellen av Svenska kyrkans redovisningskommitté, KRED. Modellen utgör ett viktigt instrument för att bibehålla en enhetlig redovisning och för att skapa likartade bedömningar över hela landet. Rådgivning, utbildning med mera rörande särredovisningen ges av den nationella nivån.

Tidigare behandling av frågan om samverkan i begravningsverksamheten

Kyrkostyrelsen tillsatte den 26 september 2012 en utredning för att klargöra de särskilda behov av samordning som kunde finnas för begravningsverksamheten och utreda olika samverkansmöjligheter för denna verksamhet (KsSkr 2012:5, Strukturfrågor, s. 115). Styrelsen avsåg att återkomma i frågan till 2013 års kyrkomöte. Anledningen till utredningen var framför allt de förslag rörande den kyrkliga organisationen på den lokala nivån som kyrkostyrelsen lämnade i samma skrivelse. I bakgrunden fanns även med det förslag om en enhetlig begravningsavgift inom varje kommun som en statlig utredning lämnat 2009[1].

När utredningen överlämnades i februari 2013 visade det sig emellertid att förutsättningarna hade ändrats. Den enhetliga begravningsavgiften skulle genom ett riksdagsbeslut komma att gälla för hela landet. Vidare kom flerpastoratssamfälligheterna i allmänhet att omvandlas till pastorat, som därmed blev nya huvudmän för begravningsverksamheten. Undantaget var Göteborgs kyrkliga samfällighet där det i stället bildades en partiell samfällighet för att handha begravningsverksamheten.

Mot ovanstående bakgrund valde kyrkostyrelsen att inte gå vidare med den överlämnade utredningen. I stället beslutades att beredningen skulle fortsätta genom en ny utredning som kunde beakta den enhetliga begravningsavgiften samt kyrkomötets beslut 2012 om strukturfrågorna i Svenska kyrkan. I början av december 2015 avlämnades utredningsbetänkandet *Ansvar i samverkan från församling till nationell nivå – utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten* (SKU 2015:2) till kyrkostyrelsen. Kyrkomötet hade tidigare under hösten 2015 gett kyrkostyrelsen i uppdrag att bland annat klargöra hur frågorna om kyrkans tillsyn och samordning avseende begravningsverksamheten skulle hanteras (se Kr 2015:2). Då det nya kyrkomötesuppdraget och utredningsbetänkandet visat sig ha beröringspunkter beslöt kyrkostyrelsen att inte remittera betänkandet utan att frågorna i stället fortsatt skulle beredas tillsammans.

Det fortsatta beredningsarbetet resulterade i promemorian *Begravningsverksamheten – samordning och tillsyn m.m*. Kyrkostyrelsen återkom, med utgångspunkt i nämnda promemoria, till kyrkomötet 2017 med förslag om ändringar i kyrkoordningen (KsSkr 2017:5). I skrivelsen föreslog kyrkostyrelsen, i syfte att stärka och tydliggöra församlingarnas och pastoratens arbete med utförandet av uppdraget som huvudmän, att varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet genom beslut i kyrkofullmäktige ska fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad. Skrivelsen innehöll också förslag till ändringar i kyrkoordningen i syfte att förtydliga att det hör till stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Vidare föreslogs att det, genom ett tillägg i kyrkoordningens bestämmelser om kyrkostyrelsens uppgifter, skulle tydliggöras att kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten. Kyrkomötet beslöt i sak i enlighet med förslaget (O 2017:1 och KmSkr 2017:18) och ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

[1] Några begravningsfrågor (SOU 2009:79).

Krematorieverksamheten

Enligt 9 kap. 6 § begravningslagen är kremering en av de tjänster som huvudmannen, utan kostnad för dödsboet, är skyldig att tillhandahålla för den som vid dödsfallet var folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Kremering ingår alltså i begravningsavgiften, men det föreligger ingen skyldighet för huvudmannen att anordna och hålla ett eget krematorium. Vem som får anordna och hålla ett krematorium är dock reglerat i begravningslagen, genom att det i 3 kap. 1 § anges att ett krematorium får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling. För närvarande finns det 53 huvudmän inom Svenska kyrkan som bedriver krematorieverksamhet.

Utöver det egna behovet hos den huvudman som har ett krematorium utförs kremationer på uppdrag av huvudmän som saknar eget krematorium. Fördelningen av krematorier över landet är ojämn. I södra Sverige är det ibland endast någon mil mellan två huvudmän med krematorium, medan det i norra Sverige kan vara upp till 30 mil mellan krematorierna.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över krematorieverksamheten och ger även tillstånd för verksamheten efter miljöprövning. Det finns dock inget forum för övergripande frågor om och samordning av krematorieverksamheten. Kyrkostyrelsen genomförde under våren 2021 en enkätundersökning bland de församlingar som har ett krematorium. Undersökningsresultaten sammanställdes i en rapport som lett fram till att en dialog inletts mellan krematoriehuvudmännen och kyrkostyrelsen. Såväl genom dialogen som i kyrkostyrelsens rådgivning inom begravningsverksamheten har bland annat framkommit behov av en utredning med förslag till var i landet framtida krematorier lämpligen bör vara belägna. Kyrkostyrelsen avser att under våren 2023 göra en sådan utredning.

Såväl ombyggnad som nybyggnad av krematorier är mycket kostsamt.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:39, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:39, punkt 2.

Motion 2022:39 pekar enligt utskottets mening på ett problem som i förlängningen skulle kunna innebära ett reellt hot mot församlingarnas huvudmannaskap för begravningsverksamheten.

Enligt utskottet kan det finnas ett flertal olika och möjligen också samverkande faktorer bakom de ökande kostnaderna för begravningsverksamheten i landets församlingar. Det är därför inte självklart att just bristande kostnadseffektivitet är den enda eller ens den viktigaste förklaringen bakom de ökande kostnaderna.

En möjlig orsak bakom de ökande kostnaderna kan enligt utskottet stå att finna i systemet med enhetlig begravningsavgift. Enligt utskottets uppfattning arbetar begravningshuvudmännen med föresatsen att verksamheten ska bedrivas kostnadseffektivt. Systemet med enhetlig begravningsavgift kan försvaga de ekonomiska incitamenten för den enskilda församlingen att kostnadseffektivisera verksamheten. Detta kan leda till att huvudmännen naturligt lägger tyngdpunkten på att bedriva en verksamhet med hög kvalitet snarare än att fokusera på att också arbeta kostnadseffektivt. Även om också denna orsak kan sägas vara relaterad till kostnadseffektivitet är grundproblemet av systemkaraktär vilket inte kan åtgärdas genom framtagande av samverkansmodeller.

Den finansieringsmodell som gäller för begravningsverksamheten medför vidare att det inte är möjligt för en begravningshuvudman att spara medel för att på så sätt finansiera framtida investeringar. Alla investeringar i begravningsverksamheten måste bekostas genom att huvudmannen tar upp lån hos en bank eller ett kreditinstitut, något som i sig medför högre kostnader för investeringen och i begravningsverksamheten.

Mot bakgrund av ovan nämnda oklarheter i fråga om orsakerna bakom de ökande kostnaderna anser utskottet att det finns goda skäl för att uppdra åt kyrkostyrelsen att företa en utredning i enlighet med förslaget i motionens första punkt. Utskottet föreslår därför bifall till denna punkt.

Det faktum att utskottet ser att det kan finnas flera förklaringar bakom de ökande kostnaderna medför att det enligt utskottet inte går att uttala sig om, och i så fall i vilken utsträckning, centralt framtagna samverkansmodeller skulle vara en verkningsfull åtgärd för att komma till rätta med problemet. Enligt utskottet måste beslut om vilka åtgärder som lämpligen bör vidtas avvakta till dess att resultatet föreligger av den utredning av orsakerna som utskottet menar att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att genomföra. Att redan nu bifalla motionens andra punkt vore att föregripa en kommande utredning och av det skälet bör motionens andra punkt avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag, punkten 2, till förmån för bifall till motionens förslag i punkten 2.

Sven Gunnar Persson

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:12

Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:84 i vilken det föreslås en ändring i 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen, som reglerar var kyrkostyrelsens ledamöter ska rösta i ärkebiskopsval. I motionen föreslås att bestämmelserna ändras så att kyrkostyrelsens ledamöter röstar i sina respektive hemstift. Utskottet ser positivt på förslag som syftar till förenkling och effektivisering. Förslaget i motionen synes även vara i linje med vad som lyfts i motivskrivningarna till bestämmelserna om biskopsval. Enligt utskottets mening torde dock detsamma kunna sägas även om andra röstningsformer, som inte belyses i motiven till motionen. Det finns även en risk med att anta bestämmelser som inte varit föremål för utredning. Utskottet anser också att det behövs fungerande rutiner om kyrkoordningen ändras på så sätt som motionärerna föreslår. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:84, punkt 1,
2. avslå motion 2022:84, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:84 av Olle Reichenberg m.fl., Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

Kyrkomötet beslutar att
1. lydelsen i 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen ska ändras till följande: ”Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i respektive hemstift”.
1. ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2022:84 i Kn 2022:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Reglerna om biskopsval återfinns i 8 kap. 7–39 a §§ kyrkoordningen. I bestämmelserna regleras också vad som särskilt gäller för val av ärkebiskop, där det av 14 § framgår vilka som har rösträtt specifikt vid ärkebiskopsval. Av andra punkten nämnda

paragraf framgår att ledamöter i kyrkostyrelsen tillhör de personer som har rösträtt. Vid förhinder för ordinarie ledamot att delta i valet har ersättare – i likhet med vad som gäller för ersättare för stiftsstyrelse- och domkapitelsledamöter – i stället rösträtt (se KsSkr 2002:10 s. 37). Av 27 § första stycket 1–2 framgår att kyrkostyrelsen samlas tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift för att avge sina röster, med stiftsstyrelsens ordförande som valförrättare.

Före år 2000 hade ordinarie ledamöter i Svenska kyrkans centralstyrelse rösträtt vid ärkebiskopsval (kyrkolagen (1992:300) 45 kap. 3 § andra stycket). Om ledamöterna inte ingick i någon annan valkorporation skulle de delta i ärkebiskopsvalet i det kontrakt där Uppsala domkyrka är belägen (16 § andra stycket). Tidpunkt för val av ärkebiskop bestämdes av regeringen (12 § första stycket). Efter valet var det regeringen som utnämnde ärkebiskop bland de tre kandidater som fått flest röster (2 kap. 4 §).

Enligt det förslag till kyrkoordning som Centralstyrelsen lade fram till kyrkomötet 1999 skulle kyrkostyrelsen – efter relationsändringen – utse ärkebiskop bland de tre kandidater som fått flest röster i valet. Mot den bakgrunden togs rösträtten för kyrkostyrelsens ledamöter bort. Vid 1999 års kyrkomöte fann andra kyrkolagsutskottet dock att en modell med direktval av biskop var att föredra framför den modell som föreslagits av centralstyrelsen (2KL 1999:1 s. 108). Kyrkomötet beslutade enligt kyrkolagsutskottets förslag, vilket medförde att kyrkostyrelsens roll i samband med ärkebiskopsval förändrades, dock utan att frågan om rösträtt för kyrkostyrelsens ledamöter – såvitt framgår av utskottsbetänkandet – uppmärksammades. I stället lade kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2002 fram det förslag till reglering som än idag gäller, som innebär att kyrkostyrelsens ledamöter har rösträtt vid val av ärkebiskop. Samtidigt föreslogs även – utan närmare motivering – det tillägg i 8 kap. 27 § som reglerar var kyrkostyrelsens ledamöter ska rösta (KsSkr 2002:10).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:84.

Utskottet ser i grunden positivt på förslag som syftar till förenkling och effektivisering, vilket förefaller vara intentionen med förslaget i motion 2022:84. Som kyrkorättsnämnden lyfter i sitt yttrande synes förslaget i motionen även vara i linje med vad som lyfts i motivskrivningarna till bestämmelserna om biskopsval. Enligt utskottets mening torde dock detsamma kunna sägas även om andra röstningsformer. Utskottet anser att sådana alternativa sätt inte belyses i motiven till motionen. I utskottets överläggningar uppmärksammades bestämmelserna som ger stiftsstyrelsen mandat att bestämma ordningen för biskopsval, vilket i Visby stift hanterats på ett sätt som skulle kunna övervägas också vid val av ärkebiskop. Det finns även en risk med att anta bestämmelser som inte varit föremål för utredning. Som framhålls av kyrkorättsnämnden behövs fungerande rutiner om kyrkoordningen ändras på så sätt som motionärerna föreslår. Utskottet ser att en utredning i frågan skulle kunna belysa och beakta det ovan nämnda. Utskottet konstaterar dock att det måste finnas en proportionalitet mellan den eventuella nyttan av ett utredningsuppdrag och vad ett sådant uppdrag kostar. Mot bakgrund av det ekonomiska läget i Svenska kyrkan och att ärkebiskopsval förekommer tämligen sällan, bedömer utskottet att det i nuläget inte är adekvat att ge kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag att se över regleringen om kyrkostyrelsens deltagande vid ärkebiskopsval.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser utskottet att motion 2022:84 ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:8y

Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2022:84 Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

I motion 2022:84 konstateras bland annat följande. Under våren valde Svenska kyrkan en ny ärkebiskop genom ett nomineringsval och ytterligare två valomgångar. I 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen står följande: ”Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift.” Denna bestämmelse innebär att kyrkostyrelsens 15 ledamöter vid tre tillfällen ska resa till Uppsala för att avlägga sina röster. För många ledamöter innebär det långa resor för att delta vid en procedur som normalt inte tar längre tid än en timme. Kyrkoordningen bör därför ändras, så att kyrkostyrelsens ledamöter i stället röstar i sina hemstift tillsammans med de röstberättigade i stiftsstyrelser och domkapitel. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att

1. lydelsen i 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen ska ändras till följande: ”Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i respektive hemstift”,
2. ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

> Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i den aktuella motionen inte följer ovannämnda mall samt att det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det i motion 2022:84 framlagda förslaget inte har varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist.

Av Nivåutredningens betänkande *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, Svenska kyrkans utredningar 1998:3 s. 174, framgår att det har bedömts viktigt att de röstande kommer samman för att avge sina röster och då ges tillfälle att utbyta synpunkter och argument som rör biskopskandidaterna. Ett sådant röstningsförfarande som föreslås i motion 2022:84 medför utifrån kyrkorättsnämndens bedömning inte att dessa möjligheter uteblir. I kyrkostyrelsens skrivelse 2002:10, Ändringar i kyrkoordningen, föreslogs att kyrkostyrelsens ledamöter skulle få rösträtt vid val av ärkebiskop samt att kyrkostyrelsens ledamöter skulle delta och avge sina röster tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift. Inga överväganden synes ha gjorts beträffande alternativa möjligheter eller orter för kyrkostyrelsens ledamöters avgivande av röster.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att den i motionen föreslagna kyrkoordningsändringen innehåller ordet *hemstift*, som inte förekommer någon annanstans i kyrkoordningen. För att vara konsekvent gällande språkbruk och använda etablerade formuleringar föreslår kyrkorättsnämnden följande lydelse, för det fall att motionens förslag vinner bifall:

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 kap.	
27 §	
För att avge sina röster samlas de röstberättigade enligt följande:	
1. Stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter samlas med stiftsstyrelsens ordförande som valförrättare.	
2. Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i *Uppsala stift.*	2. Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i *det stift där respektive kyrkostyrelseledamot är kyrkobokförd*.
3. Övriga röstberättigade inom de områden som stiftsstyrelsen har beslutat samlas med en av stiftsstyrelsen utsedd präst som valförrättare. Valförrättaren ska vara en präst från det av stiftsstyrelsen beslutade området.	
Stiftsstyrelsen i Visby stift beslutar hur präster, diakoner och elektorer i Svenska kyrkan i utlandet ska utöva sin rösträtt.	

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden vill också påtala behovet av fungerande rutiner om ovannämnda ordning införs. Det är av avgörande vikt att både den röstberättigade ledamoten och den valförrättare som berörs känner till varandra och att rätt information, så som kallelser till valtillfällena, därmed kan delges den röstberättigade i rätt tid. Enligt 8 kap. 15 § kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen upprätta en röstlängd som visar vilka präster och diakoner som har rösträtt i biskopsval och ärkebiskopsval. Röstlängden anses konstituerande för prästernas och diakonernas rösträtt. Bara de präster och diakoner som finns upptagna i röstlängden får således rösta i valet. Ingen reglering gällande röstlängd för övriga röstberättigade finns i kyrkoordningen. Detta medför att rösträtt föreligger för övriga röstberättigade oaktat vad som står i röstlängden. Det

torde dock vara en etablerad rutin att en förteckning upprättas över samtliga röstberättigade i respektive stift, för att enkelt kunna kontrollera rösträtt och pricka av de röstberättigade när de avger sina röster vid valtillfällena. Valförrättaren behöver således känna till om någon ledamot från kyrkostyrelsen väntas avge sin röst tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i det aktuella stiftet. Enligt 8 kap. 29 § kyrkoordningen ska den som har rösträtt under flera av punkterna 13–14 a §§ meddela valförrättarna på vilket ställe han eller hon kommer att lämna sin röst. På motsvarande sätt kunde kyrkostyrelsens ledamöter förpliktas att meddela valförrättaren i sitt stift att ledamoten kommer att lämna sin röst där. Det kan inte alltid förutsättas vara känt hos stiftens valförrättare och kanslier vilka av kyrkostyrelsens ledamöter som är kyrkobokförda inom stiftet och således ska kallas att rösta i respektive stift. Vid händelse av ordinarie ledamots förhinder har dessutom ersättaren rösträtt. Den ersättare som, kanske med kort varsel, ska inkallas att rösta behöver få rätt information samtidigt som berörd valförrättare och dennes kansli behöver informeras. Inte sällan torde det beröra olika stift, då kyrkostyrelsens ledamöter och ersättare är kyrkobokförda på olika håll i landet. Kyrkorättsnämnden ser i detta sammanhang en viss risk för oklarheter kring ersättarnas eventuella rösträtter, eftersom de inte kan ha direkt kännedom om den ordinarie ledamoten samtidigt går och röstar med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i det stift där ledamoten är kyrkobokförd. Denna risk torde vara liten, men behöver ändå beaktas om kyrkostyrelsens röster ska kunna avges och tas emot på olika håll i landet.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:13

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans valprövningsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprövningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen, vilket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur nämnden hanterar enskilda ärenden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av valprövningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur valprövningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § tredje stycket kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprövningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Valprövningsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

Under året har nämnden behandlat 16 ärenden, inklusive verksamhetsberättelsen för 2020. Tre ärenden avsåg överklagande av frågor som uppkommit inför kyrkovalet i september 2021. Ärendet VN 2021-3 avsåg ett överklagande av fastställande av grupp- och kandidatförteckningar. Nämnden avslog överklagandet. När det gäller de övriga två ärendena avvisade nämnden överklagandet i VN 2021-1 och skrev av ärendet från fortsatt behandling i VN 2021-4.

Tio ärenden avsåg överklagande av kyrkovalet. I tre av dessa ärenden (VN 2021-11, VN 2021-12 och VN 2021-15), som avsåg överklagande av val till kyrkofullmäktige, biföll nämnden överklagandet. I fyra ärenden avslog nämnden överklagandet

(VN 2021-6, VN 2021-7, VN 2021-10 och VN 2021-13), och i de resterande tre ärendena skrev nämnden av ärendet från fortsatt handläggning (VN 2021-5 och VN 2021-9) respektive avvisade överklagandet (VN 2021-8).

Ett ärende avsåg överklagande av val av ledamöter och ersättare i ett domkapitel (VN 2021-16). Nämnden avslog överklagandet. Slutligen avsåg ett ärende (VN 2021-14) en inbjudan att lämna synpunkter på promemorian Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer.

Valprövningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen får anses kvarstå även under 2021, som var ett valår.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att utföra sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att värdera hur nämndens verksamhet bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden
TU 2022:1–14

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

TU 2022:1	Konsekvenser av ökad sekretess
TU 2022:2	Mobbning inom Svenska kyrkan
TU 2022:3	Kompetensutveckling, teologi och bibelkunskaper
TU 2022:4	Obehörigförklaring av biskop
TU 2022:5	Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan
TU 2022:6	Digitalisera och effektivisera
TU 2022:7	Tidsbegränsade mandatperioder för biskopar
TU 2022:8	Studier i religionspsykologi för blivande präster
TU 2022:9	Tillsättning av domprost
TU 2022:10	Vissa frågor om prästvigning och obehörigförklaring av präst
TU 2022:11	Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd
TU 2022:12	Nationell visselblåsarfunktion
TU 2022:13	Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
TU 2022:14	Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:1

Konsekvenser av ökad sekretess

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:2 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda konsekvenserna av de förändringar i kyrkoordningens 54 kapitel som kyrkomötet fattade beslut om 2020. Utskottet föreslår att motionen avslås. Utskottet anser det inte vara meningsfullt att inleda en utvärdering av bestämmelserna med tanke på den relativt korta tid som förflutit sedan ikraftträdandet av bestämmelserna.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:2.

Motionens förslag

Motion 2022:2 av Petter Nilsson, Konsekvenser av ökad sekretess

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av de förändringar man gjorde i kyrkoordningens 54 kapitel under kyrkomötet 2020 och vilka begränsningar dessa ändringar innebär för transparensen och informationsinhämtningen för oberoende granskande aktörer såsom forskare, journalister, författare samt medlemmar i Svenska kyrkan som önskar att följa upp Svenska kyrkans interreligiösa samarbeten.

Bakgrund

Kyrkomötet beslutade 2020 att införa en bestämmelse i kyrkoordningen som innebär förbud mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser, kyrkoordningen 54 kap. 8 b §. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att det är till skada för dessa förbindelser. Bestämmelsen innehåller också ett förbud mot att i övrigt röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om uppgifterna är hänförliga till ekumenisk och interreligiös verksamhet. Detta senare förbud gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Av 11 § lagen om Svenska kyrkan och 53 kap. 3 § kyrkoordningen framgår det som brukar benämnas den inomkyrkliga offentlighetsprincipen. Där anges dels att var och en har rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar, dels att denna rätt får begränsas bara om det är särskilt motiverat med hänsyn till skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller något synnerligen väsentligt intresse.

Begränsningar i rätten att ta del av kyrkans handlingar regleras i 54 kap. kyrkoordningen och merparten av dessa bestämmelser har sin motsvarighet i den lagstiftning som gäller allmänna handlingar. Med utgångspunkt i den offentlighetsprincip som gäller för Svenska kyrkan ska bestämmelserna i 54 kap. ge ett ändamålsenligt skydd för handlingar och uppgifter som av särskilda skäl inte bör vara offentliga. I begreppet ändamålsenligt skydd ligger också att inte fler uppgifter än nödvändigt ska omfattas av förbudsreglering, då huvudregeln är offentlighet.

Alltsedan kyrkoordningens tillkomst har det i 54 kap. 8 § funnits ett förbud mot att inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission röja uppgifter om en samarbetspartners förhållanden i andra länder. Genom kyrkomötets beslut 2020 infördes bestämmelser i kyrkoordningen om förbud även mot att lämna ut uppgifter om ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Som motiv för att införa bestämmelsen framhöll kyrkostyrelsen i sin skrivelse till kyrkomötet (KsSkr 2020:4) att de dialoger som förs ofta rymmer information om den andra organisationens eller kyrkans inre liv och förhållanden och att inte alla uppgifter som hanteras i dessa sammanhang kan vara offentliga, för att dessa samarbeten och dialoger ska ge önskade resultat. Kyrkostyrelsen anförde vidare att dialogerna i mångt och mycket påminner om diplomatiska samtal och att det i det ekumeniska arbetet förekommer sådana uppgifter som till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska förbindelsen skadas. Därför finns behov av en särskild bestämmelse som skyddar denna typ av uppgifter och där utgångspunkten – på grund av karaktären på de uppgifter som förekommer i det ekumeniska samarbetet – är ett omvänt skaderekvisit. Ett omvänt skaderekvisit innebär att uppgifterna som utgångspunkt ska hemlighållas och bara får lämnas ut om det står klart att så kan ske utan att det är till skada för Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

En särskild reglering till skydd för enskilda som deltar i denna verksamhet infördes samtidigt genom 54 kap. 8 b § andra stycket, då de förbindelser som redogjorts för ovan ibland sker på individnivå snarare än med en specifik kyrka eller ett samfund och det också i övrigt kan finnas behov av att skydda uppgifter om enskilda. För att inte bestämmelsen ska stadga ett mer långtgående skydd än nödvändigt gäller skyddet i detta avseende – till skillnad mot regleringen om förbindelser i första stycket – med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär att offentlighet ska gälla som utgångspunkt för uppgifterna. Det innebär att en uppgift får hemlighållas endast om det finns någon särskild anledning att anta att ett utlämnande av uppgiften skulle kunna vara till skada eller men för berörd person eller någon till denne närstående.

Kyrkostyrelsen anförde i sin skrivelse att bestämmelserna om skydd för uppgifter inom ekumenisk och interreligiös verksamhet kan förväntas främja förtroendefulla och öppna samtal och därmed underlätta för dialog med andra kyrkor och samfund.

Vid 2021 års kyrkomöte avslogs en motion med samma ordalydelse som den nu aktuella motionen i enlighet med utskottets förslag. Tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2021:11) uttryckte i sina överväganden att utskottet inte ändrat sitt ställningstagande från 2020 i grundfrågan om införande av sekretessbestämmelsen och att bestämmelsen hade varit i kraft en alltför kort tid för att det skulle vara meningsfullt att utvärdera bestämmelsens konsekvenser för kyrkans transparens och för möjligheten till informationsinhämtning för oberoende granskare.

I inledningstexten till kyrkoordningens fjortonde avdelning anges den teologiska grunden för Svenska kyrkans ekumeniska engagemang. Av inledningstexten framgår bland annat att det ekumeniska arbetet sker på nationell nivå, i stiften och i försam-

lingarna. Församlingsekumeniken pekas ut som särskilt betydelsefull. Det är kyrkostyrelsen som svarar för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund (10 kap. 3 § punkten 3 kyrkoordningen).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:2.

I samband med kyrkomötets beslut (KmSkr 2020:12) om införande av sekretessbestämmelser om skydd vid ekumeniska och interreligiösa förbindelser, 54 kap. 8 b § kyrkoordningen, gjorde tillsyns- och uppdragsutskottet ett noggrant övervägande i sakfrågan om lämpligheten med att införa bestämmelserna (TU 2020:1). Utskottet anslöt sig till kyrkostyrelsens förslag och framförde att det fanns goda skäl att införa den föreslagna sekretessgrunden. Vid 2021 års kyrkomöte fanns en motion med samma ordalydelse som årets motion. Tillsyns- och uppdragsutskottet framhöll i sitt övervägande (TU 2021:11) dels att utskottet inte ändrat sitt ställningstagande i grundfrågan, dels att sekretessbestämmelsen har varit i kraft en alltför kort tid för att det skulle vara meningsfullt att utvärdera konsekvenserna av bestämmelsen. Utskottet vill framhålla att den uppfattning utskottet uttryckte 2021 kvarstår, varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:2 till förmån för bifall till motionen.

Ronnie Nilsson

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:2

Mobbning inom Svenska kyrkan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:22 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att tillsätta en utredning om mobbing inom Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att arbetsmiljöansvaret regleras i lag och åvilar arbetsgivarna i varje juridisk person inom Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:22.

Motionens förslag

Motion 2022:22 av Daniel Engström m.fl., Mobbning inom Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om mobbning och vidta åtgärder för att i Guds kärlek åstadkomma samförstånd och acceptans för olikheter inom samfundet Svenska kyrkan.

Bakgrund

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall samt att uppnå en god arbetsmiljö. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar.

Regler och krav på arbetsmiljön i organisatoriskt och socialt hänseende har tagits fram av Arbetsmiljöverket genom föreskrifterna (AFS 2015:4) om organisatorisk och social arbetsmiljö. Föreskrifterna avser bland annat det som tidigare kallats psykosocial arbetsmiljö. I föreskrifterna förtydligas vad arbetsgivare och arbetstagare ska göra inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbete som alla arbetsgivare ska bedriva. Av 14 § framgår att arbetsgivaren ska se till att det finns rutiner för hur kränkande särbehandling ska hanteras, till exempel hur och var den som är utsatt snabbt kan få hjälp. Dessa rutiner ska göras kända för medarbetarna.

För anställda i församlingar och pastorat är det kyrkorådet i egenskap av styrelse (4 kap. 1 § kyrkoordningen) som är arbetsgivare och som konsekvens av detta har arbetsmiljöansvaret. Kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat (2 kap. 9 § kyrkoordningen). I sin skrivelse till kyrkomötet (KsSkr 2009:5) ställde sig

kyrkostyrelsen bakom det den så kallade Demokratiutredningen anfört att arbetsmiljöansvaret inte kan regleras i kyrkoordningen, men att kyrkorådet ska ge kyrkoherden uppgifter kopplat till arbetsmiljöansvaret och samtidigt se till att kyrkoherden får den utbildning som krävs för att fullt ut kunna utföra sina uppgifter.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation fungerar som en för församlingar, pastorat och stift gemensam arbetsgivarorganisation som bl.a. företräder arbetsgivarna i kollektivavtalsförhandlingar. På motsvarande sätt företräder arbetsgivarorganisationen även Svenska kyrkan som arbetsgivare för personalen i kyrkokansliet (34 kap. 6 § kyrkoordningen). Därmed är arbetsgivarorganisationen det organ som primärt informerar, utbildar och bistår de kyrkliga arbetsgivarna bland annat i frågor som rör arbetsmiljön.

Kyrkostyrelsen är arbetsgivare för dem som är anställda på nationell nivå och har i förhållande till dem arbetsgivaransvar. I kyrkoordningens uppräkning av kyrkostyrelsens uppgifter finns som första punkt att ”stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet och av en god förvaltning i församlingar och pastorat” (10 kap. 3 §).

Under 2017 gjordes vid Malmö universitet en forskningsstudie som finansierats av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation kring diakoners och prästers arbetsmiljö (*En undersökning av präster och diakoners psykosociala arbetsmiljö*). Studien jämförde den upplevda psykosociala arbetsmiljön för grupperna präster–diakoner, män–kvinnor och kyrkoherdar–övriga präster. Studien drog slutsatsen att det inte fanns några omfattande brister i den psykosociala arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Resultaten visade på sådant som högt socialt stöd från kollegor och att arbetsplatsen i positiv bemärkelse har stor betydelse för den anställda. Men rapporten pekade också på områden som kan förbättras och där Svenska kyrkan som arbetsgivare rekommenderades att göra insatser. Detta gällde bland annat kränkande beteende, ofta utfört av individer utanför organisationen, konflikten mellan arbete och fritid, rollklarheten och kvinnors arbetsmiljö.

Sedan 2017 tillhandahåller Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation alla arbetsgivare i Svenska kyrkan en kyrkoanpassad anonym personalundersökning med frågor som rör bland annat den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (”Akka”, Arbetsklimat i kyrkan). Enkäten ger arbetsgivarna möjlighet att använda ett gemensamt arbetsmiljöverktyg som är prövat och anpassat till Svenska kyrkan och till de arbetsmiljörättsliga kraven. Sedan 2018 är den även anpassad till stift. Avsikten är att med hjälp av arbetsmiljöverktyget skapa förutsättningar för ett lokalt förbättringsarbete och öka kunskapen på området genom att uppgifter från många anställda kan läggas samman till övergripande statistik.

Kyrkomötet har vid några tillfällen behandlat motioner som relaterar till organisatorisk och social arbetsmiljö i Svenska kyrkan. I betänkanden från 2004 och 2017 motiverades beslut om avslag bland annat med att arbetsmiljö är en arbetsgivarfråga och att ansvaret följer av arbetsmiljölagen där det är de enskilda enheterna som bär ansvaret (TU 2004:5 och TU 2017:12). I betänkandet från 2017 hänvisade utskottet också till att

> stöd till arbetsgivare erbjuds på olika sätt både av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och av stiften genom bland annat utbildningsinsatser och arbetsmiljöverktyg. Det pågår också flera forskningsprojekt gällande arbetsmiljön i Svenska kyrkan.

Vid kyrkomötet 2007 avslog kyrkomötet en motion där det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utarbeta riktlinjer/handlingsprogram mot mobbning i Svenska kyrkan. I betänkandet (TU 2007:8) framhöll utskottet följande:

> Vi menar att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer och handlingsplaner, utan detta är uppgifter som åvilar de enskilda

> arbetsgivarna. Arbetsmiljölagen stadgar att arbetsgivarna ansvarar för att arbetsplatserna uppfyller lagens krav på god arbetsmiljö samtidigt som jämställdhetslagen och diskrimineringslagarna förpliktar arbetsgivarna att vidta aktiva åtgärder för att förebygga och förhindra att någon diskrimineras på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Dessa lagar är de kyrkliga arbetsgivarna i likhet med övriga arbetsgivare skyldiga att följa. Arbetsmiljön är en arbetsgivarfråga som varje enskild arbetsgivare har att ta ansvar för. Församlingsförbundet såsom arbetsgivarorganisation bistår de kyrkliga arbetsgivarna i deras arbetsmiljöarbete.

Ansvaret för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön och hur eventuella missförhållanden ska förebyggas för andra grupper än anställda (förtroendevalda, andra ideella och övriga medlemmar) är inte reglerat i kyrkoordningen eller i arbetsmiljölagen. Kyrkorådets ansvar som styrelse (4 kap. 1 § kyrkoordningen) och kyrkoherdens uppgift att leda all verksamhet (2 kap. 9 § kyrkoordningen) får dock anses omfatta sådana frågor till en del.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:22.

Utskottet konstaterar att arbetsmiljöansvaret regleras i lag och åvilar arbetsgivarna i varje juridisk person inom Svenska kyrkan. Församlingar och pastorat erbjuds stöd i dessa frågor av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och av stiften. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillhandahåller till exempel en kyrkoanpassad anonym personalundersökning. Vidare har stiften i sin främjanderoll olika aktiviteter som syftar till att skapa goda arbetsmiljöförhållanden i församlingar och pastorat. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som föreslås i motionen. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:22 till förmån för bifall till motionen.

Ronnie Nilsson

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:3

Kompetensutveckling, teologi och bibelkunskaper

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:23 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en enkätundersökning om gudsbild, teologi och bibelkunskaper bland anställda i Svenska kyrkan och att utforma ett internutbildningsprogram på ämnet teologi och bibelkunskaper för alla anställda i samfundet som erbjuds återkommande.

Utskottet konstaterar att det med hänvisning till den ansvarsfördelning som finns mellan de olika nivåerna i Svenska kyrkan inte är en uppgift för den nationella nivån att genomföra enkätundersökningar och att fortbildning för alla anställda främst är en fråga för arbetsgivaren. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:23, punkt 1,
2. avslå motion 2022:23, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:23 av Daniel Engström m.fl., Kompetensutveckling, teologi och bibelkunskaper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. genomföra en enkätundersökning om gudsbild, teologi och bibelkunskaper bland anställda i Svenska kyrkan,
2. utforma ett internutbildningsprogram på ämnet teologi och bibelkunskaper för alla anställda inom samfundet som erbjuds återkommande.

Bakgrund

Svenska kyrkans forskningsenhet genomförde med start 2012 ett forskningsprojekt för att ta reda på hur präster i Svenska kyrkan tolkar och förhåller sig till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. En enkätundersökning skickades till 1 804 präster verksamma i Svenska kyrkan och 1 348 svarade. En analys av resultatet publicerades 2016 i Svensk teologisk kvartalsskrift (Årg. 92, 2016).

I enkäten hade prästerna fått ta ställning till påståenden som representerade olika sätt att tolka Jesu uppståndelse, evigt liv, försoningen och undren. I analysen gjordes en indelning av påståendena och av prästernas inställning till dessa så att tre tolkningsinriktningar kunde urskiljas: fri, funktionell och formell. Förenklat uttryckt

handlade tolkningsinriktningen fri om tolkningspåståenden kopplade till uttrycket ”inte uppfattas bokstavligt”, funktionell om inkluderande påståenden som beskrevs som pastoralt inriktade och relaterade till prästens yrkesutövning medan tolkningsinriktningen formell var knuten till formuleringar i Svenska kyrkans lärodokument och officiella uttalanden. Prästerna fick i enkäten även ange vilket år de hade prästvigts och i vilket stift de för närvarande tjänstgjorde.

Forskningsprojektet visade bland annat på att prästerna i högre utsträckning omfattade tolkningsinriktningen som kallades formell än den som kallades fri. Ställningstagandet som gällde den funktionella tolkningsinriktningen var mindre tydligt, men mer för än emot.

Materialet visade en vilja hos prästerna att ligga nära Svenska kyrkans officiella troslära och pekade mot att den enskilda prästen också anser sig göra det. Det visade även att det finns skillnader mellan ”vigningsgenerationer” och skillnader mellan stiften. Det gick tydligt att sätta samman stiften i grupper som kunde karakteriseras på en skala från en formell till en fri tolkningsinriktning. Vad gäller ”vigningsgenerationer” var de präster som menar sig stå längst från Svenska kyrkans troslära de senast prästvigda.

För att anställas och inneha en tillsvidareanställning i Svenska kyrkan ska den anställda enligt kyrkoordningen vara medlem i Svenska kyrkan, med några undantag. För präster, diakoner och kyrkomusiker är det kyrkostyrelsen som utfärdar närmare bestämmelser om kyrkomusikerexamen samt vilken utbildning och praktisk tjänstgöring som krävs för att bli vigd till präst eller diakon eller för anställning som kyrkoherde. Kyrkostyrelsen har inte något i kyrkoordningen givet uppdrag vad gäller utbildning och fortbildning utöver detta.

Kyrkorådet i församlingen eller pastoratet ska anställa den personal som behövs för församlingens verksamhet, med relevant utbildning och kompetens för den verksamhet som bedrivs. Den enskilda arbetsgivaren kan erbjuda fortbildningsinsatser inom olika områden, även teologi och bibelkunskaper. Sådan fortbildning kan även stiftet anordna inom ramen för sin församlingsfrämjande utbildningsverksamhet.

Kyrkomötet 2019 uppmanade ”hela Svenska kyrkan till en långsiktig och systematisk satsning på undervisning och lärande”. I inledningen till biskopsbrevet om lärande och undervisning 2021, *och lär dem …*, underströk ärkebiskopen denna kyrkomötets uppmaning: ”att lära och undervisa om bibelns berättelser och kristen tro samt om anknytningar och samband mellan människors livsfrågor och bibelns berättelser, synliggöra kristen etik och den kristna trons bidrag för rättvisa, fred och försoning samt tolka och uttrycka kristen tro så att dess förmåga att ge oss människor mening och livsmod blir tydlig i vår tid.” Församlingars olika satsningar på lärande och undervisning kan där så är lämpligt även komma anställda medarbetare till del.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:23.

Utskottet får med hänvisning till den ansvarsfördelning som finns mellan de olika nivåerna i Svenska kyrkan framhålla att det inte är en uppgift för den nationella nivån att genomföra enkätundersökningar eller internutbildningsprogram som riktar sig till alla anställda i Svenska kyrkan. Frågan om fortbildning inom teologi och bibelkunskaper bland anställda, liksom fortbildning på andra områden, är en fråga för arbetsgivaren och den enskilda anställda att samtala om och ta ställning till. Utskottet vill också framhålla att med tanke på att det finns många medarbetare som har en stor

teologisk kompetens kan det inte anses föreligga ett generellt behov av sådan fortbildning. De vitt skilda arbetsuppgifter och befattningar som finns bland anställda i Svenska kyrkan medför också att behovet av fortbildning varierar stort. Med det anförda anser utskottet att motionen bör avslås.

Uppsala den 5 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Markus Svensson, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:23 till förmån för bifall till motionen, punkt 1 och punkt 2.

Ronnie Nilsson

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:4

Obehörigförklaring av biskop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:29 med förslag gällande påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop.

Utskottet har i betänkandet TU 2022:13 över verksamhetsberättelsen 2021 för Ansvarsnämnden för biskopar föreslagit att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser i enlighet med vad Ansvarsnämnden har framfört. Den föreslagna översynen ger en bred utgångspunkt för en utredning.

Utskottet ser det som angeläget att den fråga som lyfts i motionens första punkt finns med som en del av det vidare uppdrag om översyn som föreslås i nämnda betänkande. När det gäller motionens andra punkt är utskottets uppfattning att det finns en problematik i att redan när ett uppdrag om översyn ges ange vilket förslag som ska lämnas efter genomförd översyn. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionens punkt 1 bifalls och punkt 2 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. bifalla motion 2022:29, punkt 1,
2. avslå motion 2022:29, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:29 av Margaretha Herthelius m.fl., Obehörigförklaring av biskop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. göra en översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop,
2. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en biskop som blir obehörigförklarad ska kunna behålla behörigheten som präst.

Bakgrund

Bestämmelser om obehörigförklaring av biskop finns i 30 kap. 4 och 5 §§ kyrkoordningen. Dessa bestämmelser överensstämmer i stort med motsvarande reglering för präster respektive diakoner (31 kap. 11 och 12 §§ respektive 32 kap. 11 och 12 §§). Ett beslut om obehörighet avser inte enbart ett visst uppdrag utan behörigheten att utöva kyrkans vigningstjänst. Detta medför, med gällande reglering, att den som vigts till mer än ett uppdrag (vilket alltid gäller för en biskop) inte kan förklaras obehörig att utöva endast ett av dessa uppdrag.

I tidigare regleringar, lagen (1982:942) om Svenska kyrkan och kyrklig kungörelse (SKFS 1992:12), används terminologin att skilja från det kyrkliga ämbetet. Även då innebar bestämmelserna att om en präst, diakon eller biskop obehörigförklarades hade hen inte längre befogenhet att utöva något uppdrag inom ämbetet/vigningstjänsten.

I biskopsbrevet *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan* framhålls att om en biskop, präst eller diakon obehörigförklaras innebär detta att hen inte längre har befogenhet att utöva något uppdrag inom vigningstjänsten. Kyrkans sändning återtas på detta sätt, men ämbete eller kyrkans vigningstjänst, som är en förutsättning för sändningen, går däremot inte förlorat. En biskop som obehörigförklaras och sedan efter prövning åter förklaras behörig enligt 30 kap. 6 § kyrkoordningen vigs inte på nytt. Detsamma gäller för präst respektive diakon (31 kap. 13 § respektive 32 kap. 13 §).

En skillnad i regelverket för biskop i jämförelse med vad som gäller för präst och diakon är att för präst och diakon kan beslutas om skriftlig erinran eller att det föreskrivs en prövotid. Detta gäller inte för biskop. Konsekvensen av detta är att den som betrotts med uppdraget som biskop kan förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst även i en situation där en präst eller diakon får en sådan mindre ingripande åtgärd än obehörigförklaring.

Överklagandenämnden anför i sitt beslut 2021/1 bland annat följande om biskopsuppdraget:

> Biskopsuppdraget är på flera sätt säreget, bland annat i fråga om hur biskopen får sitt uppdrag och sin anställning, uppdragets innebörd, biskopens relation till andra kyrkliga organ och tillsynen över en biskop.
>
> Endast den som enligt bestämmelserna i 30 kap. KO är behörig att utöva uppdraget som biskop får alltså, enligt 34 kap. 8 § första stycket KO, vara anställd som biskop. Om en anställd biskop av Ansvarsnämnden har förklarats obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst måste anställningen som biskop därför avslutas.

Ansvarsnämndens framför i sin verksamhetsberättelse för 2021 att det finns ett behov av översyn av kyrkoordningen vad avser frågor rörande Ansvarsnämndens tillsyn och prövning beträffande biskoparna. Dessa frågor, kan enligt nämnden, behöva en genomlysning av en av kyrkomötet initierad utredning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:29, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:29, punkt 2.

Utskottet har i samband med behandlingen av betänkandet över Verksamhetsberättelsen 2021 för Ansvarsnämnden för biskopar (TU 2022:13) föreslagit att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser bland annat vad gäller obehörigförklaring av biskop. Förslaget i nämnda betänkande gäller en översyn med anledning av vad Ansvarsnämnden har framfört i verksamhetsberättelsen i avsnittet Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen. Det som anförs av Ansvarsnämnden ger enligt utskottet en bred utgångspunkt för en översyn. Utskottet ser det som angeläget att den fråga som lyfts i motionens första punkt finns med som en del av det vidare uppdrag om översyn som föreslås i TU 2022:13 och att frågan med fördel kan samordnas med nämnda uppdrag. På så sätt säkerställs att behovet av en översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop som

motionären efterlyser blir omhändertaget. När det gäller motionens andra punkt är utskottets uppfattning att det finns en problematik i att redan när ett uppdrag om översyn ges ange vilket förslag som ska lämnas efter genomförd översyn, varför ett sådant yrkande inte bör bifallas. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionens punkt 1 bifalls och punkt 2 avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:5

Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:36 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att bearbeta kyrkoordningens ecklesiologiska beskrivningar av Svenska kyrkan så att dessa stämmer överens med trosbekännelsens ord om kyrkan som ”en helig, allmännelig och apostolisk kyrka”.

Utskottet anser inte att det finns skäl att initiera någon bearbetning av kyrkoordningen då det som efterfrågas redan finns på annat sätt i regelverket. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:36.

Motionens förslag

Motion 2022:36 av Berth Löndahl m.fl., Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att bearbeta kyrkoordningens ecklesiologiska beskrivningar av Svenska kyrkan så att dessa stämmer överens med trosbekännelsens ord om kyrkan som ”en helig, allmännelig och apostolisk kyrka”.

Bakgrund

Kyrkoordningen består utöver bestämmelser också av inledningstexter till avdelningar och till vissa kapitel. I dessa texter anges i koncentrerad form, bakgrunden till och sammanhanget för bestämmelserna som finns i de följande paragraferna.

I inledningen till hela kyrkoordningen framhålls att inledningstexterna långt ifrån innehåller allt vad Svenska kyrkan har att säga om de ämnen som behandlas i kyrkoordningen, utan deras syfte är att lyfta fram några väsentliga aspekter på det som behandlas. I bestämmelserna finns den gällande ordningen och när inledningarna tillämpas ska de fungera som teologiska motiveringar. Detta medför att inledningstexterna inte heller ska ha karaktären av bestämmelser.

Det allra första som står i kyrkoordningen är en inledningstext till hela regelverket som börjar med att på ett övergripande sätt beskriva något av vad Svenska kyrkan är.

> Svenska kyrkan är ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus. Svenska kyrkans trosarv är den apostoliska tron.

I några av kyrkoordningens andra inledningstexter finns beskrivningar som också uttrycker bestämningar av Svenska kyrkan.

Exempel på det är inledningstexten till den första avdelningen där det anges att Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och delar den kristna bekännelsen och lovsången till en treenig Gud samt att Svenska kyrkan tillhör den evangelisk-lutherska traditionen med den augsburgska bekännelsen från 1530 som förenande bekännelsedokument.

I inledningstexten till den sjätte avdelningen beskrivs Svenska kyrkan som en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling och i inledningstexten till den sjunde avdelningen uttrycks att biskopens uppdrag är ett tecken på kyrkans kontinuitet genom tiderna, kyrkans enhet och universella gemenskap.

I inledningstexten till den fjortonde avdelningen återfinns flera uttryck för bestämningar, först att Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och har en kallelse till kyrkans synliga enhet, därefter att Kyrkan är Kristi kropp och därför i grunden en. Ytterligare citeras den Augsburgska bekännelsens beskrivning av kyrkan: ”Kyrkan är de heligas samfund i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas”.

Vad gäller trosbekännelsens ord om kyrkan hänvisas i kyrkoordningens portalparagraf, 1 kap. 1 §, bland annat till de tre gammalkyrkliga trosbekännelserna och till den oförändrade augsburgska bekännelsen, i vilka Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära finns sammanfattad.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:36.

Utskottet har under behandlingen av betänkandet kunnat konstatera att det i kyrkoordningen återfinns ett flertal beskrivningar av Svenska kyrkan som sammantaget ger en tydlig bild av henne som en kyrka som beskriver sig i enlighet med trosbekännelsens ord. Den formulering som finns i trosbekännelsen om kyrkan som ”en helig, allmännelig och apostolisk kyrka” återfinns visserligen inte ordagrant i kyrkoordningen, men den kyrkosyn, ecklesiologi, som inledningstexter och bestämmelser uttrycker är samstämmig med trosbekännelsen. Utskottet anser inte att det finns skäl att initiera någon bearbetning av kyrkoordningen då det som efterfrågas redan finns på annat sätt i regelverket. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark

Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:6

Digitalisera och effektivisera

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:40 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en rekommendation om att som grundprincip använda digital hantering av handlingar, dokument och protokoll på alla nivåer i Svenska kyrkan och att alla underskrifter bör ske i form av digital signering. Mot bakgrund av det utvecklingsarbete med digitalisering och effektivisering som redan bedrivs inom Svenska kyrkan anser utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:40, punkt 1,
2. avslå motion 2022:40, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:40 av Johan Hjertén m.fl., Digitalisera och effektivisera

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en rekommendation om
1. att som grundprincip använda digital hantering av handlingar, dokument och protokoll på alla nivåer i Svenska kyrkan och
2. att alla underskrifter bör ske i form av digital signering.

Bakgrund

Digitalisering

Kyrkostyrelsen redogjorde i skrivelse till kyrkomötet 2021 för *Färdplan för samverkan och digitalisering*, kyrkostyrelsens tidsplan samt investerings- och finansieringsplan för det fortsatta införandet av it-lösningar och administrativa system, vilket huvudsakligen syftar till effektivisering och digitalisering av olika processer (KsSkr 2021:1, bilaga 3). I det följande redogörs för vad som har lett fram till färdplanen.

Kyrkomötet fastställde 2018 tre övergripande målbilder för kyrkostyrelsens arbete varav en av målbilderna är följande: År 2030 finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

2019 beslutade kyrkomötet att ett gemensamt lönecenter för hela Svenska kyrkan skulle etableras till den 1 januari 2022.

Kyrkomötet gav 2020 kyrkostyrelsen i uppdrag att i samarbete med stiften genomföra en kartläggning av var församlingar/pastorat befinner sig i sina nuvarande planer för it-lösningar och administrativa system. Kyrkostyrelsen fick också i uppdrag att till 2021 års kyrkomöte, på basis av resultatet av nämnda kartläggning, presentera en färdplan som innehåller tidsplan samt investerings- och finansieringsplan för det fortsatta införandet av it-lösningar och administrativa system.

Med anledning av detta genomfördes en kartläggning i början av 2021 i form av en anonym enkät till alla församlingar/pastorat och därtill fördjupande fokusgrupper. Svarsfrekvensen för enkäten var 63,6 procent. Med utgångspunkt ifrån kartläggningen skickade kyrkostyrelsen en remiss till stiftsstyrelserna.

Ett flertal it-lösningar och administrativa system ingick i kartläggningen, vilka i stor utsträckning redan är tillgängliga för församlingar och pastorat att ansluta sig till.

- *It-plattform*. Omfattar funktioner såsom fjärrskrivbord och säkerhetstjänster.
- *Gemensamt nätverk (Kyrknätet)*. Nätförbindelse för att möjliggöra digital kommunikation och säkerställa att känslig information skyddas och behandlas enligt lagar och förordningar, upphandlas nationellt.
- *Microsoft 365*. Samarbetsverktyg för gemensam dokumentdelning, videomöten samt intranät.
- *Diarieföring och dokumenthantering i Public 360*. System som stöd för diarieföring, registrering och ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning samt ärende- och dokumenthantering.
- *Elektroniskt arkiv.* Långsiktig arkivering och bevarande av elektroniska handlingar i Svenska kyrkans gemensamma e-arkiv som förvaltas av kyrkostyrelsen.
- *Löneservice.* Nationellt lönecenter för administration för utbetalning av löner, arvoden och ersättningar.
- *Ekonomiservice.* Administration av ekonomiska volymtjänster som leverantörsfakturor, kundfakturor samt löpande redovisning.
- *Medlemsvård och medlemsutveckling.* Arbetsprocesser (med digitalt stöd) för att följa medlemmarna genom livet.

Digital signering

Vid kyrkomötet 2015 behandlades frågan om elektroniskt ingivande av kandidatförklaring inför kyrkoval (KsSkr 2015:3) och kyrkomötet beslutade att ge kyrkostyrelsen rätt att utfärda närmare bestämmelser om kandidatanmälan. 2018 års kyrkomöte gav kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen (KmSkr 2018:9).

En promemoria upprättades 2020 inom kyrkokansliet vari framgår att de bestämmelser i kyrkoordningen som berörs bland annat gäller registrering av gruppbeteckning inför kyrkoval, begäran om beslutsprövning respektive överklagande av beslut och utträde ur Svenska kyrkan. I promemorian konstateras att när det gäller möjligheten att utträda ur Svenska kyrkan med bank-id aktualiseras frågor om vad medlemskap i kyrkan innebär. Vidare framgår att det finns svårlösta tekniska såväl som juridiska och ekonomiska frågor som skulle behöva adresseras om elektronisk legitimation generellt skulle införas som alternativ till egenhändigt undertecknande. Som exempel nämns i promemorian att registrering av gruppbeteckning kräver 300 egenhändiga undertecknanden kopplade till en och samma ansökan, något som är komplicerat att lösa tekniskt. Mot bakgrund av promemorians analys har kyrkostyrelsen bedömt att det inte finns skäl att i Svenska kyrkan godta elektronisk

identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar. Uppdraget återrapporterades som slutbehandlat till kyrkomötet 2020 (KsSkr 2020:3).

Under 2021 genomförde den nationella nivån i samverkan med några stift ett test av en funktion för digital signering inom ramen för förvaltningen av dokumenthanteringssystemet Public 360, bland annat avseende protokoll. Sedan tidigare finns även några lösningar för e-signering inom vissa särskilda områden, bland annat vad gäller insamlingsverksamheten och för ingivande av kandidatförklaring inför kyrkoval. Mot bakgrund av 2021 års testverksamhet och erfarenheterna i övrigt har ett arbete med en förstudie startat i syfte att undersöka förutsättningarna för en bredare lansering av verktyg för digitala signaturer inom Svenska kyrkan.

I december 2021 togs en e-tjänsteplattform i bruk i Svenska kyrkan. De första tjänsterna som då erbjöds är att skicka in bidrag till en framtida psalmbok eller föreslå psalmer för en framtida psalmbok. I denna plattform finns det färdig funktionalitet för att signera dokument av olika slag som sedan kan vidarebefordras till digitala dokumenthanteringssystem. Systemet har också funktionalitet för att digitalt verifiera sin identitet och sedan bekräfta att information mottagits eller korrekt information har lämnats i tjänsten.

Om rekommendationer

I förarbetena till kyrkoordningen uttalades att beslut inom Svenska kyrkan ska tas på så låg nivå som möjligt, det vill säga en s.k. subsidiaritetsprincip ska gälla (SKU 1998:3 Arbetet på olika kyrkliga nivåer, s. 179). Denna princip har ansetts komma till uttryck bland annat genom 6 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Vidare uttalades (SKU 1998:3 s. 180): ”Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.”

Kyrkostyrelsen har således inte någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar om det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen (jfr exempelvis Edqvist, m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning, s. 245 och KsSkr 2019:4 s. 90). Kyrkomötets normgivning sker i stället genom bestämmelser i kyrkoordningen eller på delegation från kyrkomötet av kyrkostyrelsen och undantagsvis domkapitlet (SKU 1998:3 s. 179. Se även 10 kap. 1 a och 2 §§ kyrkoordningen och O 2018:12). För att göra det möjligt att utfärda bindande rekommendationer skulle det krävas att kyrkostyrelsens ges ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:40.

Utskottet konstaterar att det har skett en omfattande utveckling som gör att församlingar och pastorat liksom stift och nationell nivå, när det gäller administration, arbetar avsevärt mycket mer digitalt än tidigare och en kontinuerlig utveckling sker. Svenska kyrkans nationella nivå i samverkan med flera stift driver också olika projekt som syftar till ökad digitalisering, bland annat genom att tillgängliggöra it-lösningar och

administrativa system som är anpassade till verksamheten i Svenska kyrkans församlingar. Även pilotprojekt för att i verksamheten testa funktioner som exempelvis digital signering pågår, för att undersöka förutsättningar för sådana gemensamma lösningar inom Svenska kyrkan. Utvecklingsplanerna uttrycks bland annat i *Färdplan för samverkan och digitalisering*, kyrkostyrelsens tidsplan samt investerings- och finansieringsplan för det fortsatta införandet av it-lösningar och administrativa system, med huvudsakligt syfte att effektivisera och digitalisera olika processer.

Mot bakgrund av det utvecklingsarbete med digitalisering och effektivisering som redan bedrivs inom Svenska kyrkan anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:40 till förmån för bifall till motionen.

Margareta Nisser-Larsson

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:7

Tidsbegränsade mandatperioder för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:50 som föreslår att tidsbegränsade mandatperioder för biskopar ska införas. Kyrkomötet har vid flera tillfällen på förslag av tillsyns- och uppdragsutskottet avslagit liknande motioner om tidsbegränsning av biskopars förordnanden eller mandatperioder. Motiveringen för detta har varit att den förväntan som finns att en biskop efter vigning i ett stift tjänstgör där till sin pensionering ger förutsättningar för en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget som biskop. Utskottet gör ingen annan bedömning denna gång och föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:50.

Motionens förslag

Motion 2022:50 av Axel W Karlsson, Tidsbegränsade mandatperioder för biskopar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär införande av tidsbegränsade mandatperioder för biskopar, med möjlighet till omval och med rätt att avstå från omval.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:50 i Ln 2022:11y, *bilaga*.

Bakgrund

Frågan om begränsade uppdrags- eller anställningstider för biskopar har behandlats av kyrkomötet 1991, 1994, 2002, 2009, 2015, 2016 och 2018. De konkreta förslagen har varierat i utformning. Vid samtliga dessa tillfällen har kyrkomötet, i enlighet med förslag från tillsyns- och uppdragsutskottet, beslutat avslå motionerna. .

Vid 1991 och 1994 års kyrkomöten avslogs motioner med förslag att tidsbegränsade förordnanden skulle gälla för innehav av tjänst som biskop.

Vid 2002 års kyrkomöte avslogs en motion med förslaget att kyrkomötet skulle införa en tidsbegränsad mandatperiod för biskopar med möjlig förlängning upp till nio år (TU 2002:2).

Vid 2009 års kyrkomöte avslogs en motion med förslaget att begränsa biskoparnas tjänstgöringstid till tio år med möjlighet till förlängning i två år samt att det skulle införas en rättighet för den biskop som så önskar eller behöver att få gå i pension innan de tio åren löpt ut (TU 2009:2).

Vid 2015 års kyrkomöte avslogs dels en motion med förslag att utreda möjligheten för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop, dels en motion med förslag att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop (TU 2015:5).

Vid 2016 års kyrkomöte avslogs en motion med förslag om att utreda möjligheter för tidsbegränsad anställning för biskop, förslagsvis ett förordnande på sju år samt att undersöka alternativa karriärmöjligheter efter avslutat uppdrag. Vid detta kyrkomöte tillämpades en förenklad motionsbehandling, då det bedömdes att inget nytt hade tillkommit efter 2015 års avslagsbeslut (TU 2016:5).

Vid 2018 års kyrkomöte avslogs en motion med förslaget att utreda möjligheterna att tidsbegränsa förordnandet för biskop.

Vid behandlingen av frågan angavs i tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande följande som det avgörande motivet till förslaget att avslå motionen (TU 2018:14):

> Att biskopen efter att ha vigts till tjänst för ett stift som regel förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering ger förutsättningar för en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget som biskop. En tidsbegränsning med möjlighet till förlängning viss tid på det sätt som tas upp i motionen riskerar att stå i motsättning till detta.

Detta motiv var i sin tur en hänvisning till tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015 (TU 2015:5).

Rättsligt gäller sedan år 2000 att biskoparnas anställningsvillkor, på samma sätt som för andra kyrkligt anställda, regleras av arbetsrätten och i kollektivavtal. Av arbetsrätten följer en möjlighet för arbetsgivare och arbetstagare att avtala om tidsbegränsad anställning. Stiften är arbetsgivare för biskoparna med undantag för ärkebiskopen som är anställd av trossamfundet Svenska kyrkan.

Det finns dock enligt Överklagandenämnden vissa begränsningar i stiftsstyrelsens befogenheter som arbetsgivare för en stiftsanställd biskop. I ett ärende om beslutsprövning (Överklagandenämndens beslut 2021/1) uttrycker nämnden att det kyrkorättsligt saknas förutsättningar för en stiftsstyrelse att utan föregående obehörigförklaring avsluta en biskops anställning i förtid.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2022:50.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen har förslag angående tidsbegränsade förordnanden eller mandatperioder för biskopar behandlats vid fler tillfällen och på förslag av tillsyns -och uppdragsutskottet avslagits av kyrkomötet. Utskottet har vid tidigare behandlingar av frågan (TU 2015:5 och TU 2018:14) anfört att den förväntan som finns att en biskop efter vigning i ett stift tjänstgör där till sin pensionering ger förutsättningar för en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget som biskop. Utskottet gör inte heller denna gång någon annan bedömning än tidigare. Med motionärens förslag bedömer utskottet att det finns en risk att biskopar skulle bli återhållsamma i sin ämbetsutövning. Läronämnden framhåller i sitt yttrande över motionen att ”vigningen och den anställning som inte regelmässigt omprövas är ett

skydd och en hjälp för biskopens integritet i lednings- och tillsynsuppdraget”. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:11y

Tidsbegränsade uppdrag för biskopar

Läronämndens yttrande över motion 2022:50

Läronämnden har tidigare yttrat sig i frågan om tidsbegränsning av biskoparnas uppdrag (Ln 1991:13, 2009:1y, 2015:9y, 2016:6y och 2018:11y).

Biskopsämbetet i Svenska kyrkan står på fast läromässig och ekumenisk grund. Det är förankrat i Bibeln och vidareförtav apostlarna och deras efterföljare. I tolkningstraditionen har biskopsämbetet fått olika gestaltningar, vilket också syns i skillnaderna mellan de evangelisk-lutherska kyrkorna.

Biskopens roll och person symboliserar kallelsen till enhet. En biskop vigs inte bara till biskop för ett stift utan för Kristi kyrka. Ur läromässigt perspektiv är biskopsämbetet självklart för en episkopal kyrkas självförståelse och själva grunden för stiftens existens. Vigningen av biskopen visar att uppdraget är livslångt. De delar av uppdraget som består av troheten till lära och löften upphör inte med anställningens avslutning. Vigningen och den anställning som inte regelmässigt omprövas är ett skydd och en hjälp för biskopens integritet i lednings- och tillsynsuppdraget.

En biskop i Svenska kyrkan väljs av förtroendevalda, präster och diakoner i stiftet, liksom av domkapitel och stiftsstyrelse. Biskopsvalet bekräftas av kyrkostyrelsen och hon eller han vigs av ärkebiskopen, tas emot i stiftet av domprosten och anställs av stiftsstyrelsen. Biskopsrollen är således också integrerad med Svenska kyrkans demokratiska uppbyggnad. En biskop är vald med förtroende av båda ansvarslinjerna och biskopens mandat vilar i ett nät av bejakelser från olika instanser. På det viset markeras att biskopen representerar stiftet i dess helhet och stiftet står samlat runt sin biskop.

Läronämnden har tidigare anfört:

> Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period. (Ln 1991:13)

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:8

Studier i religionspsykologi för blivande präster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:56 med förslaget att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att religionspsykologi blir ett obligatoriskt ämne i prästutbildningen.

Mot bakgrund av den utredning om prästutbildningen som pågår föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:56.

Motionens förslag

Motion 2022:56 av Boel Johansson m. fl., Studier i religionspsykologi för blivande präster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att religionspsykologi blir ett obligatoriskt ämne i prästutbildningen.

Bakgrund

2012 beslutade nämnden för utbildning, forskning och kultur om den studiegång som nu gäller för de kyrkliga utbildningarna inklusive prästutbildningen (KsSkr 2012:2 bilaga 3). Prästutbildningen består av akademisk fackutbildning, pastoralteologisk utbildning samt praktik och mötesplats mellan stift och student.

Utbildningarna vid svenska universitet och högskolor är anpassade till den så kallade Bolognaprocessen som syftar till att göra Europa till ett sammanhållet område för högre utbildning. För att svenska examina ska vara tydliga och jämförbara med andra länder beslutade riksdagen 2006 om en utbildnings- och examensstruktur i linje med Bolognaprocessen, vilket bland annat innebär att en grundutbildning vid universitet eller högskola ska ha en viss fördelning mellan obligatoriska kurser och valbara kurser.

I prästutbildningens akademiska grundutbildning för teologie magisterexamen ingår som obligatoriska ämnen en baskurs i religionsvetenskap, systematisk teologi/tros- och livsåskådningsvetenskap, bibelvetenskap med språk och kursen Svenska kyrkans tro och liv. Det övriga kursutrymmet i magisterexamen (90 hp vilket motsvarar tre terminer heltidsstudier) är inte ämnesbestämt och kan, men måste inte, innehålla religionspsykologi.

I den avslutande pastoralteologiska utbildningen som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut (SKUI) är själavård ett av sju kunskapsområden. Undervisningen kombinerar teori och litteraturdiskussioner med övningar i samtalsmetodik och

erfarenhetsbaserade reflektioner samt genomgång av tystnadspliktens förutsättningar liksom sekretess i församlingsarbetet. Utifrån kyrkostyrelsens utbildningsplan finns utbildningsinstitutets kursplaner som anger hur uppgiften som själavårdare ska förberedas och bearbetas. Bland kursmålen finns angivet ”att genomföra själavårdssamtal” och ”att gestalta en färdighet i aktivt lyssnande och genuint möte, utifrån teologiska och psykologiska perspektiv samt förstå värdet av professionell hållning”. Under de senaste terminerna har det tillkommit en större belysning av själavård för barn och unga och riktmärket för prästutbildningen är numera 88 timmar undervisning inom ämnet själavård av läsårets totalt cirka 700 timmar undervisning.

Kyrkostyrelsen tillsatte 2021 en utredning om framtidens prästutbildning som ska vara slutförd under 2022 och i direktiven ingår att utredningen särskilt ska beakta behov av ”att i utbildningen stärka förmågan att ge själavård i olika åldrar för existentiell hälsa och andligt mognande”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:56.

Utskottet välkomnar den utredning om framtidens prästutbildning som kyrkostyrelsen initierat och som väntas lämna sitt resultat inom kort.

Själavården är en central del i prästens uppdrag varför både utbildning och fortbildning i ämnet är mycket viktigt. Utbildning och fortbildning för präster i själavård sker vanligen genom Svenska kyrkans försorg vilket kan jämföras med studier i religionspsykologi som sker vid universitet och därmed inte är specifikt inriktade på själavård. Om ett ämne som tidigare inte varit obligatoriskt inom prästutbildningen ska bli det måste något annat ämne strykas, om utbildningen inte ska förlängas. En sådan avvägning behöver ta hänsyn till att det finns flera behov av utbildningsämnen för den som utbildar sig till präst. Utskottet emotser att underlag för sådana avvägningar också redovisas i nämnda utredning. Den utredning om prästutbildningen som alltså pågår har av biskopsmötet också uppmärksammats på att frågorna om prästens utbildning i själavård är av stor vikt.

Mot bakgrund av den pågående utredningen om prästutbildningen anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:9

Tillsättning av domprost

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:59 med förslaget att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden för domprost.

Utskottet anser att en sådan reglering bör utredas och föreslår att motionen bifalls.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:59.

Motionens förslag

Motion 2022:59 av Jonas Noréus, Tillsättning av domprost

Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden för domprost.

Bakgrund

Bestämmelserna om en tillsättningsnämnd för att fatta beslut om vem som ska anställas som domprost infördes genom beslut av 2009 års kyrkomöte (KmSkr 2009:2, KsSkr 2009:5). Innan dess var det stiftsstyrelsen som fattade det avgörande beslutet efter att ha inhämtat yttranden från kyrkorådet i domkyrkoförsamlingen (om det var ett domkyrkopastorat inhämtades yttranden från varje församlings kyrkoråd) och från domkapitlet.

Domprosten är både kyrkoherde för en församling eller ett pastorat och har självskrivna funktioner i stiftet, bland annat som ledamot och vice ordförande i domkapitlet och som biskopens ersättare i stiftsstyrelsen. Tillsättningsnämnden inrättades för att tydliggöra att tillsättningen av en domprost är ett gemensamt beslut mellan stiftet och domkyrkoförsamlingen och för att ge bättre förutsättningar för att samsyn ska uppnås mellan dessa. Nämnden utses när det är aktuellt att tillsätta en ny domprost och har sitt uppdrag under den tid som krävs för detta.

Biskopen är självskriven ordförande i tillsättningsnämnden i likhet med att biskopen är självskriven ordförande i stiftsstyrelsen. I Uppsala stift är ärkebiskopen ordförande. Förutom biskopen består nämnden av sex ledamöter och nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande. Tre av ledamöterna samt ersättare för dessa utses av domkyrkoförsamlingen/-pastoratet och tre ledamöter samt ersättare för dessa utses av stiftsstyrelsen. Stiftsstyrelsen utser därtill en ersättare för biskopen som ledamot. Ledamöter och ersättare i nämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare

i det organ som förrättar valet. Något ytterligare valbarhetsvillkor finns inte för någon av dessa.

I utredningen *Domprostens ställning och uppgifter* (SKU 2013:1) fanns förslag om att en av domkyrkoförsamlingens/-pastoratets ledamöter i nämnden skulle vara präst. Kyrkostyrelsen föreslog inte någon sådan ändring efter att ha konstaterat att vigningstjänsten redan är representerad i nämnden genom biskopen och att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att man som präst-/diakonledamot ska vara med och besluta om tillsättning av sin egen kyrkoherde/chef (KsSkr 2013:3 s. 17).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:59.

Utskottet ser det som angeläget att få en tydlighet i vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden när domprost ska tillsättas. De nuvarande bestämmelserna medför att uppfattningar om hur bestämmelserna ska förstås och tillämpas kan skifta mellan stiften. Olika uppfattningar kan också skapa problem i samband med att stiftsstyrelsen ska utse denna ersättare. När biskopen inte har möjlighet att delta i tillsättningsnämndens beslut ställs det hela på sin spets, bland annat om olika uppfattningar finns om den som ersätter biskopen, eller någon annan i nämnden, också ska representera vigningstjänsten.

Utskottet menar att det finns anledning att närmare utreda frågan och anser därför att motionen ska bifallas.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:10

Vissa frågor om prästvigning och obehörigförklaring av präst

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör prästvigning respektive obehörigförklaring av präst med avseende på bland annat frågan om vigsel av samkönade par. I motion 2022:71 föreslås att kyrkomötet beslutar att rekommendera att från och med 2023 bör prästvigning inte ske av prästkandidater som säger sig vägra viga samkönade par. Utskottet anser med hänvisning till läronämndens yttrande att det villkor som föreslås i motionen skulle strida mot kyrkans ordning vad gäller biskopens vigningsansvar och föreslår att motionen avslås.

I motion 2022:83 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att till nästa års kyrkomöte återkomma med förslag till ändring i 31 kap. 12 § kyrkoordningen med innebörd dels att den som diskriminerar någon på grund av dennes kön, ålder, etnicitet eller sexuella läggning kan förklaras obehörig som präst, dels att det anses diskriminerande att avstå från att viga ett samkönat par enbart med motiveringen att paret är av samma kön. Utskottet framhåller bland annat att samtalen behöver fortsätta, att det goda bemötandet är centralt och att den detaljreglering av domkapitlets tillsyn som motionens förslag innebär inte bör införas. Utskottet föreslår därför att motionen avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns tre reservationer, tre särskilda yttranden och två särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning **1**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **3**

Motionernas förslag **3**

Motion 2022:71 av Åsa Öckerman m.fl., Prästvigning av kandidater som inte viger samkönade par 3

Motion 2022:83 av Jesper Eneroth m.fl., Obehörigförklaring av präster som diskriminerar 3

Yttrande från läronämnden **3**

Bakgrund **3**

Kyrkomötets beslut om vigsel för personer av samma kön 3

Villkor för prästvigning 3

Vigselplikt/vigselskyldighet 4

Diskriminering 5

Obehörigförklaring av präst 6

Kyrkomötets behandling 2015 av frågor med anknytning till vigsel för personer av samma kön 7

Biskopsmötets uttalande i mars 2022 8

Ordningen för beslut i vissa lärofrågor 8

Utskottets överväganden **9**

Reservationer, särskilda yttranden och särskilda meningar 10

Bilaga Läronämndens yttrande 2022:13y **12**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:71,
2. avslå motion 2022:83, punkt 1,
3. avslå motion 2022:83, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2022:71 av Åsa Öckerman m.fl., Prästvigning av kandidater som inte viger samkönade par

Kyrkomötet beslutar att rekommendera att från och med 2023 bör prästvigning inte ske av prästkandidater som säger sig vägra viga samkönade par.

Motion 2022:83 av Jesper Eneroth m.fl., Obehörigförklaring av präster som diskriminerar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa års kyrkomöte återkomma med förslag till ändring i 31 kap. 12 § kyrkoordningen med innebörd att
1. den som diskriminerar någon på grund av dennes kön, ålder, etnicitet eller sexuella läggning kan förklaras obehörig som präst,
2. det anses diskriminerande att avstå från att viga ett samkönat par enbart med motiveringen att paret är av samma kön.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2022:71 och 2022:83 i Ln 2022:13y, *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkomötets beslut om vigsel för personer av samma kön

2009 års kyrkomöte beslutade om sådana ändringar i kyrkoordningen och i anvisningarna till kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning (KsSkr 2009:6, G 2009:2, KmSkr 2009:1). I diskussionerna före och i anslutning till detta beslut togs även frågor upp om präster som inte viger samkönade par och om diskriminering.

Villkor för prästvigning

I 25 kap. 2 § kyrkoordningen finns bestämmelser om vissa villkor för att vigas till något av uppdragen i kyrkans vigningstjänst, alltså till biskop, präst eller diakon. De villkor som gäller är att

- vara döpt och konfirmerad,
- tillhöra Svenska kyrkan, och
- ha förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön.

Dessa bestämmelser om vad som gäller för att kunna vigas till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst motsvarar i viss utsträckning det som gällde för att kunna vigas till präst före kyrkoordningens tillkomst. Utöver att bestämmelserna gjordes tillämpliga på alla tre uppdragen inom vigningstjänsten gjordes vissa ytterligare ändringar. I

de tidigare föreskrifterna fanns inte angivet att den som skulle vigas till präst skulle tillhöra Svenska kyrkan och inte heller var konfirmation ett kyrkorättsligt reglerat villkor. Den mest omdiskuterade punkten har varit den tredje om att ha förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön. En bestämmelse med samma syfte fördes 1998 in i den av kyrkomötet beslutade kyrkliga kungörelsen (1991:15) om prästexamen. Där stadgades då i 2 § som villkor för att avlägga prästexamen att ha ”förklarat sig beredd att fullt ut tjänstgöra med andra präster i Svenska kyrkans gudstjänster”.

När 1998 års kyrkomöte förde in den nämnda bestämmelsen i den kyrkliga kungörelsen hade frågan i sak avgjorts redan ett år tidigare. 1997 års kyrkomöte hade nämligen begärt att Svenska kyrkans centralstyrelse skulle utarbeta ett förslag till en kyrklig kungörelse av vilken skulle framgå att endast den som bejakar giltigheten i kvinnors och mäns prästvigning och sakramentsförvaltning får antas till prästexamen. I det betänkande från andra kyrkolagsutskottet (2KL 1997:3) som låg till grund för kyrkomötets beslut anförde utskottet bl.a. följande som principiell grund för sitt ställningstagande.

> I anslutning till läronämndens yttrande konstaterar utskottet att om giltigheten i vigning och sakramentsförvaltning görs beroende av prästens person hotas kyrkans enhet. ”Ordningsfrågan blir en bekännelsefråga, om giltigheten i vigning och sakramentsförvaltning görs beroende av prästens person. Svenska kyrkan godtar i fråga om giltigheten inte två uppfattningar som förenliga med sin *bekännelse*.” Den problematik som behandlas i motionerna gäller alltså hur Svenska kyrkan skall hantera situationen att det finns präster som i frågan om giltigheten i andra prästers vigning och sakramentsförvaltning intar en hållning som inte är förenlig med bekännelsen.

Vigselplikt/vigselskyldighet

Frågor om en präst har vigselplikt har diskuterats under lång tid och med olika utgångspunkter och förutsättningar. I 4 kap. 4 § i äktenskapsbalken (1987:230) i dess lydelse innan kyrka-statrelationerna ändrades år 2000, angavs att en kvinna och en man som skulle vigas inom Svenska kyrkan hade rätt att välja den präst inom kyrkan som de själva önskade och som var villig att viga dem. Vidare gällde enligt äktenskapsbalken att de hade rätt till vigsel i en församling som någon av dem tillhörde. Dessa föreskrifter gällde från 1976. Tidigare gällde att en församlingspräst hade vigselplikt om en av de blivande makarna tillhörde prästens församling.

De redovisade bestämmelserna i äktenskapsbalken upphävdes när kyrkoordningen tillkom. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) redogjorde Svenska kyrkans centralstyrelse för de dittills gällande statliga föreskrifterna. Rätten till vigsel i den församling som kvinnan eller mannen tillhör skulle anges i kyrkoordningen. I princip har det inte skett någon ändring av dessa bestämmelser. I 17 kap. 2 § kyrkoordningen finns övergripande bestämmelser om rätten för den som tillhör Svenska kyrkan att i sin församling bli delaktig av de kyrkliga handlingarna. I 23 kap. 1 a § sägs att den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel i Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. I kyrkoordningsskrivelsen anförde centralstyrelsen följande.

> För framtiden får det ankomma på församlingen att svara för att det finns en präst som kan förrätta vigsel för dem som har rätt till detta. Vi ser inga

> skäl att i kyrkoordningen införa några bestämmelser om präst skyldighet att viga, vare sig båda, en eller ingen av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan. Detta är en fråga som bör hanteras av kyrkoherden utifrån uppgiften att leda församlingens verksamhet bl. a. såvitt avser gudstjänst.

Frågor kring prästers skyldighet att förrätta vigsel aktualiserades på nytt när 2005 års kyrkomöte införde bestämmelser i kyrkoordningen om välsignelse över registrerat partnerskap och när 2009 års kyrkomöte beslutade att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning.

I skrivelsen 2005:9 Samlevnadsfrågor finns ett avsnitt om tjänstgöringsskyldighet. Där konstaterade kyrkostyrelsen att det var naturligt att det främst var prästens tjänstgöring som hade diskuterats när det uppstått motsättningar mellan enskilda prästers uppfattning om vad som bör gälla och fastställda regler. Detta eftersom prästen har en särskild roll som ledare i gudstjänsten med ett till prästlöftena knutet ansvar för gudstjänstens innehåll och utformning. Som en utgångspunkt för sina överväganden noterade kyrkostyrelsen att allmänna arbetsrättsliga principer innebär att en anställd i regel är skyldig att fullgöra de arbetsuppgifter han eller hon blir anvisad. Beträffande den i sammanhanget aktuella frågeställningen menade styrelsen att det var angeläget att varje präst själv fick möjlighet att avgöra om han eller hon ville medverka i en välsignelse över ingånget partnerskap.

> Det torde inte vara av intresse för det par som handlingen närmast gäller att den leds av en präst som inte gör det av egen vilja och övertygelse. Härtill kommer att det rör sig om ett så begränsat antal tillfällen att det inte är nödvändigt att fördela arbetet på alla församlingens präster.

Kyrkostyrelsen fattade 2006 beslut (SvKB 2006:16) om ordning för välsignelse över registrerat partnerskap. 2 § i de fortfarande gällande bestämmelserna har följande lydelse.

> 2 § De som har ingått registrerat partnerskap har rätt till välsignelse i den församling som någon av partnerna tillhör, om inte synnerliga skäl hindrar det.
>
> Beslutet om rätt till välsignelsehandling fattas av kyrkoherden i den församling där handlingen begärs.
>
> För den som anser att det strider mot hans eller hennes personliga övertygelse föreligger ingen skyldighet att medverka i genomförandet av gudstjänsten.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 Vigsel och äktenskap har ett avsnitt med rubriken ”Vigselskyldighet”. Där redovisas att det i 4 kap. 3 § i äktenskapsbalken sägs att en präst eller annan behörig vigselförrättare i ett trossamfund inte är skyldig att förrätta vigsel. Kyrkostyrelsen konstaterar att det alltså inte finns någon i lag reglerad skyldighet för vigselförrättare inom ett trossamfund att förrätta någon vigsel. Inte heller är frågan om en eventuell inomkyrklig vigselskyldighet lagreglerad. På den punkten hänvisar kyrkostyrelsen till vad den anfört om tjänstgöringsskyldighet i skrivelsen 2005:9 Samlevnadsfrågor.

Diskriminering

Ett avsnitt i kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 Vigsel och äktenskap behandlade frågor om diskriminering. Det gällde primärt frågor om en vigselförrättare som vägrar att viga ett par av samma kön gör sig skyldig till olaga diskriminering på grund av parets

sexuella läggning. Kyrkostyrelsen konstaterade att diskrimineringslagen (2008:67) inte innehåller något uttryckligt förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning som täcker den verksamhet som en vigsel utgör. Styrelsen menade att en vägran att viga ett par av samma kön inte heller torde falla under straffbestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken. Härtill angav kyrkostyrelsen att en vägran att, som företrädare för det allmänna, viga homosexuella inte heller torde vara att bedöma som diskriminering enligt EG-rätten eller någon av de internationella konventioner som Sverige har ratificerat. ”För att en vigselförrättare inom ett trossamfund ska vara skyldig att förrätta vigsel i berörda fall krävs att vigseltillståndet är förenat med vigselskyldighet för enskilda vigselförrättare.”

I gudstjänstutskottets betänkande G 2009:2 Vigsel och äktenskap diskuterades inte diskrimineringsfrågorna närmare. Utskottet redovisade vad kyrkostyrelsen anfört i sin skrivelse. I sina överväganden menade gudstjänstutskottet att det går att praktiskt hantera frågor om pars rätt att bli vigda utan att personer blir kränkta. Man menade att detta visade sig genom erfarenheterna av ordningen för välsignelse över registrerat partnerskap liksom önskemål om vigsel där en av eller båda kontrahenterna är frånskild.

2016 års kyrkomöte behandlade en motion med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att lämna förslag till ändring i kyrkoordningen om att det skulle bli ett villkor för vigning till präst att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön. Tillsyns- och uppdragsutskottet hänvisade till att en enhällig läronämnd i sitt yttrande tydligt avvisat ett sådant tillägg i bestämmelserna om villkor för prästvigning som det föreslagna. Vidare framhöll utskottet att det är fråga om ett villkor av helt annat slag än de som finns sedan tidigare och som gäller det för kyrkan konstitutiva (TU 2016:10). Motionen avslogs och i samband med behandlingen av denna biföll kyrkomötet ett under överläggningen framlagt förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas i såväl kyrkorättslig mening som från andra relevanta perspektiv, för att säkerställa att ingen utsätts för diskriminering i samband med den kyrkliga handlingen vigsel, samt åter-komma till kyrkomötet med förslag (KmSkr 2016:5).

Vid kyrkomötet 2019 återrapporterade kyrkostyrelsen uppdraget (KsSkr 2019:3) vari ingick en redogörelse för det rättsliga sakläget ur lagstiftarens och kyrkomötets perspektiv. Kyrkostyrelsen konstaterade att det inte är möjligt att med några kyrkorättsliga åtgärder åstadkomma det som åsyftades i uppdraget. Kyrkostyrelsen framhöll även bland annat att Svenska kyrkan har nolltolerans mot diskriminering och har beslutat att fortsätta med och utveckla utbildningsinsatserna för blivande präster och kyrkoherdar.

Obehörigförklaring av präst

I 31 kap. 11och 12 §§ kyrkoordningen finns bestämmelser om obehörigförklaring av präst.

> 11 § En präst ska förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om han eller hon
> 1. har övergett Svenska kyrkans lära,
> 2. genom en egen ansökan begär det, eller
> 3. har utträtt ur Svenska kyrkan.
>
> 12 § Domkapitlet får förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela prästen skriftlig erinran, om prästen
> 1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,

2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon har fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller av annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en präst bör ha.
Om domkapitlet beslutar om prövotid ska den pågå tre år. Om prästen under prövotiden på nytt visar sig olämplig för sitt uppdrag ska han eller hon förklaras obehörig.

Vid kyrkoordningens tillkomst angav centralstyrelsen i sin skrivelse (CsSkr 1999:3, s. 2–214) vad gäller den fjärde punkten att prövningen inte ska inskränkas till att grundas enbart på brottsliga gärningar som finns dokumenterade i en lagakraftvunnen dom. Även icke straffbelagda handlingar, som påvisar en för kyrkan oacceptabel livsstil, bör kunna läggas till grund för ett ingripande. Centralstyrelsen anger vidare att med ”på annat sätt”, avses situationer som ligger de brottsliga gärningarna eller den oacceptabla livsföringen nära.

Kyrkomötets behandling 2015 av frågor med anknytning till vigsel för personer av samma kön

2015 års kyrkomöte behandlade två motioner av betydelse för kyrkliga handlingar, särskilt vigsel, (TU 2015:4).

Den ena motionen handlade om att kyrkostyrelsen skulle säkerställa att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade att det inte kunde ges i uppdrag till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser om ett visst förhållande utan direkt stöd i kyrkoordningen och föreslog därför avslag.

I den andra motionen fanns två förslag, dels att ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par” skulle tas bort, dels att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning. Tillsyns- och uppdragsutskottet menade, med stöd av ett yttrande av läronämnden (Ln 2015:12y), att det inte finns någon samvetsklausul av det slag som angavs i motionen varför motionen i den delen föreslogs avslås. Utskottet konstaterade vad gällde den andra delen av motionen att det i flera sammanhang hade betonats att Svenska kyrkan kan härbärgera olika syn på äktenskapet och att detta också ska kunna få praktiska konsekvenser för enskilda prästers handlingsutrymme. Utskottet såg det som ett avsteg från det som sades när ordningen för vigsel av par av samma kön infördes, om kyrkomötet nu skulle göra det till ett villkor för prästvigning att säga ja till att viga par av samma kön. Man menade att ett sådant villkor riskerade att få påtagligt negativa konsekvenser för sammanhållning och samtalsklimat inom Svenska kyrkan.

I en reservation från sju av utskottets ledamöter angavs att utskottet skulle beslutat föreslå kyrkomötet ”att med anledning av motion 2015:88 uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med ett förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att det blir ett villkor för prästvigning att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön”. Reservationen innehöll ett delvis nytt förslag och innefattade en lärofråga som inte hade varit föremål för behandling i läronämnden. Detta medförde att när kyrkomötet fattade sitt beslut kunde inte reservationsförslaget tas upp i plenum som ett i förhållande till utskottets avslagsförslag alternativt beslutsförslag. Kyrkomötet följde alltså utskottets förslag och beslutade att avslå båda motionerna.

Biskopsmötets uttalande i mars 2022

Biskopsmötet gjorde den 3 mars 2022 ett uttalande rubricerat *Om vigselrätt, vigselplikt och vigningsansvar* som inleddes enligt följande.

> Frågan om prästers eventuella skyldighet att viga samkönade par har aktualiserats under några år. Det har rests krav på att ingen ska få vigas till präst som inte lovar att viga samkönade par. Biskopsmötet ser att denna fråga berör flera för Svenska kyrkan grundläggande principer och finner därför anledning att uttala sig.

Uttalandet är indelat i avsnitten Vigsel av samkönade par och frågan om diskriminering, Vigselrätt, Kyrkan och biskopens vigningsansvar, Antagning av prästkandidater samt Utblick.

I avsnittet Vigsel av samkönade par och frågan om diskriminering hänvisar biskopsmötet bland annat till att kyrkostyrelsen senast 2019 framhöll att Svenska kyrkan har nolltolerans mot diskriminering, att diskriminering av samkönade par i samband med vigsel inte kunnat påvisas samt att det förebyggande arbetet är viktigt.

Avsnittet Kyrkan och biskopens vigningsansvar avslutas med det följande.

> Att kyrkomötet skulle reglera de aspekter som biskopen tar hänsyn till i sin bedömning av prästkandidaters lämplighet är således för det första oförenligt med Svenska kyrkans ordning. För det andra vore det också olämpligt, eftersom det skulle öppna för en svåravgränsad och förändlerlig reglering av egenskaper, åsikter och beteenden. För det tredje skulle en begränsning av biskopens vigningsansvar underminera ansvarsfördelningen i Svenska kyrkan. En sådan åtgärd skulle i grunden förändra Svenska kyrkans karaktär som ”en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet” (lagen om Svenska kyrkan).

Biskopsmötets uttalande återfinns i sin helhet på webbsidan www.svenskakyrkan.se/uttalanden-fran-biskopsmotet.

Ordningen för beslut i vissa lärofrågor

I läronämndens yttrande, Ln 2022:3y, bedömer nämnden att förslaget i motion 2022:71 ”berör en sådan lärofråga där den särskilda beslutsordningen enligt 11 kap. 18 § kyrkoordningen kan bli tillämplig”. I 11 kap. 18 § kyrkoordningen finns bestämmelser om ordningen för beslut i vissa lärofrågor. När kyrkomötet ska besluta i vissa i kyrkoordningen angivna ärenden eller i ett ärende där läronämnden i sitt yttrande enligt 17 § tredje stycket har angett att en särskild beslutsordning kan bli tillämplig gäller följande. När det har fastställts vilka beslutsförslag som föreligger men innan kyrkomötet fattar beslut ska biskoparna besluta om den särskilda beslutsordningen ska tillämpas för den händelse kyrkomötet bifaller ett visst förslag. Biskoparna får fatta ett sådant beslut om de finner att ett förslag inte bör genomföras därför att det strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Om kyrkomötet beslutar att bifalla förslaget i fråga ska enligt punkt 3 det slutliga avgörandet skjutas upp till det andra sammanträdet med kyrkomötet, året efter ett kyrkoval. Vid det tillfället ska ärendet behandlas på samma sätt som ett nyväckt ärende med yttrande från läronämnden och en ny utskottsberedning. Om kyrkomötet vid det slutliga beslutet bifaller ett förslag för vilket biskoparna har beslutat att den särskilda beslutsordningen ska gälla finns krav på kvalificerad majoritet. Minst tre fjärdedelar av de röstande måste bifalla förslaget för att det ska genomföras.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:71 och motion 2022:83.

Den övergripande och genomgående slutsatsen av utskottets överläggningar med anledning av de motioner som behandlas i betänkandet är att samtalen inom kyrkan, i församlingar och mellan företrädare för kyrkan, behöver fortsätta och förnyas vad gäller de frågor som aktualiseras i motionerna.

Angående motion 2022:71 har läronämnden i sitt yttrande över motionen framhållit biskopens vigningsansvar, i vilket ligger att göra en helhetsbedömning av kandidatens lämplighet, och att det strider mot kyrkans ordning att för vigning införa villkor av icke-konstitutiv karaktär som begränsar detta vigningsansvar. I konsekvens med detta och att det, som läronämnden beskriver, rör sig om en sådan lärofråga där den särskilda beslutsordningen kan bli tillämplig, föreslår utskottet att motion 2022:71 avslås.

Oavsett vilken aspekt av de frågor som motionerna berör som diskuteras är det utskottets erfarenhet att bemötandet av var och en som uppsöker kyrkan eller redan finns i kyrkan är helt centralt. Det goda bemötandet måste fortsätta att stå i fokus i arbetet och i samtalen, som en förutsättning för att på ett trovärdigt sätt kunna härbärgera olika uppfattningar. Lagstiftningens diskrimineringsbestämmelser anger definitionen av diskriminering enligt lag, men för kyrkan räcker det inte att undvika diskriminering i formell mening utan ambitionen måste sättas betydligt högre genom en strävan att varje person, oavsett omständigheter, i kontakten med kyrkan ska få uppleva ett gott bemötande. Med befintliga bestämmelser i kyrkoordningen om rätten till vigsel för den medlem som uppsöker en församling, uttrycker regelverket den gemensamma utgångspunkten att kyrkan, genom församlingen, har en skyldighet att tillse att önskan om vigsel kan tillgodoses samt kyrkoherdens ansvar för detta. Erfarenheten visar också att detta har varit en fungerande ordning. Arbetet med att i kyrkans olika verksamheter tillförsäkra varje person ett gott bemötande ska även fortsättningsvis stärkas genom samtal och fortbildning för att både arbetsmiljö och kyrkans sammanhang i stort ska vara välkomnande och inkluderande i vid bemärkelse.

Utskottet konstaterar att kyrkoordningens bestämmelser om domkapitlets tillsyn över vigningstjänsten har utformats för att omfatta förhållanden av vitt skilda slag och att en detaljreglering inte skulle överensstämma med synen på domkapitlets självständiga tillsynsansvar. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att även motion 2022:83 bör avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:83 till förmån för bifall till motionens båda punkter.

Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson och Kicki Halldin

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:83 till förmån för bifall till motionens båda punkter.

Britt Björneke

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:83 till förmån för bifall till motionens båda punkter.

Margareta Andersson

Särskilt yttrande 1

Motionerna 2022:71 och 2022:83 aktualiserar ändringar i kyrkoordningen på ett sätt som inte leder till att frågan om behörighet och tillsyn angående vigsel kommer att lösas. Framöver är det viktigt att betona allvaret med frågan om inkludering, fortsätta samtalen och dialogen så att församlingsbor, medarbetare och anställda i våra församlingar får och kan ge ett gott bemötande. Hbtq-personer finns i konfirmandgruppen, i unga-ledargruppen, i gudstjänstgemenskapen, vid sopplucherna, i internationella gruppen, vid de kyrkliga handlingarna. Dessutom familjer, släktingar och vänner runt dessa. Och inte att förglömma, alla de människor som brottas med och/eller funderar över sin könsidentitet, sexuella läggning och annat som berör den egna personen. Vilken förkunnelse ljuder, hur ser det ut i undervisningen runt samlevnadsområdet, på församlingarnas hemsidor, i församlingsblad, med mera med mera?

Eric Muhl

Särskilt yttrande 2

Utskottets majoritet har fattat ett beslut som omfattar vår inställning till motion 2022:83.

Vi ser dock anledning att i viss mån utveckla och förklara vår inställning. Alla, särskilt understruket, alla, har rätt till ett öppet, respektfullt, fördomsfritt och gott bemötande vid kontakter med Svenska kyrkan.

Samtidigt måste vi inse att Svenska kyrkan består av en mängd individer som har olika, kanske till och med divergerande åsikter i vissa frågor. Även om dessa åsikter avviker från den gällande åsiktskorridoren förtjänar de ett gott bemötande och respekt.

Det är på denna grund vi välkomnar samtal i denna fråga. Samtal som erbjudits i utskottet.

Motionärerna utgår från diskrimineringslagen och dess fastställda diskrimineringsgrunder. Sedan gör motionärerna en skönsmässig utvidgning av diskrimineringsgrunderna. För Svenska kyrkan ska en ny diskrimineringsgrund införas av diakonala skäl.

Enligt vår mening ska Svenska kyrkan inte ha en egen uppsättning diskrimineringsgrunder. Därför ska motion 2022:83 avslås.

Bo Herou och Margareta Nisser-Larsson

Särskilt yttrande 3

Jag ställer mig bakom utskottets överväganden och förslag till beslut, men vill tillägga följande.

Det är angeläget att samtalen inom kyrkan fortsätter, då frågan om att vilja viga samkönade par även hänger samman med inkludering i ett bredare perspektiv och innehåller frågeställningar gällande gudssyn, människosyn och kyrkosyn.

I dessa samtal behöver även ingå en kontinuerlig dialog mellan de båda delarna i den dubbla ansvarslinjen, det villa säga mellan förtroendemannasidan och vigningstjänsten, så att det klargörs hur biskopskollegiet avser uppfylla det mål som de själva formulerat om att på sikt ska alla präster i Svenska kyrkan vara beredda viga samkönade par.

Nomineringsgrupper och förtroendevalda både kan och bör uttala ståndpunkter och deklarera sin uppfattning i sakfrågor som i grunden faller under biskoparnas ansvar, men inte gå över gränsen och besluta i sådana frågor. Båda motionerna 2022:71 och 2022:83 går bortom denna gränsdragning, gällande biskoparnas ansvar att godkänna nya präster till tjänst i Svenska kyrkan, om än i olika grad. Motion 2022:71 uttalar en ”rekommendation” vilket borde kunna vara en framkomlig väg, men motionens specifika årtal gör det omöjligt bifalla den. Motion 2022:83 är direkt skadlig inte bara för kyrkans sammanhållning, utan skulle också bli kontraproduktiv för oss som vill se en fortsatt väg framåt mot det mål som biskopskollegiet uttalat.

Jonas Noréus

Särskild mening 1

Vi vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation 1 från Daniel Larson m.fl.

Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson och Sofija Pedersen Videke

Särskild mening 2

Vi vill anföra särskild mening i överensstämmelse med särskilt yttrande 2 från Bo Herou och Margareta Nisser-Larsson.

Jimmy Dahllöf och Maja Bengtsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:13y

Diskriminering och uppdraget som präst

Läronämndens yttrande över motionerna 2022:71 och 2022:83

När det gäller villkor för prästvigning i motion 2022:71 avgav läronämnden ett längre yttrande år 2016 (Ln 2016:8y):

> I nuläget finns tre villkor för vigning som gäller hela vigningstjänsten, nämligen att kandidaten:
> 1. är döpt och konfirmerad,
> 2. tillhör Svenska kyrkan, och
> 3. har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön.
>
> Samtliga dessa villkor är av för Svenska kyrkan konstitutiv karaktär. Kyrkan och kyrkans enhet konstitueras av evangelieförkunnelsen och sakramentsförvaltningen (Den augsburgska bekännelsen, artiklarna V och VII). Det tredje villkoret tillfördes på grund av att tilliten till giltigheten i Svenska kyrkans sakramentsförvaltning, vigningar och enheten i gudstjänstlivet var hotad. Villkoret klargör att det är nödvändigt att giltigheten i Svenska kyrkans sakramentsförvaltning och vigningstjänst inte är satt i fråga av den som ska vigas till tjänst i Svenska kyrkan.
>
> Motionen 2016:29 föreslår en ny bestämmelse som innebär ett specifikt villkor för vigning till präst. Det villkoret är inte av konstitutiv karaktär. Det ligger tillika i biskopens vigningsansvar att göra en helhetsbedömning av kandidatens lämplighet, eftersom biskopens ansvar är att ”upprätthålla och värna vår kyrkas ordning och främja enheten i Kristus”. (Den svenska kyrkohandboken Del II, 1987)
>
> Läronämnden menar att det strider mot kyrkans ordning att införa villkor av icke-konstitutiv karaktär som begränsar biskopens vigningsansvar.

Mot denna bakgrund bedömer läronämnden att förslaget i motion 2022:71 berör en sådan lärofråga där den särskilda beslutsordningen enligt 11 kap. 18 § kyrkoordningen kan bli tillämplig.

När det gäller motion 2022:83 Obehörigförklaring av präster som diskriminerar, konstaterar läronämnden att användningen av begreppet ”diskriminering” i förslaget inte är i överensstämmelse med den rättsliga bestämningen i diskrimineringslag (2008:567).

Möjligheten att ingripa mot diskriminering i lagens mening och mot nedsättande behandling i en vidare betydelse omfattas av det som redan idag regleras i kyrkoordningen och utövas inom ramen för biskopens och domkapitlets tillsynsansvar (31 kap. 12 § kyrkoordningen):

> Domkapitlet får förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela prästen skriftlig erinran, om prästen
> […]
> 4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en präst bör ha.

Läronämnden konstaterar därför att motionens förslag i punkt 1 inte strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Svenska kyrkan har en ordning som innebär att kyrkoherden har ansvaret för att samkönade par kan vigas inom församlingen eller pastoratet. Detta innebär att arbetet måste organiseras så att inget par ställs i situationen att de möts av en präst som nekar att viga med motiveringen att paret är av samma kön.

Motionens förslag skulle innebära en avsevärd förändring av konkretionsnivån i regleringen av domkapitlets tillsyn över vigningstjänsten. Vid en förändring av denna art ska beaktas vad läronämnden tidigare anfört i Ln 2008:7y:

> Domkapitlen har att oväldigt utöva sin tillsynsuppgift och redovisar sin tillsyn genom fattade beslut. En särskild kontroll av hur en specifik tillsynsuppgift utförs skulle innebära en förändring av det ansvar som i vår kyrkotradition ålagts biskop och domkapitel.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:11

Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:72 som föreslår sänkt ålder för valbarhet till församlingsråd. Utskottet anser att det finns flera skäl till att initiativ tas till att möjliggöra för unga, engagerade personer att aktivt få delta även i beslutande organ. En utredning av konsekvenserna av att sänka valbarheten för församlingsråd till 16 år kan öppna upp för en kyrka som än mer tar ungas engagemang på allvar. Komplikationer som kan följa av en sänkning av valbarhetsåldern för uppdrag i församlingsråd är sådant som en utredning får utreda närmare och söka lösningar på.

Utskottet föreslår att motionen bifalls.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:72.

Motionens förslag

Motion 2022:72 av Klas Corbelius och Jesper Eneroth, Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av att sänka åldern för valbarhet för församlingsråd till 16 år och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Bakgrund

Bestämmelserna om valbarhet till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan finns i 33 kap. 4 § kyrkoordningen. Där sägs att valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill gäller att man ska vara kyrkobokförd i församlingen, om det gäller val till församling, en församling som ingår i pastoratet om det gäller val till pastoratet samt en församling inom stiftet om det gäller val till stiftet. Vidare görs en hänvisning till 38 kap. 19 a § vilken innehåller en reglering om att valbarheten vid val till kyrkomötet är inskränkt till valkretsen samt en hänvisning till 39 kap. 20 § som innehåller bestämmelser om det indirekta valet av de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som, enligt 11 kap. 2 §, väljs av utlandsförsamlingarna. I paragrafen erinras också om bestämmelserna om valbarhetshinder i 33 kap. 5–9 §§.

Redan vid 1984 års kyrkomöte föreslogs i en motion att kyrkomötet skulle uppdra till Svenska kyrkans centralstyrelse att utreda frågan om rösträtts- och valbarhetsålder vid de kyrkliga valen (vid denna tid gällde en 18-årsgräns för såväl rösträtt som

valbarhet). Motionen resulterade i den av Centralstyrelsen tillsatta Delaktighetsutredningen. Denna utredning tog fram olika modeller för delaktighet i församlingens styrelse men lade inte fram några förslag gällande rösträtts- eller valbarhetsålder.

Vid kyrkoordningens tillkomst föreslogs i utredningsbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) att rösträttsåldern vid kyrkliga val skulle vara 16 i stället för 18 år vilket senare också blev kyrkomötets beslut. Däremot föreslogs ingen sänkning av valbarhetsåldern.

Utredningen anförde:

> Vi har inledningsvis undersökt de rättsliga förutsättningarna för en sänkning av nuvarande åldersgräns för rösträtt och valbarhet vid kyrkliga val, vilken ju är densamma som myndighetsåldern, 18 år. Vi har därvid kommit till slutsatsen att särskilt som beslutanderätten för kyrkliga organ även fortsättningsvis kommer att i viss utsträckning innefatta myndighetsutövning är en lägre valbarhetsålder inte möjlig. (SKU 1998:4, sid. 81)

Kyrkomötet 2015 avslog en motion som bland annat föreslog att valbarhetsåldern sänks till 16 år vid val till Svenska kyrkans beslutande organ. Organisationsutskottet (O 2015:9) hänvisade till att det vid införandet av kyrkoordningen övervägdes om det var möjligt att sänka valbarhetsåldern till 16 år och att man då menade att församlingarna även efter år 2000 kommer ha vissa myndighetsuppgifter. Utskottet framhöll att eftersom församlingarna fortfarande utför myndighetsuppgifter och förutsättningarna inte heller på annat sätt förändrats sedan 2000 var det inte möjligt att sänka valbarhetsåldern under 18 år.

Församlingsrådet är styrelse i en församling som ingår i ett pastorat (2 kap. 8 § kyrkoordningen). Församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar (4 kap. 21 § kyrkoordningen).

De uppgifter som anges i kyrkoordningen är i stor utsträckning sådant som hör hemma inom gudstjänstlivet. Det återfinns på ett tjugotal ställen i kyrkoordningen sådana uppgifter. Exempel är beslut om vilka former av huvudgudstjänst utöver högmässa som ska användas i församlingen (17 kap. 6 §), beslut om upplåtelse av kyrkan (41 kap. 3 a §), yttranderätt vid lokala beslut om församlingsindelningen (37 kap. 7 §) och val av kyrkvärdar (4 kap. 19 §).

I församlingsinstruktionen ska det enligt 57 kap. 5 § redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Utifrån denna ansvarsfördelning har församlingsrådet sedan ansvar för vissa uppgifter inom den grundläggande uppgiften.

Vilka uppgifter kyrkorådet i övrigt tilldelar ett församlingsråd är inte reglerat i kyrkoordningen. Kyrkorådets delegation till församlingsråd i ett pastorat påverkas bland annat av pastoratets och församlingarnas storlek. En sådan delegation kan innehålla befogenheter både i ekonomiska frågor och för arbetsgivarfrågor.

Till detta ska läggas att församlingsråd kan vara styrelse för förvaltning av donationer. Vilka uppgifter som åligger en sådan styrelse framgår av stiftelselagen (SFS 1994:1220).

Myndighetsutövning är vanligtvis uppgifter som myndigheter utför (framför allt statliga myndigheter, regioner och kommuner). Även andra organisationer kan med stöd i lag få utföra myndighetsliknande uppgifter. För Svenska kyrkans del gäller detta bland annat inom begravningsverksamheten (föreskrifter om ansvar finns i begravningslagen, SFS 1990:1144) och uppgifter som följer kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:72.

Utskottet anser det vara av stor betydelse för Svenska kyrkans trovärdighet att det tas initiativ till att möjliggöra för unga, engagerade personer att aktivt få delta även i beslutande organ. Det finns idag många goda exempel på sammanhang där unga på ett seriöst och moget sätt tar ansvar inom Svenska kyrkan. En utredning av konsekvenserna av att sänka valbarheten för uppdrag i församlingsråd till 16 år kan öppna upp för en kyrka som än mer tar ungas engagemang på allvar. Detta kan också vara avgörande för att behålla ungas engagemang i mer vuxen ålder. Utskottet inser samtidigt att det kan finnas komplikationer med att personer som inte har uppnått myndighetsåldern sitter i beslutande organ som har ansvar gällande till exempel församlingars ekonomi och i arbetsgivarfrågor. Sådana komplikationer ser utskottet är något som en utredning får behandla och söka lösningar på. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen bifalls.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:12

Nationell visselblåsarfunktion

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:85 om att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en nationell visselblåsarfunktion. Utskottets uppfattning är att aktuell lagstiftning omöjliggör att det inrättas en nationell visselblåsarfunktion i enlighet med motionens förslag. På nationell nivå pågår arbete med andra typer av insatser som kommer att fungera som stöd till Svenska kyrkan som helhet när det gäller efterlevnaden av lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visselblåsarlagen). Utskottet föreslår att motionen avslås samt att med anledning av motionen ge uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter till insatser som kompletterar det pågående och planerade arbetet som bedrivs av nationell nivå.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:85,
2. med anledning av motion 2022:85 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter till insatser som kompletterar redan vidtagna och planerade åtgärder av nationell nivå med syfte att stödja Svenska kyrkans enheter i arbetet med att efterleva lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och i näraliggande frågor.

Motionens förslag

Motion 2022:85 av Sofija Pedersen Videke och Amanda Carlshamre, Nationell visselblåsarfunktion

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en nationell visselblåsarfunktion.

Bakgrund

Lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visselblåsarlagen) trädde i kraft den 17 december 2021. Genom denna lag implementeras Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten, det så kallade visselblåsardirektivet.

Lagen innehåller bestämmelser om skydd för personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och rapporterar denna information internt eller externt eller offentliggör informationen. Lagen gäller generellt inom all privat och offentlig verksamhet och innehåller bland

annat bestämmelser om förbud för verksamhetsutövare, till exempel en församling, ett pastorat eller ett stift, att vidta hindrande åtgärder och repressalier gentemot en rapporterande person (till exempel en arbetstagare).

Kopplat till detta innehåller lagen bestämmelser om skyldighet för verksamhetsutövare som har 50 eller fler arbetstagare att ha interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning samt att utse personer eller enheter som är behöriga att på verksamhetsutövarens vägnar hantera rapportering. De sålunda utsedda personerna eller enheterna ska ta emot en rapport och ha kontakt med den rapporterande personen, följa upp det som rapporteras och lämna återkoppling om uppföljningen till den rapporterande personen.

För verksamhetsutövare med 250 eller fler anställda, till exempel den nationella nivån, ska interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning ha inrättats senast den 17 juli 2022. För verksamhetsutövare som har 50 till 249 arbetstagare ska motsvarande ha inrättats senast den 17 december 2023.

Lagens utformning innebär således att endast de större arbetsgivarna inom Svenska kyrkan (med 50 eller fler anställda) kommer att träffas av kraven på särskilda rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning.

I propositionen till lagen (prop. 2020/21) anges att den nya lagen ska gälla vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Likaså vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som utgörs av ett handlande eller en underlåtenhet som antingen strider mot en av flera utpekade unionsrättsakter, strider mot lag eller andra föreskrifter som genomför eller kompletterar en sådan unionsrättsakt, eller motverkar målet eller syftet med bestämmelserna i en sådan unionsrättsakt.

Regeringen anför också i propositionen att skyddet som regel inte bör omfatta rapporter om personliga missförhållanden som uteslutande påverkar den rapporterande personen. Man anför vidare:

> Konflikter och tvister av det nu nämnda slaget hanteras bäst genom de konfliktlösningsmekanismer som sedan länge finns på arbetsmarknaden. Dessa mekanismer omfattar förhandlingsordningar i kollektivavtal och de förfaranden som finns i arbetsrättslig lagstiftning för att lösa arbetstvister. Det finns även en ordning för att hantera och ta hand om eventuella missförhållanden av arbetsmiljökaraktär.

Det framgår av lagen att den inte inskränker det skydd som gäller enligt annan lag, förordning eller på annan grund, till exempel arbetsmiljölagen, diskrimineringslagen eller lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Det finns inte något i lagen som hindrar en arbetsgivare eller en organisation från att införa kanaler för rapportering av sådant som inte omfattas av lagen. Det förbud för verksamhetsutövare att vidta hindrande åtgärder och repressalier gentemot en rapporterande person som lagen föreskriver blir dock inte tillämplig på en sådan rapportering.

Verksamhetsutövare med fler än 249 arbetstagare får inte dela interna rapporteringskanaler med andra, vilket däremot verksamhetsutövare med 50–249 arbetstagare får göra. De förfaranden som får delas är mottagande av rapporter och utredning av de förhållanden som har rapporterats, vilket dock inte innefattar att ha kontakt med den rapporterande personen.

Trossamfundet Svenska kyrkan (nationell nivå) har för sin del upphandlat en tjänst för mottagande av rapporter och initial utredning. En upphandlingsprocess av ett ramavtal för Svenska kyrkan planeras att inledas under hösten 2022. Detta för att få till stånd ett ramavtal som ger möjlighet för de verksamhetsutövare inom Svenska kyrkan som så vill att göra avrop ifrån och på så sätt få stöd i att möta upp lagkraven.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:85.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2022:85 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter till insatser som kompletterar redan vidtagna och planerade åtgärder av nationell nivå med syfte att stödja Svenska kyrkans enheter i arbetet med att efterleva lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och i näraliggande frågor.

Utskottet konstaterar att enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden är det varje juridisk person i egenskap av verksamhetsutövare som har ett ansvar att efterleva lagen. Utskottets uppfattning är att detta omöjliggör att det inrättas en nationell visselblåsarfunktion i enlighet motionens förslag. Ett ytterligare skäl är att enligt Svenska kyrkans ordning är det stiften som har ansvaret för att främja och ha tillsyn över församlingar och pastorat. Utskottet vill även framhålla att det kan upplevas svåröverskådligt att lägga till ytterligare funktioner utöver biskopar, domkapitel, fackliga organisationer samt kontaktpersoner för sexuella trakasserier där medarbetare med flera kan anmäla missförhållanden. Utskottet vill dock framhålla att motionärerna lyfter en för Svenska kyrkan viktig fråga. Inte minst för de små församlingarna och pastoraten finns det behov av stöd i dessa frågor. Det finns också anledning att överväga hur det går att underlätta för andra persongrupper än de som omfattas av nämnda lag att rapportera missförhållanden. Nationell nivå har för sin del tecknat avtal med en extern aktör för att utföra vissa uppgifter för kyrkokansliet i dess ansvar enligt nämnda lag att upprätthålla bland annat en så kallad rapporteringskanal. På motsvarande sätt planeras från nationell nivå att under 2023 tillse att det finns ett upphandlat ramavtal från vilket stift, församlingar och pastorat kan avropa extern kompetens som stöd i ansvaret att upprätthålla rapporteringskanal. Detta är exempel på åtgärder som kan vara till stöd för hela Svenska kyrkans organisation. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionen avslås. Utskottet anser att den fråga som lyfts i motionen är viktig och därför föreslår utskottet att kyrkomötet med anledning av motionen ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter till insatser som kompletterar redan vidtagna och planerade åtgärder av nationell nivå med syfte att stödja Svenska kyrkans enheter i arbetet med att efterleva lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och i näraliggande frågor.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larsson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:13

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna. Utskottet föreslår vidare att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser i enlighet med vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem. Utskottet noterar att Ansvarsnämndens motivering för att göra en översyn kan fungera som grund för direktiv till en av kyrkostyrelsen tillsatt utredning för översynen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.
2. med anledning av vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 10 juni 2022 beslutat om verksamhetsberättelse för 2021. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet bland annat ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, dvs. pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Detta framgår även av kyrkoordningens 30 kap. 7 §. Ansvarsnämnden ska vidare utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval och som inte redan är vigda till biskopar.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att ansvarsnämnden självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2ff). Någon granskning av hur ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen redovisas ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under verksamhetsåret 2021 registrerades elva nya ärenden. Två av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, tre avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior, ett avsåg ett tillsynsärende initierat av nämnden, fyra avsåg utlämnande av handlingar och ett var av administrativ karaktär (verksamhetsberättelsen). Nämnden avgjorde under året sex av dessa ärenden samt två ärenden som registrerades under 2020. Ansvarsnämnden gör i verksamhetsberättelsen prognosen att antal ärenden under 2022 kommer att öka.

I verksamhetsberättelsen framgår vidare bland annat följande under rubriken ”Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen”. Under verksamhetsåret har hos Ansvarsnämnden aktualiserats ett antal frågor rörande nämndens tillsyn och prövning beträffande biskoparna som inte fullt ut synes ha analyserats i samband med tillkomsten av kyrkoordningen eller därefter i anslutning till ändringar rörande regleringen av vigningstjänsten. Dessa frågor kan enligt Ansvarsnämnden behöva en genomlysning av en av kyrkomötet initierad utredning. Ansvarsnämnden har särskilt uppmärksammat och påtalat behovet av en mer genomgripande översyn av utformningen och innehållet i vigningslöftena i kyrkohandbokens ordning för biskopsvigningen. Detta eftersom utformningen av och innebörden i vigningslöftena utgör en betydelsefull del av den prövning som Ansvarsnämnden ska utföra inom ramen för sin tillsynsuppgift. Vidare noterar Ansvarsnämnden att det vid en översyn av regleringen i kyrkoordningen kan finnas anledning att närmare överväga innebörden av bestämmelserna i 30, 31 och 32 kap. om att den som förlorat sin behörighet till vigningstjänsten kan förklaras åter behörig. Det kan bland annat enligt Ansvarsnämnden finnas anledning att närmare överväga om inte redan den nuvarande regleringen i 30 kap. 6 § innebär att Ansvarsnämndens förklaring att biskop ska vara åter behörig endast kan avse behörigheten att åter utöva uppdraget som präst inom kyrkans vigningstjänst. Detta eftersom den som vigs till biskop regelmässigt dessförinnan är prästvigd.

Ansvarsnämnden lyfter också frågan om 8 kap. 12 § kyrkoordningen bör ges följande ändrade lydelse: ”Ansvarsnämnden för biskopar bekräftar på kyrkomötets uppdrag valet genom att utfärda bevis om utnämning till biskop.” Denna ändring medför i så fall en konsekvensändring i 30 kap. 2 § andra stycket kyrkoordningen. Den föreslagna ordningen framstår utifrån nämndens olika uppgifter som både lämplig och riktig samt väl förenlig med bestämmelserna i 10 kap. 3 och 8 §§ kyrkoordningen.

Vidare föreslår Ansvarsnämnden att 8 kap. 26 § kyrkoordningen ges följande lydelse: ”Stiftsstyrelsen bestämmer tidpunkten för biskopsvalet efter hörande av Ansvarsnämnden för biskopar.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna. Med anledning av vad Ansvarsnämnden framfört i avsnitt fem i verksamhetshetsberättelsen, Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen, föreslår utskottet vidare att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att göra en sådan översyn. Utskottet anser att Ansvarsnämndens motivering för att göra en översyn är väl uttryckt i verksamhetsberättelsen och därför kan fungera som grund för direktiv till en av kyrkostyrelsen tillsatt utredning för översynen.

Uppsala den 5 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Markus Svensson, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:14

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 25 maj 2022 beslutat om verksamhetsberättelse för 2021 och överlämnat den till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd (Överklagandenämnden) är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3, s. 2–378). Någon granskning av hur nämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse vilket nämnden dock har gjort årligen sedan sin tillkomst. Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Överklagandenämnden. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2021

I verksamhetsberättelsen för 2021 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har budgetåret 2021 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att mediantiden för ärenden att avgöras genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under 2021.

Verksamhetsberättelsen redovisar antalet inkomna ärenden för vart och ett av åren 2018–2021 samt varifrån ärendena inkommit. För samma tidsperiod redovisas antalet avgjorda ärenden inom respektive ärendetyp.

Antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2021 har varit färre än under 2020. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Av de 26 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2021 har utgången i fem av besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts, helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För 2020 var motsvarande siffra fyra av 32 slutliga beslut. Totalt avgjorde nämnden 36 ärenden 2021 jämfört med 51 ärenden 2020.

Utifrån sitt perspektiv ser Överklagandenämnden för närvarande inte några behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Överklagandenämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2021. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 5 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Markus Svensson, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekonomiutskottets betänkanden
E 2022:1–5

Ekonomiutskottets betänkanden

E 2022:1	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025
E 2022:2	Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021
E 2022:3	Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
E 2022:4	Underhåll av kyrkobyggnader, finansiering och regelverk
E 2022:5	Antalet övriga valda revisorer

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2022:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025, samt fyra motioner som anknyter till skrivelsens innehåll.

Ekonomiutskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning, kostnadsram för 2023 samt planeringsramar för 2024 och 2025. Utskottet föreslår även att kyrkomötet beslutar om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Utskottet föreslår att motion 2022:8 Strategi för ökade intäkter och minskade kostnader avslås i sin helhet, eftersom det redan finns stöd för hantering i församlingarna. Utskottet menar också att kyrkostyrelsen gör ett ansvarsfullt arbete i att kontinuerligt lyfta fram vikten av det arbete Svenska kyrkan gör för att bevara, utveckla och använda kulturarvet till regering och riksdag, inte minst i samband med de kontrollstationer för den kyrkoantikvariska ersättningen som genomförs vart fjärde år. Utskottet tror däremot inte på möjligheten att lyfta behovet av retroaktiv ersättning som motionen föreslår. Som framgår av kyrkostyrelsens skrivelse pågår ett omställningsarbete för att prioritera och renodla den nationella nivåns uppdrag, varför utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionens förslag om en genomlysning av hela samfundet.

Eftersom utskottet i nuläget inte ser något behov av en ny välfärdsutredning föreslår utskottet att motion 2022:26 Svenska kyrkans investerade tillgångar avslås.

Utskottet anser att det i en tid av ekonomisk osäkerhet och inflation vore oansvarigt att förbruka en del av den ekonomiska buffert som förvaltas på nationell nivå. Avkastningen finansierar idag angelägna strategiska insatser samt säkrar stöd för församlingar och pastorat i en framtid med andra förutsättningar och trängande behov. Av den anledningen föreslår utskottet att motion 2022:34 Extra anslag till församlingar och pastorat avslås.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2022:65 Inrättande av elfond eftersom satsningen Svenska kyrkans färdplan för klimatet pågår och frågan hör hemma i det sammanhanget. Det är dessutom en mycket stor summa som föreslås för ändamålet.

Till betänkandet finns två reservationer, ett särskilt yttrande och två särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning **1**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **3**

Skrivelsens förslag **3**
Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025 3

Motionernas förslag **3**
Motion 2022:8 av Fredrik Ottesen och David Lång, Strategi för ökade intäkter och minskade kostnader 3
Motion 2022:26 av David Lång och Fredrik Ottesen, Svenska kyrkans investerade tillgångar 4
Motion 2022:34 av Bengt Kjellgren m.fl., Extra anslag till församlingar och pastorat 4
Motion 2022:65 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl., Inrättande av elfond 4

Yttranden från andra utskott **4**

Bakgrund **4**
Skrivelsen 4
Motionerna 5

Utskottets överväganden **14**
Verksamhetens inriktning 14
Kostnadsram 2023 15
Planeringsram 2024 15
Planeringsram 2025 16
Svenska kyrkans ekonomiservice 16
Motion 2022:8 Strategi för ökade intäkter och minskade kostnader 16
Motion 2022:26 Svenska kyrkans investerade tillgångar 17
Motion 2022:34 Extra anslag till församlingar och pastorat 17
Motion 2022:65 Inrättande av elfond 18
Reservationer, särskilt yttrande och särskilda meningar 18

Bilaga 1 Ekumenikutskottets yttrande 2022:1 ..... **21**

Bilaga 2 Förvaltarskapsutskottets yttrande 2022:1 ..... **23**

Bilaga 3 Kyrkolivsutskottets yttrande 2022:1 ..... **24**

Bilaga 4 Organisationsutskottets yttrande 2022:1y **25**

Bilaga 5 Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2022:1 ..... **27**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2023 till 3 359 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2024 till 3 408 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2025 till 3 368 miljoner kronor,
5. ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice,
6. avslå motion 2022:8, punkt 1,
7. avslå motion 2022:8, punkt 2,
8. avslå motion 2022:8, punkt 3,
9. avslå motion 2022:8, punkt 4,
10. avslå motion 2022:26,
11. avslå motion 2022:34, punkt 1,
12. avslå motion 2022:34, punkt 2,
13. avslå motion 2022:34, punkt 3,
14. avslå motion 2022:65.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Kyrkomötet beslutar att
1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2023 till 3 359 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2024 till 3 408 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2025 till 3 368 miljoner kronor,
5. ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Motionernas förslag

Motion 2022:8 av Fredrik Ottesen och David Lång, Strategi för ökade intäkter och minskade kostnader

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. utreda möjligheten att starta upp en årlig crowdfunding till stöd för kulturarvet och den diakonala verksamheten,
2. till regeringen framföra att den kyrkoantikvariska ersättningen är i behov av att indexregleras och räknas upp retroaktivt sedan dess införande, utifrån inflation och pris- och löneomräkning,
3. utreda förutsättningarna att upprätta en mall för partneravtal mellan Svenska kyrkan och aktörer inom svenskt näringsliv, om samarbete och/eller sponsring till stöd för kulturarvet och det diakonala arbetet,
4. göra en total genomlysning av hela samfundets samlade verksamhet för att bedöma om dess kostnader faller inom ramen för kärnverksamheten – gudstjänst, undervisning, diakoni och mission – eller inte.

Motion 2022:26 av David Lång och Fredrik Ottesen, Svenska kyrkans investerade tillgångar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om en strategi för att diversifiera samfundets investerade tillgångar på verksamheter användbara för mission och diakoni som skolor, förskolor, fritidshem, äldreomsorg, vård, bank med mera.

Motion 2022:34 av Bengt Kjellgren m.fl., Extra anslag till församlingar och pastorat

Kyrkomötet beslutar att

1. under 2023 utbetalas från nationell nivå (eget kapital) till församlingar/pastorat 500 miljoner kronor efter behovsprövning i respektive stift som av kyrkostyrelsen får i uppdrag att fördela resurserna,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att fastställa kriterier för fördelning och utbetalning av medel,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att fastställa hur stor del av det extra anslaget om 500 miljoner kronor som ska tilldelas utlandsförsamlingarna.

Motion 2022:65 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl., Inrättande av elfond

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en elfond på 2 miljarder kronor över tre år som stiften kan söka medel från för investeringar i solcellsparker eller vindkraft.

Yttranden från andra utskott

Ekonomiutskottet har inbjudit samtliga utskott att yttra sig över kyrkostyrelsens skrivelse inom deras respektive sakområden. Yttranden har lämnats av ekumenikutskottet Eu 2022:1y, *bilaga 1,* förvaltarskapsutskottet F 2022:1y, *bilaga 2*, kyrkolivsutskottet 2022:1y, *bilaga 3*, organisationsutskottet 2022:1y, *bilaga 4* samt samhälls- och kulturutskottet SK 2022:1y, *bilaga 5.*

Som en del av ekonomiutskottets beredning har utskottet tagit del av nämnda yttranden från andra utskott.

Bakgrund

Skrivelsen

Enligt 51 kap. 4 och 5 §§ kyrkoordningen ska kyrkostyrelsen årligen upprätta en budget för kommande år, som fastställs av kyrkomötet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten där intäkter, kostnader och finansiering framgår samt planeringsramar presenteras för nästkommande två år.

Skrivelsens uppställning och innehåll

Kyrkostyrelsen har tagit sin utgångspunkt i den nationella nivåns uppdrag enligt kyrkoordningen och beskriver verksamhetens inriktning och strategiska insatser under budgetperioden 2023–2025. Verksamheten är planerad i linje med kyrkomötets tidigare fastställda övergripande mål och budgetramar. I avsnitt 6 beskrivs verksamhetsinriktning och större strategiska insatser och i avsnitt 7 och framåt beskrivs de ekonomiska förutsättningarna.

Det finns tre bilagor som bidrar till fördjupning och ökad förståelse för kyrkostyrelsens vägval. Det är Det gemensamma kapitalet – dess betydelse historiskt, idag och i framtiden (bilaga 1), Samverkan och digitalisering (bilaga 2) samt Omvärldsbeskrivning (bilaga 3).

Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Den långsiktiga prognosen över hur ekonomin kommer att utvecklas i framtiden beskrivs som tydlig och alarmerande. Skrivelsen präglas därför i år, liksom tidigare år, av hög tid för omställning i Svenska kyrkan och för den nationella nivån. Kyrkostyrelsen lyfter vikten av att dagens förtroendevalda tar ställning och påverkar de förutsättningar som Svenska kyrkan ska ha i framtiden, när dagens barn och unga är vuxna och har egna barn. Likaså har Svenska kyrkan ett förtroende från sina medlemmar att förvalta medlemsintäkterna ansvarsfullt så att medlen används till den grundläggande uppgiften.

Eftersom proportionerna i församlingarnas sammanlagda utgifter har förskjutits så att fastighetskostnader och administrativa kostnader tar en allt större del av församlingarnas budget, kommer det enligt kyrkostyrelsen att behöva göras stora anpassningar de närmaste åren. Redan nu tvingas många församlingar att minska sin personal eller göra andra nedskärningar som påverkar arbetet med den grundläggande uppgiften. Kyrkostyrelsen anser därför att situationen kräver en långsiktig omställning i hela Svenska kyrkan, ökad samverkan mellan stiften och en ansvarfull budgetering på den nationella nivån. Kyrkostyrelsen menar också att Svenska kyrkan i sin helhet behöver prioritera och utveckla nya arbetsformer, besluta om vad som bör bevaras, vad som bör lämnas och vad som behöver erövras eller utvecklas för framtiden.

Kyrkostyrelsen ser som sitt uppdrag att med skärpt allvar anpassa ekonomin till kommande snävare ekonomiska ramar och skapa resurser för prioriterade områden och strategiska insatser i samverkan med stiften, till gagn för hela Svenska kyrkan. I skrivelsen framgår kyrkomötets sedan tidigare tre beslutade målbilder som styr den nationella nivåns verksamhetsplanering samt verksamhetsinriktning och större strategiska insatser under den närmaste treårsperioden.

Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån, fastställa kostnadsramen för 2023, medge planeringsramarna för 2024 och 2025 enligt förslaget i skrivelsen samt beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Motionerna

Det gemensamma kapitalet som en resurs

För att församlingar och pastorat även i framtiden ska kunna utöva sitt grundläggande uppdrag med betydligt mindre ekonomiska resurser, är kapitalet på den nationella nivån en garant för att säkra stöd till församlingar och pastorat i tider av nya förutsättningar och behov. Det nationella kapitalet utgör en gemensam resurs för hela trossamfundet och avkastningen på kapitalet möjliggör såväl resurser till akuta insatser som till strategiska insatser till gagn för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv i hela landet. I kyrkostyrelsens förslag till budget för de närmaste tre åren är exempelvis det gemensamma kapitalets avkastning avgörande för kyrkounderhållsbidrag och för att täcka underskottet i utjämningssystemet. Likaså för strategiska insatser som samverkan och digitalisering samt för strategiskt hållbarhetsarbete.

Det gemensamma kapitalet som förvaltas på nationell nivå utgör endast 12 procent av det totala kapitalet. Andra delar av kapitalet är skyddat i prästlönetillgångar, kyrkobyggnader och kyrkogårdar varav de senare dock inte genererar avkastning utan kostar i form av drift och underhåll.

Kyrkomötets tidigare behandling av det gemensamma kapitalet

I 2021 års kyrkomöte behandlades motion 2021: 93 Extra anslag till församlingar och pastorat. Kyrkomötet beslutade enligt ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2021:1 att avslå motionen. Utskottet uttryckte sin förståelse för många församlingars ansträngda ekonomi men ansåg att den nationella nivåns kapital inte bör utbetalas direkt till församlingar och pastorat utan användas som en gemensam resurs för långsiktiga strategiska insatser. Utskottet ansåg i likhet med kyrkostyrelsen att det är angeläget att ha en ekonomisk buffert för att säkra stöd till församlingar och pastorat i tider av nya förutsättningar och behov. Man menade också att värdet på aktier kan pendla kraftigt från år till år och urholka kapitalet vid en kraftig börsnedgång.

Utskottet hänvisade i sina överväganden till både samtal med kyrkostyrelsens arbetsutskott under beredningen, till bakgrundstexten i betänkandet samt till innehållet i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:1, där en bilaga handlade om det gemensamma kapitalet och dess betydelse idag och i framtiden, motsvarande den bilaga som finns i årets skrivelse.

Kyrkomötet beslutade också samma år att mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara 10 miljarder kronor (KmSkr 2021:24).

Svenska kyrkans finanspolicy

Svenska kyrkan övertog vid relationsändringen med staten år 2000 ett finansiellt kapital som härrör från sekler tillbaka. Detta kapital ska förvaltas enligt de principer som fastlås i kyrkoordningen och framgår av Svenska kyrkans finanspolicy, som beslutats av kyrkostyrelsen. Kapitalet har sedan relationsändringen placerats i en balanserad portfölj med marknadsmässiga avkastningskrav. Svenska kyrkans finansiella investeringar förvaltas också väl ur ett brett hållbarhetsperspektiv i och utanför Sverige. Det innebär exempelvis att de underliggande bolagen och projekten i portföljen bidrar till bättre arbetsförhållanden, minskad klimat- och miljöpåverkan samt ökad tillgång till finansiella tjänster. Beslut om varje investering tas av kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd, som består av tre ledamöter från kyrkostyrelsen och tre externa ledamöter.

Från den avkastning som genereras i kapitalförvaltningen har det betalats ut hundratals miljoner kronor de senaste åren för att finansiera olika satsningar i Svenska kyrkans verksamhet. Dessutom erbjuds samtliga församlingar, pastorat och stift finansiell rådgivning av kyrkokansliet. Kyrkokansliet är även behjälpligt i att utveckla nya samarbeten, för att kunna öka den sociala, miljömässiga och ekonomiska nyttan av Svenska kyrkans tillgångar i form av skog och mark. Mer information om Svenska kyrkans investeringar och finanspolicy går att ta del av här:
svenskakyrkan.se/hallbarainvesteringar

Kyrkomötets tidigare behandling om förslag till egen bank

Frågan om inrättande av en egen bankrörelse har behandlats flera gånger av kyrkomötet. När frågan behandlades 2018 avslogs motionerna med motiveringen att det inte kan anses vara en del av Svenska kyrkans grundläggande uppgift att bedriva bankverksamhet, samt att en sådan satsning skulle kräva nyanställningar på nationell nivå i form av ytterligare professionell kompetens kring kreditrådgivning och finansiella

regelverk. Vid 2020 års kyrkomöte behandlades frågan på nytt efter en motion med förslag om en större utredning där möjligheten att inrätta en egen bankrörelse inom Svenska kyrkan skulle undersökas. Då vidhöll kyrkomötet sitt ställningstagande från 2018 eftersom inga nya omständigheter tillkommit sedan den senaste behandlingen som kunde föranleda en reviderad uppfattning i frågan.

Den kyrkoantikvariska ersättningen från regeringen

Svenska kyrkan får för närvarande 460 miljoner kronor i bidrag årligen för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av kyrkliga kulturminnen, den så kallade kyrkoantikvariska ersättningen. Ersättningen ingår i statsbudgeten och är kopplad till statens och Svenska kyrkans gemensamma ansvarstagande för de kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier som är skyddade enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Svenska kyrkans rätt till ersättning regleras dels i en särskild överenskommelse med staten, dels i kulturmiljölagen. Den kyrkoantikvariska ersättningen täcker ungefär hälften av kostnaderna för de kulturhistoriskt motiverade åtgärderna, vilket innebär att Svenska kyrkans församlingar och pastorat bär en lika stor kostnad själva.

Svenska kyrkan rapporterar varje år användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen till staten. Vart femte år, vid en så kallad kontrollstation, ska en analys göras av de kyrkliga kulturvärdena och en uppföljning och utvärdering av de resultat som uppnåtts. Den senaste kontrollstationen ägde rum 2019 och nästa kontrollstation sker 2024.

Svenska kyrkans senaste kontrollstationsrapport, *Mötesplatser i tiden,* lämnades till kulturdepartementet i juni 2018 i enlighet med överenskommelsen. Rapporten analyserar måluppfyllelsen utifrån fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen och övriga insatser som gjorts sedan den senaste kontrollstationen samt diskuterar förutsättningarna för ett fortsatt och framtida arbete. Den kyrkoantikvariska ersättningens storlek lyftes fram som en viktig framtidsfråga i rapporten, då den nuvarande nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen bygger på en beräkning av Statskontoret 1996 och har inte uppräknats sedan dess, samtidigt som kostnaderna har ökat.

Regeringens iakttagelser vid en kontrollstation sammanfattas i en skrivelse som läggs fram för riksdagen. Skrivelsen *Det kyrkliga kulturarvet* (rskr. 2018/19:122) debatterades i kammaren och beslutades i riksdagen i november 2019 i enlighet med kulturutskottets betänkande (2019/20: KrU3). Budgeten inom kulturområdet för 2020 beslutades i riksdagen i enlighet med kulturutskottets betänkande (2019/20: KrU1) i december. Den kyrkoantikvariska ersättningen ligger sedan dess alltjämt kvar på 460 miljoner kronor och den statliga ersättningen utgör därför en allt mindre del av finansieringen.

Regeringen konstaterar i sin skrivelse att den kyrkoantikvariska ersättningen har använts som avsett och att Svenska kyrkan aktivt arbetar med förbättringar av fördelningen. Även om regeringen lägger stor vikt vid det kyrkliga kulturarvets betydelse för såväl kyrka som samhälle, har argumenten om en höjning av den kyrkoantikvariska ersättningen inte hörsammats i riksdagens beslut om statsbudget. Att se över och förnya påverkan och kommunikation med staten för att uppnå en ökning av kyrkoantikvarisk ersättning för bevarande av kulturarvet bedöms därför kvarstå som en viktig uppgift i arbetet inför kontrollstation 2024.

Den kyrkoantikvariska ersättningens reella värdeminskning, i förhållande till de intentioner som uttalades av staten vid relationsändringen, bör ligga till grund för flera överväganden inför 2024. I enkätundersökningar riktade till allmänheten har det visat sig att vården och bevarande av kulturarvet är en av Svenska kyrkans profilfrågor.

Utfallet från kontrollstation 2019 bör också ge incitament till att på allvar lyfta möjligheterna till andra finansieringskällor. Detta bör i första hand bli aktuellt i samband med utredningen av formerna för överlåtelse och förvaltning av kyrkor som inte längre används för församlingsverksamhet.

Svenska kyrkans ökade egenansvar för att förvalta de kyrkliga kulturminnena på ett tydligare sätt bör kunna kommuniceras som ett argument för medlemskap i Svenska kyrkan.

Kyrkomötets tidigare behandling av kyrkoantikvarisk ersättning

År 2021 behandlade kyrkomötet tre motioner som handlade om kyrkoantikvarisk ersättning, motion 2020:4 (bordlagd sedan 2020) som avslogs, motion 2021:68 som ansågs besvarad samt motion 2021:87 som innehöll två punkter varav en bifölls. Kyrkomötet beslutade att bifalla motion 2021:87 punkt 1, Bevarande av kulturarvet, och uppdra till kyrkostyrelsen att se över och förnya påverkan och kommunikation med staten för att uppnå en ökning av kyrkoantikvarisk ersättning för bevarande av kulturarvet.

Kyrkostyrelsen har i sin återrapportering till kyrkomötet uppgett att man avser att fullfölja uppdraget inom ramen för det redan pågående arbetet med kontrollstation 2024. Planering av kontrollstationsarbetet inför 2024 initierades redan under 2021 och intensifieras under 2022. En workshop kring kontrollstationsarbetets inriktning ägde rum i maj 2022 tillsammans med stiftens handläggare för kyrkoantikvarisk ersättning och kulturarvsfrågor.

Punkten två i motion 2021:87 handlade om kyrkobyggnadsbidrag och kyrkomötet beslutade med anledning av den punkten att uppdra till kyrkostyrelsen att kommande år fortsätta anslå medel för kyrkounderhållsbidrag.

Gåvor, crowdfunding och sponsring

Historiskt sett har privata initiativ och gåvor av olika slag utgjort väsentliga delar i finansieringen av kyrkliga byggnader och föremål. Många av de små, romanska stenkyrkorna, som fortfarande utgör stommen i många församlingskyrkor, uppfördes sannolikt på privata initiativ och i anslutning till den egna gården under tidig medeltid. Så kallad patronatsrätt har varit vanligt även under 1600- och 1700-talet, framför allt i områden med stort inslag av jordägande adel. Kyrkans patronus, som helt eller delvis uppfört själva byggnaden, hade också befogenhet att tillsätta kyrkoherde. Patronatsrätt avskaffades slutligt först 1922 som då varande ett otidsenligt system. Kring vissa näringar, till exempel bergsbruk, har många kapell tillkommit som bildat fristående församlingar. Många mindre kapell för gudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning har under 1900-talet byggts på initiativ av mindre samhällen eller byar. Ofta har en stiftelse bildats utifrån insamlade medel. Många av dessa små kapell är ännu stiftelseägda, medan andra har övergått i församlingens ägo. Rikskollekt, eller kollekt på stiftsnivå eller i församling, var under såväl 1800-talet som tidigt 1900-tal ett vanligt sätt att finansiera nybyggnad eller upprustning av kyrkor. Gåvor i form av testamenten till kyrkobyggnadens underhåll har varit betydelsefullt och förekommer ännu. Som exempel har ett testamente på cirka 3 miljoner kronor till Linköpings stift möjliggjort att församlingar och pastorat i stiftet kan söka bidrag till restaurering av kyrkobyggnader. Det är mycket sällan som ett stift får gåvor. Det är mer vanligt förekommande att pengar testamenteras direkt till den församling som den avlidne tillhört.

Idag utgör församlingens egna medel, kyrkoantikvarisk ersättning samt kyrkounderhållsbidrag den övervägande delen av finansieringen för kyrkobyggnadens vård och underhåll, samt de förändringar och nyförvärv som vidtas. Sponsring i modern

mening utgör en mycket liten del, men förekommer. Exempelvis vände sig Grängе-Säfsnäs församling till allmänheten för att få ekonomiskt bidrag när Grangärde kyrka renoverades 2021. Man bad om stöd för att kunna byta ut gamla bänkrader med cirka 50 nya tillgänglighetsanpassade stolar som också skulle innebära ett mer flexibelt kyrkorum så att även barn- och ungdomsverksamhet skulle få det lättare att rymmas. Andra exempel är hur Blåviksbornas ideella medarbetare i Boxholms församling uppvaktade företag och privatpersoner med anknytning till Blåvik för några år sedan och samlade in ekonomiska medel för att komplettera den kyrkoantikvariska ersättningen som beviljats. I Hudiksvall, Idenors församling, valde man för några år sedan att skicka ett brev till församlingsborna med ett erbjudande om att sponsra taket på Jakobs kyrka genom att köpa en bit koppartak, där den förste som nappade på erbjudandet att bidra var muslim och intervjuades på nyhetssajten Hela Hälsingland.

Några formella hinder för församlingen att söka annan finansiering finns inte, så länge ändamålet för finansieringen är prioriterat och formen för det uppfyller de krav som Svenska kyrkan i övrigt ställer. Då Svenska kyrkans egen finansiering av vård och underhåll av kyrkliga kulturminnen ökar i takt med att den kyrkoantikvariska ersättningens reella värde minskar har exempelvis Linköpings stift på sitt intranät informerat församlingar om att alternativa finansieringskällor bör övervägas, men att sponsring måste stämma med Svenska kyrkans värdegrund och budskap samt präglas av etik och kvalitet. Likaså att sponsringen ska vara lokalt förankrad.

Svenska kyrkans välfärdsutredning

Frågan om Svenska kyrkan som välfärdsaktör har utretts av kyrkostyrelsen och resultatet presenterades 2013 i rapporten, *Att färdas väl – hur Svenska kyrkan kan navigera i välfärden*. Utredningen hade främst fokus på tyngre välfärdsrelaterad verksamhet, exempelvis äldreomsorg. I utredningen framgick att nya verksamhetsområden växer fram inom kyrkan, där församlingar tar på sig utföraruppdrag. Utredningen innehöll en rad förslag, bland annat att nationell nivå skulle ta initiativ till en samarbetsorganisation för att stödja församlingar som vill starta uppdragsbaserad verksamhet men också för att samla kunskap om fattigdomsproblematik, utanförskap och flyktingfrågor att ta tillvara i kyrkans roll som röstbärare i samhället för dessa frågor. Utredningens förslag har inte genomförts.

Det finns inga formella hinder för en församling eller ett pastorat att på egen hand driva exempelvis förskolor och äldreboenden, vilket också församlingar gör i syfte att bidra till de värden Svenska kyrkan står för. Det finns idag cirka 100 förskolor i Svenska kyrkans regi som samlar 3 500–4 000 barn och involverar 600–800 medarbetare. Verksamheterna bedöms omsätta cirka 450 miljoner kronor årligen och 5–6 av förskolorna bedrivs i bolagsform. Det finns enbart några få grundskolor med anknytning till församlingar i Svenska kyrkan.

Den nationella nivån har medarbetare på kyrkokansliet som i samarbete med stiften bidrar med kunskap och stöd till församlingar som bedriver skolverksamhet. Årligen genomförs välbesökta rektorsöverläggningar och nästa samling äger rum i början av december i Göteborg. Likaså erbjuder den nationella nivån informationsmöten för kyrkoherdar och andra verksamhetsansvariga i samarbete med Karlstads, Skara och Göteborgs stift. Riksorganisationen för idéburen välfärd och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation medverkar och ger juridiskt och ekonomiskt stöd för huvudmannauppgiften.

Vägledning för diakoni

I skriften *Vägledning för diakoni*, som utarbetades efter projektet Diakoni och välfärd på uppdrag av kyrkostyrelsen, uppmuntras eftertanke om Svenska kyrkans roll i välfärden relaterat till det offentliga ansvaret för välfärden. Svenska kyrkans välfärdsarbete ska enbart komplettera det offentliga skyddsnätet, inte ersätta det. I situationer av ett icke-fungerade skyddsnät bör i stället snarare dialog och opinionsarbete uppmuntras. Exempelvis är sponsring till alternativa jular och andra gemenskapsfrämjande aktiviteter inget som kommuner betraktar som grundläggande basbehov, men något som kan ha stor betydelse för många människor och bli ett bidrag till välfärden. I skriften framgår att sponsring som en form av samverkan kan vara något för församlingar att överväga, exempelvis när det gäller gemenskapsfrämjande aktiviteter. Att vara samverkanspart gäller såväl i förhållande till det offentliga samhället som till andra församlingar och organisationer inom det civila samhället. Det kan också innebära samverkan med privata kommersiella aktörer. Det viktiga är att Svenska kyrkan inte tar på sig rollen som det yttersta skyddsnätet, utan hänvisar till eller samverkar med kommunen.

En risk med företagssponsring är att det kan vara lättare att få sponsring till akuta insatser, än att få sponsring till att hitta modeller för samverkan med socialtjänsten, trots att det senare sannolikt är mer långsiktigt hållbart.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Kyrkomötet 2018 beslutade att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och utarbeta former för framtagande av ett nationellt täckande program för klimatstrategi som skulle kunna genomföras i samtliga stift. Uppdraget bereddes i samverkan med stiften genom förstudie och dialog om hur ett gemensamt strategiskt klimatarbete skulle kunna organiseras, målsättas och genomföras. Kyrkomötet 2019 beslutade i enlighet med förslag i skrivelsen Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 om resursförstärkning till stiften, i syfte att möjliggöra ett ökat främjandearbete inom området. Kyrkostyrelsen fastställde i december 2019 Svenska kyrkans färdplan för klimatet och beslutade att 11 av de 25 miljoner kronor per år, som kyrkomötet anslog till klimatsatsningen, skulle fördelas lika mellan stiften och användas till personella resurser för att stärka främjandearbetet på klimatområdet. Kyrkostyrelsen fastställde i februari 2020 kriterier för fördelning av de återstående 14 miljoner kronorna och en delegationsordning för löpande fördelningsbeslut.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet har som effektmål att Svenska kyrkan ska vara klimatneutral 2030. Detta ska till största del nås genom utsläppsminskningar inom Svenska kyrkans egen verksamhet. Etappmålen för den första etappen 2020–2023 omfattar såväl mål för effektivare och minskad energianvändning som för utfasning av fossila energislag och för egenproduktion av förnybar el, särskilt solel.

Under 2022 utarbetas etappmål för den andra etappen i samverkan med stiften. Nya etappmål förväntas beslutas av kyrkostyrelsen under 2023, inför start av etapp 2 den 1 januari 2024. De nya etappmålen innebär ett fortsatt arbete för att uppnå effektmålen fram till och med 2030.

Produktion av el

För effektmålet om klimatneutralitet har det ingen direkt betydelse om Svenska kyrkan köper eller själv producerar förnybar el. Produktion av förnybar el ger upphov till en viss klimatpåverkan även om den är lägre för förnybar, än för fossil energi. Internationella standarder för beräkning av redovisning av klimatpåverkan medger inte att man tillgodoräknar sig nytta av egenproducerad energi. Däremot bidrar förnybar

energi i det nordeuropeiska elsystemet med att tränga ut fossilbaserad el. När nu tillförseln av den fossila naturgasen från Ryssland till Europa kraftigt reducerats på grund av Rysslands invasionskrig i Ukraina, finns ett stort behov av ny energitillförsel. Sol- och vindel hör till de energislag som Svenska kyrkan har förutsättningar att producera eller bidra till produktionen av.

För närvarande finns inget statligt investeringsstöd till företag för solcellsanläggningar. För privathushåll har det tidigare investeringsstödet ersatts av skattereduktion för grön teknik. Elcertifikatsystemet har varit Sveriges huvudsakliga styrmedel för att öka produktionen av förnybar el och har bidragit till att Sverige idag får cirka 60 procent av sin elproduktion från förnybara energikällor och att enbart cirka 2 procent av produktionen kommer från fossila bränslen.

Prästlönetillgångarna – nuvarande energiproduktion

Svenska kyrkan förvaltar skog och mark över hela Sverige. Tillgångarna går under namnet prästlönetillgångarna, eftersom de en gång kom till för att avlöna präster. Idag förvaltas prästlönetillgångarna av de tretton stiften. Utöver skog och jord består tillgångarna också av ett fondkapital. Totalt förvaltas 465 000 hektar skogsmark, 46 000 hektar betes- och åkermark, och ett finansiellt kapital på 4,3 miljarder kronor 2021. Endast avkastningen från förvaltningen, som uppgår till cirka 500 miljoner kronor årligen, får användas och ska gå till den kyrkliga verksamheten. Av vinsten som delas ut går hälften till församlingar som har andel i tillgångarnas avkastning. Den andra hälften av utdelningen bidrar till finansieringen av det kyrkliga utjämningssystemet, vars syfte är att alla församlingar ska ha möjlighet att fullgöra sin grundläggande uppgift och kunna ta ansvar för sina kyrkobyggnader. Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sätt så att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Förvaltningen ska också ske på ett etiskt försvarbart sätt och vara förenlig med kyrkans grundläggande värderingar. I förvaltningen ska naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas.

De mål som finns för prästlönetillgångarna i Svenska kyrkans färdplan för klimatet är att fortsätta driva på investeringar i sol- och vindkraft, vilket kan göras både i små och stora projekt och i samverkan med andra aktörer. Av den totala produktionen år 2021 bidrog vindkraften med 70 procent, vattenkraften med 18 procent medan bioenergi stod för 12 procent. Produktionen av solenergi på kyrkans mark är fortfarande relativt sett marginell, men ökningen av antalet solcellsanläggningar har ändå bidragit till att energiproduktionen från dessa ökade till 2 GWh under 2021. Diagrammet nedan visar hur produktionen av förnybar energi på kyrkans mark utvecklats mellan åren 2016 och 2021.

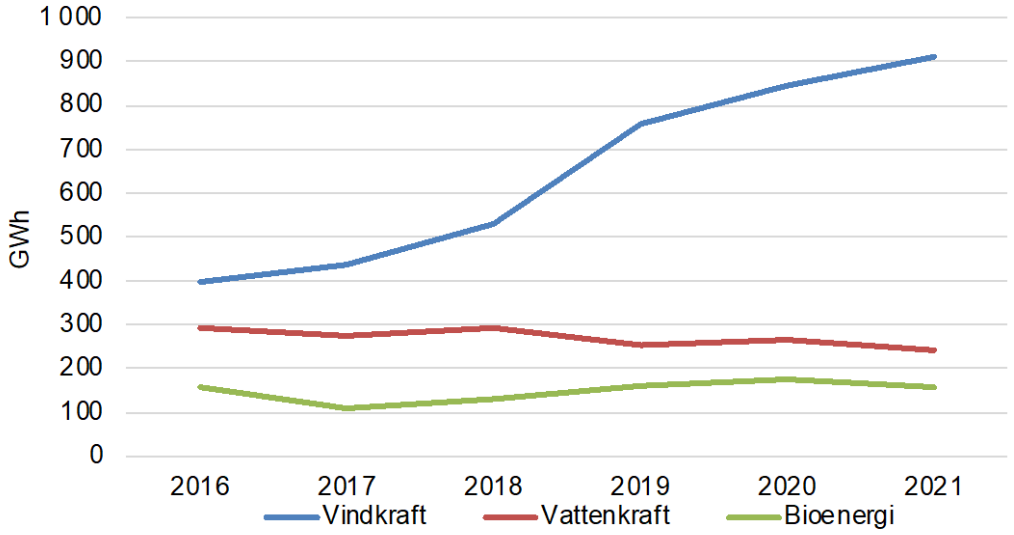

Under senare år har stiften i en ökad omfattning arrenderat ut områden för uppförande av vindkraftverk och vid utgången av 2021 fanns det 70 sådana kraftverk på Svenska kyrkans mark. I Linköpings stift är en vindkraftspark med kapacitet på 36 MW under uppbyggnad, som kommer att tas i bruk under 2022. Vidare nämner Växjö stift att tretton vindkraftverk med kapacitet på 3–6 MW successivt kommer att tas i bruk under perioden 2022–2024. Det finns också fem vattenkraftverk som står på kyrkans mark i Uppsala, Västerås och Härnösands stift. Slutligen finns 14 solcellsanläggningar på mark i Uppsala, Linköpings, Skara, Växjö och Lunds stift.

Av ekonomisk redogörelse för prästlönetillgångarnas verksamhet 2021 framgår att tre vindkraftverk är hel- eller delägda av Svenska kyrkan. I övriga fall har man arrenderat ut marken.

Under 2020–2022 har prästlönetillgångarna i Skara stift lett en förstudie finansierad av medel anslagna av kyrkostyrelsen för arbetet med Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Tolv stift medverkar nu i projektet vid namn *Storskalig solkraftproduktion* från större, effektiva och uthålliga solkraftsanläggningar genom ökad kyrklig samverkan. Förstudien, som planerar slutrapportera under hösten 2022, ska bland annat utreda och besvara ekonomiska, juridiska, miljömässiga och affärsmässiga förutsättningar för ökad kyrklig samverkan. Det har även genomförts markanalyser för att identifiera lämplig mark för ändamålet, det vill säga mark med lägre lämplighet för jord- eller skogsbruk. I en statusrapport listas några olika affärsmodeller för hur prästlönetillgångarna skulle kunna producera och sälja solel i större solcellsparker. Modellerna skiljer sig åt med avseende på hur en förvaltning själv bygger, äger och förvaltar en park, eller hur detta sker i form av en fond och ägs av flera inomkyrkliga och/eller utomkyrkliga juridiska enheter, av en förening eller ett aktiebolag, samt hur relationerna ser ut mellan prästlönetillgångarna och dessa olika aktörer. Vidare skiljer modellerna sig åt med avseende på hur elen säljs och köps på den ordinarie elmarknaden eller via bilaterala långtidsavtal med förutbestämda priser.

De olika modellskisserna ska utredas vidare i ett projekt som beviljades medel sommaren 2022 och ska pågå under 2022 och 2023.

Värö-Stråvalla församling i Göteborgs stift är ett exempel på en församling som har energieffektiviserat, och sedan gjort flera solelinstallationer så att man i snitt är självförsörjande. De utgör en referensanläggning för studiebesök, genomför utbildningar och har även tagit fram en enklare vägledning.

Kompetensutveckling och fondlösning för grön energi

Svenska kyrkan är en av ett 50-tal partners i ett kompetenscentrum för solenergiforskning, vid namn SOLVE. Detta centrum är delfinansierat av Energimyndigheten, universiteten och medverkande organisationer och leds av Uppsala universitet. Flera högskolor, universitet och forskningsinstitut medverkar, liksom flera kommuner, regioner, och företag från fastighetssektorn och solenergibranschen. Syftet är att stärka samverkan mellan näringsliv, offentlig sektor och forskning, samt bygga och tillgängliggöra kunskap av högsta kvalitet och kompetens för samhällets omställning till ett hållbart energisystem. Svenska kyrkan kan genom sina miljöexperter bidra inom flera områden, exempelvis i referensgrupper och workshops, med demoanläggningar, mätningar och utvärderingar av befintliga anläggningar samt genom att handleda studenter. Detta gäller särskilt området hur jordbruk och storskalig markanlagd solel kan kombineras, affärsmodeller samt solel i komplexa nya energisystem. Svenska kyrkans experter kan också bidra med perspektiv och kompetens inom mänskliga rättigheter i leverantörskedjor. Genom att medverka aktivt i SOLVE kan Svenska kyrkan också få del av den främsta kunskapen på området.

Kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd har nyligen beslutat att investera 300 miljoner kronor i SEB Nordic Green Energy. Fonden kommer att investera i solcellsparker, bergvärme, vattenkraftverk, kraftvärme och lösningar för energilagring. Investeringarna kommer huvudsakligen att ske i Sverige men även i övriga Norden. I fonden är goda kontakter med kommuner en viktig parameter då fonden gör investeringarna i samråd och tillsammans med kommuner. Partners i fonden kommer att identifiera intressanta investeringsmöjligheter som presenteras för fondens investeringskommitté och efter avkastningsberäkningar och prisförhandlingar läggs investeringarna fram till fondens styrelse för slutgiltigt beslut.

Solcellsparker

I slutet av 2021 publicerade forskningsinstitutet Energiforsk en rapport som jämförde olika kraftslag utifrån en sammanslagning av alla förväntade kostnader för uppförande, investering, drift och avveckling under ett kraftverks livslängd fördelat på deras beräknade elproduktion. Beräkningen för solcellsparker baserade sig på sex parker som installerats och tagits i drift 2019 och 2020. Angående de kostnader som rör finansiering av solcellsparker konstaterades i rapporten att investeringar i solcellsparker innebär en hög andel initiala kostnader jämfört med senare driftkostnader, vilket gör finansieringsvillkoren relevanta och olika upplägg har använts för att finansiera de sex solcellsparkerna. En av parkerna hade finansierats helt med lån av externt kapital, skuldfinansiering, medan två av parkerna finansierades helt med beställarnas egna kapital, kapitalfinansiering. I de övriga tre fallen var det en kombination mellan skuldfinansiering och kapitalfinansiering. De administrativa kostnaderna för att sköta parkernas ekonomi och drift visade sig variera mycket mellan de sex projekten vilket beror på valt affärsupplägg. De studerade fallen har använt sig av antingen affärsmodellen andelsägande eller en affärsmodell med bilaterala avtal mellan solparksägaren samt en kund som förbundit sig att köpa all el under ett antal år till ett pris som är högre än de så kallade spotpriserna, det pris som elbolagen köper in elen för.

Utskottets överväganden

Verksamhetens inriktning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån.

Ekonomiutskottet vill betona vikten av att följa utvecklingen i omvärlden och uppskattar att kyrkostyrelsen har en utförlig omvärldsbeskrivning som grund för sitt arbete. Klimatförändringar, försämrat säkerhetsläge i vårt närområde, människor på flykt och växande humanitära behov är några av de stora utmaningar vi har att förhålla oss till. Därtill fördjupade klyftor och ökad segregation i vårt eget land som bidrar till ett växande hot mot demokratin.

Svenska kyrkan står inför stora utmaningar med minskat antal medlemmar som påverkar intäkterna, även om medlemsutvecklingen för tillfället inte är så nedåtgående som prognostiserats. Utskottet delar kyrkostyrelsens uppfattning om att det är hög tid för omställning i Svenska kyrkan och att medlemsintäkterna måste hanteras väl, på samtliga nivåer. Likaså är det angeläget att den nationella nivån har en ekonomi i balans till år 2025.

Ekonomiutskottet konstaterar att den kvalificerade kompetens som finns på kyrkokansliet och kapitalförvaltningsrådet på ett väsentligt sätt bidrar till Svenska kyrkans kapitalförvaltning. Utskottet menar att kyrkostyrelsen behöver fortsätta följa den ekonomiska utvecklingen till gagn för hela Svenska kyrkan och den ekonomiska redogörelse som kyrkostyrelsen lämnar i sin skrivelse bör utvecklas ytterligare. Det bör tydligare framgå i skrivelsen hur man långsiktigt avser att använda det gemensamma kapitalet.

Årets skrivelse om verksamhet och ekonomi talar tydligt om att det är hög tid för omställning i Svenska kyrkan och ekonomiutskottet stödjer kyrkostyrelsens ansträngning att verka för utökad samverkan i Svenska kyrkan, både i stödet till kärnverksamheten och i det administrativa arbetet. Samtidigt behöver det finnas utrymme för strategiska satsningar som bidrar till de tre övergripande målbilder som kyrkomötet fastställde 2018.

De strategiska satsningar utskottet särskilt värnar är vikten av ekonomisk hållbarhet genom samverkan och digitalisering i Svenska kyrkan, bidrag till världens klimatmål genom Svenska kyrkans färdplan för klimatet samt arbetet för att stärka och utveckla Svenska kyrkans förmåga i sitt lagstadgade ansvar i det svenska totalförsvaret vid höjd beredskap och krig. Även försoningsprocessen med samerna och de åtaganden Svenska kyrkan förpliktigat sig till de närmaste tio åren är angeläget att stödja.

Utskottet ser med tillförsikt på den dialog som pågår mellan stiftsstyrelsernas presidier och kyrkostyrelsens arbetsutskott. Även dialogen mellan stiftens direktorer och kyrkokansliets ledning i syfte att stärka samverkan inom Svenska kyrkan är viktig. Utskottet menar att den utredning om utökad stiftssamverkan som kyrkostyrelsen förväntas tillsätta inom kort kommer att bidra till såväl bättre förutsättningar och stöd, som till inspiration. På sikt kommer förstärkt prioritering och utökad samverkan mellan stiften att vara en omistlig del för en långsiktigt hållbar kyrka. Utskottet ser, liksom kyrkostyrelsen, även behovet av att renodla den nationella nivåns uppdrag och att vara återhållsam i att initiera fler uppdrag från kyrkomötet.

Det framkom en viss tveksamhet under utskottets diskussioner till den kommunikationssatsning som presenterats i skrivelsen, främst för att det handlar om ett så stort belopp och att syfte och förväntad effekt var oklart uttryckt i skrivelsetexten. Efter att utskottet inhämtat mer information har utskottet fått förståelse för vad som kan

rymmas i satsningen och att det finns en efterfrågan i församlingarna. Det finns exempelvis goda aktuella erfarenheter av större mediesatsningar med teveinslag under pandemin som synliggjorde Svenska kyrkans betydelse, likaså fick en större insats i samarbete med stiften inför kyrkovalet stort genomslag.

Det är enligt utskottet angeläget att synliggöra Svenska kyrkans diakoni, inte minst det arbete som utförs i fängelser, häkten, förvar och inom sjukvården samt göra Svenska kyrkans roll i civilsamhället mer känd.

Utskottet vill uttrycka farhågor och stor tveksamhet över den intäktsbudget som kyrkostyrelsen upprättat för insamlade medel till Act Svenska kyrkan, trots att en ny strategi för insamlingsverksamheten tagits fram. Den riskerar att vara alltför hoppfull och osäker. Dels har goda insamlingsresultat den senaste tiden berott på de akuta insatser som krävts efter Rysslands anfallskrig mot Ukraina, dels utläser utskottet av den ekonomiska prognosen att många människor kommer att ha en kärvare privatekonomi. Utskottet föreslår därför att en riskanalys presenteras för kyrkomötet vid motsvarande intäktsbudget kommande år. De medel på 45 miljoner kronor per år under 2023 och 2024, som kyrkostyrelsen föreslagit ska ställas till förfogande för att användas inom Act Svenska kyrkan om regeringen skulle sänka biståndsnivån, får enligt utskottet inte användas för att täcka eventuellt underskott i kyrkostyrelsens intäktsbudget för insamlade medel till Act Svenska kyrkan.

Utskottet betonar vikten av att arbetet för energiomställning och klimatneutralitet fortskrider med oförminskad styrka. Utskottet uppskattar det planeringsarbete som pågår i dialog med stiften inför etapp två av Svenska kyrkans färdplan för klimatet, och ser fram emot förslag i nästa års kyrkomöte om hur arbetet ska gå vidare.

Utskottet förstår att kyrkostyrelsen arbetar kontinuerligt för att regering och riksdag ska få kunskap om behoven i Svenska kyrkans kulturarvsarbete. Utskottet har under överläggningen fått veta att kyrkostyrelsen genomfört påverkansarbete löpande och särskilt i perioder då det funnits krafter i riksdagen som velat sänka den kyrkoantikvariska ersättningen till Svenska kyrkan.

Utskottet uppskattar att kyrkostyrelsen verkar för en hållbar utlandskyrka och ser fram emot att arbetet med verksamhetsutredningar blir slutfört i höst så att beslut kan fattas om en långsiktigt hållbar organisation för Svenska kyrkan i utlandet.

Ekonomiutskottet vill passa på att ge en eloge för det goda samtal som fördes med revisorer, kyrkostyrelsens arbetsutskott och några av kyrkokansliets chefer under överläggningarna. Samtalen var väl förberedda av både utskott och av gästerna i utskottet. Utskottet ser en positiv utveckling vad gäller kommunikation och lyhördhet.

Kostnadsram 2023

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2023 till 3 359 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Planeringsram 2024

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2024 till 3 408 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Planeringsram 2025

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2025 till 3 368 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Svenska kyrkans ekonomiservice

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Det är glädjande att Svenska kyrkans löneservice går bra och att anslutningstakten är hög. Utskottet anser att även en gemensam ekonomiservice i Svenska kyrkan kommer att bidra till en ekonomiskt hållbar kyrka och ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Den utredning som nyligen genomförts om behoven visar att det finns gehör i församlingar och pastorat för att servicen etableras. Eftersom det inte bara finns intresse för volymtjänster utan även för kvalitetstjänster, kan servicen komma att finnas på flera platser.

Utskottet förstår efter samtal med kyrkostyrelsens arbetsutskott att tjänsten kommer att vara avgiftsfinansierad. Frivillighet liksom självkostnadspris kommer att vara grundbulten i finansieringen, men utformningen av avgiften för tjänsten ska utredas i samverkan med stift, pastorat och församlingar och ska presenteras för kyrkomötet i nästa års skrivelse.

Motion 2022:8 Strategi för ökade intäkter och minskade kostnader

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:8.

Utskottet uppskattar motionärernas ambition och strävan efter samverkan med andra och att verka för fler finansieringskällor för Svenska kyrkans verksamhet. Utskottet menar att det är bra att tänka innovativt och vill gärna uppmuntra till detta.

För många människor är Svenska kyrkans diakonala arbete samt ansvaret för kulturarvet bidragande orsaker för medlemskap. Att söka bredare kontaktytor och utveckla djupare samverkan med andra aktörer som vill stödja kyrkans verksamhet är av godo. De externa bidrag och anslag som kan komma Svenska kyrkan till del är värdefulla och kompetensen behöver därför stärkas för hur man söker de ekonomiska medel som finns att tillgå, exempelvis från EU, regeringen, myndigheter, stiftelser och andra organisationer. Inte minst mindre församlingar kan behöva stöd av sina stift eller från församlingar med erfarenhet av att ansöka om och få extern finansiering till sin verksamhet.

Frågan om sponsring från näringslivet är också intressant, men är samtidigt en mer komplex fråga, inte minst med anledning av risken för styrning eller att Svenska kyrkan genom sponsring förknippas med aktörer som kan påverka synen på Svenska kyrkan negativt. De som vill sponsra Svenska kyrkans verksamhet måste bära en etik och en kvalitet som överensstämmer med Svenska kyrkans värdegrund.

Att en så stor organisation som Svenska kyrkan nationellt skulle ingå sponsoravtal är inte realistiskt, däremot finns det inget som hindrar att församlingar och pastorat samverkar med relevanta aktörer och företag för att bidra till finansiering och fler perspektiv. Det är betydligt lättare att få sponsring lokalt då den som sponsrar troligtvis vill stå närmare den kyrkobyggnad, verksamhet eller aktivitet man stödjer.

Det finns en hel del erfarenheter lokalt att inspireras av och några exempel går att läsa om i bakgrundstexten i detta betänkande.

Som framgår av bakgrundstexten finns även stöd för reflektion att hämta för en församling som överväger sponsring. Av ovan nämnda anledningar föreslår utskottet kyrkomötet att avslå punkterna 1 och 3.

Utskottet menar att kyrkostyrelsen gör ett ansvarsfullt arbete i att kontinuerligt lyfta fram vikten av det arbete Svenska kyrkan gör för att bevara, utveckla och använda kulturarvet till regering och riksdag, inte minst i samband med de kontrollstationer för den kyrkoantikvariska ersättningen som genomförs vart fjärde år. Utskottet tror däremot inte på möjligheten att lyfta behovet av retroaktiv ersättning och föreslår därför kyrkomötet att avslå punkten 2.

Som framgår av kyrkostyrelsens skrivelse pågår ett omställningsarbete för att prioritera och renodla den nationella nivåns uppdrag, varför utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionärernas förslag om en genomlysning av hela samfundet i punkt 4. Utskottet delar inte heller motionärernas grundsyn och motivering i denna del av motionen.

Motion 2022:26 Svenska kyrkans investerade tillgångar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:26.

Den finanspolicy Svenska kyrkan har bidrar till ansvarsfulla investeringar och är ett stöd för kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd när det fattar beslut om vilka investeringar som ska göras. Utskottet konstaterar att kapitalförvaltningen har genererat avkastning som kan finansiera flera utvecklingssatsningar i Svenska kyrkan. Utskottet menar att det är positivt att flera församlingar och pastorat anslutit sig till Svenska kyrkans finanspolicy.

Utskottet ser i nuläget inte något behov av en ny välfärdsutredning och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen. Utskottet menar också att det är upp till varje församling att avgöra vilken verksamhet man vill initiera och ansvara för samt om man är beredd att ta det ansvar som uppdraget för välfärdstjänster kräver.

Motion 2022:34 Extra anslag till församlingar och pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:34.

Utskottet anser att det i en tid av ekonomisk osäkerhet och inflation vore oansvarigt av utskottet att föreslå kyrkomötet att bifalla ett förslag om att förbruka en del av den ekonomiska buffert som förvaltas på nationell nivå.

Avkastningen på kapitalet finansierar idag angelägna strategiska insatser och säkrar stöd för församlingar och pastorat i framtiden, kanske i en tid med helt andra förutsättningar och trängande behov.

Vid förra årets kyrkomöte behandlades en motion med liknande innehåll som kyrkomötet avslog efter noga behandling i ekonomiutskottet. Med detta i färskt minne och då utskottets hållning i frågan är oförändrad föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2022:34 i sin helhet.

Utskottet vill dock betona att en dialog med kyrkostyrelsen under mandatperioden om hur de gemensamma resurserna bör användas på sikt är nödvändig. Likaså är den redogörelse som kyrkostyrelsen lämnat i årets skrivelse, bilaga 1, något som utskottet uppskattar och önskar ta del av varje år.

Motion 2022:65 Inrättande av elfond

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:65.

Motionärerna lyfter frågor som ekonomiutskottet finner mycket angelägna. Det är hög tid att fortsätta ansträngningarna för klimatomställning i Svenska kyrkan och investera i förnybara energikällor, såsom vindkraft och solenergi.

Utskottet menar att det arbete som pågår i Svenska kyrkans färdplan för klimatet är ett sammanhang där fossilfri elförsörjning ingår som en naturlig del. De mål som finns för prästlönetillgångarna i färdplanen är likaså ett sätt att driva på investeringar i sol- och vindkraft i mindre och större projekt samt i samverkan inom Svenska kyrkan och med andra aktörer. Utskottet ser fram emot förslaget som kyrkostyrelsen utlovat kyrkomötet nästa år inför etapp 2 av färdplanen för klimatet och som nu förbereds i dialog med stiften. Utskottet menar att det är bättre att satsningar så som de motionärerna föreslår kommer in i detta sammanhang. Det är dessutom en mycket stor summa pengar som motionärerna föreslår ska avsättas, särskilt i tider av ekonomisk osäkerhet.

Slutligen vill utskottet framhålla hur ekonomiskt lönsamma investeringar i grön energi kan vara. Flera av de församlingar som hittills agerat, utan stöd från nationell nivå, har snabbt fått en bärande verksamhet efter sin investering.

Av ovan nämnda anledningar föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 7 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Niklas Larsson, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilkka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Överröstade i ekonomiutskottet reserverar vi oss mot dess beslut att på angivet sätt genomföra en strategisk satsning med gemensamma kommunikationsinsatser för att öka Svenska kyrkans synlighet som kyrka (s. 13) samt att under planeringsperioden anslå 45 miljoner kronor för detta (s. 23). Vår mening är att nationella annonskampanjer i form av affischer, filmsnuttar och liknande inte är bästa sättet att väcka ett fördjupat intresse för kyrkan. Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift. Nationell nivå ska inte vara en pastoral nivå. Religionssociologiska studier visar att medlemmarnas och särskilt yngre medlemmars relation till den lokala pastorala nivån (församlingen) är svag. Långsiktigt är det den personliga relationen till kyrkan

som avgör viljan till fortsatt medlemskap. Kunskapen om kyrkan som institution är måhända inte djup men de flesta har översiktlig kunskap. Det är en personlig relation som saknas. Under en tid – t o m någon generation – kan ett medlemskap kvarstå på grund av tradition eller solidaritet. De nedåtgående medlemstalen främst bland yngre visar att ett sådant förhållande till kyrkan dock inte är långsiktigt bärkraftigt. Utträden sker inte på grund av okunskap. Utträdet sker på grund av bristande relation. Relationen kan vara kollektiv såsom familjens eller individuell. Viljan till deltagande i gudstjänsten vid dop, konfirmation, vigsel och begravning och vid de stora kyrkliga högtiderna är för en folkkyrka viktig. Likaså det diakonala arbetet och undervisningen. Församlingens ansvar för att göra detta synligt måste tas på största allvar. Vår bedömning är liksom övrigas i kyrkostyrelsen att församlingens kommunikation ofta är bristfällig. Enligt vår mening är den tyvärr ofta svagare än för några årtionden sedan. Traditionella församlingsblad till alla hushåll är inte längre vanligt förekommande och nya kommunikationsvägar som når enskilda utanför ”den trogna församlingskärnan” har inte skapats. Riktade inbjudningar och kyrklig närvaro i lokalsamhället blir ovanligare. Standardiserade hemsidor och avsaknaden av den lokala kyrkans ofta månghundraåriga symboler tydliggör inte den lokala traditionen. Brett inriktad och varierad undervisning saknas ofta. Församlingarna efterlyser stöd från nationell nivå. Vi delar uppfattningen att hjälp till församlingens kommunikation är angelägen. Så är t ex digitalt processtöd för ”Att följa medlemmen”, idébanker, bildbanker, texter och liknande angeläget stöd för det lokala arbetet. Centrala insatser för gemensamt arbete t ex ACT är motiverat men sambandet mellan det lokala, stiftet, det nationella och den världsvida kyrkan bör vara en del i den lokala kommunikationen. I en digital värld blir den lokala kommunikationen tillgänglig utan geografiska gränser men vittnar likväl om en miljö för personligt möte inom församlingen. Naturligtvis bör befintliga sökvägar från den gemensamma webben bestå och utvecklas. En nationell kampanj leder tankarna till en riksorganisation eller ett riksomfattande företag som ”arbetar på sitt varumärke”. Budskapet blir lätt ytligt. Målsättningen må vara att väcka intresse för församlingslivet men det är inte säkert att så blir fallet. Informationen kring kyrkovalet har uppfyllt kravet på att göra detta känt men samtidigt har den, som vi förstår det, föranlett utträden från personer som bringats till insikt om sin bristande relation till kyrkan. Men även om nationella kampanjer väcker ett positivt intresse blir det sannolikt inget långsiktigt engagemang om de inte följs upp av lokalt arbete, Kan då inte bådadera äga rum? Jo, naturligtvis, men vi befarar att den gemensamma kommunikationen kan träda istället för det långt viktigare lokala arbetet, som på ett genuint sätt vänder sig till folket på orten. Kostnaden 45 miljoner att uttaxeras från lokal nivås kyrkoavgifter måste ifrågasättas. Del därav är motiverat för det stöd vi nämnt men risken är att merparten av insatsen blir direktreklam. Gemensamma administrativa system såsom lönecenter och ekonomiservice är stödfunktioner. Förhoppningsvis leder dessa till lägre kostnader för lokal nivå. Men den gemensamma kommunikationen är att överföra en del av församlingens grundläggande uppgift till central nivå. Målet är att den gemensamma kommunikationen ska fylla brister i den lokala kommunikationen. Vi ifrågasätter möjligheten att uppnå detta.

Yrkande: I fråga om målbild 1, avsnittet En närvarande och synlig kyrka, sid 13 f. ska det inte avsättas medel för en strategisk satsning med gemensamma kommunikationsinsatser. Ramen för 2023 ska minskas med 20 miljoner kronor, planeringsram för 2024 med 15 miljoner kronor samt planeringsram för 2025 med 10 miljoner kronor.

Victor Backström, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Bengt Kjellgren, Marcus Romedahl och Fredrik Ottesen.

Reservation 2

Ett anslag på 45 miljoner kronor under tre år till medieköp hade absolut kunnat motiveras ifall det handlat om att sprida kunskap om tron, kännedom om kyrkans liv eller om det varit en missions- eller evangelisationssatsning. Ett sådant kommunikationsstöd har också efterfrågats, som församlingarna kan följa upp och bygga vidare på lokalt, enligt kyrkokansliet. Att däremot bygga varumärket Svenska kyrkan genom att låta externa medieföretag skapa och sprida en positiv bild av den yttre organisationen Svenska kyrkan verkar fruktlöst. Kännedom om Svenska kyrkan får man framför allt lokalt, i mötet med levande människor som gestaltar tron i sitt och församlingens liv.

Yrkande: I fråga om målbild 1, avsnittet En närvarande och synlig kyrka, sidan 13 f. ska det inte avsättas medel för en strategisk satsning med gemensamma kommunikationsinsatser. Ramen för 2023 ska minskas med 20 miljoner kronor, planeringsram för 2024 med 15 miljoner kronor samt planeringsram för 2025 med 10 miljoner kronor.

Inger Lindeskog

Särskilt yttrande

I skrivelsen för ekonomi och verksamhet finns en post om 45 miljoner kronor över tre år för en särskild kommunikationssatsning. Den beskrivande texten är mycket kortfattad vad gäller satsningens syfte och innehåll. Efter samtal med generalsekreteraren och biträdande generalsekreterare har bilden klarnat något men inte tillräckligt för att vara helt nöjaktigt.

En så pass stor extra satsning kräver tydlighet gällande innehåll och riktning. Jag vill här skicka med en önskan om tydligare kommunikation i relation till skrivelsens mottagare.

Anders Lundberg

Särskild mening 1

Jag anmäler särskild mening i enlighet med reservation 1.

Bertil Olsson

Särskild mening 2

Motion 2022:65 Inrättande av elfond. Motionärerna har lyssnat in ekonomiutskottets mening och vi har insett att motionens intention inte framgått tillräckligt tydligt och vi delar till viss del utskottets invändningar. Faktum kvarstår dock att flera stift inte kan investera i solceller och vindkraft i den takt som skulle behövas utifrån omvärldsläget och hållbarhetsperspektivet. Därför kommer vi att återkomma med ett ändringsyrkande som handlar om att stiften ska kunna få stöd att göra större investeringar. Det som stiften själva har resurser att göra på området förväntar vi oss fortsätter enligt plan. Motionens syfte är att hjälpa stiften att göra större investeringar än de själva har kapacitet att göra. Själva uppbyggnaden av stödet, såsom självfinansieringsgrad och fördelning mellan stiften, överlåter vi till kyrkostyrelsen att besluta om.

Cecilia Gyllenberg Bergfasth

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2022:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Till ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Ekumenikutskottet tackar för möjligheten att yttra sig över rubricerade skrivelse och vill framföra sin uppskattning över de extra medel som enligt tabell 10 respektive 13 finns till förfogande för Act Svenska kyrkan respektive Svenska kyrkan i utlandet under åren 2023 och 2024. Utskottet uppskattar även att Målbild 1 uppmärksammar utlandsförsamlingarnas ekumeniska roll (skrivelsen s. 12) och att Målbild 2 uppmärksammar såväl ekumenik och interreligiös dialog som internationell mission och diakoni (skrivelsen s. 14–16). Utskottet ser även interreligiöst lärande som väsentligt, inte minst för att motverka hoten mot demokratin. Ekumenikutskottet menar vidare att ekumeniska och interreligiösa perspektiv är värdefulla även för församlingar och pastorat i Sverige och vill påtala som en brist att sådana skrivningar saknas under Målbild 1.

Utskottet vill också betona att den nedtrappning av medel till internationella ekumeniska organ som förbereds inte får gå fortare än att organisationerna hinner reformera sina strukturer, så att de fortsatt kan bära den samverkan som är så viktig och som Svenska kyrkan i så hög grad betonar. Utskottet månar om relationerna och stödet till de lutherska minoritetskyrkorna i Sverige.

Ekumenikutskottet inser att Svenska kyrkan står inför krympande ekonomiska resurser och att de ekonomiska begränsningarna för församlingar och pastorat i Sverige inte är kompatibla med oförminskade utrikes kostnader. Vi vill dock påtala att vi ännu inte är övertygade om att skrivelsens textdelar helt går i takt med siffersummeringarna. Utskottet oroas av konsekvenserna av sjunkande biståndsanslag generellt och för Svenska kyrkans del av de sänkta anslagen till Act Svenska kyrkan. Utskottet sätter frågetecken för realismen i att insamlade medel till Act Svenska kyrkan kan förväntas öka i den takt som tabell 12 redovisar (s. 31). Detta måste följas uppmärksamt, så att insatser i samarbete med partners inte riskerar att behöva avbrytas.

Utskottet vill lyfta fram stiftens betydelse för att öka engagemanget för Act Svenska kyrkan och för att den fortsatta förankringen av namnet ska bli framgångsrik.

Uppsala den 5 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Celina Falk, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Josefine Carlsén, Lars-Ivar Ericson, Tomas Jansson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets yttrande 2022:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Till ekonomiutskottet

Förvaltarskapsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1

Förvaltarskapsutskottet har tagit del av kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi åren 2023–2025 och noterar med glädje att skrivelsen visar en tydlig lyhördhet för synpunkter som tidigare års utskott lämnat.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsen inte förutser att den kyrkoantikvariska ersättningen kommer att höjas under planeringsperioden. Detta innebär att mer av de tillhörigas kyrkoavgift måste avsättas för att vårda ett av hela Sveriges största sammanhängande kulturarv. Detta när kyrkoavgiften förutses minska under planeringsperioden. Kyrkostyrelsens påverkansarbete med att öka den kyrkoantikvariska ersättningen måste fortsätta och intensifieras. Församlingar och stift måste stötta detta bland annat genom att på olika sätt göra känt vilka insatser som krävs för att värna det kulturarv som kyrkan har att förvalta.

Förvaltarskapsutskottet vill avsluta med att uttrycka sin uppskattning för den medvetenhet som visas i skrivelsen för att arbeta på ett sätt som är hållbart i alla avseenden. Genom detta förhållningssätt visar Svenska kyrkan att vi känner samma angelägenhet för ett arbete för den rättvisa och hållbart globala gemenskap som uttryckts i Kyrkornas världsråds uttalande ”The Living Planet: Seeking a Just and Sustainable Global Community”.

Uppsala den 6 oktober 2022

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Anneli Kihlstrand, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Susanne Stenlund, Mikael Sjölund, Katarina Lövgren, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Ellionor Moberg, Paul Höglund, Carin Jakobsson, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr och Gun Gabrielsson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2022:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Till ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1, begränsat till förslag som avser avsnitt 6 Målbilder och verksamhetsinriktning

Utskottet önskar att skrivelsen varit tydligare när det gäller genomförande och uppföljningen av programmet Lärande och undervisning. Utskottet har, med förtroende för programmets målsättning och långsiktighet, under flera år avslagit motioner som rör lärande och undervisning med hänvisning till det pågående arbetet i programmet.

Utskottet anser att det är viktigt att programmet följs upp och det ska framgå tydligt när och hur detta ska ske.

Utskottet vill också påminna om det arbete som sker i stiften och som på olika sätt är en konsekvens av programmet.

Uppsala den 5 oktober 2021

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronsson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwartz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin Monica Johansson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Anderas Holmberg och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2022:1y

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Till ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Organisationsutskottet har ombetts att yttra sig över ovan nämnda skrivelse avseende för utskottet relevanta delar i avsnitt 6, Målbilder och verksamhetsinriktning.

Utskottet välkomnar de resonemang som förs i skrivelsen rörande digitalisering och samverkan. Särskilt vill utskottet framhålla den positiva betydelsen för utlandsförsamlingarna av fortsatt digitalisering.

Samtidigt förtjänar framhållas det utskottet tidigare anfört om betydelsen av att den lokala nivån tillförsäkras en reell delaktighet i den pågående utvecklingsprocessen, såväl avseende digitalisering och samverkan, som avseende kommande långsiktiga utredningar för framtidens kyrka. Det är viktigt att det framtida arbetet har sin grund i behoven på lokal nivå. Detta innebär enligt utskottets mening att det är behoven hos församlingar, i dess egenskap av den primära enheten inom Svenska kyrkan, som måste vara styrande och i fokus för framtida samverkansprocesser.

Utskottet vill också understryka vikten av att valfriheten för församlingarna kvarstår när det gäller de administrativa tjänster som kyrkostyrelsen tillhandahåller samt att finansieringen av tjänsterna även framgent bör ske på ett sådant sätt att den enhet som utnyttjar en tjänst också är den enhet som betalar kostnaden för tjänsten.

När det gäller Svenska kyrkans roll i totalförsvaret vill utskottet betona att detta är en stor fråga för Svenska kyrkan på samtliga nivåer.

Utskottet noterar också kyrkostyrelsens uppmaning till kyrkomötet att överväga förändringar av sitt format som tar hänsyn till demokratiska och ekonomiska aspekter. Utskottet, som i grunden är positivt till bland annat digitala utskottssammanträden, vill här anföra att även till synes små förändringar i formatet kan få stor betydelse för den demokratiska strukturen och att sådana förändringar därför kräver en god och noggrann process i kyrkomötets presidium och i kyrkomötet.

Utskottet vill slutligen påpeka att det är viktigt att göra åtskillnad på informationssäkerhet som handlar om att skydda och säkra tillgänglighet för kyrkans information och cybersäkerhet som handlar om att skydda sig mot intrång.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm,

Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2022:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Yttrandet är avgränsat till förslag som avser för sakutskottet relevanta delar i avsnitt 6 Målbilder och verksamhetsinriktning.

Utskottet vill framföra ett tack för en väl genomarbetad och relevant omvärldsanalys. Hotet mot demokratin, flyktingströmmar till följd av krig och ett förändrat klimat, samhällets särdragning och den psykiska ohälsan är alla frågor som i hög grad både påverkar och utmanar Svenska kyrkan. Utskottet vill understryka att de brister som finns i välfärdssystemet väcker en större förväntan på kyrkans bidrag – men att det också tar större resurser i anspråk, inte minst lokalt i församlingarna. Utskottet vill till kommande arbete med omvärldsanalysen lyfta att vi som kyrka behöver prata mer om existentiell hållbarhet. En del av ohälsan faller tillbaka på sekulariseringens effekter.

Vidare menar utskottet att digitaliseringens hot och utmaningar är att ta på allvar. Både ur ett utanförskapsperspektiv, demokratiseringsperspektiv och ur ett hållbarhetsperspektiv där det också utmanar kyrkomötets egna arbetsformer. Det är av vikt att pröva när möten kan vara digitala eller bör ske på plats.

Utskottet ser med tillfredsställelse på det målarbete som finns och vill understryka tre områden angående målen:

1. Existentiell hälsa och andlighet är Svenska kyrkans specialområde. Frågan om existentiell hälsa bör inte frikopplas från frågan om psykisk ohälsa.
2. Frågan om en närvarande och synlig kyrka är en grundbult och en förutsättning för Svenska kyrkans arbete, inte minst för att nå de grupper som lider av psykisk ohälsa eller på annat sätt behöver kyrkans stöd. Här behöver instiutionssjälavården synliggöras och förtydligas.
3. Religionsdialogen bör lyftas fram som ett viktigt verktyg för integration och ett stabilt samhälle.

Uppsala den 5 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2022:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021. Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2021. Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen och att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret. Betänkandet omfattar även motion 2022:18 Dimensioner i hållbarhetsredovisningen.

Ekonomiutskottet föreslår att kyrkomötet fastställer årsredovisningen, resultaträkning och balansräkning samt beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2021. Utskottet föreslår därutöver att motion 2022:18 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021,
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2021,
3. avslå motion 2022:18.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:2 Årsredovisning för Svenskas kyrkans nationella nivå 2021

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021,
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2021.

Motionens förslag

Motion 2022:18 av Ronnie Nilsson, Dimensioner i hållbarhets-redovisningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i kommande hållbarhetsredovisningar inkludera

1. teologisk hållbarhetsredovisning med strategiskt uppbyggda och mätbara mål och delmål,
2. medlemsmässig hållbarhetsredovisning med strategiskt uppbyggda och mätbara mål och delmål,
3. organisatorisk hållbarhetsredovisning med strategiskt uppbyggda och mätbara mål och delmål.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Följande yttranden har inkommit.

Från samhälls- och kulturutskottet, SK 2022:2y, *bilaga 1*. Från ekumenikutskottet, Eu 2022:2y, *bilaga 2*. Från kyrkolivsutskottet, Kl 2022:2y, *bilaga 3.*

Bakgrund

Skrivelsen

Årsredovisning 2021 för Svenska kyrkans nationella nivå

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Årsredovisning 2021 för Svenska kyrkans nationella nivå.* Dokumenten har utvecklats i enlighet med kyrkomötets synpunkter och önskemål och består numera av ett enda dokument mot tidigare tre (föregående år två) där den formella finansiella rapporten Årsredovisning ingår som bilaga. Hållbarhetsredovisningen är i likhet med föregående år integrerad i årsredovisningen men numera som noter till förvaltningsberättelsen i stället för integrerad i verksamhetsberättelsen.

Dokumentet inleds med avsnitt där ärkebiskop och generalsekreterare kortfattat redogör för de viktigaste händelserna under det gångna året utifrån respektive ansvarsområde. Avsnitt 4 beskriver bland annat den nationella nivåns fyra uppdrag: stöd till stift och församlingar för utveckling av församlingslivet, företrädarskap, stöd till en god förvaltning samt inomkyrklig reglering. Här beskrivs även organisation, omvärldsfaktorer som ligger till grund för kyrkostyrelsens beslut samt hur Agenda 2030 tolkas och implementeras av Svenska kyrkans nationella nivå.

Avsnitt 5, *Verksamhetsuppföljning,* redovisar exempel på den omfattande verksamhet som bedrivs med de av kyrkomötet fastställda målbilderna som utgångspunkt och avsnitt 6, *Ekonomi,* beskriver verksamheten ur ett ekonomiskt perspektiv. Här framgår utfall i förhållande till budget. Verksamhetens resultat, ett budgeterat underskott om -394 miljoner kronor, var 162 miljoner kronor bättre än beräknat som en följd av både ökade intäkter och minskade kostnader. Genom den goda avkastningen inom finansförvaltningen avviker årets resultat kraftigt mot budget, ett överskott om 1 638 miljoner kronor mot ett budgeterat underskott om -22 miljoner kronor.

Den formella finansiella rapporten *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå* redovisas därefter i form av bilaga 1.

I *förvaltningsberättelsen* lämnas information om bland annat styrning och ledning, legal struktur med mera. Här redovisas även ett urval väsentliga händelser under året, totala intäkter och kostnader, det finansiella kapitalets marknadsvärde, hållbarhetsupplysningar samt uppgifter om förväntad framtida utveckling samt risker och osäkerhetsfaktorer för nationell nivå och slutligen utfall för den nationella nivåns eget kapital i relation till av kyrkomötet fastställt mål på storleken på det egna kapitalet.

Det urval av väsentliga händelser som lyfts fram är Högsta förvaltningsdomstolens dom som fastställer att inomkyrkligt tillhandahållna tjänster inte är moms- eller inkomstskattepliktiga, kyrkovalet, den offentliga ursäkten till den samiska folket, arbetet med projektet Färdplan för klimatet, starten av Svenska kyrkans löneservice i Uddevalla samt de statliga bidrag Svenska kyrkan erhållit med anledning av pandemin.

Årets resultat för Svenska kyrkans nationella nivå uppgick till 1 638 (235) miljoner kronor. Skillnaden mot föregående år beror i huvudsak på hög avkastning i kapitalförvaltningen.

Väsentliga riskområden som beaktats är risk för skadat förtroende, verksamhetsrelaterade risker, risker inom finansförvaltningen, omvärldsrisker samt medlemsutvecklingen.

Det egna kapitalet uppgick vid utgången av räkenskapsåret 2021 till 11 545 miljarder kronor vilket överstiger kyrkomötets beslutade lägstanivå om 10 miljarder kronor. Den kraftiga nedgången på finansmarknaden under första halvåret 2022 har dock påverkat det egna kapitalet negativt.

Ett nytt avsnitt avseende hållbarhet har tillkommit i årsredovisningen, 14 Hållbarhetsnoter, vilka utgör noter till de lagstadgade hållbarhetsupplysningarna i förvaltningsberättelsen. I 2020 års årsredovisning var denna rapportering integrerad i verksamhetsberättelsen. Hållbarhetsnoterna beskriver kyrkostyrelsens styrning av hållbarhetsarbetet, den risk- och väsentlighetanalys som ligger till grund för prioriteringar inom området samt resultat och effekter av detta arbete. Kyrkostyrelsens redogörelse för risker utgår från förståelsen att en organisation påverkas av omvärldsfaktorer liksom den i sin verksamhet påverkar omvärlden, en så kallade dubbel materialitet. Båda dessa redogörelser är lagstadgade i årsredovisningslagen men presenteras i olika delar av förvaltningsberättelsen.

Av revisionsberättelsen i årsredovisningen framgår att revisorerna har reviderat årsredovisningen vilket omfattar sidorna 32–75 av dokumentet med undantag för sidorna 36–37 samt 65–74. Därutöver har revisorerna, enligt gällande regelverk, granskat Svenska kyrkans nationella nivås hållbarhetsredovisning på sidorna 36–37 samt 65–74 och för denna del bestyrker att en lagstadgad hållbarhetsrapport har upprättats. Revisorernas uppfattning är att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och att den ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Svenska kyrkans nationella nivås finansiella ställning, finansiella resultat och kassaflöde per den 31 december 2021 samt att förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen samt att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Motionen

Motion 2022:18 Dimensioner i hållbarhetsredovisningen

Dimensioner av hållbar utveckling

FN:s världskommission för miljö och utveckling lanserade 1987 begreppet hållbar utveckling i rapporten *Vår gemensamma framtid*. Begreppet gavs då det ramverk som fortfarande är den vanligaste definitionen av hållbar utveckling: ”Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.” En hållbar utveckling bygger på tre dimensioner: det sociala, miljön och ekonomin. Alla delar av både människa och skapelse – och verksamheter – kan inordnas i dessa dimensioner. De tre dimensionerna används i lokala och globala sammanhang och redovisas ibland som en ”tårta”, där dimensionerna bär och vilar på varandra. Arbetet för hållbar utveckling är mångfacetterat och dimensionerna är gränsöverskridande och beroende av varandra, vilket innebär att alla institutioner i samhället (det offentliga, det privata, civilsamhället och individen) måste samarbeta och samverka för att uppnå en hållbar utveckling.

Svenska kyrkans nationella nivå har i sitt hållbarhetsarbete och i det hållbarhetsarbete som kyrkostyrelsen lyfter i dialog och samverkan med övriga samhället, lagt till en dimension som omsluter de övriga: den andliga och existentiella dimensionen. Här finns Svenska kyrkans teologi, värderingar och ställningstaganden. Detta visar Svenska kyrkans unika bidrag i arbetet för en hållbar utveckling. I det arbete som rör den teologiska reflektionen kring hållbarhetsfrågorna säkerställs detta genom regleringen i kyrkoordningen 12 kap. 3 a § där det framgår att kyrkostyrelsen ska begära in yttranden från biskopsmötet samt att motsvarande process finns vid beredning av teologiska frågeställningar vid kyrkomötet där läronämnden ska yttra sig (kyrkoordningen 11 kap. 16–18 §§). Kyrkostyrelsen arbetar för att, utifrån de väsentliga risker som identifierats och den påverkan Svenska kyrkan har på omvärlden, integrera hållbarhetsdimensionerna i den löpande verksamheten, både när den styrs, genomförs och följs upp. Detta innebär att hållbarhetsarbetet ska bäras av alla anställda och förtroendevalda på den nationella nivån.

Tidigare behandling

Vid 2020 års kyrkomöte behandlades en liknande motion, motion 2020:1 Dimensioner i hållbarhetsarbetet. Ekonomiutskottet föreslog att motionen skulle avslås med hänvisning till att det inte ansågs finnas skäl att utvidga den etablerade och grundläggande uppdelningen eftersom tillägget andlig/existentiell hållbarhet finns med och komplexiteten kring begreppet hållbarhet skulle öka om fler dimensioner tillförs. Utskottet ansåg att det teologiska perspektivet genomsyrar de övriga dimensionerna och därför inte kan redovisas separat. Den kyrkosyn som motionen ger uttryck för ansågs inte heller vara representativ för Svenska kyrkan. Detta blev även kyrkomötets beslut.

Vidareutveckling av års- och hållbarhetsredovisningen

Års- och hållbarhetsredovisningen har utvecklats de senaste åren för att harmoniera bättre med kyrkostyrelsens planering i Verksamhet och ekonomi, minska upprepningar i flera olika dokument och effektivisera informationen om vad kyrkostyrelsen planerar och genomför.

Årsredovisningens regelverk, inklusive kraven avseende hållbarhetsredovisning, innehåller lagreglerade parametrar där tillägg kan göras för att öka förståelsen av den

organisation eller den bransch som årsredovisningen avser. Rapporteringen omfattar endast Svenska kyrkans nationella nivå och inte hela trossamfundet med alla dess organisatoriska delar.

Utskottets överväganden

Årsredovisningens innehåll

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021.

Utskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet har som en del av beredningen hållit överläggningar med revisorerna, generalsekreterare och chefer vid kyrkokansliet samt med kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få särskilda frågor belysta och fördjupad förståelse för skrivelsen. Utskottet har även tagit del av och beaktat de yttranden som inkommit från andra utskott.

Årsredovisningen har för 2021 antagit en ny form, där årsredovisningen, hållbarhetsredovisningen och den tidigare bilagan Resultatrapport integrerats i ett och samma dokument. Utskottet konstaterar med tillfredställelse att dokumentet fortsätter att utvecklas i den riktning utskottet önskat vilket dock medför att detaljeringsgraden i vissa delar har fått ge vika för en bredare och mer övergripande redovisning av Svenska kyrkans nationella nivås breda verksamhet.

Utskottet har vid tidigare kyrkomöten påtalat att man önskar se mer av mätbara mål och data på hållbarhetsområdet. Den önskan kvarstår. Utskottet noterar dock att redovisningen för hur hållbarhetsarbetet utvecklats är mer utförlig än tidigare år.

Utskottet instämmer i samhälls- och kulturutskottets yttrande avseende vikten av att arbeta med

- att synliggöra värdet av Svenska kyrkans diakoni och vikten av att göra kyrkans roll i civilsamhället mer känd. Efterfrågan på kyrkan är stor bland institutionerna, som fängelser, sjukhus, häkten, förvar och vård. Institutionerna är också en viktig kontaktyta med människor som i låg grad har tidigare erfarenhet av Svenska kyrkan,
- vikten av ekonomisk hållbarhet genom samverkan och effektivisering för Svenska kyrkan och dess bidrag till världens klimatmål med projektet Färdplan för klimatet,
- Svenska kyrkans offentliga ursäkt till det samiska folket för de oförrätter som begåtts i historien.

Utskottet vill därutöver även betona ekumenikens betydelse inom och för Svenska kyrkans verksamhet bland annat utifrån perspektivet samverkan.

Utskottet har med intresse tagit del av revisorernas rapportering från deras granskning av den nationella nivån och erfar att även revisorerna noterat förbättringar avseende utvecklingen av informationen i den finansiella rapporteringen i jämförelse med föregående år.

Granskningarna har haft fokus på riskområden såsom den finansiella verksamheten men även andra områden som avser väsentliga poster och/eller där det finns stor risk för fel.

Ansvarsfrihet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2021.

Utskottet ansluter sig till revisorernas förslag.

Motion 2022:18 Dimensioner i hållbarhetsredovisningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:18.

Utskottet konstaterar att en mycket snarlik motion behandlades av kyrkomötet så sent som 2020 där motionen avslogs med motiveringen att det inte finns skäl att utvidga den etablerade och grundläggande uppdelningen, att det teologiska perspektivet genomsyrar de övriga dimensionerna, och därför inte kan redovisas separat samt att den kyrkosyn som motionen ger uttryck för inte är representativ för Svenska kyrkan.

Det tillägg som avser andlig/existentiell hållbarhet innebär i sig en utvidgning av hållbarhetsbegreppet och utskottet anser att detta tillgodoser delar av motionärens intentioner. Den integrerade hållbarhetsredovisningen i årsredovisningen berör också delvis de aspekter motionären anför. I övrigt anser inte utskottet att några nya omständigheter tillkommit som kan föranleda en förändrad hållning från utskottets sida. Utskottet föreslår därmed avslag på motionens samtliga tre punkter.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilkka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Niklas Larsson, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2022:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021.

Utskottet uppskattar kyrkostyrelsens skrivelse och menar att den redovisning som lämnas ger en bra bild av Svenska kyrkans verksamhet. Årsredovisningen redogör på ett bra sätt för omvärldens utmaningar och på vilket sätt arbetet sker för att möta dem. Pandemin har medfört en *genomgripande* omställning för Svenska kyrkans samtliga nivåer, inte minst bör kyrkan med den ökade digitaliseringen ur flera hållbarhetsperspektiv pröva hur den egna mötesstrukturen ser ut. Utskottet önskar också framåt att institutionssjälvavården tydliggörs när kyrkans roll i samhället beskrivs. Vidare önskar utskottet med anledning av detta en mer fyllig redogörelse av kyrkans röst i samhällssamtalet.

Utskottet vill med anledning av årsredovisningen särskilt understryka vikten av arbetet med

- att synliggöra värdet av Svenska kyrkans diakoni och vikten av att göra kyrkans roll i civilsamhället mer känd. Efterfrågan på kyrkan är stor bland institutionerna, som fängelser, sjukhus, häkten, förvar och vård. Institutionerna är också en viktig kontaktyta med människor som i låg grad har tidigare erfarenhet av Svenska kyrkan,
- vikten av ekonomisk hållbarhet genom samverkan och effektivisering för Svenska kyrkan och dess bidrag till världens klimatmål med projektet Färdplan för klimatet,
- Svenska kyrkans offentliga ursäkt till det samiska folket för de oförrätter som begåtts i historien.

Erfarenheterna av pandemi, social oro och klimatpåverkan – och nu inte minst kriget i Ukraina – understryker redogörelsen i årsredovisningen om att Svenska kyrkan behöver stärka beredskapen för framtida kriser. Både i digitala och fysiska sammanhang. Vidare önskar utskottet understryka att arbetet med Lärande och undervisning bara har börjat och att det inte får ta slut med projektets avslut.

Uppsala den 6 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö,

Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2022:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021

Till ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över KsSkr 2022:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021

Ekumenikutskottet tackar för möjligheten att yttra sig över rubricerade skrivelse och vill framföra sin uppskattning av att utlandskyrkans ekumeniska utveckling uppmärksammas (*Målbild 1*, skrivelsen s. 17). Utskottet ser det däremot som en brist att ekumeniska och interreligiösa förutsättningar för församlingarna och pastoraten inte uppmärksammas i övrigt under målbilden.

Uppsala den 5 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Celina Falk, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Josefine Carlsén, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2022:2y

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021

Till ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över KsSkr 2022:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021, avgränsat till det som avser för kyrkolivsutskottet relevanta delar av sidorna 8–31 i skrivelsen

Utskottet tackar för en informativ skrivelse som ger kyrkomötesledamöter och andra en bra bild av den nationella nivåns verksamhet inklusive den som finns inom kyrkolivsutskottets beredningsområde.

Utskottet önskar samtidigt en mer teologisk genomtänkt användning av ordet evangelium när det gäller beskrivningen av programmet Lärande och undervisning. Skrivelsens text lyder ”Programmet Lärande och undervisning har fortsatt, och insatser har genomförts för att visa på evangeliet om tro och livsmod och Svenska kyrkans roll i samhället” (s. 15). Utskottet menar att evangeliet är mer än bara tro och livsmod.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2022:3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Sammanfattning

Betänkandet behandlar kyrkostyrelsens skrivelse 2022:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden. Utskottet föreslår att skrivelsen med godkännande läggs till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Följande yttranden har inkommit.

Från organisationsutskottet O 2022:2y, *bilaga 1.* Från samhälls- och kulturutskottet SK 2022:3y, *bilaga 2.*

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden* inklusive avsnittet *Övrig rapportering* samt två bilagor.

Av redovisningen framgår att av totalt 39 skrivelser från tidigare kyrkomöten har 19 skrivelser helt eller delvis avslutats under året, medan 21 återstår. Delar av vissa avslutade ärenden har av kyrkostyrelsen förts vidare i nya eller pågående utredningar eller på annat sätt. Några uppdrag har senarelagts med hänvisning till nödvändiga omprioriteringar i planerad verksamhet. Av redogörelsen framgår beräknad tidpunkt för slutrapportering till kyrkomötet för de ärenden som ännu ej avslutats.

Kyrkostyrelsen betraktar en skrivelse från kyrkomötet som slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och, i förekommande fall, lagts fram för kyrkomötet, eller när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang

som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Skrivelser där kyrkomötet vill informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anför är i normalfallet avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och fört dem vidare till ansvarig verksamhet på nationell nivå.

Kvarvarande skrivelser är följande.

År	Nr	Rubrik
2021	KmSkr 2021:5 med F 2021:1	Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk *En utredning ska tillsättas, start under 2022, beräknas slutrapporteras 2024.*
2021	KmSkr 2021:7 med O 2021:3	Strukturfrågor *Promemoria med förslag på ändringar i kyrkoordningen ska tas fram under 2022 för att därefter remitteras. Beräknas slutrapporteras 2023.*
2021	KmSkr 2021:8 med O 2021:5	Valfrågor m.m. *Utredningar och undersökningar startar under 2022, utveckling av stödsystem 2023. Beräknas slutrapporteras 2023.*
2021	KmSkr 2021:12 med Kl 2021:6	Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu *Utreds dels inom kyrkokansliet, dels i samråd med Göteborgs stift och Svenska kyrkans Unga i Göteborgs stift. Beräknas slutrapporteras 2023.*
2021	KmSkr 2021:14 med Kl 2021:11	Könsidentitet och könsuttryck *Ärendet bereds inom teologiska kommitténs arbete och beräknas slutrapporteras 2026.*
2021	KmSkr 2021:15 med Kl 2021:13	Jourhavande präst *Ärendet bereds inom kyrkokansliet och beräknas slutrapporteras 2023.*
2021	KmSkr 2021:20 med SK 2021:6	Diakonins kunskap *Ärendet bereds inom kyrkokansliet och beräknas slutrapporteras 2024.*
2021	KmSkr 2021:21 med SK 2021:8	Nationell dopkampanj *Material ska finnas klart att dela med församlingarna under hösten 2022 och våren 2023 samt slutrapporteras 2024.*
2021	KmSkr 2021:24 med E 2021:1	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 *Punkt 1–5, 7 och 8 har lagts till handlingarna. Punkt 6 som avser utredning kring hur begravningsverksamheten ska kunna debiteras sin andel av kostnader för digitalisering och samverkan är under kartläggning och beräknas slutrapporteras 2023.*

2020	KmSkr 2020:10 med Kl 2021:1	Jämställdheten i Svenska kyrkan, skrivelse (*avslutad*) samt uppdrag att bredda innehållet. *Uppdraget att bredda innehållet slutrapporteras i samband med kommande skrivelse om jämställdhet i Svenska kyrkan 2024.*
2020	KmSkr 2020:15 med E 2020:1 samt motionerna 2020:12 Våld i nära relationer och 2020:25 Utbildningsinsatser kring våld i nära relationer	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin (*avslutad*). *Uppdragen enligt motion 2020:12 samt 2020:25 bereds av intern och extern expertkompetens. Beräknas slutrapporteras 2024.*
2019	KmSkr 2019:2 med E 2019:3 samt motionerna 2019:31 1700 år sedan kyrkomötet i Nicaea och 2019:43 Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystemet	Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (*avslutad*), motion 2019:31 *bereds inom ramen* för KmSkr 2017:15 Ekumeniskt möte 1925 och 2025 och motion 2019:43 *bereds inom ramen* för KmSkr 2018:5 Flygplatskyrkans framtid. *Beräknas slutrapporteras 2023.*
2019	KmSkr 2019:12 med G 2019:1	Gudstjänstupplevelser *En forskningsöversikt lämnas till kyrkomötet som delrapportering, se bilaga 1. Kyrkostyrelsen ska under hösten 2022 ta ställning till ärendets fortsatta beredning.*
2019	KmSkr 2019:27 med Kl 2019:6	Låt oss lära på fler sätt *Slutrapportering har senarelagts ett år och beräknas ske 2023.*
2018	KmSkr 2018:5 med SK 2018:10	Flygplatskyrkans framtid *Ärendets slutrapportering har senarelagts ett år och beräknas slutrapporteras 2023.*
2018	KmSkr 2018:15 med F 2018:3	Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan *Beräknas slutrapporteras 2023.*
2017	KmSkr 2017:2 med Kl 2017:1	Medlemsstrategi *Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.*
2017	KmSkr 2017:15 med Eu 2017:3	Ekumeniskt möte 1925 och 2025 *Beräknas slutrapporteras efter genomförande.*

2016	KmSkr 2016:9 med G 2016:7	Psalmboken *Tidpunkt för slutrapportering svårbedömd.*
2015	KmSkr 2015:5 med TU 2015:17	Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd *Beräknas slutrapporteras 2023.*
2014	KmSkr 2014:20 med G 2014:6	Kyrkohandbok för Svenska kyrkan *Beräknas slutrapporteras 2023.*

I avsnittet *Övrig rapportering* rapporterar kyrkostyrelsen kring projektet Överlåtelse av kyrkobyggnad. Det pågående projektet har identifierat en större komplexitet i frågorna än vad som kunnat förutses och kyrkostyrelsens arbetsutskott har därför beslutat om en revidering av uppdragsbeskrivningen men med bibehållen utgångspunkt, att stärka det gemensamma ansvarstagandet för förvaltningen av kyrkobyggnader.

Även programmet Interreligiös praktik för fred – en värld av grannar rapporteras i avsnittet Övrig rapportering. Själva programmet i den hittillsvarande formen har nu avslutats men arbetet fortsätter som ett självständigt praktikernätverk där Svenska kyrkans nationella nivå fortsätter att bidra och att dra nytta av nätverket.

I bilaga 1 *Gudstjänstupplevelser – en forskningsöversikt* lämnas den delrapport som kommer att ligga till grund för kyrkostyrelsens fortsatta beredning av kyrkomötets uppdrag om vilka faktorer som är viktiga för människors gudstjänstupplevelser och vilka metoder och förhållningssätt som ger framgång i gudstjänstarbetet.

I bilaga 2 *Identitetshandlingar för präster och diakoner* rapporteras hur utredningen kring tillhandahållande av identitetshandlingar för präster och diakoner har genomförts och de slutsatser som därefter ligger till grund för kyrkostyrelsens beslut i ärendet.

Utskottets överväganden

Beslut om att med godkännande lägga skrivelsen till handlingarna

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Utskottet har tagit del av skrivelsen som ger en beskrivning av den bredd och komplexitet som Svenska kyrkans nationella nivå har att verka inom.

Utskottet noterar att antalet färdigbehandlade ärenden ökat vilket är glädjande. Dock vill utskottet, i likhet med samhälls- och kulturutskottet, påpeka att utskottet ett flertal tillfällen påtalat att behandlingen av frågan rörande Flygplatskyrkans framtid bör hanterat skyndsamt. Trots detta har slutrapporteringen skjutits fram ytterligare ett år och beräknas nu slutrapporteras först 2023.

Kyrkostyrelsen har, bland annat vid samtal med utskottet, lyft behovet av att minska antalet kyrkomötesärenden som ett led i att kunna minska omfattningen av den nationella nivåns verksamhet. Utskottet menar att detta även torde innebära att en snabbare effektuering av redan befintliga kyrkomötesuppdrag är önskvärd.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsen betraktar kyrkomötets skrivelse 2016:13 med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2016:2 Legitimation för präster och diakoner som avslutat då man ansett att en fortsatt beredning inte är meningsfull under rådande omständigheter. Utskottet vill påpeka att en sådan hantering av ärenden kan vara att föredra när uppdrag av olika skäl inte kunnat fullföljas under ett antal år.

Utskottet noterar att beredningen av frågan om överlåtelse av övertaliga kyrkor nu återupptas då frågans komplexitet varit betydligt större än vad som uppmärksammats vid tidigare beredning. Utskottet erfar dock att den nya beredningen utgår ifrån samma utgångspunkt som tidigare. Här önskar utskottet att frågan lyfts ytterligare ett steg, utifrån den nya kunskap om komplexitetens omfattning som erhållits, och att en utvärdering görs kring om detta är den enda och rätta vägen att gå.

Frågan om mer effektiv valsedelshantering har under våren 2022 beretts i ett första steg. Utskottet förväntar sig att frågan bereds ytterligare med inhämtande av synpunkter från en bredare krets av berörda inför kyrkomötet 2023.

Slutligen vill utskottet återigen lyfta det positiva i att kyrkostyrelsen tillmötesgått utskottets synpunkter på en tydlig redovisning kring när ärenden beräknas kunna avslutas som även kompletteras med de övergripande skälen till eventuella fördröjningar.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilkka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Niklas Larsson, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2022:2y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Organisationsutskottet har ombetts att yttra sig över ovan nämnda skrivelse avseende de ärenden som härstammar från utskottet.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsen rapporterat ärendet Församlingens grundläggande uppgift (KS 2018–1380) som slutbehandlat.

Utskottet anförde i sitt betänkande till kyrkomötet 2018 att församlingens grundläggande uppgift inte alltid uppfattas eller beskrivs som fyra dimensioner av samma uppdrag. Utskottet noterade att det får konsekvenser för synen på den grundläggande uppgiften som en enda när den grundläggande uppgiftens olika aspekter delas upp i avgränsade verksamheter. Enligt utskottet var Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem ett tydligt exempel på en sådan uppdelning av de fyra aspekterna i separata verksamheter som enligt utskottet borde undvikas.

Enligt utskottet mening går det inte av avrapporteringen i skrivelsen att utläsa om uppdraget genomförts på ett sådant sätt att utskottets intention med uppdraget tillgodosetts. Utskottet kan därför inte heller bedöma om det är rimligt att anta att ärendet är slutbehandlat eller inte.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2022:3y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Bland de ärenden som kyrkostyrelsen återrapporterar till årets kyrkomöte har samhälls- och kulturutskottet i sitt samtal valt att kommentera följande ärenden:

- Ärende (KS 2021–1624) om Sancta Birgitta klostermuseum. Utskottet konstaterar med glädje den snabba och effektiva hanteringen av ärendet.
- Ärende (KS 2018–1385) om Flygplatskyrkans framtid. Utskottet önskar en snabbare hantering av ärendet, vilket utskottet påpekat vid flera tillfällen.
- Ärende (KS 2021–1626) om Nationell dopkampanj. Utskottet har delgivits en kortare rapport om ärendets hantering och finner att den är tillfredställande.

Till utskottets sammanträde har en särskild redovisning skett om motionerna 2020:12 och 2020:25 om våld i nära relationer. Utskottet finner att arbetet sker på ett systematiskt och tillfredsställande sätt i en pågående process. Utskottet vill understryka vikten av att detta angelägna arbete sker.

Uppsala den 5 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Tomas Jansson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2022:4

Underhåll av kyrkobyggnader, finansiering och regelverk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2022:33 och 2022:70.

I motion 2022:33 föreslås att de nuvarande reglerna för kyrkounderhållsbidrag ska ändras så att bidraget även möjliggör ombyggnation och omstrukturering av befintliga kyrkobyggnader samt att stiften ska besluta om hur stor del av stiftsbidragen som ska omfördelas till församlingarna för åtgärder på kyrkobyggnaderna.

I motion 2022:70 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda hur underhåll och renovering av kyrkor av nationellt intresse ska kunna finansieras av gemensamma medel.

Utskottet föreslår att båda motionerna avslås i avvaktan på den utvärdering av Gemensamt ansvar som ska genomföras under 2023 samt den pågående remissen av utredningen Domkyrkan som katedral.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:33, punkt 1,
2. avslå motion 2022:33, punkt 2,
3. avslå motion 2022:70.

Motionernas förslag

Motion 2022:33 av Leif Nordlander, Reglerna för kyrkounderhållsbidrag

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ändra regelverket för kyrkounderhållsbidrag så att
1. det möjliggör bidrag till ombyggnation och omstrukturering av befintliga kyrkobyggnader så de blir användbara för nutida bruk,
2. stiften själva kan bestämma hur stor del av stiftsbidragen som ska fördelas bland församlingarna till åtgärder på kyrkobyggnader.

Motion 2022:70 av Elisabeth Sandlund m.fl., Underhåll av kyrkor av nationellt intresse

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur underhåll och renovering av kyrkor av nationellt intresse ska kunna finansieras, helt eller delvis, av gemensamma medel.

Bakgrund

Ekonomisk utjämning inom Svenska kyrkan

Utjämning av kostnader för kyrkobyggnader

I det nya utjämningssystemet, som fullt ut trätt i kraft 2021, finns en utjämning av kostnader för kyrkobyggnader som regleras i 44 kap. 5 § kyrkoordningen. Utjämningen innebär i korthet att församlingar som har ett lägre antal kyrkotillhöriga räknat per kyrkobyggnad än riksgenomsnittet, ska få ett kyrkobyggnadsbidrag. Om församlingen istället har ett högre antal kyrkotillhöriga räknat per kyrkobyggnad än riksgenomsnittet, får församlingen betala en kyrkobyggnadsavgift. I skrivelsen KsSkr 2016:6 Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningssystem, som föregick nuvarande bestämmelse i kyrkoordningen, anförde kyrkostyrelsen följande.

> Kyrkostyrelsen menar, i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser, att det även fortsättningsvis ska ske en utjämning av kostnader för kyrkobyggnader. Det är uppenbart fråga om strukturellt betingade kostnader, inte minst mot bakgrund av att de allra flesta kyrkorna har ett lagskydd mot förändring och dessutom är relativt svåra att avyttra. Det rör sig här om stora kostnader som det finns goda skäl till att alla församlingar och pastorat via utjämningssystemet tar ett gemensamt ansvar för.

I utredningens betänkande SKU 2015:1 *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningssystem* framgår följande på sidorna 240–241:

> Det har visat sig att det kan vara svårt för ett antal församlingar och pastorat att klara den egeninsats som alltid krävs vid underhållsåtgärder där man beviljas kyrkoantikvarisk ersättning. Det är naturligtvis angeläget att sådana åtgärder som berättigar församlingar och pastorat till kyrkoantikvarisk ersättning kan genomföras. Det är en fråga om att kunna ta hand om kyrkobyggnader på ett sätt som ligger i linje med vad som krävs enligt kulturmiljölagen och som också är ett övergripande kyrkligt intresse. Det är också angeläget för berörda församlingar och pastorat att kyrkobyggnaderna kan underhållas på ett tillfredsställande sätt.
> […]
> Utöver att kyrkounderhållsbidraget i huvudsak ska användas för att ge bidrag till församlingar och pastorat ska det också kunna användas till för flera församlingar gemensamma åtgärder. Sådana åtgärder bör alltid göras i samverkan med de berörda församlingarna. Flera församlingar och pastorat kan behöva hantera samma problematik i arbetet med att underhålla sina kyrkobyggnader. Det bör då vara såväl arbetsmässigt som ekonomiskt rationellt att samverka. I sådan samverkan kan också stiftet spela en viktig roll genom att till exempel kunna tillhandahålla viss kompetens.

När det gäller huruvida kyrkounderhållsbidraget får användas till investeringar som funktionsförbättrande åtgärder och om- och tillbyggnader på en kyrkobyggnad anförde kyrkostyrelsen i skrivelsen 2016:6 Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningssystem följande:

> Kyrkostyrelsen konstaterar att användningen av kyrkounderhållsbidraget, […], är tänkt att användas till just underhåll av kyrkor. Ombyggnader och tillbyggnader av kyrkor bör därför inte finansieras med detta bidrag.

> Förändringar av kyrkomiljön av expansivt slag bör bäras av pastoratet eller församlingen utifrån det ekonomiska utrymme som i övrigt medges.

Stiftsbidrag

I utjämningssystemet finns även ett stiftsbidrag som regleras i 44 kap. 14 § kyrkoordningen. Enligt bestämmelsen ska stiften via stiftsbidraget få bidrag till sin egen verksamhet och för stöd till stiftets församlingar. I ovan nämnda skrivelse om fastigheter, kyrkor och utjämningssystem anförde kyrkostyrelsen följande beträffande stiftsbidrag.

> Det ska finnas kvar ett stiftsbidrag, som vid sidan av den egna utdebiteringen av avgift från medlemmarna i stiftets församlingar och pastorat, finansierar stiftens verksamhet. Detta bidrag används fritt av stiften till den verksamhet de har att svara för, vilket innefattar den egna verksamheten och främjande, också ekonomiska anslag, av verksamheten hos församlingar och pastorat.

Under 2021 reviderades regelverket för användning av kyrkounderhållsbidraget och det får numera även användas till skadeförebyggande åtgärder och undanröjande av hinder för funktionsvariationer i kulturhistoriskt värdefulla kyrkobyggnader, i de fall sådana åtgärder berättigar till kyrkoantikvarisk ersättning.

Nationell finansiering av kyrkor av nationellt intresse

I samband med utredningar inför relationsändringen belystes frågan om domkyrkornas ställning ur flera perspektiv och Centralstyrelsen belyste även frågan om underhållskostnaderna för de medeltida domkyrkorna. Det noterades att regeringen hade behandlat denna fråga i prop. 1998/99:38 och därvid konstaterat att dessa domkyrkor, liksom klosterkyrkorna i Vadstena och Varnhem, hade fått vissa statsbidrag mot bakgrund av att de ansetts vara av riksintresse, men att något sådant särskilt stöd inte borde utgå efter relationsändringen. Regeringen angav dock att den förutsatte att Svenska kyrkan vid fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen skulle beakta dessa kyrkobyggnaders särställning. I sitt av 1998 års kyrkomöte antagna betänkande anförde andra kyrkolagsutskottet (2KL 1998:1) att det delade regeringens uppfattning på denna punkt. Med anledning av Centralstyrelsens skrivelse med förslag till kyrkoordning för Svenska kyrkan, väcktes en motion till 1999 års kyrkomöte (KMot 1999:200) med förslag om att stiften årligen skulle pröva om det fanns behov av kyrkobyggnadsbidrag till en särskild underhålls- och reparationsfond för domkyrkorna och klosterkyrkorna i Varnhem och Vadstena. Ekonomiutskottet yttrade sig över motionen och anförde följande.

> Utgångspunkterna i motionärernas förslag är att det kan bli svårt för de församlingar som nu får ansvaret för nämnda kyrkor att själva bära underhållskostnaderna, och att det därför kan finnas skäl att stift och kyrkofond bidrar till dessa. Utskottet delar motionärernas åsikt. Redan i dag finns det flera stödformer, de i motionen nämnda kyrkobyggnadsbidragen och för närvarande ”miljardprojektet för kyrklig sysselsättning”. Strukturbidragen torde också vara tänkbara för ändamålet. I framtiden har Svenska kyrkan all anledning att begära en betydande kyrkoantikvarisk ersättning från staten. Däremot anser inte utskottet att stödet skall betalas ut till underhållsfonder utan som nu behovsprövat till angivna projekt. Utskottet avstyrker med det anförda KMot 1999:200.

Andra kyrkolagsutskottet delade ekonomiutskottets uppfattning och föreslog avslag på motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Inom ramen för nuvarande utjämningssystem finns, förutom tidigare nämnda bidrag, möjlighet för både kyrkostyrelse och stiftsstyrelser att besluta om ekonomiskt stöd utan att särskilda bestämmelser om detta finns. I det stiftsbidrag som utgår finns en särskild pott, ”Bidrag domkyrka”, som är ett bidrag för gudstjänster av rikskaraktär i domkyrkor. Detta bidrag utgår i dag till Uppsala och Stockholms stift. Kyrkostyrelsen anförde följande.

> Kyrkostyrelsen vill åter framhålla att avsikten med utjämningssystemet är att utjämna strukturella kostnader, det vill säga kostnader som den enskilda församlingen har små eller inga möjligheter att påverka. Incitament till brukande måste därför skapas på annat sätt. Det bör i detta sammanhang noteras att en särskild bidragsdel inom ramen för stiftsbidraget även i fortsättningen avses tillfalla Uppsala och Stockholms stift. Det bidraget avser gudstjänster av rikskaraktär i domkyrkor. Tillkommer ytterligare behov av bidrag till församlingar med välbesökta kyrkor, kommer det att finnas möjlighet för stiften att via sin bidragsgivning till församlingarna att tillgodose dessa behov

I den utredning om domkyrkornas ställning som för närvarande remitteras, SKU 2021:1 *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag*, finns förslag angående bidrag för domkyrkor. Bidraget föreslås finnas under en övergångsperiod om fem år och har inriktningen av verksamhetsstöd för de merkostnader som uppstår i verksamheten (”katedralsverksamhet”) för domkyrkor av nationellt intresse. I anslutning till detta uttalar utredningen:

> Under denna period är det viktigt att stiften själva planerar och anpassar sin verksamhet och sina resurser på ett sådant sätt att kostnaderna för domkyrkan som stiftskatedral framgent kan bäras – direkt eller, om kostnaden uppstår hos domkyrkoförsamlingen/pastoratet, indirekt – av stiftet.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Vid 2017 års kyrkomöte behandlades ett flertal motioner som rörde regelverk för bidrag till kyrkor och stiftens möjligheter till fördelning av stiftsbidragen. Samtliga motioner avslogs av utskottet vilket också blev kyrkomötets beslut. Som motiv angavs bland annat följande.

> Mot bakgrund av den nya bestämmelsen i kyrkoordningen om kyrkounderhållsbidrag, konstaterar utskottet att kyrkostyrelsen inte kan biträda någon annan användning av bidraget än underhåll av kyrkobyggnader. Utskottet ser det dock som angeläget att medel inom Svenska kyrkan finns tillgängliga både för underhåll av församlingarnas kyrkobyggnader och för utveckling av dessa. Utskottet välkomnar därför kyrkostyrelsens avsikt att årligen följa upp användningen av det kyrkounderhållsbidrag som har fördelats. Vidare menar utskottet att statusen på bevarande och utveckling av kyrkobyggnaderna särskilt bör följas upp. Detta kan lämpligen utgöra en del av den utvärdering av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader, som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte.

Avseende frågan om fördelning av stiftsbidrag föreslog utskottet avslag med hänvisning till att motionärens förslag redan tillgodosågs.

Vid 2018 års kyrkomöte behandlades motionen 2018:51 Stöd för utveckling av kyrkobyggnader. Motionen föreslogs avslås med följande motivering.

> […] det finns skäl att avvakta med nya bidragsformer för kyrkobyggnader. Statusen på bevarande och utveckling av kyrkobyggnader utgör lämpligen en del av den utvärdering av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader, som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte.

Vid 2021 års kyrkomöte behandlades motion 2021:38 Reglerna för kyrkounderhållsbidrag med förenklad motionsbehandling med hänvisning till att något nytt inte tillkommit i som förändrade kyrkomötets ställningstagande. Motionen avslogs av kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag.

I skrivelsen om verksamhet och ekonomi (KsSkr 2021:12 anförde kyrkostyrelsen följande om utvärderingen av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader:

> Under 2023 kommer en utvärdering att genomföras av kyrkostyrelsens arbete med besluten från 2016 års kyrkomöte med anledning av Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningssystem. Den kommer att omfatta frågor om hur kyrkostyrelsen verkställt beslutet, församlingars och pastorats registrering av sitt fastighetsinnehav samt arbetet med lokalförsörjningsplaner.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:33.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:70.

Utskottet konstaterar inledningsvis att Svenska kyrkans fastigheter tar en allt större andel av kostnaderna och det finns stora behov av lokalanpassningar för att uppnå större flexibilitet. Samtidigt minskar församlingarnas ekonomiska utrymme för att på egen hand finansiera stora underhålls- och omstruktureringsåtgärder. Utskottet vill dock påpeka att stiften förfogar över stiftsbidragen och kan välja att prioritera kyrkounderhållsåtgärder, men detta torde då ske på bekostnad av annan bidragsberoende verksamhet.

Utskottet vill även lyfta perspektivet att med en krympande ekonomi kan Svenska kyrkans församlingar nödgas kallställa eller stänga kyrkobyggnader. Detta kommer på sikt att leda till en kraftig förändring av kulturlandskapet i både stad och land, något som också bör lyftas i samtalen med regeringen om nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen.

Utskottet anser, mot bakgrund av den utvärdering av besluten från 2016 års kyrkomöte med anledning av Gemensamt ansvar som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte, samt den pågående remissen Domkyrkan som katedral, att det i nuläget inte är ändamålsenligt eller kostnadseffektivt att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå ändringar i regelverk eller tillsättande av ytterligare utredningar. Däremot förutsätter utskottet att de aspekter som motionärerna lyfter blir belysta i dessa utredningar.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att både motion 2022:33 och motion 2022:70 avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilkka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Niklas Larsson, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2022:5

Antal övriga valda revisorer

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar två motioner med förslag på ändringar i kyrkoordningens 48 kap. 2 §, motion 2022:32 Antalet revisorer samt motion 2022:48 Förtroendevalda revisorer. I båda motionerna föreslås ändringar i kyrkoordningen avseende det antal revisorer som, utöver den auktoriserade revisorn, ska granska verksamheten i församlingar och pastorat. Utskottet menar att det är lämpligt att avvakta resultatet av det projekt som initierats avseende revisionskapitlet i kyrkoordningen och föreslår avslag på båda motionerna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. att avslå motion 2022:32,
2. att avslå motion 2022:48.

Motionernas förslag

Motion 2022:32 av Leif Nordlander, Antalet revisorer

Kyrkomötet beslutar att
1. ändra i 48 kap. 2 § kyrkoordningen så att lydelsen blir ”minst två revisorer”,
2. ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

Motion 2022:48 av Jan-Hugo Nihlén, Förtroendevalda revisorer

Kyrkomötet beslutar att
1. ändra bestämmelsen i 48 kap. 2 § andra stycket första meningen kyrkoordningen till att lyda enligt följande: Kyrkofullmäktige kan, utöver den revisor som ska utses enligt första stycket, välja ytterligare revisorer,
2. ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2022:32 i Kn 2022:6y, *bilaga 1* och motion 2022:48 i Kn 2022:7y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Organisationsutskottet har yttrat sig över motion 2022:32 och motion 2022:48 i O 2022:3y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser och god revisionssed

Kyrkomötet beslutade 2005 med anledning av budgetutskottets betänkande 2005:2 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att klarlägga vad som är god revisionssed inom Svenska kyrkan.

Under årens lopp har revisionsfrågan behandlats av kyrkostyrelsen och 2009 beslutade kyrkostyrelsen om en utredning av revisionsbestämmelserna för hela Svenska kyrkan. Arbetet utmynnade i rapporten *Revision och granskning av kyrkans verksamhet* (SKU 2011:1). Rapporten låg därefter som underlag till kyrkostyrelsens skrivelse 2011:6 Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet. I skrivelsen föreslogs förändringar som till stor del avsåg mer enhetlig revision för alla nivåer inom Svenska kyrkan samt en viss rensning av inomkyrkliga specialregler som redan omfattas genom lagstiftningens definition av revision. Vid samma tidpunkt, 2011, infördes nya regelverk, International Standards on Auditing (ISA), för de auktoriserade revisorerna vilket medförde att kyrkoordningens revisionskapitel 48, 50 samt 52 även kunde anpassas till dessa, till exempel avseende kompetenskraven för den auktoriserade revisorn. Vad som ska granskas inom ramen för den lagstadgade revisionen definieras genom kopplingen till god revisionssed. Utöver den lagstadgade revisionen innehåller kyrkoordningen krav på en utökad kyrklig verksamhetsrevision i form av granskning ”om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig”.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2011:6 uttrycker kyrkostyrelsen vikten av verksamhetsgranskning och uttalar bland annat följande.

> Att det vid sidan av lagstadgad revision finns en fördjupad kyrklig granskning av verksamhetens ändamålsenlighet är således både viktigt och naturligt. Granskningen av verksamheten är väsentlig. Lika viktig är granskning av själva styrnings- och ledningsprocesserna. Granskning i syfte att bidra till en professionell och tydlig styrning av verksamheten är central för en ändamålsenlig och effektiv verksamhet. På detta sätt tillför granskningen även ett framåtriktat mervärde.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade skrivelsen i sitt betänkande EE 2011:1 Revison och granskning av Svenska kyrkans verksamhet m.m. Utskottet hade dessförinnan även inhämtat yttrande från budgetutskottet, B 2011:1y. Budgetutskottet önskade ett klarläggande kring frågan om återkoppling av verksamhetsrevisionens resultat. Ekonomi- och egendomsutskottet ställde sig bakom denna önskan. Utskottet uttalade sig även om vikten av verksamhetsgranskningen. Utskottet betonade vikten av att räkenskapsrevisionen inte fick ske på bekostnad av den utökade kyrkliga revisionen. Båda revisionsuppdragen skulle ges samma tyngd. Kyrkomötet biföll kyrkostyrelsens skrivelse, dock utan förtydligande angående återkopplingen av verksamhetsgranskningens resultat.

Antalet revisorer samt ändringar kring revisorsersättare

I samband med de ändringar angående revisionen som trädde i kraft 2013 genomfördes även ändringar avseende revisorsersättare. Bestämmelsen om revisorsersättare kom att utgå helt. Detta följde av förändringen att i stället för att utse en enskild auktoriserad revisor blev det även möjligt att utse ett registrerat revisionsbolag. Därmed ansågs inte behov av ersättare vara nödvändigt och beslutet motiverades med att detta skulle minska risken för att kyrkoordningens bestämmelser om revisorer skulle vara kostnadsdrivande samt innebära en regelförenkling. Samma beslut kom

även att gälla övriga valda revisorer men med skillnaden att det är möjligt att med lokala beslut välja ersättare för dessa.

Något krav på att revisorerna ska vara bosatta inom den granskade enhetens geografiska område finns inte. Detta gäller såväl den auktoriserade revisorn/revisionsbolaget som övriga revisorer. För övriga revisorer finns dock krav på uppnådd myndighetsålder samt krav på dop och medlemskap i Svenska kyrkan. Syftet är att man så långt som möjligt bör sträva efter att övriga revisorer har en relevant koppling till granskningsuppdraget. Genom att det saknas krav på att revisorerna ska vara bosatta inom den enhet som ska granskas, finns möjlighet för kyrkofullmäktige att utse övriga revisorer som även har uppdrag som revisorer i andra kyrkliga enheter.

Kyrkostyrelsen tar i sin skrivelse 2011:6 inte ställning till antalet övriga valda revisorer men i den utredning som ligger till grund för skrivelsen diskuteras möjligheten att i mindre enheter endast utse en övrig revisor. Detta ska dock tolkas i ljuset av att utredningen föreslog en delning av revisionsuppdraget där de övriga valda revisorerna istället skulle utses till verksamhetsgranskare med skyldighet att avlämna en separat granskningsrapport. Kyrkostyrelsen valde att inte lägga fram detta förslag utan betonade i stället vikten av den gemensamma granskningen vilket också kom att bli kyrkomötets beslut.

Vid behandling av motion 2021:8 Antalet revisorer föreslog ekonomiutskottet i sitt betänkande E 2021:8 avslag på motionen med hänvisning till möjligheten att dels hitta lämpliga uppdragstagare utanför församlingens/pastoratets geografiska område, dels möjligheten för revisorer från olika församlingar/pastorat att samverka kring granskningar.

Pågående projekt

Inom ramen för kyrkostyrelsens uppdrag till generalsekreteraren att löpande arbeta för förenklingar i kyrkoordningen har under våren 2022 ett projekt påbörjas om förtydliganden och förenklingar av kyrkoordningens bestämmelser om bland annat revision utifrån ett initiativ från kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan, KRED.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2022:32.
2. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2022:48.

Utskottet erfar att det i dag finns exempel på svårigheter med att rekrytera personer till uppdraget som vald, icke-auktoriserad, revisor.

Utskottet anser att det finns behov av verksamhetsgranskning, utöver den i revisorslagen reglerade förvaltningsgranskning som utförs av auktoriserad revisor. Denna verksamhetsgranskning kan med fördel utföras av en vald revisor med god lokal förankring och kunskap om Svenska kyrkans och den lokala församlingens verksamhet.

Utskottet menar dock att det är lämpligt att avvakta resultatet av det projekt som initierats av Kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan, KRED, avseende revisionskapitlet i kyrkoordningen. Utskottet föreslår med anledning av detta att både motion 2022:32 och motion 2022:48 avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilkka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Niklas Larsson, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:6y

Antalet revisorer

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2022:32 Antalet revisorer

I motion 2022:32 konstateras bland annat följande. Enligt 48 kap. 2 § kyrkoordningen ska kyrkofullmäktige utse två revisorer utöver en auktoriserad revisor. Det kan i stora pastorat bli en stor arbetsbörda för ett fåtal revisorer. I många församlingar och pastorat är det kutym att utse revisorer från alla nomineringsgrupper, eller i vart fall fler än två plus ersättare. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att

1. ändra i 48 kap. 2 § kyrkoordningen så att lydelsen blir ”minst två revisorer”,
2. ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

> Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i den aktuella motionen inte följer ovannämnda mall samt att det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det i motion 2022:32 framlagda förslaget inte har varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist. Kyrkorättsnämnden konstaterar vidare att den aktuella motionen rör snarlika frågor som motion 2022:48, Förtroendevalda revisorer. Se kyrkorättsnämndens yttrande 2022:7y. Vid eventuell utredning och bredare granskning kan båda motionernas olika frågeställningar belysas i samma utredning.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:7y

Förtroendevalda revisorer

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2022:48 Förtroendevalda revisorer

I motion 2022:48 konstateras bland annat följande. Enligt 48 kap. 2 § andra stycket kyrkoordningen ska kyrkofullmäktige välja ytterligare två revisorer, utöver den revisor som ska utses enligt första stycket i samma bestämmelse. Sådan ytterligare revisor ska, för att vara valbar, tillhöra Svenska kyrkan, vara döpt och fylla 18 år senast vid valtillfället. Den revisor som utses enligt första stycket i bestämmelsen ska vara auktoriserad. Även ett registrerat revisionsbolag får utses. För församlingar kan det vara svårt att finna lämpliga personer att utse till revisorer enligt andra stycket vid samma valtillfälle. För att förenkla för församlingar och pastorat som inte kan hitta förtroendevalda revisorer föreslås en ändring av 48 kap. 2 § andra stycket första meningen kyrkoordningen, så att det ges en valfrihet för församlingarna och pastoraten att utse förtroendevalda revisorer. Ändringen innebär att församlingarna och pastoraten själva råder över beslutet att tillsätta förtroendevalda revisorer. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att

1. ändra bestämmelsen i 48 kap. 2 § andra stycket första meningen kyrkoordningen till att lyda enligt följande: ”Kyrkofullmäktige kan, utöver den revisor som ska utses enligt första stycket, välja ytterligare revisorer.”,
2. ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

> Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i den aktuella motionen inte följer ovannämnda mall samt att det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det i motion 2022:48 framlagda förslaget inte har varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist. Kyrkorättsnämnden konstaterar vidare att den aktuella motionen rör snarlika frågor som motion 2022:32, Antalet revisorer. Se kyrkorättsnämndens yttrande 2022:6y. Vid eventuell utredning och bredare granskning kan båda motionernas olika frågeställningar belysas i samma utredning.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2022:3y

Förtroendevalda revisorer

Till ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över motionerna 2022:32 Antalet revisorer samt 2022:48 Förtroendevalda revisorer

Ekonomiutskottet har av organisationsutskottet begärt yttrande över motionerna utifrån eventuella organisatoriska implikationer av de i motionerna föreslagna förändringarna i kyrkoordningen.

När det gäller förslaget i motion 2022:32 har utskottet förståelse för att det i stora pastorat kan finnas behov av att utse fler än två revisorer för att granska olika delar av en omfattande verksamhet. Samtidigt är det viktigt att noga reflektera över hur mycket resurser som ska läggas på granskningen i förhållande till de resurser som läggs på den bedrivna verksamheten.

När det gäller förslaget i motion 2022:48 menar utskottet att vore det olyckligt om det i kyrkoordningen öppnas upp en möjlighet att inte välja någon förtroendevald revisor alls, dels av det skälet att skaran av personer med insyn i kyrkans och församlingens verksamhet inte får tillåtas krympa, dels eftersom uppdraget som förtroendevald revisor i grunden är ett annat än uppdraget som auktoriserad revisor. Kyrkan och församlingen är en rörelse, inte ett företag, och därför är de förtroendevalda revisorerna viktiga.

Slutligen vill utskottet anföra att det av principiella skäl inte bör införas alltför detaljerade ordningar som medför att det är förbjudet att göra det som förnuftet bjuder.

Sammanfattningsvis menar organisationsutskottet att den ordning för utseende av förtroendevalda revisorer som gäller idag i huvudsak fungerar tillfredsställande och ställer sig tveksamt till de i motionerna föreslagna förändringarna.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeroth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekumenikutskottets betänkanden
Eu 2022:1–8

Ekumenikutskottets betänkanden

Eu 2022:1	Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan
Eu 2022:2	Uigurernas situation
Eu 2022:3	Återupprättad relation med Israel och det judiska folket
Eu 2022:4	Förföljda kristna
Eu 2022:5	Jesus, religionsdialogen och islamismen
Eu 2022:6	Kristna samarbetsavtal
Eu 2022:7	Stöd den ortodoxa kyrkan i Ukraina
Eu 2022:8	Ekumenisk dialog om nedrustning

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:1

Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6 om kyrkogemenskap mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan. Utskottet hälsar sådan samverkan med stor glädje och föreslår att kyrkostyrelsens skrivelse ska bifallas.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6, punkt 1,
2. bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6, punkt 2,
3. bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6, punkt 3.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6 Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan

Kyrkomötet beslutar att
1. överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan ingås mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan (The Episcopal Church), bilaga 1,
2. överenskommelsen träder i kraft när Svenska kyrkans ärkebiskop och Den episkopala kyrkans ärkebiskop (Presiding Bishop) har undertecknat överenskommelsen,
3. en kontaktgrupp med företrädare från båda kyrkorna utses för att samordna arbetet med att fördjupa gemenskapen mellan kyrkorna.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6 i Ln 2022:3y, *bilaga*.

Bakgrund

Som framgår av skrivelsen finns många och långvariga kontakter mellan de båda kyrkorna, såväl i nutid i form av samverkan mellan utlandsförsamlingar som historiskt, alltsedan praktisk gemenskap i f d svenska kolonier under 1700-talet. Fördjupade kontakter mellan de båda kyrkorna ligger också i linje med de anglikansk-lutherska närmanden som ägt rum under större delen av 1900-talet och som 1992 ledde fram till

Borgå-deklarationen om full kyrkogemenskap mellan de anglikanska kyrkorna på brittiska öarna och de lutherska nordiska och baltiska folkkyrkorna.

Den episkopala kyrkan kontaktade Svenska kyrkan 2010 med en önskan om fördjupade relationer. Samtalen 2010–2015 ledde till förslaget att, utan formell överenskommelse, bekräfta befintlig kyrkogemenskap. Detta bejakades av Den episkopala kyrkans kyrkomöte 2015 och bekräftades i anslutning till Svenska kyrkans kyrkomöte samma år. Den episkopala kyrkans följande kyrkomöte 2018 beslutade om att tillsammans med Svenska kyrkan söka formell överenskommelse. Samtal 2021–2022 har lett fram till föreliggande förslag, som tillstyrkts av såväl kyrkostyrelsens arbetsutskott och biskopsmötet som kyrkostyrelsen. Den episkopala kyrkans kyrkomöte antog för sin del överenskommelsen under sommaren 2022, efter det att kyrkostyrelsen avgivit skrivelsen. Erforderliga samråd enligt 59 kap. 11 § kyrkoordningen har genomförts.

Bakom önskan till fördjupad samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan ligger inte bara goda samverkanserfarenheter i utlandsförsamlingar utan också önskan om tematisk samverkan i exempelvis klimatfrågan.

Kyrkostyrelsens skrivelse syftar till att formalisera en relation som i sak kan kallas kyrkogemenskap i den förståelsen att kyrkorna förblir autonoma men är beroende av varandra utan att försöka omforma varandra. Formaliseringen bedöms kunna fördjupa de relationer som båda parter har till andra kyrkor men också underlätta ömsesidigt lärande i bland annat policyfrågor.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6.

Utskottet välkomnar å det varmaste denna skrivelse och det närmande denna förutskickar mellan två reformatoriska kyrkor som redan står varandra nära, teologiskt och liturgiskt. Utskottet uttrycker också sin glädje över de möjligheter för utlandskyrkan som särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan innebär. Utskottet föreslår därför att kyrkostyrelsens skrivelse ska bifallas.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Eva-Maria Munck, Josefine Carlsén, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:3y

Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6 Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan

Den föreslagna överenskommelsen om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan är förenlig med vår kyrkas tro, bekännelse och lära samt står i kontinuitet med Borgå-deklarationen och de ekumeniska överenskommelserna med Iglesia Filipina Independiente (IFI) och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:2

Uigurernas situation

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2022:4 om uigurernas situation. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska lyfta uigurernas situation i internationella ekumeniska organ och där även föreslå granskning av hur folkrätten tillämpas i Kina. Utskottet ser det som oomtvistligt att såväl uigurerna som folkrätten inte respekteras i Kina men är angelägen att inte i onödan förorsaka ytterligare svårigheter för utsatta grupper där.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen, men att med anledning av densamma uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur uigurernas situation i Kina kan belysas i internationella ekumeniska organisationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:4,
2. med anledning av motion 2022:4 uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur uigurernas situation i Kina kan belysas i internationella ekumeniska organisationer.

Motionens förslag

Motion 2022:4 av Torbjörn Aronson m.fl., Uigurernas situation

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att lyfta uigurernas situation i Kina i internationella ekumeniska organisationer och i dessa även föreslå en granskning av folkrättens tillämpning i Kina.

Bakgrund

Uigurerna är en centralasiatisk, huvudsakligen sunnimuslimsk, folkgrupp som talar ett med turkiska besläktat språk. Xinjiangprovinsen är inte bara rik på fossila bränslen och mineraler utan också en stor bomullsproducent. Kinesiska statens intensiva kontroll över provinsen syftar officiellt till att hindra separatistiska grupper att begå terrordåd. Som ett led i det som enligt kinesiska staten är terrorförebyggande arbete finns ett stort antal fängläger. Enligt flyktingar från lägren förekommer massvåldtäkter och andra fysiska, sexuella och mentala övergrepp. Uppgifter från människorättsorganisationer talar om massteriliseringar av uiguriska kvinnor, tvångsarbete och omfattande folkomflyttningar till fabriker i andra delar av Kina. Kina anklagas för folkmord genom utrotning av den uiguriska kulturen och brott mot mänskligheten men avvisar anklagelserna som fientlig propaganda.

Folkrätten består av regler och principer som reglerar hur stater och vissa andra internationella aktörer ska samarbeta och agera gentemot varandra. Folkrätten innehåller också regler om ansvarsutkrävande för internationella brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. I folkrätten ingår bland annat mänskliga rättigheter. Som brott mot mänskligheten räknas bland annat mord, våldtäkt, tortyr och tvångsarbete om de utgör eller ingår som ett led i ett omfattande eller systematiskt angrepp riktat mot en grupp civila.

Svenska kyrkans mission etablerade verksamhet i Kina 1922, med fokus på utbildning och etablering av församlingar i samverkan med framförallt norska missionssällskapet. Efter att västerländska missioner utvisats och kulturrevolutionen förbjudit religiös verksamhet generellt, inledde Svenska kyrkans mission i mitten av 1980-talet samarbete med den kyrkliga etablerade biståndsorganisationen Amity. Man stödde projekt för lokal hälsovård med s.k. barfotaläkare samt skickade lärare till Kina, vilka förmedlades av Svenska Missionsrådet och undervisade i engelska på lokala högskolor och universitet. Från början av 2000-talet drogs successivt antalet lärare ner och fokus låg på Amitys arbete med hiv-prevention. Det konkreta samarbetet med Amity fasades ut omkring 2014 men både Act Svenska kyrkan och Amity är aktiva deltagare i ACT-alliansen. Svenska kyrkan upprätthöll kontakter med den etablerade protestantiska kyrkan i Kina sedan denna åter tillåtits att verka från 1979 och utbyte av officiella delegationer har skett regelbundet, senast 2015 då ledarskapet för kyrkan besökte Sverige.

Svenska kyrkan i utlandet har pausat verksamheten i Kina eftersom nuvarande visumregler i stort sett omöjliggör lagliga inresor syftande till kyrklig verksamhet. De fram till nyligen möjliga halvofficiella inresorna är numera omöjliga.

Såvitt känt har internationella ekumeniska organ inget fokus på Xinjiang. Inte heller Act Svenska kyrkan har fokus på Xinjiang. Däremot övervakas situationen sedan 2020 inom ramen för nationell nivås arbete med stöd till församlingar och stift vad gäller hållbar upphandling och hållbara inköp, då tvångsarbete inte är förenligt med hållbara inköp. Till grund för detta arbete ligger en australiensisk, en engelsk och en internationell rapport som samtliga identifierar kopplingar mellan kända varumärken och tvångsarbete understött av den kinesiska staten. Nationell nivå släppte i december 2021 en uppföljningsrapport, framtagen i samarbete med bland annat Sveriges kommuner och regioners inköpscentral. Denna rapport är den hittills mest omfattande leverantörsuppföljningen vad gäller uigurernas situation. Den risk för tvångsarbete som finns gör att Svenska kyrkan ingår i investerarsamarbeten som adresserar denna risk.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:4.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2022:4 uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur uigurernas situation i Kina kan belysas i internationella ekumeniska organisationer.

Utskottet konstaterar att Kyrkornas världsråd noga överväger huruvida individer eller grupper försätts i fara innan uttalanden görs eller aktioner genomförs. Utskottet anser att det i detta ärende är mycket svårt att agera rätt utan att samverka med en partner som känner de lokala förhållandena. Utskottet ser det som viktigt att brutala diktaturer inte ska få hindra Svenska kyrkan att fatta rätt beslut, men att besluten också måste

fattas klokt. Uigurernas situation belystes i en rapport från FN:s högkommissionär för mänskliga rättigheter 31 augusti 2022.

Utskottet konstaterar vidare att motionärerna både vill lyfta uigurernas situation i ekumeniska organisationer och att det där ska föreslås en granskning av folkrätten i Kina. Även om det går att hitta en väg att bifalla den del av förslaget som avser att lyfta frågan finns risk för att övriga föreslagna åtgärder drabbar dem som avses hjälpas. Kyrkornas världsråd kan måhända vara en partner; likväl saknas lokala partners, vilket enligt praxis finns där Svenska kyrkan agerar.

Utifrån det anförda föreslår utskottet att motionen ska avslås. Med anledning av det anförda föreslår utskottet dock kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur uigurernas situation i Kina kan belysas i internationella ekumeniska organisationer.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Eva-Maria Munck, Josefine Carlsén, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:3

Återupprättad relation med Israel och det judiska folket

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:10 i vilken föreslås att Svenska kyrkan ska göra ett officiellt uttalande att samfundet är Israelvänligt utifrån vad Bibeln, Guds ord, säger om judarna som Guds utvalda folk, och utifrån att staten Israel idag är världens enda judiska stat. Utskottet konstaterar att det är väldigt ovanligt i Svenska kyrkans tradition att uttrycka sig vänligt om enskilda stater. Om så sker ska folkrätten ligga som grund i uttalandet. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:10.

Motionens förslag

Motion 2022:10 av Gary Aelius m.fl., Återupprättad relation med Israel och det judiska folket

Kyrkomötet beslutar att göra ett officiellt uttalande från Svenska kyrkans sida att samfundet är Israelvänligt utifrån vad Bibeln, Guds ord, säger om judarna som Guds utvalda folk, och utifrån att staten Israel idag är världens enda judiska stat.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:10 i Ln 2022:6y, *bilaga.*

Bakgrund

Guds vägar

Svenska kyrkan värnar relationen till det judiska folket, såväl i Sverige som i omvärlden, inklusive Israel. Den särskilda relationen beskrivs bland annat i dokumentet *Guds vägar – ett inomkyrkligt samtalsdokument*, som antogs av kyrkomötet 2001. Det står att ”I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder”.

Svenska kyrkans positionspapper för hållbar fred mellan Israel och Palestina

I Svenska kyrkans *Positionspapper för Rättvis och hållbar fred mellan Israel och Palestina* beslutat av kyrkostyrelsen (Ks 2021–0676) står att ”Svenska kyrkan bekräftar Israels rätt och skyldighet att skydda sin befolkning i enlighet med folkrätten”. Vidare ”accepterar inte Svenska kyrkan teologiska resonemang som osynliggör de judiska och palestinska folkens situation, motiverar antisemitism, kristofobi, islamofobi eller på annat sätt leder till kränkningar av mänskliga rättigheter”.

I dokumentet står också:

> Det åligger Svenska kyrkan, som kyrka, samhällsaktör och röst i Israel-Palestinadebatten, att uppmärksamma och motverka alla former av antisemitism, både inom och bortom vår egen kyrka, oavsett om den förekommer medvetet eller omedvetet. Som evangelisk-luthersk kyrka är vi väl medveten om att vår egen tradition rymmer smärtsamma exempel på hur kristna övergav och till och med förföljde Jesus eget folk. Därför har Svenska kyrkan ett ansvar att hantera frågan om antisemitism med särskild försiktighet och ödmjukhet. I vår kyrka vill vi arbeta för att göra upp med allt som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder. Svenska kyrkans åtaganden och arbete mot antisemitism återfinns såväl i arbetet i församlingar och stift som i den internationella verksamheten, liksom i samverkan i Europa och genom att vara en röst för religionsfrihet och judiskt liv.

Vidare sägs:

> Utan att göra någon bedömning av politisk sionism eller den nutida staten Israel bekräftar Guds vägar också att ”Landet” alltid haft en djup betydelse i judisk tradition: ”Kärleken till och förbundenheten med det land, där profeterna verkade och templet reste sig på det heliga berget, kan omöjligen tänkas bort ur det judiska folkets liv och historia. Vår respekt för judendomen bör omfatta även denna del av den judiska traditionen.”

Folkrättens tillämpning i Israel och Palestina

När det gäller konflikten mellan Israel och Palestina fastslår ovan nämnda positionspapper att Svenska kyrkan grundar sin syn på konflikten i folkrätten och ”verkar för en rättvis och hållbar fred, som bygger på det folkrättsliga ramverket och är framförhandlad av konfliktens parter”.

Stödet för mänskliga rättigheter och internationell rätt är centralt i Svenska kyrkans arbete, inte minst genom samarbetet med partners runt om i världen. I positionspapperet konstateras att civilsamhällets möjlighet att påtala rättighetskränkningar och hålla makthavare ansvariga är grundstenar i strävan efter demokratiska och fredliga samhällen. Det arbetet vill Svenska kyrkan fortsätta stötta i såväl Israel och Palestina som i alla andra länder runt om i världen där vi har partnersamverkan. Positionspapperet har ett folkrättsperspektiv och det förespråkas:

> Svenska kyrkan stödjer och verkar för en av konfliktens parter framförhandlad och ömsesidigt accepterad lösning på konflikten med utgångspunkt i en tvåstatslösning utifrån de internationellt erkända 1967 års gränser. En lösning där israeler och palestinier garanteras möjligheten

> att leva i säkerhet sida vid sida inom säkra och erkända gränser och med ett gemensamt och öppet Jerusalem i enlighet med tidigare FN-resolutioner. Det innebär att Svenska kyrkan försvarar och respekterar Israels rätt att existera inom dessa gränser. Det innebär också att Svenska kyrkan erkänner och stödjer det palestinska folkets strävan efter självbestämmande och upprättandet av en palestinsk stat, sida vid sida med staten Israel.

Vidare bekräftas också Israels rätt och skyldighet att skydda sin befolkning i enlighet med folkrätten. Svenska kyrkan tillhör inte de kyrkor som förordar ”Boycott, Divestment and Sanctions” (BDS, bojkott och sanktioner för att isolera staten Israel).

Svenska teologiska institutet

Positionspapperet lyfter också fram betydelsen av Svenska teologiska institutet i Jerusalem (STI), som sedan 1951 har varit en plats för lärande och möten över religionsgränserna. STI:s uppdrag är att utveckla och fördjupa frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt i mötet med judendomen.

Här ges möjlighet att möta många former av levd judendom med dess traditioner. Studiet av såväl rabbinska källor, dagens judendom och landet självt ger nya infallsvinklar till bibeltolkning och teologi.

Genom dialogarbete och bildning kring möten med den andre och förståelse för vardagslivets villkor och en komplex verklighet vill STI bidra till förståelse och tolerans, med syfte att motverka fördomar, antisemitism och annan rasism och bidrar på så sätt till en fredskultur. Relationerna med både ickestatliga och statliga aktörer i Israel är goda och vid officiella högtider som Yom Hashoah, det nationella israeliska minneshållandet av Förintelsens offer, är STI alltid representerat.

Kyrkomötesuppdraget 2021

Vid 2021 års kyrkomöte beslutades ”att uppdra till kyrkostyrelsen att lyfta frågan om att granska folkrättens tillämpning i Israel och Palestina, även utifrån FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid, i internationella och ekumeniska organ, i synnerhet i Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet” (§ 81 kyrkomötets protokoll).

I Geneve 30 maj – 2 juni 2022 lyftes frågan muntligt i kontakter med Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet, i syfte att nå fram till ett gemensamt agerande. Vid kyrkostyrelsens sammanträde i juni 2022 redovisades hur de båda organisationerna tagit emot frågan. Mot denna bakgrund har kyrkostyrelsen bedömt att uppdraget kan slutrapporteras till kyrkomötet, vilket framgår av kyrkostyrelsens redogörelse i årets skrivelse KsSkr 2022:3.

Ekumeniska samarbeten

Som en del av Sveriges kristna råd och i samverkan med samarbetsrådet för judar och kristna deltar Svenska kyrkan i den nya satsningen Rötter och liv – En dag ägnad åt relationen judar-kristna, en särskild dag med samtal och utbyte mellan kristna och judar. Syftet är att fördjupa kunskaperna om de egna rötterna i judendomen och att hålla kontakt med den levande judiska traditionen. Dagen kommer årligen att infalla söndagen före Domssöndagen/Kristus Konungens dag, i år den 13 november. De kristna församlingarna inbjuds att förnya och fördjupa kontakterna med sina judiska rötter. Detta kan ske genom samtal och andra former av utbyten och samverkan med judiska grannar och judiska gemenskaper, allt efter lokala förutsättningar.

I Kyrkornas världsråds dokument *The theology of the Churches and the Jewish people – Statements by the WCC and its member churches* är en av de sammanfattande punkterna att ”antisemitism är synd mot Gud och människor”.

Lutherska världsförbundet har en arbetsgrupp bestående av medlemmar från medlemskyrkorna som tar fram ett studiedokument inför förbundets generalförsamling i Krakow hösten 2023 (www.lutheranworld.org/news/preparing-next-phase-jewish-christian-encounter). Studiedokumentet har bland annat som syfte att utrusta kyrkor i att återuppta den judisk-lutherska relationen. Under generalförsamlingen kommer besök göras till Auschwitz-Birkenau.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:10.

Utskottet konstaterar att det är väldigt ovanligt i Svenska kyrkans tradition att uttrycka sig vänligt om enskilda stater. Om så sker ska folkrätten ligga som grund i uttalandet.

Utskottet värdesätter Svenska kyrkans långvariga relation till judiska organisationer och likaså erfarenheten av den judisk-kristna dialogen, särskilt via Svenska teologiska institutet (STI) i Jerusalem. Detta pågår och utvecklas ständigt. Sedan många decennier har Svenska kyrkan arbetat för en rättvis fred mellan Israel och Palestina. Utskottet framhåller att arbetet för folkrätten i dessa två länder är betydelsefull för deras medborgare och en grund till beslutet om *Positionspapper för Rättvis och hållbar fred mellan Israel och Palestina* (Ks 2021–0676) som kyrkostyrelsen tog under 2022.

Utskottet betonar följande citat från läronämnden respektive positionspapperet: ”Guds förbund med det judiska folket äger fortsatt giltighet” samt ”I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder”. (Guds vägar, 2001)

I Svenska kyrkans *Positionspapper för Rättvis och hållbar fred mellan Israel och Palestina* beslutat av kyrkostyrelsen (Ks 2021–0676) står att ”Svenska kyrkan bekräftar Israels rätt och skyldighet att skydda sin befolkning i enlighet med folkrätten”. Vidare ”accepterar inte Svenska kyrkan teologiska resonemang som osynliggör de judiska och palestinska folkens situation, motiverar antisemitism, kristofobi, islamofobi eller på annat sätt leder till kränkningar av mänskliga rättigheter”. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Josefin Carlsén, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets förslag till kyrkomötesbeslut i Eu 2022:3 angående motion 2022:10 och föreslår att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Per Hanö

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Per Hanös reservation.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:6y

Svenska kyrkan, Israel och det judiska folket

Läronämndens yttrande över motion 2022:10

Svenska kyrkans hållning uttrycks i det av kyrkomötet antagna samtalsdokumentet Guds vägar (2001):

> Guds förbund med det judiska folket äger fortsatt giltighet

samt

> I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder.

Läronämnden är medveten om att det finns teologiska traditioner som antingen ifrågasätter Israels legitimitet som stat, eller som tolkar Bibeln på ett sätt som begränsar möjligheten att kritisera enskilda länders politik. Sådana tolkningsmodeller avvisar Svenska kyrkan. Läronämnden hänvisar återigen till Guds vägar:

> I judisk tradition har ”landet” alltid haft en djup betydelse. Kärleken till och förbundenheten med det land, där profeterna verkade och templet reste sig på det heliga berget, kan omöjligen tänkas bort ur det judiska folkets liv och historia. Vår respekt för judendomen bör omfatta även denna del av den judiska traditionen. (Guds vägar, 2001)

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:4

Förföljda kristna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:15 i vilken föreslås att Act Svenska kyrkan ska inrätta ett nytt fokusområde avseende att stödja förföljda kristna. Utskottet konstaterar att arbetet för förföljda kristna och andra religiösa minoriteter ryms inom nuvarande fokusområden och ett nytt fokusområde skulle inte stärka detta. Därför föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:15.

Motionens förslag

Motion 2022:15 av Anna Sundberg och Nima Gholam Ali Pour, Förföljda kristna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att Act Svenska kyrkan ska inrätta ett nytt fokusområde avseende att stödja förföljda kristna.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Sedan 2010 har motioner lagts fram som behandlar frågan om förföljda kristna. I motionerna 2010:7 och 2011:9 föreslogs en utredning för att hitta metoder till stöd för förföljda kristna. Motionerna avslogs då utskottet inte såg att en utredning skulle vara det mest effektiva för att adressera utmaningen. Motionerna 2012:6 och 2012:28 handlade om att uppmärksamma förföljda kristna med en konferens i ämnet. Detta avslogs av utskottet med anledning av att Svenska kyrkan redan arbetade mycket med frågan. Motionerna 2013:20 och 2013:67 behandlade behovet av en arbetsgrupp för förföljda kristna i Mellanöstern respektive religions- och övertygelsefrihet. Utskottet avslog motionerna med motiveringen att det motionärerna föreslog i huvudsak var uppfyllt. Motionerna 2014:35, 65 och 84 behandlade på olika sätt förföljda kristna. Majoriteten av förslagen i motionerna avslogs av kyrkomötet förutom på ett par punkter. Kyrkomötet beslutade att med anledning av en av motionerna uppdra till kyrkostyrelsen att öka omfattningen på stödet till arbetet för utsatta människor i Mellanöstern. Kyrkomötet beslutade också att göra ett uttalande för den situation som då rådde i Mellanöstern.

Uttalande av kyrkostyrelsen

I december 2019 gjorde kyrkostyrelsen ett uttalande som behandlade den utsatta situation som kristna i Mellanöstern befinner sig i på grund av krig och förföljelse. Kyrkostyrelsen säger i uttalandet att förutom det arbete som Svenska kyrkan direkt stödjer så arbetar Svenska kyrkan tillsammans med de multilaterala organisationerna Lutherska världsförbundet och Kyrkornas världsråd. Uttalandet påvisar också den styrka som de lokala kristna har. Det avslutas med en bön för fred i Mellanöstern (www.svenskakyrkan.se/pressmeddelande/uttalande-om-kristna-i-mellanostern?publisherId=1344892&releaseId=3267427&channels=3240406,3240405,3116725,3240407,3240404&webid=1374643)

Regionala och nationella exempel

Genom regionala och nationella kyrkosamarbeten som till exempel Middle East Council of Churches (MECC), United Evangelical Lutheran Church of India (UELCI), Coptic Orthodox Church Bishopric of Public, Ecumenical and Social Services (Bless) i Egypten eller PROCMURA, ett kristet nätverk som arbetar för att stärka dialogen mellan kristna och muslimer i södra Afrika, så arbetar Act Svenska kyrkan kontinuerligt för att stödja och stärka kristna för att kunna utvecklas i sina hemländer, med samma rättigheter som andra.

På Svenska kyrkans hemsida, där allt arbete för förföljda kristna är samlat, beskrivs hur arbetet i Asien, Mellanöstern och länder i Afrika stärker kristna lokalt, bygger relationer mellan religioner, utbildar och forskar, slår larm och även verkar i det tysta (www.svenskakyrkan.se/forfoljda-kristna-och-utsatta-troende). Ärkebiskopen har bland annat rest till Pakistan och norra Irak för att möta utsatta kristna trossyskon.

Act Svenska kyrkans fokusområden

Act Svenska kyrkan arbetar för förföljda kristna runt om i världen inom de befintliga fokusområdena Försörjning och klimaträttvisa, jämställdhet och hälsa, fred och demokrati, tro och lärande samt katastrofinsatser. Syftet med de fem nämnda fokusområdena är att kunna presentera Act Svenska kyrkans breda och komplexa arbete på ett pedagogiskt sätt. Fokusområdena har tagits fram i en lång process där bland annat en fokusgrupp med representanter från stift och församlingar med olika funktioner har deltagit. Indelningen i fokusområden har utgått från ett antal kriterier, exempelvis hur bra bild som indelningen ger av Act Svenska kyrkans strategiska metoder och mål och vilken långsiktighet som indelningen bedöms ha. Ambitionen har varit att indelningen inte ska påverkas nämnvärt av om projekt, länder eller teman fasas ut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:15.

Utskottet konstaterar att inom de fem fokusområden (försörjning och klimaträttvisa, jämställdhet och hälsa, fred och demokrati, tro och lärande och katastrofinsatser) som Act Svenska kyrkan arbetar med ingår redan arbete för förföljda kristna och andra religiösa minoriteter och att ett nytt fokusområde inte skulle stärka detta. I de länder där kristna lever i utsatthet och där Act Svenska kyrkan finns närvarande syftar arbetet till att stärka rättighetsbärarnas situation på en mängd olika sätt.

På Svenska kyrkans hemsida, där allt arbete för förföljda kristna är samlat, beskrivs hur arbetet i Asien, Mellanöstern och länder i Afrika stärker kristna lokalt, bygger

relationer mellan religioner, utbildar och forskar, slår larm och även verkar i det tysta (www.svenskakyrkan.se/forfoljda-kristna-och-utsatta-troende).

Svenska kyrkan har under flera år arbetat med bland andra Svenska missionsrådet (SMR) inom religions- och övertygelsefrihet, internationellt kallat Freedom of Religion or Belief (FoRB). Inom samarbetet med SMR har bland annat personer i partnerorganisationer i flera länder utbildats i FoRB som en del av de mänskliga rättigheterna. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Josefin Carlsén, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets förslag till kyrkomötesbeslut i Eu 2022:4 angående motion 2022:15 och föreslår att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Per Hanö

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Per Hanös reservation.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:5

Jesus, religionsdialogen och islamismen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:24 om Jesus, religionsdialog och islamism. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att anta en policy enligt vilken Svenska kyrkans företrädare alltid ska framhålla Jesus som enda vägen till Gud, att religionsdialog aldrig ska ske i Svenska kyrkans lokaler och att all samverkan med islamister ska upphöra. Utskottet framhåller, i anslutning till tidigare kyrkomötesbehandling, religionsdialog som värdefull och inte motsatt att vittna om Jesus. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:24, punkt 1,
2. avslå motion 2022:24, punkt 2,
3. avslå motion 2022:24, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2022:24 av Nima Gholam Ali Pour m.fl., Jesus, religionsdialogen och islamismen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. anta en policy vilken slår fast att samtliga företrädare för Svenska kyrkan alltid ska framhålla och tillerkänna Jesus som enda vägen till Gud, med utgångspunkt i Joh. 14:6, samt att man som företrädare bär på en uppgift att när tillfälle ges i debatter och i möten också ingående förklara varför Jesus är helt central i den kristna tron,
2. anta en policy om att religionsdialog alltid hålls utanför Svenska kyrkans lokaler samt att andra icke-kristna samfund inte ska kunna nyttja Svenska kyrkans lokaler,
3. se till att Svenska kyrkans samarbete med islamister upphör och att Svenska kyrkan upphör med all samverkan och samarbete med organisationer som har någon form av association med Muslimska brödraskapet eller med andra islamistiska organisationer.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:24 i Ln 2022:7y, *bilaga*.

Bakgrund

Dokumentet *Charta Oecumenica*, framtaget av Europeiska kyrkokonferensen och Romersk-katolska kyrkans europeiska biskopskonferens, skriver under överskriften *Att odla relationerna till islam* om viljan att intensifiera umgänget mellan kristna och muslimer för att övervinna fördomar; dokumentet innehåller en förbindelse att möta muslimer med respekt och samarbeta med muslimer i gemensamma angelägenheter. Ur avsikten att övervinna fördomar framgår att religionsdialog är ett fredsprojekt. Dokumentet *Guds vägar* (2001), om kristendom och judendom, konstaterar principiellt ”När stolthet över den egna traditionen kombineras med ödmjukhet inför både det egna och andras arv, kan ett verkligt samtal börja”.

Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2019) talar om att Svenska kyrkans företrädare vid de kyrkliga handlingarna ska vara förankrade i sin kristna identitet och öppna mot människor i en mångreligiös kontext. Biskopsbrevet handlar vidare om de specifika mötena i samband med övergångsriterna vid födelse, vuxenblivande, familjebildning och dödsfall (dop, konfirmation, vigsel, begravning). I brevet påtalas att tre perspektiv är särskilt viktiga i dessa möten, nämligen respekt för den enskilda människan, en god relation till andra trossamfund och en genomtänkt religions- och missionsteologisk grundhållning. Biskopsbrevet skriver: ”Bekännelsen till den uppståndne är kyrkans hjärtpunkt. När öppenheten för den andre leder till otydlighet om den egna bekännelsen, är båda parter förlorare.”

Sann mot sig själv – öppen mot andra (2011), som är Svenska kyrkans teologiska kommittés skrift, beskriver en religionsteologiskt inklusivistisk hållning som rimlig för Svenska kyrkan, en hållning som är öppen för att andra religiösa traditioner kan vara vägar till Gud, men som samtidigt slår vakt om den kristna trons särställning. En sådan hållning utmärker sedan Andra vatikankonciliet Romersk-katolska kyrkan och även andra större kyrkor i nutid. *Sann mot sig själv – öppen mot andra* konstaterar att i mötet med andra religioner är erfarenheten att den egna tron stärks och ”fördjupas och vi kan upptäcka nya sätt att uttrycka kristna insikter”. I Kyrkornas världsråds missionsdokument *Tillsammans för livet* (2013) framhålls att evangelisation inte är syftet med dialogen, liksom att det idag finns en bredd av uppfattningar om hur evangelisation och mission ska gå till.

Beslut om upplåtelse av kyrkorum åvilar enligt 41 kap. 4 § kyrkoordningen kyrkorådet när det inte är fråga om att biskopen eller någon av församlingens präster vill använda kyrkan för gudstjänster eller kyrkliga handlingar. Upplåtelse av övriga lokaler är inte kyrkoordningsreglerat. Det är dock mycket ovanligt i Sverige att icke-kristna samfund använder församlingars lokaler.

Den i motionen anförda rapporten som skrevs av Magnus Norell, Aje Carlbom och Pierre Durrani (2017) från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap anför graverande synpunkter om Islamic Relief och Ibn Rushd. Det kan konstateras att just den rapporten har mött omfattande kritik som varande vetenskapligt undermålig och bedömts som oanvändbar i myndighetsstyrning av domstol. Aje Carlbom arbetade fram en rapport som publicerades 2018, där de värsta anklagelserna togs tillbaka.

Islamic Relief godkändes efter granskning av EU-kommissionens biståndsorgan som strategisk partner 2021 och trots cirkulerande uppgifter om motsatsen samarbetar Islamic Relief Worldwide alltfort med exempelvis amerikanska och brittiska statliga biståndsorgan. I augusti 2020 framkom att två styrelsemedlemmar och en medarbetare i Islamic Relief Worldwide 2014–2015 spridit inlägg av antisemitisk karaktär på Facebook. Organisationen tog omedelbart avstånd. Den sittande styrelsen upplöste sig själv och tog initiativ till striktare granskningsprocesser inom Islamic Relief Worldwide samt till en oberoende granskning av organisationen, ledd av förre brittiske

riksåklagaren. En Sida-granskning som blev klar 2021 kom, liksom två brittiska granskningar, fram till att Islamic Relief Worldwide agerat snabbt och lämpligt. Även Lutherska världsförbundets World Service, som sedan 2014 har ett samarbetsavtal med organisationen, har funnit agerandet adekvat. Bland andra trosbaserade humanitära organisationer som med fortsatt förtroende samarbetar med organisationen finns Hebrew Immigrant Aid Society och Catholic Relief Services. Act Svenska kyrkan följer med intresse Islamic Reliefs globala jämställdhetsarbete.

Ibn Rushd har djupgående granskats av Folkbildningsrådet i en rapport skriven av professor Erik Amnå 2019. I den framgår att det på sin höjd kan finnas idémässiga kopplingar till Muslimska brödraskapet bland individer inom Ibn Rushd och dess medlemsorganisationer. Denna ideologiska koppling tar sig dock inte segregations- eller icke-demokratiska uttryck, utan främst i form av att tron har sociala implikationer, som för många kristna, har Amnå i en uppföljande intervju förklarat. Utifrån Amnås rapport tog Ibn Rushd fram en handlingsplan för att åtgärda de brister som uppdagats i organisationen, inklusive mer noggranna bakgrundskontroller av tilltänkta föreläsare.

Svenska kyrkan har ett gott samarbete med både Islamic Relief och Ibn Rushd. Med Islamic Relief bland annat i det internationella humanitära arbetet genom Act Alliance, programmet En värld av grannar – Interreligiös praktik för fred och integrationsprojektet Goda grannar i Stockholm. Ett forskningsprojekt vid University of Winchester lyfter fram Goda grannar som en lyckad integrationssatsning över religionsgränser. Andra exempel är lokala samarbeten med Svenska kyrkan kring studiecirklar i interreligiös texttolkning och den interreligiösa utbildningssatsningen Tala väl med varandra, med Ibn Rushd, Sensus, Bilda och flera stift. I Malmö har Ibn Rushd samarbetsavtal med det judiskt-muslimska dialogprojektet Amanah som arbetar mot antisemitism och islamofobi. Svenska kyrkan känner inte igen anklagelserna om antisemitism eller demokratisk opålitlighet i samarbetet med organisationerna.

Behandling vid tidigare kyrkomöten

Frågor om religionsdialog har behandlats av flera kyrkomöten, (motion 1998:510, Eu 1998:502, motionerna 2000:57 och 2000:76, Kl 2000:11, motionerna 2011:53 och 2011:75, Kl 2011:7 och motion 2019:10, Eu 2019:1). Dessa motioner har framför allt efterfrågat kunskapshöjande insatser. Flertalet av motionerna avslogs av kyrkomötet på grund av vid tidpunkterna pågående projekt eller då material redan bedömdes finnas tillgängliga. Motion 2000:57 föranledde resurstilldelning.

Ekumenikutskottet behandlade i betänkande 2020:1 motion 2020:16 som föreslog ett förtydligande av syftet med Svenska kyrkans delaktighet i interreligiös dialog, och effektivisering av dialogen. Utskottets menade att det fortsatt är viktigt att på alla nivåer i Svenska kyrkan delta i religionsdialog, varför motionen avslogs. Ekumenikutskottets betänkande 2021:4 behandlade motionen 2021:23 som efterlyste en handledning för religionsdialog där Svenska kyrkans kristna identitet bevaras. Utskottet anförde ett flertal dokument om välförankrad dialog och föreslog avslag på motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:24.

Utskottet menar att motionen målar upp en motsättning som inte finns. Redan i den tidigaste kyrkan fanns tanken på det utspridda ordet (*lógos spermatikós*), alltså att goda och rätta tankar finns och är värdefulla också i icke-kristna traditioner. Joh 14:6

är förvisso en grundläggande bibeltext, men inte därigenom en standardfras som ensam besvarar alla frågor. Kontakt med människor av annan tro breddar tolkningen. Utskottet hyser i detta stor tilltro till Svenska kyrkans företrädare.

Utskottet påminner om uttalandet *The Things that Make for Peace* från Kyrkornas världsråds generalförsamling i september 2022, där medlemskyrkorna med skärpa uppmanas att bygga fred genom interreligiös dialog och samverkan, som motkraft mot polarisering och orättvisor. Religionsdialog är värdefull i riktning mot fredliga och inkluderande samhällen (mål 16 inom Agenda 2030). Religionsdialog har också ett egenvärde.

Utskottet menar att dialog mellan Svenska kyrkan och andra är behövlig för exempelvis diakonala samarbetsprojekt och för att ha upparbetade kanaler som kan tas i bruk i krissituationer och liknande. Vad gäller lokaler konstaterar utskottet att Svenska kyrkan oftast är den resursstarkare partnern och därmed också behöver visa generositet. Till ömsesidig dialog hör också att bjuda in till varandra.

Studieförbundet Ibn Rushd har mer än andra studieförbund ögonen på sig och gör stora ansträngningar med att bakgrundskontrollera medverkande. Utskottet vill också understryka skillnaden mellan muslimer i allmänhet och våldsbejakande extremister. Begreppet *islamism* är vagt och därmed svårhanterligt.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Eva-Maria Munck, Josefine Carlsén, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets förslag till kyrkomötesbeslut i Eu 2022:5 angående motion 2022:24 och föreslår att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Per Hanö

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Per Hanös reservation.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:7y

Religionsdialog och kristen tro

Läronämndens yttrande över motion 2022:24

Läronämnden har tidigare yttrat i Ln 2021:5y:

> Kristna tror på en treenig Gud: skapare, frälsare och livgivare.
>
> De apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelserna inleds alla med tron på en enda Gud, som har skapat himmel och jord. Därför är det angeläget för kristna att föra dialog med gudstillbedjare i olika traditioner.
>
> Bekännelsen till Jesus Kristus är kyrkans hjärtpunkt. Kristnas kallelse är att göra honom känd, trodd och älskad. När trosbekännelsen beskriver Sonen som ”av samma väsen som Fadern” säger detta att tron på Jesus Kristus är förbunden med tron på Gud som skapare av alla människor.
>
> Den heliga Anden kan ge sig till känna även i andra religiösa traditioner. Därför mognar Andens frukter (Galaterbrevet 5:22–23) också utanför kyrkans sammanhang. Samtidigt finns det anledning att vara vaksam, eftersom det finns livsfientlig religiositet både i och utanför kristna sammanhang.

Läronämnden menar att det inte föreligger någon motsättning mellan att förkunna evangeliet om Kristus och att bejaka religionsdialog. Läronämnden hänvisar även till Ln 2008:6y:

> Religiösa traditioner har aldrig utvecklats isolerade från varandra utan alltid i samspel med ömsesidig påverkan som följd. (…) I mötet med människor av olika tro är det angeläget att vinnlägga sig om kunskap och respekt. Det är utgångspunkten för en konstruktiv, kritisk och självkritisk dialog. Till förutsättningarna för en sådan dialog hör att både beskriva andra så att de känner igen sig själva, vara medveten om mångfalden inom de olika religionerna och vara villig att dela med sig av det som man själv har funnit.
>
> En sådan dialog är inte bara förenlig med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, utan även ett sätt att ge uttryck åt denna tro.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:6

Kristna samarbetsavtal

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:25 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska upprätta en strategi för samarbetsavtal mellan Svenska kyrkan och inomkyrkliga rörelser, upprätta samarbetsavtal med frikyrkliga kristna samfund för att missionera, att evangelisera och en stärkt diakonal verksamhet samt att etablera nya samarbetsavtal med fler svenska kristna organisationer för att utöka missionen och det diakonala arbetet.

Utskottet konstaterar att ekumeniskt arbete med fördel kan bedrivas lokalt, men ser inget behov av att upprätta nya avtal på nationell nivå enligt motionens förslag. Därför föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar
1. att avslå motion 2022:25, punkt 1,
2. att avslå motion 2022:25, punkt 2,
3. att avslå motion 2022:25, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2022:25 av Nima Gholam Ali Pour och Anna Sundberg, Kristna samarbetsavtal

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. upprätta en strategi för samarbetsavtal mellan Svenska kyrkan och inomkyrkliga rörelser,
2. upprätta samarbetsavtal med frikyrkliga kristna samfund för att missionera, att evangelisera och en stärkt diakonal verksamhet,
3. etablera nya samarbetsavtal med fler svenska kristna organisationer för att utöka missionen och det diakonala arbetet.

Bakgrund

Avtal mellan Svenska kyrkan och EFS

Svenska kyrkan beslutade 1989 och 1990 om ingående av avtal mellan Svenska kyrkan och Evangeliska fosterlandsstiftelsen (EFS) (CsSkr 1990:4). Riktlinjerna till detta beslut säger bland annat att Svenska kyrkan och EFS ser sig som en och samma kyrka och fokus låg mycket på att predikanter inom EFS skulle få en jämställd

ställning med präster i Svenska kyrkan. Det har funnits samarbetskyrkor mellan EFS och Svenska kyrkan sedan 1960- och 1970-talen och avtalet som slöts 1989 och 1990 handlade närmast om den övergripande relationen mellan dessa organisationer. Läronämnden såg inga läromässiga hinder för ingående av ett avtal och de yttrade sig mycket positivt kring detta samarbete (1990:1).

Tidigare avtal

Det har tidigare funnits avtal mellan Svenska kyrkan och Metodistkyrkan i Sverige (CsSkr 1993:5, KEu 1993:2) och med Svenska kyrkan och Svenska Missionskyrkan (KsSkr 2006:4, Eu 2005:1). I dessa avtal erkändes giltigheten i varandras vigningstjänster och man välkomnade ömsesidigt varandra att ta emot sakrament och pastorala tjänster. Dessa två avtal låg sedan till grund för det avtal som sedan kom till med Equmeniakyrkan.

Avtal mellan Svenska kyrkan och Equmeniakyrkan

Kyrkomötet 2016 beslutade att ingå en ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och Equmeniakyrkan (KsSkr 2016:5, Eu 2016:1). Överenskommelsen utgör en grund för att lokalt träffa avtal om samverkan. Den innebär huvudsakligen att Svenska kyrkan och Equmeniakyrkan vill utveckla och fördjupa gemenskapen, stärka de ekumeniska relationerna och verka för gemensamt ansvarstagande i samhället, att präster respektive pastorer kan prövas av kyrkornas organ för att i det lokala sammanhanget tjänstgöra för varandra. Läronämnden som yttrade sig över förslaget till överenskommelse ansåg att det inte fanns några läromässiga hinder för att anta förslaget (Ln 2016:10y).

Kyrkoordningen

I inledningstexten till fjortonde avdelningen i kyrkoordningen beskrivs Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund. Där står bland annat att ”Församlingsekumeniken är särskilt betydelsefull, då man möter andra kristna i den lokala miljön”. I det efterföljande kapitlet, 59 kap. 7 § står att

> Församlingar och stift kan träffa lokala respektive regionala samarbetsavtal om särskild ekumenisk samverkan inom ramen för en nationell överenskommelse. När en församling träffar ett sådant avtal ska det godkännas av domkapitlet.

I kapitlet i övrigt finns hänvisningar till andra bestämmelser i kyrkoordningen som närmare reglerar vad som gäller i fråga om gudstjänster, kyrkliga handlingar, behörigheten att utöva vigningstjänsten och upplåtelse av kyrka i ekumeniska sammanhang.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:25.

Utskottet konstaterar att ekumeniskt arbete med fördel kan bedrivas lokalt, där det finns möjlighet och är meningsfullt, utan nationella avtal eller strategier. När Svenska kyrkan tidigare har upprättat samarbetsavtal, då är det väl genomtänkta avtal som slutits och som existerat under lång tid. Utskottet ser inget behov av att upprätta nya avtal på nationell nivå enligt motionens förslag. Utskottet ser gärna lokalt ekumeniskt samarbete.

Uppsala den 7 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Josefin Carlsén, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets förslag till kyrkomötesbeslut i Eu 2022:6 angående motion 2022:25 och föreslår att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Per Hanö

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Per Hanös reservation.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:7

Stöd den ortodoxa kyrkan i Ukraina

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:46 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uttala sitt stöd för den ortodoxa kyrkan i Ukraina. Utskottet konstaterar att det är svårt att uttala sig till förmån för en enda ortodox kyrka i Ukraina, då den ortodoxa kyrkliga situationen är komplex. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:46.

Motionens förslag

Motion 2022:46 av Olov Lindquist och Marcus Romedahl, Stöd till den ortodoxa kyrkan i Ukraina

Kyrkomötet beslutar att uttala sitt stöd för den ortodoxa kyrkan i Ukraina.

Bakgrund

Tidigare uttalanden och motioner

Under kyrkomötet 2001 uttalade sig Svenska kyrkan med anledning av terrordåden i New York. På samma kyrkomöte ställde Benny Jönsson frågan (Fr 8) om Svenska kyrkan har någon policy för vem som har rätt att uttala sig i vilka frågor. Svaret (Svar på fråga 2001:8) lägger stor vikt vid den enskilde kristnes ansvar med utgångspunkt från Guds Ord och samvetet. Vad gäller socialetiska frågor konstateras att det inte finns någon policy. Däremot hänvisas till inledningstexten till kapitel 10 i kyrkoordningen där det bland annat anges att det hör till den nationella nivåns uppgift att vara en röst utåt, såväl i det svenska samhället som i internationella sammanhang. Svaret pekar på att det finns olika företrädare för Svenska kyrkan som kan uttala sig i olika sammanhang och att det kan vara i sin ordning.

2014 gjorde kyrkomötet ett uttalande till stöd för situationen i Mellanöstern med tanke på den humanitära katastrof som då ägde rum och i synnerhet för den förföljelse som pågick av religiösa minoriteter och kristna församlingar som stod inför utplåning i Irak (Eu 2014:7).

Till kyrkomötet 2021 inkom motion 2021:76 ”Uttalanden i samhällsfrågor”. Motionärerna ville att kyrkostyrelsen skulle utarbeta en policy för Svenska kyrkans nationella nivå för uttalanden i samhällsfrågor och politiska frågor som inte direkt berör Svenska kyrkan. Motionen avslogs och i samhälls- och kulturutskottets betänkande (SK 2021:10) pekades på den nationella nivåns uppgift att vara en röst

såväl i det svenska samhället som internationellt. Läronämndens yttrade 2021:10y över samma motion betonade att det inte går att avgöra i vilka samhällsfrågor som Svenska kyrkan ska uttala sig och att detta behöver vara föremål för tolkning i varje tid.

Ekumenisk solidaritet och svenskkyrkliga uttalanden för Ukraina

I Svenska kyrkans ekumeniska samarbeten med Kyrkornas världsråd (KV), Lutherska världsförbundet (LVF) och ACT-alliansen (ACT) har kriget i Ukraina varit föremål för ekumeniska samtal, solidaritet, uttalanden och biståndsarbete från det att kriget började. Även Svenska kyrkan själv har uttalat sig på olika sätt.

Kyrkornas världsråds tillförordnade generalsekreterare, Iona Sauca, har genomfört resor till Ukraina för att möta ledarna för KV:s alla medlemskyrkor och religiösa sammanslutningar i Ukraina och flera uttalanden har gjorts med anledning av kriget (www.oikoumene.org/news/wcc-acting-general-secretary-in-ukraine-we-came-here-to-show-our-solidarity, www.oikoumene.org/news/wcc-delegation-visits-ukraine-amidst-the-ongoing-war, www.oikoumene.org/news/religious-communities-in-ukraine-meet-with-world-council-of-churches-call-to-stop-the-war).

Liknande uttalanden och resor har även generalsekreteraren i LVF, Anne Burghardt, genomfört för att visa stöd, solidaritet och se hur det arbete går som LVF:s medlemskyrkor genomför. (www.lutheranworld.org/news/restore-peace-ukraine och www.lutheranworld.org/news/ukraine-lwf-team-visits-towns-north-kyiv).

Chefen för Act Svenska kyrkan, Erik Lysén, besökte Ukraina under våren 2022 för att möta människor drabbade av kriget och besöka det biståndsarbete som Act Svenska kyrkan stödjer. Både som chef för Act Svenska kyrkan och som moderator för ACT-alliansen har Erik Lysén gjort ett uttalande om kriget i Ukraina. Uttalandet handlar om att få slut på våldet och uppmanar alla parter att respektera internationell humanitär rätt och att fortsätta de diplomatiska ansträngningarna. (www.svenskakyrkan.se/act/nyheter/act-alliansen-ar-djupt-bedrovad-och-allvarligt-oroad-over-kriget-i-ukraina). Genom Sveriges kristna råd (SKR) har ärkebiskop Antje Jackelén (ordförande) tillsammans med presidiet för SKR uttalat sig. Presidiet uttalar sig för fred, fortsatt ekumeniskt arbete och bön (www.skr.org/uttalande-fran-sveriges-kristna-rads-presidium-gallande-kriget-i-ukraina).

Ortodoxa kyrkor i Ukraina

Det finns sedan 2018 tre parallella ortodoxa kyrkostrukturer i Ukraina. Den självstyrande ukrainska delen av den rysk-ortodoxa kyrkan var till nyligen den enda av världsortodoxin erkända ortodoxa kyrkan i Ukraina. Den har sitt säte i Moskva och är under ryskt inflytande. Den andra är den ukrainska ortodoxa kyrkan (Kiev patriarkatet). De har brutit banden med Moskva. Den tredje ortodoxa kyrkan är den ukrainska autokefala ortodoxa kyrkan (har ett eget överhuvud och absolut självständighet, men erkänner patriark Bartholomeus i Konstantinopel). De är efterföljare till en kyrka som grundlades på 1920-talet och har överlevt i nordamerikansk exil. Under 1990-talet kom kyrkans ledare tillbaka till Ukraina.

De två sistnämnda kyrkorna erkändes aldrig av de resterande ortodoxa kyrkorna som riktiga kyrkor. Den till 2018 enda erkända ortodoxa kyrkan i Ukraina upplevde att det blev svårare och svårare att underordna sig moskvapatriarkatet och den ryska kyrkan i det nu fientliga Ryssland. Samtidigt ville många ukrainare inte vara en del av en ortodox kyrka som inte är erkänd. Till slut bestämde sig den ekumeniske patriarken Bartholomeus (Konstantinopel) att undersöka situationen i Ukraina. Detta ledde till grundandet av den nya ukrainska ortodoxa kyrkan som i princip ska omfatta alla

ortodoxa biskopar i Ukraina, oavsett vilken av de tre–fyra kyrkoorganisationerna de tidigare tillhört. Det betyder att den nya ukrainska ortodoxa kyrkan i princip är en sammanslagning av kievpatriarkatet och den ukrainska autokefala ortodoxa kyrkan. I januari 2019 gav Bartholomeus kyrklig självständighet till den nya kyrkans ledare, metropolit Epifanus. Detta beslut har lett till en splittring inom världsortodoxin.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:46.

Utskottet anser att det är svårt att uttala sig för en enda ortodox kyrka i Ukraina då den ortodoxa kyrkliga verkligheten i landet är komplex, och består av flera ortodoxa kyrkor.

Motionärens intentioner täcks av att Kyrkornas världsråd (KV) gjorde följande uttalande med anledning av kriget i Ukraina under generalförsamlingen i Karlsruhe i september 2022: ”War in Ukraine, Peace and Justice in the European Region” (Statement by the WCC 11th Assembly in Karlsruhe, Germany).

Alla uttalanden under en generalförsamling tas i konsensus och under arbetet fanns både representanter för den Rysk-ortodoxa kyrkan och ortodoxa kyrkorepresentanter från Ukraina närvarande. Stora delar av uttalandet grundar sig på det uttalande som KV:s centralkommitté gjort tidigare i år. I uttalandet konstaterar KV att Europa tragiskt nog befinner sig i krig efter att Ryssland invaderade Ukraina den 24 februari i år. Generalförsamlingen beklagar det illegala och orättfärdiga kriget och kräver ett omedelbart eldupphör samt att förhandlingar ska säkra en hållbar fred. Vidare vädjar generalförsamlingen i uttalandet om respekt för internationell rätt och konstaterar att krig är oförenligt med Guds väsen och vilja för mänskligheten.

Utskottet betonar också det viktiga arbete som Act Svenska kyrkan stödjer i Ukraina tillsammans i ACT-alliansen.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Josefin Carlsén, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2022:8

Ekumenisk dialog om nedrustning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:61 om ekumenisk dialog om nedrustning. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att uppmana Kyrkornas världsråd att återuppta nedrustningsdialog med icke-nukleära Nato-medlemmar och att Svenska kyrkan ska ta aktiv del. Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. bifalla motion 2022:61, punkt 1,
2. bifalla motion 2022:61, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:61 av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Ekumenisk dialog om nedrustning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. uppmana Kyrkornas världsråd att tillsammans med aktuella medlemskyrkor återuppta dialogen med icke-nukleära medlemmar av Nato,
2. å Svenska kyrkans vägnar ta en aktiv del i en sådan dialog.

Bakgrund

Internationella rådet antog 2016 det nu gällande positionspapperet för rättvis fred i vilket Act Svenska kyrkan åtar sig att leva och verka för rättvis fred genom att främja rättvisa, ickevåld, konfliktförebyggande samt konfliktomvandling och försoning. Act Svenska kyrkan verkar både lokalt, nationellt och globalt i samarbete med ekumeniska partner och andra trosbaserade organisationer samt med sekulära aktörer. Act Svenska kyrkan strävar efter en förskjutning av tyngdpunkten inom svensk politik från militär krishantering till civilt förebyggande fredsarbete, arbetar för ett avskaffande av kärnvapen, för nedrustning och för en mycket restriktiv hållning angående export av och handel med krigsmateriel. 2021 beslutades att Act Svenska kyrkan inte prioriterade påverkansarbete gällande mänsklig säkerhet.

Svenska kyrkan ser enligt positionspapperet Guds strävan efter fred på jorden som en röd tråd i det bibliska arvet. Ett bibliskt begrepp som ligger till grund för en stor del av kyrkornas reflektion kring fredsarbete är det hebreiska och gammaltestamentliga *shalom*, den stora freden. Detta holistiska begrepp omfattar aspekter som fullhet och välstånd, rättvisa, rättfärdighet och medkänsla. Teologiskt betraktas freden som Guds

löfte och mål med människorna och finns bara i relationer – mellan Gud och människor och människor emellan och med skapelsen. Den vida betydelsen av shalom speglas i Nya testamentets bruk av det grekiska ordet för frid/fred (*eirene*), i synnerhet i fredshälsningarna. Fred som Guds välsignande gåva till människan är i Nya testamentet ett av evangeliets kännetecken. Relationen mellan fred och rättvisa är rotad i det bibliska arvet, försoning är en integrerad del i det nytestamentliga fredssökandet

Begreppet *rättvis fred* har i den ekumeniska diskursen kommit att bli grundläggande för fredsteologiska och -etiska frågor och det är såväl en vision som en utmaning. I Kyrkornas världsråds dokument *Ett ekumeniskt upprop för rättfärdig fred* delas rättvis fred – som ett holistiskt begrepp – upp i fyra områden: fred i samhällen, fred mellan folken, fred med jorden och fred på marknaden. Den teologiska grunden till detta dokument bygger bland annat på den livsbefrämjande teologi som formulerats i Act Svenska kyrkans teologiska grunddokument. Till kyrkans uppdrag hör också att förhindra att de bibliska texterna missbrukas för att legitimera våld, genom att historiskt och tolkningsmässigt analysera texterna i den livsbefrämjande teologins anda.

Positionspapperet relaterar begreppet mänsklig säkerhet till begreppen gemensam säkerhet och global säkerhet, vilket skiljer sig från ett nationellt säkerhetsbegrepp. Mänsklig säkerhet tar primärt inte hänsyn till nationsgränser utan ser till människors (individers och gruppers) trygghet, fysiska och psykosociala välbefinnande och möjlighet att skydda sig mot det som hotar tryggheten i deras lokala sammanhang. Såväl staters som individers trygghet är samtidigt beroende av andras trygghet, vilket betonas i det historiskt betydelsefulla begreppet ”gemensam säkerhet” vilket utgör grunden för OSSE – Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Även detta begrepp står i motsatsförhållande till ett exklusivt betonande av nationell säkerhet. Kraftfulla civila förebyggande åtgärder och alternativ genomförda av stater och civilsamhällen, snarare än militära lösningar, är en nyckel i detta arbete. När kyrkor, civilsamhällen och många länder kräver ett generellt förbud mot kärnvapen är detta en fråga om global och mänsklig säkerhet. Existensen av kärnvapen har enorma humanitära risker, och de katastrofala konsekvenser som de medför om de används är inte begränsade i tid och rum. Positionspapperet ser också grundläggande moraliska och etiska frågor i förhållandet att några få stater producerar och äger kärnvapen.

I det internationella sammanhanget samarbetar Act Svenska kyrkan med de stora ekumeniska organisationerna (Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet och ACT-alliansen) och genom dem med andra kyrkor runtom i världen. Kyrkornas världsråd arbetar idag med medlemskyrkorna genom Ecumenical Peace Advocacy Network (EPAN) för att länka samman de olika aktörerna samt med och gentemot aktörer inom FN-systemet.

Kyrkornas världsråd antog vid sin elfte generalförsamling i Karlsruhe i september 2022 ett uttalande som bland annat uppmanade organisationen att, tillsammans med andra, utöva ledarskap för att få till stånd förnyad fredsdialog. Uttalandet uppmanar också alla länder som ännu inte gjort det, särskilt kärnvapenmakter och länder under kärnvapenparaply, att ratificera förbudet mot kärnvapen.

Tidigare kyrkomötesbehandling

Kyrkomötet 2005 fick på sitt bord kyrkostyrelsens skrivelse 2005:5 med en halvtidsrapport över Svenska kyrkans insatser under det då pågående *Årtiondet för att övervinna våldet*. Ekumenikutskottet konstaterade i betänkande 2005:2 tacksamt att mycket pågick på den internationella arenan. På utskottets förslag lades halvtidsrapporten till handlingarna.

Även ekumenikutskottets betänkande 2009:3, avgivet med anledning av motionerna 2009:47 och 2009:81 om ökade insatser för fred och global rättvisa, konstaterade att Svenska kyrkan bedrev intensivt arbete på dessa områden. På utskottets förslag avslogs motionerna.

Kyrkolivsutskottets betänkande 2016:7 behandlade motion 2016:6 som begärde att kyrkostyrelsen skulle uttala sig mot att Sverige deltar i anfallskrig och mot att Sverige närmar sig Nato. Betänkandet hänvisade till ovannämnda positionspapper för rättvis fred och till det arbete som Svenska kyrkan, tillsammans med internationella partner, gör för fred. Utskottet uttalade att fredsarbete är angeläget för Svenska kyrkan och hänvisade bland annat till pågående policyarbete, mot vilken bakgrund utskottet föreslog avslag på motionen. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:61.

Utskottet konstaterar att Kyrkornas världsråd vid generalförsamlingen i Karlsruhe i september 2022 antagit uttalandet *The Things that Make for Peace*, som bland annat uppmanar länder som ännu inte gjort det att ratificera fördraget om förbud mot kärnvapen. Utskottet ser detta breda uttalande – även rysk-ortodoxa kyrkan är medlem av Kyrkornas världsråd – och det uttalandet uppfordrar till som glädjande, men konstaterar att även den specifika insats som motionen efterfrågar är angelägen i innevarande världsläge. Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas.

Uppsala den 6 oktober 2022

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Christian Bonde, Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Eva-Maria Munck, Josefine Carlsén, Åsa Felix Everbrand, Gudrun Wängelin Lernskog, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Peter Weiderud, Birgitta Nilsson, Tomas Jansson, Lars-Ivar Ericson, Johan Hjertén, Jan-Åke Isaksson, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Maria Hjernerth och Kerstin Rossipal.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut.

Håkan Sunnliden

Reservation 2

Jag reserverar mig mot ekumenikutskottets förslag till kyrkomötesbeslut i Eu 2022:8 angående motion 2022:61 och föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå motionen.

Per Hanö

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Per Hanös reservation.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkolivsutskottets betänkanden
Kl 2022:1–10

Kyrkolivsutskottets betänkande

Kl 2022:1 Familjeträffar och intressebaserade forum

Kl 2022:2 Volontära krafter i församlingen

Kl 2022:3 Årlig kristen konferens

Kl 2022:4 Omvändelseterapi

Kl 2022:5 Råd och institut för lärande och undervisning

Kl 2022:6 Församlingsutveckling och engagemang

Kl 2022:7 Kyrkomusikalisk utbildning

Kl 2022:8 Ursäkten till samerna

Kl 2022:9 Själavård

Kl 2022:10 Jämställdheten i Svenska kyrkan

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:1

Familjeträffar och intressebaserade forum

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:9, där motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska ta fram strategier till stöd för församlingar och stift att arrangera familjeträffar samt arrangemang för olika intressegrupper. Utskottet menar att de här verksamheterna och arrangemangen redan förekommer i många av Svenska kyrkans församlingar. Utskottet anser inte att det är kyrkostyrelsens uppgift att ta fram strategier för den sortens församlingsverksamhet. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:9, punkt 1,
2. avslå motion 2022:9, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:9 av Mikael Sandén och Jonas Larsson, Familjeträffar och intressebaserade forum

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en strategi till stöd för stift, kontrakt, pastorat och församlingar att
1. arrangera månadsvisa eller kvartalsvisa familjeträffar,
2. arrangera olika intressegrupper.

Bakgrund

Familjeträffar och intressebaserade forum

Familjeträffar och intressebaserade forum finns som verksamhet i församlingslivet i Svenska kyrkan. Familjeträffar kallas ibland för just det och går ibland under andra namn men huvudsyftet är att familjer ska komma till verksamheten i vilken konstellation den än är sammansatt för att möta församlingens liv men även andra familjer. Intressebaserade forum finns i församlingars verksamheter med olika inriktningar, till exempel fotografi, konstnärskap, dans, matlagning, idrott etc. Inte minst konfirmationsgrupper har en stor spridning av inriktningar som fokuserar på unga människors intressen.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har inte tidigare behandlat någon motion gällande familjeträffar och intressebaserade forum. 2020 behandlade kyrkomötet en motion gällande samverkan med scouterna och idrottsrörelsen där förslaget var att ta fram en nationell strategi för organisering av kyrklig scout- och idrottsverksamhet (2020:10). Kyrkomötet beslutade att avslå motionen med motiveringen att det behöver vara upp till församlingar och stift att bestämma om det är lämpligt eller inte och att det inte behövs någon nationell strategi för att klara denna uppgift. Samtidigt påpekas betydelsen av mångfald i Svenska kyrkans barn- och ungdomsarbete och att friluftsliv och idrott spelar en stor roll i unga människors liv samt att det är bra att Svenska kyrkan förmår möta människor där de finns och knyta an till deras intressesfär.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:9.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av att det finns en mångfald i Svenska kyrkans barn- och familjearbete. Det är också bra att Svenska kyrkan möter olika grupper utifrån deras intresseområden.

Utskottet menar att mycket av det arbete som motionärerna belyser i motionen redan förekommer i församlingarna. Utskottet anser att verksamhetsinriktningar och strategier, som rör den grundläggande uppgiften, i första hand bestäms av församlingarna i samspel med respektive stift. Utskottet anser inte att det är kyrkostyrelsens uppgift att ta fram nationella strategier för den här sortens församlingsverksamheter.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkt 1 och 2 angående motion 2022:9 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:2

Volontära krafter i församlingen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:16, där motionärerna föreslår en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare i syfte att informera om möjligheterna för volontärers engagemang i församlingen samt en rikstäckande utbildning för volontärer.

Utskottet menar att motionen är viktig men att det redan finns sammanhang där stöd och utbildning ges, till exempel Volontärbyrån och på Ideellt forum. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:16, punkt 1,
2. avslå motion 2022:16, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:16 av Jonas Larsson och Mikael Sandén, Volontära krafter i församlingen.

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. utforma en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare som i större utsträckning vill informera om möjligheterna till volontärt engagemang i församlingen,
2. inrätta en rikstäckande utbildning för volontärer.

Bakgrund

Som volontär i Svenska kyrkan kan man göra viktiga insatser inom en rad områden Ett exempel är i gudstjänsten, där den volontära insatsen syns i kyrkvärdens uppdrag. Uppdraget föregås ofta av kurser som arrangeras av stiften.

Ett annat område är barn- och ungdomsarbetet. Rapporten *Fri vilja på fri tid* tar upp ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet. Den visar bland annat att många församlingar har byggt upp en medveten struktur för att erbjuda nykonfirmerade att få vara kvar och ta ansvar som ledare för nya grupper. Denna kunskap kan användas för att skapa arbetsformer som ger plats för ideella ledare i andra åldrar och i andra uppgifter.

Det finns enligt Svenska kyrkans statistik 23 300 personer som arbetar ideellt med barn, ungdom och konfirmandverksamhet. Även Svenska kyrkans internationella arbete och utlandskyrkan har ett stort antal ideellt engagerade i församlingar och stift.

Svenska kyrkan samarbetar med en rad olika volontära organisationer som bidrar till det ideella engagemanget. *Ideellt forum* är ett sådant samarbete. Tillsammans vill man skapa ett nätverk kring delaktighet och engagemang i det lokala församlingslivet och lyfta fram idealitetens betydelse. Målsättningen är att synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Ideellt forum är en mötesplats där man byter erfarenheter och inspirerar varandra kring hur man kan underlätta och ge plats för personligt engagemang i det lokala församlingsarbetet.

Ideellt forum i Svenska kyrkan har tagit initiativ till en rad kortare och längre utbildningar för att stärka frivillighet och idealitet i det lokala församlingslivet. Som ett exempel kan nämnas att Ideellt forum tillsammans med Sensus har utformat en digital introduktionsutbildning för ideella i Svenska kyrkan.

Volontärbyrån är ett annat exempel. Organisationen hjälper engagerade människor och ideella organisationer att hitta varandra. Man gör det genom att förmedla ideella uppdrag och genom att utbilda och stödja föreningar i frågor om ideellt engagemang.

Svenska kyrkan är medlem i Forum – idéburna organisationer med social inriktning, som är en intresseorganisation för socialt inriktade idéburna organisationer i Sverige. Forum verkar för att främja civilsamhällets förutsättningar och arbetar med strategiskt påverkans- och opinionsarbete, kunskapsspridning och med att underlätta för den idéburna organiseringen. Medlemskapet i Forum är öppet för idéburna organisationer.

Stiften, som är de som främst har uppdraget att främja församlingslivet, har också utbildningar som riktar sig till ideella till exempel har Strängnäs stift en utbildningssatsning som riktar sig till ideella.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet 2007 behandlade motion 2007:43 om strukturer för de frivilligas engagemang. Motionärerna föreslog bland annat att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att föreslå ändringar i kyrkoordningen som tydliggör kyrkfolkets ansvar och möjlighet att verka inom kyrkan. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande 2007:11 att motionen skulle avslås mot bakgrund av de insatser som redan gjordes. Utskottet angav också att det ideella arbetet är en församlingsangelägenhet som bör beaktas i församlingsinstruktionen. Kyrkomötet följde utskottets förslag och avslog motionen.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlade kyrkolivsutskottet i sitt betänkande 2011:18 en motion med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få uppdraget ”att utarbeta en nationell strategi för hur Svenska kyrkans församlingar ska ges stöd att utvecklas som forum för ideellt engagemang inom kyrkan och i det svenska samhället”. Kyrkolivsutskottet delade motionärernas uppfattning att ideellt engagemang är en viktig del i Svenska kyrkan och en framtidsfråga. Utskottet menade att en nationell strategi var relevant för att ytterligare stärka det goda arbete som sker och föreslog därför att motionen skulle bifallas, vilket också blev kyrkomötets beslut.

I Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2011 redovisade kyrkostyrelsen sina åtgärder med anledning av uppdraget från 2011 års kyrkomöte, (KsSkr 2012:2, bilaga 2). Av redovisningen framgår att en förstudie genomfördes under våren 2012. I förstudien pekades på olika åtgärder som behövs för att stift och församlingar ska få ett relevant stöd för det arbete kring det ideella engagemanget som redan pågår. Flera stift hade uttryckt att en nationell strategi skulle ha föga betydelse om den inte anknyter till redan befintliga arbetsformer och de nätverk som finns och verkar genom

Ideellt forum. Man ansåg att ett nationellt stöd till det strategiska arbete som redan pågår är viktigt. Kyrkostyrelsen menade vidare att de behov som redovisades i förstudien anknyter till de fokusområden som styrelsen beslutat om för den nationella nivåns stöd och därför också kan hanteras inom ramen för den nationella nivåns verksamhet. Kyrkostyrelsen angav som sin avsikt att stärka engagemanget i Ideellt Forum.

Kyrkomötet 2011 behandlade även motion 2011:90, rörande frågan om en reglering av volontärpastoral i församlingsinstruktionen. Motionen avslogs efter förslag från tillsyns- och uppdragsutskottet. Utskottet anförde i sitt betänkande TU 2011:14 bland annat följande.

> Volontärskap och frivilliginsatser gäller primärt sådan verksamhet som är ett utflöde av den grundläggande uppgiften. En särskild pastoral för volontärer ser vi därför inte som nödvändig och inte heller som den bästa vägen för att åstadkomma det som vi ser som motionens intention.

Kyrkomötet 2013 behandlade motion 2013:29 i vilken det föreslogs att frivilligarbetet obligatoriskt ska behandlas i församlingsinstruktionen samt att det ska finnas gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan. Motionen avslogs mot bakgrund av vad tillsyns- och uppdragsutskottet anfört i sitt betänkande TU 2013:3. Utskottet angav bland annat följande.

> Att det finns engagerade församlingsmedlemmar som på frivilligbasis gör insatser på olika områden är av grundläggande betydelse för Svenska kyrkans identitet. Vi är däremot betydligt mer tveksamma till värdet av sådant som kan få karaktär av påbud uppifrån när det gäller det som uppenbart måste växa fram och få sin näring i det egna lokala sammanhanget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:16.

Utskottet menar att motionen berör viktiga frågor om volontärernas roll och ställning i Svenska kyrkan. De ideella krafterna behövs på olika sätt i församlingens verksamheter och uppgifter. Utskottet är av uppfattningen att Svenska kyrkan kan bli bättre på att ta emot ideellt engagerade. Med hänsyn till den variation av verksamheter som förekommer i Svenska kyrkan är utskottets bedömning att det är svårt med rikstäckande utbildningar.

Utskottet menar att volontärskap har olika sidor. Det kan innebära delaktighet i på förhand definierade uppgifter, och/eller uppgifter utifrån volontärens intresse och förmåga. Begreppet volontär står i relation till församlingens identitet. Det väcker frågor om vilka som utgör församlingen och på vilka sätt vi kan skapa ett större vi och en ökad känsla av tillhörighet. Hur tas människors vilja och engagemang i anspråk?

Utskottet ser positivt på det samarbete som är etablerat med Ideellt forum och Volontärbyrån. Här erbjuds utbildningar samt möjligheter att hitta meningsfulla uppgifter för den som vill engagera sig ideellt.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkterna 1 och 2 angående motion 2022:16 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:3

Årlig kristen konferens

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:17 som föreslår att en årligen återkommande nationell konferens ska äga rum i samtliga stift på pingstdagen, arrangerad åtminstone tillsammans med inomkyrkliga lutherska rörelser. Utskottet anser att motionen både är inspirerande och angelägen, men att det inte är möjligt att genomföra arrangemang av den här omfattningen varje år. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:17.

Motionens förslag

Motion 2022:17 av Jonas Larsson m.fl., Årlig kristen konferens

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arrangera en årligen återkommande nationell kristen konferens på pingstdagen i de 13 stiften för alla i hela Sverige, i samverkan med luthersk-evangeliska kristna inomkyrkliga rörelser och eventuellt andra kristna frikyrkliga samfund.

Bakgrund

Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift men har också nationella organ (10 kap. 1 § kyrkoordningen). Den primära enheten är enligt inledningstexten till andra avdelningen församlingen, vars grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission i syfte att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap ska skapas och fördjupas, Guds rike ska utbredas och skapelsen återupprättas. Stiftens grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet (6 kap. 1 § kyrkoordningen). Nationell nivås ansvar genom kyrkostyrelsen består, vad gäller församlingarnas i Sverige huvuduppgift, i att stödja stiften och svara för övergripande specificerade gemensamma funktioner (10 kap. 3 § kyrkoordningen).

Större kristna konferenser har ägt rum i Sverige vid flera tillfällen. Ekumeniska kristna riksmöten har hållits i Göteborg 1972, Västerås 1977, Jönköping 1983 och Örebro 1989. Allmänna kyrkliga mötet, som börjat 1908 som en manifestation av Svenska kyrkans frivilliga arbete, fortsatte länge att arrangeras men har inte hållits under senare decennier. Världens fest, med fokus på internationellt arbete och Svenska kyrkan som del av den världsvida kyrkan, arrangerades vid ett antal tillfällen 2002–2017.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om inrikes missionsinsatser och inomkyrkliga väckelserörelsers roll har behandlats i tidigare kyrkomöten. Kyrkolivsutskottets betänkande 2001:8 behandlade motion 2001:35, där många svenskars positiva grundinställning till Svenska kyrkan ansågs borde tillvaratas som inkörsport för evangelisation. Utskottet redovisade ett antal kampanjer sedan 1970-talet men stannade vid att missionsarbetet behöver utvecklas lokalt. På utskottets förslag avslog kyrkomötet motionen.

Kyrkolivsutskottets betänkande 2010:11 behandlade motionerna 2010:14, som föreslog en plan för återevangelisering av Sverige, och 2010:63, som bland annat föreslog att inomkyrkliga väckelserörelser skulle tas i anspråk som hjälp i inrikes mission. Utskottet anförde att mission ingår i församlingens grundläggande uppgift och därför måste formuleras i varje församling. På utskottets förslag avslog kyrkomötet motionerna.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:1 behandlade bland annat motion 2014:25 som särskilt lyfte fram en form för att underlätta för människor att komma till tro. Utskottet anförde att i den mån formen har bärkraft kan den förutsättas få bred betydelse för andra delar av kyrkan än där formen först användes. På utskottets förslag avslog kyrkomötet motionen.

Kyrkolivsutskottets betänkande 2017:2 behandlade fyra motioner om mission i Sverige. Utskottet såg behov att vitalisera missionen i Svenska kyrkan men såg inte likformig samstämmighet som en framkomlig väg. Utskottet menade att satsningen Lärande och undervisning, då beslutad av kyrkostyrelsen och efter 2019 års tematiska kyrkomöte ytterligare förnyad, hade bäring på vissa missionsaspekter. Hur missionen utformas måste däremot varje församling och stift självständigt ta ansvar för. På utskottets förslag avslog kyrkomötet motionerna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:17.

Utskottet har uppfattningen att motionen både är inspirerande och angelägen. Det finns ett värde i att skapa mötesplatser för Svenska kyrkan och som även samlar såväl inomkyrkliga rörelser som olika kyrkofamiljer och samfund. Särskilt viktiga är den här typen av möten i en tid då det religiösa landskapet blivit alltmer vidsträckt och mångfacetterat. Utskottet ser att det finns betydelsefulla kvaliteter i motionens förslag, som inte bara rör ekumenik utan också handlar om integration och samexistens.

Utskottet har uppfattningen att det motionen föreslår är resurskrävande och utskottet gör bedömningen att det skulle ställa stora krav, på Svenska kyrkans nationella nivå och stiftsorganisationerna, om detta skulle genomföras varje år. Utskottet vill nämna att det planeras att genomföras ett ekumeniskt möte 2025, i samband med högtidlighållandet av det så kallade Stockholmsmötet som Nathan Söderblom tog initiativ till 1925 och kyrkomötet i Nicea 325.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Monica Johansson, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkt 1 angående motion 2022:17 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:4

Omvändelseterapi

Sammanfattning

I det här betänkandet behandlas motionerna 2022:28 och 2022:58, som handlar om att Svenska kyrkan ska uttala ett avståndstagande mot alla former av verksamhet som syftar till att ”bota”, bedriva ”omvändelseterapi” eller ”omprogrammera” sexuell läggning och/eller könsidentitet. Utskottet anser att det är viktigt att Svenska kyrkan gör ett uttalande som tydligt klargör Svenska kyrkans position. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska bifalla motion 2022:28 och 2022:58 i sin helhet.

Till beslutet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. bifalla motion 2022:28,
2. bifalla motion 2022:58, punkt 1,
3. bifalla motion 2022:58, punkt 2,
4. bifalla motion 2022:58, punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2022:28 av Tomas Rosenlundh och Karin Janfalk, Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet

Kyrkomötet beslutar att uttala att Svenska kyrkan med självklarhet tar avstånd från all form av verksamhet som syftar till att ”bota” eller omprogrammera sexuell läggning och/eller könsidentitet.

Motion 2022:58 av Jonas Noréus m.fl., Avståndstagande från omvändelseterapi

Kyrkomötet beslutar att
1. uttala att omvändelseterapi för hbtqi-personer inte ska förekomma i något sammanhang inom Svenska kyrkan,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla denna syn på omvändelseterapi till andra kristna samfund i olika samarbetsorgan, till exempel Sveriges kristna råd,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla denna syn på omvändelseterapi till företrädare för andra religioner i de samverkansorganisationer Svenska kyrkan ingår i, inom ramen för religionsdialog.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2022:28 och 2022:58 i Ln 2022:9y, *bilaga*.

Bakgrund

Så kallad ”omvändelseterapi” har aktualiserats under det gångna året på flera sätt. I juli 2020 utkom FN:s råd om mänskliga rättigheter med en rapport om förekomsten av ”omvändelseterapi” runt om i världen. Rapporten manade till ett generellt förbud. Samma månad fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) ett uppdrag från regeringen att kartlägga och sammanställa kunskap om ”omvändelseterapi” riktad mot unga hbtqi+-personer. Utredningen slutrapporterades i mars 2022, vilket återaktualiserade frågan om ett generellt förbud i Sverige (www.mucf.se/publikationer/unga-hbtq-personers-utsatthet-omvandelseforsok-i-sverige, 2022). Uppdrag granskning visade i år ett program om hur flera hbtqi+-personer som har vuxit upp inom den svenska kristenheten, särskilt inom frikyrkligheten, utsatts för olika typer av omvändelseterapi. (www.rfsl.se/omvandelseterapi-inom-frikyrkan/, 2022)

Det finns ingen enskild eller fastställd definition av vad som menas med omvändelseterapi. I vissa fall används en väldigt bred definition, där till exempel förbön och själavård förekommer, i andra fall används en väldigt snäv definition av begreppet som endast innefattar ”psykologiska” metoder såsom elchocker eller samtalsterapi eller att endast benämna fysisk påverkan som omvändelseterapi. Klart är dock att många hbtqi+-personer vittnar om den skada behandlingen åsamkat, oavsett metod. MUCF använder därför begreppet ”omvändelseförsök” i sin rapport till regeringen: och definierar det som ”försök att få någon att förändra, permanent dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet eller uttrycka kön på det sätt personen själv vill” www.mucf.se/om-oss/pressmeddelanden/ny-rapport-fran-mucf-unga-hbtq-personer-utsatts-omvandelseforsok-i-sverige).

Fenomenet vilar på föreställningen om att homosexualitet skulle vara en sjukdom som därmed går att ”bota”. Själva formen kan växla och utgöras av bön eller själavård. I de grövsta fallen kan fysisk skada åsamkas den som utsätts, till och med sexuellt våld kan förekomma. FN har benämnt praktiker som kallas ”omvändelseterapi” (conversion therapy på engelska) för tortyrliknande och flera länder har förbjudit dess förekomst www.ohchr.org/en/stories/2020/07/conversion-therapy-can-amount-torture-and-should-be-banned-says-un-expert, 2002). De flesta större medicinska föreningar har fördömt praktikerna benämnda ”omvändelseterapi”, bland annat World Psychiatric Association och WHO (www.glaad.org/conversiontherapy). Omvändelseterapi kan generera stora skador för den som utsätts, både fysiska och psykiska. Dessutom kan metoderna som används resultera i andligt våld (”spiritual abuse”) där kyrkan har ett särskilt ansvar och särskild kunskap om att hjälpa och återupprätta och läka relationen till kyrkan och kanske till och med till Gud.

2017 lyftes frågan i Church of Englands synod, som riktade en uppmaning till regeringen att införa ett allmänt förbud mot praktiker som kan förekomma inom ramen för ”omvändelseterapi”. Storbritannien har inte infört ett allmänt förbud än men det är under utredning (www.churchtimes.co.uk/articles/2022/25-february/news/uk/church-leaders-write-to-equalities-minister-to-back-conversion-therapy-ban). Ett tjugotal länder i världen har infört ett förbud eller förbereder lagförslag så att förbud kan införas, bland annat Tyskland, Brasilien, Israel och Storbritannien.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Svenska kyrkan har sedan 1970-talet aktivt bearbetat temat homosexualitet och under det senaste decenniet också könsidentitet och könsuttryck. Svenska kyrkan verkar för hbtqi+-personers rättigheter och plats inom kyrkan och har kommunicerat detta till andra delar av kristenheten i Sverige och till andra trossamfund, tydligast genom beslutet i kyrkomötet 2009 om att viga samkönade par.

Förslag om beslut angående vigsel för homosexuella har behandlats av kyrkomötet åren 2000, 2001 och 2003. 2000 och 2001 avslogs förslagen med hänvisning till teologiska kommitténs pågående arbete med samtalsdokumentet. Vid 2003 års kyrkomöte var förslaget ett av flera förslag som behandlades i gudstjänstutskottets betänkande G 2003:2 Vigsel, äktenskap och partnerskap, vilket resulterade i uppdraget till kyrkostyrelsen att återkomma med ett underlag till kyrklig akt. Detta fullföljdes med det arbetsmaterial som presenterades för kyrkomötet 2004. Som tidigare nämnts uttrycktes i det betänkande som utskottet presenterade med anledning av arbetsmaterialet, G 2004:4, en förväntan om nya skrivelser från kyrkostyrelsen till kyrkomötet kring dessa frågor.

Teologiska kommittén presenterade 2002 sin utredning Kyrkan och homosexualiteten för kyrkostyrelsen, som kom att ingå som del av underlaget i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2002:5). Den rapporten låg sedan till grund för diskussionen i kyrkomötet 2005 där kyrkostyrelsen föreslog att kyrkomötet bejakar följande konstateranden i frågor kring homosexuella i kyrkan:

- Det är uteslutet att fördöma den homosexuella personen eller att skuldbelägga den homosexuella orienteringen.
- Kyrkan skall aktivt motverka diskriminering av personer på grund av sexuell orientering.
- Svenska kyrkan bör inte sanktionera eller driva en organiserad verksamhet i syfte att ”bota” homosexuella från deras läggning.

Utskottets överväganden

Motion 2022:28 Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:28.

Utskottet anser att det är angeläget att Svenska kyrkan tar avstånd från verksamhet och initiativ som faller under ”omprogrammering” eller att ”bota”. Utskottet vill lyfta fram läronämndens yttrande som konstaterar att ”omprogrammering” av hbtqi-personer bygger på vilseledande föreställningar. Sådan verksamhet är oetisk, potentiellt skadlig och saknar vetenskapligt stöd. Läronämnden uttrycker tydligt att sådan verksamhet inte ska förekomma i Svenska kyrkan. Utskottet menar att motion 2022:28 är viktig och att Svenska kyrkan ska uttala detta på ett sådant sätt att det inte råder någon tvekan om vad som är Svenska kyrkans ståndpunkt i dessa frågor.

Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motion 2022:28.

Motion 2022:58 Avståndstagande från omvändelseterapi

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:58.

Utskottet är positivt till motion 2022:58 i sin helhet. Utskottet menar att Svenska kyrkan har, och ska ta ett ansvar för att peka på strukturer och fenomen som riskerar att människor tar skada, samtidigt menar utskottet att den ekumeniska och interreligiösa dialogen behöver präglas av ödmjukhet, nyfikenhet och öppenhet.

Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2022:58 i sin helhet.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Med anledning av utskottets bifall till att-satserna 2 och 3 i motion 2022:58 lämnar vi en reservation. Motionens intention tillgodoses genom punkt 1 då ett uttalande är ett tydligt ställningstagande som har betydelse såväl inom Svenska kyrkan som i den ekumeniska rörelsen och i de interreligiösa kontakterna. Därav är också motionens andra och tredje att-sats överflödiga. Att bifalla att-satserna 2 och 3 anser vi ej är i enlighet med den ödmjukhet och respektfullhet som ska prägla såväl ekumeniska som interreligiösa samtal och kontakter.

Nina Wahlin, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand och Sören Olsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets betänkande Kl 2022:4 till förmån för avslag på betänkandet, vilket också innebär att jag reserverar mig till förmån för avslag på motion 2022:28 och på motion 2022:58 som helhet. Betänkandet innehåller inget faktaunderlag om att verksamhet som innebär omprogrammering eller liknande faktiskt förekommer i Svenska kyrkan.

Uttalanden ska inte göras när inget faktaunderlag föreligger.

Begreppet ”omvändelseterapi” är mycket tveksamt och ska enligt min mening inte användas i diskussioner av detta slag och därför inte heller föras ut eller användas i ekumeniska sammanhang eller interreligiösa dialoger.

Torbjörn Aronson

Särskild mening

Vi ansluter oss till lydelsen i reservation 1.

Biskop Åsa Nyström, biskop Andreas Holmberg, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Marie Rydén Davoust och Jakob Schwarz

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:9y

Svenska kyrkan och ”omvändelseterapi”

Läronämndens yttrande över motionerna 2022:28 och 2022:58

Svenska kyrkan har under flera decennier bearbetat frågor om sexuell läggning och könsidentitet. Läronämnden har tidigare yttrat sig (Ln 1985:15, 1988:14, 1995:18, 1997:10, 2000:11, 2001:2y, 2002:4y, 2003:15y, 2005:10y, 2006:7y, 2009:12y, 2017:4y).

År 2009 fattade Svenska kyrkan beslut att även samkönade par kan vigas enligt Svenska kyrkans ordning. Sedan 2017 innehåller Kyrkohandbok för Svenska kyrkan en könsneutral gudstjänstordning för vigsel. Kyrkohandboken är ett bekännelse-dokument och vigselordningen ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden konstaterar att ”omvändelseterapi” och ”omprogrammering” av hbtqi-personer är verksamhet som bygger på vilseledande föreställningar om att det skulle handla om sjukdomar som kan botas, brister som ska avhjälpas eller synder som behöver förlåtas. Sådan verksamhet är oetisk, potentiellt skadlig och saknar vetenskapligt stöd. Den är inte heller en del av helgelsen. Den ska inte förekomma i Svenska kyrkan.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:5

Råd och institut för lärande och undervisning

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2022:31 med förslag om att tillsätta ett råd och ett institut för lärande och undervisning. Utskottet bejakar motionärernas intention att säkra att frågor som rör lärande och undervisning fortsatt ges en viktig plats i Svenska kyrkan och att den satsning som gjorts i programmet Lärande och undervisning inte kommer av sig när programmet avslutas. Kyrkomötet är inte rätt instans för att tillsätta råd som är underställda kyrkostyrelsen, men utskottet anser att det är angeläget att frågor kring lärande och undervisning fortsätter få uppmärksamhet och fördjupas på den nationella nivån och vill därför föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottet vill inte förekomma den utvärdering av programmet som genomförs 2023 genom att inrätta ett institut för lärande och undervisning och vill utifrån det ansträngda ekonomiska läget för kyrkostyrelsen inte prioritera en sådan satsning.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2022:31, men att med anledning av motionen föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:31, punkt 1,
2. avslå motion 2022:31, punkt 2,
3. avslå motion 2022:31, punkt 3,
4. avslå motion 2022:31, punkt 4,
5. med anledning av motion 2022:31 föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Motionens förslag

Motion 2022:31 av Niklas Grahn och Sören Dalevi, Råd och institut för lärande och undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. inrätta ett råd för Svenska kyrkans lärande och undervisning,
2. inrätta Svenska kyrkans institut för lärande och undervisning,
3. tillfråga ett eller två stift om att ansvara för start och drift av institutet,
4. institutet ska finansieras av nationell nivå under tio års tid från år 2024 med 7 miljoner kronor per år.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har yttrat sig över motion 2022:31 i E 2022:1y, *bilaga*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har flera gånger tidigare diskuterat ämnet lärande och undervisning samt tillsättningar av nya råd. I gudstjänstutskottets betänkande G 2017:2 behandlades flera motioner med förslag om att tillsätta ett musikråd, för att värna musikens betydelse i kyrkans verksamhet, för att tillgodose Svenska kyrkans behov av ett expertorgan kring kyrkomusik och för att arbeta med nyskapad gudstjänstmusik. Motionerna avslogs med motiveringen att de i för hög grad detaljstyrde utformningen av hur kyrkostyrelsen föreslås organisera det kyrkomusikaliska arbete som motionärerna efterfrågade. Utskottet ansåg också att inrättandet av ett musikråd eller motsvarande inte får stå i motsatsställning till domkapitlens tillsyn över församlingarnas gudstjänstliv och inte heller skapa en sådan professionalisering av musiken att lokal kreativitet och skaparglädje hämmas. Det kan dock tilläggas att kyrkostyrelsen tillsatte ett musikråd året efter som en konsekvens av uppdraget från kyrkomötet (som föreslogs i samma betänkande) att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur gudstjänstlivet i Svenska kyrkan kontinuerligt kan tillföras gudstjänstmusik.

I motion 2018:76 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle stärka den långsiktiga strategiska styrningen av Svenska kyrkans lärande och undervisning. Kyrkolivsutskottet föreslog avslag på motionen med motiveringen att undervisning och lärande skulle komma att vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan, på alla nivåer, under lång tid framöver (Kl 2018:4). Detta blev också kyrkomötets beslut.

Kyrkomötet 2018 beslutade att kyrkomötet 2019 skulle ha temat undervisning, enligt förslag från kyrkomötets presidium (PSkr 2018:1). Motiveringen var dels undervisningens centrala ställning i kyrkan, dels det faktum att kunskapen om kristen tro minskar i kyrkans omvärld. Till kyrkomötet 2019 lämnades sedan ett stort antal motioner om lärande och undervisning i olika former. Kyrkomötet uttalade sig då bland annat om att det är en överlevnadsfråga att det goda arbete på området som görs i församlingarna idag lyfts upp till ett systematiskt och sammanhängande program för lärande och undervisning (Kl 2019:8) – ett sådant program hade då redan hunnit etablerats. Uttalandet överlämnades till stiftens biskopar i form av en budkavle.

År 2021 beslutade kyrkomötet att inrätta ett lärande- och undervisningspris (KmSkr 2021:13) i syfte att främja arbetet på området.

Programmet Lärande och undervisning

Tidsperspektiv

Programmet Lärande och undervisning föregicks av kyrkostyrelsens satsning *Dela tro – dela liv* som hade syftet att kompetensutveckla och stärka medarbetare som bärare av tro. Satsningen omfattade hela kyrkan och avslutades i november 2019 med konferensen ”Lärandefestivalen. Berättelsen går vidare”. Den kom att innehålla 30 delsatsningar med olika fokus och innehåll. Redan under satsningens slutfas påbörjades arbetet med kyrkostyrelsens program Lärande och undervisning. 2018–2019 hade programmet en uppstarts- och planeringsfas, medan 2020–2022 utgör programmets genomförandefas. Programmet utvärderas under första delen av 2023 och kyrkostyrelsen har på längre sikt för avsikt att studera genomslaget och konsekvenserna av

programmet. Arbetet med lärande och undervisning på nationell nivå kommer att fortsätta inom linjeverksamheten.

Det finns alltså en kort tidshorisont för programmet, men arbetet med att samla och utveckla kyrkans undervisning bedrivs på lång sikt och omfattar alla nivåer i Svenska kyrkan: landets församlingar och pastorat, i stiften och på nationell nivå. Satsningen ska stödja och utveckla kyrkans systematiska och sammanhållna arbete med undervisning i kristen tro.

Programmets resultat

En utgångspunkt för programmet Lärande och undervisning är att undervisning redan pågår: i församlingarnas gudstjänster, kyrkliga handlingar, konfirmandundervisning, barnverksamhet, samtalsgrupper och inte minst i ett rikt kultur- och musikliv. Också på stiftsnivå drivs strategiska projekt som på olika sätt fokuserar kunskap och lärande.

Programmet har en gemensam inriktning men de olika stiften lägger upp sitt arbete på olika sätt. Arbetet utformas efter tre linjer, som motsvarar de arenor där människor möter Svenska kyrkans undervisning. Programmet ska utveckla den undervisning som bedrivs i församlingen, på digitala arenor och i det offentliga rummet.

I linje 1 har programmet utvecklat en digital resursbank för församlingarnas undervisning. I linje 2 tar programmet fram nya texter och filmer om kristen tro till Svenska kyrkans nationella webb där en del redan har publicerats. Linje 3 fokuserar på kyrkans medverkan i offentligheten och under hösten 2022 publiceras en del material kring detta. Kyrkostyrelsen har delat ut 14 miljoner kronor till stiftens särskilda satsningar på området. Programmet har också relaterat till tillfälliga grupper som kunskapsstöd och kontaktnätverk (advisory board, musikreferensgrupp samt stiftsreferensgrupp) och kyrkostyrelsens arbetsutskott har fungerat som programmets styrgrupp.

Programmet lämnar efter sig konkreta resultat och verktyg som sedan ska förvaltas så att de kan fortsätta att bidra till att kyrkostyrelsens visioner till 2030 uppfylls:

- dopmedvetenheten har stärkts
- en pedagogik som håller ihop information, formation och transformation
- trons offentliga konsekvenser ses som en självklarhet
- kunskapen om kristen tro har ökat i det svenska offentliga rummet
- i enlighet med barnkonventionen, som sedan tio år är lag i Sverige, har barn och ungas villkor förbättrats
- det har blivit vedertaget att en hållbar värld omfattar åtminstone fyra dimensioner: social, ekonomisk, ekologisk och andlig.

Kyrkostyrelsens råd

Vart fjärde år utser kyrkomötet en kyrkostyrelse som leder och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter. Kyrkostyrelsen har möjlighet att tillsätta råd som på uppdrag av kyrkostyrelsen fullgör vissa uppgifter, exempelvis genom att bereda ärenden inför beslut eller på delegation fatta vissa beslut. Tillsättning av kyrkostyrelsens råd regleras i 10 kap. 5 § kyrkoordningen:

> För Svenska kyrkan i utlandet ska kyrkostyrelsen tillsätta ett råd. En av ledamöterna i rådet ska vara biskopen i Visby stift. Minst två av ledamöterna i rådet ska vara valbara i en utlandsförsamling.
>
> Kyrkostyrelsen får också tillsätta råd för andra delar av sin verksamhet.

Under 2022 har kyrkostyrelsen tillsatt följande råd:

- Kyrkostyrelsens internationella råd
- Kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet
- Kyrkostyrelsens musikråd
- Samiska rådet i Svenska kyrkan
- Kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd
- Kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan
- Kyrkostyrelsens råd för samverkan och digitalisering
- Kyrkostyrelsens dispens- och överprövningskommitté
- Svenska kyrkans teologiska kommitté (gemensam för biskopsmötet och kyrkostyrelsen)

Stiftsdialogen och renodling av uppdraget för den nationella nivån

I KsSkr 2022:1 Verksamhet och ekonomi, under målbild 1, skriver kyrkostyrelsen om den dialog som kontinuerligt pågår mellan stiftsstyrelser och kyrkostyrelsen:

> Dialogen utgör ett rådgivande forum till kyrkostyrelsens arbete och beredning till kyrkomötet. En kontinuerlig dialog med stiften om den nationella nivåns prioriteringar bland olika stödinsatser till stiften och till församlingarnas grundläggande uppdrag är en förutsättning för utvecklingsarbete mot en hållbar kyrka. Kyrkostyrelsen avser att stärka stiftsdialogen på förtroendemannanivå utifrån resultaten i den utvärdering som genomfördes av presidieöverläggningar hösten 2021 samt arbeta vidare med stiften i fråga om vilka insatser den nationella nivån bör prioritera på sikt och vilka insatser som stiften kan bära. (KsSkr 2022:1, s. 10–11)

Vidare står i samma skrivelse om kyrkostyrelsens vision för den nationella nivåns uppdrag och den verksamhet som ska finnas på kyrkokansliet framöver:

> Det finns behov av att renodla uppdraget för den nationella nivån och i samarbete med stiften identifiera vilka uppgifter som bör vara ett ansvar för den nationella nivån i framtiden. Ett sådant utvecklingsarbete pågår i den beredande dialog som kyrkostyrelsens arbetsutskott för med stiftsstyrelsernas presidier. Kyrkomötet kommer att inom planeringsperioden få underlag för beslut. Inriktningen är att den verksamhet som endast kan eller som bäst görs på ett ställe i Svenska kyrkan ska prioriteras till den nationella nivån medan stöd till den grundläggande uppgiften huvudsakligen bör hanteras av stiften.
>
> Den bredd av sakfrågor inom vilka kyrkostyrelsen idag ger stöd i stiftens främjandeuppdrag behöver minska i samverkan med stiften. En organisation på kyrkokansliet med kvalificerade generalister kommer att möjliggöra en mindre kanslibemanning. (KsSkr 2022:1, s. 7)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:31.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2022:31 föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottet bejakar motionärernas intention att säkra att frågor som rör lärande och undervisning fortsatt ges en viktig plats i Svenska kyrkan och att den satsning som gjorts i programmet Lärande och undervisning inte kommer av sig när programmet avslutas. Utskottet ser med glädje på det gedigna arbete och det samarbete med stiften som gjorts inom ramen för programmet Lärande och undervisning på den nationella nivån. Utskottet är övertygat om att detta arbete är och fortsätter vara ett gott stöd till stift och församlingar. Utskottet understryker att det är på de pastorala nivåerna, stift och församlingar, som arbetet med lärande och undervisning ständigt utvecklas och förverkligas.

Under överläggningen har det framkommit att enligt 10 kap. 5 § kyrkoordningen är kyrkomötet inte den instans som tillsätter råd som är underställda kyrkostyrelsen, utan det är kyrkostyrelsen själv som styr över hur den vill organisera sitt arbete i det avseendet. Utskottet anser att det är angeläget att frågor kring lärande och undervisning fortsätter få uppmärksamhet och fördjupas på den nationella nivån och föreslår därför kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottet noterar att programmet kommer att utvärderas under första delen av 2023 och kyrkostyrelsen har på längre sikt för avsikt att studera genomslaget och konsekvenserna av programmet. Utskottet vill inte förekomma utvärderingen genom att inrätta ett institut för lärande och undervisning. Dessutom anser utskottet inte att den finansiering från den nationella nivån som motionen föreslår går att prioritera givet den minskade kostnadsram som kyrkostyrelsen presenterar i KsSkr 2022:1 och som ekonomiutskottet påpekar i sitt yttrande.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2022:31, men att med anledning av motionen föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Uppsala den 7 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2022:1y

Råd och institut för lärande och undervisning

Till kyrkolivsutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över motion 2022:31

Lärande och undervisning är en av församlingens viktigaste kärnverksamheter och det var också därför som kyrkomötet initierade det fleråriga programmet för lärande och undervisning, i syfte att ge stöd till stift, församlingar och pastorat. Till programmet har också avsatts stora resurser under flera år.

Under det tematiska kyrkomötet 2019 lyftes lärande och undervisning särskilt och kyrkomötets presidium överlämnade vid kyrkomötets avslutning en budkavle till samtliga biskopar med ett uttalande som kyrkomötet antagit, för att symboliskt visa att ett utvecklingsarbete ska fortsätta och utvecklas i stiften.

Det är angeläget att Svenska kyrkan fortsätter arbetet med lärande och undervisning, men utskottet anser inte att den nationella nivån kan ta på sig ett så stort långsiktigt ekonomiskt åtagande som beskrivs i motionen, i ett läge då vi går mot kärvare tider. Bedömningen i kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för den nationella nivån är dessutom att den nationella nivåns uppdrag måste renodlas och att samverkan mellan stiften i deras främjandeuppdrag behöver stärkas.

Frågan om hur lärande och undervisning bäst främjas bör hanteras i den stiftsdialog som pågår, både bland förtroendevalda och tjänstepersoner. Frågan om hur lärande och undervisning bäst främjas kommer även sannolikt att bli föremål för undersökning i den utredning som kyrkostyrelsen planerar tillsätta inom kort för utökad stiftssamverkan.

Ekonomiutskottet föreslår därför att kyrkolivsutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilkka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:6

Församlingsutveckling och engagemang

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2022:37 och 2022:51. Motionerna rör delvis olika frågor, men förenas av ett fokus på angelägna perspektiv som rör engagemang, församlingstillväxt, mission och evangelisation.

När det gäller motion 2022:37 anser utskottet att motionen är viktig och föreslår bifall på motionens punkt 1, som handlar om att församlingsbygge ska bli en del på de kyrkliga utbildningarna, men avslag på motionens punkt 2 som föreslår ett omstartsprogram. Utskottet bedömer att det motionärerna föreslår under punkt 2 i första hand är en fråga för stift och församlingar.

I motion 2022:51 föreslår motionärerna att kyrkostyrelsen ska ta fram en skrift som stöd för ökat engagemang och efterföljelse. Utskottet anser att det inte är kyrkostyrelsens uppgift utan en uppgift för stift och församlingar. Utskottet föreslår att motion 2022:51 ska avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. bifalla motion 2022:37, punkt 1,
2. avslå motion 2022:37, punkt 2,
3. avslå motion 2022:51.

Motionernas förslag

Motion 2022:37 av Berth Löndahl m.fl., Utbildning i att omstarta och bygga församling

Kyrkomötet beslutar att
1. uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att ”församlingsbyggande” blir en väsentlig del av utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till ett församlingarnas ”omstartsprogram” som kan tillämpas i den lokala miljön.

Motion 2022:51 av Anne Olofsson och Stig Axelsson, Engagemang, efterföljelse och lärjungaskap.

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. tillse att en kunskaps- och inspirationsskrift som tydliggör motivet och stärker både unga och äldre till engagemang och tjänst i församlingslivet i Svenska kyrkan, tas fram,

2. tillse att skriften och annat relevant material i linje med den tydliggör Svenska kyrkans syn på engagemang som lärjungaskap och efterföljelse idag,
3. tillse att skriften och materialet ger tillfälle att få både kunskap och en gemensam utgångspunkt för att samtala om vilka teologiska grundläggande motiv som ligger bakom ett personligt engagemang i församlingar i Svenska kyrkan,
4. tillse att skriften klargör att satsningen på ökad kunskap och motivet till människors engagemang i Svenska kyrkan inte har sin grund i den befarade minskningen av Svenska kyrkans ekonomi utan främst är en fråga om församlingssyn.

Bakgrund

De senaste decennierna har inneburit stora förändringar för Svenska kyrkan. Sedan år 2000 har antalet medlemmar minskat från nästan 7,4 miljoner medlemmar till 5,6 miljoner 2021. I andel av befolkningen innebär det en minskning från 83 procent år 2000 till 54 procent 2021. Orsakerna är flera: dels en generationsväxling (äldre medlemmar dör utan att det tillkommer lika många nya genom dopet), dels att fler utträder ur kyrkan och dels att Sverige blivit ett alltmer mångreligiöst land med människor av annan religiös tradition och tillhörighet än kristen tro. Också antalet kyrkliga handlingar har gått ned. År 2021 skedde 40 200 dop, 25 000 vigslar och 61 400 begravningar. Det kan jämföras med 2000 då det genomfördes 66 000 dop, 90 000 vigslar och 82 000 begravningar. Antalet dop som är avgörande för medlemsutvecklingen har alltså minskat med 39 procent på 20 år. De sjunkande talen för medlemskap och kyrkliga handlingar ger en bild av Svenska kyrkan som alltmer marginaliserad i människors liv. Det gäller också mentalitet eller identitet. Teologen Anders Mogård beskriver en sektorisering, där religion upplevs som något ”separerat från samhällets djupaste identitet” och som ett ”specialintresse för religiöst intresserade”. Men bilden är inte är entydig. Samtidigt skapar frågor om tro och religion engagemang och debatt i offentligheten. De religiösa samfunden efterfrågas för att bidra till social stabilitet. Och fortfarande möter Svenska kyrkans församlingar unikt många människor i alla åldrar och har utvecklat nya mötesplatser med hög tillgänglighet, som öppen förskola och webb. Det finns en folkligt förankrad, kulturell religiös identitet, som tar sig uttryck i medlemskap, kyrkliga handlingar och kyrkogång vid de stora helgerna.

Dock talar statistiken sitt tydliga språk och inom kyrkan finns en oro och ett engagemang för att vända utvecklingen. Tre spår kan urskiljas. Under ett drygt decennium har det förts en omfattande diskussion om kyrkans undervisning i kristen tro. Ofta har den kopplats till resonemang om evangelisation, mission och behovet av missionsteologisk reflektion. Ett annat spår har gällt församlingsutveckling, alltså att bredda, fördjupa och förnya församlingens arbete med den grundläggande uppgiften. Hit hör rörelsen ”bygga kyrka” med sikte mot dynamiska, inkluderande och öppna församlingsgemenskaper. Ett tredje spår har handlat om vikten av att engagera frivilliga eller volontärer i församlingens verksamhet, inte bara som en ekonomisk resurs utan för att skapa delaktighet och ansvar för församlingens uppgifter.

Lärande och undervisning

Svenska kyrkans decennielånga satsning på lärande och undervisning har bedrivits i omgångar och genom flera nationella insatser: programmet Barn och unga 0–18 år (2009–2012), satsningen *Dela tro – dela liv* (2012–2018) och därefter programmet Lärande och undervisning som avrundas under 2023. År 2019 genomfördes för första gången ett tematiskt kyrkomöte med fokus på lärande och undervisning. Mötet

avrundades med en appell till hela Svenska kyrkan att intensifiera arbetet med undervisning. Två år senare utkom biskopsbrevet *”och lär dem…” Ett biskopsbrev om lärande och undervisning* (2021).

Gemensamt för dessa olika insatser är en bred förståelse av kunskap. Undervisning och lärande tolkas som vidare och djupare än rent intellektuella eller kognitiva processer. *Dela tro – dela liv* kallades en satsning på ”undervisning och mission för alla åldrar”; en beskrivning som speglas i delprojekt om bland annat Bibeln och samtal om tro. Programmet Lärande och undervisning framhöll undervisningens funktion som existentiellt tilltal och förkunnelse. Kyrkomötets appell 2019 betonade undervisningens formativa uppgift, alltså att forma en kristen identitet och kristna gemenskaper. Biskopsbrevet *”och lär dem…”* ringar in kyrkans undervisning med utgångspunkt från lärjungaskap och efterföljelse:

> Målsättningen för arbetet med undervisning och lärande är att allt fler människor ska få möjlighet att lära känna Kristus och leva i hans efterföljd. För att kunna ge vidare behöver vi vara fördjupade och själva stå i traditionen. Förebilden är hur Jesus kallade och arbetade med sina lärjungar. Det grekiska ordet mathetes (som översätts med ”lärjunge” i den svenska bibelöversättningen) betyder just elev, lärling, efterföljare, student. Att vara lärjunge är alltså att vara lärling. Det handlar om en relation som går mycket djupare än att till exempel dyka upp på en lektion eller föreläsning en gång i veckan och följa den mer eller mindre passivt. Redan i begreppet lärjunge finns en tydlig koppling mellan att vilja ha med Jesus att göra och att lära sig om honom, att stå både i en livsrelation och i en kunskapsrelation. Att vara kristen är ett sätt att leva ett liv. Men det innebär också att aktivt vilja lära sig vissa saker. Till dessa saker hör inte bara specifikt kunskapsstoff om kristen tro och liv utan också förmågan att lägga trons perspektiv på livet.

Ett konkret uttryck av denna mångfacetterade förståelse av undervisning är den digitala resursbank för pedagogiskt arbete som byggs upp inom ramen för programmet Lärande och undervisning. Resursbanken innehåller material från hela Svenska kyrkan och ger på så vis förutsättningar för att församlingar kan dela strategier och metoder för att utveckla och förnya sitt pedagogiska arbete. Också upplägget i resursbanken vilar på en bred förståelse av lärande och undervisning. Till exempel finns material inom sökorden ”mission” och ”efterföljelse”.

Sammantaget kan sägas att Svenska kyrkans mångåriga fokus på lärande och undervisning har haft en bred ansats som också rymmer missions- och evangelisationsperspektiv.

Församlingsutveckling i utbildning och fortbildning

Församlingsutveckling och församlingsbyggande är ämnen inom både de kyrkliga profilutbildningarna och de fortbildningar som erbjuds på olika håll i kyrkan. Den pastoralteologiska utbildningen för blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster bedrivs vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala och Lund. Utbildningsinstitutet har ett uppdrag från 2014 och undervisar de fyra profilerna utifrån kunskapsområdena Diakoni, Församlingspedagogik, Gudstjänst, Konst och musik, Teologi och samhälle, Själavård samt Strategi och ledarskap. Målet är att de blivande kyrkliga medarbetarna förbereder sig för sina yrkesroller och det sammanhang som utgörs av församlingslivet. Till detta hör reflektion kring olika strategier för utveckling av församlingslivet.

Frågor om församlingsutveckling och församlingsbyggande ingår i flera kunskapsområden, framför allt Strategi och ledarskap samt Teologi och samhälle. Undervisningspass som ”Vilken kyrka vill vi vara?” och ”Vårt uppdrag” samt ”Att leda ideella” ger perspektiv in i frågorna. Fördjupning kring församlingssyn och kyrkosyn sker under utbildningsåret utifrån olika infallsvinklar i relation till de fyra profilerna, andra medarbetargrupper, ideella och förtroendevalda. Undervisning om och reflektioner kring ideellt medarbetarskap, om idéburna organisationer och om skillnader mellan civilsamhället, offentlig verksamhet och näringslivssektor är viktig inte minst för att kunna tolka kyrkans uppdrag och verklighet och kunna bidra till dess utveckling.

Efter beslut i kyrkomötet infördes 2008 behörighetsgivande utbildning för blivande kyrkoherdar i Svenska kyrkan. Utbildningen riktar sig till präster med minst två års anställning i Svenska kyrkan och som har för avsikt att söka en kyrkoherdetjänst. Kursen Kyrkligt ledarskap omfattar 15 högskolepoäng och ges som uppdragsutbildning i samarbete med Uppsala universitet och Lunds universitet. Under de senaste åren har det funnits 50–75 utbildningsplatser i 2–3 kursomgångar per år huvudsakligen på Sigtunastiftelsen och stiftsgården Åkersberg. Utbildningen innehåller moment som bearbetar såväl andligt och teologiskt ledarskap som verksamhetsutveckling och visionsarbete. I utbildningsplanen (SvKB 2008:3) heter det:

> Efter avslutad kurs skall deltagaren ha förmåga att reflektera pastoralteologiskt över organisation och ledarskap inom Svenska kyrkan, ha förvärvat kunskap om ett professionellt chefs- och ledarskaps villkor och förutsättningar utifrån olika perspektiv samt kunna kommunicera tvärvetenskaplig kunskap inom områdena kyrklig organisation och ledarskap i både tal och skrift.

I stiftens uppdrag att främja församlingslivet ingår att på olika sätt stödja det strategiska arbetet inom församlingarna. Församlingsutveckling har alltså en central plats i stiftens verksamhet. Stödet sker dels i relation till församlingsinstruktionerna som är det dokument där församlingens grundläggande uppgift konkretiseras och får riktning. Dels ges stöd i form av fortbildningar och andra riktade insatser som kan vända sig till både ideella och anställda medarbetare. Även nationell nivå spelar en roll i kyrkans sammantagna arbete med församlingsutveckling. Enheten för forskning och analys tar årligen fram statistik och annan omvärldsbevakning som kommuniceras på olika sätt och i olika kanaler. I *Nyckeln* presenteras sammanställningar och analyser med bäring på församlingsbyggande. Andra rapporter behandlar specifika ämnen som är relevanta för församlingarnas utvecklingsarbete, till exempel den förändrade begravningstraditionen i *En ”riktig” begravning. Förändringar i begravningsseden inom Svenska kyrkan 2010–2020* (2021). Också förlag med kyrklig utgivning (Verbum, Argument) publicerar böcker inom området församlingsutveckling.

Strategin och rörelsen Nya sätt att vara kyrka har sitt ursprung i rörelsen Fresh Expressions i Church of England. Under 2000-talet har flera stift och församlingar inspirerats av anglikanska kyrkans arbetssätt och 2013 etablerades nätverket Nya sätt att vara kyrka. Här erbjuds skrivet material, inspirationsfilmer och föreläsningar. Syftet är att stärka Svenska kyrkans förmåga att visa vad kristen tro innebär och identifiera nya sätt att nå människor utanför församlingens aktiva grupper. På vissa håll finns Nya sätt att vara kyrka också med i det strategiska arbetet på stiftsnivå. Ett exempel är Stockholms stift där arbetsformen Messy Church presenterats vid inspirationsdagar och där information om bakgrund och metoder ges via intranätet.

Volontärskap och engagemang

I kyrkoordningens inledning till sjunde avdelningen Kyrkliga uppdrag och befattningar heter det:

> Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk. Alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och de som vigs till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtrotts i solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.

Kyrkoordningens skrivning om kallelse och delaktighet ligger till grund för allt medarbetarskap i församlingen, också frivilligas. Frågan om idealitet och volontärskap har blivit alltmer uppmärksammad i Svenska kyrkan över tid. Flykting- och migrationsverksamhet från 2015 och framåt är ett exempel på hur diakonin engagerar ideella i praktiskt församlingsarbete. Men idealitet aktualiseras också på ett teologiskt plan. Det gäller dels frågan om ideellas delaktighet i församlingens tydligt teologiska verksamhet, till exempel undervisning. Dels handlar det om de teologiska motiven för ideellas engagemang.

Under 1900-talet har Svenska kyrkans ekonomi tillåtit att man utvecklat specifika professioner och kunnat anställa medarbetare för att genomföra församlingens verksamhet. När ekonomin stramas åt har frågor om volontärers bidrag blivit aktuella, men inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv utan också som uttryck för en kristen identitet och en inkluderande kyrkosyn. Det är en diskussion som förs mot bakgrund av Svenska kyrkans teologiskt motiverade tradition av lekmannamedverkan. Ett organisatoriskt uttryck för denna långa historiska tradition är den gemensamma ansvarslinjen mellan förtroendevalda och vigda medarbetare. Andra former är lekmäns- och kvinnors ansvar för församlingens undervisning, till exempel bibelstudier, studiecirklar och söndagsskola. Ett tredje uttryck möter i församlingsmedlemmarnas medverkan i gudstjänsten.

I stiftens övergripande uppdrag att främja församlingslivet utgör såväl utbildning av ideella som utbildning i att leda ideella en viktig del. Ideellt Forum i Svenska kyrkan samlar organisationer och aktörer som vill utveckla frivillighet och personligt engagemang inom kyrkans olika miljöer och synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Huvudmän för Ideellt Forum är bland annat församlingar, stift, folkhögskolor, Sensus studieförbund, Svenska kyrkans lekmannaförbund och Kyrkosångsförbundet. Ideellt Forum ger dels utbildningar som riktar sig direkt till intresserade ideella (Ideell i Svenska kyrkan). Dels erbjuder man utbildningar till församlingar som vill utveckla sitt arbete med idealitet (processutbildningen för arbetslag, processutbildningen Att vara kyrka).

Hur ideella medarbetare själva motiverar sitt engagemang är föremål för aktuell forskning. Rapporten *Av fri vilja på fri tid – ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet* (2021) är ett resultat av samverkan mellan högskolan, enheten för forskning och analys samt ett antal stift. Ett pågående forskningsprojekt undersöker hur motiven för församlingarnas frivillighetsarbete – ekonomi eller kristet engagemang – påverkar det konkreta församlingslivet. En central fråga handlar om idealitet som uttryck för en kristen kallelse.

Tidigare kyrkomöten

Sedan 2009 har ett drygt tjugotal motioner om kommunikation, evangelisation och mission i Sverige behandlats av kyrkolivsutskottet (Kl 2010:11, Kl 2012:10, Kl 2017:02, Kl 2018:5). Vid kyrkomötet 2014 hade tillsyns- och uppdragsutskottet ansvar för fyra motioner om församlingsutveckling och mission (TU 2014:1). Läronämnden har vid flera tillfällen yttrat sig om mission, missionsbegreppet och religionsdialog (Ln 2014:8y, Ln 2018:3y, Ln 2021:5y). Generellt sett har utskotten varit positiva till och bejakat motionernas fokus på mission och fördjupad tro. Vad gäller motionernas konkreta förslag har dock utskottet mestadels föreslagit avslag. Argumenten har varit av tre slag. Dels betonas kyrkoordningens skrivning om mission en dimension av församlingens grundläggande uppgift och som ett sändningsuppdrag för alla kyrkans medlemmar. Genom församlingsinstruktionen finns också en tydlig länk till stiftens främjande- och tillsynsansvar. Dels hänvisas till redan pågående satsningar med bäring för evangelisation och mission, till exempel satsningen Dela tro – dela liv och programmet Lärande och undervisning. Dels framhålls att mission framför allt är ett uppdrag som förverkligas i den lokala kontexten, inte från nationell nivå.

Vid kyrkomötet 2016 bifölls motionen 2016:52 om undervisning och mission bland invandrare och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att ta fram en strategi i enlighet med motionen. Det resulterade i olika former av stöd som kommunicerades genom nationell nivås stödfunktion Support migration, bland annat en vägledning för hur församlingarna kan möta människor av annan tro som vill lära sig mer om kristen tro.

Också församlingsutveckling och församlingsbyggande har varit ämne för tidigare kyrkomöten. Vid kyrkomötet 2011 föreslog kyrkolivsutskottet avslag på motion 2011:42 om utbildning i församlingsutveckling, men bejakade tanken att utbildningen i dessa frågor behöver stärkas (Kl 2011:5). Vid kyrkomötet 2014 drogs en tydlig linje mellan mission och församlingsutveckling. Läronämnden framhöll i sitt yttrande att ”missionsstrategier förverkligas i varje församling, tydliggörs i församlingsinstruktionen och utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena” (Ln 2014:8y). Resonemanget återkom i tillsyns- och uppdragsutskottet som uttryckligen kopplade ihop församlingsutveckling med mission och den grundläggande uppgiften:

> Mission är en del av den grundläggande uppgiften och arbetet med den grundläggande uppgiften kan benämnas församlingsutveckling och församlingsbygge. (TU 2014:1)

Vid kyrkomötet 2018 behandlade gudstjänstutskottets (G 2018:4) motion 2018:35 Nystart av församlingar där det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ta initiativ till ett program för att nystarta församlingar som förlorat mycket av sitt gudstjänst- och församlingsliv. Utskottet menade att detta främst är ett ansvar för stift och församlingarna och föreslog avslag på motionen (G 2018:4).

Som en särskild fråga inom området församlingsutveckling kan nämnas strategin Nya sätt att vara kyrka som behandlats av kyrkomötena 2015, 2017 och 2021. Vid dessa tillfällen har motionärerna yrkat på ekonomiskt stöd för att arbeta med församlingsutveckling inom ramen för Nya sätt att vara kyrka. Kyrkomötet 2015 avslog motionen, men samma år tilldelades Nya sätt att vara kyrka ett omfattande anslag inom satsningen *Dela tro – dela liv*. Kyrkomötet 2017 avslog motionen om ytterligare ekonomiskt stöd. Vid kyrkomötet 2021 betonade kyrkolivsutskottet värdet i det arbete som inspirerats av Nya sätt att vara kyrka, men menade också att strategier som visat sig framgångsrika bör integreras i den ordinarie verksamheten.

Frågor om volontärskap behandlades vid kyrkomötena 2011 och 2013. Vid kyrkomötet 2016 avgav organisationsutskottet sitt betänkande O 2016:2 utifrån två

motioner om volontärskap. Också läronämnden lämnade ett yttrande (Ln 2016:5y). Utskottet föreslog avslag på motionernas yrkanden att volontärskap skulle regleras i kyrkoordningen, men betonade samtidigt värdet av ideellas insatser i församlingen:

> Utskottet anser att frågan om volontärers möjligheter till engagemang i Svenska kyrkan är angelägen och en framtidsfråga. Utskottet delar motionärens uppfattning om att volontärers delaktighet i kyrkans verksamhet handlar om mer än att minska kostnader och effektivisera verksamheten – det handlar om att manifestera en kyrkosyn. Det är enligt utskottets mening viktigt att kyrkan kontinuerligt arbetar för att finna och vidmakthålla former för att på bästa sätt ta till vara det engagemang som människor är beredda att bidra med i kyrkans verksamhet.

Slutligen beslutade kyrkomötet 2019 att uppdra åt till kyrkostyrelsen att undersöka och analysera samt ta fram förslag om hur man tillsammans med stiften kan stödja församlingar och pastorat i att ge lekmän en större del av ansvaret för att leda undervisning. Uppdraget genomfördes 2019–2020 och återrapporterades till kyrkomötet 2021. Inom ramen för uppdraget skrevs en rapport som bland annat diskuterade bibliska och teologiska motiv för ideellas medverkan i församlingens undervisning. Det är resonemang som inte begränsas till lärande och undervisning, utan som låter sig överföras till den mer generella frågan om volontärskapets teologiska grund.

Utskottets överväganden

Motion 2022:37 Utbildning i att omstarta och bygga församling

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:37, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:37, punkt 2.

Utskottet anser att motionen är angelägen i en tid då församlingar måste finna nya sätt och vägar för att möta människor. Många församlingar behöver växla från att förvalta det som har varit, till att mer aktivt söka nya former och strategier i relation till församlingens grundläggande uppgift. Däremot är utskottet tveksamt till omstartsprogram, då det inte är kyrkostyrelsens uppgift att arbeta med främjande på det sättet motionärerna uttrycker, utan snarare en fråga för stift och församlingar.

Även om utskottet har olika förståelser av begreppet församlingsbygge, som är något av ett dragspelsbegrepp som kan betyda en mängd olika saker, är det viktigt att ta sig an de utmaningar som kyrkan står inför.

Utskottet förstår att det finns en komplikation i att få in mer ämnesstoff på de kyrkliga utbildningarna och att det inte riktigt framgår vad motionärerna menar med ”väsentlig del”. Utskottet vill ändå se att det som rör församlingsbygge får en självklar plats i de utbildningar som Svenska kyrkans utbildningsinstitut erbjuder.

Därför föreslår utskottet bifall till motionens punkt 1, och avslag på punkt 2.

Motion 2022:51 Engagemang, efterföljelse och lärjungaskap

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:51.

Det som motionärerna föreslår i motion 2022:51 uppfattar utskottet som angeläget, men ser samtidigt svårigheter i hur beslutsförslagen är formulerade. Utskottet anser inte att det är kyrkostyrelsens uppgift att utföra sådant som församlingarna och stiften

bäst utvecklar på egen hand, anpassat utifrån de lokala och regionala förutsättningarna. Utskottet är dessutom tveksamt till om en skrift är rätt metod för att åstadkomma det som motionärerna beskriver i sin motivering.

Därför föreslår utskottet att motionen ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:7

Kyrkomusikalisk utbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:47 som föreslår en informationskampanj för att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker samt motion 2022:52 som föreslår ett ekonomiskt garantistöd till Marie Cederschiöld högskola för att möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Utskottet är bekymrat över de problem som finns med rekrytering till kyrkomusikeryrket. Men utskottet anser inte att det är rätt väg att gå att kyrkostyrelsen initierar en informationskampanj, utan ser stift och församlingar som de informerande och rekryterande miljöerna. Däremot anser utskottet att den nationella nivån har möjlighet att tilldela resurser till Marie Cederschiölds högskola inom ramen för befintlig budget för att förhindra att utbildningen läggs ner, med färre antal framtida kyrkomusiker som följd.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2022:47 och bifalla motion 2022:52.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:47,
2. bifalla motion 2022:52.

Motionernas förslag

Motion 2022:47 av Marcus Romedahl och Margaretha Herthelius, Informationskampanj för kyrkomusikerutbildningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en informationskampanj riktad mot landets musik- och kulturskolor samt studie- och yrkesvägledare inom grundskolan och gymnasieskolan i syfte att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker.

Motion 2022:52 av Mattias Lundberg m.fl., Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att söka samband med styrelse och utbildningsledning för Marie Cederschiöld högskola, för att med ett bryggstöd i form av ett ekonomiskt garantibelopp möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har yttrat sig över motion 2022:52 i E 2022:2y, *bilaga*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

År 2009 behandlades två motioner om musikverksamheten i Svenska kyrkan i betänkande Kl 2009:5. I den ena ville motionären se musikskolor i pastoraten och i den andra föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en arbetsgrupp med fokus på orgelpedagogiska frågor. Utskottet föreslog avslag på båda motionerna. Utskottet menade att musikundervisningen bör beaktas i församlingsinstruktionerna men att det inte var realistiskt att ställa krav på varje pastorat att skapa en Svenska kyrkans musikskola som föreslogs i motionen. När det gäller en arbetsgrupp för orgelpedagogiska frågor konstaterade utskottet att det redan pågick ett utvecklingsarbete för att stimulera rekrytering av kyrkomusiker och att kyrkostyrelsen uppmuntrade församlingar och stift att intensifiera samarbetet med andra aktörer på samtliga nivåer i Svenska kyrkan.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2017:7 behandlades två motioner om rekrytering: motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiften stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan för rekrytering av anställda och ideella medarbetare och att inrätta en nationell centrumbildning för rekryteringssatsningen. Utskottet föreslog att den första motionen skulle anses besvarad med motiveringen att kyrkostyrelsen i anslutning till kyrkohandboksrevisionen såg på sitt kommande arbete med kyrkomusiken i ett bredare perspektiv i syfte att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och ta ansvar för utveckling och nyskapande. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag på den andra motionen med att främjande av församlingarnas rekrytering av anställda och ideella medarbetare är en uppgift för församlingar och stift. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2018 avslogs en motion (2018:1) om att upprätta en nationell handlingsplan för att underlätta rekryteringen till tjänster i Svenska kyrkan. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till avslag genom att notera att enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiften och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och att stiften inte hade begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna (Kl 2018:1).

Utmaningar för rekryteringen

I Svenska kyrkans plattform för musik från år 2018 tecknas följande bild kring rekrytering och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan:

> Behovet av ett strategiskt rekryteringsarbete är stort. På många håll har man svårt att rekrytera utbildade kyrkomusiker för tjänst i Svenska kyrkan, något som bland annat beror på en påtaglig brist på kyrkomusiker med relevant kompetens. Ett minskat söktryck till utbildningarna visar att rekryteringsarbetet behöver stärkas. Samtidigt anställs ibland musiker som inte är klara med sin utbildning eller som har en annan utbildningsbakgrund. På sikt kan dessa förhållanden innebära att musiklivet i kyrkan utarmas eller inte kan svara upp mot förväntningar av andra aktörer inom

> det offentliga musiklivet. Det är av vikt att främja och värna de sammanhang i kyrkans musikverksamhet som utgjort plantskolor för musikalisk utbildning

Avskaffandet av kyrkomusikernas undervisningsskyldighet i samband med kyrkomusikernas kommunalisering i början av 1990-talet, samt det vikande intresset för kyrkans barn- och ungdomskörsverksamhet från 2000 och framåt kan ses som starkt bidragande orsaker till att det låga söktrycket till utbildningar idag och underskottet av utbildade kyrkomusiker.

Den nationella nivån ansvarar för de kyrkliga utbildningarna och för att stötta stiften i deras rekryteringsuppdrag till de kyrkliga utbildningarna. Biskoparna och domkapitlen har enligt kyrkoordningen ett ansvar som rör rekrytering i samband med sina uppdrag gällande antagning och vigning av präster och diakoner. Ansvaret är en del av stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingslivet. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingslivet också att främja rekrytering till andra yrken och uppdrag i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare En särskild utmaning för kyrkomusikerutbildningen är att man i regel måste ha flera års musikaliska erfarenheter för att uppnå färdigheter på tillräcklig nivå för att påbörja studier vid folkhögskola eller högskola. En skillnad mot rekryteringen av diakoner och präster är också att stiften inte prövar sökande i en antagningskonferens eller liknande.

Insatser för att främja kyrkomusik och rekrytering

Kyrkomusikeryrkets särskilda utmaningar är en bidragande orsak till flera insatser av olika slag, varav många har inriktning på barn och unga och rekrytering:

- Sommartid anordnas i flera stift *orgelläger* för barn och unga – i anknytning till domkyrkomiljön eller i samarbete med någon folkhögskola.
- På sina håll finns *orgelpedagogiska nätverk* för de kyrkomusiker som är inriktade på orgelundervisning.
- *Organister i framkant* är Svenska kyrkans nationella aktionsplan för att möta rekryteringsbehovet om 700 nya organister och kantorer fram till år 2030. Organister i framkant började som ett pilotprojekt 2021 drivet av Svenska kyrkan på nationell nivå, Svenska kyrkans stift samt Göteborgs internationella orgelakademi i samverkan och fortsätter nu i projektform 2022–2025 med samma inriktning: att väcka intresset för orgeln som instrument och för kyrkomusikerrollen som yrkesval.
- *Sång igång* är en insats som kan bidra till att göra kyrkomusikeryrket känt för barn och unga också utanför kyrkans egen verksamhet. Sång igång är ett projekt som i samverkan med stiften och med Kungliga Musikaliska Akademien sätter fokus på barnrösten i skolan. Det introducerades i samband med kyrkomusiksymposiet i september 2022 och tar sin egentliga början i januari 2023.
- Programmet Lärande och undervisning kommer under hösten 2022 att ha tagit fram en modell för samverkan för samverkan mellan församlingar och lokala och regionala kulturaktörer. Det kan till exempel handla om länskulturorganisationer, kommunala kulturaktörer såsom bibliotek, musik- och kulturskolor, konstmuseer samt olika former av kulturaktörer inom civilsamhället.
- Också inom ramen för programmet Lärande och undervisning har under 2021 en artikelserie om kyrkomusiken i ett lärande perspektiv löpande publicerats i Kyrkans tidning.
- En tredje satsning från programmet Lärande och undervisning är modeller för samverkan mellan församling och skola som kommer att tillgängliggöras och

implementeras under hösten 2022. Syftet är att underlätta kontakterna och stärka samverkan mellan församlingar och skolor.

Nya behörighetskrav

Ett viktigt steg kring kyrkomusikerprofessionen togs med införandet av Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen 2018. Redan i kyrkoordningen tydliggörs att endast den som är behörig till tjänst som kyrkomusiker får lov att kallas kyrkomusiker i Svenska kyrkans församlingar (34 kap. 1 och 15 §§ i kyrkoordningen). I examensordningen för Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen betonas också vikten av att utbildningen innehåller orgelspel och körledning (Svenska kyrkans bestämmelser 2018:1). Kyrkomusikerexamen ges nu på tre nivåer, A – försteorganist, B – organist och C – kantor. Nivåerna återspeglar den musikaliska fackutbildningens längd och specialiseringsgrad.

Utbildningsinstanser

I Sverige finns nio skolor med kyrkomusikalisk fackutbildning som tillsammans med stiftsförlagda utbildningsdelar och pastoralteologisk utbildning leder till Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

De fyra folkhögskolor som bedriver kyrkomusikerutbildning på C-nivå och som har en integrerad variant av den pastoralteologiska utbildningen (Hjo, Mellansel, Oskarshamn och Geijerskolan) erhåller stöd från Svenska kyrkans nationella nivå. Stödet riktas särskilt mot kostnader förenade med den pastoralteologiska utbildningen. Folkhögskolorna har även någon form av ekonomiskt stöd från stiften samt statligt stöd. Aktörerna utan kyrklig koppling, de statliga, erhåller statlig finansiering för kyrkomusikerutbildningen (Musikhögskolan i Piteå vid Luleå tekniska universitet, Kungliga musikhögskolan i Stockholm, Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet och Musikhögskolan i Malmö vid Lunds universitet).

Marie Cederschiöld högskola (tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola) särskiljer sig här som enskild högskola som inte självklart erhåller statligt stöd, utan förväntas söka delfinansiering från den specialiserade utbildningens förväntade arbetsgivare (i det här fallet Svenska kyrkan) för att kunna erhålla statligt stöd för utbildningen. Högskolan erbjuder inte den pastoralteologiska utbildningen men den har kyrkliga band, precis som folkhögskolorna. Högskolan hade 13 respektive 19 studerande 2019 och 2020, dvs 6,5 respektive 9 procent av det totala antalet kyrkomusikerstuderande dessa år. Den erbjuder en konstnärlig kandidatexamen på 3 år (180 hp) som motsvarar B-nivå, men det finns även möjlighet att endast gå de två första åren och då ha rätt till C-nivå. Här skiljer sig alltså högskolans kantorsexamen från folkhögskolorna eftersom den tvååriga utbildningen är på högskolenivå.

Behovet av kyrkomusikerutbildning på C-nivå i Mälardalen är stort. Det framstår som samhällsekonomiskt och privatekonomiskt ogynnsamt när kyrkomusikerstuderande i tättbefolkade områden inte har tillgång till en utbildningsort på nära håll. Detta gäller också andra delar i landet.

Sedan hösten 2021 utreder kyrkostyrelsen möjligheter att stärka de kyrkomusikaliska fackutbildningarna med särskilt fokus på utbildningarna på C-nivå (kantorsutbildningarna). En variabel som finns med i arbetet är närheten till utbildningsorten, inte minst med tanke på att det numera är alltfler som väljer kyrkomusikeryrket som en andra karriär, i ett skede av livet då det inte är så enkelt att studera långt från hemmet. Utredningen ska vara klar mot slutet av 2022.

Samtal med Marie Cederschiöld högskola

Kyrkostyrelsen har mottagit en skrivelse från Marie Cederschiöld högskola med vädjan om stöd för att lösa det svåra ekonomiska läge utbildningen vid högskolan befinner sig i. I anslutning till ovannämnda utredningsarbete fördes under hösten 2021 samtal med representanter för Marie Cederschiöld högskola och det finns ett pågående samtal om läget. I samtalen har en grundprincip för Svenska kyrkans nationella nivå varit att det är staten som bör finansiera yrkesutbildning i landet.

Utskottets överväganden

Motion 2022:47 Informationskampanj för kyrkomusikerutbildningar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:47.

Utskottet delar motionärernas bild av att rekryteringen av kyrkomusiker har stora utmaningar i hela Svenska kyrkan, men anser inte att det är rätt väg att gå att kyrkostyrelsen initierar en informationskampanj. Utskottet ser snarare stift och församlingar som de rekryterande miljöerna som kan hitta sätt att informera och rekrytera. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Motion 2022:52 Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:52.

Utskottet anser att Marie Cederschiölds högskola är en viktig institution för den kyrkomusikaliska utbildningen och vill lyfta fram den kyrkliga kopplingen och den erfarenhet högskolan har när det gäller att utbilda på högskolenivå till kyrklig tjänst. Utskottet utgår från grundprincipen att det är staten som ska finansiera yrkesutbildning i landet. Utskottet anser dock att ett bryggstöd i nuvarande läge är en förutsättning för att kompetens ska kunna bibehållas och utbildningen överleva. Tilldelning av medel till högskolan är väl använda medel som får utdelning i ett ökat antal utexaminerade kyrkomusiker.

Utskottet har även lagt stor vikt vid ekonomiutskottets yttrande. Ekonomiutskottet anser att tilldelning av extraresurser under en övergångsperiod av ett år inte utgör något hinder för att bifalla motionen. Kyrkolivsutskottet noterar att något belopp för stödet inte uttalas i motionen, men fäster vikt vid ekonomiutskottets yttrande om att beloppet måste rymmas inom befintlig budget.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet bifall till motionen.

Uppsala den 7 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets avslagsyrkande gällande motion 2022:47 till förmån för motionens förslag till beslut.

Margaretha Herthelius

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2022:2y

Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning

Till kyrkolivsutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över motion 2022:52 Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning

Utskottet anser att den verksamhet som bedrivs kring kyrkomusikaliska utbildningar är av väsentlig betydelse för Svenska kyrkans nutid och framtid. Utskottet vill dock påpeka att den verksamhet som ska finansieras med statliga medel i normalfallet inte ska behöva tilldelas ytterligare finansiering av Svenska kyrkan. I detta fall ser dock utskottet inget hinder för att en tilldelning av extraresurser tillförs under en övergångsperiod av ett år för att överbrygga den osäkerhet som den statliga budgetprocessen medfört. Detta kan motiveras utifrån risken för att tappa befintlig kompetens i nuvarande verksamhet och, i förlängningen, framtida kyrkomusiker. Utskottet menar dock att resurstilldelningen ska ske inom ramen för befintlig budget.

Uppsala den 5 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilkka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:8

Ursäkten till samerna

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2022:66 som innehåller åtta förslag till hur Svenska kyrkans åtaganden för arbetet i försoningsprocessen med det samiska folket kan förverkligas. Utskottet anser att de förslag motionärerna tar upp är mycket angelägna men noterar att kort efter att motionen lämnades in har den nationella nivån fastställt den aviserade handlingsplanen för att förverkliga åtaganden. Det är utskottets bedömning att det arbete som motionärerna efterfrågar, förutom punkt 3, omfattas av bland annat handlingsplanen. Utskottet ser behovet av att översätta en rad olika texter till samiska men anser inte att en enhet för översättning inom Svenska kyrkan är rätt väg att gå.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört på alla punkter utom punkten 3 där utskottet föreslår avslag.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. motion 2022:66, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
2. motion 2022:66, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
3. avslå motion 2022:66, punkt 3,
4. motion 2022:66, punkt 4 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
5. motion 2022:66, punkt 5 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
6. motion 2022:66, punkt 6 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
7. motion 2022:66, punkt 7 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
8. motion 2022:66, punkt 8 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2022:66 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl., Ursäkten till samerna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. säkerställa att evangelierna finns tillgängliga på de samiska språken,
2. tillsammans med Samiska rådet i Svenska kyrkan utforska hur samernas andlighet kan ges en naturlig plats i våra kyrkor och ha en central rådgivande funktion,
3. införa en central enhet för rådgivning och översättning till de samiska språken,
4. ta fram information och berättelser som kan förkunnas i våra kyrkor,
5. ta fram material för att medvetandegöra hur samerna behandlats historiskt och Svenska kyrkans del i övergreppen på det samiska folket så att alla församlingar kan ta del av det,
6. ta fram material för att sprida kunskap om urfolkens rättigheter i alla församlingar,

7. utveckla konfirmationen så att högtidskolten får samma värde som den vita särken,
8. ta fram en vägledning för hur en församling kan göra för att möta samer och införliva samiska uttryck i gudstjänster och övrigt kyrkoliv.

Bakgrund

Försoningsprocessen, ursäkt och åtaganden

Svenska kyrkans försoningsprocess med det samiska folket, som pågått sedan 1990-talet, tog förnyad fart 2011 efter konferensen Ságastallamat i Kiruna. Den fleråriga granskning och kartläggning av kyrkans historiska agerande mot samerna som påbörjades efter konferensen har redovisats i Svenska kyrkans vitbok och i nomadskoleboken som gavs ut 2016. Vitboken visade på hur kyrkans historiska agerande har skadat samerna och kyrkans relationer till det samiska folket. Efter publiceringen av vitboken har kyrkostyrelsen fört samtal om den fortsatta vägen framåt dels i Samiska rådet i Svenska kyrkan, dels tillsammans med en rad samiska civilsamhälles-organisationer och Sametinget. Ett erkännande av kyrkans skuld och en vilja till ansvarstagande ledde till att Svenska kyrkan i november 2021, efter beslut av kyrkostyrelsen i juni samma år, framförde en officiell ursäkt till det samiska folket. Ursäkten kommer att framföras ytterligare en gång vid den planerade konferensen Ságastallamat 2 i oktober 2022. I samband med ursäkten uttalades åtta åtaganden (övergripande mål) som utarbetades på den nationella nivån, efter dialog med samiska intressenter och remittering till samtliga stiftsstyrelser. Åtagandena är utgångspunkt för arbetet i försoningsprocessen med det samiska folket, de kommande tio åren.

- Förkunna evangelium på samiska och på ett för samer kulturellt relevant sätt med respekt för samisk andlig och kyrklig tradition.
- Synliggöra samisk andlighet, teologi och kyrklig tradition inom Svenska kyrkan.
- Bidra till att stärka och revitalisera de samiska språken i Svenska kyrkans verksamhet.
- Öka kunskapen och medvetenheten om kyrkans historiska relationer och övergrepp mot samerna och konsekvenserna av detta.
- Öka kunskapen om och respekten för urfolksrättens principer inom Svenska kyrkan och i samhället.
- Öka samers inflytande och delaktighet i Svenska kyrkan.
- Stärka samiska barn och unga i deras identitet och andliga utveckling.
- Främja gränsöverskridande samiskt kyrkoliv.

Handlingsplan för att förverkliga åtaganden

Under sommaren 2022 fastställde generalsekreteraren en handlingsplan för att verkställa åtagandena. Handlingsplanen är förankrad med Samiska rådet i Svenska kyrkan och under våren 2022 har dialog om innehållet förts med stiftsdirektorer eller motsvarande från Luleå, Härnösands, Stockholms och Västerås stift. Handlingsplanen syftar till att underlätta för stift och församlingar att bidra till försoningsarbetet. I den understryks att det kommer att krävas en gemensam kraftsamling för att försoningsarbetet och Svenska kyrkans ursäkt ska uppfattas som trovärdigt.

För att möjliggöra insatser enligt handlingsplanen avsätter kyrkostyrelsen strategiska utvecklingsmedel med 40 miljoner kronor under perioden 2022–2031. Handlingsplanen, annan information och andra publikationer finns på Svenska kyrkans webb: www.svenskakyrkan.se/samiska/forsoningsprocessen

I handlingsplanen bryts de övergripande målen ner till delmål och fokusområden. Under den första etappen av utvecklingsarbetet, 2022–2026, kommer särskilt fokus att läggas på:

- Insatser för att stärka samiskt inflytande och delaktighet i Svenska kyrkan, bland annat för att öka samers faktiska möjligheter till delaktighet.
- Insatser för att främja samiskt kyrkoliv, bland annat för att öka kunskapen om samisk andlighet och kyrkoliv, underlätta samiskt gudstjänstliv samt synliggöra den samiska kulturen i kyrkan.
- Insatser för att stärka samiska barn och unga, bland annat det samiska konfirmationslägret och att utveckla samisk barnverksamhet, samt öka medvetenheten kring samiska barns och ungas situation.
- Insatser som rör Svenska kyrkans markförvaltning och skogsbruk.
- Insatser för att öka kunskapen om och respekten för urfolksrätten, bland annat inom kyrkans egna utbildningar och att ytterligare sprida vitboksmaterialet inom Svenska kyrkan.

Urval av övrig pågående eller genomfört arbete

Mycket arbete pågår eller är planerat och finns beskrivit i handlingsplanen. Här följer ett urval av arbete som redan slutförts eller påbörjades före handlingsplanens tidsrymd:

- Kyrkostyrelsens teologiska kommitté fick 2018 i uppdrag att göra en fördjupning kring samisk andlighet. Detta pågående uppdrag beräknas slutföras 2025. Uppdraget planeras utmynna i ett rundabordssamtal kring samisk andlighet och en antologi om samisk andlighet. Materialet ska sedan kunna erbjuda kunskaper samt verktyg till församlingar och stift.
- Översättningar av Svenska kyrkans gudstjänstböcker till nord- lule- och sydsamiska har pågått sedan 1986. Idag finns Bibeln översatt till nordsamiska och översättningar till lule- och sydsamiska pågår. Psalmböcker har publicerats på lule- och nordsamiska och en sydsamisk psalmbok publiceras i år. Ett urval ur kyrkohandboken 2017 är översatt till alla tre varieteter.
- *”När jag var åtta år lämnade jag mitt hem och har ännu inte kommit tillbaka” – Minnesbilder från samernas skoltid* är titeln på en bok som Svenska kyrkan gav ut 2016 om nomadskolorna som har som syfte att dokumentera och synliggöra kyrkans roll i den koloniala historien och det förtryck som utövats mot samerna genom nomadskolesystemet.
- 2016 publicerades vitboken i två band. Den var resultatet av ett forskningsprojekt i samarbete mellan Umeå universitet, Svenska kyrkan och det samiska samhället. Artiklarna i vitboken behandlar olika aspekter av relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna genom historien. I handlingsplanen finns planer på att komplettera vitboken med forskning på ytterligare områden. Vitbokens innehåll finns också sammanfattad i en populärvetenskaplig utgåva.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:
1. Kyrkomötet beslutar att motion 2022:66, punkterna 1, 2, 4, 5, 6, 7 och 8 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:66, punkt 3.

Utskottet anser att de förslag motionärerna tar upp är mycket angelägna och delar motionärernas åsikt att de åtaganden Svenska kyrkan gjort gentemot samerna måste åtföljas av handling. Utskottet har erfarit under överläggningen att Svenska kyrkan har mycket att lära när det gäller samisk andlighet och kyrkoliv och anser att det är angeläget att hela Svenska kyrkan erbjuds kunskapshöjande insatser.

Utskottet noterar att kort efter att motionen lämnades in har den nationella nivån fastställt den aviserade handlingsplanen för att förverkliga åtagandena. Det är utskottets bedömning att det arbete som motionärerna efterfrågar, förutom punkt 3, omfattas av handlingsplanen, av det övriga arbete som bakgrundstexten redogör för och av andra insatser som framkommit vid utskottets överläggningar, inte minst den nyutkomna publikationen från Luleå stift *Samiskt kyrkoliv*, skriven av Birgitta Simma. När det gäller punkt 7, om högtidskoltens roll vid konfirmation, inser utskottet att det är av stor vikt att kolten likställs med den vita särken. Den frågan anses dock rymmas inom handlingsplanens avsnitt *Insatser för att stärka samiska barn och unga*.

Utskottet föreslår att punkterna 1, 2, 4, 5, 6, 7 och 8 i motionen ska anses besvarade med vad utskottet anfört.

När det gäller punkt 3 noterar utskottet att Sametingets språkråd fyller väl den rådgivande funktionen och kan förmedla översättningstjänster. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans uppgift att införa en central enhet för rådgivning och översättning för de samiska språken. Utskottet föreslår därför avslag på punkt 3.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:9

Själavård

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:54 som föreslår att kyrkostyrelsen ska genomföra förbättringar för själavårdare och vidta åtgärder för själavårdens fortsatta existens. Utskottet noterar att det finns genomförda utredningar och en pågående utredning som på olika sätt syftar till att stärka förutsättningarna för själavårdare att utöva själavård.

Därför föreslår utskottet att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. motion 2022:54, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
2. motion 2022:54, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2022:54 av Sofija Pedersen Videke, Själavård

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. genomföra förbättringar för själavårdare,
2. vidta åtgärder för själavårdens fortsatta existens.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2009 bifölls en motion (2009:21) som föreslog uppdrag till kyrkostyrelsen att kartlägga och utvärdera själavård och andlig vägledning inom Svenska kyrkan samt undersöka det eventuella behovet av institutionellt stöd på den nationella nivån. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till bifall med att en samlad bild av själavårdstraditioner, former för andlig vägledning och former av andlig fördjupning saknas. Också en teologisk bearbetning av hur dessa former av andlig fördjupning förhåller sig till luthersk tradition och luthersk spiritualitet ansåg utskottet saknades.

2014 biföll kyrkomötet en motion (2014:101) om översyn av utbildning inom själavård och komma med förbättringsförslag vid behov. Kyrkolivsutskottet föreslog bifall och motiverade med att det fanns behov, trots en nyligen genomförd utbildningsreform, av översyn av utbildningen i själavård och att undersöka möjligheter till fortbildning (Kl 2014:20).

Allmänt om fortbildningsansvar och handledning

Stiften har ett fortbildningsansvar för kyrkliga medarbetare i församlingstjänst. Den nationella nivån har inte fortbildningsuppdrag vare sig inom själavård eller annat område men den har dock särskilt ansvar för den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen i samarbete med Uppsala och Lunds universitet. Hur stiften förverkligar sitt ansvar att ge fortbildning och fördjupning inom själavård skiftar mellan olika stift.

Arbetshandledning för själavårdare är inte reglerad. Det finns olika förutsättningar mellan församlingar och pastorat för hur stort ansvar den lokala arbetsgivaren tar för att ge handledning till anställda medarbetare som utövar själavård. Likaså skiftar stiftens främjandeinsatser inom detta område.

Rapporter om själavård

Med anledning av kyrkomötets beslut 2014 att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens utbildning i själavård (se ovan) tillsatte kyrkostyrelsen 2015 en utredning med teol. dr Victor Aldrin som utredare. Denna utredning redovisades i rapporten *Undervisning i konsten att vårda själar. Rapport om utbildning och fortbildning i själavård i Svenska kyrkan 2015.* Rapporten, som överlämnades till kyrkostyrelsen i oktober 2015, utmynnade i ett antal slutsatser och förslag. De förslag som avser utbildningen i ämnet själavård vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut ledde till vissa åtgärder, bland annat beträffande kursplaner.

I maj 2019 överlämnades rapporten *Kompetensutveckling i själavård och rätt till handledning för präster och diakoner* till kyrkostyrelsen. Rapporten utgör ett komplement till rapporten 2015 och inhämtade bland annat synpunkter från biskoparna. Den redovisar en enkät till präster och diakoner om fortbildning i själavård och om handledning. Där framgår att en tredjedel av dem som har besvarat enkäten har deltagit i en fortbildningskurs i själavård som omfattar mer än två veckor. När det gäller frågan om handledning svarade 41 procent att de har handledning genom särskilt utbildad handledare. I båda frågorna fanns relativt stora variationer mellan yrkesgrupper och stift. I rapporten föreslås en frivillig påbyggnadsutbildning i själavård, gemensam för präster och diakoner samt att präster och diakoner som är anställda i församling ska ha rätt till handledning med av kyrkostyrelsen fastställda riktlinjer.

Utbildning i själavård vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut

I den pastoralteologiska utbildningen som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut (SKUI) är själavård ett av sju kunskapsområden. Undervisningen kombinerar teori och litteraturdiskussioner med övningar i samtalsmetodik och erfarenhetsbaserade reflektioner samt genomgång av tystnadspliktens förutsättningar liksom sekretess i församlingsarbetet. I kyrkostyrelsens utbildningsplan för diakon- och prästprogrammet finns kursmål utifrån vilka rollen som själavårdare bearbetas. Bland kursmålen finns angivet ”att genomföra själavårdssamtal” och ”att gestalta en färdighet i aktivt lyssnande och genuint möte, utifrån teologiska och psykologiska perspektiv samt förstå värdet av professionell hållning”. Under de senaste terminerna har det tillkommit en större belysning av själavård för barn och unga och riktmärket för prästutbildningen är numera 88 timmar inom ämnet själavård av läsårets totalt ca 700 timmar undervisning.

Kyrkostyrelsen tillsatte 2021 en utredning om framtidens prästutbildning som ska vara slutförd under 2022. I direktiven ingår att utredningen särskilt ska beakta behov av ”att i utbildningen stärka förmågan att ge själavård i olika åldrar för existentiell hälsa och andligt mognande”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2022:54 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet är överens med motionären om att själavård är ett viktigt område som måste värnas och utvecklas. Utskottet noterar att kyrkostyrelsen de senaste åren har utvärderat utbildning och fortbildning i själavård samt kartlagt själavårdares möjligheter till fortbildning och handledning. Utskottet har också erfarit att mot slutet av 2022 slutförs en utredning om framtidens prästutbildning som särskilt ska beakta behoven av att stärka förmågan att ge själavård.

Med anledning av redan genomförda utredningar och den pågående utredningen och deras syfte att stärka förutsättningarna för själavårdare att utöva själavård föreslår utskottet kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:10

Jämställdheten i Svenska kyrkan

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2022:64. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd. Utskottet anser att jämställdheten i Svenska kyrkan är en fråga som är mycket angelägen och att analys och strategi för en jämställd kyrka är en naturlig och nödvändig fortsättning av den kartläggning som görs i jämställdhetsskrivelsen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:64.

Motionens förslag

Motion 2022:64 av Sandra Ryström Signarsdotter och Jesper Eneroth, Jämställdheten i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkostyrelsen lämnar en gång under varje mandatperiod till kyrkomötet en jämställdhetsskrivelse som är en redogörelse av jämställdheten i Svenska kyrkan, i enlighet med ett beslut som fattades av ombudsmötet 1995. Skrivelsen avser diskrimineringsgrunden kön i första hand. I skrivelsen 2020 (KsSkr 2020:5) finns statistik om könsfördelningen bland förtroendevalda och anställda i Svenska kyrkan. En redovisning av åldersfördelning finns också när det gäller förtroendevalda på den nationella nivån. Vidare finns det uppgifter om lönespridning för samtliga anställda och uppgifter om de arbetar hel- eller deltid, eller är timanställda. I skrivelsen kommenteras det statistiska materialet, och förändringar från föregående skrivelse uppmärksammas.

Nästa gång kyrkostyrelsen ska lämna en skrivelse till kyrkomötet om jämställdheten i Svenska kyrkan är 2024. Kyrkomötet beslutade 2020 i enlighet med ett förslag från kyrkolivsutskottet att skrivelsen ska breddas för att synliggöra transpersoner och

icke-binära samt inkludera statistik för ideellt engagerade och åldersfördelning för förtroendevalda på alla nivåer (KmSkr 2020:10, Kl 2020:1).

Förra året avslog kyrkomötet en motion med samma beslutsförslag som föreliggande motion (se betänkande Kl 2021:9).

Jämställdhetsprinciper och lagar

När det gäller att utse personer till uppdrag utanför den nationella nivån finns det ibland jämställdhetsprinciper som kyrkostyrelsen måste följa. Exempel på det är att i enlighet med stadgar respektive policy för Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet ska kyrkostyrelsen sträva efter en könsbalans när det gäller att utse personer till dessa organisationers kommittéer, arbetsgrupper och råd.

I diskrimineringslagens 3 kapitel (2008:567) finns skyldigheter för arbetsgivare att arbeta aktivt för att förebygga diskriminering och främja jämlikhet och likabehandling på olika sätt bland annat genom att kartlägga och analysera ”bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren” samt ”löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt.” (3 kap. 8 §). Aktiva åtgärder definieras som ”förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.” (3 kap. §1)

På den nationella nivån är arbetsgivaren kyrkokansliet. Arbetsgivaransvaret innefattar anställda men inte förtroendevalda som ledamöter av kyrkostyrelse och kyrkomöte (om de inte har anställningsliknande förhållanden, vilket är ovanligt). I stift och församlingar ligger ansvaret på respektive arbetsgivare, dvs. stift, pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Vad gäller ansvar för jämställdhet bland förtroendevalda så är detta inte reglerat särskilt, varken i lag eller i kyrkoordning. Därför blir till exempel genderbalans bland förtroendevalda ett resultat av nomineringsgruppernas urval och väljarnas röster. När det gäller förtroendevaldas uppdrag, där det inte är fråga om direktval, är det också ett delat ansvar, mellan nomineringsgrupper och de förtroendevaldas organ.

Stöd och utbildning

Svenska kyrkans arbetsorganisation ger arbetsgivare stöd i frågor kring jämställdhet och likabehandling genom information och stöd i hur arbetsgivare kan göra för att följa lagstiftningen på området. Kyrkokansliet och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation arbetar fortlöpande med fördjupning och erfarenhetsutbyte för stiftens medarbetare som arbetar med arbetsmiljö- och organisationsrelaterade frågor.

För närvarande pågår två processer som är viktiga i arbetet för att Svenska kyrkan ska bli en mer jämställd och trygg miljö. Den ena är ett kunskapshöjande arbete och metodutveckling för att medarbetare i Svenska kyrkans stift och församlingar ska ha kompetens att bemöta och agera i relation till människor som är utsatta för våld i nära relationer, enligt kyrkomötets beslut att bifalla motionerna 2020:12 och 2020:25. Det arbetet ska återrapporteras till kyrkomötet 2024. Den andra processen är arbete med uppdatering och digitalisering av Svenska kyrkans riktlinjer för att bemöta och förebygga sexuella övergrepp från 2011. Här kommer även utbildningssatsningar genomföras.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:64.

Utskottet anser att jämställdheten i Svenska kyrkan är en fråga som är mycket angelägen och noterar att det finns obalans mellan könen, bland annat vad gäller fördelning i olika yrkesgrupper, löneskillnader och fördelning av ledande funktioner. Utskottet understryker vikten av att få en helhetsbild av olika jämställdhetsaspekter i hela Svenska kyrkan och anser därför att analys är en naturlig och nödvändig fortsättning av den kartläggning som görs i jämställdhetsskrivelsen. Utskottet ser också att den nationella nivån är väl lämpad att göra en strategi som utgår från analysen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets betänkande Kl 2022:10 till förmån för avslag på betänkandet och på motion 2022:64. Ett konkret jämställdhetsarbete ligger på varje nivå och ska inte styras eller strategiskt övervakas från nationell nivå. Det konkreta jämställdhetsarbetet handlar om att följa lagen.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot bifall till motion 2022:64 till förmån för avslag på den. Det är inte rätt väg att gå att från nationell nivå besluta om en strategi som innebär åtaganden och arbetsinsatser för regional och lokal nivå.

Mats Ershammar

Särskild mening

Analysera gärna statistiken i skrivelsen Jämställdhet i Svenska kyrkan. Det är dock inte Svenska kyrkan som på nationell nivå ska utforma en gemensam strategi för Svenska kyrkan. Svenska kyrkan består nämligen av många arbetsgivare som redan har jämställdhetspolicy och redan arbetar med jämställdhet.

Magnus Hedin och David Castor

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden
SK 2022:1–6

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden

SK 2022:1 Undervisning, bibel och skola

SK 2022:2 Varumärke och kampanj

SK 2022:3 Svenska kyrkans medlemstapp

SK 2022:4 Det sociala engagemanget och arbetet med exitprocesser

SK 2022:5 Finansiering av Vadstena pilgrimscentrum

SK 2022:6 Genomlysning av dödshjälpsfrågan

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:1

Undervisning, bibel och skola

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2022:11 och 2022:21. Bakgrunden till de båda motionerna är ungas minskade kännedom om kristen tro och kyrka och en önskan om att på olika sätt rikta kommunikation till barn och unga. I motion 2022:11 föreslås utskick av pocketbiblar till varje årskull som fyller 18 år och i motion 2022:21 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att initiera en återkommande informationskampanj på eller i nära anslutning till skolor.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att sprida evangelium och information om kyrkans verksamhet till barn och unga. Utskottets mening är emellertid att frågan om undervisning och att tillgängliggöra den verksamhet som Svenska kyrkan gör för barn och unga ligger inom ramen för den grundläggande uppgiften hos församlingarna. Det pågående arbetet inom programmet Lärande och undervisning, det digitala nationella stödet och det undervisningsmaterial som är framtaget i samverkan med Svenska bibelsällskapet svarar väl mot motionärernas syfte.

Utskottet föreslår att båda motionerna avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:11, punkt 1,
2. avslå motion 2022:11, punkt 2,
3. avslå motion 2022:21.

Motionernas förslag

Motion 2022:11 av Gary Aelius m.fl., Nya testamentet till 18-åringar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. starta ett samarbete med den kristna organisationen Goda nyheter om att skicka en pocketbibel med nya testamentet och psaltaren till varje årskull som fyller 18 år,
2. starta ett samarbete med den kristna organisationen Brevlådemissionen om att skicka pocketbibeln Boken om hopp NT till varje årskull som fyller 18 år.

Motion 2022:21 av Peter Laufer och Gary Aelius, Information på skolor om konfirmation och tro

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en återkommande informationskampanj på eller i nära anslutning till skolor om Svenska kyrkan, kristen tro, konfirmation och andra aktiviteter inom samfundet.

Bakgrund

Organisationen Goda nyheter, tidigare Gideoniterna, är en fristående ideell förening med uppgift att tillhandahålla biblar, och Brevlådemissionen är ett nätverk startat av Bible for the Nations. Det material som delas ut är Nya testamentet med titeln ”Hopp” som förutom Nya testamentet innehåller 60 vittnesbörd från olika människor. Exempel på församlingar som delar ut biblarna är Pingstkyrkan, Missionskyrkan och EFS-föreningar tillsammans med representanter från Brevlådemissionen.

Till församlingens grundläggande uppgift hör enligt kyrkoordningen att bedriva undervisning och mission. Detta är även reglerat i lagen om Svenska kyrkan (SFS 1998:1591). Det är därför upp till varje församling att besluta om hur uppgiften utförs och vilka resurser som är lämpliga att ta i anspråk. Stiften men den nationella nivån ska stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet (se 10 kap. 3 § kyrkoordningen).

I dag sker i församlingarna ett arbete med utdelning av biblar i samband med församlingarnas arbete. Dels i samband med konfirmationsläsningen, dels genom att exempelvis Barnens bästa bibel framtagen av biskop Sören Dalevi erbjuds som klassuppsättning till skolor med årskurs två.

Tidigare satsningar

Över tid har det förts en diskussion om hur Svenska kyrkans undervisning med mission som dimension kan stärkas: i kyrkomötet, i biskopsmötet, i stiften och i kyrkostyrelsen. Kyrkomötet valde undervisning som tema för 2019 års kyrkomöte för att stärka engagemanget ytterligare.

Tidigare konkreta uttryck för detta engagemang är programmet Barn och unga 0–18 år (2009–2012), satsningen Dela tro – dela liv (2013–2018), arbetet kring reformationsåret 2017, Krafttag konfirmation (2014–2017) och programmet Lärande och undervisning som initierades 2017 och som avslutas i år.

Programmet Barn och unga 0–18 år hade till uppgift att bidra till att barn och unga upplever Svenska kyrkan som en plats där de kan dela tro och livsfrågor på sina egna villkor och engagera sig utifrån sina egna förutsättningar. En gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Satsningen *Dela tro – dela liv* hade som syfte att stödja stiftens främjande av församlingarna i deras undervisningsuppdrag och möjliggöra för människor att ta emot evangelium.

Inom projektet *Krafttag konfirmation* uppmärksammades särskilt konfirmationens betydelse och vikten av att Svenska kyrkan har ett genomtänkt barn- och ungdomsarbete med konfirmationen som en integrerad del. Det har också gjorts digitala satsningar för att uppmärksamma människor på konfirmation. I år lanserades även Konfasök 2.0 som gör det enkelt att administrera anmälningar, aktiviteter och kontakter med konfirmanderna och konfirmationsalternativ mer synliga, så att fler upptäcker dem. Vidare antog kyrkostyrelsen 2020 en uppdaterad version av *Riktlinjer för konfirmandarbete i Svenska kyrkan.*

Programmet Lärande och undervisning

Programmet Lärande och undervisning har pågått sedan 2018 och engagerat hela kyrkan. Målet är att samla och utvecklar Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning med syftet är att öka och fördjupa kunskapen om kristen tro och tradition hos många människor. Arbetet är utformat efter tre linjer, som motsvarar de arenor där människor möter Svenska kyrkans undervisning. I församlingen, på digitala arenor och i det offentliga rummet.

Som stöd till församlingarna finns därför i dag en digital resursbank att använda i olika former av undervisning. Många församlingar har i dag också en omfattande verksamhet tillsammans med skolan för att bidra till elevernas kunskap och upplevelse av kyrkans berättelse och miljöer. Men arbetet ser olika ut i olika församlingar. Därför pågår ett arbete inom programmet med att ta fram ett material för att stödja de församlingar som vill utveckla sina kontakter med skolan, inom de ramar som lagstiftning och skolans önskemål sätter.

Skollagen och informationskampanj till barn och unga

Med 2010 års skollag kom en tyngdpunkt om att undervisning är de moment som handlar om inhämtade och bearbetning av kunskap och värden. Lagstiftarna ville i skollagen skärpa frågan om konfessionella inslag. I skola med offentlig huvudman skulle därmed varken utbildning eller undervisning innehålla konfessionella inslag (§ 6 och 7). Denna skärpning föranledde att skolavslutningar och besök av kyrkligt anställda ifrågasattes. Däremot fick skolor med konfessionell inriktning ha konfessionella inslag, dock frivilliga för eleven att delta i. Skolverket presenterade en juridisk vägledning angående hur en skolavslutning, som trots detta, hålls i en kyrkobyggnad bör gå till. Skolverket menade psalmer fick förekomma däremot var inte konfessionella inslag (bön, välsignelse och förkunnelse) tillåtna.

I dag handlar församlingarnas samverkan med skolan om att kyrkan i enlighet med skollagen erbjuder ett fördjupningsmoment i undervisningen. Det kan röra sig om välplanerade påsk- julspel med hela arbetslag involverade till mindre visningar där någon berättar om något kyrkan. Ungefär 400 000 barn i förskolan och elever i skolan besöker varje år någon av Svenska kyrkans församlingar i just det syftet, som ett fördjupningsmoment i undervisningen där läraren tar hjälp av kyrkan.

När det gäller informationskampanj på eller i nära anslutning till skolor behöver varje församling beakta att det ställs särskilt höga krav på marknadsföring som riktar sig till eller berör barn. Principen om att barn anses vara en särskilt skyddsvärd grupp vid marknadsföring framgår av bland annat förarbeten till marknadsföringslagen. På vilket sätt församlingen informerar om sin verksamhet bör därför övervägas lokalt.

Att tillgängliggöra bibeln

Att göra bibeln känd för barn och unga eller påminna om Nya testamentets existens för unga som fyllt 18 år är också en form av undervisning. Den nationella nivåns främjande inom detta område sker bland annat i samverkan med Svenska bibelsällskapet, där Svenska kyrkan är en av flera huvudmän. Bland annat har webbplatsen *bibelniskolan.se* lanserats 2022 med nedladdningsbara lektioner för att underlätta för lärare att på ett icke konfessionellt sätt undervisa om bibeln i enlighet med läroplanen. Sedan tidigare finns *bibeläventyret.se*, ett icke-konfessionellt läromedel som riktar sig till barn i mellanstadieåldern. Svenska kyrkan har också tagit fram appen *Kyrkan* som är ett spel för yngre barn som utgår från kyrkorummet och förmedlar Svenska kyrkans liv, lära och traditioner på ett lekfullt och pedagogiskt sätt. En nätbibelsatsning för unga som fick stort genomslag var Bibelsajten (1999–2011), där Svenska kyrkan fanns med både i styrgrupp och det redaktionella arbetet.

Som ett projekt i det så kallade KRUS (Kyrkostyrelsens riktade utvecklingsstöd 2009–2012) utvecklade Svenska kyrkan i Tidaholm i samarbete med Svenska bibelsällskapet spelet Testamentet som var ett slags actionspel i gammaltestamentliga miljöer. Spelet finns att ladda ned på Svenska bibelsällskapets hemsida. Under sommaren 2017 släppte Svenska bibelsällskapet en bibelapp där barn via sin smart-

phone kan få ta del av animerande bibelberättelser och spela enkla spel som memory. Appen är kostnadsfri.

Utskottets överväganden

Utskottet uttrycker i samma anda som De Ungas Kyrkomöte vikten av att barn och unga får stöd och möjlighet till andlig utveckling. Vidare understryker utskottet precis som De Ungas Kyrkomöte att undervisning är en del av församlingarnas grundläggande uppgift och att kontakten med skolan är en fråga mellan den enskilda skolan och församlingen och inte möjlig att reglera nationellt.

Motion 2022:11 Nya testamentet till 18-åringar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:11.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan som avsändare måste använda Bibelns texter på ett sätt som stämmer överens med Svenska kyrkans teologi, vilket pocketbibeln Boken om hopp inte gör. Församlingarna bör själva ansvara för att Bibeln delas ut i samband med barn och ungas kontakt med kyrkan. Samverkan med skolor ska ske utifrån skolans läroplan i överenskommelse med respektive skolledning. Vidare konstaterar utskottet att ett utskick är en kostsam insats och att det framgår av det arbete som redovisas i betänkandet att det i dag finns ett framarbetat stöd för bibelundervisning.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2022:21 Information på skolor om konfirmation och tro

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:21.

Utskottet konstaterar att samverkan och information om kyrkans verksamhet på skolor måste ske i samförstånd med den lokala skolan och i enlighet med skollagen. När det gäller konfirmation finns ett nationellt informationsstöd. Det är upp till varje församling att bygga förtroende med skolan och finna sina egna vägar i kontakten med barn och unga, inte minst digitalt.

Med hänvisning till detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl och Christoffer Stavenow.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2022:11 och motion 2022:21 till förmån för motionernas förslag.

Peter Laufer

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:2

Varumärke och kampanj

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2022:20 och 2022:35. Bakgrunden till de båda motionerna är behovet av att öka informationen om Svenska kyrkans verksamhet och kännedom om kristen tro och liv.

I motion 2022:20 föreslår motionären att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra ett projekt som utvecklar Svenska kyrkans profil som familjekyrka. Utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att synliggöra församlingarnas verksamhet, men konstaterar att Svenska kyrkans profil i varumärket utformas lokalt genom arbetet med församlingsinstruktionerna.

Utskottet föreslår därför att motion 2022:20 avslås.

I motion 2022:35 föreslår motionärerna ett initiativ till nationella missionskampanjer om kristen tro inför storhelgerna. De ska visa vad kristen tro är och utgöra en inbjudan och kallelse till tro och bekännelse. Utgångspunkten är varför helgen firas utifrån vår kristna tradition. Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att sprida evangelium och stärka det missionella förhållningssättet i Svenska kyrkan. Vidare lyfter utskottet betydelsen av att på ett hållbart sätt samordna de kommunikationsinsatser som är planerade samt att den nationella nivåns uppdrag är att komplettera det kommunikationsarbete som redan sker i församlingarna.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska bifalla motion 2022:35.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:20,
2. bifalla motion 2022:35.

Motionernas förslag

Motion 2022:20 av Peter Laufer och Gary Aelius, Svenska kyrkans varumärke som familjekyrka

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra ett projekt som syftar till att utveckla Svenska kyrkans profil och varumärke som familjekyrka.

Motion 2022:35 av Berth Löndahl m.fl. Missionskampanjer inför storhelgerna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till nationella missionskampanjer om kristen tro inför storhelgerna.

Bakgrund

Ett varumärke brukar sammanfattas i form av tre komponenter: identitet, profil och image. Identiteten handlar om vad organisationen är – där namn, logotyp och de grundläggande värderingarna är utmärkande. Profilen är det organisationen vill vara och uttrycker i sin praktik. Profilen präglar marknadsföring, bemötande och exempelvis hur lokaler ser ut. Image är hur organisationen uppfattas av de människor som möter den.

Svenska kyrkan framträder främst genom sina församlingar och det är i de lokala församlingsinstruktionernas vägval och mål som profilen utformas. Svenska kyrkans identitet som evangelisk-luthersk öppen folkkyrka finns uttryckt i kyrkoordningen och människors uppfattning om vad Svenska kyrkan gör finns väl dokumenterad i de medlemsstudier och attitydundersökningar som den nationella nivån kontinuerligt arbetar med. Samtidigt konstaterar kyrkostyrelsen i årets skrivelse om verksamhet och ekonomi (KsSkr 2022:1) att:

> Det är angeläget att vårda relationen med Svenska kyrkans medlemmar. Parallellt behövs insatser för att nå nya medlemmar samt få personer som lämnat Svenska kyrkan att återinträda. Det är av stor vikt att väcka nyfikenhet, skapa förtroende och bygga kunskap om Svenska kyrkan och stödja församlingarnas kommunikation med en bredare allmänhet. Fler behöver exempelvis känna till Svenska kyrkans arbete vid sorg och kris och få kännedom om hur kyrkan kan bryta ensamhet.

Vidare konstaterar kyrkostyrelsen att församlingarna lider brist på resurser och förutsättningar för ett strategiskt kommunikationsarbete och att förtrogenheten med kristen tro, psalmer och tradition minskar i Sverige. Samtidigt önskar 80 procent av församlingarna ökat stöd för bred baskommunikation från den nationella nivån. Kyrkostyrelsen planerar därför att under mandatperioden, i samarbete med stiften, genomföra en strategisk satsning med gemensamma kommunikationsinsatser för att öka Svenska kyrkans synlighet. Genom att berätta om vad kyrkan är och gör och komplettera församlingarnas lokala kommunikationsarbete ökar församlingarnas möjlighet att bygga relation till fler människor genom hela livet. 2017 beslutade kyrkomötet om en medlemsutvecklingsstrategi (KmSkr 2017:2), ett arbete som efter beredning nu intensifieras i ett större projekt.

Den nationella kommunikationens roll är att vara komplementär och stödja församlingarnas egen kommunikation. Ett exempel är den planerade dopkampanjen med anledning av kyrkomötets beslut 2021 (KmSkr 2021:21). Den nationella kommunikationens roll är i kampanjen att synliggöra dopet för grupper med en svag relation till Svenska kyrkan som församlingarna har svårt att nå, medan församlingarnas roll är att berätta om dopets innebörd, ge praktisk information och visa på vilket sätt församlingen underlättar för dem som väljer dopet och välkomnar dem som söker döpa sig eller sitt barn.

Till grund för den nationella kommunikationen finns kommunikationsplattformen för Svenska kyrkan med kommunikationsvisionen ”En kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra”. Visionen är en beskrivning av vad kommunikationen ska eftersträva att åstadkomma och omfattar människor genom hela livet med olika relation till Gud och till Svenska kyrkan – såväl icke medlemmar som medlemmar. För att kunna mäta effekten av de kommunikationsinsatser som görs har kyrkokansliet gjort en sambandsanalys som visar vad som driver visionen och dess målbilder, att kyrkan är relevant och bidrar med samhällsnytta.

Det som driver visionen är att människor upplever att kyrkan pratar om det som är viktigt för dem, finns där vid deras viktiga livshändelser, fyller en viktig funktion i samhället och hjälper människor att själva förändra sina liv. En lyckad kommunikationsinsats visar i uppföljningen att kännedomen och kunskapen om detta har ökat. Det ger en positiv bild av en kyrka som finns med genom hela livet och som är relevant och bidrar till samhällsnytta. (Widmark, Nyckeln till Svenska kyrkan 2020).

Utskottets överväganden

Utskottet lyfter vikten av att synliggöra kyrkan för människor med olika relation till Svenska kyrkan och kristen tro. Det berör såväl viljan att öka medlemstalen som missionsuppdraget – att människor ska komma till tro på Jesus Kristus.
Svenska kyrkans profil, dess praktik och hur man vill framstå och möta människor manifesteras i församlingsinstruktionerna. Samtidigt har församlingarna svårt att synas av egen kraft för stora grupper i Sverige, såväl för medlemmar som icke-medlemmar. Döpta och icke döpta. Kommunikationsverksamheten är i dag en komplex verksamhet där mixen av möten, kanaler, budskap och valet av vilka du aktivt söker kontakt med bildar den väv av intryck som utgör bilden av Svenska kyrkan. Beroende på vilken relation du har till kyrkan uppfattas kommunikationen på olika sätt, eller inte alls.

Motion 2022:20 Svenska kyrkans varumärke som familjekyrka

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:20.

Utskottet understryker vikten av att kommunicera den verksamhet som pågår i församlingarna och som levandegör kyrkan. Som folkkyrka omfamnar den emellertid alla grupper i samhället och församlingens centrala roll innebär att det inte är önskvärt att begränsa Svenska kyrkans varumärke.

Utskottet föreslår därför att motion 2022:20 avslås.

Motion 2022:35 Missionskampanjer inför storhelgerna

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:35.

Svenska kyrkan framträder genom sina församlingar. De enskilda församlingarnas förmåga att nå människor med sin kommunikation varierar dock och de investeringar som krävs för att synliggöra kyrkan, inte minst i breda digitala kanaler, kan inte bäras av en enskild församling. Svenska kyrkan har visat sin förmåga att åstadkomma synlighet och sprida kunskap i samband med kyrkovalet 2021. Årets skrivelse från kyrkostyrelsen om verksamhet och ekonomi (KsSkr 2022:1) lyfter också behovet av att öka Svenska kyrkans synlighet och att nationellt komplettera församlingarnas kommunikation.

Utskottets mening är att motionens ärende skulle ha kunnat vara en del av de satsningar som redan är planerade, men finner att motionen specifikt handlar om att öka kunskapen om kristen tro i samband med storhelgerna. Utskottet lyfter också att satsningar i enlighet med motionens förslag måste ligga i samklang med vad som händer just nu i samhället.

Utskottet pekar på att Svenska kyrkan befinner sig i en tid då den behöver tänka både relation och mission i högre grad än den gör nu.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:3

Svenska kyrkans medlemstapp

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:57, Svenska kyrkans medlemstapp. Motionen föreslår att kyrkostyrelsen utser en kriskommitté med uppgiften att analysera orsakerna bakom minskande medlemstal och fallande dopfrekvens.

Utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att analysera människors relation till Svenska kyrkan och drivkrafter i medlemskapet. Utskottets mening är emellertid att det arbete som pågår är tillräckligt och att det åvilar församlingarna att, ur ett lokalt perspektiv och med stöd av det material som nationell nivå tar fram, söka kunskap om varför människor väljer att lämna Svenska kyrkan och avstå dop.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:57, punkt 1,
2. avslå motion 2022:57, punkt 2,
3. avslå motion 2022:57, punkt 3,
4. avslå motion 2022:57, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2022:57 av Axel W Karlsson, Svenska kyrkans medlemstapp

Kyrkomötet beslutar att
1. uppdra till kyrkostyrelsen att utse en kriskommitté med uppgiften att analysera orsakerna till Svenska kyrkans snabbt minskande medlemstal och den fallande andelen döpta per årskull samt att föreslå åtgärder,
2. minst en fjärdedel av utredarna är från andra länder än Sverige,
3. minst en fjärdedel av de svenska utredarna tillhör andra samfund än Svenska kyrkan,
4. kriskommittén presenterar förslag på hur den vikande medlemsutvecklingen kan vändas.

Bakgrund

Svenska kyrkans medlemsutveckling

Svenska kyrkan har drygt 5,6 miljoner medlemmar, vilket motsvarar 54 procent av landets befolkning. Antalet medlemmar har sedan 1996, då dopet blev medlemsgrundande, krympt med drygt två miljoner medlemmar. Det finns flera orsaker bakom detta. Dels den pågående generationsväxlingen där kyrkan begraver fler medlemmar

än som döps, dels aktiva utträden. Det vanligaste utträdesskälet enligt kyrkokansliets enkätundersökning Kyrkbussen 2021 är att man saknar tro, 30 procent, följt av att det anses för dyrt, 24 procent och att medlemskapet inte känns meningsfullt, 22 procent. 5 procent anger att de blivit arga på någon av kyrkans representanter. Från och med 2001 utträder många i samband med deklaration och skattebesked.

En viktig signal om hur Svenska kyrkans medlemstal kommer att utvecklas står att läsa i dopstatistiken. I och med att dopet är medlemsgrundande och antal barn som döps ständigt sjunker kommer denna faktor att långsiktigt styra hur Svenska kyrkans medlemstal utvecklas. 2006 döptes 65 procent av alla födda i Sverige, 2021 var det 35 procent. Tittar man på utvecklingen döpta där minst en förälder är medlem finns ett motsvarande tapp – från 83 procent 2006 till 56 procent 2021.

Studien *Dop i förändring, en studie om föräldrars aktiva val och församlingarnas strategiska doparbete* (Sandberg, Sjölin och Ganebo Skantz 2019*)* visar att den främsta orsaken till att föräldrar inte låter döpa sitt nyfödda barn är att barnet själv ska få välja senare i livet. Med anledning av denna utveckling fattade kyrkomötet 2021 beslut om att uppdra till kyrkostyrelsen att samordna en nationell dopkampanj (motion 2021:55, KmSkr 2021:21). Kyrkokansliet har en tillsatt projektgrupp som kommer att leverera en första kampanj i början av 2023. Huvudansvaret för dopkommunikationen ligger i församlingen och satsningen kommer därför att vara ett komplement till det lokala doparbetet.

Osynlighet, brist på tro och svag relevans orsaker till aktiva utträden

Kyrkokansliet har genom åren arbetat med att analysera orsaker bakom aktiva utträden, vad som driver bilden av att kyrkan är relevant och vad ett meningsfullt medlemskap innebär. Studierna har bland annat publicerats i *Medlemmar i rörelse, en studie av förändringar i Svenska kyrkans medlemskår,* (Bromander och Jonsson 2018), *Nyckeln till Svenska kyrkan* (Jonsson 2016 och 2017 samt Widmark 2020, 2021 och 2022), *Utträden bland unga flyttare* (Sandberg 2013*)* samt tidigare medlemsstudier: *Utträden som utmanar, analys av processer som leder till utträde ur Svenska kyrkan* (Bromander 2003), *Medlem i Svenska kyrkan, en studie kring samtid och framtid*, (Bromander 2005) samt *Svenska kyrkans medlemmar* (Bromander 2011). Studierna har genomförts av den nationella nivån genom åren med hjälp av Svenska kyrkans enkät till medlemmar och allmänheten, de externa kyrkbussarna.

Studierna visar också på att faktorer som utbildning, inkomst, kön och ålder påverkar sannolikheten för utträde. Kvinnor och äldre är mindre benägna att träda ut medan utträdesbenägenheten ökar med högre inkomst och utbildning, och varierar även beroende på bostadsort. Sannolikheten för att träda ut är särskilt hög bland unga, urbana män och särskilt om man bor i en Stockholmsförsamling. Det finns också tecken på att de med lägre inkomster som finns i en situation med arbetslöshet eller långa sjukskrivningar upplever sig tvingade att skära ned alla utgifter, inklusive kyrkoavgiften, trots att medlemskapet upplevs som viktigt för dem. (Babajan och Jonsson, *Nyckeln till Svenska kyrkan 2020*)

Den grupp som lämnar kyrkan och som inte har en tro har varit medlemmar i Svenska kyrkan för att man anser att kyrkan fyller en viktig roll i samhället. Synliggörs inte det arbetet, framför allt lokalt, faller bilden av kyrkan som relevant.

Den utträdesbenägna yngre gruppen under 35 år som har en tro, eller inte vet om de tror, lämnar kyrkan av ekonomiska skäl eller för att kyrkan inte uppfattas relevant. De saknar i hög grad kännedom och erfarenhet av sin lokala församling och har mycket låga kunskaper om vad kyrkan gör. En särskild studie på gruppen som

redovisas i *Nyckeln till Svenska kyrkan 2022,* visar att de som sannolikt går ur om ett år saknar kunskapen inom följande områden:

- Krisstöd vid lokala och nationella katastrofer
- Att kyrkan bryter människors ensamhet
- Biståndsarbete och socialt arbete i Sverige
- Stöd vid sorg

Studien visar att de medlemmar som sannolikt är kvar som medlemmar om ett år känner till dessa verksamheter mycket väl.

Kyrkostyrelsen satsar på ökad synlighet

Med anledning av de vikande medlemstalen fattade kyrkomötet 2017 beslut om att uppdra åt kyrkostyrelsen att ta fram en medlemsutvecklingsstrategi (motion 2017:117).

Uppdraget att kommunicera med människor i grunden ligger hos församlingarna. Kyrkostyrelsen lyfter emellertid under målbild ett i årets skrivelse om verksamhet och ekonomi att församlingarna i många fall saknar förutsättningar för ett strategiskt kommunikationsarbete och har behov av ett utvecklat stöd för att berätta vad kyrkan är och gör. Kyrkostyrelsen avsätter därför resurser 2023–2025 i ett medlemsprojekt med målet att:

- Öka den digitala tillgängligheten och underlätta människors kontakt med kyrkan
- Öka kyrkans synlighet, öka kunskap och relevans hos relationssvaga grupper
- Stift, församlingar och pastorat ska ha kunskap om projektet och möjlighet att bidra till utveckling och kvalitetssäkring
- Stift, församlingar och pastorat ska vara nöjda och kunna tillämpa strategi, förmågor, processer samt kommunikationsmaterial avseende medlemsutveckling och förstå vilken nytta de är tänkta att ge för att skapa en systematisk medlems-kommunikation
- Via gemensamma digitala it-tjänster ge församlingar och pastorat ökad möjlighet till regelbunden kontakt med medlemmar.

Aktuell forskning och analys

Den nationella nivån bedriver ett kontinuerligt forsknings- och analysarbete, som ger underlag till Svenska kyrkans teologiska och strategiska reflektion över sin identitet och sin nationella och internationella omvärld. Analysarbetet handlar bland annat om att iaktta samhällsförändringar inom områden som medlemsutveckling, utträden, ekonomi, demografi och värderingar.

Kyrkokansliets forsknings- och analysenhet planerar nu ytterligare en fördjupad studie. Med start den 1 januari 2023 inleds ett treårigt forskningsprojekt vars syfte är att analysera hur kyrkans medlemskår förändras i relation till landets befolkning i sin helhet i fråga om demografisk, socioekonomisk och etnisk struktur samt geografisk variation. Som en fortsättning på detta arbete är syftet att tydliggöra på vilket sätt dessa förändringar kommer att påverka den kyrkliga sedens utveckling, vilken i hög grad antas hänga samman med medlemskårens sammansättning och på vilket sätt det svenska samhället i stort påverkas av att inte ha en religion som omfattas av hela befolkningen.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Till 2017 års kyrkomöte inkom två motioner om att utarbeta en medlemsstrategi för Svenska kyrkan (2017:2 och 2017:117). Kyrkomötet biföll motion 2017:117 vilket innebar att kyrkostyrelsen fick i uppdrag att initiera ett brett arbete med att utveckla

en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer (KmSkr 2017:2). I KsSkr 2021:3 redogör kyrkostyrelsen för den förstudie som genomförts åren 2019–2020 med anledning av uppdraget. Medel är avsatta 2022–2024 för ett projekt kopplat till medlemsutvecklingsstrategi.

Av Färdplan för samverkan och digitalisering (KsSkr 2021:1, bilaga 3) framgår det att kyrkostyrelsen, bland annat på grund av den bifallna motionen, planerar att som en del av ett kyrkomötesuppdrag (KmSkr 2017:2), erbjuda ett digitaliserat verktyg för medlemskommunikation för de församlingar/pastorat som önskar detta stöd.

Till 2021 års kyrkomöte inkom motion 2021:7 Minskat antal medlemmar med förslag om att utreda varför Svenska kyrkan får färre medlemmar. Kyrkomötet beslutade mot bakgrund av det pågående arbetet att avslå motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Utskottet beslutar att avslå motion 2022:57.

Utskottet konstaterar att detta är en viktig fråga och att bakgrundstexten i betänkandet väl beskriver de insikter och den forskning som finns i dag. Det arbete som pågår med forskning och praktik med bland annat dopkampanj och medlemsstrategiarbete svarar väl mot motionens önskan och därför ser utskottet inga skäl att göra ytterligare insatser i form av en kriskommitté på det sätt som motionären önskar.

Utskottet konstaterar vidare att frågan är ständigt aktuell och att kriget i Ukraina med de konsekvenser det får för människors ekonomi ytterligare kommer att påverka medlemstalen. Vidare menar utskottet att detta är en viktig angelägenhet i församlingarnas arbete, inte minst utifrån deras uppgift att tala tro och liv. Det finns även andra perspektiv kring medlemsfrågan där exempelvis studien Medlemmar i rörelse också lär oss något om aktiva återinträden.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl och Christoffer Stavenow.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Uppsala den 6 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Olle Rydell, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Kerstin Eskhult, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag till motion 2022:20.

Peter Laufer

Reservation 2

Vi reserverar oss mot utskottets förslag till bifall till motion 2022:35.

Anton Härder, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell och Britt Fält

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:4

Det sociala engagemanget och arbetet med exitprocesser

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:41, som föreslår att kyrkostyrelsen ska ta fram en kunskapsöversikt över arbetet med att motverka radikalisering och gängbildning samt utreda vilken roll Svenska kyrkan kan och bör ha i fråga om gäng och exitprocesser.

Utskottet anser att detta är ett lokalt ansvar som bygger på samverkan mellan församlingar, lokala myndigheter och civilsamhället. Metoder och fördjupad kunskap finns tillgängligt hos myndigheter och nätverk.

Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:41, punkt 1,
2. avslå motion 2022:41, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:41 av Anders Lundberg m.fl., Det sociala engagemanget och arbetet med exitprocesser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. ta fram en kunskapsöversikt över arbetet med att motverka radikalisering och gängbildning,
2. utreda vilken roll Svenska kyrkan kan och bör ha i fråga om gäng och exitprocesser.

Bakgrund

Svenska kyrkan både driver aktiviteter och deltar i samarbeten för att på olika sätt minska socialt utanförskap. I motionen nämns flera exempel. Projekten har olika målgrupper och samlar därmed olika aktörer. I samarbetena är Svenska kyrkan representerad främst av församlingar och pastorat, men även i vissa fall av stift och nationell nivå. Sammantaget innehåller dessa satsningar interreligiös dialog, utbildning och påverkan av politiker och praktiskt arbete. Den kunskap som genereras inom de olika samarbetena och projekten görs tillgänglig på många av aktörernas webbplatser.

Fokus på diakonalt förebyggande arbete

Exitprocesser handlar om att stötta personer som vill lämna radikala eller kriminella grupper. Allt arbete med avradikalisering kräver spetskompetens. Svenska kyrkan på nationell nivå har inget arbete direkt kopplat till exitprocesser. Men genom olika verksamheter för barn och unga motverkar Svenska kyrkan i församlingar och pastorat och radikalisering och extremism. Genom att skapa mötesplatser för inkludering, platser där unga kan få mötas och verksamheter med goda förebilder arbetar församlingarna förebyggande mot radikalisering, även om detta inte är ett uttalat huvudsyfte.

Svenska kyrkans diakonala verksamhet är grunden för det förebyggande arbetet. Det handlar om verksamhet och aktiviteter för gemenskap, att stärka individers egenmakt och ge ökad värdighet.

En värld av grannar fortsätter

En värld av grannar är en verksamhet där Svenska kyrkan på alla nivåer genom interreligiös praktik samarbetar kring social sammanhållning, för fred och för att stärka tilliten i vårt demokratiska samhälle. Det är en del av Svenska kyrkans arbete för samhällets sammanhållning och för människor på flykt och i integration i Sverige och Europa.

Programmet startade 2018 på initiativ av ärkebiskop Antje Jackelén men är idag ett interreligiöst nätverk. Själva programmet avslutades med ett digitalt Ärkebiskopens möte i februari 2022. Under fyra digitala seminariedagar – en ”week of neighbours” – lyftes utmaningar och framgångar i religiösa och interreligiösa aktörers arbete för välkomnande och inkludering. I nätverket samlas praktiker som i Sverige och Europa arbetar för och med människor på flykt, i väntan och i start. Nätverket bidrar till metod- och erfarenhetsutbyten, forskning och möjligheter till samverkan. Praktikerna i nätverket arbetar i utsatta områden, i flyktingläger, i församlingar och organisationer, ofta i nära samverkan med kommuner, socialtjänst, skola och övriga civilsamhället.

Ett stiftsövergripande program

Det stiftsövergripande programmet Social hållbarhet – fokus tillit och demokrati pågår till och med 2023 och ska bidra till ett inkluderande och demokratiskt samhälle. Det är stiften som initierat och driver arbetet i programmet. Kyrkostyrelsen finansierar programmets samordningsfunktion. Programmet samverkar med Forum för levande historia, stiftelsen Expo, nätföreningen #jagärhär, programmet IC Sverige samt Segerstedtinstitutet.

Det är ett långsiktigt initiativ för att på olika sätt arbeta för att värna demokratin, stärka den sociala hållbarheten och upprätthålla människovärdet. Programmet samverkar med andra aktörer och utvecklar metoder och förmedlar utbildning och kunskap till de som söker kunskap och arbetar med dessa frågor – både inom och utanför Svenska kyrkan.

I programmets rapport *Våldsbejakande extremism och församlingarnas arbete med tillit och demokratifrågor* beskrivs olika våldsbejakande strömningar. Rapporten visar bland annat att kyrkan kan ta en mer aktiv roll tillsammans med andra instanser i samhället när särskilda insatser behövs. Församlingarnas arbete kan vara såväl förebyggande som reaktivt när något har hänt. Rapporten innehåller både kartläggning och tips för detta arbete.

Mentormammor

Ytterligare exempel på tidigt förebyggande arbete är så kallade mentormammor. Arbetet är inspirerat av Philanimodellen från Sydafrika och pågår bland annat i Bergsjön i Göteborg och Rosengård i Malmö.

Mentormammorna är mammor som lyckats uppfostra barn under ofta svåra förhållanden. De utbildas för att kunna ge stöd till nyanlända och nyblivna mammor och följer familjerna under barnens fem första år. Syftet är att stärka barns hälsa och utveckling. Ett förväntat resultat är att familjerna och särskilt mammorna genom stödet litar på och känner sig inkluderade i samhället, något som påverkar deras barn positivt.

I Göteborg är projektet finansierat av Allmänna arvsfonden med Uppsala universitet och Svenska kyrkan som samarbetspartner. Föreningen Tidigt Föräldrastöd leder projektet.

I Malmö kallas mentormammorna Yalla lotsar och finansieras av Lunds Missionssällskap, Rosengårds fastigheter och Förskoleförvaltningen i Malmö stad. Tidigare har även länsstyrelsen, Svenska kyrkan och Delegationen mot segregation bidragit ekonomiskt. Projektet leds av Yalla Trappan som är ett socialt företag och kvinnokooperativ som drivs av en ideell förening. Arbetet sker församlingsnära med konkreta insatser samt med stöd från stift och nationell nivå i styrning av projektet.

Center mot våldsbejakande extremism

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) arbetar med att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Verksamheten syftar ytterst till att förebygga ideologiskt motiverad brottslighet och terrorism. CVE är placerat inom Brottsförebyggande rådet (Brå) och har funnits sedan 1 januari 2018.

CVE utvecklar arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism på nationell, regional och lokal nivå. Detta bland annat genom att ge behovsanpassat stöd till lokala aktörer, vara ett kunskapsnav och bidra till att skapa en högre grad av effektivitet och samordning i de förebyggande insatserna.

Tidigare kyrkomöten

Både 2019 och 2021 behandlade kyrkomötet en motion om undervisning i utsatta områden eller utanförskapsområden (Kl 2019:5 respektive SK 2021:5). Utskotten konstaterade då i båda fallen att missionen ingår som en central del i församlingens grundläggande uppgift och att församlingen har ansvaret för alla som vistas där. Kyrkomötet avslog i båda fall motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:41.

Utskottet vill understryka att arbetet med att motverka radikalisering och gängbildning är en viktig fråga som inte får nonchaleras. Inte minst är den viktig ur ett diakonalt perspektiv. Exemplen i betänkandet visar att mycket görs och att Svenska kyrkan finns med i flera samarbeten, med tonvikt på förebyggande insatser. Utskottet anser att frågan är ett lokalt ansvar som bygger på samverkan mellan församlingar, lokala myndigheter och civilsamhället.

Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Uppsala den 6 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Monika Johansson, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Till skillnad från utskottets majoritet anser jag inte att det presenterade bakgrundsmaterialet svarar upp till motionens två att-satser i den utsträckning att motionen kan avslås.

Att Svenska kyrkan redan idag har den kunskap på församlingsnivå som behövs för att fullt ut förstå orsakerna bakom radikalisering och gängbildning låter osannolikt. Likaså förefaller det osannolikt att den samverkan och projekt som kyrkan är involverad i skulle vara tillräckliga åtgärder för att bidra till att minska desamma.

Kyrkan bör, i enlighet med sin omvärldsanalys, vara en aktiv part i de frågor som är brännande aktuella i samtiden. Kunskapsöversynen är en väsentlig del för att kunna arbeta på det sätt som utskottets beslut innebär.

Jag reserverar mig därför till beslutet att avslå motionen.

Britt Fält

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:5

Finansiering av Vadstena pilgrimscentrum

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:44 i vilken föreslås att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningar för att Vadstena pilgrimscentrum finansieras av nationell nivå. Utskottet delar motionärens bedömning att pilgrimsvandring ger många möjlighet att komma i kontakt med kristen tro. Utskottet anser att frågan om nationell finansiering måste ses i ett större sammanhang eftersom pilgrimsverksamhet pågår i hela landet.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:44.

Motionens förslag

Motion 2022:44 av Mona Olsson, Finansiering av Vadstena pilgrimscentrum

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningar för att Vadstena pilgrimscentrum finansieras av nationell nivå.

Bakgrund

Vadstena pilgrimscentrum drivs av Svenska kyrkan i Linköpings stift och är ett av flera pilgrimscentrum som drivs av Svenska kyrkans stift och församlingar. Andra finns bland annat i Sundsvall (Selånger), Stockholm (Tyresö), Göteborg och Lund.

Vadstena pilgrimscentrum har en omfattande och bred verksamhet med besökare från många länder. Det är också slutdestination för de som vandrar längs Saint Birgitta ways. De senaste årens pandemi har bidragit till en ökning av antalet vandrare och besökare, särskilt under juli och augusti.

Tidigare kyrkomöten

Både 2010 och 2011 avslog kyrkomötet motioner om att nationell nivå skulle stötta och i den senare bidra med en miljon kronor per år till pilgrimsverksamheten i Vadstena. (Kl 2010:17 och Kl 2011:15)

2018 avslog kyrkomötet en motion om att stötta Riksförbundet Pilgrim i Sverige med en miljon kronor för att bland annat göra pilgrimsleder och -centra digitalt sökbara. Motiveringen var att verksamheten är ett regionalt och lokalt ansvar. (SK 2018:13)

Vid kyrkomötet 2021 avslogs en motion om att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att hitta en ny huvudman för Sancta Birgitta klostermuseum. Kyrkomötet beslutade att med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att för relevanta myndigheter påtala vikten av att museets verksamhet kan fortleva (KmSkr 2021:19)

Tillgängliga ekonomiska resurser

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå att bara en mindre del av budgeten finns för särskilt prioriterade insatser. I övrigt innehåller budgeten åtaganden och verksamhetskostnader där antingen ansvaret är reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet på annat sätt av stor betydelse för Svenska kyrkan.

I betänkande SK 2018:13, Pilgrim i Sverige, refererade utskottet till en utredning 2008–2009 om behovet av nationellt stöd till pilgrimsrörelsen och kyrkostyrelsens tidigare bedömning av finansieringsmöjligheter. Bedömningen var att den nationella nivån inte kunde göra mer än vad som redan gjordes genom etablerade kanaler och arbetssätt för att stödja stiftens arbete, med anledning av begränsade ekonomiska resurser. Kyrkostyrelsen betonade också vikten av att stödja helheten och inte begränsa sina insatser till förmån för någon del av rörelsen.

Nationell nivås bidrag

Vandring för klimatet

Den första vandringen med namnet Pilgrim's Walk for Future utgick i juli 2021 från Vadstena med klimatmötet i Glasgow som mål i november 2021. Pilgrim's Walk for Future är nu en rörelse med flera hundra vandringar registrerade runt om i Norden och Europa.

Svenska kyrkans nationella nivå finansierade projektet Pilgrim's Walk for Future med de pengar som kyrkomötet anslagit till arbetet med Svenska kyrkans färdplan för klimatet (2 488 000 kronor). Ytterligare 1,7 miljoner kronor beviljades innan sommaren 2022 för fortsättningen – Pilgrim's Walk for Future 2.0 under 2022–2023 – ett samarbete mellan flera stift, lett av Västerås stift. Det handlar om att vidare förankra pilgrimsverksamhet och klimat, snarare än en enskild vandring till ett särskilt event.

Beslut om projekten är fattade efter en beredning i samverkan mellan nationell nivå och stiftsrepresentanter.

Tillgänglig digital information

För att underlätta för den som vill veta mer om pilgrimsvandring finns uppdaterad information om pilgrimsvandring och Sveriges alla leder och platser på Svenska kyrkans webbplats svenskakyrkan.se. Där finns också länkar till fördjupad information hos stift och församlingar. Inför varje sommar lyfter webbplatsen informationen om pilgrimsvandring på en särskild sommarsida, tillsammans med annan aktuell information.

Appen Kyrkguiden ger dess användare möjlighet att hitta pilgrimskyrkor och få information om leder och platser längs leden. Inför sommaren 2021 fick appen ökad funktionalitet, bland annat med utökad möjlighet att informera om vandringar. Nationell nivå förvaltar och utvecklar appen medan stift och församlingar förser den med korrekt information.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Utskottet beslutar att avslå motion 2022:44.

Utskottet ser pilgrimsvandring som en viktig verksamhet och dess betydelse har ökat under pandemin.

Vadstena pilgrimscentrum har som motionären beskriver en särskild betydelse och lockar besökare från hela Sverige och även från andra länder. Utskottet vill dock peka på att pilgrimsverksamheten inte är en isolerad företeelse i enskilda stift utan pågår över hela landet. Det finns också andra verksamheter av liknande karaktär med betydelse för hela Svenska kyrkan, som potentiellt skulle kunna behöva nationellt stöd. Därför menar utskottet att frågan behöver behandlas ur ett bredare perspektiv och att motionens syfte är för smalt.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Monika Johansson, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl och Christoffer Stavenow.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:6

Genomlysning av dödshjälpsfrågan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:69 som föreslår att kyrkostyrelsen snarast ska avsätta resurser för en grundlig teologisk och etisk genomlysning av frågan om dödshjälp i Sverige.

Utskottet delar motionärens uppfattning om frågans allvar och konstaterar att det arbete som genomförts på kyrkokansliet och som pågår inom ramen för biskopsmötet väl svarar mot motionens intention.

Utskottet lyfter vikten av att kommunicera om arbetet med biskopsbrevet med stift och församlingar, men också dela biskopsbrevets insikter och reflektion med en bredare allmänhet.

Utskottet föreslår mot bakgrund av detta att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2022:69 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2022:69 av Elisabeth Sandlund m.fl., Genomlysning av dödshjälpsfrågan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast avsätta resurser för en grundlig teologisk och etisk genomlysning av frågan om dödshjälp i Sverige med utgångspunkt i det okränkbara människovärdet.

Bakgrund

Frågan om dödshjälp är komplex och har en lång historia. Över tid har sammanhang och perspektiv förändrats. Medicinsk utveckling och tillgång till palliativ vård har påverkat perspektiven. I delar av världen har olika former av dödshjälp legaliserats, dock inte i Sverige.

Vid behandling av frågan om dödshjälp behöver de termer som används vara väl definierade och rätt förstådda. Statens medicinsk-etiska råd (Smer) använder i sin rapport *Dödshjälp. En kunskapssammanställning*[1] (2017) följande definitioner.

- **Dödshjälp** – en insats som ges efter ett uttryckligt önskemål från patienten där avsikten är att insatsen ska orsaka patientens död.

[1] https://smer.se/2017/11/20/dodshjalp-en-kunskapssammanstallning/

Dödshjälp delas sedan upp i:

- Eutanasi – dödshjälp som sker genom att någon annan än patienten utför den avgörande handling som leder till patientens död.
- Assisterat döende – dödshjälp där patienten själv utför den avgörande handlingen.

♦ **Avbrytande av livsuppehållande behandling** – när livsuppehållande behandling avbryts avlider personen inte av själva behandlingen, utan av sin grundsjukdom. Det är alltså inte fråga om dödshjälp. Det kan till exempel vara att stänga av respirator eller avbryta näringstillförsel. Lämplig palliativ behandling ska alltid erbjudas då livsuppehållande behandling avbryts.

Avbrytande av livsuppehållande behandling är tillåtet i två situationer:

- Fortsatt behandling är inte i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet (gagnar inte patienten).
- En beslutskapabel och välinformerad patient begär själv att behandlingen ska avbrytas.

Medhjälp till självmord är inte brottsligt i Sverige i linje med att självmord inte är ett brott. Men de rättsfall som finns lyfter att det alltid krävs en aktiv handling av den som vill avsluta sitt liv. Om personer med vårdande yrken hjälper någon att ta sitt liv riskerar de att förlora sin legitimation.

Pågående arbete i Svenska kyrkan

Motionären efterfrågar en teologisk och etisk genomlysning av frågan om dödshjälp. Biskopsmötet arbetar sedan 2020 med ett biskopsbrev om livets början och slut. Planerad utgivning är hösten 2023 där dödshjälpsfrågan kommer att vara en av de frågor som brevet behandlar.

Biskopsmötet och kyrkostyrelsen träffas varje år för en gemensam seminariedag med aktuellt tema. I maj 2018 ägnades dagen åt frågan om dödshjälp. Rapporten *Hur ser Svenska kyrkan på dödshjälp?*[2] från seminariet är ett steg mot djupare analys och reflektion. Här sammanfattas mycket kort innehållet i rapporten som är sammanställd av kyrkosekreterare Cristina Grenholm.

Frågan om dödshjälp är komplex och har en lång historia. Den är angelägen för kyrkan eftersom kristen tro handlar om synen på livet och därmed också synen på döden. Medicinsk utveckling och tillgång till palliativ vård är faktorer som påverkat och förändrat perspektiven. I delar av världen har olika former av dödshjälp legaliserats, dock inte i Sverige.

Debattörer i samhället lyfter principen om individers frihet å ena sidan och faran att människovärdet relativiseras å andra sidan. Bibeln och teologiska argument används av såväl motståndare som förespråkare. Frågan behöver därmed behandlas med respekt för olika ståndpunkter.

Rapporten konstaterar att det finns mycket fakta, kunskap och resultat från undersökningar om attityder. Utifrån detta har kyrkostyrelsen och biskopsmötet valt att beakta de olika perspektiven medicin, sociologi, etik, teologi och ekumenik.

I det teologiska avsnittet lyfts det centrala att människan ingår i ett större sammanhang – att livet är Guds gåva som inkluderar uppståndelsens och det eviga livets verklighet. Varje människas liv och död vilar i Guds händer.

Texten utvecklar och belyser begrepp som människovärde och mänsklig värdighet ur olika perspektiv, men tydliggör samtidigt att människovärdesprincipen gäller.

[2] https://www.svenskakyrkan.se/filer/Dödshjälp.pdf

Människovärdet påverkas varken av sjukdom, förlust av förmågor eller är beroende av situation eller självupplevt värde.

I avsnittet *Teologiska argument emot dödshjälp* gör kyrkostyrelsen och biskopsmötet inledningsvis tydligt att Svenska kyrkan avvisar legalisering av dödshjälp. Det officiella ställningstagandet är förankrat i kristen tro och övertygelse, men ska därmed inte hindra samtal om liv och död.

I en bilaga finns en ekumenisk översikt som kort beskriver hur några olika kyrkor argumenterar i och hanterar frågan om dödshjälp. Dessa är Romersk-katolska kyrkan, Engelska kyrkan, Evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika, Anglikanska kyrkan i Kanada och Evangeliska kyrkan i Tyskland. Alla dessa har som utgångspunkt att dödshjälp bör avvisas, oavsett om det är juridiskt tillåtet eller inte.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har behandlat frågan om dödshjälp vid ett flertal tillfällen. Senast var 2016, då kyrkolivsutskottet konstaterade dels att Svenska kyrkan i likhet med andra kyrkor har motsatt sig dödshjälp, dels att ämnet rymmer en hel rad teologiskt och etiskt viktiga frågor. Med hänvisning till tidigare behandling av frågan i kyrkomötet 2008 skrev utskottet att det krävs en aktualisering och fortsatt bearbetning av vad kyrkans bekännelse om livets okränkbarhet och värde betyder i olika existentiella, sociala och medicinska sammanhang (Kl 2016:13).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2022:69 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet konstaterar att frågan om dödshjälp är komplex och på olika sätt alltid aktuell. Det finns en stor okunskap om nuvarande regelverk och om palliativ vård. Bland annat av den anledningen är det viktigt att Svenska kyrkan är en tydlig röst i det offentliga samtalet om dödshjälp.

Biskopsmötet arbetar sedan 2020 med ett biskopsbrev om livets början och slut med planerad utgivning 2023. Utskottet anser att det pågående arbetet möter det behov av utredning som motionen lyfter. Att starta en utredning riskerar att försena arbetet med biskopsbrevet. När frågan om dödshjälp väcks i riksdagen behöver Svenska kyrkan kunna vara en proaktiv och viktig röst och tillföra etiska och teologiskt viktiga aspekter.

Utskottet noterar även betydelsen av rapporten *Hur ser Svenska kyrkan på dödshjälp?* som vägledande dokument i samtalet om dödshjälp. Biskoparnas arbete visar att frågan är angelägen inom Svenska kyrkan.

Utskottet vill lyfta vikten av att kommunicera om det pågående arbetet med biskopsbrevet med stift och församlingar, men också dela biskopsbrevets insikter och reflektion med en bredare allmänhet. Frågor om liv och död berör varje människa.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 6 oktober 2022

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Monika Johansson, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Lina Dahm, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Birgit Kullingsjö, Kerstin Eskhult, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Rydell, Mattias Benke, Anette Pettersson, Fredrik Schandorff, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Rodney Engström, Inger Hagelin, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Förvaltarskapsutskottets betänkanden
F 2022:1–6

Förvaltarskapsutskottets betänkanden

F 2022:1 Svenska kyrkans skogsförvaltning

F 2022:2 Gemensamt ansvar för skydd av skog

F 2022:3 Hållbara investeringar

F 2022:4 Utbildning om klimatkrisen

F 2022:5 Förbättrat brandskydd för kyrkor

F 2022:6 Ekobegravningar

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets betänkande 2022:1

Svenska kyrkans skogsförvaltning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sex motioner som alla berör Svenska kyrkans skogsförvaltning. Motionärerna vill se att Svenska kyrkans skogar brukas med en större hänsyn till kulturarvets behov, klimatförändringar, skador och invasiva arter samt att skogsförvaltningen beräknar sitt klimatavtryck och att arbetet med förvaltningen sker transparent. Utskottet menar att motionernas intentioner i stor utsträckning redan omhändertas inom ramen för pågående arbete och särskilt i det uppdrag som ligger hos kyrkostyrelsen genom kyrkomötesbeslut 2021.

Ett flertal motioner har genom åren behandlat prästlönetillgångarnas förvaltning. Kyrkomötet avslog 2014 motioner om hänsyn till miljö och kulturvärden i skogsförvaltningen med hänvisning till att man hade förtroende för stiftens kompetens på området. Kyrkostyrelsen och stiften bedömdes ha ett tillräckligt väl fungerande samråd och tillsyn. Frågan om äganderätten till prästlönetillgångarna var av stor betydelse för hur Svenska kyrkan kunde förfoga över dessa tillgångar och dess avkastning. Utskottet gör ingen annan bedömning idag.

Utskottet har ett särskilt intresse för den kommande utredningen av kyrkoordningens 46 kapitel och ser fram emot hur prästlönetillgångarnas skogsförvaltning framöver kan ske från ett tydligare hållbarhetsperspektiv med integrerade andliga, ekologiska, ekonomiska och sociala dimensioner. Utskottet tar också allmänhetens intresse för Svenska kyrkans skogsförvaltning på allvar och ser fram emot ett utvecklat samtal om skog och tro i hela samhället.

Utskottet föreslår därmed att motionerna 2022:5, 2022:75, 2022:76, 2022:77 och 2022:80 ska avslås.

Utskottet ser problem i att samtidigt som vi brukar skogen ansvarsfullt har stora hinder att ta ut kulturvirke ur egna skogar. Problemet har sin grund i motstridiga lagar som hanteras av statliga myndigheter. Utskottet föreslår därför att motion 2022:49 om avsättningar i kyrkans skogar ska bifallas och resultera i ett uppdrag till kyrkostyrelsen i enlighet med motionens förslag.

Till betänkandet finns fyra reservationer och två särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning **1**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut **3**

Motionernas förslag **3**
Motion 2022:5 av Ingvar Jonsson, Svenska kyrkans skogstillgångar 3
Motion 2022:49 av Paul Höglund, Avsättningar i Svenska kyrkans skogar 3
Motion 2022:75 av Åsa Rehndell, Naturnära skogsbruk 3
Motion 2022:76 av Åsa Rehndell m.fl., Beräkningar av skogens klimatnytta 3
Motion 2022:77 av Åsa Rehndell m.fl., Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning 4
Motion 2022:80 av Åsa Rehndell och Lena Östholm, Contortatallen 4

Yttrande från läronämnden **4**

Bakgrund **4**
Kyrkan har inte full förfoganderätt över den skog hon förvaltar 4
Tidigare behandling i kyrkomötet 5
Samiska näringar 5
Skadebekämpning 5
Virke för kulturrenoveringar 5
Naturnära skogsbruk i Svenska kyrkans skogsförvaltning 6
Prästlönetillgångarna och Svenska kyrkans färdplan för klimatet 6
Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning 6

Utskottets överväganden **7**
Motion 2022:5 Svenska kyrkans skogstillgångar 7
Motion 2022:49 Avsättningar i Svenska kyrkans skogar 7
Motion 2022:75 Naturnära skogsbruk 7
Motion 2022:76 Beräkning av skogens klimatnytta 7
Motion 2022:77 Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning 8
Motion 2022:80 Contortatallen 8
Reservationer och särskilda meningar 9

Bilaga Läronämndens yttrande 2022:14y **10**

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:5,
2. bifalla motion 2022:49,
3. avslå motion 2022:75,
4. avslå motion 2022:76, punkt 1,
5. avslå motion 2022:76, punkt 2,
6. avslå motion 2022:76, punkt 3,
7. avslå motion 2022:77, punkt 1,
8. avslå motion 2022:77, punkt 2,
9. avslå motion 2022:80, punkt 1,
10. avslå motion 2022:80, punkt 2,
11. avslå motion 2022:80, punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2022:5 av Ingvar Jonsson, Svenska kyrkans skogstillgångar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en nationell strategi med stiftsgemensamma verktyg för översyn över skadedjur och svampars påverkan på Svenska kyrkans skogsbestånd.

Motion 2022:49 av Paul Höglund, Avsättningar i Svenska kyrkans skogar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att påbörja förhandlingar med berörda myndigheter för att möjliggöra avsättningar i kyrkans skogar av virke till kulturrenoveringar av kyrkans fastigheter.

Motion 2022:75 av Åsa Rehndell, Naturnära skogsbruk

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan snarast ställer om allt skogsbruk till ett naturnära skogsbruk utan kalhyggen, med en större och mer naturlig variation hos trädens arter och åldrar.

Motion 2022:76 av Åsa Rehndell m.fl., Beräkningar av skogens klimatnytta

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att
1. beräkningarna av klimatnytta för Svenska kyrkans skogsbruk ska utföras av oberoende forskare, som inte har några ekonomiska eller andra täta relationer till skogsindustrin,
2. beräkningarna av klimatnyttan för Svenska kyrkans skogsbruk ska vara transparenta, tillgängliga och möjliga att förstå och granska för såväl förtroendevalda som allmänhet och forskare,
3. klimatnyttan för Svenska kyrkans skogsbruk redovisas så att konsekvenserna av olika handlingsalternativ kan jämföras. De olika alternativen bör minst inkludera: att trakthyggesbruk bedrivs som idag, att skogen lämnas orörd och att skogen brukas på ett naturnära sätt utan kalhyggen.

F 2022:1

Motion 2022:77 av Åsa Rehndell m.fl., Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. se till att Svenska kyrkan tillgängliggör samtliga av sina skogsbruksplaner, så att förtroendevalda och alla andra som är intresserade kan ta del av dessa,
2. årligen ta fram ett dokument med information om all skog som Svenska kyrkan förvaltar. I dokumentet ska tydligt framgå exempelvis hur stor andel av skogen som omfattas av olika typer av skydd, brukas med olika typer av metoder, hur stora arealer som utgörs av utdikad torvmark, vilka områden där avverkningar och andra åtgärder är planerade det kommande året och vilka åtgärder som avses, beräkningar för skogens klimatnytta utifrån olika scenarier och vilka åtgärder som gjorts för att öka kolinlagringen och minska utsläppen av växthusgaser respektive stärka den biologiska mångfalden.

Motion 2022:80 av Åsa Rehndell och Lena Östholm, Contortatallen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att

1. inga contortatallar ska planteras på kyrkans marker,
2. redan befintliga bestånd ska huggas ner snarast möjligt,
3. Svenska kyrkan inte ska bidra med finansiering till förädling, forskning eller plantor av contortatall.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2022:5, 2022:49, 2022:75, 2022:76, 2022:77 och 2022:80 i Ln 2022:14y, *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkan har inte full förfoganderätt över den skog hon förvaltar

Den stora delen av de tillgångar i form av skog, jord och fonder som förvaltas av Svenska kyrkan utgörs av så kallade prästlönetillgångar (PLT). PLT är en självägande och stiftelseliknande förmögenhetsmassa. Svenska kyrkan förvaltar dessa tillgångar enligt bestämmelser i lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, men kyrkan äger dem inte.

Uppdraget att förvalta PLT har av kyrkomötet lämnats till stiften vilket framgår av bestämmelser i kyrkoordningen. Det är möjligt för stiftsfullmäktige att tillsätta nämnder för uppgifter som annars fullgörs av stiftsstyrelsen. I några stift finns egendomsnämnder som svarar för förvaltningen av PLT. I sådana fall ska stiftsfullmäktige också utfärda reglemente och närmare bestämmelser om förvaltningen. Om inget annat har bestämts är det stiftsstyrelsen som förvaltar PLT, i några fall genom av stiftsstyrelsen inrättade egendomsutskott.

Kyrkostyrelsen har ansvar för tillsyn över stiftens förvaltning av PLT. Av bestämmelserna i kyrkoordningen framgår det att i tillsynen ingår att ge stöd, råd och hjälp i frågor som rör förvaltningen. Det finns också en rätt för kyrkostyrelsen att inhämta information från stiften och att uppmärksamma kyrkomötet på allvarliga brister i förvaltningen. Det framgår även att kyrkostyrelsen årligen ska samråda med stiften om förvaltningen av PLT.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet gav 2021 i uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

I det utskottsbetänkande som låg bakom beslutet (F2021:1) sade utskottet bland annat:

> Utskottet är övertygat om att ett miljömässigt hållbart skogsbruk samtidigt kan vara ekonomiskt bärkraftigt och ge ett fortsatt bidrag till den kyrkliga verksamheten. Den utredning som utskottet föreslår måste då belysa hur en sådan ekonomisk bärkraft bäst kan balanseras mot andra viktiga värden som urfolkens rättigheter och den biologiska mångfalden.

I kyrkostyrelsens återrapportering om kyrkomötets ärenden (KsSkr 2022:3) framkommer att direktiven för denna utredning håller på att tas fram.

Samiska näringar

I skogsbruksfrågor som rör samiska näringar finns en dialog med samiska företrädare. Frågor om skogsbruk och markförvaltning behandlas även i Svenska kyrkans handlingsplan kopplad till åtaganden i ursäkten till det samiska folket.

Skadebekämpning

Svenska kyrkans skogstillgångar är certifierade med standarder från FSC (Forest Stewardship Council) och PEFC (The Programme for the Endorsement of Forest Certification). Inom båda dessa standarder finns bland annat krav om utförande av bekämpningsmetoder och begränsning av främmande trädslag. Under 2022 lade certifieringsrevisionen extra fokus på relationen till rennäringen.

I skogsvårdslagen finns regler om hur länge man får låta virke ligga kvar av skogsskadeskäl. I förordningen om invasiva arter finns en närmare reglering om hanteringen av sådana arter. Naturvårdsverket och länsstyrelserna har vägledningar som berör skogen och Svenska kyrkans skogsförvaltning står i tät kontakt med dessa myndigheter.

Svenska kyrkans skogsförvaltning följer och deltar i Skogsstyrelsens, Skogforsks och Sveriges lantbruksuniversitets forskning om skogsskador och främmande arter samt använder deras vägledningar om rotröta och granbarkborreangrepp. Skogsbranschen samverkar för att förbättra åtgärder och hitta nya metoder för att motverka skador på skogen, vilket också handlar om anpassning till pågående klimatförändringar.

Skogsstyrelsen har kartmaterial med nationellt insamlade data om granbarkborrar, som Svenska kyrkan använder sig av i sin skogsförvaltning. Enligt dagens certifieringsstandarder ska trädslag vara ekologiskt väl anpassade där de används (det vill säga ståndortsanpassas), för att förhindra mottagligheten för angrepp.

Inget stift arbetar aktivt med att utveckla contortaskogar, men vid fastighetsaffärer är det möjligt att contortabestånd ingår. Det planeras ingen påskyndning av avverkning av de bestånd som finns.

Virke för kulturrenoveringar

Virke som är önskvärt för kulturrenoveringar återfinns oftast i träd som också faller under definitionen för naturvärdesträd. Naturvärdesträd ska enligt certifieringsstandarderna lämnas vid avverkning, för att växa in i kommande bestånd.

Certifieringsstandardernas möjlighet till frivilliga avsättningar skulle kunna inkludera bestånd för virke till kulturrenoveringar, men att bruka frivilliga avsättningar så är inte vanligt. Det finns ett nätverk där stiften är representerade, som arbetar för att förenkla denna typ av virkesavsättningar i framtiden.

Naturnära skogsbruk i Svenska kyrkans skogsförvaltning

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har fått ett regeringsuppdrag om att definiera ”naturnära skogsbruk”. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2023.

Skogsstyrelsen har tagit fram en definition för ”hyggesfritt skogsbruk”:

> Hyggesfritt skogsbruk på skogsmark med produktionsmål innebär att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kalhuggna ytor.

FSC definierar anpassat brukande genom ”ståndortsanpassning”:

> Ståndortsanpassning (Site adaptation): Mark- och beståndsvårdande åtgärder som med beaktande av den enskilda växtplatsen skapar en god tillväxtmiljö på ståndorten samtidigt som risken för negativa effekter på miljön minimeras. (Skogsencyklopedin)

Ståndortsanpassningen måste redovisas för att erhålla FSC-certifikat.

Majoriteten av skogen som Svenska kyrkan förvaltar är trakthyggesbruk anpassat för en omloppstid på 80–100 år. Alla stift arbetar med hyggesfria metoder, med personal som utbildas och engagerar sig i en möjlig omställning. Stiftens egendomsförvaltningars förening har gjort ett arbete om vilka marker som är lämpliga för hyggesfritt skogsbruk.

Prästlönetillgångarna och Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Färdplanen siktar mot tre effektmål som ska vara uppfyllda senast 2030, se www.svenskakyrkan.se/svenska-kyrkans-fardplan-for-klimatet. PLT berörs av flera åtaganden i färdplanen, bland annat genom etappmål som ska vara uppnådda 2023. I en statusrapport (augusti 2022) för färdplanen redovisas följande:

Skogforsk har, på uppdrag av Svenska kyrkan, tagit fram en gemensam metod för att räkna på kyrkans skogsbruk ur ett klimatperspektiv. Uppdraget slutrapporteras under senare delen av 2022 på www.skogforsk.se.

I målarbetet för klimatneutralitet har flera förvaltningar börjat arbeta för fossilfria bränslen.

Att snabbt etablera ny skog ingår i den löpande förvaltningen, och bidrar till att tillvarata den brukade skogsmarkens produktionspotential för ökad klimatnytta.

PLT har många provytor på sina marker som härbärgerar forskning om alternativa skötselmetoder.

Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning

Idag finns information om stiftens skogsförvaltning på respektive stifts sidor om skogsbruk samt på www.svenskakyrkan.se/stiftensskogar.

I certifieringsstandarderna ska viss information vara tillgänglig. Hyggesanmälningar ligger publikt på Skogsstyrelsens hemsida. Skogsbruksplanerna innehåller information som inte får lämnas ut, till exempel information om vissa artförekomster och rovfågelbon.

På senare år har kartverktyg och andra system utvecklats för att göra det möjligt att söka fram arealer som funnits och tillkommit med olika hyggesfria metoder. På grund av olika begrepp är siffrorna osäkra, beroende på vad man vill ha redovisat.

Det pågår ett arbete i stiften för en hållbarhetsredovisning för stiftens samlade tillgångar, som kan härbärgera beräkningar av skogens klimatpåverkan och klimatnytta. Det finns inget lagkrav om hållbarhetsredovisning för stiftens samlade skogsförvaltning.

Möjlighet att ta del av mer information än vad som tillgängliggörs publikt finns genom direktkontakt med respektive stift.

Utskottets överväganden

Motion 2022:5 Svenska kyrkans skogstillgångar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:5.

Prästlönetillgångarna förlorar betydande värden som följd av skadeangrepp, som på många platser är omfattande. Med tanke på klimatförändringar ser angreppen inte ut att minska.

Hantering för att förebygga och minska skadeangrepp finns i befintliga ordningar och arbetssätt som regleras av statliga myndigheter. Regelverken omfattar skogsbruk i hela Sverige med hänsyn till skogsbestånd i olika klimatzoner. Stiften hjälps åt för att förbättra denna hantering.

Utskottet inser problematiken men menar att det motionären vill uppnå redan omhändertas.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2022:49 Avsättningar i Svenska kyrkans skogar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:49.

Motionären tar upp en fråga som binder ihop Svenska kyrkans arbete för både hållbart kulturarv och hållbart skogsbruk. Utskottet har inhämtat information från stiften, som beskriver ett tydligt behov av att säkerställa kvalitetsvirke för kulturminnesvård.

Utskottet ser ett problem i att samtidigt som vi brukar skogen ansvarsfullt har stora hinder att ta ut kulturvirke ur egna skogar och därför köper in det från andra länder. Problemet har sin grund i motstridiga lagar som hanteras av de statliga myndigheterna för natur-, kultur- och skogsvård.

Förvaltarskapsutskottet föreslår att motionen ska bifallas och resultera i ett uppdrag till kyrkostyrelsen i enlighet med motionens förslag.

Motion 2022:75 Naturnära skogsbruk

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:75.

Stiften prövar kontinuerligt olika skogsbruksmetoder och förutsättningarna för ett mer hållbart skogsbruk kommer att utredas. Utskottet anser att motionärens förslag att verka för att snarast ställa om allt skogsbruk från trakthyggesbruk skulle föregripa denna utredning.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2022:76 Beräkning av skogens klimatnytta

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:76.

Stiften har ett gemensamt pågående arbete med att beräkna skogens klimatnytta. Detta innefattar bland annat bättre sätt att redovisa skogsförvaltningens arbete med hållbar

utveckling samt en utredning av Skogforsk, beställd av PLT, som ger stöd för klimatberäkningar av olika skogsbruksmetoder. Arbetet sker hos stiften och det är inte kyrkostyrelsens uppgift att utforma arbetet även om kyrkostyrelsen har tillsyn över förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2022:77 Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:77.

Svenska kyrkan tillämpar offentlighetsprincipen och de som önskar kan begära ut handlingar. Handlingar som skogsbruksplaner är riktade till fackmässig kompetens och inte till en bred allmänhet.

Stiften kommunicerar skogsförvaltningens arbete med allmänheten bland annat genom respektive stifts hemsidor och den gemensamma film om Svenska kyrkans skogsförvaltning som snart kommer offentliggöras och som utskottet tagit del av.

Allmänhetens intresse för skogsfrågor har på senare år ökat markant och Svenska kyrkans skogsbruk uppmärksammas särskilt i ljuset av kyrkans uppdrag att bidra till att återupprätta skapelsen. Där uppstår frågor kring Svenska kyrkans både teologiska och praktiska förhållningssätt. Utskottet tar detta intresse på allvar och ser fram emot att stiften förbättrar sitt arbete med att göra sig mer publika, i kombination med ett utvecklat samtal om skog och tro i församlingar och pastorat.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2022:80 Contortatallen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:80.

Frågor om skogsbestånd i förvaltningen hanteras av stiften. Utskottet konstaterar att stiften redan arbetar för att minska bestånd av contortatallar och att det gynnar varken ekonomisk eller ekologisk hållbarhet att snabbavverka de bestånd av contortatall som finns. Utskottet menar att forskning på för Sverige främmande arter kan vara till gagn för att förnya skogsbeståndet i ett förändrat klimat. Forskning behövs också för att hantera de arter som är mindre lämpliga.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Ann Edlund, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Anneli Kihlstrand, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Susanne Stenlund, Katarina Lövgren, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Ellionor Moberg, Carin Jakobsson, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr och Gun Gabrielsson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig och instämmer därmed inte i förvaltarskapsutskottets förslag till kyrkomötesbeslut angående motion 2022:5 med rubriken Svenska kyrkans skogstillgångar och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen med dess motiveringar.

Anders Skogberg

Reservation 2

Jag reserverar mig mot förvaltarskapsutskottets beslut i betänkandet F 2022:1 till förmån för bifall till motion 2022:75.

De negativa effekterna av trakthyggesbruk är väl kända och det är akut att utveckla andra typer av skogsbruk. Även om ansvaret ligger hos stiften finns det inget som hindrar att Svenska kyrkan nationellt ger stöd i arbetet med nya metoder. Ett av de stora problemen idag är att majoriteten av de maskiner som finns idag är anpassade för trakthyggesbruk och här kan Svenska kyrkan vara en föregångare och bidra till att nya lösningar tas fram. För att detta ska ske behövs en mycket tätare samverkan mellan ansvariga för prästlönetillgångarna respektive renskötseln än idag.

Lena Östholm Munkberg

Reservation 3

Jag reserverar mig mot förvaltarskapsutskottets beslut i betänkandet F 2022:1 till förmån för bifall till motion 2022:77. Eftersom all information redan finns hos stiften borde det vara lätt att få till en nationell sammanställning. Det är först när vi har en sammanställning som vi kan avgöra vad som är mest effektivt och gynnsamt ur ett hållbarhetsperspektiv. Det kan också sprida goda exempel och ge oss vägledning vad som bör göras härnäst.

Lena Östholm Munkberg

Reservation 4

Jag reserverar mig mot förvaltarskapsutskottets beslut i betänkandet F 2022:1 till förmån för bifall till att-sats 1 och att-sats 3 i motion 2022:80 och avslag på att-sats 2. Contortatallen är en invasiv art och det är viktigt att vi inte på något sätt bidrar till att den sprids.

Lena Östholm Munkberg

Särskild mening 1

Jag anser att förvaltarskapsutskottets borde ha bifallit motion 2022:5.

Ingvar Jonsson

Särskild mening 2

Jag anser att förvaltarskapsutskottets borde bifallit motion 2022:77.

Gun Gabrielsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:14y

Skog och förvaltarskap

Läronämndens yttrande över motionerna 2022:5, 2022:6, 2022:49, 2022:73, 2022:74, 2022:75, 2022:76, 2022:77, 2022:79 och 2022:80

Läronämnden konstaterar att ett flertal motioner berör Svenska kyrkans skogsbruk och förvaltning. Mot bakgrund av detta vill läronämnden påminna om tidigare yttranden.

I läronämndens yttrande 2014:12y anges en grundläggande teologisk utgångspunkt för ett ansvarsfullt förvaltarskap:

> Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

I Ln 2021:11y framhåller nämnden därtill:

> Under de senaste decennierna har den teologiska, pastorala och praktiska medvetenheten ökat om betydelsen av skapelsens integritet i relation till människans förvaltarskap. Med hänsyn till detta, och till nuvarande kunskapsläge i klimat- och miljöfrågor, behövs en teologiskt motiverad bearbetning av kyrkoordningens kapitel 46, särskilt 3 §, i syfte att uppnå långsiktig ekologisk, ekonomisk, social och andlig hållbarhet.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets betänkande 2022:2

Gemensamt ansvar för skydd av skog

Sammanfattning

Betänkandet behandlar tre motioner om Svenska kyrkans skogsförvaltning, med särskild inriktning på ett ansvar i renbetesland och relationer till skogsbruk på mark där det samiska folket också lever och verkar.

Svenska kyrkans förvaltning av skog i renskötselområdet måste respektera urfolksrätten. Förvaltarskapsutskottet delar den åsikt som framförs av De Ungas Kyrkomöte om att samerna måste ges konkret möjlighet att delta i processen och påverka vad som händer. Utskottet hyser tilltro till att de ansvariga stiften kan upprätthålla väl fungerande samråd och samverkan med samerna när det gäller skogsbruket i dessa områden.

Förvaltarskapsutskottet ser inte att det arbete som har påbörjats både i förra årets kyrkomötesuppdrag till kyrkostyrelsen och i handlingsplanen för ursäkten till det samiska folket bör föregripas med ytterligare beslut.

Utskottet anser med detta att motionerna ska avslås.

Till beslutet finns två reservationer och tre särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:73, punkt 1,
2. avslå motion 2022:73, punkt 2,
3. avslå motion 2022:73, punkt 3,
4. avslå motion 2022:78,
5. avslå motion 2022:79.

Motionernas förslag

Motion 2022:73 av Åsa Rehndell, Skydd av skog

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. verka för att Svenska kyrkan långsiktigt skyddar minst 30 procent av de produktiva skogar som Svenska kyrkan förvaltar,
2. låta oberoende experter på biologisk mångfald, ekologi och kultur utreda vilka skogsområden som Svenska kyrkan förvaltar som har de högsta natur- och kulturvärdena och därmed är mest lämpliga att skydda,
3. se till att enskilda stift, församlingar och pastorat som drabbas hårt ekonomiskt av minskade intäkter från skogsbruket på grund av att stora områden undantas från skogsbruk, kompenseras för det.

F 2022:2

Motion 2022:78 av Åsa Rehndell m.fl., Återlämning av mark som tagits från samerna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka av de marker som Svenska kyrkan förvaltar som historiskt har tagits från samerna och hur dessa kan återlämnas utan att skapa konflikt mellan samerna.

Motion 2022:79 av Åsa Rehndell m.fl., Naturnära skogsbruk inom traditionellt samiskt område

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan inom traditionellt samiskt område (renskötselområdet) ska bruka skogen på ett naturnära sätt, utan kalhyggen.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2022:73 och 2022:79 i Ln 2022:14y, *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkan har inte full förfoganderätt

Den stora delen av de tillgångar i form av skog, jord och fonder som förvaltas av Svenska kyrkan utgörs av så kallade prästlönetillgångar (PLT). PLT är en självägande och stiftelseliknande förmögenhetsmassa. Svenska kyrkan förvaltar dessa tillgångar enligt bestämmelser i lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, men kyrkan äger dem inte. I 9 § lagen om Svenska kyrkan står det:

> Prästlönefastigheter och prästlönefonder (prästlönetillgångar) har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse.
>
> Endast avkastningen får användas för ändamålet.
>
> Prästlönetillgångarna skall förvaltas av Svenska kyrkan såsom självständiga förmögenheter. Regeringen får besluta om tillsyn av förvaltningen.
>
> Förmögenheten skall vara placerad på ett godtagbart sätt.

Det finns också andra lagar som har betydelse för förvaltningen av prästlönetillgångarna, till exempel skogsvårdslagen (1979:429).

I kyrkoordningen finns närmare bestämmelser om förvaltningen av PLT i 46 kap. 3 §:

> Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.
>
> Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Uppdraget att förvalta PLT har av kyrkomötet lämnats till stiften vilket framgår av 46 kap. kyrkoordningen. Det är möjligt för stiftsfullmäktige att tillsätta nämnder för uppgifter som annars fullgörs av stiftsstyrelsen. I några stift finns egendomsnämnder som svarar för förvaltningen av PLT. I sådana fall ska stiftsfullmäktige också utfärda

reglemente och närmare bestämmelser om förvaltningen. Om inget annat har bestämts är det stiftsstyrelsen som förvaltar PLT, i några fall genom av stiftsstyrelsen inrättade egendomsutskott.

Kyrkostyrelsen har ansvar för tillsyn över stiftens förvaltning av PLT. Av bestämmelserna i kyrkoordningen framgår det att i tillsynen ingår att ge stöd, råd och hjälp i frågor som rör förvaltningen. Det finns också en rätt för kyrkostyrelsen att inhämta information från stiften och att uppmärksamma kyrkomötet på allvarliga brister i förvaltningen. Det framgår även att kyrkostyrelsen årligen ska samråda med stiften om förvaltningen av PLT.

Frågan om markförvaltning i samiskt område kommer att bearbetas

I den handlingsplan som nu arbetas fram av kyrkostyrelsen för att fullfölja vad som framförts i Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket är frågan om markförvaltning och skogsbruk central. Man planerar historiska studier om hur markinnehavet byggts upp, kartläggning av nuvarande markförvaltning och dess konsekvenser samt en dialog med samiska intressenter om att hitta långsiktigt hållbara former för samiskt inflytande. Dessa insatser planeras att utvärderas och rapporteras inför Ságastallamat 3 år 2026.

2021 års kyrkomöte gav utredningsuppdrag

Kyrkomötet gav 2021 i uppdrag till kyrkostyrelsen att

> utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

I det utskottsbetänkande som låg bakom detta beslut (F2021:1) sade utskottet bland annat

> Utskottet är övertygat om att ett miljömässigt hållbart skogsbruk samtidigt kan vara ekonomiskt bärkraftigt och ge ett fortsatt bidrag till den kyrkliga verksamheten. Den utredning som utskottet föreslår måste då belysa hur en sådan ekonomisk bärkraft bäst kan balanseras mot andra viktiga värden som urfolkens rättigheter och den biologiska mångfalden.

I kyrkostyrelsens återrapportering om kyrkomötets ärenden framkommer att direktiven för denna utredning håller på att tas fram.

Inget sätt att kompensera för kyrkomötesbeslut

Det är stiften som förvaltar prästlönetillgångarna i enlighet med det ramverk som finns och som därmed ansvarar för avkastningen. Det finns ingen mekanism för att kompensera för om förvaltningen ger mindre avkastning än historiskt eller mindre än andra stifts förvaltningar. Det finns inte heller någon mekanism för att jämna ut i de fall där något stifts förvaltning ger större avkastning än andra. De stift som förvaltar mark inom renskötselområdet utdelade 2019 12 miljoner kronor (Luleå), 42 miljoner kronor (Härnösand) och 30 miljoner kronor (Västerås). Ingen av enheterna i det berörda området får mer än 8 procent av de totala intäkterna genom utdelning från PLT.

Det har förekommit att kyrkomötet har beslutat att en del av den allmänna utjämningsavgiften ska användas så att stift, församlingar och pastorat får ökade resurser för tillfälliga och riktade insatser. Det har också diskuterats om gränsförsamlingar skulle kompenseras för uteblivna kyrkoavgifter genom utjämningssystemet men i det

fallet blev beslutet att respektive stift hade tillräckliga möjligheter att ge stiftsbidrag för att hantera den typen av förhållande i vissa församlingar i stiftet.

Det pågår en dialog om förutsättningar för samiska näringar

I skogsbruksfrågor som rör samiska näringar finns en dialog med samiska företrädare. Frågor om skogsbruk och markförvaltning behandlas även i Svenska kyrkans handlingsplan kopplad till åtaganden i ursäkten till det samiska folket.

Svenska kyrkan förvaltar idag stora arealer i norra Sverige. Markfrågorna är komplexa och Svenska kyrkan har att förhålla sig till en rad olika intressen på lokal nivå. Från Svenska kyrkans sida har det genom åren funnits en ambition att utveckla samråden och dialogen med samebyar och ett samarbete med Svenska samernas riksförbund i rennäringsfrågor.

I dialogen inför Svenska kyrkans ursäkt har samiska företrädare särskilt lyft frågor kopplade till kyrkans markförvaltning. Det handlar om relationer till kyrkan både i nutid och i historisk tid. När det gäller nutid handlar det om hur kyrkans förvaltning av marker påverkar samer och samiska näringar idag. Rörande de historiska relationerna anförs från samiskt håll att det finns oklarheter kring hur kyrkan kommit i besittning av de marker som idag förvaltas av kyrkan.

Naturnära skogsbruk behöver definieras

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har fått ett regeringsuppdrag om att definiera ”naturnära skogsbruk”. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2023. Skogsstyrelsen har sedan 2021 en definition för ”hyggesfritt skogsbruk” som innebär att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kalhuggna ytor.

Majoriteten av skogen som Svenska kyrkan förvaltar är trakthyggesbruk anpassat för en omloppstid på 80–100 år. Alla stift arbetar dock också med hyggesfria metoder, med personal som utbildas och engagerar sig i en möjlig omställning.

Stiften har genom Stiftens egendomsförvaltningars förening gjort ett internt arbete för att identifiera vilka skogs- och marktyper som kan vara lämpliga för hyggesfritt skogsbruk. Eftersom förutsättningarna varierar väldigt i olika delar av landet är det svårt att peka ut någon specifik typ av skog som är särskilt lämplig. På vilket sätt skogen i de fall där det är lämpligt ska brukas med hyggesfria metoder beror förutom på de naturgivna förutsättningarna även på skogens geografiska läge, det vill säga om det är tätortsnära, inom renbetesland, svåråtkomligt och så vidare.

Utskottets överväganden

Motion 2022:73 Skydd av skog

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:73.

Förvaltarskapsutskottet menar att den ansvarsfördelning som gäller inom Svenska kyrkan där stiften ansvarar för förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkostyrelsen ansvarar för tillsyn av denna förvaltning är väl genomtänkt och ändamålsenlig. Det bör därför vara en fråga för stiften och egendomsförvaltningarna att avgöra hur skogen bäst skyddas och ett långsiktigt hållbart skogsbruk säkerställs. Svenska kyrkans färdplan för klimatet och certifierat skogsbruk är två ramverk som i dag är vägledande i kyrkans skogsförvaltning. Den utredning som kyrkomötet förra året gav kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra kommer att klargöra vilka förändringar i kyrkoordningen som behövs för att säkerställa att markförvaltningen bedrivs på ett

hållbart sätt. Kyrkomötet bör inte reglera hur förvaltningen bedrivs i detalj och utskottet anser därför att motionens första punkt ska avslås.

Stiften tar kontinuerligt stöd av forskning i sin skogsförvaltning, för att utveckla arbetet i en hållbar riktning. Förvaltarskapsutskottet har förtroende för att stiften självständigt och i samverkan kan hitta rätt kompetens för att identifiera vad som är skyddsvärt och hur det bör skyddas. Stiften samarbetar med forskare och forskningsinstitut som arbetar på god vetenskaplig grund. Skulle kyrkostyrelsen i sin tillsyn av förvaltningen finna att stiften brister i denna del finns det redan förutsättningar att korrigera detta. Utskottet anser därför att motionens andra punkt ska avslås.

I förvaltningen av prästlönetillgångarna väljer stiften att ha olika inriktning på förvaltningen av fonder, jord och skog. Dessa val görs för att uppnå den hållbara förvaltning som anges i regelverket för tillgångarna och också vad som följer av andra regelverk. Olika val i förvaltningen och yttre faktorer som konjunktur och förändringar i regelverket påverkar avkastningen på kort och lång sikt. Det är rimligt att de församlingar som har andelar i respektive stifts PLT också bär konsekvenserna när det gäller avkastningen av förvaltningen. Förvaltarskapsutskottet ser inte att det finns skäl eller förutsättningar för att ändra detta och anser därför att motionens tredje punkt ska avslås.

Motion 2022:78 Återlämning av mark som tagits från samerna

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:78.

Svenska kyrkans förvaltning av skog i renskötselområdet måste respektera urfolksrätten. Svenska kyrkan behöver därför samverka med samerna för att prästlönetillgångarna ska förvaltas utan att inkräkta på denna rätt. I arbetet med den handlingsplan som finns med anledning av Svenska kyrkans ursäkt till samerna ska det klarläggas om det skett några kränkningar av denna rätt historiskt när tillgångarna byggts upp. Svenska kyrkan ska inte väja för att reda ut denna känsliga men komplexa frågeställning och genomföra de förändringar som krävs framöver. Här delar utskottet den åsikt som framförs av De Ungas Kyrkomöte om att samerna måste ges konkret möjlighet att delta i och påverka processen. Förvaltarskapsutskottet anser inte att det arbete som nu har påbörjats kan föregripas med beslut när det gäller om mark ska återlämnas och anser därför att motionen ska avslås.

Motion 2022:79 Naturnära skogsbruk inom traditionellt samiskt område

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:79.

Den grundläggande ansvarsfördelningen för förvaltningen av prästlönetillgångarna gäller också mark i traditionellt samiskt område. Förvaltarskapsutskottet hyser tilltro till att de ansvariga stiften kan upprätthålla väl fungerande samråd och samverkan med samerna när det gäller skogsbruket i dessa områden. Utskottet anser därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Anneli Kihlstrand, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Susanne Stenlund, Katarina Lövgren, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Ellionor Moberg, Carin Jakobsson, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr och Gun Gabrielsson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot förvaltarskapsutskottets beslut i betänkandet F 2022:2 till förmån för bifall till motion 2022:73. Innebörden av begrepp ändras över tid och idag är det inte endast ekonomisk effektivitet som är viktigt och det framgår tydligt av Svenska kyrkans färdplan för klimatet där även de ekologiska, sociala och andliga hållbarhetsaspekterna vägs in.

Det är fullt rimligt att uppmuntra och stötta stiften att skydda 30 procent av skogen. Redan idag görs ett stort arbete i stiften med att skydda skog och att finna nya sätt att sköta skogen. Men för att ta nästa steg behöver Svenska kyrkan peka ut en riktning och erbjuda möjligheter till stöd vid genomförandet.

Lena Östholm Munkberg

Reservation 2

Jag reserverar mig mot förvaltarskapsutskottets beslut i betänkandet F 2022:2 till förmån för bifall till motion 2022:78. Då de unga är vår framtid reserverar jag mig till förmån för motionssvar från De Ungas Kyrkomöte:

> De Ungas Kyrkomöte ställer sig positiva till att återlämna mark som tagits från samerna. De Ungas Kyrkomöte önskar att det ska framgå tydligare i motionens att-sats att samer skall ha en direkt inverkan på återgivandeprocessen. Detta kan ske genom att bjuda in samiska ungdomsrepresentanter, samiska förtroendevalda, representanter från Svenska kyrkans samiska råd och representanter från staten. De Ungas Kyrkomöte vill också trycka på att skogen som återlämnas skall vara direkt brukbar för mottagaren och inte obrukbar till följd av skogsbruk.

Lena Östholm Munkberg

Särskild mening 1

Jag anser att utskottet borde bifallit motion 2022:73 som helhet så Svenska kyrkan som motionen föreslår ska ligga i framkant i att verka för att bevara den biologiska mångfalden.

Lisa Wallenstein

Särskild mening 2

Jag anser att utskottet borde bifallit motionen 2022:73 med dess samtliga att-satser eftersom motionärens intentioner är att verka för ett långsiktigt bevarande av skogens biologiska mångfald. Dessutom tar den ansvar för hur detta skulle kunna förverkligas.

Marie Buhr

Särskild mening 3

Jag anser att utskottet borde ha bifallit motion 2022:73 och motion 2022:79.

Gun Gabrielsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:14y

Skog och förvaltarskap

Läronämndens yttrande över motionerna 2022:5, 2022:6, 2022:49, 2022:73, 2022:74, 2022:75, 2022:76, 2022:77, 2022:79 och 2022:80

Läronämnden konstaterar att ett flertal motioner berör Svenska kyrkans skogsbruk och förvaltning. Mot bakgrund av detta vill läronämnden påminna om tidigare yttranden.

I läronämndens yttrande 2014:12y anges en grundläggande teologisk utgångspunkt för ett ansvarsfullt förvaltarskap:

> Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

I Ln 2021:11y framhåller nämnden därtill:

> Under de senaste decennierna har den teologiska, pastorala och praktiska medvetenheten ökat om betydelsen av skapelsens integritet i relation till människans förvaltarskap. Med hänsyn till detta, och till nuvarande kunskapsläge i klimat- och miljöfrågor, behövs en teologiskt motiverad bearbetning av kyrkoordningens kapitel 46, särskilt 3 §, i syfte att uppnå långsiktig ekologisk, ekonomisk, social och andlig hållbarhet.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets betänkande 2022:3

Hållbara investeringar

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motionerna 2022:6, 2022:42 och 2022:74 om vindkraft, Agenda 2030 och kapitalförvaltning. Utskottet anser att Svenska kyrkan har höga hållbarhetsambitioner i sina investeringar. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen vidmakthåller och vidareutvecklar sitt arbete med hållbar utveckling, sett till kyrkans fyra hållbarhetsdimensioner, för att nå målen i både Svenska kyrkans färdplan för klimatet och Agenda 2030.

Utskottet föreslår att de tre motionerna avslås.

Till beslutet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:6,
2. avslå motion 2022:42,
3. avslå motion 2022:74, punkt 1,
4. avslå motion 2022:74, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2022:6 av Anders Skogberg, Vindkraftens miljöpåverkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i 46 kap. kyrkoordningen som ger uttryck för en restriktiv hållning till etablering av vindkraft på Svenska kyrkans mark, särskilt i områden av höga natur- och kulturvärden.

Motion 2022:42 av Lennart Matikainen, Ställningstagandet för Agenda 2030

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ompröva ställningstagandet för FN:s Agenda 2030.

Motion 2022:74 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl., Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. säkerställa att placeringsanvisningarna stärks för att leda till mindre utsläpp av växthusgaser,
2. göra en hållbarhetsanalys av placeringarna utifrån Agenda 2030.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2022:6 och 2022:74 i Ln 2022:14y, *bilaga*.

Bakgrund

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Svenska kyrkans färdplan för klimatet som antogs av kyrkostyrelsen 2019 innebär att Svenska kyrkan ska minska sin klimatpåverkan och bidra till mänsklighetens gemensamma arbete för att bromsa effekterna av klimatförändringarna. Enligt färdplanen ska Svenska kyrkan bidra till klimaträttvisa, lyfta andliga och existentiella aspekter av klimatkrisen samt uppnå klimatneutralitet för den egna verksamheten till år 2030.

Under 2020 tog stiften i egenskap av förvaltare av prästlönetillgångarna (PLT) fram etappmål som en del av arbetet med *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* (www.svenskakyrkan.se/svenska-kyrkans-fardplan-for-klimatet). Dessa återfinns under rubriken *Förvaltning av skog och mark* i färdplanen. Bland annat ska PLT fortsätta att driva på investeringar i sol- och vindkraft. Det kan göras både i små och stora projekt och i samverkan med andra aktörer.

Vindkraft en del av hur uppsatta mål nås

De senaste åren har stiften i ökande omfattning utarrenderat områden för vindkraftverk på PLT-mark. Det framgår av kyrkostyrelsens tillsynsrapport hur PLT under 2021 även bidragit till en produktion av el som grovt räknat motsvarar ett dygns elkonsumtion i Sverige. Detta sker genom vattenkraft, vindkraft och försäljning av biobränsle från skog. PLT ska beakta målkonflikter som uppstår vid etableringen av vindkraft.

Under 2021 bidrog PLT genom utarrendering av mark eller i egen regi till en produktion av förnybar energi i form av vindkraft, vattenkraft, solenergi samt bioenergi om 1,31 TWh (1,29 TWh). Den totala produktionen av förnybar energi på PLT:s mark var i stort sett oförändrad jämfört med 2020, där vindkraften var det enda energislag som ökade produktionen under 2021 och stod för 70 (66) procent.

Vid utgången av 2021 fanns det 70 (69) sådana kraftverk på PLT:s marker. I Linköpings stift är en vindkraftspark med kapacitet på 36 MW under uppbyggnad, som kommer att tas i bruk under 2022. Vidare nämner Växjö stift att 13 vindkraftverk med kapacitet på 3–6 MW successivt kommer att tas i bruk under perioden 2022–2024.

Sammanlagt i Sverige fanns vid slutet av 2021 totalt 4 754 vindkraftverk som bidrog till cirka 16 procent av Sveriges elproduktion. Den totala installerade effekten vid slutet av 2021 på 12,1 GW genererade cirka en fjärdedel av Sverige totala elanvändning.

Vindkraftsfrågan vid kyrkomötet 2021

I motion 2021:66 föreslogs kyrkomötet att uttala en kritisk hållning till etablering av vindkraft i Svenska kyrkans skog och mark. Förvaltarskapsutskottet föreslog i sitt betänkande F 2021:1 att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Utskottet motiverade sitt betänkande med att vindkraft är ett bidrag till nödvändig omställning av energiproduktionen i Sverige och Svenska kyrkans markförvaltning bör bidra till detta på ett ansvarsfullt sätt. Utskottet övervägde vidare:

> En omställning för ett hållbart klimat förutsätter förändringar i energiproduktionen. Förvaltarskapsutskottet menar att Svenska kyrkan bör bidra till denna omställning med de förutsättningar kyrkan har. Vindkraften är en del av omställningen och utskottet bedömer att tillståndsprocessen innan vindkraftverk får etableras säkerställer att man tar nödvändiga hänsyn.
>
> Utskottet inser att det finns risker med etablering av nya vindkraftverk. När det blir aktuellt med vindkraftverk på mark som Svenska kyrkan förvaltar är det därför viktigt att kyrkan är noggrann med att detta görs på ett sätt som minimerar skadan. Men att med medvetenhet om fördelar och nackdelar använda vinden som en kraftkälla är något som stift och församlingar kan ta ansvar för.

Kyrkomötet gav 2021 i uppdrag till kyrkostyrelsen att

> utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

I kyrkostyrelsens återrapportering om kyrkomötets ärenden (KsSkr 2022:3) framkommer att direktiven för denna utredning håller på att tas fram.

Agenda 2030: antagande och uppföljning

Agenda 2030 antogs av FN:s medlemsländer 2015 och syftar till att bidra till en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Agendan innehåller 17 globala mål som är indelade i ett antal delmål med tillhörande och mätbara indikatorer vilket möjliggör uppföljning och utvärdering av arbetet. Ledorden i Agenda 2030 är att *ingen ska lämnas utanför* och målen ska genomföras med särskild hänsyn till de människor och samhällen som har sämst förutsättningar.

Svenska kyrkan mobiliserade inför FN:s klimatkonferens COP26 i Glasgow i november 2021 och inför FN:s miljökonferens Stockholm +50 i Stockholm i juni 2021 där stora delar av civilsamhället, inklusive Svenska kyrkan, uttalade behovet av klimat- och miljörättvisa och att världens länder behöver göra fler åtgärder och öka takten för att nå de globala målen.

Svenska kyrkan har deltagit i samrådsforum mellan regeringen och det civila samhället om Agenda 2030 och ingår även i Sveriges delegationer för att bevaka måluppfyllnaden vid FN:s årliga högnivåmöten om hållbar utveckling.

De globala målen är inte uppfyllda förrän alla länder uppfyller dem. Även om Sverige ligger i framkant i genomförandet av Globala målen, sett till Sustainable Development Reports rankning (https://dashboards.sdgindex.org/rankings) över hur långt världens länder har kommit, så finns det stora utmaningar och mycket arbete kvar i Sverige för att målen ska bli verklighet (www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/agenda-2030/). Agendans upplägg möjliggör för andra organisationer att relatera sin verksamhet till Agenda 2030, vilket även Svenska kyrkan gör (www.svenskakyrkan.se/hallbarutveckling/agenda2030).

Agenda 2030 vid tidigare kyrkomöten

Kyrkomötets beslut om att ta fram exempel med en kristen värdegrund utifrån Agenda 2030

Kyrkomötet beslöt att bifalla förvaltarskapsutskottets förslag att med anledning av motion 2019:11 uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla ett exempel med en kristen

värdegrund i nutidens format utifrån Agenda 2030 till stift och församlingar som en del av den gemensamma satsningen på undervisning och lärande.

Ett exempel som redovisats för kyrkomötet är samtals- och reflektionsmaterialet om naturens rättigheter (www.svenskakyrkan.se/naturensrattigheter). Fler exempel på hur Agenda 2030 kan användas i en värdegrundsbaserad kontext finns på Svenska kyrkans intranät (internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/agenda-2030).

Klimatutmaningarnas betydelse för kyrkans undervisningsuppdrag

Kyrkomötet beslutade 2019 att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det förvaltarskapsutskottet anförde beträffande undervisning. Förvaltarskapsutskottets betänkande (F 2019:1) innehöll om undervisning överväganden som handlade om klimatförändringarna:

> *Dagens klimatutmaningar måste speglas i kyrkans undervisning.*
> Klimatförändringarna är en avgörande del av sammanhanget inom vilken kyrkan verkar idag. Kyrkan ska förkunna evangeliet just in i denna konkreta kontext. Kontexten bör dock inte skymma evangeliets giltighet i alla tider. Forskaren Cecilia Melders oro över antalet självmord bland unga på grund av klimathotet kan komma att öka framöver är en signal som kyrkan måste uppmärksamma och ta på allvar. Denna omständighet tillsammans med marginaliseringen av landsbygdsbefolkningen i klimatdiskussionen är exempel på att den ekologiska och sociala hållbarheten ska förstås och eftersträvas som sammanhängande dimensioner. Kyrkan behöver i sin undervisning lyfta fram att alla har ett förvaltarskapsansvar och en skyldighet att värna skapelsen samtidigt som ett destruktivt skambeläggande ska undvikas. En del av syftet med kyrkans grundläggande uppgift är beskriven i kyrkoordningen som att ”Guds rike utbreds och skapelsen återupprättas”. Konkret kan ansvaret visa sig i att det bibliska arvet på olika sätt integreras i hållbarhetsmålen som finns i Agenda 2030 och därmed levandegörs.

Nationell nivås kapitalförvaltning

Sedan 2008–2009 investerar inte Svenska kyrkan i verksamheter som utvinner kol, olja eller gas, utan fokuserar på att hitta bolag som erbjuder lösningar på klimatkrisen. Fram till 2014 fanns dock ett innehav i ett företag som gjorde stadsgas till kinesiska hushåll, vilket ersatte det smutsigare kolet. Med den av kyrkostyrelsen antagna finanspolicyn och de kompletterande placeringsanvisningarna för etik och hållbarhet har Svenska kyrkan banat vägen för både svenska och utländska fondförvaltare att ta fram nya finansiella produkter som inte innehåller bolag som utvinner bränslen från fossila energikällor.

I arbetet med att göra förvaltningen av kapitalet mer hållbart har det inte framgått att oljebolagen ställt om sin affärsmodell, däremot har energiproducerande bolag gjort det. Nationell nivå har därför tillåtit investeringar i vissa bolag som producerar elkraft, värme och kyla med fossila bränslen, om bolagen samtidigt har uppvisat en ambitiös omställningsplan. På så sätt har Svenska kyrkan kunnat vara med och påverka den nödvändiga klimatomställningen. I praktiken har det inneburit att den nationella nivån bara har haft enstaka elbolag i kapitalförvaltningen, och dessa har nästan uteslutande använt förnybar energi i sin elproduktion.

Placeringsanvisningarna som anger hur finanspolicyn ska tolkas mer i detalj uppdaterades den 15 februari 2022. Själva policyn uppdaterades senaste gången den 4 oktober 2021. (www.svenskakyrkan.se/kapitalforvaltning)

Policyn har en skrivning om att ”elproducenter är investerbara om mindre än en fjärdedel (<25 procent) av installerad produktionskapacitet är avsedd för fossila energikällor”. Andelen var tidigare 50 procent och minskningen har möjliggjorts tack vare att andra kapitalägare och kapitalförvaltare flitigt använder den nationella nivåns policy. Detta innebär i praktiken att det finns i stort sett noll investeringar i detta segment för kyrkans del, sannolikt för att förvaltarna inte har hittat tillräckligt attraktiva bolag att placera i. Fortfarande är villkoret att det finns en tydlig plan för omställning i elbolaget, vilket är nödvändigt för att klara Parisavtalet.

Svenska kyrkans nationella nivås arbetssätt med finanspolicy och placeringsanvisningar finns redovisat på www.svenskakyrkan.se/kapitalforvaltning/vart-arbetssatt.

Övriga så kallade hållbarhetsfrågor – exempelvis antikorruption och mänskliga rättigheter i leverantörskedjan – ska integreras i förvaltningen, vilket framgår av stycket 6.2 i finanspolicyn. Där finns även skrivningar som relaterar till Agenda 2030 och dess 17 globala mål. Flera av fondförvaltarna använder Agenda 2030 när de redovisar sina fonders hållbarhetsprestanda.

Utskottets överväganden

Motion 2022:6 Vindkraftens miljöpåverkan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:6.

Utskottet anser att Svenska kyrkans positiva hållning till investeringar i vindkraft utgår från ett perspektiv där vårt klimatarbete sträcker sig längre än bara egen verksamhet. Vi bidrar med vår vindkraft till bättre välfärd för samhället i stort, vilket är en väsentlig del av i att vara kyrka i samhället.

Utskottet anser att Svenska kyrkan måste medverka i de möjligheter vi har idag att komma ur klimatkrisen. En möjlighet är att bygga ut vindkraften, vilket också är en del i att uppnå Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Utskottet är medvetet om att en del platser är olämpliga för etablering men känner tilltro till kunskapen som finns hos de enheter, framför allt stiften, som upplåter plats för vindkraft. Utskottet förutsätter att etablering sker utifrån samlat kunskapsläge och med hänsyn till alla hållbarhetsdimensioner. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Motion 2022:42 Ställningstagandet för Agenda 2030

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:42.

Utskottet anser att Svenska kyrkans arbete för Agenda 2030 är angeläget och ska fortsätta. Utskottet ser att det arbete som utförs relaterat till Agenda 2030, både av Svenska kyrkan och samhället i stort, bidrar till en hållbar utveckling för nuvarande och kommande generationer. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2022:74 Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:74.

Svenska kyrkans kapitalförvaltning är framgångsrik i det som motionären efterfrågar och är därför vägledande också för andra investerare. Kyrkostyrelsen är noga med val av förvaltare och att följa upp finanspolicyn. Utskottet anser att detta är bra och förutsätter att arbetet fortsätter på samma sätt och är ledande i branschen. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Ann Edlund, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Anneli Kihlstrand, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Susanne Stenlund, Katarina Lövgren, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Ellionor Moberg, Carin Jakobsson, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr och Gun Gabrielsson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig och instämmer därmed inte i förvaltarskapsutskottets förslag till kyrkomötesbeslut angående motion 2022:6 med rubriken Vindkraftens miljöpåverkan och föreslår i stället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen med dess motiveringar.

Anders Skogberg

Reservation 2

Jag reserverar mig mot förvaltarskapsutskottets beslut i betänkandet till förmån för bifall till motion 2022:74.

Lena Östholm Munkberg

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:14y

Skog och förvaltarskap

Läronämndens yttrande över motionerna 2022:5, 2022:6, 2022:49, 2022:73, 2022:74, 2022:75, 2022:76, 2022:77, 2022:79 och 2022:80

Läronämnden konstaterar att ett flertal motioner berör Svenska kyrkans skogsbruk och förvaltning. Mot bakgrund av detta vill läronämnden påminna om tidigare yttranden.

I läronämndens yttrande 2014:12y anges en grundläggande teologisk utgångspunkt för ett ansvarsfullt förvaltarskap:

> Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

I Ln 2021:11y framhåller nämnden därtill:

> Under de senaste decennierna har den teologiska, pastorala och praktiska medvetenheten ökat om betydelsen av skapelsens integritet i relation till människans förvaltarskap. Med hänsyn till detta, och till nuvarande kunskapsläge i klimat- och miljöfrågor, behövs en teologiskt motiverad bearbetning av kyrkoordningens kapitel 46, särskilt 3 §, i syfte att uppnå långsiktig ekologisk, ekonomisk, social och andlig hållbarhet.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets betänkande 2022:4

Utbildning om klimatkrisen

Sammanfattning

I detta ärende behandlas motion 2022:82 angående behovet av mer utbildning om klimatkrisen för fler inom Svenska kyrkan. Utskottet anser att det redan finns utbildningar som motsvarar behovet och att de ska användas utifrån varje församlings klimatarbete och inte genom ett nationellt påbud. Utskottet menar också att kyrkans miljödiplomering är den väg som valts för att utbilda systematiskt kring klimatkrisen, med stöd av målbilderna i Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Utskottet föreslår därför avslag på motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:82, punkt 1,
2. avslå motion 2022:82, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:82 av Åsa Rehndell m.fl., Utbildning om klimatkrisen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att
1. verka för att all personal och alla förtroendevalda ska få en heldagsutbildning om klimatkrisen och krisen med utrotning av arter och vilka konsekvenser det får för oss människor, våra medarter och skapelsen,
2. ta fram ett material grundat i bästa tillgängliga oberoende forskning. Materialet kan sedan spridas vidare och användas i stift och församlingar.

Bakgrund

Svenska kyrkans miljöutbildning

Svenska kyrkans nationella nivå tog 2019 fram en digital miljöutbildning. Utbildningen finns tillgänglig via hållbarhetsportalen på Svenska kyrkans intranät men går också nå externt (https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen).

Syftet med miljöutbildningen är att ge anställda och förtroendevalda en gemensam förståelse för vår tids miljöutmaningar och hur de kopplar till Svenska kyrkans verksamhet och identitet. Utbildningen spänner över både teologi och praktik och lär ut begrepp som är centrala i dagens samhällsdiskussioner samt ger tips om hur församlingen kan ta miljöarbetet vidare.

Utbildningen kan göras individuellt, men rekommendationen är att den görs i grupp för att dra nytta av den kunskap som finns bland kollegor och förtroendevalda

och skapa diskussion om vad frågorna aktualiserar i deltagarnas kontext. Utbildningen innehåller reflektionsfrågor och lästips för den som vill lära sig mer.

I augusti 2022 hade sammanlagt 963 personer från hela Svenska kyrkan genomgått den digitala miljöutbildningen och ytterligare 421 personer hade påbörjat den. Förutom uppföljning i miljödiplomerade enheter saknas statistik för hur många som följt upp den digitala utbildningen med gemensamma reflektioner.

Utbildningskrav i kyrkans miljödiplomering

Kyrkans miljödiplomering är ett processverktyg för att bygga upp ett fungerande, långsiktigt och målinriktat miljöarbete på en teologisk grund, för en hållbar värld och ett hållbart liv. Kyrkans miljödiplomering gör det möjligt att arbeta systematiskt och strukturerat för att bidra till hållbar utveckling och minskad miljöbelastning. Idag är cirka 100 enheter i Svenska kyrkan miljödiplomerade.

Utbildningskravet i kyrkans miljödiplomering är att minst 75 procent av de tillsvidareanställda och minst 75 procent av ledamöterna i kyrkorådet/styrelsen ska genomgå en grundläggande miljö- och hållbarhetsutbildning. Utbildningen ska rymma reflektion kring miljöfrågor i perspektivet hållbar utveckling utifrån en teologisk grund, i syfte att åstadkomma en förståelse för församlingens/enhetens gemensamma värdegrund i detta arbete. Utbildaren och/eller utbildningen ska vara godkänd av stiftets handläggare för främjande av miljö-/hållbarhetsarbete.

Utbildningar om klimat

Svenska kyrkans miljöutbildning tar bland annat upp klimaträttvisa och att klimatförändringarna påverkar de mänskliga rättigheterna. Den tar också upp människan och miljön, ekosystemtjänster, planetära gränser och lagstiftning.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet som antogs av kyrkostyrelsen 2019 har insatser för lärande och utbildning hittills resulterat i en utbildning om att predika om klimathotet, klimatstigar för lärande med barn, teologiskt samtalsmaterial ”Mat för hela livet”, föreläsningar och cookalongs om vegomat för hälsan, djuren och klimatet samt flera hållbarhetswebbinarier med fokus på effektfulla åtgärder för klimat och miljö.

Flera stift anordnar regelbundet heldagar, workshops, utbildningar och samtal om klimatet och bjuder in församlingar och pastorat till dessa.

Gemensam uppföljning av deltagande i olika klimatutbildningar saknas.

Kyrkomötets uttalande om undervisning

Kyrkomötet 2019 beslutade om ett uttalande som resultat av det första tematiska kyrkomötet med temat undervisning.

> Kyrkomötet uppmanar hela Svenska kyrkan till en långsiktig och systematisk satsning på undervisning och lärande.
>
> Vi lever i en tid då vi enligt forskarna har en begränsad tid på oss att undvika en ännu större klimatkris än den vi befinner oss i. Vi behöver lära oss nya sätt att leva och bygga samhällen som kan möta behovet av en hållbar framtid för nya generationer och för dem som redan drabbas värst av ojämlikhet, fattigdom, migration och ohållbara livsmönster. Vad kan den kristna traditionen bidra med i denna situation?

Uttalandet kan läsas i sin helhet på www.svenskakyrkan.se/kyrkomotets-uttalande-om-undervisning.

Utskottets överväganden

Motion 2022:4 Utbildning om klimatkrisen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:82.

Det finns ett flertal utbildningar tillgängliga inom Svenska kyrkan som omfattar det som motionären efterfrågar. Utskottet anser att fler ska ta till sig dessa utbildningar, men att det ska ske utifrån varje stifts och församlings förutsättningar och inte genom ett nationellt påbud.

Utskottet anser att det finns tillräckligt material som täcker motionens intention.

Många befintliga utbildningar och reflektionsmaterial tas till vara inom ramen för arbetet med kyrkans miljödiplomering, där det finns krav på utbildning och reflektion. Utskottet ser positivt på att fler enheter diplomeras och därmed tillskansar sig ytterligare kunskap om klimatkrisen. Utskottet menar att kyrkans miljödiplomering är den väg vi valt för att utbilda systematiskt kring klimatkrisen, med stöd av målbilderna i Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2022

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Ann Edlund, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Anneli Kihlstrand, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Susanne Stenlund, Katarina Lövgren, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Ellionor Moberg, Carin Jakobsson, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr och Gun Gabrielsson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets betänkande 2022:5

Förbättrat brandskydd för kyrkor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:55 som föreslår att de generella regelverken för brandskydd av kyrkor och hur dessa uppfylls ska ses över. Utskottet finner att det arbete som redan pågår och det regelverk som finns är tillräckligt för att uppnå motionärens intentioner och föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:55.

Motionens förslag

Motion 2022:55 av Axel W Karlsson, Förbättrat brandskydd för kyrkor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över de generella regelverken för brandskyddet av kyrkor samt existerande praxis för detta skydd i syfte att finna förbättringar.

Bakgrund

Många olika aktörer bistår med kunskap och vägledning

Det finns generella regelverk med betydelse för brandskyddet i flera olika former. Förutom plan- och bygglagen kan nämnas lagen om skydd mot olyckor (LSO), Statens räddningsverks allmänna råd (SRVFS) och kulturmiljölagen (KML).

Vad som är gott brandskydd och effektivt förebyggande av brand dokumenteras bland andra av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), den kommunala räddningstjänsten, länsstyrelserna och inom ramen för forskning på området. Även försäkringsbolag som Kyrkans försäkring och bokförlag som Verbum ger ut rekommendationer och checklistor till stöd för ett proaktivt arbete mot brandskador.

Ett aktuellt exempel kan nämnas. Kunskapsöversikten *Brandsäkerhet för byggnader med kulturvärden* utgavs 2021. Projektet initierades av Brandforsk, en insamlingsstiftelse som verkar för ett brandsäkrat samhälle byggt på kunskap, och genomfördes tillsammans med Akademiska hus, Fortifikationsverket, Kammarkollegiet, Kyrkans försäkring, Riksantikvarieämbetet och Statens fastighetsverk. Översikten är skriven av forskare från Göteborgs universitet, Lunds universitet, Luleå tekniska universitet, RISE och Uppsala universitet, och projektet har bistått av en stor och bred referensgrupp, under medverkan av sakkunniga inom Svenska kyrkan samt Kyrkans försäkring.

Tillsynen över fastighetsägarnas arbete med brandskydd, vilket också omfattar församlingars, pastorats och stifts arbete med brandskydd, utförs av den kommunala räddningstjänsten. I stiften finns expertis på fastighetsförvaltning och kyrkoantikvariska frågor.

Nationell nivå deltar i arbete med planering, nätverk, regelverk och ekonomiskt stöd

Förebyggande brandskyddsarbete är en prioriterad fråga för stift och lokala enheter vilket märks inte minst genom ansökningar för ekonomiskt stöd för sådant arbete. Sedan Kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) introducerades 2002 har cirka sex procent av medlen fördelats till arbete med säkerhetsfrågor, det vill säga åtgärder som preventivt skyddar det kyrkliga kulturarvet från stöld och brand. Riktlinjerna för KAE medger att upp till cirka 75 procent av kostnaderna för åskskydd, brand- och stöldskydd kan finansieras genom KAE och stiften kan också besluta att denna typ av insatser delfinansieras genom kyrkounderhållsbidrag (KUB).

Svenska kyrkans församlingar/pastorat har genom inventarieförteckningar god kännedom om de kulturhistoriska föremål de äger. Som en del av det systematiska brandskyddsarbetet har i flera stift bedrivits ett arbete med ”insatskort”, som gör det möjligt för kommunens räddningstjänst att veta vilka föremål som bör evakueras i händelse av brand. Att ta fram ”insatskort” sker naturligtvis för varje kyrkobyggnad, men i flera fall har stiften initierat och samordnat arbetet.

Riksantikvarieämbetet är sammankallande för en samverkansgrupp i detta ämne. Möten hålls hos de olika deltagande organisationerna. Då finns möjlighet att presentera den egna verksamheten och dess arbete med brand och kulturarv. Svenska kyrkans nationella nivå och Kyrkans försäkring medverkar regelbundet i samverkansgruppens möten. Utöver Svenska kyrkan deltar representanter för de statliga muséerna, länsmuseerna, Hembygdsförbundet, Riksarkivet, Länsstyrelsen, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statens fastighetsverk, Riksdagsförvaltningen, Fortifikationsverket för att nämna några exempel. På senare tid har frågor kring modern sprinklerteknik varit ett ämne för diskussion och erfarenhetsutbyte.

Kyrkostyrelsen har under 2022 påbörjat ett arbete med en handledning för fastighetsägande, fastighetsförvaltning och upphandling av tjänster till stöd för församlingars och pastorats fastighetsverksamhet. Arbetet utförs i uppdragsform inom ramen för den nationella nivåns ansvar för verkställandet av kyrkomötets beslut om Gemensamt ansvar (KmSkr 2016:7).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:55.

Förvaltarskapsutskottet delar motionärens åsikt att det är nödvändigt att använda kostnadseffektiva metoder för att förebygga brandskador i kyrkor och andra byggnader. Utskottet gör dock bedömningen att det arbete som bedrivs av kyrkostyrelsen och som tar stöd i de generella regelverk som finns är tillräckliga för att uppnå det motionären eftersträvar. Utskottet anser därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Anneli Kihlstrand, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Susanne Stenlund, Katarina Lövgren, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Ellionor Moberg, Carin Jakobsson, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr och Gun Gabrielsson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarskapsutskottets betänkande 2022:6

Ekobegravningar

Sammanfattning

I detta ärende behandlas motion 2022:67 som föreslår att begravningsverksamheten ska verka för bättre ekologiskt avtryck. Utskottet uppskattar motionens intentioner. Utskottet ser dock att ett arbete för minskad klimatpåverkan i begravningsverksamheten pågår i Svenska kyrkan, tillsammans med många inblandade aktörer.

Utskottet håller med om att Svenska kyrkan ska sträva efter en hållbar begravningsverksamhet men att det inte är ett uppdrag som kan ges till kyrkostyrelsen då det ligger utanför kyrkostyrelsens ansvarsområde.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att
1. avslå motion 2022:67, punkt 1,
2. avslå motion 2022:67, punkt 2,
3. avslå motion 2022:67, punkt 3,
4. avslå motion 2022:67, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2022:67 av Lena Östholm m.fl., Ekobegravningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för
1. ett minskat klimatavtryck vid begravningar,
2. att ekobegravningar ska vara det primära valet,
3. att fossila energikällor fasas ut vid kremering,
4. att transporter i samband med begravning ska vara fossilfria.

Bakgrund

Om begravningsverksamheten i Svenska kyrkan

I samband med relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten den 1 januari 2000 beslutades att Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter även fortsättningsvis skulle vara huvudmän för begravningsverksamheten. Undantagen från den ordningen finns i Stockholms och Tranås kommuner där det är kommunerna som är huvudmän. I Stockholm och Tranås har begravningsverksamheten varit kommunal sedan lång tid tillbaka.

Det är huvudmannens skyldighet att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde. Detta gäller alla, oberoende av trostillhörighet. Huvudmannen ska dessutom inom det egna förvaltningsområdet eller ett närbeläget förvaltningsområde tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. En huvudman kan lösa uppgiften att hålla särskilda gravplatser genom att teckna avtal med en annan huvudman som redan har anlagt särskilda gravplatser.

För att utföra ovan uppräknade uppgifter krävs personal, maskiner, redskap, administration och ett förtroendevalt organ. Kostnaderna för allt detta finansieras med begravningsavgiften.

Miljövänlig begravning i församlingsarbetet

Församlingar som arbetat med Kyrkans miljödiplomering har gett tips till hur församlingen kan uppmuntra miljövänligare beteenden i samband med begravningar, i kontakten med anhöriga, besökare och begravningsbyråer. Tipsen finns på Svenska kyrkans hållbarhetsportal som är tillgänglig för samtliga församlingar på intranätet (https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen).

Transporter i samband med begravning, mellan krematorier och kyrkor, sker antingen i egen regi eller med hjälp av begravningsbyråer. Transporter inom kyrkogårdarna omfattas av församlingarnas miljö- och klimatarbete.

Många församlingar och pastorat är medlemmar och engagerade i branschförbundet för begravningshuvudmän i Sverige, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF). SKKF har en färdplan för att begravningshuvudmännen ska ha en fossilfri och klimatneutral verksamhet till år 2023.

Begängelsemetoder samt stödbränsle vid kremeringar

Kremation och jordbegravning är de enda tillåtna begängelsemetoderna i Sverige.

En tredjedel av krematorierna köpte fossil olja under 2021, varav några genomförde omställning till bioolja under 2021. Ytterligare några krematorier planerar omställning 2022–2023, och några 2024–2026.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Svenska kyrkan ska vara klimatneutral senast år 2030, det vill säga inte lämna något nettobidrag till den globala uppvärmningen. Målet ska till största delen nås genom utsläppsminskningar inom vår egen verksamhet, till exempel genom produktion av förnybar el, effektiv energianvändning och fossilfria transporter.

Färdplanen omfattar bland annat projekt om utfasning av fossileldade oljepannor för uppvärmning och om klimatsmarta kyrkogårdar, inklusive satsningar kring ökad biologisk mångfald och fossilfri maskindrift. Resultat och arbetssätt från dessa projekt tillvaratas också i begravningsverksamheten, som omfattas av färdplanen.

Utskottets överväganden

Motion 2022:67 Ekobegravningar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:67.

Begravningsverksamheten omfattas av en komplex organisation och ansvarsfördelning där kyrkostyrelsen inte har mandat när det gäller hur verksamheten ska bedrivas, då det är församlingen eller pastoratet som har uppdraget som huvudman enligt lag. Därför anser utskottet att frågan om det som motionären benämner som ekobegravningar

hanteras bäst av församlingen/pastoratet medan kyrkostyrelsen, genom sitt ansvar för övergripande frågor, står för de övergripande besluten där Svenska kyrkans färdplan för klimatet bidrar till församlingens och begravningsverksamhetens arbete för lägre klimatavtryck. Utskottet förutsätter att begravningsverksamheten utgår från höga miljöambitioner och att arbetet bedrivs för klimatneutralitet 2030 enligt Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Därför ställer sig utskottet tveksamt till begreppet eko-begravningar utan anser att strävan ska vara att all begravningsverksamhet ska vara hållbar.

Utskottet vill lyfta att arbete för fossilfria och miljövänligare begravningar också drivs av begravningsbyråer och andra huvudmän för begravningsverksamhet och således är en gemensam sak att verka för i samhället. Utskottet ser och uppmuntrar den rörelse som är i gång, inte minst i de församlingar som arbetar med kyrkans miljödiplomering.

Uppsala den 6 oktober 2022

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Ann Edlund, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Anneli Kihlstrand, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Susanne Stenlund, Katarina Lövgren, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Ellionor Moberg, Carin Jakobsson, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr och Gun Gabrielsson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag yrkar bifall till motion 2022:67 och reserverar mig därför mot förvaltarskaps-utskottets beslut i betänkandet F 2022:6. Vi är långt ifrån att ha hållbara begravningar idag och det behöver ske ett medvetet arbete för att nå fram. Svenska kyrkan nationellt kan inte frånsäga sig ansvaret att verka för hållbarhetsarbetet när det gäller begrav-ningar.

Lena Östholm Munkberg

Kyrkomötets skrivelser
KmSkr 2022:1–27

Kyrkomötets skrivelser

KmSkr 2022:1	Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021
KmSkr 2022:2	Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
KmSkr 2022:3	Obehörigförklaring av biskop
KmSkr 2022:4	Tillsättning av domprost
KmSkr 2022:5	Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd
KmSkr 2022:6	Nationell visselblåsarfunktion
KmSkr 2022:7	Verksamhetsberättelse 2021 för Ansvarsnämnden
KmSkr 2022:8	Verksamhetsberättelse 2021 för Överklagandenämnden
KmSkr 2022:9	Omvändelseterapi
KmSkr 2022:10	Råd och institut för lärande och undervisning
KmSkr 2022:11	Församlingsutveckling och engagemang
KmSkr 2022:12	Kyrkomusikalisk utbildning
KmSkr 2022:13	Jämställdheten i Svenska kyrkan
KmSkr 2022:14	Svenska kyrkans skogsförvaltning
KmSkr 2022:15	Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer
KmSkr 2022:16	Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster
KmSkr 2022:17	Övriga ändringar
KmSkr 2022:18	Kyrkomötets arbetsformer
KmSkr 2022:19	Valfrågor
KmSkr 2022:20	Kostnaderna i begravningsverksamheten
KmSkr 2022:21	Verksamhetsberättelse 2021 för Valprövningsnämnden
KmSkr 2022:22	Varumärke och kampanj
KmSkr 2022:23	Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan
KmSkr 2022:24	Uigurernas situation
KmSkr 2022:25	Ekumenisk dialog om nedrustning
KmSkr 2022:26	Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk
KmSkr 2022:27	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:1

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2022:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2022:2 dels att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021, dels att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2021.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:2

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2022:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2022:3 att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2022:3 till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:3

Obehörigförklaring av biskop

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2022:4 Obehörigförklaring av biskop

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:4 att bifalla motion 2022:29, punkt 1, av Margaretha Herthelius m.fl., Obehörigförklaring av biskop, att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:4

Tillsättning av domprost

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2022:9 Tillsättning av domprost

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:9 att bifalla motion 2022:59 av Jonas Noréus, Tillsättning av domprost, att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden för domprost.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:5

Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2022:11 Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:11 att bifalla motion 2022:72 av Klas Corbelius och Jesper Eneroth, Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av att sänka åldern för valbarhet för församlingsråd till 16 år och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:6

Nationell visselblåsarfunktion

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2022:12 Nationell visselblåsarfunktion

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:12 att med anledning av motion 2022:85 av Sofija Pedersen Videke och Amanda Carlshamre, Nationell visselblåsarfunktion, uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter till insatser som kompletterar redan vidtagna och planerade åtgärder av nationell nivå med syfte att stödja Svenska kyrkans enheter i arbetet med att efterleva lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och i näraliggande frågor.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:7

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2022:13 Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:13 dels att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna, dels att med anledning av vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:8

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2022:14 Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:14 att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:9

Omvändelseterapi

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2022:4 Omvändelseterapi

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:4 att bifalla motion 2022:28 av Tomas Rosenlundh och Karin Janfalk, Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet, att uttala att Svenska kyrkan med självklarhet tar avstånd från all form av verksamhet som syftar till att ”bota” eller omprogrammera sexuell läggning och/eller könsidentitet.

Kyrkomötet beslutade också i enlighet med samma betänkande att bifalla motion 2022:58, punkt 1, av Jonas Noréus m.fl., Avståndstagande från omvändelseterapi, att uttala att omvändelseterapi för hbtqi-personer inte ska förekomma i något sammanhang i Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:10

Råd och institut för lärande och undervisning

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2022:5 Råd och institut för lärande och undervisning

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:5 att med anledning av motion 2022:31 av Niklas Grahn och Sören Dalevi, Råd och institut för lärande och undervisning, föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:11

Församlingsutveckling och engagemang

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2022:6 Församlingsutveckling och engagemang

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:6 att bifalla motion 2022:37, punkt 1, av Berth Löndahl m.fl., Utbildning i att omstarta och bygga församling, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att ”församlingsbyggande” blir en väsentlig del av utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:12

Kyrkomusikalisk utbildning

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2022:7 Kyrkomusikalisk utbildning

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:7 att bifalla motion 2022:52 av Mattias Lundberg m.fl., Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning, att uppdra till kyrkostyrelsen att söka samband med styrelse och utbildningsledning för Marie Cederschiöld högskola, för att med ett bryggstöd i form av ett ekonomiskt garantibelopp möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:13

Jämställdheten i Svenska kyrkan

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2022:10 Jämställdheten i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:10 att bifalla motion 2022:64 av Sandra Ryström Signarsdotter och Jesper Eneroth, Jämställdheten i Svenska kyrkan, att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:14

Svenska kyrkans skogsförvaltning

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarskapsutskottet 2022:1 Svenska kyrkans skogsförvaltning

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2022 i enlighet med förvaltarskapsutskottets betänkande F 2022:1 att bifalla motion 2022:49 av Paul Höglund, Avsättningar i Svenska kyrkans skogar, att uppdra till kyrkostyrelsen att påbörja förhandlingar med berörda myndigheter för att möjliggöra avsättningar i kyrkans skogar av virke till kulturrenoveringar av kyrkans fastigheter.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:15

Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2022:1 Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:1 att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 1, bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:16

Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2022:2 Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:2 att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i skrivelse 2022:4, avsnitt 2.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:17

Övriga ändringar

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2022:3 Övriga ändringar

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:3 dels att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i skrivelse 2022:4, avsnitt 3, dels att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen enligt bilaga 2.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:18

Kyrkomötets arbetsformer

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2022:4 Kyrkomötets arbetsformer

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:4 dels att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1, dels att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet enligt bilaga 2.

Kyrkomötet beslutade också att år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde och att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2024 ska vara Kyrkan i det offentliga rummet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen och kyrkomötets presidium

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:19

Valfrågor

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2022:5 Valfrågor

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:5 att bifalla motion 2022:81, punkt 1 och 2, av Jesper Eneroth m.fl., Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet, att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär dels införande av procentspärr för val till kyrkomötet, dels att utjämningsmandat endast fördelas mellan de nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast valkretsmandat i någon av valkretsarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:20

Kostnader i begravningsverksamheten

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2022:11 Kostnader i begravningsverksamheten

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:11 att bifalla motion 2022:39, punkt 1, av Sten Janson m.fl., Utvecklingen av begravningskostnaderna, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:21

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2022:13 Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:13 att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:22

Varumärke och kampanj

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2022:2 Varumärke och kampanj

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2022:2 att bifalla motion 2022:35 av Berth Löndahl m.fl., Missionskampanjer inför storhelgerna, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till nationella missionskampanjer om kristen tro inför storhelgerna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:23

Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2022:1 Överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:1 att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6, punkterna 1–3, att

1. överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan ingås mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan (The Episcopal Church), bilaga 1,
2. överenskommelsen träder i kraft när Svenska kyrkans ärkebiskop och Den episkopala kyrkans ärkebiskop (Presiding Bishop) har undertecknat överenskommelsen,
3. en kontaktgrupp med företrädare från båda kyrkorna utses för att samordna arbetet med att fördjupa gemenskapen mellan kyrkorna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:24

Uigurernas situation

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2022:2 Uigurernas situation

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:2 att med anledning av motion 2022:4 av Torbjörn Aronson m.fl., Uigurernas situation, uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur uigurernas situation i Kina kan belysas i internationella ekumeniska organisationer.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:25

Ekumenisk dialog om nedrustning

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2022:8 Ekumenisk dialog om nedrustning

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:8 att bifalla motion 2022:61, punkt 1 och 2, av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Ekumenisk dialog om nedrustning, dels att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana Kyrkornas världsråd att tillsammans med aktuella medlemskyrkor återuppta dialogen med icke-nukleära medlemmar av Nato, dels att å Svenska kyrkans vägnar ta en aktiv del i en sådan dialog.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:26

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2022:2 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2022:2 att bifalla kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2022:5 att från och med pingstdagen 28 maj 2023 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till svenskt teckenspråk i urval användas i Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2022:27

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2022:1 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2022:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2023 till 3 359 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2024 till 3 408 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2025 till 3 368 miljoner kronor,
5. ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 23 november 2022

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Personregister

Personregister

Personregister över biskopar, ledamöter och tjänstgörande ersättare i kyrkomötet med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret omfattar både 2022 års kyrkomöte och kyrkomötets valsammanträde 2021 och innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, ledamotsnummer, uppdrag, ledighet, ersättare och inlämnade motioner.

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
G	Gudstjänstutskottet
O	Organisationsutskottet
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
E	Ekonomiutskottet
Eu	Ekumenikutskottet
Kl	Kyrkolivsutskottet
SK	Samhälls- och kulturutskottet
F	Förvaltarskapsutskottet
Ks	Kyrkostyrelsen
KN	Kyrkorättsnämnden
VN	Svenska kyrkans valprövningsnämnd
S	Socialdemokraterna
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
C	Centerpartiet
BA	Borgerligt alternativ
SD	Sverigedemokraterna
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
FK	Frimodig kyrka
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan – De gröna
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
AfS	Alternativ för Sverige
HoJ	Himmel och Jord

A

Aelius, Gary, 1953, Stockholms stift, SD, 226 — SK ersättare
Ny ledamot 2022 efter Christina Wallmark
Motion: 10 (återupprättad relation med Israel och det judiska folket), 11 (Nya testamentet till 18-åringar), 20 (Svenska kyrkans varumärke som familjekyrka), 21 (Information på skolor om konfirmation och kristen tro), 24 (Jesus, religionsdialogen och islamismen)

Ahl, Lina, 1983, Karlstads stift, ViSK, 174 — SK ersättare
Motion: 43 (Frågeinstitut i kyrkomötet)

Ahremark Persson, Benny, 1953, Karlstads stift, C, 172 — TU ersättare

Andersson, Anette, 1968, Västerås stift, S, 77
Ersättare session 2 för Solveig Oskarsson

Andersson, Anna-Karin, 1959, Västerås stift, C, 78 — O ersättare

Andersson, Hilkka, 1947, Skara stift, S, 47 — E ersättare

Andersson, Lars B, 1969, Uppsala stift, ViSK, 9 — O ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Monika Åberg

Andersson, Margareta, 1948, Växjö stift, C, 86 — TU ledamot
Motion: 62 (Sammanläggningar av församlingar och pastorat) — Valberedningen
KN v ordf

Andersson, Maria, 1978, Luleå stift, FK, 203 — O ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Stefan Aro

Arman, Lena, 1953, Linköpings stift, POSK, 23 — SK ledamot
Motion: 56 (Studier i religionspsykologi för blivande präster)

Arnesson, Agne, 1950, Skara stift, C, 45 — G ersättare
Motion: 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna)

Aro, Stefan, 1975, Luleå stift, FK, 201 — O ersättare
Ledig valsammanträdet, ersatt av Jörgen Ericsson
Ledig session 1 och 2, ersatt av Maria Andersson

Aronson, Torbjörn, 1963, Uppsala stift, KR, 20 — Kl ledamot
Motion: 3 (Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift), 4 (Uigurernas situation)

Axelsson, Stig, 1946, Karlstads stift, POSK, 170 — SK ledamot
Motion: 51 (Engagemang, efterföljelse och lärjungaskap), 56 (Studier i religionspsykologi för blivande präster)

Axelsson Edström, Birgitta, 1964, Växjö stift, ÖKA, 90 — Eu ersättare

Axén Olin, Kristina, 1962, Stockholms stift, BA, 208 — E ersättare
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Gunilla Eldebro

B

Backström, Victor, 1989, Stockholms stift, POSK, 222 — E ledamot
Motion: 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna)

Bagi, Vicktoria, 1971, Västerås stift, ViSK, 74 — Kl ledamot

Beckman, Lars, 1963, Linköpings stift, POSK, 26 Ledig session 1, ersatt av Johan Garde Avsagt sig uppdraget som ledamot efter session 1, ny ledamot: Johan Garde	
Bengtsdotter, Anna-Karin, 1968, Lunds stift, S, 119	F ledamot
Bengtsson, Maja, 1977, Göteborgs stift, FK, 142 Ersättare session 1 för Hans Weichbrodt	TU ersättare
Benke, Mattias, 1968, Uppsala stift, S, 17	SK ersättare KN ledamot
Berggren, David, 1995, Uppsala stift, S, 10 Ersättare valsammanträdet för Christian Bonde	
Berglund, Mats, 1990, Göteborgs stift, ViSK, 146	O ledamot
Bergström, Levi, 1947, Luleå stift, S, 187	Km 1 v ordf
Birgersdotter, Ulla, 1950, Stockholms stift, POSK, 217	Eu ersättare
Bjereld, Ulf, 1957, Göteborgs stift, S, 159	O ledamot
Bjerrhede, Staffan, 1953, Göteborgs stift, MPSK, 151 Ersättare session 2 för Aina Nordqvist	
Björneke, Britt, 1946, Stockholms stift, ViSK, 225 Motion: 41 (Det sociala engagemanget och arbetet med exit-processer)	TU ledamot, v ordf VN ersättare
Blind, Henrik, 1978, Luleå stift, MPSK, 203 Ledig valsammanträdet och session 1, ingen ersättare Motion: 65 (Inrättande av elfond), 66 (Ursäkten till samerna), 67 (Ekobegravningar), 74 (Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen)	TU ersättare
Block, Claes, 1945, Lunds stift, S, 97 Ledig valsammanträdet, ingen ersättare	F ledamot, v ordf
Bonde, Christian, 1990, Uppsala stift, S, 10 Ledig valsammanträdet, ersatt av David Berggren	Eu ledamot
Bonnier, Åke, 1957, biskop i Skara stift Motion: 52 (Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning), 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val)	G
Boström, Arnold, 1946, Stockholms stift, SD, 242 Ledig session 1 och 2, ersatt av Ulf Wester	F ersättare
Brendt, Agneta, 1946, Uppsala stift, S, 14	Eu ledamot
Bromée, Anders, 1958, Lunds stift, BA, 111	F ersättare
Brunnstedt, Anders, 1955, Västerås stift, POSK, 66	F ersättare Ks ersättare
Buhr, Marie, 1960, Härnösands stift, ViSK, 182 Ledig valsammanträdet, ingen ersättare	F ersättare

C

Callenberg, Louise, 1978, Stockholms stift, S, 229 — O ledamot, ordf
Ledig session 2, ersatt av Roger Persson Österman

Carlsén, Josefine, Strängnäs stift, POSK, 58 — Eu ersättare

Carlshamre, Amanda, 1989, Stockholms stift, POSK, 207 — Ks ledamot
Motion: 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val),
85 (Nationell visselblåsarfunktion)

Carlsson, Margareta, 1964, Strängnäs stift, ViSK, 59 — SK ersättare

Castor, David, 1971, Lunds stift, FK, 110 — Kl ersättare

Clausen, Cecilia, 1983, Stockholms stift, S, 212 — SK ersättare
Ledig session 1, ersatt av Anette Pettersson

Corbelius, Klas, 1976, Linköpings stift, S, 31 — Eu ledamot
Motion: 61 (Ekumenisk dialog om nedrustning),
72 (Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd)

Coughlin-Sjögren, Helen, 1975, Visby stift, S, 205 — TU ersättare

D

Dahllöf, Jimmy, 1988, Stockholms stift, BA, 245 — TU ersättare
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare

Dahm, Lina, 1979, Skara stift, S, 51 — SK ledamot

Dalevi, Sören, 1969, biskop i Karlstads stift — Eu
Motion: 31 (Råd och institut för lärande och undervisning)

Dalman, Johan, 1960, biskop i Strängnäs stift — E
Ks ersättare för ärkebiskopen

Delén, Jenny, 1973, Lunds stift, BA, 122 — SK ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Inger Hagelin

E

Edman, Pernilla, 1970, Karlstads stift, S, 175 — E ledamot

Ek, Magnus, 1994, Linköpings stift, C, 25 — E ledamot

Ekeroth Clausson, Sebastian, 1982, Skara stift, S, 36 — O/E ersättare
Ks ersättare

Ekström, Rolf, 1954, Lunds stift, S, 123 — Kl ersättare

Eldebro, Gunilla, 1948, Stockholms stift, BA, 208 — E ersättare

Eliasson, Birgitta, 1955, Linköpings stift, S, 25 — TU ledamot

Emilsson, Aron, 1990, Linköpings stift, SD, 27
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022,
ny ledamot: Per Hanö

Eneroth, Jesper, 1995, Göteborgs stift, S, 131 — Ks ledamot
Motion: 64 (Jämställdheten i Svenska kyrkan), 72 (Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd), 81 (Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet), 83 (Obehörigförklaring av präster som diskriminerar)

Engström, Daniel, 1987, Lunds stift, SD, 99
Motion: 2 (Konsekvenser av ökad sekretess), 7 (Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen), 12 (Kompendium med kyrkoårets texter), 18 (Dimensioner i hållbarhetsredovisningen), 22 (Mobbning inom Svenska kyrkan), 23 (Kompetensutveckling, teologi och bibelkunskaper)

Engström, Rodney, 1948, Härnösands stift, BA, 185 — SK ersättare
Ersättare valsammanträdet för Christina Thernsjö
Ny ledamot 2022 efter Christina Thernsjö

Ericson, Lars-Ivar, 1948, Lunds stift, C, 121 — Eu ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Eva Franksson Colliander

Ericsson, Fredrik, 1981, Härnösands stift, S, 180 — G ersättare

Ericsson, Jörgen, 1972, Luleå stift, FK, 201
Ersättare valsammanträdet för Stefan Aro

Eriksson, Britas Lennart, 1952, Västerås stift, S, 68 — Eu ersättare
Ledig valsammanträdet, session 1 och 2, ersatt av Peter Weiderud

Eriksson, Gun, 1948, Uppsala stift, S, 1 — Eu ledamot, v ordf

Eriksson, Knapp Anna, 1954, Härnösands stift, POSK, 183 — G/Eu ersättare

Erlandsson Starwing, Madelaine, 1947, Linköpings stift, BA, 28 — Eu ledamot
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat), 40 (Digitalisera och effektivisera)

Ershammar, Mats, 1942, Strängnäs stift, BA, 57 — Kl ledamot

Ervasti, Marjut, 1965, Stockholms stift, ViSK, 210
Motion: 81 (Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet), 83 (Obehörigförklaring av präster som diskriminerar)

Eskhult, Kerstin, 1950, Uppsala stift, C, 19 — SK ledamot

Espert, Lars-Anders, 1942, Lunds stift, AfS, 129
Ersättare session 1 och 2 för Iván Knézy

Etander Rimborg, Carina, 1964, Göteborgs stift, POSK, 141 — Km 2 v ordf

Everbrand, Åsa Felix, 1962, Växjö stift, C, 82 — Eu ledamot

F

Falk, Celina, 1986, Luleå stift, POSK, 191 — Eu ledamot
Motion: 45 (Mission som församlingens grundläggande uppgift)

Fast, Sven-Bernhard, 1951, Visby stift — O
Fullgjort biskopens uppgifter session 1
Ledig session 2

Ferm, Kenneth B, 1955, Lunds stift, POSK, 125
Ersättare valsammanträdet för Joakim Persson

Forsén, Göran, 1959, Västerås stift, BA, 76 — F ersättare
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat)

Franksson Colliander, Eva, 1952, Lunds stift, C, 121 — Eu ledamot
Ledig session 1 och 2, ersatt av Lars-Ivar Ericson

Fransson, Johannes, 1991, Karlstads stift, S, 164 — TU ersättare
Ks ersättare

Fransson, Stig-Göran, 1950, Växjö stift, C, 94 — TU ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Mats Nilsson

Franzén, Gunilla, 1966, Göteborgs stift, C, 135 — F ledamot, ordf

Fredborg, Suzanne, 1953, Stockholms stift, BA, 223 — E ersättare
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat), 40 (Digitalisera och effektivisera) — VN ersättare

Fredriksson, Robert, 1972, Växjö stift, SD, 85 — O ersättare
Ny ledamot efter Eric Westroth

Fungmark, Eva-Lena, 1951, Linköpings stift, C, 32 — O ersättare

Fält, Britt, 1952, Luleå stift, ViSK, 192 — SK ledamot
Motion: 41 (Det sociala engagemanget och arbetet med exit-processer)

G

Gabrielsson, Gun, 1954, Göteborgs stift, HoJ, 163 — F ersättare
Ersättare session 1 för Åsa Rehndell

Garde, Johan, 1990, Linköpings stift, POSK, 31, 26 — G ersättare
Ersättare valsammanträdet för Anne Olofsson
Ersättare session 1 för Lars Beckman
Ny ledamot från session 2 efter Lars Beckman

Gerenmark, Lisa, 1983, Skara stift, ÖKA, 42 — Kl ersättare
Ks ersättare

Gholam Ali Pour, Nima, 1981, Lunds stift, SD, 107 — Eu ledamot
Ledig valsammanträdet, session 1 och 2, ersatt av Jan-Åke Isaksson
Motion: 1 (Säkrare valsystem), 2 (Konsekvenser av ökad sekretess), 10 (återupprättad relation med Israel och det judiska folket), 11 (Nya testamentet till 18-åringar), 15 (Förföljda kristna), 24 (Jesus, religionsdialogen och islamismen), 25 (Kristna samarbetsavtal)

Glas, Katarina, 1963, Luleå stift, POSK, 195 — Eu ledamot, ordf
Motion: 45 (Mission som församlingens grundläggande uppgift), 56 (Studier i religionspsykologi för blivande präster)

Grahn, Niklas, 1969, Karlstads stift, POSK, 165 — TU ledamot
Motion: 31 (Råd och institut för lärande och undervisning), 45 (Mission som församlingens grundläggande uppgift)

Granström, Agneta, 1955, Stockholms stift, MPSK, 238 — Eu ledamot
Motion: 65 (Inrättande av elfond), 66 (Ursäkten till samerna), 67 (Ekobegravningar), 74 (Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen)

Grip, Leif, 1954, Härnösands stift, POSK, 178 — F ledamot

Gustavsson, Leif, 1951, Växjö stift, SD, 95 — TU ersättare
Motion: 18 (Dimensioner i hållbarhetsredovisningen), 19 (Obligatoriska barnkonsekvensanalyser), 22 (Mobbning inom Svenska kyrkan), 23 (Kompetensutveckling, teologi och bibelkunskaper)

Gyllenberg Bergfasth, Cecilia, 1973, Linköpings stift, MPSK, 35 — E ersättare
Motion: 65 (Inrättande av elfond), 66 (Ursäkten till samerna), 67 (Ekobegravningar), 71 (Prästvigning av kandidater som inte viger samkönade par), 74 (Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen)

Gårder, Nils, 1951, Lunds stift, POSK, 104 — Ks ledamot

H

Halldin, Kicki, 1968, Göteborgs stift, S, 144 — TU ledamot
Tidigare Kicki Mattsson
Ledig valsammanträdet, ersatt av Ellinor T Nilsson

Hanö, Per, 1959, Linköpings stift, SD, 27 — Eu ersättare
Ny ledamot efter Aron Emilsson

Hagelin, Inger, 1953, Lunds stift, BA, 122 — SK ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Jenny Delén

Haggren, Charlotte, 1961, Stockholms stift, ÖKA, 220 — SK ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Christoffer Stavenow

Hedin, Magnus, 1960, Växjö stift, BA, 89 — Kl ersättare
Motion: 29 (Obehörigförklaring av biskop), 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat)

Hedlundh, Emma, 1978, Uppsala stift, POSK, 2 — TU ledamot
Motion: 45 (Mission som församlingens grundläggande uppgift)

Heldt, Maria, 1960, Uppsala stift, MPSK, 16 — Kl ersättare

Herou, Bo, 1953, Lunds stift, KR, 117 — TU ledamot
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare

Herthelius, Margaretha, 1942, Stockholms stift, FiSK, 230 — Kl ledamot
Motion: 29 (Obehörigförklaring av biskop), 30 (Nationella listor vid kyrkoval), 46 (Stöd till den ortodoxa kyrkan i Ukraina), 47 (Informationskampanj för kyrkomusiker-utbildningar), 58 (Avståndstagande från omvändelseterapi)

Hesser Nordin, Hanna, 1962, Stockholms stift, BA, 237 — O ersättare
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat)

Hillerström, Marja, 1951, Stockholms stift, ViSK, 216 — Eu ersättare

Hjernerth, Maria, 1971, Strängnäs stift, ÖKA, 64 — Eu ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Margareta Karlsson

Hjertén, Johan, 1964, Skara stift, BA, 43 — Eu ersättare
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat), 40 (Digitalisera och effektivisera)

Hofling, Katarina, 1966, Karlstads stift, S, 166 — SK ledamot

Holmberg, Andreas, 1966, biskop i Stockholms stift — Kl
Motion: 52 (Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning)

Holmqvist, Sven, 1960, Luleå stift, S, 198
Ledig valsammanträdet, ersatt av Annika Nyman
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022, ny ledamot: Annika Nyman

Hyse, Kristina, 1978, Västerås stift, ÖKA, 79 — G ersättare

Hägg, Rebecca, 1982, Linköpings stift, S, 33 — F ledamot
Motion: 60 (Effekter av barnkonsekvensanalyser)

Härder, Anton, 1966, Växjö stift, S, 83 — SK ledamot, v ordf

Höglund, Paul, 1950, Härnösands stift, C, 181 — F ersättare
Motion: 49 (Avsättningar i kyrkans skogar)

I

Imberg, Johannes, Göteborgs stift, POSK, 160 — Kl ledamot

Inghammar, Helena, 1971, Stockholms stift, ÖKA, 241 — F ledamot

Ingårda, Åsa, 1968, Strängnäs stift, C, 54
Ledig valsammanträdet, ersatt av Xerxes Åkerfeldt
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022, ny ledamot: Xerxes Åkerfeldt

Isaksson, Jan-Åke, 1964, Lunds stift, SD, 107 — Eu ersättare
Ersättare valsammanträdet, session 1 och 2 för Nima Gholam Ali Pour

Isberg, Linda, 1977, Lunds stift, POSK, 98 — Kl ledamot

Ivemyr, Agneta, 1948, Västerås stift, S, 70 — Kl ersättare

J

Jackelén, Antje, 1955, ärkebiskop, Uppsala stift — Ks ordf
Stavnedläggning efter session 1

Jakobsson, Carin, 1953, Visby stift, C, 204 — F ersättare
Ks ersättare

Jakobsson, Lars, 1946, Stockholms stift, POSK, 228
Ersättare valsammanträdet för Eva-Maria Munck

Janfalk, Karin, 1956, Göteborgs stift, ÖKA, 141 — Kl ledamot
Motion: 28 (Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet)

Janson, Sten, 1948, Göteborgs stift, POSK, 147 — TU ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare — KN ledamot
Motion: 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna)

Jansson, Tomas, 1956, Västerås stift, POSK, 75 — Eu/SK ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Johan Linnman

Jernqvist, Nils, 1987, Lunds stift, ÖKA, 118 — O ersättare

Johannesson, Karin, 1970, biskop i Uppsala stift — O

Johansson, Boel, 1952, Uppsala stift, POSK, 11 — SK ledamot
Motion: 56 (Studier i religionspsykologi för blivande präster)

Johansson, Elsa, 1976, Stockholms stift, ViSK, 243
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022,
ny ledamot: Kaya Ålander

Johansson, Marie, 1962, Växjö stift, S, 80 — Ks ledamot

Johansson, Monica, 1942, Växjö stift, ViSK, 96 — Kl ersättare

Johansson, Torvald, 1955, Strängnäs stift, POSK, 53 — G ledamot

Johansson Huuva, Birgitta, 1956, Luleå stift, C, 197 — Kl ersättare

Johnsson, Lars, 1946, Strängnäs stift, S, 52 — Ks ledamot

Jonsson, Ingvar, 1959, Västerås stift, SD, 71 — F ersättare
Motion: 4 (Uigurernas situation) — Ks ersättare

K

Karlsson, Axel W, 1948, Göteborgs stift, AfS, 162
Motion: 50 (Tidsbegränsade mandatperioder för biskopar), 53 (Psalmen Fädernas kyrka), 55 (Förbättrat brandskydd för kyrkor), 57 (Svenska kyrkans medlemstapp)

Karlsson, Carl Johan, 1962, Stockholms stift, S, 240 — O ledamot

Karlsson, Margareta, 1956, Strängnäs stift, ÖKA, 64 — Eu ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Maria Hjernerth
Motion: 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna), 81 (Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet), 83 (Obehörigförklaring av präster som diskriminerar)

Karlsson Ågren, Ann-Sofie, 1975, Härnösands stift, S, 184 — Kl ledamot

Kihlstrand, Anneli, 1967, Lunds stift, C, 109 — F ledamot

Kjellgren, Bengt, 1969, Göteborgs stift, BA, 139 — E ledamot
Motion: 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter), 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat), 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna), 40 (Digitalisera och effektivisera), Motion: 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val), 84 (Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval) — Ks ersättare

Klasson, Hilde, 1953, Uppsala stift, S, 6 — G ersättare

Knézy, Iván, 1949, Lunds stift, AfS, 129
Ledig session 1 och 2, ersatt av Lars-Anders Espert

Krantz, Roberth, 1980, Uppsala stift, S, 3 — O ersättare
KN ordf

Kullenberg, Elisabeth, 1952, Lunds stift, BA, 102 — O ledamot
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat)

Kullingsjö, Birgit, 1949, Skara stift, C, 38 — SK ledamot

L

Lagerberg, Georg, 1975, Stockholms stift, BA, 247 — F ledamot
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat)

Larson, Daniel, 1968, Stockholms stift, S, 209 — TU ledamot, ordf

Larsson, Jonas, 1982, Skara stift, SD, 41 — Kl ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare
Motion: 9 (Familjeträffar och intressebaserade forum), 16 (Volontära krafter i församlingen), 17 (Årlig kristen konferens)

Larsson, Niklas, 1988, Lunds stift, C, 101 — E ersättare
Motion: 81 (Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet), 83 (Obehörigförklaring av präster som diskriminerar) — Valberedningen
Ks ersättare

Larsson, Roger, 1968, Luleå stift, POSK, 199 — O/E ersättare

Laufer, Peter, 1968, Strängnäs stift, SD, 56 — SK ledamot
Motion: 20 (Svenska kyrkans varumärke som familjekyrka), 21 (Information på skolor om konfirmation och kristen tro)

Lindalen, Sara, 1977, Göteborgs stift, ViSK, 137 — E ersättare
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Anna Stenberg

Lindberg, Per, 1956, Skara stift, POSK, 37 — O ledamot, v ordf
Motion: Motion: 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val), 81 (Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet) — Valberedningen v ordf
VN ersättare

Lindbäck, Helén, 1951, Luleå stift, KR, 202 — G ersättare
Motion: 3 (Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift), 4 (Uigurernas situation), 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter)

Linde, Patrik, 1979, Göteborgs stift, S, 140 — E ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Lena Orstadius

Linder, Lars G, 1959, Strängnäs stift, S, 60 — G/Eu ersättare, Valberedningen

Linderås, Stefan, 1962, Göteborgs stift, POSK, 136 — TU ersättare
Motion: 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna)

Lindgren, Anna, 1982, Uppsala stift, C, 4 — G ledamot

Lindeskog, Inger, Skara stift, FK, 48 — E ledamot
Ersättare session 1 för Leif Nordlander

Lindquist, Olov, 1958, Stockholms stift, FiSK, 248 — O ledamot
Motion: 29 (Obehörigförklaring av biskop), 30 (Nationella listor vid kyrkoval), 46 (Stöd till den ortodoxa kyrkan i Ukraina), 58 (Avståndstagande från omvändelseterapi)

Linnman, Johan, 1969, Västerås stift, POSK, 75 — Eu/SK ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Tomas Jansson
Motion: 45 (Mission som församlingens grundläggande uppgift)

Ludvigsson, Mats, 1946, Linköpings stift, S, 22 — E ledamot, ordf

Lundberg, Anders, 1966, Lunds stift, ViSK, 127 — E ledamot, Valberedningen
Motion: 41 (Det sociala engagemanget och arbetet med exit-processer)

Lundberg, Anna, 1976, Luleå stift, S, 196 — Kl ersättare

Lundberg, Mattias, 1976, Uppsala stift, POSK, 15 — G ersättare
Motion: 52 (Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning)

Lundby-Wedin, Wanja, 1952, Stockholms stift, S, 206 — Ks ledamot, 1 v ordf

Lång, David, 1972, Stockholms stift, SD, 213 — E ersättare, Valberedningen
Motion: 8 (Strategi för ökade intäkter och minskade kostnader), 26 (Svenska kyrkans investerade tillgångar)

Löfven, Ulla, 1951, Stockholms stift, S, 221 — Eu ledamot
Ledig valsammanträdet, session 1 och 2, ersatt av Birgitta Nilsson

Löndahl, Berth, 1950, Lunds stift, FK, 128 — Ks ledamot
Motion: 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter), 35 (Missionskampanjer inför storhelgerna), 36 (Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan), 37 (Utbildning i att omstarta och bygga församling), 38 (Talartiden i plenum), Motion: 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val), 68 (Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan), 69 (Genomlysning av dödshjälpsfrågan)

Lövgren, Katarina, 1961, Luleå stift, S, 193 — F ersättare

M

Marcusson, Åke, 1948, Utlandsförsamlingarna, 250 — E ledamot, Valberedningen

Matikainen, Lennart, 1962, Stockholms stift, AfS, 246
Motion: 42 (Ställningstagandet för Agenda 2030)

Mattsson, Kicki
Bytt efternamn, se Halldin

Miller, Ann-Charlotte, 1958, Lunds stift, ViSK, 114 — G ledamot, v ordf
Motion: 41 (Det sociala engagemanget och arbetet med exit-processer)

Milltoft, Sven, 1965, Stockholms stift, BA, 231 — G ledamot
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat), 40 (Digitalisera och effektivisera), 52 (Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning)

Moberg, Ellionor, 1949, Stockholms stift, C, 220 — F ersättare

Modéus, Fredrik, 1964, biskop i Växjö stift — SK

Modéus, Martin, 1962, biskop i Linköpings stift — F

Mogren, Mikael, 1969, biskop i Västerås stift
Ledig session 1
Motion: 52 (Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning)

Muhl, Erik, 1964, Göteborgs stift, ÖKA, 158 — TU ledamot
Valberedningen

Munck, Eva-Maria, 1984, Stockholms stift, POSK, 228 — Eu ledamot
Ledig valsammanträdet, ersatt av Lars Jakobsson

Månsson, Victor, 1995, Västerås stift, POSK, 69 — F ersättare

Möller, Mia, 1967, Lunds stift, ÖKA, 106 — G ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Elise Solberg

N

Nihlén, Jan-Hugo, 1954, Stockholms stift, POSK, 233 — E ersättare
Motion: 48 (Förtroendevalda revisorer)

Nilsson, Birgitta, 1954, Stockholms stift, S, 221 — Eu ersättare
Ersättare valsammanträdet, session 1 och 2 för Ulla Löfven

Nilsson, Ellinor T, 1976, Göteborgs stift, S, 144
Ersättare valsammanträdet för Kicki Halldin

Nilsson, Jenny, 1978, Göteborgs stift, ÖKA, 149 — E ledamot
Motion: 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna)

Nilsson, Mats, 1949, Växjö stift, C, 94 — TU ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Stig-Göran Fransson

Nilsson, Petter, 1983, Luleå stift, SD, 200 — O ledamot
Motion: 1 (Säkrare valsystem), 2 (Konsekvenser av ökad sekretess), 7 (Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen)

Nilsson, Ronnie, 1953, Lunds stift, SD, 115 — TU ledamot
Motion: 18 (Dimensioner i hållbarhetsredovisningen), 19 (obligatoriska barnkonsekvensanalyser), 22 (Mobbning inom Svenska kyrkan), 23 (Kompetensutveckling, teologi och bibelkunskaper)

Nisser-Larsson, Margareta, 1954, Karlstads stift, BA, 171 — TU ledamot, KN ledamot
Motion: 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat)

Nordanstig, Manilla, 1973, Göteborgs stift, POSK, 143 — G ledamot
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare

Nordgren, Anette, 1958, Utlandsförsamlingarna, 251 — O ledamot
Motion: 45 (Mission som församlingens grundläggande uppgift)

Nordlander, Leif, 1953, Skara stift, FK, 48 — E ledamot
Ledig session 1, ersatt av Inger Lindeskog
Motion: 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter), 32 (Antalet revisorer), 33 (Reglerna för kyrkounderhållsbidrag), 35 (Missionskampanjer inför storhelgerna), 36 (Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan), 37 (Utbildning i att omstarta och bygga församling), 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val), 68 (Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan), 69 (Genomlysning av dödshjälpsfrågan), 70 (Underhåll av kyrkor av nationellt intresse)

Nordqvist, Aina, 1948, Göteborgs stift, MPSK, 151 — O ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare
Ledig session 2, ersatt av Staffan Bjerrhede
Motion: 65 (Inrättande av elfond), 66 (Ursäkten till samerna), 67 (Ekobegravningar), 71 (Prästvigning av kandidater som inte viger samkönade par), 74 (Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen), 76 (Beräkningar av skogens klimatnytta), 77 (Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning)

Nordung Byström, Eva, 1957, biskop i Härnösands stift — SK
Ledig session 2

Noréus, Jonas, 1962, Göteborgs stift, FiSK, 161 — TU ledamot
Motion: 30 (Nationella listor vid kyrkoval), 46 (Stöd till den ortodoxa kyrkan i Ukraina), 58 (Avståndstagande från omvändelseterapi), 59 (Tillsättning av domprost)

Nyman, Annika, 1966, Luleå stift, S, 198 — E ersättare
Ersättare valsammanträdet för Sven Holmqvist
Ny ledamot 2022 efter Sven Holmqvist

Nyström, Åsa, 1960, biskop i Luleå stift — Kl
Motion: 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val)

O

Olofsson, Anne, 1959, Linköpings stift, POSK, 31 — F ledamot
Ledig valsammanträdet, ersatt av Johan Garde
Motion: 51 (Engagemang, efterföljelse och lärjungaskap)

Olsson, Bertil, 1950, Växjö stift, KR, 93 — E ersättare, VN ledamot
Motion: 3 (Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift), 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter)

Olsson, Mona, 1957, Linköpings stift, ViSK, 29 — Eu ledamot
Motion: 43 (Frågeinstitut i kyrkomötet), 44 (Finansiering av Vadstena pilgrimscentrum)

Olsson, Roger, 1963, Skara stift, S, 44 — G, ordf

Olsson, Roine, 1959, Lunds stift, S, 113 — TU ledamot
Valberedningen

Olsson, Sören, 1956, Luleå stift, C, 190 — Kl ledamot, ordf

Orstadius, Lena, 140, Göteborgs stift, S, 140 — E ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Patrik Linde

Oskarsson, Irene, 1965, Linköpings stift, KR, 34 — O ledamot
Motion: 3 (Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift), 4 (Uigurernas situation), 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter)

Oskarsson, Solveig, 1958, Västerås stift, S, 77 — O ersättare
Ledig session 2, ersatt av Anette Andersson

Ottesen, Fredrik, 1986, Lunds stift, SD, 124 — E ledamot
Motion: 8 (Strategi för ökade intäkter och minskade kostnader), 22 (Mobbning inom Svenska kyrkan), 26 (Svenska kyrkans investerade tillgångar)

P

Palmcrantz, Edvina, 2000, Lunds stift, S, 108 — Eu ersättare

Pedersen Videke, Sofija, 1980, Lunds stift, S, 100 — G/TU ersättare
Motion: 54 (Själavård), 85 (Nationell visselblåsarfunktion) — Ks ersättare

Perers, Karin, 1955, Västerås stift, C, 67 — Km ordförande

Persson, Camilla, 1984, Lunds stift, S, 126 — TU ledamot

Persson, Joakim, 1980, Lunds stift, POSK, 125 — SK ersättare
Ledig valsammanträdet, ersatt av Kenneth B Ferm

Persson, Sven Gunnar, 1955, Linköpings stift, POSK, 21 — O ledamot
Motion: 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val) — Valberedningen

Persson Österman, Roger, 1962, Stockholms stift, S, 229
Ersättare session 2 för Louise Callenberg

Petersson, Lena, 1958, Lunds stift, POSK, 120 — Kl ledamot
Ledig session 1 och 2, ersatt av Jakob Schwarz

Petersson, Thomas, 1968, biskop i Visby stift
Endast valsammanträdet

Pettersson, Anette, 1967, Stockholms stift, S, 212 — SK ersättare
Ersättare session 1 för Cecilia Clausen

Pålsson, Veronica, 1993, Skara stift, POSK, 40 — TU/Kl ersättare

R

Ramström, Victor, 1990, Växjö stift, POSK, 81 — O/E ersättare

Rapakko, Anna, 1975, Växjö stift, S, 87 — G ledamot

Rappmann, Susanne, 1965, biskop i Göteborgs stift — TU
Motion: 52 (Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning) — KN ledamot

Rehndell, Åsa, 1978, Göteborgs stift, HoJ, 163 — F ersättare
Ledig session 1, ersatt av Gun Gabrielsson
Motion: 73 (Skydd av skog), 75 (Naturnära skogsbruk), 76 (Beräkningar av skogens klimatnytta), 77 (Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning), 78 (Återlämning av mark som tagits från samerna), 79 (Naturnära skogsbruk inom traditionellt samiskt område), 80 (Contortatallen), 82 (Utbildning om klimatkrisen)

Reichenberg, Olle, 1970, Stockholms stift, BA, 215 — Ks ledamot
Motion: 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter), 34 (Extra anslag till församlingar och pastorat), 40 (Digitalisera och effektivisera), Motion: 63 (Parlamentarisk utredning om indirekta val), 81 (Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet), 84 (Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval)

Rogne, Cecilia, 1961, Karlstads stift, C, 167 — E ledamot, v ordf

Romedahl, Marcus, 1994, Lunds stift, FiSK, 130 — E ledamot
Motion: 46 (Stöd till den ortodoxa kyrkan i Ukraina), 47 (Informationskampanj för kyrkomusikerutbildningar), 58 (Avståndstagande från omvändelseterapi)

Roos, Anders, 1947, Stockholms stift, POSK, 213 — G ledamot

Rosengren, Ann-Christine, 1952, Göteborgs stift, S, 148

Rosenlundh, Tomas, 1949, Göteborgs stift, ÖKA, 161 — SK ledamot
Motion: 28 (Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet), 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna)

Rosenquist, Mattias, 1967, Växjö stift, POSK, 95 — TU ledamot

Rosenquist, Sofia, 1976, Växjö stift, POSK, 86 — SK ledamot, ordf
Motion: 56 (Studier i religionspsykologi för blivande präster)

Roslund, Peter, 1953, Luleå stift, S, 189 — F ledamot

Rossipal, Kerstin, 1941, Stockholms stift, KR, 236 — Eu ersättare
Motion: 3 (Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift), 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter)

Rydell, Olle, 1953, Västerås stift, S, 82 — SK ersättare

Rydén Davoust, Marie, 1966, Strängnäs stift, POSK, 60 — Kl ersättare
Ks ersättare

Rydström, Elisabeth, 1954, Stockholms stift, C, 210 — Ks ledamot

Ryström Signarsdotter, Sandra, 1983, Stockholms stift, S, 244 — G ledamot
Motion: 64 (Jämställdheten i Svenska kyrkan)

Röhr, Inga-Lill, 1949, Karlstads stift, S, 173 — O ledamot
Ledig valsammanträdet, ersatt av Johanna Svärd — Valberedningen

S

Sandén, Mikael, 1959, Göteborgs stift, SD, 148 — Kl ledamot
Motion: 9 (Familjeträffar och intressebaserade forum), 16 (Volontära krafter i församlingen), 17 (Årlig kristen konferens)

Sandin-Wester, Marja, 1947, Stockholms stift, MPSK, 219 — SK ersättare
Motion: 65 (Inrättande av elfond), 66 (Ursäkten till samerna), 67 (Ekobegravningar), 71 (Prästvigning av kandidater som inte viger samkönade par), 74 (Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen), 76 (Beräkningar av skogens klimatnytta), 77 (Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning), 78 (Återlämning av mark som tagits från samerna), 79 (Naturnära skogsbruk inom traditionellt samiskt område), 82 (Utbildning om klimatkrisen) — Ks ersättare

Sandlund, Elisabeth, 1951, Stockholms stift, FK, 244 — SK ledamot
Motion: 35 (Missionskampanjer inför storhelgerna), 36 (Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan), 37 (Utbildning i att omstarta och bygga församling), 68 (Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan), 69 (Genomlysning av dödshjälpsfrågan), 70 (Underhåll av kyrkor av nationellt intresse)

Schandorff, Fredrik, 1981, Göteborgs stift, S, 154 — SK ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Bodil Wennerström

Schmidt, Jerker, 1976, Göteborgs stift, BA, 143 — G ersättare
Valberedningen

Schwarz, Jakob, 1996, Lunds stift, POSK, 120 — Kl ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Lena Petersson

Sidenvall, Fredrik, 1962, Göteborgs stift, FK, 158 — G ledamot

Sjöberg, Lena, 1959, Härnösands stift, S, 179 — TU/Kl ersättare

Sjöberg, Roger, 1972, Stockholms stift, S, 224 — SK ledamot

Sjölund, Mikael, 1970, Härnösands stift, S, 176 — F ersättare

Sjöstrand, Erik, 1981, Uppsala stift, POSK, 5 — Ks ledamot

Sjöö, Linda, 1975, Lunds stift, ViSK, 103 — TU ersättare
Ks ersättare

Skogberg, Anders, 1964, Karlstads stift, SD, 169 — F ledamot
Motion: 6 (Vindkraftens miljöpåverkan)

Solberg, Elise, 1989, Lunds stift, ÖKA, 106 — G ledamot
Ledig session 1 och 2, ersatt av Mia Möller

Stavenow, Christoffer, 1977, Stockholms stift, ÖKA, 220 — SK ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Charlotte Haggren

Stenberg, Anna, 1973, Göteborgs stift, ViSK, 137 — E ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Sara Lindalen

Stenlund, Susanne, 1956, Strängnäs stift, S, 62 — F ersättare

Stierna, Karin, 1970, Härnösands stift, C, 177 — SK ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare

Stiernstedt, Fredrik, 1981, Stockholms stift, S, 232 — G ledamot

Strömberg, Ann-Marie, 1950, Stockholms stift, ViSK, 243 — O ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Kaya Ålander

Stålnacke, Yvonne, 1953, Luleå stift, S, 188 — Eu ersättare
Ks ersättare

Sundberg, Anna, 1977, Uppsala stift, SD, 7 — Ks ledamot
Motion: 10 (Återupprättad relation med Israel och det judiska folket), 11 (Nya testamentet till 18-åringar), 15 (Förföljda kristna), 17 (Årlig kristen konferens), 24 (Jesus, religionsdialogen och islamismen), 25 (Kristna samarbetsavtal)

Sunnliden, Håkan, 1952, Växjö stift, FK, 88 — Eu ledamot
Motion: 35 (Missionskampanjer inför storhelgerna),
36 (Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan),
37 (Utbildning i att omstarta och bygga församling),
68 (Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan),
69 (Genomlysning av dödshjälpsfrågan)

Svensk, David, 1984, Växjö stift, S, 92 — Kl ledamot

Svensson, Karl-Gunnar, 1957, Göteborgs stift, KR, 157 — F ledamot
Ks ersättare
Motion: 3 (Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift), 4 (Uigurernas situation), 27 (Församlingsrådets ansvar och uppgifter), 35 (Missionskampanjer inför storhelgerna), 36 (Kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan), 37 (Utbildning i att omstarta och bygga församling), 38 (Talartiden i plenum), 84 (Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval)

Svensson, Markus, 1978, Göteborgs stift, S, 150 — TU ersättare

Svärd, Johanna, 1987, Karlstads stift, S, 173
Ersättare valsammanträdet för Inga-Lill Röhr

Södling, Christina, 1960, Strängnäs stift, S, 50 — E ersättare

Sörman, Anne, 1959, Stockholms stift, ViSK, 234 — G ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare

T

Tegby, Lisa, 1949, Luleå stift, POSK, 187 — G ledamot
Motion: 45 (Mission som församlingens grundläggande uppgift)

Thernsjö, Christina, 1951, Härnösands stift, BA, 185
Ledig valsammanträdet, ersatt av Rodney Engström
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022,
ny ledamot: Rodney Engström

Thor, Jenny, 1980, Strängnäs stift, S, 55 — O ledamot

Thörn, Birgitta, 1954, Göteborgs stift, SD, 138 — G ersättare
Ledig session 1, ingen ersättare

Tisell, Daniel, 1968, Göteborgs stift, C, 146 — Ks ledamot, 2 v ordf

Tyrberg, Johan, 1963, biskop i Lunds stift — TU

V

Vikström, Erik, 1996, Luleå stift, S, 194 — Kl ledamot
Valberedningen

W

Wahlin, Nina, 1968, Strängnäs stift, C, 61 — Kl ledamot

Wahlman, Inger, 1951, Västerås stift, S, 65 — E ledamot
Valberedningen ordf

Waldenfors, Sara, 1977, Göteborgs stift, S, 134 — Kl ledamot, v ordf

Wallenstein, Lisa, 1982, Skara stift, ViSK, 49 — F ersättare

Wallmark, Christina, 1961, Stockholms stift, SD, 226
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022,
ny ledamot: Gary Aelius

Weichbrodt, Hans, 1968, Göteborgs stift, FK, 142 — TU ersättare
Ledig session 1, ersatt av Maja Bengtsson

Weiderud, Peter, 1957, Västerås stift, S, 68 — G/Eu ersättare
Ersättare valsammanträdet, session 1 och 2 för
Britas Lennart Eriksson
Motion: 61 (Ekumenisk dialog om nedrustning)

Wennerström, Bodil, 1952, Göteborgs stift, S, 154 — SK ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Fredrik Schandorff

Wernersson, Birger, 1948, Lunds stift, S, 105 — E ledamot

Wester, Ulf, 1940, Stockholms stift, SD, 242 — F ersättare
Ersättare session 1 och 2 för Arnold Boström

Westerlund, Anna-Karin, 1949, Uppsala stift, BA, 8 — SK ledamot

Westroth, Eric, 1971, Växjö stift, SD, 85
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022,
ny ledamot: Robert Fredriksson

Widepalm, Håkan, 1977, Göteborgs stift, C, 156 — O ledamot

Winberg, Margareta, 1947, Härnösands stift, S, 175 — Ks ledamot
Ledig valsammanträdet, ingen ersättare

Wiskari, Barbro, 1957, Göteborgs stift, POSK, 153 — SK ersättare

Wojidkow, Marie, 1958, Lunds stift, POSK, 112 — E ledamot
Motion: 39 (Utvecklingen av begravningskostnaderna) — Valberedningen

Wängelin Lernskog, Gudrun, 1962, Uppsala stift, C, 12 — Eu ersättare

Å

Åberg, Monika, 1941, Uppsala stift, ViSK, 9 — O ersättare
Ledig session 1 och 2, ersatt av Lars B Andersson

Åblad Lundström, Carin, 1964, Uppsala stift, ÖKA, 13 — O ledamot, AN ersättare
Motion: 52 (Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning)

Åkerlund, Anders, 1940, Västerås stift, C, 72 — G ledamot

Åkerfeldt, Xerxes, 1998, Strängnäs stift, C, 54 — Kl ersättare
Ersättare valsammanträdet för Åsa Ingårda
Ny ledamot från 2022 efter Åsa Ingårda

Åkesson, Jörgen, 1960, Skara stift, POSK, 46 — F ledamot

Ålander, Kaya, 1946, Stockholms stift, ViSK, 243 — O ersättare
Ny ledamot 2022 efter Elsa Johansson
Ledig session 1 och 2, ersatt av Ann-Marie Strömberg

Åström, Anna-Karin, 1946, Uppsala stift, SD, 18 — G ledamot
Motion: 12 (Kompendium med kyrkoårets texter), 13 (Kompletterande gudstjänstformer), 14 (Den nya psalmboken)

Ö

Öckerman, Åsa, 1959, Stockholms stift, MPSK, 249 — G ersättare
Motion: 65 (Inrättande av elfond), 66 (Ursäkten till samerna), 67 (Ekobegravningar), 71 (Prästvigning av kandidater som inte viger samkönade par), 74 (Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen), 76 (Beräkningar av skogens klimatnytta), 77 (Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning), 78 (Återlämning av mark som tagits från samerna), 79 (Naturnära skogsbruk inom traditionellt samiskt område), 82 (Utbildning om klimatkrisen)

Öhman, Johanna, 1965, Stockholms stift, POSK, 239 — O ersättare
Motion: 56 (Studier i religionspsykologi för blivande präster)

Öhrlund, Isak, 1997, Växjö stift, S, 96 — F ledamot

Öljarstrand, Anneli, 1967, Strängnäs stift, POSK, 63 — Kl ersättare

Östholm Munkberg, Lena, 1961, Lunds stift, MPSK, 116 — F ledamot
Lagt till efternamn, tidigare Östholm
Motion: 65 (Inrättande av elfond), 66 (Ursäkten till samerna), 67 (Ekobegravningar), 71 (Prästvigning av kandidater som inte viger samkönade par), 74 (Placeringsanvisningarna för kapitalförvaltningen), 76 (Beräkningar av skogens klimatnytta), 77 (Information om Svenska kyrkans skogsförvaltning), 78 (Återlämning av mark som tagits från samerna), 80 (Contortatallen), 82 (Utbildning om klimatkrisen)

Sakregister

Sakregister

Förkortningar

KsSkr kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet
PSkr presidiets skrivelse till kyrkomötet
KmSkr kyrkomötets skrivelse till kyrkostyrelsen
Ln läronämnden
Kn kyrkorättsnämnden
M motion till kyrkomötet
y yttrande

G gudstjänstutskottet
O organisationsutskottet
TU tillsyns- och uppdragsutskottet
E ekonomiutskottet
Eu ekumenikutskottet
Kl kyrkolivsutskottet
SK samhälls- och kulturutskottet
F förvaltarskapsutskottet

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
A	**Act Svenska kyrkan**, se Förföljda kristna				
	Administrativa tjänster, kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla, administration	KsSkr 4, Kn 2y	O 2	16	109, 139
	Agenda 2030, se Hållbarhet				
	Ansvarsnämnd för biskopar, Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2021		TU 13	7	63, 88
	Antalet revisorer, se Revisorer				
	Avtal, se Samarbetsavtal				
B	**Barnkonsekvensanalys**, obligatoriskt att ta del av, utvärdering av effekter	M 19, 60	O 6		130, 143
	Begravningsbyråer, kyrkliga, förnyad genomgång av	KsSkr 4, Ln 1y, Kn 1y, 9y	O 1	15	106, 108, 138
	Begravningsverksamheten, kostnadsutveckling, samverkansmodeller. Se också Ekobegravningar	M 39	O 11	20	135, 148
	Biologisk mångfald, se Hållbarhet, Skog eller Skogsförvaltning				

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Kyrkomötet Protokoll paragraf
	Biskop, tidsbegränsade mandatperioder. Se också Obehörigförklaring av biskop	M 50, Ln 11y	TU 7		39, 82
	Brandskydd, se Kyrkor				
C	**Contortatallen**, se Skogsförvaltning				
D	**Den svenska psalmboken**, se Psalmboken				
	Dialog om nedrustning, ekumenisk, se Nedrustning				
	Digitalisering, av handlingar, digital signering, digitalisera och effektivisera	M 40	TU 6		38, 81
	Diskriminering, se Obehörigförklaring av präst				
	Domprost, tillsättning av, tillsättningsnämnd	M 59	TU 9	4	42, 84
	Dödshjälp, dödshjälpsfrågan, genomlysning av, människovärde, etik	M 69	SK 6		128, 156
E	**Ecklesiologi**, se Kyrkoordningen				
	Ekobegravningar, ekologiskt hållbara begravningar	M 67	F 6		58, 105
	Ekonomiservice, etablering av Svenska kyrkans, se Verksamhet och ekonomi				
	Ekumenik, se Samarbetsavtal				
	Ekumenisk dialog om nedrustning, se Nedrustning				
	Ekumenisk överenskommelse, ekumenik, The Episcopal Church, se Episkopala kyrkan				

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
	Elfond, inrättande av, se Verksamhet och ekonomi				
	Episkopala kyrkan, överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan med Svenska kyrkan	KsSkr 6, Ln 3y	Eu 1	23	116, 157
	Exitprocesser, socialt engagemang, radikalisering, gäng	M 41	SK 4		126, 154
F	**Familjekyrka**, Svenska kyrkans varumärke som, se Kampanj				
	Familjeträffar och intressebaserade forum	M 9	Kl 1		46, 90
	Folkrätt, se Uigurernas situation				
	Frågeinstitut i kyrkomötet, se Kyrkomötet				
	Fädernas kyrka, se Psalmboken				
	Förföljda kristna, Act Svenska kyrkan	M 15	Eu 4		121, 160
	Församlingens grundläggande uppgift, se Mission				
	Församlingsarbete, se Volontära krafter i församlingen				
	Församlingsråd, ansvar och uppgifter, se också Valbarhetsålder	M 27, Ln 8y	O 8		132, 145
	Församlingstillhörighet, se Lagen om Svenska kyrkan				
	Församlingsutveckling och engagemang, bygga församling, utbildning, lärjungaskap	M 37, 51	Kl 6	11	66, 95
	Försoningsprocess, se Samiska folket				

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
G	**Grundläggande uppgift**, församlingens, se Mission				
	Gudstjänstformer, kompletterande	M 13	G 4		168, 172
	Gäng, gängbildning, **gängkriminalitet**, se Exitprocesser				
H	**Helger, storhelger**, missionskampanjer inför, se Kampanj				
	Hållbarhet, hållbara investeringar, kapitalförvaltning, vindkraft, miljöpåverkan, Agenda 2030. Se också Skog eller Skogsförvaltning	M 6, 42, 74, Ln 14y	F 3		55, 102
	Hållbarhetsredovisning 2021, se Årsredovisning				
I	**Indirekta val**, se Valfrågor				
	Islamism, se Religionsdialog				
	Israel och det judiska folket, återupprättad relation med	M 10, Ln 6y	Eu 3		118, 120, 159
J	**Jesus, religionsdialogen och islamismen**, se Religionsdialog				
	Judiska folket, se Israel				
	Jämställdhet i Svenska kyrkan, strategi för, analys av	M 64	Kl 10	13	70, 99

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Kyrkomötet Protokoll paragraf
K	**Kampanj**, varumärke och kampanj, missionskampanjer inför storhelgerna, familjekyrka	M 20, 35	SK 2	22	113, 152
	Kapitalförvaltning, se Hållbarhet				
	Klimat, klimatnytta, se – Ekobegravningar – Hållbarhet – Skog – Skogsförvaltning – Utbildning om klimatkrisen				
	Kompetensutveckling, teologi, bibelkunskaper	M 23	TU 3		35, 78
	Konferens, årlig kristen	M 17	Kl 3		48, 92
	Kristna, se Förföljda kristna				
	Kyrkliga begravningsbyråer, se Begravningsbyråer				
	Kyrkobyggnader, underhåll av, finansiering och regelverk, regler, bidrag, kyrkor av nationellt intresse. Se också Kyrkor, brandskydd	M 33, 70	E 4		59, 74
	Kyrkohandboken på svenskt teckenspråk	KsSkr 5, Ln 2y, Kn 4y	G 2	26	166, 170
	Kyrkoherdens uppgift, se Mission				
	Kyrkomusikalisk utbildning, ekonomiskt stöd till Marie Cederschiöld högskola, kyrkomusiker, informationskampanj	M 47, 52	Kl 7	12	67, 96

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
	Kyrkomötesärenden, redogörelse för behandlingen av, kyrkomötet, skrivelser, rapportering, gudstjänstupplevelser, identitetshandlingar för präster och diakoner	KsSkr 3	E 3	2	31, 73
	Kyrkomötet, arbetsformer, tematiskt kyrkomöte 2024, talartid i plenum, frågeinstitut. Se också Valfrågor	PSkr 1, M 38, 43, Kn 5y	O 4	18	111, 141
	Kyrkomötet, formalia				
	– anmälan av nya ledamöter och inkallade ersättare				6, 7, 23, 24
	– anmälan av inkomna ärenden och utskottens betänkanden, hänvisning av ärenden till utskotten				15, 16, 18
	– ersättarnas och biskoparnas placering i utskotten				12, 13
	– fastställande av debattregler				8, 19
	– utseende av auktoriserad revisor				28
	– val och fyllnadsval				9, 10, 11, 14, 25, 26, 27
	Kyrkoordningen,				
	– ändringar i, övriga ändringar, se också Begravningsbyråer och Administrativa tjänster	KsSkr 4, Kn 3y	O 3	17	110, 140
	– kyrkoordningens bestämning av Svenska kyrkan, ecklesiologi, trosbekännelsen	M 36	TU 5		37, 80

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Kyrkomötet Protokoll paragraf
	Kyrkor av nationellt intresse, se Kyrko-byggnader				
	Kyrkor, förbättrat brandskydd för	M 55	F 5		57, 104
	Kyrkostyrelsen, distanssammanträde, se Kyrkoordningen – övriga ändringar. Se också Ärkebiskopsval				
	Kyrkounderhålls-bidrag, se Kyrko-byggnader				
	Kyrkoval, se Valfrågor				
	Kyrkoårets texter, kompendium med	M 12	G 3		167, 171
	Könsidentitet, se Omvändelseterapi				
L	**Lagen om Svenska kyrkan**, ändring av, församlingstillhörighet	M 68, Ln 12y	O 10		134, 147
	Lärande och under-visning, Se Råd och institut för lärande och undervisning				
M	**Marie Cederschiöld högskola**, se Kyrko-musikalisk utbildning				
	Medlemstapp, medlemstal, medlems-utveckling, antalet medlemmar i Svenska kyrkan, kriskommitté	M 57	SK 3		114, 153
	Miljöpåverkan, se – Ekobegravningar – Hållbarhet – Skog – Skogsbruk – Utbildning om klimat-krisen				
	Miljöutbildning, se Utbildning om klimat-krisen				

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Kyrkomötet Protokoll paragraf
	Mission, församlingens grundläggande uppgift, missionsbefallningen.	M 3, 7, 45, Ln 4y, Ln 5y	O 7		131, 144
	Missionskampanj, se Varumärke och kampanj				
	Mobbning, inom Svenska kyrkan	M 22	TU 2		34, 77
N	**Nato**, se Nedrustning				
	Nedrustning, ekumenisk dialog om, Nato	M 61	Eu 8	25	125, 164
	Nya testamentet till 18-åringar, se Undervisning, bibel och skola				
O	**Obehörigförklaring av biskop**	M 29	TU 4	3	36, 79
	Obehörigförklaring av präst, prästvigning, vigsel av samkönade par, diskriminering, vigselplikt	M 71, 83, Ln 13y	TU 10		43, 45, 85
	Omprogrammering av sexuell läggning, se Omvändelseterapi				
	Omvändelseterapi, avståndstagande från, omprogrammering, sexuell läggning, könsidentitet	M 28, 58, Ln 9y	Kl 4	9	49, 51, 93
	Ortodoxa kyrkan, se Ukraina				
P	**Pilgrimscentrum i Vadstena**, se Vadstena Pilgrimscentrum				
	Präst, prästvigning, se Obehörigförklaring av präst				
	Prästlönetillgångar, PLT, se Skog eller Skogsförvaltning				
	Prästutbildning, se Religionspsykologi				

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
	Psalmboken, revision av, Den svenska psalmboken, psalmen Fädernas kyrka	M 14, 53	G 1		165, 169
R	**Religionsdialog**, Jesus och islamismen	M 24, Ln 7y	Eu 5		122, 161
	Religionspsykologi, studier i för blivande präster, prästutbildning	M 56	TU 8		41, 83
	Revision av psalmboken, se Psalmboken				
	Revisorer, antal övriga valda, förtroendevalda	M 32, 48, Kn 6y, 7y	E 5		60, 75
	Råd och institut för lärande och undervisning	M 31	Kl 5	10	65, 94
S	**Samarbetsavtal**, kristna, ekumenik, ekumeniska rörelser	M 25	Eu 6		123, 162
	Samiska folket, samer, ursäkt till, försoningsprocess, Sápmi, Samiska rådet i Svenska kyrkan. Se också Skog	M 66	Kl 8		68, 97
	Samkönade par, vigsel av, se Obehörigförklaring av präst				
	Sammanläggningar av församlingar och pastorat, utvärdering av, strukturfrågor	M 62	O 9		133, 146
	Sekretess, konsekvenser av ökad	M 2	TU 1		33, 76
	Sexuell läggning, sexualitet, se Omvändelseterapi				
	Själavård	M 54	Kl 9		69, 98

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Kyrkomötet Protokoll paragraf
	Skog, gemensamt ansvar för skydd av, återlämning av mark, samerna, samiskt område, naturnära skogsbruk, prästlönetillgångar, PLT. Se också Skogsförvaltning	M 73, 78, 79, Ln 14y	F 2		54, 101
	Skogsförvaltning, naturnära skogsbruk, skogar, hållbarhet i Svenska kyrkans, skogstillgångar, skogsinnehav, avsättningar, skadedjur, biologisk mångfald, klimatnytta, contortatallen, prästlönetillgångar, PLT. Se också Skog	M 5, 49, 75, 76, 77, 80, Ln 14y	F 1	14	53, 100
	Skola, skolor, se Undervisning, bibel och skola				
	Språk, se Kyrkohandboken på teckenspråk				
	Storhelger, missionskampanjer inför, se Kampanj				
	Strukturfrågor, se Sammanläggningar av församlingar och pastorat				
	Svenska kyrkans medlemsutveckling, se Medlemstapp				
T	**Talartid i plenum**, se Kyrkomötet				
	Teckenspråk, se Kyrkohandboken				
	Tematiskt kyrkomöte, se Kyrkomötet				
	Tidsbegränsade mandatperioder, se Biskop				

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
	Tillsättning av domprost, tillsättningsnämnd, se Domprost				
	Trosbekännelsen, se Kyrkoordningen				
U	**Uigurernas situation**, Kina, folkrätt	M 4	Eu 2	24	117, 158
	Ukraina, uttala stöd för den ortodoxa kyrkan i	M 46	Eu 7		124, 163
	Underhåll, se Kyrkobyggnader				
	Undervisning, bibel och skola, Nya testamentet till 18-åringar, NT, bibeln, skolor, konfirmation, informationskampanj. Se också Råd och institut för lärande och undervisning	M 11, 21	SK 1		112, 151
	Ursäkt till samerna, se Samiska folket				
	Utbildning, om klimatkrisen, personal, förtroendevalda. Se också Församlingsutveckling och engagemang eller Kyrkomusikalisk utbildning	M 82	F 4		56, 103
V	**Vadstena pilgrimscentrum**, nationell finansiering av, pilgrimsverksamhet	M 44	SK 5		127, 155
	Valbarhetsålder, sänkt till församlingsråd	M 72	TU 11	5	61, 86
	Valfrågor, utformning av valsedlar, tidpunkt för kyrkoval, kriterier för nomineringsgrupper, nationella listor, parlamentarisk utredning om indirekta val, procentspärr till kyrkomötet, utjämningsmandat	M 1, 7, 30, 63, 81, Ln 10y	O 5	19	129, 142

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
	Valprövningsnämnd, Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2021		O 13	21	137, 150
	Varumärke och kampanj, se Kampanj				
	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025, finansiering, inriktning, kostnadsram, styrning, verksamhetsområden, kapital, utjämningssystem, målbilder, 2030, ekonomiservice, färdplan för digitalisering och samverkan, omvärldsbeskrivning, ökade intäkter och minskade kostnader, tillgångar, extra anslag till församlingar och pastorat, elfond	KsSkr 1, M 8, 26, 34, 65	E 1	27	32, 173
	Vigsel av samkönade par, se Obehörighetsförklaring av präst				
	Vindkraft, se Hållbarhet				
	Visselblåsarfunktion, nationell, inrätta en	M 85	TU 12	6	62, 87
	Volontära krafter i församlingen, volontärt arbete, volontärer	M 16	Kl 2		47, 91
Å	**Årlig kristen konferens**, se Konferens				
	Årsredovisning, Svenska kyrkans nationella nivå 2021, koncernredovisning, resultaträkning, balansräkning, resultatrapport, ansvarsfrihet, dimensioner i hållbarhetsredovisning	KsSkr 2, M 18	E 2	1	30, 72
	Återlämning av mark till samerna, se Skog				

A-Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	**Kyrkomötet** **KmSkr Numret anges**	**Protokoll paragraf**
Ä	**Ändringar i kyrkoordningen**, se Kyrkoordningen				
	Ärkebiskopsval, kyrkostyrelsens deltagande	M 84, Kn 8y	O 12		136, 149
Ö	**Överklagandenämnd,** Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2021		TU 14	8	64, 89
	Översättning, se Kyrkohandboken				